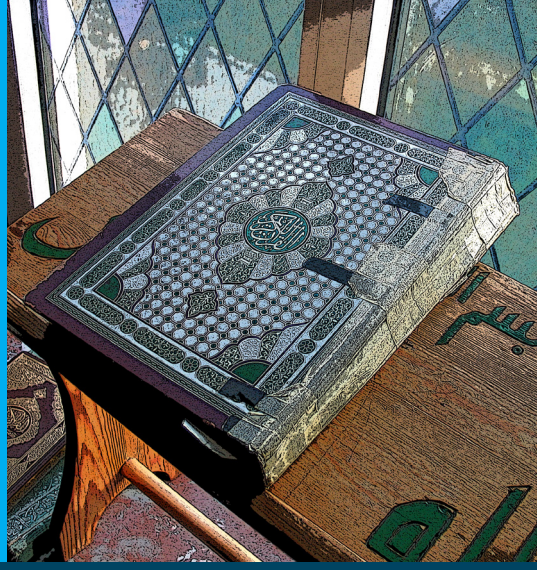

Religion i Aarhus 2013

En kortlægning af religion og spiritualitet

Redigeret af Lars Ahlin, Jørn Borup, Marianne Qvortrup Fibiger, Brian Jacobsen og Marie Vejrup Nielsen

2. reviderede udgave

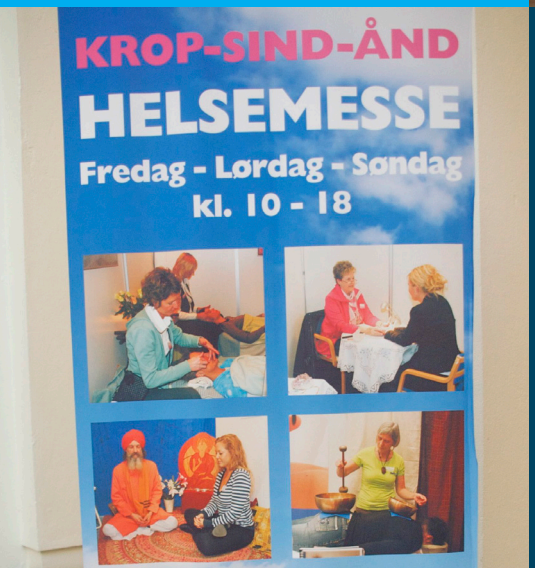

CSR
CENTER FOR
SAMTIDSRELIGION

AARHUS
UNIVERSITET

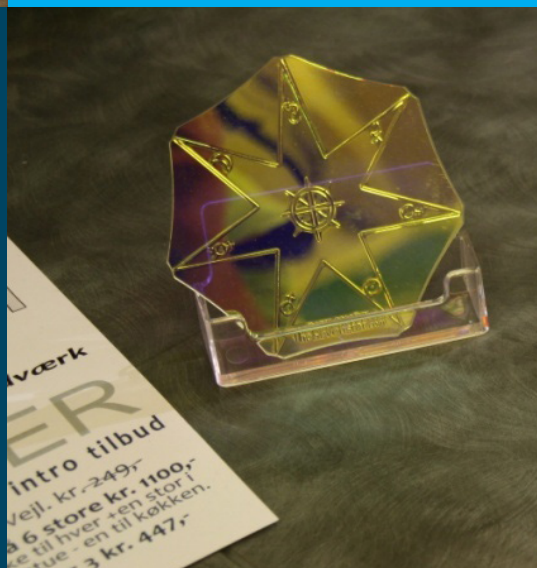

Religion i Aarhus 2013 - En kortlægning af religion og spiritualitet

Copyright Center for Samtidsreligion

Redaktion:

Lars Ahlin

Jørn Borup

Marianne Qvortrup Fibiger

Brian Arly Jacobsen

Marie Vejrup Nielsen

Billeder af:

Jesper Østergaard, René Dybdal Pedersen, Jørn Borup, Marianne Qvortrup Fibiger og Lars Ahlin.

Derudover fotos taget af studerende og fotos hentet fra Colourbox.com.

2. reviderede udgave

ISBN 978-87-92829-45-0

Center for Samtidsreligion 2013

Indhold

Forord 6

Indledning 8

1. Religion i Aarhus – en baggrundshistorie 14

2. Kristne grupper i Aarhus 21

Kristendom i Aarhus i det 21. århundrede 22

Den Anglikanske Kirke 32

Augustanakirken 38

Church of Love (Mohabat) 43

Citykirken 48

Den Etiopisk-Ortodokse Menighed i Århus (Tewahedo kirke) 54

EuroLife Kirke 57

Folkekirken i Aarhus (den evangelisk-lutherske kirke i Danmark) 60

Fountain of Life 69

Frelsens Hær 72

Gratiakirken 79

Gudsmoders Beskyttelses Menighed (Den Ortodokse Kirke i Danmark) 84

International Harvest Christian Center 87

I Mesterens Lys 93

Jehovas Vidner 97

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (mormonkirken) 103

Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund 109

Den Katolske Kirke 113

Kongens Folk 119

Maran-ata 126

Den Rumænsk-Ortodokse Menighed i Aarhus (Vor Frue Klosterkirke) 128

Den Rumænsk Ortodokse Menighed i Århus (skytsengle: De Hellige Velværdige Paraskeva og Theodora af Sihla og Ana af Novogorod) 131

Den Russisk Ortodokse Menighed i Aarhus 134

Saralystkirken 138

Østens Assyriske Kirke 143

Århus Adventistkirke 147

Aarhus Baptistmenighed, Immanuelskirken 154

Århus Frikirke 162

Aarhus Metodistkirke 167

3. Muslimske grupper i Aarhus 173

Islam og muslimer i Aarhus 174

Afghan Masjid 182

Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning 187

Brabrand Ulu Moské, Tyrkisk Kulturforening 192

Den Arabiske Kulturforening 198

Forbundet af Islamiske Foreninger 203

Irakisk Kulturforening Al-Zahra 206

Islamisk Menighed i Århus/Sultan Ayyub Moskéen 211

Ligheds- og Broderskabsforeningen 217

Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi – The School of Islamic Sufism 222

Somalisk Familieforening 228

Aarhus Alevi Kultur Center 233

Århus Selimiye Stiftelse/Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening 239

4. Buddhistiske grupper i Aarhus 245

Buddhisme og buddhister i Aarhus 246

Karma Kadjy Skolen 254

Quang Huong 260

Rangjung Yeshe Dharma Gruppe Aarhus 267

Soka Gakkai 272

Øsal Ling 279

Århus Zendo 285

5. Hinduistiske grupper i Aarhus 291

Hinduisme og hinduinspirerede grupper i Aarhus 292

Amma-Danmark i Aarhus 298

Brahma Kumaris 303

Deeksha-gruppen i Aarhus 308

ISKCON 313

Osho Dynamic Meditation 319

Sri Ram Chandra Mission 325

Skandinavisk Yoga og Meditationsskole 331

Transcendental meditation 337

6. Nye spirituelle og religiøse grupper i Aarhus 342

Nye spirituelle og religiøse grupper i Aarhus 343

Krop-Sind-Ånd Helsemessen 354

Antroposofisk Selskab Aarhus 374

Bahá'í i Aarhus 380

Bruno Grönings Vennekreds 386

Center for Levende Visdom 392

Den Gyldne Cirkel 398

Den Gyldne Portal 404

Falun Gong 408

Jara 414

Kristen Videnskab 420

Kristensamfundet 425

Liberal Katolsk Kirke 429

Lyset 435

Martinus Kosmologi 441

Satanisk Forum 446

Scientologi 451

Sirius Center 457

Summit Lighthouse 462

Aarhus Blótlaug 468

Konklusion 474

Appendix 1 – Oversigt over grupperne 482

Appendix 2 – Kort over gruppernes placering i Aarhus 483

Forord

Denne publikation er resultatet af et fælles projekt ved Center for SamtidsReligion, Aarhus Universitet. Projektet er et samarbejde mellem forskere og studerende, som i perioden 2011-2013 har arbejdet med at lokalisere, interviewe og analysere en lang række forskellige trossamfund i Aarhus. Projektet er tænkt som en opfølgning på det Det Danske Pluralismeprojekt, som også indebar en kortlægning af religion i Aarhus for 10 år siden. Ved at gentage undersøgelsen kan denne udgivelse nu pege på, hvordan religion forandrer sig i en nutidig kontekst. Dette er i tråd med de projekter og aktiviteter, som hører under Center for SamtidsReligion, der er et tværfagligt center ved Institut for Kultur og Samfund, ARTS, Aarhus Universitet. Centeret står for forskellige indsamlinger af data om religion i Danmark i dag og for analyser af de forandringer, som undersøgelserne peger på. Et eksempel på dette er e-årbogen "Religion i Danmark". Derudover har vi også en række ressourcer, som har fokus på viden om hvordan religion ser ud i Danmark i dag, såsom udgivelsen "Trossamfund i Danmark", og "Religion 2.0". Alle disse udgivelser er, som også udgivelsen her, frit tilgængelige online på vores hjemmeside: samtidsreligion.au.dk.

Projektet med at kortlægge Religion i Aarhus har krævet en stor indsats fra en lang række involverede, som vi gerne vil benytte lejligheden til at takke.

Tak først og fremmest til de mange repræsentanter for de forskellige trossamfund i Aarhus for deres velvillighed over for projektet, og dermed også være med til at bidrage med ny viden om hvordan religion forandrer sig i dag. De har desuden givet vores studerende mulighed for, at afprøve de metoder og teorier, vi arbejder med på universitetet.

Tak til Institut for Kultur og Samfund, ARTS, Aarhus Universitet, for at bidrage med støtte til projektet.

Tak til projektmedarbejder Marie Bisbjerg, som i projektets tidlige fase stod for at holde de mange tråde sammen i projektet. Tak til Louise Nabe-Nielsen, som har stået for kortet over Religion i Aarhus. Tak til erhvervspraktikant Marie Høiriis Therkildsen, som var med til at bringe udgivelsen helt i hus i de sidste måneder op til lanceringen. Og også tak til AU Kommunikation, særligt Ulrik Vosgerau og Eva Husted Dalsgaard for deres store hjælp med at få gennemført ideen om at udgive undersøgelsen på nettet på vores nye hjemmeside.

Og så selvfølgelig en særlig stor tak til alle de studerende, som har foretaget interviews, har gennemført deltagerobservation, og skrevet teksterne om de forskellige trossamfund. Igennem hele processen har disse studerende vist et stort engagement, og uden dem og deres hårde arbejde og interessante vinkler gennem

hele processen, ville det ikke have været muligt for os at få gennemført projektet og nå frem til de resultater, som vi kan udgive her.

Og også en tak til de forskere og medarbejdere, der har været involveret i processen fra ide til færdige analyser og til alle medarbejdere ved Center for SamtidsReligion, som bidrager til at skabe et arbejdsmiljø, hvor der ikke er langt fra ide til handling!

Marie Vejrup Nielsen

Leder for Center for SamtidsReligion

Aarhus, december 2013

2. udgaven fra 2015 indeholder en række mindre rettelser, særligt i forbindelse med de muslimske grupper i Aarhus, da den første udgave ikke klart angav, at der fortsat er moské i Christiansgade.

Indledning

Af Marianne Qvortrup Fibiger

Indledning

Religion er en dynamisk størrelse, hvilket betyder, at det religiøse landskab og de enkelte religioner er og altid har været i vedvarende forandring. Dette er en almindelig antagelse indenfor religionsvidenskaben. Derfor er transformationsperspektivet vigtigt, når religion som fænomen og religionens betydning i et givent samfund diskuteres. For religion er ikke noget i sig selv, men bliver til i et samspil med såvel det omgivende samfund som udøverne.

Der er endnu ikke – udover nogle undersøgelser af enkeltstående religioner – lavet en gennemgribende undersøgelse af, hvordan det religiøse landskab i nutidens Danmark forandres over en kort periode.

Dette vil vi råde bod på med denne publikation, hvor vi dokumenterer, hvordan en sådan forandring har set ud, og hvilke transformationsprocesser der har fundet sted igennem en 10-årig periode i begyndelsen af 2000-tallet. Det kan lade sig gøre, idet vi på Religionsvidenskab i henholdsvis 2001-2002 med hjælp fra Teologi og 2011-2012 har udført en gennemgribende kortlægning af det religiøse landskab i Aarhus Kommune.

Det har tilvejebragt et unikt materiale, som giver os mulighed for ved en sammenligning at afdække, hvilke forandringer der har fundet sted internt i grupperne og i det religiøse landskab i Aarhus som sådan. Og der er sket betragtelige forandringer: Visse grupper er væk, andre er kommet til, nogle har slået sig sammen eller deler fælles adresse og lokale, andre har lavet yderligere knopskydninger, enkelte grupper er vokset i antal af medlemmer, og flere er blevet mindre. Desuden er der også sket forskydninger i forhold til visse gruppers selvforståelse, hvad de anser som deres kerneområder, hvordan de gerne vil forstås af andre, hvilke medlemmer de har og appellerer til, hvordan køns- og aldersfordelingen er, gruppens organisering, om de primært anser sig som en gruppe med religiøs, spirituel eller kulturel affinitet, om deres rituelle praksis er styrket eller nedtonet, og hvor stor en betydning den virtuelle kommunikation bl.a. via internet og sociale medier har. Der kan peges på flere grunde til forandringsprocesserne indenfor de enkelte grupper, men overordnet set er det tydeligt, at grupperne forandrer sig i takt med samfundets forandringer og de behov, der opstår i kølvandet heraf. Det vil denne publikation i kraft af det komparative perspektiv kunne give forskellige eksempler på.

Aarhus Kommune som case

Aarhus kan med en befolkning på 319.094 personer (tal fra januar 2013) siges at udgøre et gennemsnit af Danmark i sin mangfoldighed. Derfor kan vores resultater forventes at udsige noget mere overordnet om tendenser og forandringsprocesser i hele landet som sådan. Vi ønsker med denne publikation at tilvejebringe dokumentation for disse processer og foretage en komparativ analyse af den første og den anden undersøgelse for derved at give læseren et indblik i, hvor religion og spiritualitet synes at bevæge sig hen i Danmark her i begyndelsen af 2000-tallet.

Mens fokus i den første undersøgelse var religiøs mangfoldighed (se bogen: *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Systime 2004, red. Marianne Qvortrup Fibiger), så er fokus i denne publikation forandring, men også kontinuitet. For selv om der finder store forandringer sted både indenfor de enkelte grupper og i det religiøse landskab, så er disse forandringer stadig forankrede i en ramme, som enten ønskes bevaret af en given person, en given gruppe eller samfundet som sådan, eller som bliver bevaret som det genkendelige i en ellers fluktuerende tid. Her kan der fx henvises til en fælles historisk fortid, til et bestemt verdensbillede, menneskesyn eller livsanskuelse eller til en eller flere helligtekster, til helligdage og fester og ikke mindst til forskellige former for ritualer, der samlet skaber et genkendeligt rum for en given gruppe af mennesker. Vi vil derfor både beskrive, hvad der kan refereres til som en form for historisk og sociologisk ramme for alle grupperne i Aarhus, og de forandringer, som har fundet sted. Og for de grupper, som også fandtes i Aarhus ved vores undersøgelse i 2001 – hvilke trods forandringer i det religiøse landskab udgør langt de fleste – vil vi lave en sammenligning mellem dengang og nu, hvor såvel medlemstal som økonomi, ritualpraksis, mødefrekvens og lignende vil blive taget i betragtning. Dette vil munde ud i en afsluttende konklusion, hvor vi ud fra det samlede materiale vil tegne konturerne af de forandringer, som har fundet sted i Aarhus Kommune som case, og hvad dette kan være et billede på, når religion i Danmark i begyndelsen af 2000-tallet diskuteres.

Undersøgelsen og dens udførelse

Det meste af forarbejdet til denne publikations kortlægning af det religiøse landskab i Aarhus Kommune er allerede gjort ved sidste undersøgelse, idet vi dengang besluttede os for at lave en database med alt vores indsamlede materiale inklusive adresser, navne på de enkelte gruppers kontaktperson og lignende. Desuden besluttede vi os for stort set at følge den samme interviewguide, som vi havde udformet til den sidste

undersøgelse, både fordi den havde fungeret godt sidste gang, og fordi vi derved nemmere kunne lave en sammenligning af grupperne dengang og nu.

Interviewguiden er bygget op omkring følgende ni hovedpunkter: **1) Navn/præsentation**, hvor bl.a. gruppens historiske baggrund og mulige centrale tros-, livs- og verdensforestillinger blev beskrevet; **2) Gruppens historie i lokalområdet**, hvor der blev lagt vægt på gruppens lokale forankring og mulige lokalbetonede udtryksform; **3) Organisation**, hvor gruppens organisationsform, fx om den har en hierarkisk eller en flad struktur, blev beskrevet; **4) Medlemmer**, hvor evt. forskellige tilknytningsgrupper blev belyst, men også antal af såvel betalende medlemmer som løst tilknyttede personer, etniske grupper og lignende fremgik; **5) Økonomiske forhold**, hvor de enkelte gruppers økonomi i forhold til medlemsbetaling, offentlig støtte og lignende skulle fremgå; **6) Religiøs/spirituel praksis**, hvor selve svarene i forbindelse med interviewene blev suppleret med deltagerobservation; **7) Eksterne relationer**, hvor især relationer til andre religions- og spirituelle grupper skulle fremgå.

I forhold til den sidste undersøgelse tilføjede vi to nye punkter, henholdsvis: **8) Hjemmesider og sociale medier**, hvor den nye udvikling indenfor internetkommunikation blev beskrevet. Brugen af hjemmesider og de sociale medier er klart ekspanderet indenfor de sidste 10 år, ligesom flere og flere grupper kun har en virtuel adresse. Derfor fandt vi ikke kun dette punkt yderst relevant for nuværende kortlægning, vi blev også opmærksomme på, at dette område burde behandles langt mere indgående, end vi havde tid og resurser til. Og **9) Forandringer**, hvor netop det, vi ønskede skulle være denne undersøgelses primære fokuspunkt, kunne blive belyst. Under dette punkt kunne både de enkelte gruppers egne udsagn om forandringer indenfor de sidste 10 år og vores sammenligning af materialet fra 2002 med materialet fra 2012-undersøgelsen komme til udtryk. Dog valgte vi ikke at medtage punktet for de grupper, som ikke fandtes i Aarhus for 10 år siden, dog med undtagelse af hvis de trods deres korte tid i Aarhus selv kunne påpege forandringer.

Kravene til de omkring 50 studerende, som deltog i nærværende undersøgelse i forbindelse med et valgfag med titlen ”Pluralismeprojekt 2”, havde vi dog skærpet sammenlignet med sidste undersøgelse, ligesom kravene til de i alt fem undervisere blev det. Desuden kunne vi trække på sidste undersøgelses erfaringer, hvorfor de tilknyttede studerende i forbindelse med valgfaget fik en introduktion til det at lave feltarbejde og til materialet fra sidste undersøgelse. Herefter skulle de vælge sig ind på en af i alt fem overordnede kategorier, som havde hver sin underviser som tovholder. De fem kategorier var: buddhisme og buddhistisk inspirerede grupper; hinduisme og hinduismeinspirerede grupper; islam og islaminspirerede grupper; kristendom og kristendomsinspirerede grupper; nye spirituelle og religiøse grupper, hvilke samtidig danner

rammen for den overordnede kapitelopdeling i publikationen, også selv om vores opdeling af grupperne indenfor de ovennævnte kategorier på mange måder kan anfægtes, hvilket vil blive diskuteret nedenfor.

Herefter blev de studerende indenfor de enkelte kategorier parret to og to, som i fællesskab skulle foretage mellem en og tre undersøgelser. De kunne herved optræde som henholdsvis interviewer og observatør/sufflør under selve interviewet, som blev lydoptaget. Inden selve interviewet skulle de studerende have sat sig godt ind i interviewguiden og, hvis der forelå materiale om gruppen, have læst om den og dens eventuelle inspirationskilder og historiske udgangspunkt. De eventuelle beskrivelser af gruppen fra den sidste undersøgelse kunne udover at indgå i en sammenligning med et før- og et nu-perspektiv også indgå som kilde på lige vilkår med andet materiale.

Med udgangspunkt i det optagede interview, i deres forudgående research og i en evt. sammenligning med beskrivelsen af gruppen i den tidligere undersøgelse skulle de udfylde et afrapporteringsskema, hvor alle informationerne om gruppen blev nedskrevet. Afrapporteringsskemaet, som udgjorde en råskitse til den endelige beskrivelse af en given gruppe, skulle derefter godkendes og diskuteres med den faglige tovholder, hvilket kunne munde ud i et opfølgende interview med den pågældende gruppe. Først da skulle selve prosastykket forfattes og endnu en gang læses kritisk igennem af tovholderen, før det fandt sin endelige form. Det skal her bemærkes, at beskrivelsen af de enkelte grupper varierer i længden. Det er med velberådet hu, da der er stor variation i, dels hvor meget baggrundsviden der foreligger og skal til for at forstå de enkelte gruppers fremtoning, inspirationskilder, verdens- og livssyn, dels om de selv eller forskningen generelt indskriver dem i en af de store verdensreligioner (buddhisme, hinduisme, islam, jødedom, kristendom), og om de selv er bevidste om eller finder det vigtigt at pege på deres mulige historiske forankring og inspirationskilder. Alt dette danner basis for vores forsøg på at kategorisere dem indenfor de enkelte kapitler i publikationen, men så sandelig også for vores løbende diskussion om, hvor de enkelte grupper bør placeres, og hvilken signalværdi det giver, når vi placerer dem indenfor en bestemt kategori. Det er det, vi kan kalde: kategoriseringens problem, og som er eller bør være en generel problemstilling, når vi har med religion som dynamisk fænomen at gøre. Vi er bevidste om, at vi ved at lave faste kategorier selv konstruerer den virkelighed, som vi forsøger at beskrive. Til gengæld er vi også vidende om, at vi ved at kategorisere kan anfægte vores egen kategorisering, hvilket fører centrale religionsvidenskabelige diskussioner med sig.

Inden selve undersøgelsen gik i gang, foretog vi en såkaldt forhåndsundersøgelse, hvor Marie Bisbjerg som forskningsassistent og fire kandidatstuderende gennemgik alt det gamle materiale for at afdække, om de beskrevne grupper stadig fandtes, om de havde fået nye adresser eller nyt navn, om de var splittet op i flere nye grupper, om de havde slået sig sammen med andre grupper. Desuden brugte de internet, aviser,

opslag, arrangementskalendere og lidt byvandring til at finde eventuelle nye grupper, som var kommet til indenfor de sidste 10 år. Mens vi ved den første undersøgelse fandt adresse på 69 grupper i Aarhus Kommune, er vi i denne undersøgelse kommet op på 75.

Dette kan umiddelbart se ud som et let regnestykke, hvor fire nye grupper er kommet til indenfor de seneste 10 år, eller hvor vi ved denne undersøgelse har fundet fire nye adresser på grupper, som allerede dengang eksisterede, men så enkelt er det ikke. Overordnet set er der en langt større fluktuation i det religiøse og spirituelle felt.

For at få et indblik i hvordan den mere uorganiserede religion og spiritualitet kan komme til udtryk i samtidens Danmark, lavede vi ved sidste kortlægning en særskilt undersøgelse af Aarhus Kommunes alternative behandlere. Ved nærværende kortlægning valgte vi i stedet at interviewe besøgende ved den årligt tilbagevendende "Krop-Sind-Ånd Helsemesse" i oktober 2011, som afholdtes hen over en weekend i Aarhus NRGi-park. Vi havde til den lejlighed udformet et særskilt interviewskema, som kunne udfyldes indenfor relativt kort tid, og vi sendte den weekend omkring 70 studerende ud for at foretage interviewene. Vi fik over 100 besvarelser tilbage. Disse besvarelser ligger til grund for et særskilt afsnit i denne publikation med overskriften: "Krop, sind, ånd Helsemessen", som kan læses særskilt eller som supplement til de andre kapitler. Vi håber med denne undersøgelse at give læseren et indblik i, hvordan religion, spiritualitet og åndelighed kan komme til udtryk i mere uorganiserede former, men også bidrage til en diskussion om, hvad der kan eller ikke kan indgå i en kortlægning af religion og spiritualitet.

Kategorisering af grupper

Fra undersøgelsen 2002 frem til undersøgelsen 2012 er der sket nogle forandringer i forhold til kategoriseringen af enkelte grupper. Som udgangspunkt har vi som tidligere nævnt arbejdet med hovedkategorierne: kristne grupper, muslimske grupper, hinduistiske grupper, buddhistiske grupper og nye spirituelle og religiøse grupper. I sammenligning med den forrige undersøgelse har vi valgt at kategorisere nogle enkelte grupper anderledes, ligesom vi har valgt enkelte grupper fra, da vi har vurderet, at de ligger udenfor vores undersøgelsesområde.

To druideordner blev fx valgt fra, da deres indhold ikke kan vurderes som religiøst, og det samme blev jødedom og yeziderne og flere hinduistisk inspirerede grupper såsom Sai Baba og Kundalini Netværk, da de ikke længere er organiseret i Aarhus. Endvidere har vi valgt at indskrive Bahá'í under de "Nye spirituelle og religiøse grupper", da de i internationale undersøgelser bliver kategoriseret som *New Religious Movements*.

Ved den forrige undersøgelse tilhørte Bahá'í kategorien "Øvrige grupper fra det mellemøstlige område", en kategori, som nu er opløst, da de grupper, som tidligere tilhørte denne kategori, enten er blevet flyttet til en af de andre kategorier eller ikke er medtaget. En gruppe, Kristen Videnskab, har vi, til trods for navnet, valgt at overføre til "Nye spirituelle og religiøse grupper", da den har nærmere slægtskab med disse end med de kristne grupper. I tabellerne i konklusionen har vi for overblikkets skyld valgt at indplacere de omplacerede grupper og deres medlemstal fra henholdsvis 2002 og 2012 i den kategori, som vi i 2012-undersøgelsen har valgt at placere dem i.

Publikationens opbygning og indhold

Publikationen er opdelt i i alt seks kapitler, hvor omdrejningspunktet for det første kapitel (kapitel 1) er Aarhus' religionshistorie. Denne indføring er valgt, da Aarhus Kommune er undersøgelsens genstandsfelt; derefter følger fem kapitler (kapitel 2, 3, 4, 5 og 6), som indeholder selve kortlægningen af de religiøse eller/og spirituelle grupper i Aarhus Kommune. I kapitel 2-5 er de enkelte grupper placeret i forhold til identitet, lighed, slægtskab med eller stærk inspiration fra en af de fire store verdensreligioner: buddhisme, hinduisme, islam, kristendom; de grupper, som bliver beskrevet i kapitel 6 med overskriften "Nye religioner og spirituelle grupper", er grupper, vi vurderer, har det fællestræk at kunne kategoriseres både som nye og som svære at kategorisere i forhold til primær inspirationskilde, når det gælder en af verdensreligionerne. Som det allerede er fremgået af den tidligere diskussion om kategoriseringens problem, så er ovennævnte kategorisering en konstruktion, som ud fra andre kriterier lige så godt kunne have set anderledes ud. Fx kunne stort set alle de religionsgrupper, som er placeret under buddhisme/buddhismeinspirerede og hinduisme/hinduismeinspirerede, i en dansk kontekst lige så godt være placeret under "Nye religioner og spirituelle grupper".

1. Religion i Aarhus – en baggrundshistorie

Af Marie Vejrup Nielsen

Danmarks religionshistorie kan meget kort inddeles i fire perioder: den norrøne periode indtil kristendommens indførsel fra omkring år 1000, fra kristendommens indførsel til reformationen i 1536, fra reformationen til grundloven i 1849 og fra grundloven til i dag. Når det gælder religiøs mangfoldighed i form af organiseret, institutionaliseret religion med baggrund i forskellige religioner og traditioner, er der i grove træk ikke nogen form for religiøs mangfoldighed før efter 1849. Der har i lange perioder været indbyggere i Danmark med andre religiøse traditioner før 1849, såsom jøder, men dette har været med særlig tilladelse fra magthaverne. Og også i den første tid efter 1849 er den dominerende form for mangfoldighed opkomsten af forskellige kristne grupper. Og kristendommen er i form af folkekirken og øvrige kristne trossamfund stadigvæk langt den største religion i landet med ca. 80 % af befolkningen som medlemmer. Kristendommen er således den dominerende majoritetsreligion fra indførslen til i dag. Men i løbet af og særligt fra slutningen af det 20. århundrede og ind i det 21. århundrede kommer en lang række andre religiøse grupper til Danmark med baggrund i islam, buddhisme og hinduisme og er med til at skabe den religiøse mangfoldighed, som er en realitet i Aarhus – og Danmark – i dag. Baggrunden for både kristendommen som majoritetsreligion og den nye religiøse mangfoldighed i Aarhus i dag skal findes i Danmarks religionshistorie.

Fra år 1000 til 1536

Religionsskiftet fra norrøn religion til kristendom i Danmark er et kompliceret emne, men kort kan det siges, at religionsskiftet kom fra oven. Det var de verdslige magthavere, kongen og eliten, der ønskede religionsskiftet, og som bestemte, at deres områder skulle være kristne. Dette skifte indebar fx et skifte fra en polyteistisk religion med mange guder til en monoteistisk religion. Et religionsskifte er naturligvis en langsom og kompliceret proces, hvor en række praksisformer, symboler og fortællinger fortsat eksisterer og benyttes af befolkningen. Og hvor også den religion, der kommer udefra, i dette tilfælde kristendommen, tager form af den kultur og religion, der har været dominerende i området før. I Aarhus kan dette i dag ses fx i Åby-krucifikset i Vor Frue Kirke, hvor Jesus Kristus præsenteres som en sejrende konge (Hvide Krist). Den kristendom, som rykker ind i de nordiske områder, er formet af århundreders udvikling i det vesteuropæiske rum. Igennem middelalderen følger Danmark udviklingen i det vestlige Europa med etableringen af en stærk kirke. Der oprettes klostre, stifter og kirker i Danmark, og det religiøse liv centreres omkring en

religiøs praksis med vægt på kontakt til Gud igennem en række kontaktpunkter med Gud, både indenfor kirken og klostrenes mure og udenfor i form af helgensteder, pilgrimsmål, bønner og privat religiøs praksis. Det landkort – og bykort – som former sig her, er genkendeligt i mange europæiske byer i dag og således også i Aarhus, hvor de ældste kristne bygninger, som stadigvæk er i brug, findes under Vor Frue Kirke i form af Kryptkirken og Klosterkirken. Her kan man genfinde klostrenes arkitektur og få en fornemmelse af livet indenfor disse mure. Når det gælder spørgsmålet om religiøs mangfoldighed, så er denne periode præget af en dominerende kirke, men samtidig er det religiøse liv præget af en stor mangfoldighed i praksisformer med bønner til helgener og pilgrimsvandringer.

Fra 1536 til 1849

Den næste afgørende fase i den danske religionshistorie begynder på baggrund af voldsomme forandringer i det religiøse landskab i Europa, som fører til splittelsen af den romerske kirke i en række kirkesamfund. For den danske religionshistorie bliver særligt den lutherske reformation vigtig. Martin Luther er her den afgørende figur, som sætter rammerne for udviklingen af de lutherske kirker. Men en række såkaldte protestantiske kirker udspringer af denne splittelse og fører til, at Europa får en række forskellige kristne kirker. Den romersk-katolske kirke får primært dominans i det sydvestlige Europa med enkelte undtagelser som Polen, og de protestantiske kirker bliver dominerende i nord og vest. Reformationen i Europa bliver begyndelsen på en større mangfoldighed indenfor kristendommen. Ikke kun i form af organiseret, institutionaliseret religion knyttet til konger og fyrster, men også i form af grupper, som fortsætter med at finde nye former, og som generelt er meget kritiske overfor de institutionaliserede kirker. Disse grupper bliver ofte forfulgt og finder i perioder sikkerhed i fx England og Holland, men det bliver vanskeligt for de mest radikale af grupperne at blive i Europa, og derfor migrerer en stor del til de nye kolonier i Amerika. Her er de med til at præge dannelsen af den nordamerikanske model for organisering af religion, hvilket igen fører til, at religion her udfolder sig som frikirker, uafhængige af staten. I Danmark kommer reformationen efter en voldsom krig mellem forskellige grupperinger i samfundet, særlig adelen overfor nye samfundsgrupper blandt handelsfolk i købstæderne. Udfaldet af krigen bliver en sejr til den konge, som kommer til at bære navnet Christian III. I oktober 1536 markeres det, at Danmark nu er et luthersk land, og der gennemføres et skifte fra en form for kristendom til en anden gennem en radikal forandring af kirke og kristendommens udtryk i landet.

Dette religionsskifte sker ovenfra, fra kongen, men har også baggrund i udviklinger nedefra, fx i købstæder som Ribe og Viborg. Forandringen af Danmark fra et middelalderligt religionsmønster til et luthersk inde-

bærer nogle centrale forandringer i organiseringen af religion. For det første bliver det kongen, som er overhovedet for kirken. Kirken er ikke længere organiseret som en del af en større, europæisk enhed, men bundet til et bestemt verdsligt område. Det er kongen og adelen, som overtager kirkens gods og ejendom og kontrollen med kirken på alle områder. Kirken er således en del af kongens og elitens magtområde, og det præger udviklingen i århundrederne fremefter, særligt efter at kongen i Danmark bliver enevældig i 1600-tallet. Under enevælden har kongen den fuldstændige magt over religion i sit område og har kun Gud over sig, som det siges i kongeloven. Kirken er således en del af kongens styring af landet. Alle disse forandringer har konsekvenser for den religiøse praksis. Helgener afskaffes, og det samme gør pilgrimsfærd, klostre og dermed hele den del af den religiøse elite, som i form af nonner og munke har fungeret som hospitalsvæsen og fattigvæsen i mange byer. I stedet overtager kongen ansvaret for disse områder. Og det bliver nu den lokale sognepræst, som er den primære religiøse leder i området, og som også bliver en af kongens repræsentanter.

Igennem 1700-tallet sker der en række centrale udviklinger i Danmark. Først og fremmest drejer det sig om inspiration udefra, og det er endnu en gang fra de tyske områder. I Tyskland er der opstået nye tanker indenfor de lutherske kirker, og disse nye tanker får overskriften ”pietisme” (pietas: fromhed). Pietismen lægger vægt på en personlig, følt kristendom, hvor den kristne, som er døbt som barn, bør tilegne sig denne kristendom mere og blive det, som pietisme kalder ”vakt”. Pietismen er en kritik af kirkens udvikling i de lutherske lande. Pietisterne opfatter udviklingen af kirken under kongemagten som noget, der har ført til, at kristendommen er præget af tvang og et lavt engagement. Pietisterne lægger op til, at lægfolket skal have lov til at mødes og diskutere, hvad kristendom er med udgangspunkt i Bibelen. Og at præsterne skal have en anden og mere pædagogisk indstilling til deres opgave i forhold til sognets beboere, det skal nu handle om at ”vække” den kristne. I Danmark har pietismen indflydelse igennem præster og lægfolk, som bliver inspireret af den tyske udvikling. Og pietismen får også indflydelse ved hoffet i 1730’erne, og der udvikles en såkaldt statspietisme, som indebærer, at der er plads til visse elementer fra pietismen såsom idealet om, at man skal være personligt vakt kristen, men at der samtidig sættes grænser for idéen om, at man skal kunne organisere sig frit som menighed. Lægfolk må således godt mødes, hvis der er en præst til stede, men det er ikke tilladt frit at samles, og særligt forbydes omvandrende prædikanter, som ikke står under kongekirkens kontrol. Konfirmationen indføres i Danmark i 1736 som et eksempel på denne form for pietisme, understøttet af kongen og placeret indenfor kirken og kongens kontrol. Igennem 1700-tallet og særligt begyndelsen af 1800-tallet kommer der en række konfrontationer mellem grupper, der ønsker at mødes udenfor kirkens kontrol og kongekirken. Og i 1800-tallet kommer de såkaldte vækkelser, som i stigende grad gives indrømmelser, så de kan mødes og endda fx undervise deres børn udenfor det officielle

skolesystem. Disse grupper ønsker at have religionsfrihed, så de kan praktisere deres form for kristendom udenfor kongekirkens kontrol. Og udviklingen frem imod 1849 peger netop i retning af større og større frihed til at organisere religion. I Danmark sker udviklingen frem imod religionsfrihed således dels på baggrund af et pres fra kristne grupper i landet, som er kritiske overfor kongen og kirkens kontrol, og dels på baggrund af udviklinger i Europa generelt i retning af idealer om større frihed.

1849 til i dag

Det er først med grundloven, at det bliver muligt for kirkesamfund udenfor den etablerede evangelisk-lutherske kirke (benævnt folkekirken fra 1849) frit at etablere sig i Danmark. Dermed bliver grundloven begyndelsen til den første bølge af religiøs pluralisme i Danmark, som primært sker indenfor det kristne miljø. Også indenfor folkekirken sker der forandringer, som kan pege på en form for intern mangfoldighed. Folkekirken etableres fra 1849 og frem, og nogle elementer fortsættes fra den tidligere kirkeform, fx er der fortsat en inddeling i sogne og en lokal sognepræst som den primære repræsentant for kirken som institution. Og det er også fortsat den verdslige magt, det, der i dag er Folketinget, som bliver den øverste ledelse af kirken. Men der sker også store forandringer, som især har at gøre med indre mangfoldighed, især tilstedeværelsen af de to store vækkelsesbevægelser: grundtvigianerne og Indre Mission. Disse to bevægelser har vidt forskellige holdninger til en række kernepunkter indenfor kristendommen, såsom forståelsen af bibelske tekster, men deler det fælles fokus på, at man som kristen skal tage dette på sig personligt og ikke som noget, som man tvinges til af staten. Der er fra begyndelsen en spænding mellem de medlemmer af folkekirken, som er aktive og engagerede i dele af de to vækkelsesbevægelser, og så de øvrige sognemedlemmer, som har et mindre intenst forhold til kirke og kristendom. Folkekirken udvikler det træk, som også i dag er det, der oftest bruges til at beskrive den: folkekirken bliver rummelig. Denne rummelighed betyder, at der både gives plads til forskellige grupper og individer, som gerne vil have mest mulig frihed til at organisere og udleve deres kristendom med et højt intensitetsniveau, og til dem, der vil have frihed til at komme i kirken, når det passer for dem. Man kan danne såkaldte ”valgmenigheder”, som bevarer deres tilknytning til folkekirken og har ret til at benytte kirken, hvis man fx som gruppe ønsker at have en anden præst end den, som menighedsrådet vælger. Også individer kan vælge at blive tilknyttet en anden præst end sognets. Men man er lige så fuldgyldigt et medlem, selv hvis man har lav kirkegang og ikke deltager i kirkens daglige liv. Denne rummelighed og strukturen med en national ledelse, som ligger indenfor det politiske magtsystem og ikke i kirken selv, og en lokal ledelse, som ligger hos lægfolk og lokal præst, er dannet på baggrund af en stærk konkurrencesituation indenfor de kristne miljøer, som er med til at forme folkekirken.

Staten blev opfattet som garanten for rummeligheden, så det ikke blev én bestemt fløj af folkekirken, som fik magten. Det er således et væsentligt træk ved spørgsmålet om mangfoldighed i religion i Danmark i dag at være opmærksom på mangfoldigheden indenfor den organiserede majoritetsreligion.

Med grundlovens indførsel af religionsfrihed dannes baggrunden for mangfoldighed udenfor folkekirken. Og i den første bølge af nye religiøse grupper, der etablerer sig i Danmark, er der også en række, som etablerer sig i Aarhus i denne tidlige periode før år 1900: Metodistkirken, Frelsens Hær, Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (mormonkirken), adventistkirken og den katolske kirke. Med undtagelse af den katolske kirke er der tale om nye kristne grupper, som er stiftet i denne periode, og som ikke har primær tilknytning til bestemte nationale kirker, men i stedet er internationale frikirker, og deres udvikling er primært formet af en engelsk og/eller nordamerikansk udvikling i det 19. århundrede. Grupperne kommer til Danmark ud fra kontakt mellem danskere og de forskellige kristne miljøer og ofte ud fra en direkte strategi eller mission om at udbrede deres budskab til nye områder. Det er kendetegnende for disse kristne grupper, at man ser det som sit mål at gøre mennesker mere aktivt og personligt kristne, til trods for at der er store forskelle i den form, denne mission kan tage. Det er således primært grupper med baggrund i protestantisk kristendom i frikirkeformen, som kommer til landet, med undtagelse af den katolske kirke. Derudover etableres der også senere frikirker ud fra en dansk baggrund, såsom Dansk Missionsforbund og lokale frikirker som Højbjerg Frikirke. Der opstår også i dag nye grupper, hvis mål og mission er at gøre danskerne mere personligt engagerede i netop deres form for religion. Dette ses fx indenfor de kristne miljøer, hvor der i de senere år er kommet grupper af karismatiske kristne, som ønsker at få etableret kontakt til nye medlemmer og udbrede deres budskab udenfor en bestemt etnisk eller national gruppering. Disse grupper har træk, som sender tråde bagud til pietistiske vækkelser, men de er ofte en del af en ny udvikling, hvor der lægges mindre vægt på, hvilken historisk kristen kirke man tilhører, og mere vægt på at være det lokale udtryk for en global vækkelse, som er fokuseret på personlig omvendelse og et højt engagement. Sådanne grupper finder vi i Aarhus i dag fx i Citykirken.

Den religiøse mangfoldighed bliver først for alvor mangfoldig i forhold til forskellige verdensreligioner og bredere inspiration fra fx spiritismen og antroposofien i den første halvdel af det 20. århundrede. Indenfor miljøer inspireret af teosofien er der generelt tale om etniske danskere, som tager udgangspunkt i teosofien eller antroposofien og etablerer grupper i Danmark. Og det er først i de sidste to til tre årtier af det 20. århundrede, at der kommer større grupper af fx muslimer, buddhister og hinduer til Danmark som følge af nye globale indvandringsmønstre og dansk indvandringspolitik. I de samme årtier, som Danmark oplevede globaliseringens effekter på det religiøse område, ser man også effekterne af en øget individualisering. Denne øgede individualisering skal ses i relation til udviklingen efter 1968 og ungdomsoprørets opgør med

de gamle autoriteter, en udvikling, som har meget dybe samfundsmæssige rødder og konsekvenser også for religionsområdet. Fra 1971 og fremad etablerede der sig fx i Aarhus en mængde religiøse grupper, med etniske danskere som medlemmer, der havde inspiration fra buddhisme og hinduisme. På samme tid kom også et antal teosofiske grupper og øvrige nye religiøse bevægelser. Antroposofiens Hus i Højbjerg, der huser Antroposofisk Selskab, er et eksempel på denne udvikling. Andre udtryk for et bredere spirituelt miljø er den årlige Krop-Sind-Ånd Helsemessen, der i 2012 havde mere end 4.000 besøgende, og Filosofisk Center i Vestergade med mere end 4.000 abonnenter på deres mailingliste. Der er primært to måder, buddhismen og hinduismen kommer til Danmark i denne periode. De kommer i form af en øget indvandring af mennesker, der tager deres religion med sig til Danmark. Og de kommer i form af danskere, som er rejst ud i verden, og som fx i Indien er blevet inspireret af hinduismen til at udleve en ny religiøs praksis, når de vender hjem til Danmark.

Buddhismen kommer til Danmark – og Aarhus – ad disse to forskellige ruter. Historien går tilbage til midten af det 19. århundrede, hvor forskere var med til at ”opdage” denne ”nye” religion. Den intellektuelle brugte buddhismen som inspirationskilde til filosofiske overvejelser, og spirituelt interesserede fik interesse for ”Østens mystik”. Men det var hippierne fra 1968-generationen, der for alvor gjorde buddhisme til en praksisreligion. Mange tog til Østen, en del kom hjem som buddhister, og det første buddhistiske center blev etableret i 1972 med en afdeling i Aarhus i 1987. Den organiserede buddhisme blev efterhånden konsolideret. Buddhismen er også til stede i en indirekte form som spiritualitet, idéer om ”zen” og værdier og populærkultur. Buddhismen kommer også til Danmark i form af immigranter fra Asien, der begyndte at komme til Danmark fra 1970’erne. Især de vietnamesiske flygtninge, der kom fra 1975 og årene fremefter, har været med til at give dansk multietnicitet et også asiatisk præg, ligesom thaier, kinesere og små grupper af koreanere, japanere og sydøstasiater er kommet til Aarhus som arbejdere, studerende eller ægtefæller. I Aarhus er det vietnamesiske tempel det eneste, der repræsenterer denne gruppe.

Også hinduismen kommer til Danmark ad disse to ruter. Som migrantreligion er der tale om hinduer af enten indisk eller srilankansk oprindelse. Der er ikke hindutempler i Aarhus-området, men hinduer fra Aarhus besøger enten templer i Herning og Brande eller evt. i Skovlunde på Sjælland, eller de mødes privat. De hinduinspirerede grupper i Aarhus følger den øgede interesse for østlige tanker og idéer, som opstod i slutningen af 1960’erne og i 1970’erne. Interessen for yoga og meditation kan dog spores tilbage til 40’erne og 50’erne, men det blev især populært i slutningen af 1960’erne, da den engelske popgruppe Beatles havde et længere ophold hos Maharishi Mahesh Yogi i Rishikesh i Indien, hvor de lærte at meditere. Generelt gælder det for både hinduismen og buddhismen, at der ingen kontakt er mellem de to former for tilstedeværelse i Danmark i dag.

Islam følger til dels samme mønster som buddhisme og hinduisme. Men der er her en større kontakt mellem konvertitter og indvandrere. De første muslimer i Danmark var primært konvertitter, og allerede i 1920'erne var den berømte konvertit, journalisten Knud Holmboe (1902-1931, født i Horsens) bosiddende i Aarhus og redaktør på et dagblad. Holmboes tilknytning til islam satte dog ikke varige spor i form af en menighed. I 1956 blev den første muslimske menighed stiftet i Hvidovre i Danmark. Det var først og fremmest danskere, som var konverteret til den muslimske ahmadiyya-menighed. Det var dog først i 1960'erne, at Aarhus for alvor oplevede tyrkiske migranter med en muslimsk religiøs baggrund bosætte sig i byen. De første grupper af muslimske indvandrere i 1960'erne og 1970'erne dannede den første muslimske menighed i 1979, hvor Islamisk Kulturcenter blev etableret. Efter indvandringsstoppet i 1973 har i første omgang familiesammenføringer og sidenhen flygtninge fra især Libanon, Iran, Irak, Somalia og Afghanistan øget antallet af migranter med muslimsk baggrund og undervejs dannet flere muslimske menigheder i Aarhus.

I store træk kan man sige, at baggrunden for mangfoldighed, både for folkekirken og de øvrige trossamfund, ligger henholdsvis i grundloven, i religionsfriheden og i paragrafferne om folkekirken, og derudover ligger baggrunden også i de globale udviklinger, som sætter rammerne for, hvor og hvornår mennesker flytter sig.

Religiøs mangfoldighed i dag

Når vi ser på mangfoldigheden i Aarhus i dag, ser vi altså et lokalt udtryk for både en national, regional og global udvikling, som sætter rammerne for, hvordan religion kan udfolde sig. Samtidig ser vi også et udtryk for, hvordan mange forskellige grupper og individer lægger et stort engagement og en stor indsats i at få netop deres religiøse udtryk, traditioner og interesser ud i en nutidig kontekst. Det gælder for grupper, der lægger vægt på at have forbindelse mange århundreder tilbage i tiden til historiske religionsformer, og det gælder for grupper, som lægger vægt på at være et nyt tilbud til søgende mennesker i dag, og alle de versioner af fortællinger om, hvem man er, der ligger derimellem. Religiøs mangfoldighed opstår således både på baggrund af de rammer, der sættes udefra, gennem lovgivning, økonomiske og strukturelle muligheder, og det indhold, den selvforståelse og den indsats, som ydes af de aktive i grupperne. Og hvilke konkrete udtryk den religiøse mangfoldighed har i Aarhus i dag, er emnet for de følgende analyser af de forskellige religiøse grupper, som var aktive i Aarhus i 2012.

2. Kristne grupper i Aarhus

Den anglikanske kirke

Augustanakirken

Church of Love (Mohabat)

Citykirken

Den Etiopisk-Ortodokse Menighed i Århus (Tewahedo kirke)

EuroLife Kirke

Folkekirken i Aarhus (den evangelisk-lutherske kirke i Danmark)

Fountain of Life

Frelsens Hær

Gratiakirken

Gudsmoders Beskyttelses Menighed (Den Ortodokse Kirke i Danmark)

International Harvest Christian Center

I Mesterens Lys

Jehovas Vidner

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (Mormonkirken)

Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund

Den Katolske Kirke

Kongens Folk

Maran-ata

Den Rumænsk-Ortodokse Menighed i Aarhus (Vor Frue Klosterkirke)

Den Rumænsk Ortodokse Menighed i Århus (skytsengle: De Hellige Velværdige Paraskeva og Theodora af Sihla og Ana af Novogorod)

Den Russisk Ortodokse Menighed i Aarhus

Saralystkirken

Østens Assyriske Kirke

Århus Adventistkirke

Aarhus Baptistmenighed, Immanuelskirken

Århus Frikirke

Aarhus Metodistkirke

Kristendom i Aarhus i det 21. århundrede

Af Marie Vejrup Nielsen

Folkekirken i Aarhus

Folkekirken i Danmark, og Aarhus, er generelt præget af en stabil udvikling, med et lille fald i medlemstal, en stabil, men lav kirkegang om søndagen, og en generel stabil brug af Folkekirken i forbindelse med dåb, konfirmation og begravelse. Derudover bruges kirken i en lang række sammenhænge af dens medlemmer i forbindelse med aktiviteter som kulturelle arrangementer med foredrag og musik, andre gudstjenesteformer som familiegudstjenester, meditationsgudstjenester og natkirke, og aktiviteter som kor og fællesspisning. I Aarhus har man i 2012 i Vestre Provsti lavet en undersøgelse, der indikerer, at en stor del af medlemmerne kommer til sådanne arrangementer. I Aarhus Vestre Provsti var der ca. 141.000 deltagere til arrangementer arrangeret af menighedsrådet, medlemstallet for provstiet er 50.000. Disse tal peger på, at der er et højt niveau af deltagelse i aktiviteterne udenfor søndagsgudstjenesterne og øvrige kirkelige handlinger som konfirmation og bryllup. Af de nye aktiviteter, som er blevet en fast del af Folkekirken inden for de sidste 10 år kan nævnes baby-salmesang, henvendt til forældre på barsel og deres små børn, og et stort udbud af gudstjenester med fællesspisning til børn og børnefamilier. Derudover er der også sket en udvikling i form af lørdagsdåb i sogne, hvor der er mange barnedåb, og hvor man samler disse dåb i en særlig gudstjeneste. Der sker også en udvikling i gudstjenesteformer, som fyraftensgudstjenester og allehelgensgudstjenester. Tendensen i udviklingen er generelt, at der i dag er langt flere tilbud målrettet bestemte grupper inden for Folkekirkens medlemsgruppe, og at der udvikles mange nye tilbud i de enkelte sogne.

I de 58 sogne, der er medtaget her for Aarhus-området, er der ca. 234.000, som er medlem af folkekirken, hvilket svarer til en medlemsprocent på 75 % (pr. 1. januar 2012). For 10 år siden var medlemstallet 230.291, og medlemsprocenten på 80 %. Der er således sket en lille stigning i antallet af medlemmer, højst sandsynligt på baggrund af vækst i indbyggertallet i Aarhus, men et fald i andelen af indbyggere i Aarhus, som er medlem af Folkekirken. For hele Aarhus Stift er medlemsprocenten 81,3 %. For 10 år siden var det højeste medlemstal i et sogn i Aarhus på 94 %, og det laveste på 35 %. I dag er den højeste procent 92 %, og den laveste 25 %. Sognet med den laveste procent var dengang og er i dag Gellerup Sogn. Samtidig er der i langt de fleste sogne en meget stabil udvikling hen over de seneste 10 år. Folkekirken i Aarhus viser således en bredde i medlemstallet, som også ses på landsplan, mellem sogne med en høj medlemsprocent som det

mest udbredte og enkelte områder med en meget lav medlemsprocent, primært på grund af den demografiske sammensætning fx i områder med mange muslimske indbyggere. Der er også sket en udvikling inden for kommunikation i Folkekirken, både i form af den fælles hjemmeside folkekirken.dk og i brugen af sociale medier og apps. Der var på undersøgelsens tidspunkt 24 ud af de 58 sogne som havde en Facebook-side. Af forandringer inden for Folkekirken i Aarhus kan også nævnes væksten i de to valgmenigheder, Århus Valgmenighed og Bykirken, som har oplevet en stigning i både medlemmer og deltagere til gudstjenesten, så der i dag kommer ca. 500 hver søndag i hver af de to menigheder. Begge menigheder henvender sig primært til unge og har mange medlemmer, der er studerende og som har en baggrund inden for konservative kirkelige miljøer i Folkekirken. Samtidigt er begge valgmenigheder inspireret af internationale udviklinger inden for menighedsdannelse, f.eks. i form af opbygning i mindre grupper (celler/klynger) inden for menigheden.

Kristne trossamfund uden for Folkekirken

Det første, der falder i øjnene, når man ser på de aktive kristne trossamfund uden for Folkekirken, som var at finde i Aarhus i 2012, er den store mangfoldighed. Nogle grupper er store, som den katolske kirke i Ryesgade, som har flere tusinde medlemmer. Andre er små som Maran-Ata i Vestergade. Nogle grupper lægger man mærke til på busreklamer, i avisen og i lokalmiljøet, som Citykirken og Saralystkirken. Andre, som den Etiopisk-Ortodokse kirke, lever et aktivt, men usynligt liv, som de fleste aarhusianere aldrig vil lægge mærke til. Nogle er forbundet til kirker i andre lande og har en historie, der knytter dem til kirker etableret i kristendommens første århundreder, som de kaldæiske, etiopiske og assyriske kristne. Andre, som Kongens Folk og Eurolife Kirken, er nye og uden stærk tilknytning til bestemte, historiske kirkefamilier. Nogle er migrantmenigheder, der danner rammen om videreførelsen af centrale dele af den kultur og religion, som de kender fra det land de kommer fra. Andre er mødesteder på tværs af kultur, sprog og baggrund og benytter nye fællessprog, som engelsk eller dansk. Der er således ingen tvivl om, at der er stor mangfoldighed inden for de kristne grupper, der findes i Aarhus i dag.

Flere eller færre?

Er der flere eller færre kristne i Aarhus uden for Folkekirken i dag end for 10 år siden? Hvis vi først ser på spørgsmålet om antallet af grupper, så viser der sig ikke nogen nævneværdig vækst her. For 10 år siden var

der i Aarhus 25 aktive kristne grupper og i dag er der 29 grupper.[1] Men det er ikke de samme ca. 30 grupper, som er i Aarhus i dag, nogle få er forsvundet, nye er kommet til, nogle grupper er fusioneret til større enheder, og andre er blevet splittet til flere små. Tre af de grupper, som var i Aarhus for 10 år siden er i dag helt eller delvist forsvundet: Katolsk Apostolsk Kirke, som er nedlagt i forbindelse med udviklingen inden for kirken, der har stærk nærforventning om Jesu genkomst. Dette har givet sig udtryk i, at kun præster ordineret af stifteren af kirken og en oprindelig apostelkreds er gyldige præster. Efter de sidste præster ordineret på denne måde døde, fortsatte menighederne med at mødes uden præster, men dette er nu også ophørt i Aarhus. De øvrige to nedlagte grupper ser ud til at være forsvundet på baggrund af fraflytning af ledere og/eller medlemmer. Derudover er der en fjerde gruppe, Kvækerne, som er på vej til at blive nedlagt i Aarhus på grund af fraflytning og medlemmernes aldersprofil. Også gruppen I Mesterens Lys har oplevet en stor nedgang inden for de seneste 10 år, og denne udvikling har ført til at gruppen er nydannet, uden stor kontakt til organisationen I Mesterens Lys. I dag er der tale om en Lyscirkel med få medlemmer, som videreføre deres interesse for kristen spiritualitet i nye rammer og i forbindelse med deltagelse i aktiviteter i andre kristne grupper og menigheder. Der har også været fusioner og navneskift blandt nogle af de grupper, som har været i Aarhus igennem længere tid: Citykirken (fusion af Apostolsk Kirke, Pinsekirken og Frikirken ved Runddelen), Saralystkirken (fusion af Højbjerg Frikirke og Saronkirken) og Aarhus frikirke (tidligere Kristent Centrum).

Det næste spørgsmål i forhold til udviklingen over 10 år er, om der har været en vækst eller et fald i det samlede antal af medlemmer af kristne grupper uden for Folkekirken. Også her har der overordnet set ikke været nogen signifikant udvikling. Hvis vi sammentæller antallet af medlemmer i alle aktive kristne grupper i dag får vi ca. 7400. Og det er nogenlunde det samme som for ti år siden. Fordelingen af de nuværende 7.400 medlemmer ikke er jævn: den allerstørste gruppe, den Katolske Kirke, står for ca. 3200, og derefter kommer Jehovas Vidner, og det Kaldæiske Babylons Brodersamfund med ca. 1000 medlemmer hver. Der er således ca. 2200 medlemmer til fordeling blandt de øvrige grupper. Og også her er der stor variation i medlemstal. For at finde frem til, hvad der kendetegner kristendommen i Aarhus i dag og hvor tendenserne i udviklingen skal findes, er man således nødt til at se mere detaljeret på de enkelte grupper og tendenser.

[1] Der er flere grupper, som falder inden for både kategorien "kristne" og kategorien "nye religiøse bevægelser", sådan som vi har defineret dem i denne undersøgelse. Dette drejer sig om: Liberal Katolsk Kirke (tidligere Den Frie Universelle Kirke), Kristensamfundet, Kristen Videnskab, og I Mesterens Lys. I denne undersøgelse har vi valgt at analysere I Mesterens Lys under kristen trossamfund, og de øvrige i kapitlet om nye religiøse bevægelser. I optællingen af kristne grupper i 2002 og 2012 har vi for begge tal fulgt vores kategorisering fra den nyeste undersøgelse, så tallene er sammenlignelige. Se indledningen for diskussion af problematikken omkring kategorisering af trossamfund.

Tabel 1. *De ældste gruppers udvikling i det 21. århundrede.*

Navn	Etablering i Aarhus	Medlemmer 2002	Medlemmer 2011
Jesu Kristi Kirke af de Sidste Dages Hellige	1854	250	200
Katolsk Apostolsk Kirke	Ca. 1870	15	Nedlagt
Den Katolske Kirke	1875	3020	3272
Metodistkirken	1886	160	180
Frelsens Hær	1890	55	35
Syvende Dags Adventist kirken	1896	134	90
Baptistkirken	1911	171	153
Jehovas Vidner	1915	800	1100
Apostolsk Kirke	1924	120	Fusioneret
Pinsekirken	1928	400	Fusioneret
Dansk Missionsforbund /Saron	1933	60	Fusioneret
Den Anglikanske kirke	1960	50	60
Maranata	1963		25
Højbjerg Frikirke	1967	70	Fusion
Gratiakirken	1984	33	45
Østen Assyriske Kirke	1985	600	360
Kvækerne	1988	5	2
Kristent Centrum	1992	150	Nyt navn
Frikirken v. Runddelen	1994	12	Fusion
Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund	1995	800	800
I Mesterens Lys	1995	40	4
Østens Gamle Kirke	1995	60	Ingen tal
Den Etiopisk Ortodokse Kirke	1997	120	50

Den Russisk Ortodokse (russisk)	1998	100	250

En lang række kristne grupper, som er aktive i Aarhus i dag, ankom til byen for over 100 år siden. Hvis vi ser nærmere på de grupper, der etablerede sig i Aarhus i de første 100 år efter Grundlovens indførsel i 1849, oplevede de fleste af disse kirkesamfund i begyndelsen af det 21. århundrede en lille nedgang, men kun en af grupperne er nedlagt og tre af de ældste har via fusion fundet en ny form, som synes at have skabt grundlag for en stabil udvikling. Og der er også to grupper, som har oplevet stor vækst: Jehovas Vidner og den katolske kirke, som begge over en tiårig periode får næsten 300 flere medlemmer hver. Stigningen i medlemmer hos den katolske kirke kan tilskrives indvandring. Den katolske kirke rummer mange forskellige sproggrupper og undergrupperinger efter etnisk og nationalt tilhørsforhold, og har via indvandring fra f.eks. Polen og Vietnam oplevet en stigning i medlemmer generelt i Danmark i det 21. århundrede. Jehovas Vidner har på landsplan generelt oplevet et fald i medlemmer i denne periode, men dette fald er inden for de seneste år vendt til en lille fremgang, som er i tråd med udviklingen i Aarhus. Jehovas Vidner i Aarhus peger selv på, at væksten hos dem primært skyldes, at folk flytter til de større byer, f.eks. for at få job. Derudover har der også været en mindre påvirkning fra indvandring i form af en tamilsk menighed. De ældste kristne grupper i Aarhus er således generelt inde i en stabil udvikling i det 21. århundrede, hvor der er størst vækst blandt de grupper, som er påvirket af indvandring. Hvis vi ser på grupper, som er etableret i den sidste halvdel af det 20. århundrede, så er der en klar tendens til at der er tale om migrantmenigheder, som primært kommer til Aarhus efter 1980. (Østens Assyriske, Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund, Østens Gamle kirke, den Etiopisk og den Russisk ortodokse kirke). Der er ikke en overordnet tendens at spore i vækst eller fald i medlemmer, med undtagelse af den Russisk-ortodokse menighed, hvor væksten er baseret i en øget indvandring fra Rusland og russisk-talende områder. Igen er der altså primært tale om vækst gennem indvandring, og ellers en stabil udvikling med mindre fald eller stigninger.[2]

Nye grupper i det 21. århundrede og deres udvikling

Hvis vi går til de grupper fra 2000-2012, finder vi 13 grupper, som siger noget om, hvordan kristendommen har udviklet sig lokalt og globalt i det 21. århundrede. Som nævnt er nogle af disse nye grupper, fusioner af kirker, som hører til blandt de allerældste i Aarhusområdet.

[2] Den tilsyneladende store udvikling i Østens Assyriske Kirke den Etiopisk kristne gruppe skyldes optællingsforskelle for tallene fra 2001 og i dag.

Tabel 2. *Nye grupper i det 21. århundrede.*

Navn	Etableringsår	Medlemmer
Church of Love	2001	40
Rumænsk-Ortodoks Kirke (benytter Klosterkirken)	2002	15
International Harvest	2003	8
Århus Frikirke (navneændring)	2003	15
Fountain of Life	2004	25
Saralystkirken (fusion)	2005	70
Eurolife Kirke	2005	80
Augustanakirken	2007	15
Rumænsk Ortodoks kirke (benytter Katolsk kirke)	2008	250
Living Stones Bible Church	2008	40
Kongens Folk	2009	40
Citykirken (fusion)	2010	400
Guds Moders Beskyttelses Menighed (ortodoks)	2010	8

Blandt disse nye grupper er der især to tendenser, som vi vil se nærmere på: væksten i karismatisk kristendom og udviklinger inden for migrantmenighederne.

Karismatisk kristendom i Aarhus

Der er ni karismatiske kristne grupper blandt de nye menigheder (Kongens Folk, Eurolife, IHCC, Church of Love, Fountain of Life, Saralystkirken, Citykirken, Living Stones Bible Church og Århus Frikirke). Det karismatiske element går på tværs af en række forskellige menigheder, som for de flestes tilfælde har både etnisk-danske medlemmer og medlemmer med anden etnisk baggrund. Karismatisk kristendom er kendetegnet ved at der lægges vægt på en personlig, udlevet kristendom. Betegnelsen hentes fra begrebet "karisma", som er et græsk ord, der bruges i det Nye Testamente til at betegne de såkaldte åndsgaver, f.eks. det at tale i tunger og at kunne helbrede ved Guds kraft gennem Helligånden. Karismatiske kristne grupper lægger ofte vægt på netop Helligånden, som en kraft, der danner baggrund for prædiken, helbredelse og indgriben i den troendes liv. Karismatiske kristne grupper ser ikke sig selv som ramme for en bestemt kultur, etnicitet eller nationalitet og er ofte heller ikke ramme omkring videreførelsen af en bestemt historisk kirke eller konfession. I stedet lægger man her vægt på den personlige omvendelse, det personlige forhold til Jesus,

og på forbøn og helbredelse. Der vil også ofte være et stærkt fokus på, at det liv, man lever som kristen, i høj grad skal være stærkt præget af ens personlige omvendelse og forholdet til gud. Det at være kristen bliver således en primær identitetsmarkør og afgørende for hvordan man organiserer sit liv. Rituelt vil karismatiske kristne grupper ofte lægge vægt på, at voksendåb er den eneste rigtige form for dåb, på baggrund af det voksne menneskes selvstændige stillingtagen og praktisere dåb i store døbebassiner, hvor den, der skal døbes, bliver dykket helt ned under vandet, som symbol på genfødslen som kristen. Generelt er disse grupper ofte præget af moderne gudstjenesteformer i form af nutidig musik, prædiken i fri form, det vil sige ikke bundet til en bestemt tekstrække fra bibelen, og ofte er prædikenen præget af fokus på bekendelsesfortællinger både fra præst og menighed. Præsten behøver ikke have en bestemt kirkelig eller teologisk uddannelse, men baserer sin stilling på en kaldelse direkte fra Gud til at oprette eller lede en bestemt menighed. Gudstjenesterne understøttes ofte af digital teknologi, og der kan være bands og kor, som spiller en stor rolle. Ofte har de også udover hjemmesider en større brug af sociale medier end de historiske kirkesamfund. Disse grupper har ofte kontakt til andre lignende grupper og initiativer i f.eks. USA med fokus på etableringen af nye menigheder og organisering af menigheden. To af disse mere karismatisk-kristne grupper i Aarhus er en del af den anden tendens: fusioner.

Saralystkirken og Citykirken er begge fusioner af kristne grupper, som har været i Aarhus i gennem lang tid, og som har valgt at gå sammen om en ny identitet og struktur. Dette peger netop på, at man i disse miljøer ikke er fokuseret på historiske identitetsmarkører, men i stedet på dannelsen af en lokalt, velfungerende menighed, ofte med en klart formuleret missionsstrategi, hvor man er synlig, der hvor man opretter sin menighed, og samtidigt har fokus på den indre organisation for medlemmerne i mindre grupper. Denne udvikling væk fra de historiske markører, som f.eks. ”Pinsekirke” er ofte kombineret med en vægtlægning på en kristen identitet, som man knytter direkte til de første kristne menigheder, som der står på Citykirkens hjemmeside: ”Citykirken er en sammenlægning af tre kirker i Aarhus, og blev indviet i januar 2010. Vi drømmer om en kirke der, med det oprindelige kristne budskab fra det første århundrede, er relevant i det 21. århundrede – også for din hverdag.”[3] Både Citykirken og Saralystkirken har begge fokus på at være kirke også for lokalområdet. Saralystkirken i forhold til sin placering i forstadsområdet rundt om Aarhus by, og Citykirken med deres profil som ”bykirke” for Aarhus. Begge kirker ligger fysisk meget tæt på den lokale sognekirke, i begge tilfælde lige over for. Denne lokale profil kan også ses i deres udbud af aktiviteter som zumba og koncerter, hvor de på mange måder mere ligner det lokale foreningsliv eller den lokale sognekirke. Disse to kirker reklamerer også for deres aktiviteter i lokale medier, på internettet. Saralystkirken har i

[3]http://www.ckirken.dk/joomla/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=152&lang=da.

2013 en gruppe fra menigheden, som tilbyder gratis hjælp til løsning af praktiske opgaver i hus og hjem. Og Citykirken har haft en række busreklamer på bybusserne i Aarhus. Også Fountain of Life er tilknyttet Citykirken, som derfor bliver den største af de karismatiskinspirerede menighed i Aarhus. Fusioner skaber også forandring på den måde, at der er mulighed for nydannelser med baggrund i medlemmer, som ikke går ind i fusionen, såsom Eurolife, der udspringer af personer med baggrund i Pinsekirken Aarhus, som ikke flyttede med til Citykirken. Der er forskelle i det karismatiske miljø mellem de menigheder, der ønsker at etablere sig som en synlig kirke i lokalområdet, placeret i de nære forstæder, og så grupper som f.eks. Kongens Folk, der befinder sig inde i centrum af byen i en lejlighed og på gaden og som på mange måder fungerer som et gennemstrømningssted for karismatiske kristne og ikke som en pendant eller konkurrent til en sognekirke. Og grupper som IHCC og Living Stones Bible Church peger på, hvordan den globale tendens med vækst i karismatisk kristendom er kommet til Aarhus. De nye grupper peger på en vækst inden for det karismatisk-kristne miljø i Aarhus, ikke nødvendigvis i form af et øget samlet tal af medlemmer, men i et øget antal af grupper, som udspringer af nydannelser inden for det kristne frikirkemiljø. Også de grupper, der afspejler en meget international profil, er øget, som det også fremgår af mange af navnene. Det er engelske navne, der dermed signalerer brugen af engelsk som et fælles kirke- og organisations-sprog, og også signalere at inspirationen, såvel som identiteten, i de ny grupper er mere internationalt anlagt i forhold til den første bølge af kristne grupper i det 19. århundrede. Samtidigt er den største gruppe, Citykirken, en menighed som primært er etnisk-dansk og baseret på kristne grupper, der har været i Aarhus i meget lang tid. De nye tendenser udformer sig således i forlængelse af allerede etablerede initiativer.

Migrantmenigheder og en dansk udvikling

Nolge af de nye migrantmenigheder er opstået inden for den ortodokse kirkefamilie. Og i forlængelse af udviklingen inden for de ortodokse miljøer er også dannelsen af en ny dansk ortodoks menighed interessant. De to rumænske grupper er organiseret inden for den samme kirke: den Rumænsk Ortodokse kirke, under det skandinaviske stift i Stockholm. Men de benytter to forskellige præster og baggrunden for de to grupper er et godt eksempel på, hvordan religion forandrer sig inden for den samme kirke. Den ældste gruppe i Aarhus er stiftet i 2002 og har fra begyndelsen været struktureret omkring en mindre gruppe rumænere i Aarhus. De har selv stået for økonomien og har med jævne mellemrum samlet ind for at få råd til at en rumænsk præst fra Malmø (Fader Michael Radu) kunne komme til Aarhus nogle gange om året. Når han kom til Aarhus har han afholdt gudstjeneste i lånte lokaler i Vor Frue Kirke i Aarhus, som er en Folkekirke (gruppen benytter i dag Klosterkirken som ligger ved denne kirke). Den nye gruppe derimod er opstået

på baggrund af Rumæniens optagelse i EU og den større tilstrømning af rumænere, inklusiv rumænske studerende, til Danmark. På grund af denne udvikling tog den rumænsk ortodokse kirke i Rumænien initiativ til at få oprettet et hovedsæde for Skandinavien i Stockholm og begyndte mere organiseret at sende præster fra Rumænien til de skandinaviske lande. Dette har i Danmark resulteret i en række rumænsk ortodokse menigheder, som også har fået status af godkendte trossamfund i 2011 og 2012. I Aarhus har vi set en lignende udvikling, hvor der er kommet en præst fra Rumænien, som har organiseret sin egen menighed, der benytter Sct. Knuds Kirke (katolsk kirke) i Aarhus. Menigheden består fortrinsvist af nytilkomne rumænere, såsom studerende. Den første gruppe fortsætter med at mødes med præsten fra Malmø, når det er muligt, og der således to forskellige grupper inden for den samme kirke og organisationsstruktur i Aarhus. Én gruppe, som der er taget initiativ til nede fra, så at sige, og en som er sat ind oven fra, fra en kirkelig organisations højeste niveau på baggrund af nye udviklinger i migrationsmønstrene. Den tredje nye ortodokse menighed i Aarhus, Guds moders beskyttelses menighed, er en del af en nydannelse i form af en dansk-ortodoks menighed, hvor der lægges vægt på netop muligheden for en dansk-ortodoks identitet i kirke og kulturliv, med dansk som hovedsprog i det liturgiske så vel som i kommunikationen udadtil. Der således sket en forandring fra primært at være orienteret mod en ortodoks kulturel sammenhæng i et af de lande med ortodoks majoritet til formationen af en dansk-ortodoks identitet. Menigheden er opstået i Kgs. Lyngby og har nu også en menighed i Aarhus. Her deltager ikke kun etniske danskere, mens også rumænere og andre med ortodoks baggrund. Denne menighed bliver således endnu et tilbud inden for ortodoks kristendom, et tilbud som også benyttes af unge ortodokse med en anden kulturel baggrund end dansk. Hvor udviklingen i slutningen af det 20. århundrede var præget af indvandring af kristne fra Afrika og Mellemøsten er udviklingen i det 21. århundrede i Aarhus således præget af tilflytning fra Rumænien (og også Rusland). Og der er også udviklinger, som går på tværs af disse to tendenser, og peger på et nyt fænomen i dansk sammenhæng: karismatiske migrantmenigheder. Både Church of Love, som henvender sig primært til konvertitter fra islam til kristendom, og Fountain of Life, med baggrund i assyrisk kristendom, er grupper med et karismatisk, kristent udtryk, som er opstået på baggrund af miljøer inden for migrantreligion.

Forskelle og fællestræk

Hvis vi ser på alle de aktive kristne grupper i Aarhus, som vi har identificeret i projektet, er der således forskellige tendenser at spore. Migrantreligion er stadigvæk en stærk tendens. Når nye indbyggere kommer til Aarhus med anden etnisk-national baggrund, tager de ofte deres religion med. Men der er også her en nyere udvikling, f.eks. i form af en mere organiseret tilstedeværelse af den rumænsk-ortodokse kirke, som er

organiseret af kirken selv uden for Danmarks grænser, en udvikling der mere ligner etableringen af den katolske kirke i Aarhus for over 150 år siden, end de øvrige migrantmenigheders etablering. Derudover er der en stærk udvikling i mere internationale kristne grupper, som henvender sig til bredt til kristne interesseret i en mere personlig, karismatisk kristendom, som ikke primært henvender sig til medlemmer efter etniske-nationale tilhørsforhold og heller ikke efter bestemte kirkefamilier eller konfessioner. Dette er i tråd med den globale udvikling af kristendom, hvor der er vækst i, hvad man kan definere bredt som karismatisk kristendom inspireret af pinsebevægelsen, men netop fokuseret på dannelsen af menigheder lokalt og uden bestemt organisatorisk forbindelse til bestemte kirker eller konfessioner. Hvor der for 10 år siden slet ikke var grupper med engelske navne, er dette en klar tendens blandt de nyeste grupper. Flere af disse internationale grupper arbejder sammen med allerede etablerede kristne menigheder, såsom Citykirken og Baptistkirken. Samtidigt er det kendetegnende for hele det karismatiske miljø, at brugerne benytter flere forskellige tilbud hos forskellige grupper og ikke nødvendigvis udelukkende kommer i den gruppe, de er medlemmer af. Der er ikke på samme måde dannet mange nye etnisk-danske frikirker i samme periode. Men fusionerne omkring Saralystkirken og Citykirken peger på, hvor der er en udvikling i gang med dannelsen af grupper, som er fokuseret på lokalt at danne ramme om den enkeltes kristne liv og samtidigt nå ud til lokalbefolkningen.

Når vi ser på kristne grupper i Aarhus er mangfoldigheden stor. Der tales et væld af sprog, man mødes i lokaler, der går fra store, historiske kirker, til private hjem eller små, lejede mødelokaler. Og hele kristendommens historie og nutidige udvikling er repræsenteret både ved historiske kirkefamilier, som katolsk og ortodoks kristendom, ved historiske frikirkesamfund, som metodistkirken, og ved nye tendenser som global, transnational karismatisk kristendom. Kristendommen i Aarhus er således et billede på kristendommen globalt.

Den Anglikanske Kirke

Præsentation og navn

Den anglikanske kirke blev grundlagt som en del af reformationen i 1500-tallet. Den brød, i lighed med andre protestantiske og evangeliske retninger, med den pavestyrede katolske kirke. Den anglikanske kirke udmærkede sig ved ikke at have et specifikt religiøst overhoved, ej heller havde den en central reformator i sin dannelse, men derimod havde og har den den engelske majestæt som frontfigur. I og med at kirken var et specifikt engelsk fænomen, var den udelukkende kirke i England og De Britiske Øer og øvrige britiske områder. I kraft af det britiske imperiums udstrækning og kolonisering har den fået det internationale præg, den har i dag. Dette har ført til, at kirken dels er den engelske statskirke og dels i det verdensomspændende kirkesamfund ved navn The Anglican Communion.

Den anglikanske kirke kan ikke fuldstændigt sidestilles med andre protestantiske retninger, og det er i særlig grad på grund af intentionen om at bevare traditioner fra oldkirken og den katolske kirke. Dette leder til en mellemvej mellem en katolsk og en protestantisk form for kristendom. Mellemvejen er defineret ved ikke at følge paven som kirkeligt overhoved og heller ikke at følge en bestemt reformator. Bibelen anses for at indeholde den viden, som er nødvendig for at opnå frelse, men den er ikke den eneste kilde til viden om Gud. Heri spiller tradition og fornuft en større rolle, da disse kan fungere som kilder til viden om frelse og Gud ligeså. Menigheden i Aarhus er udgået som datterkirke af den anglikanske kirkes hovedsæde i København.

Gruppens historie i lokalområdet

På baggrund af et behov for en anglikansk menighed i lokalområdet blandt herboende engelske kvinder, der havde giftet sig med danske mænd, blev den anglikanske menighed i Aarhus grundlagt sidst i 1960'erne. Møllevangskirken i Aarhus blev kontaktet, og gruppen blev tildelt gratis brug af folkekirkens lokaler til gudstjeneste. Til dette kommer en præst fra den anglikanske kirke i København (St. Alban's Church. The Anglican Church in Copenhagen) og prædiker. Indtil da havde kirken i København været den eneste anglikanske menighed i Danmark.

Organisation

Organisationen i Den Anglikanske Kirke i Aarhus er baseret på medlemmer, som frivilligt udfylder og udfører roller, som er nødvendige for, at menigheden fortsat kan bestå. Der er ikke tale om en religiøs organisation, men en praktisk organisation. Denne består af en kasserer, praktisk koordinator (fx gudstjenestedatoer og kirkekaffe), indkøbsansvarlig, korsanger og musisk leder (organiserer organist). Indenfor de sidste 10 år er ansvaret for de praktiske områder blevet uddelegeret fra én enkelt organisatorisk leder til de ovennævnte praktiske roller. Personerne, som udfylder disse roller, er valgt ud fra et frivillighedsprincip, hvor det i fællesskab bliver besluttet, hvem der har hvilke opgaver. Kassereren for menigheden i Aarhus er ligeledes en del af menighedsrådet i Købehavn. Menigheden i Aarhus har nu gennem pladsen i menighedsrådet fået mere føling med arbejdet i moderkirken i København. Den anglikanske kirke i København er det ledende organ for den anglikanske kirke i Danmark. Den anglikanske kirke er et godkendt trossamfund.

Den religiøse leder af menigheden i Aarhus er præsten, som kommer over seks gange årligt fra København for at afholde gudstjenesterne. Præsten er udpeget af biskoppen for det anglikanske Europastift og ikke som i den danske folkekirke, hvor præsten bliver udpeget af menighedsrådet. Selve biskoppens legitimitet er bestemt ud fra den apostolske succession (dvs. at den anglikanske kirke anerkender deres biskopper som apostlenes efterfølgere og deres præster som deres medarbejdere). Denne tanke har kirken i øvrigt beholdt fra den katolske tradition.

På national og international basis er den anglikanske kirke hierarkisk opbygget. En hierarkisk orden som står i kontrast til den relativt flade struktur i Aarhus-menigheden. Den hierarkiske struktur i moderkirken afspejler sig dog i, hvordan menigheden i Aarhus er en del af det københavnske ”chaplaincy”, dvs. under den københavnske kirke; denne struktur minder om et engelsk sogn. I den københavnske menighed er der to kirkeværger, som rapporterer direkte til biskoppen for det anglikanske Europastift og er hans repræsentanter. Biskoppen har hermed mere indflydelse og direkte ansvar for den anglikanske kirke i Danmark. Yderligere har menighedsrådet mindre indflydelse på det religiøse og rituelle område og har heller ikke valg- eller vetoret ved præstevalg, men i stedet er dets magt manifesteret i det praktiske ansvar for kirken.

Medlemmer

Den Anglikanske Kirke opererer ikke med et fast medlemsbegreb, men hvis man er fast kirkegænger, kommer man på en liste over personer, som informeres angående kommende gudstjenester og andre begivenheder i menigheden. Gudstjenesterne foregår seks gange årligt i Møllevangskirken. Til hver af disse gudstjenester inviteres de ca. 60 personer, som står på listen. Gennemsnitlig ligger kirkegængerantallet mellem 15 og 20, der fortrinsvis kommer fra Aarhus, men det forekommer, at folk fra Nord- og Sønderjylland deltager. Medlemmerne er typisk ældre personer med en tilknytning til kirken gennem familien. Folk, som er født ind i en anglikansk tradition, men så senere er flyttet til Danmark. Alderen på medlemmerne spiller en stor rolle i forhold til menighedens fortsatte udvikling. Da de fleste af de stiftende og nuværende medlemmer er ældre personer, svinder menigheden ind i takt med årene, der går. Derudover er medlemmernes familie ikke nødvendigvis anglikanere og er derfor ikke en garanti for en tilføjelse af nye medlemmer. På grund af det relativt lave antal af gudstjenester, seks gange årligt, er det blevet tilladt for anglikanerne at deltage i andre kirkers gudstjenester, fx i den danske folkekirke. Mange af deltagerne i de anglikanske gudstjenester er fuldgyldige medlemmer af den danske folkekirke. Rekrutteringen af nye medlemmer er ikke en sag, den anglikanske kirke går aktivt ind i, men der er planer om en kommende Facebook-side og mulig kontakt til de lokale universitetsinstitutioner. Når rekrutteringen ikke foregår aktivt, skyldes det, at man anser den anglikanske kirke for at være en gæstende kirke i Danmark og derfor ikke vil ”stjæle” medlemmer fra andre kirkesamfund. Den anglikanske kirke afviser dog ikke nye kirkegængere og finder det vigtigt, at kirken er synlig for personer, som kunne have brug for den. Denne synlighed er specielt beregnet på immigranter fra andre dele af verden, hvor den anglikanske kirke er stor, og herboende studerende.

Økonomiske forhold

Frivilligt arbejde og donationer er vigtige for Den Anglikanske Kirke i Aarhus, da kirken ikke modtager nogen form for offentlig støtte. Menigheden er selvfinansierende igennem donationer og indsamlinger ved gudstjenesterne. Der er intet krav om, at man skal støtte kirken økonomisk som kirkegænger, men kirken forventer, at man yder et bidrag, hvis man er fast kirkegænger. Som godkendt/anerkendt trossamfund har de skattefordele i forhold til bidrag fra medlemmerne. Kirken er selvfinansierende, og rejser og arbejde bliver betalt gennem de donationer og indsamlinger, som menigheden foretager under gudstjenesterne. Rejserne er hovedsagelig i forbindelse med menighedsrådsmøder i København og præstens rejse til Aarhus. Resterende beløb bliver sendt til hovedkirken i København i forbindelse med hjælp til større projekter som fx restaurering af kirkens materialer.

Religiøs/spirituel praksis

Da menigheden i Aarhus ikke er særligt stor, er der ikke ansat en præst specielt til denne menighed. Præsten kommer derfor rejsende fra hovedkirken i København. Selve gudstjenesterne følger ikke et fastlagt årligt system, men der plejer at være en høstgudstjeneste og en julegudstjeneste. Indholdet af gudstjenesten er fastlagt efter den anglikanske kirkes ritualbog *Book af Common Prayer* fra 1559 i den nyeste udgave. Søndagsgudstjenesten følger samme form som i mange øvrige historiske protestantiske kirker. I den anglikanske gudstjeneste er der særlige elementer, som at man står op, når man synger, og at man knæler under bøn. Yderligere er der, i forhold til fx folkekirkens gudstjeneste, et større samspil med præsten i form af gestik, tale og sang. Derudover ved de særlige gudstjenester (julegudstjenesten specielt) er der oplæsninger fra Bibelen af menighedens medlemmer. Bryllupper, barnedåb og konfirmationer er sjældne, men forefindes i kirken. Hyppigheden af disse aktiviteter er ikke stor, men det skyldes primært medlemmernes alder. Den anglikanske kirke opererer med syv sakramenter ligesom den katolske kirke. Sakramenterne er opdelt, alt efter hvordan deres oprindelse er opfattet. Dåben og nadveren er anset for at være indstiftet af Gud og er derfor også de vigtigste ritualer. Dåben er det sakramente, som indlemmer nye medlemmer i kirken og fællesskabet, mens nadveren er med til at holde fællesskabet sammen. Konfirmation, ordination, bryllup, absolution og sidste olie anses for at være menneskeskabte og er derfor mindre centrale end dåben og nadveren, men de er stadig vigtige i den anglikanske kirke. Efter hver gudstjeneste er der en social sammenkomst.

Eksterne relationer

Den Anglikanske Kirke i Aarhus lægger meget vægt på at være en del af hovedkirken i København, og omfanget af Aarhus-menighedens markedsføring er derfor begrænset til moderkirkens markedsføring. Menigheden har en hjemmeside, der indeholder de nødvendige praktiske informationer. Den Anglikanske Kirke er relativt fleksibel, hvad angår medlemmernes brug af andre kirker. En del af medlemmerne og kirkegængerne i kirken deltager i gudstjenester i den danske folkekirke. Denne fleksibilitet er gældende for den anglikanske kirke internationalt og gør den i stand til at tilpasse sig kulturer og traditioner i de samfund, hvor den eksisterer. Indenfor de sidste 10 år har Den Anglikanske Kirke gennem frivillig hjælp annonceret om kirken gennem Det Økumeniske Center. Dette center fungerer som sted for meningsudveksling for flere kristne kirker og grupper med et ønske om at overkomme forskelle og forstå hinanden. Dette har til formål

at nå ud til unge udenlandske studerende, som ønsker en mere international kirke end de danske alternativer, og er bl.a. et forsøg på at holde menigheden i gang, da medlemmerne i menigheden efterhånden svinder ind og nye medlemmer er nødvendige, hvis menighedens arbejde skal fortsætte.

Hjemmeside og sociale medier

Den Anglikanske Kirke er inde i et forløb, hvor en Facebook-side måske bliver en realitet, men indtil videre er dette projekt på idéplanet. Enhver, som vil i kontakt med menigheden, er primært henvist til at benytte sig af nedenstående kontaktinformationer.

Forandringer

Indenfor de sidste 10 år er der ikke sket de store forandringer i Den Anglikanske Kirke i Aarhus. Den største forandring må siges at findes i organiseringen og fordelingen af det praktiske arbejde internt i menigheden. Hvor ansvaret førhen lå hos én nøgleperson, er det nu fordelt ud på flere personer, som udfører deres roller på frivillig basis. Samtidig har menigheden i Aarhus fået en plads i menighedsrådet i København. Dette er gjort for at få mere føling med udviklingen i moderkirken og deltage mere i kirkens arbejde. Alderen blandt menighedsmedlemmerne er en faktor, der har betydning for kirkens fremtid. I takt med at medlemmerne bliver ældre, og da der er langt mellem nye medlemmer, stiger gennemsnitsalderen, og det bliver sværere at opretholde menigheden. Dette vil være en afgørende faktor i de kommende år.

Kontakt

Den Anglikanske Kirke
Møllevangskirken
Møllevangs Allé 49
8210 Aarhus V
Tlf.: 22 52 13 55
E-mail: Info@st-albans.dk
www.anglican.org & www.st-albans.dk

Litteratur og kilder

Bunting, Ian

1996 *Celebrating the Anglican Way*, London (anbefales som introduktion til den anglikanske kirke i dens verdensomspændende perspektiv – fælleselementer og forskelligheder).

Undersøgelsen udført af Emil Høwisch Kongaa, Christoffer Herbst Nissen og Julie Skovgaard.

Tidligere undersøgelse udført af Rikke Fredsø og Susanne Øllgaard.

Augustanakirken

Præsentation og navn

Augustanakirken er en evangelisk-luthersk frikirke, der anvender samme liturgi som den danske folkekirke. Kirkens fulde navn er Den Evangelisk-Lutherske Augustanakirke i Århus. Navnet refererer til *Confessio Augustana*, på dansk kaldet den augsburgske bekendelse, der blev skrevet af lutheranerne i 1530. Kirken anser den augsburgske bekendelse som Luthers vigtigste bekendelsesskrift, da lutheranerne heri beskrev det sande evangelium. Navnet illustrerer således kirkens ønske om at vende tilbage til den lutherske lære, som den blev fremlagt under reformationen.

Augustanakirkens tro og praksis bygger på Bibelen, som man anser for at være Guds ord og ufejlbarlig, da den er blevet til under Helligåndens vejledning. Bibelen er derfor klar i alle lærespørgsmål og er den eneste kilde til et kristent liv. Udover Bibelen er kirkens tro og religiøse praksis baseret på hele *Konkordiebogen*, der er en samling af lutherske skrifter, som de fleste evangelisk-lutherske frikirker bygger på. Den indeholder bl.a. de kristne trosbekendelser (den apostolske, nikænske og athanasianske), Luthers lille katekismus samt den augsburgske bekendelse.

Gruppens historie i lokalområdet

Augustanakirken blev dannet af en gruppe på ni den 17. maj 2007. Alle i gruppen var tidligere medlemmer af Gratiakirken (se denne), en kirke, der også lægger vægt på grundlæggende at være luthersk. Gruppen havde forladt Gratiakirken på baggrund af interne uenigheder om, hvordan man afgør læremæssige stridigheder, samt hvornår man kan afsætte en præst. De ni medlemmer mente i denne forbindelse, at Gratiakirken ikke levede op til at være en klar luthersk kirke. Den 1. juni 2007 blev Magnus Nørgaard Sørensen ordineret, og han har siden fungeret som Augustanakirkens præst.

Kirken har efter grundlæggelsen haft forskellige tilhørssteder. Menigheden begyndte som en husmenighed, hvor gudstjenesterne blev afholdt i private hjem. I dag har kirken til huse i et lejet lokale tilknyttet biblioteket i Åbyhøj. Selv om lokalet i Åbyhøj er deres primære mødested, afholder de stadig gudstjenester privat, hvis det ikke er muligt at leje lokalet af biblioteket

Organisation

Kirken lægger meget vægt på, at menigheden er en samlet enhed. Kirkens organisatoriske leder er formanden for menighedsrådet, der i samråd med resten af menighedsrådet varetager alle de praktiske beslutninger i kirken. Menighedsrådet er valgt demokratisk til menighedsforsamlinger, hvor kun mænd kan stemme

og stille op. Dog skal alle have mulighed for at blive hørt, og mændene skal derfor rådføre sig med deres familie, inden der træffes beslutninger. Beslutningsprocesserne er dog oftest ikke ret lange og kan bl.a. foregå over e-mail.

Præsten fungerer som den religiøse leder af menigheden og tager sig af alt det teologiske. I Augustanakirken tror man på det almindelige præstedømme, således har alle døbte i menigheden lige adgang til Gud. Derfor tilhører præstens embede som indstiftet af Gud hele menigheden. Selv om alle i menigheden har lige adgang til Gud, er det ikke alle, der kan forkynde evangeliet. Præsten får således sin autoritet på baggrund af menighedens udvælgelse af ham til præst. Præsten har herefter myndigheden til at forkynde Guds ord og lede bønnen og nadveren. Det er samtidig kun præsten, der har myndighed til at afgøre, hvem der lever et liv i synd, og om vedkommende kan gå til alters. Menigheden kan dog altid henvende sig til menighedsforsamlingen, hvis de har nogle indvendinger i forhold til præstens beslutninger, lære eller livsførelse.

Andre praktiske funktioner i kirken, såsom sekretær, kasserer og kor, varetages frivilligt af medlemmerne.

Medlemmer

Siden Augustanakirkens etablering er medlemstallet steget fra ni til 15. Heraf er to af medlemmerne kommet til ved giftermål og fire ved familieforøgelse. Et enkelt medlem er også kommet til, men har forladt kirken igen. Aldersfordelingen er 0-55, men de fleste af medlemmerne er forholdsvis unge, i 20'erne eller 30'erne. Medlemmerne kender hinanden godt og ses også til private arrangementer udenfor kirken.

Medlemmer optages i Augustanakirken gennem dåben. Dette kan enten være i form af barnedåb eller dåb af voksne, som ikke tidligere er døbt ved en anerkendt dåb. Voksne, der ønsker optagelse i menigheden, skal forinden undervises i den lutherske lære, herunder i indholdet af Luthers lille katekismus. Kun medlemmer af kirken, eller kirker med samme trosgrundlag, er nadverberettigede til gudstjenesterne. Tidligere blev børnene nadverberettigede ved konfirmationen, men i dag kan børn gå til nadver, når de har forstået troen og kan den lille katekismus. Det er vigtigt for Augustanakirken, at man som medlem fastholder de ti bud og ikke er i strid med Luthers lære.

Augustanakirken har et ønske om at vokse sig større. Det er dog vigtigt for kirken, at det ikke er på baggrund af et teologisk kompromis. Man har bl.a. oprettet en hjemmeside, der henvender sig til folk uden en kirkelig baggrund, og som forklarer, hvad evangelisk-luthersk kristendom er. Desuden har man afholdt foredrag både i Aalborg og Aarhus samt deltaget aktivt i den kirkelige debat. Augustanakirken tilbyder også at

afholde lutherske husmøder, hvor præsten informerer om evangelisk-luthersk kristendom. Augustanakirken har et ønske om at etablere andre evangelisk-lutherske menigheder i Danmark og forsøger i øjeblikket at starte en missionsstation i Aalborg.

Økonomiske forhold

Augustanakirken modtager ingen offentlig støtte, og da kirken ikke er et godkendt trossamfund, har den ingen skattefritagelse. Kirken er således økonomisk selvfinansierende via frivillige gaver fra medlemmerne. Heraf går meget til løn til præsten, der er ansat en dag om ugen. Resten af præstens arbejde er frivilligt, og han bidrager således ikke økonomisk til kirken. Kirken opererer generelt med et lille budget og er hovedsagelig baseret på frivillig arbejdskraft.

Religiøs/spirituel praksis

Menigheden mødes hver søndag til gudstjeneste. Gudstjenesten fremhæves som den vigtigste handling, da hele menigheden her samles om forkyndelsen af Guds ord samt indtagelsen af Jesu legeme og blod i nadveren. Gudstjenestens udformning minder om folkekirkens og indeholder bl.a. salmesang, bøn, læsning fra Bibelen, velsignelse og prædiken. Udover forkyndelsen af evangeliet og nadveren er også dåben et vigtigt element, da det er i dåben, man bliver Guds barn og frelses fra sine synder.

I modsætning til folkekirken regner man i Augustanakirken også skriftemålet som et af sakramenterne. Det private skriftemål finder sted inden gudstjenesten og foregår som en personlig samtale med præsten. Her tilgiver præsten på vegne af Gud og Jesu frelsesgerning den enkeltes synder.

Hovedfokus i Augustanakirkens religiøse praksis er nåden. Mennesket fødes som synder og kan kun frelses ved Guds nåde alene. Nåden modtager man i troen på Gud og igennem troen på, at Jesus påtog sig menneskets synder ved sin død på korset. Således er dåben, forkyndelsen af evangeliet og skriftemålet centrale elementer i Augustanakirkens religiøse praksis, da det er her, man modtager syndsforladelse. Ydermere er nadveren, som formidler af Jesu frelsesgerning, helt central, da den styrker medlemmerne i troen.

Selv om gudstjenesten afholdes i lejede lokaler, benytter man stadig korset som et centralt symbol under gudstjenesten. Lokalet er yderligere udsmykket med kirkeårets farver, der symboliserer, at livet som kristen har forskellige emner.

Udover gudstjenesterne mødes menigheden privat til undervisning, bl.a. til bibelundervisning og ungdomsmøder. De afholder desuden en årlig sommerlejr for hele menigheden.

Privat forventes det, at man afholder andagter og beder bøn i hjemmet, handler næstekærligt samt oplærer sine børn i den lutherske lære og de ti bud.

Eksterne relationer

Augustanakirken indgår ikke officielt i et større kirkefællesskab, men har en del kontakt med andre luthersk-evangeliske kirker både i Norden og USA.

Kirken tager generelt afstand fra de mere karismatiske kirker, da de mener, Guds ord ikke skal erfares, men høres. Desuden afviser de, at der eksisterer profeti og tungetale, samt at man kan helbrede på kommando. De mener dog stadig, at Gud kan gøre undere i dag.

Augustanakirken er ikke et godkendt trossamfund, da de ikke ønsker at være for afhængige af staten. Selv om de mener, man skal indordne sig under den verdslige øvrighed, ønsker de ikke at sammenblande stat og kirke, således at staten kan påvirke teologien. Her er de største konflikter i forhold til abortlovgivningen og homoseksuelle ægteskaber.

Hjemmeside og sociale medier

Augustanakirken har to hjemmesider. Den ene er tilknyttet kirken. Den anden er rettet mod mission samt tilbyder en generel introduktion til evangelisk-luthersk kristendom. Hjemmesiderne bliver løbende opdateret med kirkens arrangementer, artikler, indlæg om aktuelle debatter samt præstens prædikener, der både kan læses og høres. Augustanakirken har også sin egen Facebook-side, ”hvaderkristendom”, hvor bl.a. kommende arrangementer opslås. Præsten er også aktiv på flere forskellige blogs og i den kirkelige debat på nettet.

Forandringer

Augustanakirken har siden sin grundlæggelse oplevet en stigning i antallet af medlemmer. Kirken har, som nævnt i afsnittet omkring gruppens historie i lokalområdet, haft forskellige tilhørssteder, men lejer sig i dag ind i et lokale tilknyttet biblioteket i Åbyhøj.

I de fem år kirken har eksisteret, har der været små ændringer i forbindelse med gudstjenesten. Tidligere havde man skriftemål under gudstjenesten, hvilket nu er flyttet til inden gudstjenesten. Til sidst skal det siges, at kirken tidligere også havde undervisning efter gudstjenesten. Dette blev dog for meget for børnefamilierne.

Kontakt

Magnus Nørgaard Sørensen (præst i Augustanakirken)
Mosegårdsparken 67
8380 Trige
pastor@augustanakirken.dk

Litteratur og kilder

www.augustanakirken.dk
www.hvaderkristendom.dk

Undersøgelsen er udført af Astrid Lyhne og Natasa Milosevic.

Church of Love (Mohabat)

Præsentation og navn

Church of Love er en farsitalende migrantkirke, der i øjeblikket har sit tilhørssted ved Ravnsbjergkirken i Viby J (folkekirke). Kirken er udsprunget af en iransk husmenighed i Odense og stiftet af Mor Eghbal, der betragtes som kirkens moder. Den lille gruppe mødtes én gang om måneden og bad om en kristen vækkelse blandt nydanskere. Hendes søn, Massoud Fouroozandeh, mødte derefter Jesus i en drøm og følte sig kaldet til at lede en menighed. Han blev bekræftet i sit kald af en frikirke i Odense, og Church of Love blev grundlagt i 1997.

Church of Loves iranske navn er Mohabat, der betyder kærlighed. De mener, at det kristne budskab bygger på ubetinget kærlighed, da Gud er kærlighed, og har derfor ønsket at fremhæve kærlighedsbudskabet i kirkens navn. Kirken har samtidig et mål om at viderebringe Jesu kærlighed til andre nydanskere igennem mission. Church of Loves religiøse tro og praksis bygger på Bibelen, og kirken anvender samme trosbekendelser som den danske folkekirke.

Gruppens historie i lokalområdet

Church of Loves moderkirke i Odense indledte for ca. 10 år siden et samarbejde med en lille iransk menighed i Aarhus. Menigheden blev i den forbindelse en del af Church of Love og udgør i dag kirkens afdeling i Aarhus. Hovedårsagen til at grundlægge en ny menighed var den store interesse for kristendommen blandt nydanskere i området. Samtidig var Massoud Fouroozandeh begyndt at læse teologi på Aarhus Universitet.

Church of Love lejede sig først ind i nogle lokaler i Åbyhøj, men måtte flytte på grund af dårlige busforbindelser. Kirken har i dag sit tilhørssted i Ravnsbjergkirken i Viby J, hvor de lejer sig ind. Her benytter de enten selve kirken til afholdelse af gudstjenester eller andre lokaler tilknyttet kirken. Church of Love håber dog på sigt at kunne få egne lokaler, men venter på en åbning fra Gud samt økonomisk.

Organisation

Church of Loves hovedkirke ligger i Odense. Kirken har derudover menigheder i Aarhus og København samt en husmenighed i Aalborg.

Church of Loves leder er Massoud Fouroozandeh, der som tidligere nævnt også er kirkens grundlægger. Kirken har yderligere en ledergruppe, hvis opgave det er at stå for den daglige drift samt udvikling af kirken.

Ledergruppen består af ni medlemmer, hvoraf kun fem har stemmeret. Udover kirkens leder, Massoud Fouroozandeh, består gruppen af en repræsentant fra lokalledergruppen, som skal varetage kontakten mellem ledergruppen og lokalledergruppen.
Ledergruppen består yderligere af en teologisk medarbejder, som udpeges af kirkens leder. Derudover er der en ungdomsrepræsentant samt formanden for støtteforeningen, hvis opgave det er at varetage kontakten mellem Church of Love og støtteforeningen, der er en forening af etniske danskere, der støtter op omkring Church of Love. Ledergruppen har også mulighed for at inddrage eksterne rådgivere fra Luthersk Mission eller andre organisationer.

Under ledergruppen er lokalledergruppen, der består af lederne fra de enkelte menigheder. Lokalledergruppen står bl.a. for at koordinere menighedernes aktiviteter.

Præsten fungerer som menighedens organisatoriske og religiøse leder. I Aarhus hedder præsten Houshang Samadi. Han har sammen med sine lokale ledere det daglige ansvar for menigheden i Aarhus.

Alle store beslutninger træffes på de månedlige ledermøder samt på det årlige menighedsmøde, men man prøver så vidt muligt at inddrage menighederne i beslutningsprocesserne. Hvis man ikke kan nå til enighed, er det kirkens leder, der har det sidste ord.

Af andre praktiske funktioner i kirken kan nævnes revisor, kasserer samt køkkenmedhjælpere.

Medlemmer

Medlemmerne i Church of Love kalder indbyrdes hinanden for bror og søster, da de føler en særlig relation til hinanden på grund af deres fællesskab i kirken. Kirken skelner også mellem passive og aktive medlemmer. De aktive medlemmer er alle blevet døbt og har indgået en tiendekontrakt med kirken. De ønsker desuden at være engageret i kirkens frivillige arbejde.

For at blive medlem af kirken skal man bekende sig til den kristne tro og døbes. Alle dåbskandidater bliver undervist inden dåben. Som medlem af kirken modtager man undervisning og oplysning om, hvad det betyder at være Jesu disciple, og om næstekærlighedsbuddet. Hvorvidt man vil leve efter dette, er dog op til den enkelte, der stilles således ingen yderligere krav til medlemmerne. Generelt er alle kristne velkomne i Church of Love, også selv om man er medlem af en anden kristen kirke.

Church of Love har oplevet en stigning i antallet af medlemmer de sidste 10 år. Det er svært at fastslå det generelle medlemstal, men man har døbt ca. 450 mennesker ind i kirken. Der er dog mange, som er rejst fra kirken igen. Til stormøderne i Odense, der finder sted hver måned, mødes omkring 100-150 medlemmer fra alle menighederne. I Aarhus-menigheden er der ca. 30-40 medlemmer.

De fleste af kirkens medlemmer er fra Iran eller Afghanistan og er konverteret fra islam. Der er dog de sidste år kommet flere etniske danskere til kirken. Aldersfordelingen mellem unge og ældre i kirken er jævn. Der er dog flest medlemmer over 30. Medlemmerne er også ligeligt fordelt i forhold til køn, dog med et lille overtal af kvinder.

Church of Love har et generelt ønske om at vokse sig større og har stort fokus på mission, særligt mission blandt nydanskere. Kirken ønsker ikke at gå fra dør til dør, men forsøger at sprede budskabet blandt mennesker, de møder i deres hverdag. Således kommer nye medlemmer ofte i kontakt med kirken gennem nuværende medlemmer. Derudover er kirkens leder, Massoud Fouroozandeh, ofte ude at holde foredrag om kirken til diverse kirkelige arrangementer.

Økonomiske forhold

Church of Love modtager ingen offentlig støtte, men beror økonomisk på de gaver og donationer, der bliver indsamlet i menigheden. Som medlem kan man også vælge at betale tiende til kirken. Dette er dog valgfrit, og indtil videre er det kun et begrænset antal medlemmer, der har benyttet sig af dette. Generelt opfordres alle dog til at hjælpe i menigheden. Udover medlemmernes gaver får Church of Love donationer af andre kristne trossamfund. Kirken søger også bidrag hos forskellige fonde, hvis de skal have finansieret nogle større samlinger eller projekter som eksempelvis deres årlige missionskonference. Generelt er kirken baseret på frivilligt arbejde, og først de sidste par år er kirkens leder, Massoud Fouroozandeh, begyndt at modtage et mindre honorar.

Religiøs/spirituel praksis

Church of Love mødes hver søndag til gudstjeneste. Selve gudstjenesten består af bøn, lovsange, bibellæsning og prædiken. Under gudstjenesten kan medlemmer af menigheden komme op og dele deres tanker omkring et skriftsted i Bibelen, en lovsang eller eksempelvis et videoklip, der har sagt dem noget særligt.

Således er flere af menighedens medlemmer og ikke kun præsten aktivt involveret i gudstjenesten. Efter gudstjenesten mødes man til kaffe og iransk mad.

Hver første lørdag i måneden mødes alle menighederne i Church of Love til stormøde i Odense. Her afholder man en fællesgudstjeneste, der også indeholder nadver. Under gudstjenesten er der aktiviteter for børn og unge, der både indeholder leg og undervisning i kristendommen. Bagefter mødes man til fælles spisning og socialt samvær.

Både gudstjenesterne og stormøderne foregår ofte på farsi, da de fleste af menighedens medlemmer er fra Iran. Der er dog mulighed for simultantolkning til dansk.

Hovedfokus i Church of Loves religiøse tro og praksis er forkyndelsen, dåben og nadveren. Da mange fra menigheden er konverteret fra islam, er de fleste medlemmer døbt som voksne. Kirken udfører også barnedåb, men ingen gendåb, da man anerkender dåb fra andre kristne kirker.

Udover gudstjenesterne mødes medlemmerne hver 14. dag i små cellegrupper. Her mødes man privat til bibellæsning og bøn samt for at lære hinanden bedre at kende internt i menigheden.

Church of Love afholder også en årlig missionskonference hver sommer. På konferencen kan kirkens medlemmer komme tættere på hinanden, samtidig med at der er en mere intensiv undervisning i kristendommen. Konferencen er også en god mulighed for, at interesserede flygtninge eller nydanskere kan komme og få information omkring kristendommen og Church of Love. Kirken afholder også en årlig grillaften på Kristi himmelfartsdag i Madsby Parken, Fredericia, for alle menighederne i Church of Love.

Eksterne relationer

Church of Love har generelt et tæt forhold til folkekirken, da Massoud Fouroozandeh udover at være leder af Church of Love også er ansat som sogne- og migrantpræst i Sct. Hans Kirke i Odense. Her forsøger han at bygge bro mellem migrantmenighederne i Danmark og folkekirken. Church of Love har endnu ikke søgt om at blive et godkendt trossamfund, da de på sigt håber på at kunne blive en valgmenighed under folkekirken.

Church of Love har også kontakt til andre danske frikirker og har kontakt med andre iranske menigheder i Europa, som man samarbejder med både praktisk og religiøst. Menigheden i Aarhus forsøger i øjeblikket at arrangere en fællesgudstjeneste med Ravnsbjergkirken, som de også låner deres lokaler af.

Hjemmeside og sociale medier

Church of Love har deres egen hjemmeside, hvor der står generel info omkring kirkens tro og opbygning. Her findes der også undervisningsmateriale i forskellige religioner, vidnesbyrd fra medlemmer af menigheden samt referater af bøger om religion, som Massoud Fouroozandeh har været forfatter eller medforfatter til.

Kirkens grundlægger, Massoud Fouroozandeh, har også sin egen personlige hjemmeside, hvor man også kan læse mere omkring Church of Love.

Forandringer

Church of Love har siden sin grundlæggelse oplevet et stigende medlemstal og forsøger i øjeblikket at etablere en kirke i Aalborg, hvor de allerede har en husmenighed. Kirken har generelt oplevet en stigende interesse fra etniske danskere omkring kirken og dens mission og har også fået flere etnisk danske medlemmer. Kirken har over årene fået etableret en god kontakt til andre kristne frikirker, migrantkirker samt folkekirken. Som nævnt i afsnittet om eksterne relationer håber menigheden i Aarhus snart at kunne afholde nogle fællesgudstjenester med Ravnsbjergkirken.

Kontakt

Massoud Fouroozandeh

mafo@km.dk

Litteratur og kilder

www.mohabatnet.net

www.massoud.dk

Undersøgelsen er udført af Astrid Lyhne og Natasa Milosevic.

Citykirken

Præsentation og navn

Citykirken er en uafhængig evangelisk frikirke, som teologisk står i tæt forbindelse med andre evangeliske trossamfund, hvor der lægges vægt på den karismatiske forkyndelse, prædiken og lovsang.

Citykirken er den foreløbige kulmination på en sammenlægning af tre evangeliske kirker i Aarhus med indvielse af den nye kirke i det tidligste forår 2010. Apostolsk Kirke, Frikirken ved Runddelen og Pinsekirken Århus havde forud for sammenlægningen haft et årelangt samarbejde, hvor man udvekslede prædikanter og arrangerede events for kirkegængere og medlemmer. Efter eget udsagn skyldtes sammenlægningen drømmen om at skabe en mere nutidig kirke med de samme centrale budskaber som før. Det viser sig ved, at Citykirken forsøger at agere som en syntese af de tre tidligere selvstændige kirker, hvor man lægger vægt på både det missionerende arbejde udadtil, i overensstemmelse med Apostolsk Kirke, det personlige fromhedsliv, som var kendetegnet for Frikirken ved Runddelen, og Pinsekirkens centrale punkter med tungetale og helbredelse.

Citykirkens navn refererer ikke til noget konkret, men er resultatet af overvejelser om at forny kirkens udtryk udadtil. Kirken identificerer sig derudover ikke som en religion, men som værende i et fællesskab i en relation til Gud, om Gud og Bibelen.

Gruppens historie i lokalområdet

Citykirken har som samlet enhed i Aarhus kun eksisteret i to år, men de kirker, som tidligere fungerede selvstændigt, har været til stede i Aarhus i mange år. Således havde tidligere Apostolsk Kirke haft en menighed i Aarhus siden 1925, Pinsekirken siden 1928, og Frikirken ved Runddelen havde som yngste kirke eksisteret siden 1994. Sammenlægningen af de tre kirker foregik i de lokaler, der tidligere havde rummet Pinsekirken på adressen i Hasle. Kirkerummet, der tidligere var blevet anvendt af Apostolsk Kirke på Nørre Allé, blev solgt til KFUM, og Citykirken råder i dag over lokalerne fra Frikirken ved Runddelen; disse udlånes til mindre kristne grupper (se Fountain of Life).

Gennem en række af aktiviteter og ved at holde kirken på Viborgvej åben i dagtimerne forsøger Citykirken at etablere sig som et reelt værested for sine medlemmer og nysgerrige. Kirken er indrettet med både café

og boghandel, og der er mulighed for at lave lektier, læse eller på anden måde bruge kirken som opholdssted.

Organisation

Citykirken er organiseret som en forening med generalforsamling, vedtægter, forretningsorden og lignende. Generalforsamlingen godkender en ledelse, som står til ansvar for generalforsamlingen, men ellers er selvsupplerende. Ledelsen består af Citykirkens præster, menighedsrådet og eventuelle andre egnede kandidater, og ledelsen står for langt det meste af Citykirkens drift, dog med den undtagelse, at store anlægsudgifter skal vedtages på generalforsamlingen. Foruden en økonomisk administrator har Citykirken tre ansatte præster, og derudover en ungdomspræst, som alle både er engagerede i det organisatoriske arbejde og står for et fast indslag til kirkens gudstjenester.

Størstedelen af det arbejde, der udføres i kirken, varetages af frivillige, der opdeles i områder, eksempelvis udsmykning eller udendørsområdet. Disse områder ledes af frivillige teamledere, der udpeges af kirkens ledelse.

Medlemmer

Citykirken er som sådan åben for alle, og mange af de mennesker, som kommer til gudstjenester og i øvrigt benytter sig af Citykirkens arrangementer, omtales som gæster. Der er imidlertid en kerne af medlemmer, som har forpligtiget sig ved at underskrive en indmeldelse. Eneste krav for at være medlem i Citykirken er, at man tror på Jesus, hvilket er en afvigelse fra tidligere, hvor især Pinsekirken og Frikirken ved Runddelen forpligtede medlemmer til voksendåb og/eller det, som opfattedes som særlig kristen livsførelse, og deltagelse i kirkernes respektive arrangementer. Derudover er Citykirken åben overfor, at de, som kommer i kirken, også har deres gang i andre kirker. Man kan imidlertid kun have medlemskab ét sted.

Citykirken har 405 medlemmer fra 15 år og opefter. Da man valgte at sammenlægge Apostolsk Kirke, Frikirken ved Runddelen og Pinsekirken, havde medlemmerne ikke mulighed for at overføre deres medlemskaber og skulle således melde sig ind på ny. Dette har betydet, at nogle faldt fra, men en stor del af den nuværende menighed i Citykirken er gengangere, primært fra Pinsekirken og Apostolsk Kirke.

Medlemmerne er næsten ligeligt repræsenteret på tværs af alder og køn. Det er primært etniske danskere, som kommer til Citykirken, men nydanskere med baggrund udenfor den vestlige verden udgør op mod en fjerdedel af deltagerne, og Citykirken arbejder på nuværende tidspunkt for at oprette en engelsksproget gruppe, der kan nuancere de nuværende kirkelige handlinger, der alle foregår på dansk.

Citykirken har en række af arrangementer, der skal få interesserede til at melde sig ind i kirken, og nye medlemmer kan komme i kontakt gennem offentlige møder, bøger, internettet, personlige kontakter og ikke mindst en velkomstmesse. På lang sigt håber Citykirken at nå 1.200 medlemmer.

Økonomiske forhold

Langt størstedelen af arbejdet, der udføres i Citykirken, er baseret på frivillige og de såkaldte frivillige teams, der dækker kirkens forskellige områder: udearbejde, oppyntning, restaurering, betjening i caféen og lignende.

Tre præster og en økonomisk administrator er lønnet, og pengene til dem og til finansieringen af kirkens arrangementer kommer primært fra frivillige bidrag og kontrakter, hvor Citykirkens medlemmer donerer et frivilligt beløb af deres indtægt hver måned – ca.140 medlemmer benytter sig af denne mulighed.

Derudover får kirken indtægter fra udlejning af kirkens lokaler og ved at tage entré ved koncerter, og salget af Apostolsk Kirke på Nørre Allé har derudover skabt et solidt økonomisk grundlag.

Citykirken er godkendt som trossamfund, men fungerer som selvstændig kirke og modtager som sådan ikke offentlig støtte, men man har alligevel søgt og modtaget nogle offentlige midler til specifikke aktiviteter, eksempelvis børnegudstjenester.

I fremtiden håber Citykirken at kunne publicere tekster med samlingen af prædikener, som kan sælges til medlemmer og interesserede for at skabe en bedre indtjening.

Religiøs/spirituel praksis

Citykirkens altovervejende grundlag er, som evangelisk kirke, Bibelen og dertil korset som det tegn, man samles om. De religiøse handlinger foregår i vid udstrækning i et trapezformet kirkerum og derudover i kirkens café. Kirkerummet udsmykkes i perioder af tre eller fire måneder efter forskellige temaer, som præ-

sterne sammen finder frem til, og selve kirkerummet præges, udover en 4 x 6 meter skærm, af en stor scene, hævet en anelse over gulvhøjde, og stolerækker, der deler sig i henholdsvis stueetagen og en balkon. I forbindelse med gudstjenester, prædiken og andre aktiviteter anvendes en lang række virkemidler: musik, sang, PowerPoint og filmklip samt en fælleshilsen, hvor man omfavner eller giver hånd til sin sidemand, for at nævne nogle. Især stilen, som i dag er inspireret af de store internationale vækkelseskirker, var før Citykirkens opståen langt mere traditionel i de tre respektive kirker.

Citykirkens religiøse liv baserer sig på den personlige oplevelse af Gud, og mange af kirkens arrangementer, og store dele af gudstjenesterne, handler om at formidle denne oplevelse af Gud gennem forkyndelsen, prædiken og lovsang. Derudover forsøger Citykirken gennem disse aktiviteter at præge deres medlemmer til at leve efter guddommelige værdier, hvilket i praksis betyder, at kirkens medlemmer lader deres tro gennemsyre alt i livsstilen.

Kirkens religiøse praksis centrerer sig om søndagens gudstjenester og de øvrige højtider og helligdage. Kirken tilbyder desuden kvindebrunch, morgenkaffe, bøn før gudstjenester, middagsmesser, børnekirke under gudstjenesterne, spisning i kirken, seniorklub, helbredelsesmøder samt ”Passion”, LOUD Boost og LOUD-filmnat, som alle er kirkearrangementer rettet imod unge mellem 12 og 20. Derudover har Citykirken nogle initiativer, der retter sig imod et mere individuelt udtryk for det religiøse tilhørsforhold, bl.a. bønnemøder og guider i at læse Bibelen.

Ved siden af den religiøse praksis og aktiviteter, der har relation til det religiøse grundlag, er Citykirken involveret i afholdelse af aktiviteter for kirkens frivillige og for kirkens øvrige medlemmer og gæster; eksempelvis er man aktiv i indsamlingen af nødhjælp, i bemandingen af genbrugsbutikker. Man har ungenetværket ”LOUD” og magasinet ”PULS” og ”Pastacentralen”, som er et tilbud til børnefamilier om spisning i kirken. Derudover holder Citykirken interne arrangementer for medarbejdere og ledere af frivilligteam, hvor udviklingen af kirken diskuteres, og hvor der også indgår en række træningsforløb.

Eksterne relationer

Nationalt har Citykirken et årelangt medlemskab af Evangelisk Alliance og Dansk Frikirkeråd og et samarbejde med hjemmesiden Frikirkenet.dk, som samler og formidler informationer om en lang række af danske frikirker. Derudover betjener Citykirken sig af en række personlige relationer, som præsterne indgår i forbindelse med erfaringsudveksling og arrangementer med andre frikirker, i Aarhus og nationalt.

Endelig indgår Citykirken også i nogle internationale relationer, der bl.a. har ført til deltagelse i en international konference om kirkeledelse i Bradford, England, og en tur for Citykirkens ansatte præster til Korea og Singapore for at besøge nogle af verdenens største kirker.

Hjemmeside og sociale medier

Citykirken har en hjemmeside, hvor man foruden generelle oplysninger om menigheden finder en række præsentationsvideoer, nyhedsbreve, en kalender med aktiviteter og muligheden for at lytte til prædikener. Citykirken har desuden et par sider på Facebook, henholdsvis en central profil for hele kirken og en for deres ungdomsnetværk. Facebook bruges som en aktiv del af kommunikationen og koordineringen af menighedens aktiviteter.

Forandringer

Hvor man tidligere havde Apostolsk Kirke, Pinsekirken og Kirken ved Runddelen, har Aarhus i dag Citykirken. Denne hylder så vidt muligt sit brede ophav ved at italesætte kontinuitet, alt imens den opståede Citykirke i praksis er blevet en mere åben og kompromissøgende menighed end sit ophav. Dette ses bl.a. i færre konkrete krav om eksempelvis voksendåb eller deltagelsesfrekvens i menighedens arrangementer. Citykirken er også en større menighed end sit ophav og har været i stand til at tiltrække flere unge end tidligere, dette er delvist sket i takt med en øget professionalisering af prædikanter og administration samt bedre lokaler.

Kontakt:

Citykirken
Viborgvej 173
Postboks 1247
8210 Aarhus V

Tlf.: 86 15 24 88
E-mail: kontor@ckirken.dk

Litteratur og kilder

www.ckirken.dk

Undersøgelsen udført af Lars Buur Nørlev.

Den Etiopisk-Ortodokse Menighed i Århus (Tewahedo kirke)

Præsentation og navn

Den etiopisk-ortodokse kirkes historie begynder i år 330, hvor kristendommen blev statsreligion i Etiopien. Igennem historien har kirken oplevet en række spaltninger, både i forhold til øvrige kristne trossamfund og internt i kirken. Den største spaltning skete efter afslutningen af perioden med kommunistisk styre i Etiopien, hvor kirken blev delt i to fløje. Menigheden i Aarhus har ikke markeret et bestemt tilhørsforhold til én af de to primære fløje i den etiopisk-ortodokse kirke, og den er derfor ikke anerkendt af de to grene.

Gruppens historie i lokalområdet

Menigheden blev stiftet i 1997 på initiativ af Yirdaw Bekele, der kom til Danmark i 1995. Da der ikke var en etiopisk kirke i Aarhus, stiftede han menigheden på baggrund af sine erfaringer fra tidligere menigheder i Sudan. Kirken låner lokaler af Helligåndskirken (folkekirke). Yirdaw Bekele fungerede som diakon, dvs. medhjælper for præsten og menigheden, og var ikke ordineret præst. Siden har kirken fået sin egen præst og er nu ikke længere afhængig af besøgende præster for at afholde gudstjenester og dåb.

Organisation

Da kirken i Aarhus ikke er anerkendt af de officielle retninger af etiopisk-ortodoks kristendom, er den heller ikke underlagt biskopper og ledere fra de officielle kirker. Men der er dog tæt kontakt til andre etiopiske kristne og menigheder i Europa. Kirken er organiseret med et menighedsråd og mødes til generalforsamlinger med demokratiske afstemninger blandt medlemmerne. Præsten er ordineret i Etiopien, og der er også en diakon tilknyttet kirken, som hjælper præsten og står for undervisningen i menigheden (se under religiøs/spirituel praksis).

Medlemmer

Der er ca. 50 aktive medlemmer i kirken, som betaler til kirkens arbejde. Derudover er der en række passive medlemmer, som deltager i arrangementer. For at blive medlem af kirken er det et krav, at man er døbt. Medlemmerne er af etiopisk baggrund og er primært bosat i Aarhus, men kirken dækker hele det jyske område. Der er en jævn alders- og kønsfordeling.

Økonomiske forhold

Kirkens økonomi er baseret på kontingent fra medlemmerne. Derudover er der blevet bevilget et engangsbeløb til præstens rejse fra Etiopien fra kirken i Etiopien. Kirken har ikke udgifter til lokaler, da man låner Helligåndskirkens lokaler. Kirken har en meget lille økonomi og er afhængig af særlige indsamlinger i menigheden, hvis der skal afholdes større udgifter.

Religiøs/spirituel praksis

Kirkesproget er det etiopiske sprog amharisk. Man mødes om lørdagen til gudstjeneste og om søndagen til søndagsskole. Gudstjenesten indeholder salmesang, nadver og prædiken og er baseret på en etiopisk kristen, oldkirkelig praksis. Derudover afholder man de traditionelle kristne højtider. I kirkerummet er der kors og ikoner.

De har også bibelundervisning for børn og voksne. Og der afholdes fælles fester i forbindelse med kristne højtider og etiopiske kulturelle højtider, såsom nytårsfesten i september. En anden religiøs praksis er fasten.

Eksterne relationer

Der er kommet en etiopisk kristen kirke i København, som er et godkendt trossamfund (Tewahedo.dk). Derudover er der kontakter til Tværkulturelt Center i København. Relationen til folkekirken er god igennem samarbejdet med Helligåndskirken.

Hjemmeside og sociale medier

Man samarbejder med den københavnske gruppe om fælles hjemmeside på dansk. Her er der billeder af de forskellige aktiviteter, links til forskellige ressourcer og en kalender.

Forandringer

Det er en central forandring, at gruppen nu har sin egen præst. Tidligere var gruppens aktiviteter primært ledet af diakonen, som ikke må varetage gudstjenester eller stå for dåbshandlingen alene. Tidligere fandt dåb derfor sted i Den Katolske Kirke, men i dag, hvor der er en præst tilknyttet menigheden, har man mulighed for at holde gudstjeneste og dåbshandlinger i kirken.

Ligeledes er der nu en menighed i København, som man har kontakt med. Endnu en væsentlig forandring er, at gruppen har flere betalende medlemmer.

Kontakt

Den Etiopisk-Ortodokse Menighed i Århus

(Helligåndskirkens lokaler)

Torpevænget 1

8210 Aarhus V

Litteratur og kilder

Dahan, Adan

1999 ”Yirdaw fra Etiopien” i *Stemmer på Tværs*, s. 20-22, Frederiksberg, Religionspædagogisk Forlag, Hanne Myrfeld & Birthe Munck-Fairwood

Pedersen, Kirsten Stoffregen

1998 *De Kristne i Det Hellige Land*, Kolding, Unitas Forlag

Undersøgelsen udført af Mads Remme og Mads Arnkil Jørgensen.

Tekst skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Tidligere undersøgelse udført af Christian Roar Pedersen.

EuroLife Kirke

Navn og præsentation

Kirkens navn henviser til deres mål om at skabe vækst og liv i kristendommen i Europa. Kirken udspringer af Pinsekirken i Aarhus (nu del af Citykirken) og er en del af den globale pinsebevægelse. Den er dog ikke organisatorisk tilknyttet den danske pinsekirke.

Gruppens historie i lokalområdet

Kirkens leder, Linda Wilson, dannede sammen med en gruppe, der også tidligere havde været tilknyttet Citykirken/Pinsekirke i Aarhus, EuroLife som en ny menighed i 2005. De ønskede en anderledes stil end Citykirken, særligt med vægt på musik i gudstjenesten. I begyndelsen mødtes de på en café i Mejlgade, men har siden fået egne lokaler i IT-byen, Katrinebjergparken. Flytningen skyldes en stor vækst i gruppens medlemstal og et behov for at få plads til en musikscene.

Organisation

Kirken er organiseret som en forening med en bestyrelse og medlemmer, og den har organiseret sin ledelse i både et juridisk, organisatorisk lederskab og et kirkelederskab. Derudover er der 15 teams, der har ansvar for forskellige funktioner. De fleste opgaver udføres frivilligt. Pastor Linda Wilson, der er kirkens organisatoriske og åndelige leder, er lønnet på deltid. Derudover er der en yderligere deltidsansat til at varetage musikken. Udover de kirkelige aktiviteter er kirken involveret i en musikskole og en danseskole.

Medlemmer

Medlemmerne betegnes som ”partnere”, og som partner har man ansvar for foreningen såvel som for at udbrede budskabet om kirken, deltage i det frivillige arbejde og at donere til kirken. Der er ca. 80 partnere i kirken, men der er mange flere, der deltager ved gudstjenesterne. Ved en almindelig søndagsgudstjeneste er der ca. 100-120 deltagere. Nye medlemmer kommer til, fordi de har hørt om gruppen fra andre indenfor miljøet. Der er også medlemmer, der har forladt kirken for at starte nye grupper op. Der stilles ikke krav til deltagelse i gudstjenesterne, man kan derfor godt være medlem af andre kirker. Men for at blive ”partner” er kravet, at man tror på Gud og Bibelen, og som partner kan man ikke samtidigt være medlem af andre kirker. Deltagerne til gudstjenesterne kommer ikke kun fra Aarhus, men også fra andre dele af Jylland. Aldersfordelingen er primært mellem 20 og 50 år, og en stor del af kirkens medlemmer er unge børnefamili-

er. Kønsfordelingen er lige. Det er primært etniske danskere, der kommer i kirken, men der er også flere afrikanere og en gruppe tamilere, der deltager.

Økonomiske forhold

Kirkens økonomi er baseret på kontingent fra partnere og gaver til kirken. Kirkens daglige arbejde er således primært baseret på frivilligt arbejde, dog med undtagelse af deltidsansættelsen af præsten og musiklederen.

Religiøs/spirituel praksis

Kirken lægger vægt på at have en ung profil med en musikalsk gudstjenesteform. Musikformen er moderne pop og rockmusik samt gospel. Medlemmerne ser deres medlemskab af kirken som en livsstil og ønsker at appellere til unge mennesker. Der benyttes både dansk og engelsk som kirkesprog. Der følges en traditionel liturgi for søndagsgudstjenesten med tekstlæsning, prædiken og nadver. Derudover er der en række individuelle religiøse handlinger, som udføres i kirken, fx velsignelser og "salvation", som er en personlig bekendelse af tro. Dåb er voksendåb, da man skal kunne bekende sin tro selv. Udover søndagsgudstjenesten arrangerer de fredagscaféer, bønnemøder, teamtræning, konferencer og lørdagsevents. Kirken arrangerer også Alpha-kurser, som er introduktionskurser til kristendom. Mange af deres aktiviteter er rettet til børn og unge og opdelt efter aldersgrupper.

Eksterne relationer

Der er tætte forbindelser til pinsekirker globalt, særligt i Australien, hvor Linda Wilson også indgår i ledelsen af en række menigheder. Derudover har kirken forbindelser til Eurolead, en gruppe, der tilbyder ordination af ledere af kristne menigheder, og Hillsong-bevægelsen, som er en pinsekristen, global bevægelse med en lang række megachurches. Der er også samarbejde med forskellige pinsegrupper i Danmark.

Hjemmeside og sociale medier

Kirken har en meget aktiv hjemmeside på dansk og engelsk med baggrundsinformationer og kalender samt links til YouTube-videoer og uddybende oplysninger om de forskellige aktiviteter.

Forandringer

Etableringen af denne nye pinsemenighed med udgangspunkt i Citykirken/Pinsekirken Århus er i sig selv en

forandring indenfor de sidste 10 år i Aarhus. Derudover er der sket en stor stigning i antallet af medlemmer indenfor EuroLifes levetid.

Kontakt

Pastor Linda Wilson

Møllevangs Allé 148

8200 Aarhus N

info@eurolifekirke.dk

Litteratur og kilder

http://hillsong.com/

http://www.eurolead.net/?pageID=1539

Undersøgelsen er udført af Pil Dalvad.

Teksten er skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Folkekirken i Aarhus (den evangelisk-lutherske kirke i Danmark)

Præsentation og navn

Den evangelisk-lutherske kirke i Danmark, folkekirken, er det største trossamfund i Danmark i dag og har i sit navn forskellige markører, der peger på kirkens historie. Kirken er historisk forbundet med de kirker, der udsprang af reformationen i 1500-tallet. Danmark overgik til evangelisk-luthersk tro i 1536, og denne del af navnet henviser til, at kirken er baseret på en række bekendelsesskrifter fra denne periode (såsom Luthers lille katekismus og *Den Augsburgske Bekendelse*). Med reformationen skete der et brud med den kirkeform, man havde haft tidligere, den katolske kirke. Samtidig har folkekirken også bekendelsesskrifter til fælles med den katolske kirke og de ortodokse kirker i form af en række oldkirkelige bekendelsesskrifter. Navnet ”folkekirke” bliver til i forbindelse med grundloven i 1849, og kirkens fulde navn kan ses i grundlovens § 4: ”Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.” Navnet ”folkekirke” betegner, at kirken er folkets, i modsætning til kongens, som var tilfældet før grundloven. Folkekirken er også ”folkets” kirke på en række andre områder, for det første fordi den er det trossamfund, hvoraf langt størstedelen af befolkningen er medlem. For det andet fordi kirken i sine første årtier gennemgår en demokratiseringsproces, hvor der både kommer et indre demokrati, i form af menighedsråd, og et ydre demokrati i form af, at Folketinget bliver den øverste styrende myndighed ved kirkeministeren. Hele folket, også dem, der ikke er medlemmer, er således med til at styre kirken igennem det generelle folkestyre. Det diskuteres ofte, om folkekirken er en statskirke på grund af dens struktur og tætte forhold til staten. Man kan sige, at folkekirken er en version af en statskirke, hvor der er en stor grad af frihed, ikke alene religionsfrihed, men også lokal frihed til at organisere sig indenfor folkekirken. Kirken er samtidig knyttet tæt til staten, både økonomisk og i form af opgaver, som kirken løser for staten, såsom civilregistrering i de fleste dele af landet.

Gruppens historie i lokalområdet

Kristendommen kom til Aarhus i slutningen af 900-tallet, og sporene af denne første periode kan fx ses i Vor Frue Kirkes kryptkirke, hvor der står en kopi af Åby-korset, som er et krucifiks fra kristendommens tidligste tid i Aarhus. Og i bymidten er de første århundreder af kristendommens historie i Aarhus især tydelige i Vor Frue Kirkes klosterkompleks og i form af Aarhus Domkirke. I byplanen og i mange af byens gadenavne kan man også se spor af kirkens historie i denne periode (Klostergade, Bispetorv etc.). Kirken i Aarhus følger udviklingen i kristendommens historie, som den udspiller sig i Danmark generelt. Efter reformationen i 1536 opføres et rådhus lige foran hovedindgangen til domkirken som et signal fra magtfulde borgere i byen om,

at kirken ikke længere har den samme magt som før. Der er i Aarhus-området både gamle middelalderkirker, som fx Hasle Kirke, og nye kirker i den nære bymidte, som blev opført i forbindelse med tilflytningen til byerne omkring år 1900, fx Sankt Markus Kirke. ”Folkekirke” bliver kirken i Aarhus, som i det øvrige Danmark, i forbindelse med grundloven i 1849. Et element i folkekirkens historie i Aarhus er, at der også er en teologisk universitetsuddannelse i Aarhus fra 1942 og en præsteuddannelse, pastoralseminariet i Aarhus, fra 1970. Derudover er der i dag en række uddannelsesinstitutioner med tilknytning til folkekirken, såsom Diakonhøjskolen (1920) og en privat teologisk uddannelse i form af Menighedsfakultetet (1967). Udover de almindelige sognekirker er der i Aarhus også tre valgmenigheder: Bering Valgmenighed (Hasselager), Aarhus Bykirke, og Århus Valgmenighed. Valgmenigheder er menigheder, som fungerer selvstændigt, men indenfor folkekirkens rammer. Bering Valgmenighed er en grundtvigsk valgmenighed, etableret i 1876. Der i dag ca. 200 medlemmer i menigheden og der kommer ca. 30 til søndagsgudstjenesten. I Aarhus har udviklingen indenfor valgmenigheder de seneste årtier været præget af Aarhus Valgmenighed og Aarhus Bykirke, som begge er valgmenigheder med baggrund i indre missionske og andre konservative kristne kredse indenfor folkekirken, hvor det tidligere primært var grundtvigske kredse, der stiftede valgmenigheder. De to valgmenigheder henter deres inspiration i internationale bevægelser inden for menighedsdannelse. Århus Valgmenighed er etableret i 1990, og Aarhus Bykirke i 2003. Århus Valgmenighed havde for 10 år siden 186 voksne medlemmer og har i dag 914 medlemmer. Der kommer ca. 600 samlet til de to søndagsgudstjenester. Bykirken har i dag 380 voksne medlemmer, og ca. 400-500 deltager i søndagsgudstjenesten. Der har således inden for de sidste 10 år været en stor vækst i medlemmer og deltagere i disse to valgmenigheder. Begge disse valgmenigheder henvender sig i særlig grad til unge mennesker.

Organisation

Folkekirken i Aarhus er organiseret, som folkekirken i øvrigt, i en række sogne, provstier og under et stift, Aarhus Stift. Aarhus er således også der, hvor biskoppen over hele Aarhus Stift er bosiddende. Der er i Aarhus et stiftsråd, en række provstiråd og menighedsråd i de lokale sognekirker, som står for at organisere hverdagen i kirken. Over biskoppen står kirkeministeren, Folketinget og dronningen.

Der er fire provstier ud af de 14 provstier i Aarhus Stift, som har berøring med de dele af Aarhus, der indgår i undersøgelsen her (Aarhus Nordre, Søndre, Vestre og Dom-Samsø Provsti). Der er i alt i stiftet 336 sogne, hvoraf 58 er medtaget i det, der beskrives her, hvis ikke andet er anført. Den lokale organisation sker primært i menighedsrådet. Medlemmerne af menighedsrådet er valgt ind af alle medlemmer i sognet, som

ønsker at stemme til menighedsrådsvalget. Menighedsrådet, hvor også præsten sidder, fordeler de forskellige opgaver, og der er også lønnede funktioner såsom kirkeværgen, der fx har tilsynet med kirkegårde og bygninger. Derudover er det menighedsrådet, der står for at planlægge de forskellige aktiviteter i kirken. Præsten har ansvaret for forkyndelsen og ritualerne og er også ansvarlig i forhold til de forskellige civilregistreringsopgaver, kirken står for. Der er også lønnet personale, der varetager forskellige administrative funktioner og funktioner i kirkerummet, såsom organister, gravere og kordegne. I dag er der også i mange sogne ansat en sognemedhjælper, som står for en række aktiviteter, fx mini-konfirmand-arrangementer.

Medlemmer

I de 58 sogne, der er medtaget her for Aarhus-området, er der ca. 234.000, som er medlem af folkekirken, hvilket svarer til en medlemsprocent på 75 % (pr. 1. januar 2012). For 10 år siden var medlemstallet 230.291, og medlemsprocenten på 80 %. Der er således sket en lille stigning i antallet af medlemmer, højst sandsynligt på baggrund af vækst i indbyggertallet i Aarhus, men et fald i andelen af indbyggere i Aarhus, som er medlem af folkekirken. For hele Aarhus Stift er medlemsprocenten 81,3 %. Dette betyder, at Aarhus ligger lidt under landsgennemsnittet. Ligesom landsgennemsnittet beregnes medlemstallet på baggrund af befolkningstallet samlet set. Indvandring er således en af forklaringerne på medlemsfaldet, sammen med faldende dåbstal og medlemmer, der melder sig ud. For 10 år siden var det højeste medlemstal i et sogn i Aarhus på 94 %, og det laveste på 35 %. I dag er den højeste procent 92 %, og den laveste 25 %. Sognet med den laveste procent var dengang og er i dag Gellerup Sogn. Samtidig er der i langt de fleste sogne en meget stabil udvikling hen over de seneste 10 år. Folkekirken i Aarhus viser således en bredde i medlemstallet, som også ses på landsplan, mellem sogne med en høj medlemsprocent som det mest udbredte og enkelte områder med en meget lav medlemsprocent, primært på grund af den demografiske sammensætning fx i områder med mange muslimske indbyggere.

Medlemmerne af folkekirken er en stor gruppe, og de er kendetegnet ved at benytte deres kirke på forskellige måder. Mønstrene i medlemmernes adfærd kan karakteriseres på flere forskellige måder, men der er en stor gruppe af medlemmer, som kan beskrives som lejlighedskristne. Det vil sige, at de benytter kirken ved bestemte, traditionelle lejligheder, såsom dåb, konfirmation og gudstjenesten juleaftensdag. Til gengæld kommer de ikke ofte til højmessen, søndagsgudstjenesten. Overfor dem kan man sætte de medlemmer, som netop kommer hyppigt i kirken om søndagen til højmessen, og som kender kirken godt. De er typisk vokset op i et hjem, der har lagt vægt på kirke og kristendom, og de er også ofte frivillige i

kirken eller i de frivillige organisationer, der er tilknyttet kirken. Mens kun en mindre del af medlemmerne kommer ofte i kirken til søndagsgudstjenesten, viser udviklingen indenfor de seneste 10 år, at mange flere benytter kirken i løbet af ugen. Folkekirken har en lang række tilbud, som er udviklet i begyndelsen af det 21. århundrede, såsom mini-konfirmandundervisning, babysalmesang og en række aktiviteter, der har fællesspisning som et omdrejningspunkt. I Aarhus har man i 2012 i Vestre Provsti lavet en undersøgelse, der indikerer, at en stor del af medlemmerne kommer til sådanne arrangementer. I Aarhus Vestre Provsti var der ca. 141.000 deltagere til arrangementer arrangeret af menighedsrådet, medlemstallet for provstiet er 50.000. De 141.000 er ikke unikke deltagere, og der kan være, og er også, tale om gengangere til de forskellige aktiviteter, fx i rækker af aktiviteter, hvor det er den samme gruppe, der kommer hver uge. Alligevel indikerer disse tal fra et enkelt provsti, som både rummer landsogne og forstadssogne, at der er et højt niveau af deltagelse i aktiviteterne udenfor søndagsgudstjenesterne og øvrige kirkelige handlinger som konfirmation og bryllup.

Økonomiske forhold

Folkekirkens økonomi er baseret på flere elementer. For det første er der indbetalingerne fra medlemmerne over kirkeskatten. Den består af den lokale kirkeskat og landskirkeskatten, som medlemmer af folkekirken betaler. Den lokale kirkeskat fastsættes af provstiudvalgene, mens landskirkeskatten fastsættes af ministeren for ligestilling og kirke i sammenhæng med fastsættelse af fællesfondens budget. Kirkeskatten opkræves via det almene skattesystem. Den lokale kirkeskat svarede i 2011 til ca. 1.100 kr. pr. medlem af folkekirken, mens landskirkeskatten svarede til ca. 230 kr. pr. medlem. Derudover er der et tilskud til folkekirken fra staten, som i 2011 var ca. 140 kr. pr. indbygger. Staten yder et tilskud til det, der hedder "fællesfonden", som er folkekirkens midler, dette tilskud går til betaling af en del af præstelønningerne. Lokale midler kan også indgå i præstelønninger. Statens tilskud går også til vedligehold af kirkens bygninger og inventar. Kirkeskatten i Aarhus var i 2012 på 0,79 %. I områder med få medlemmer vil der naturligvis være en lavere indkomst fra kirkeskatten, men dette udlignes gennem stiftets økonomistyring, sådan at der stadigvæk kan være kirkelig betjening også i områder med lave medlemstal. Den lokale økonomi i sognet styres af menighedsrådet. Præstens ansættelsesforhold og løn styres centralt og er ikke direkte afhængige af den lokale økonomi.

Religiøs/spirituel praksis

Folkekirkens religiøse praksis er primært bygget op omkring gudstjenesterne. Søndag formiddag er der

højmesse, som er den faste, ugentlige gudstjenesteform. I søndagsgudstjenesten læses der tekster fra Bibelen efter en fast tekstrække. Det vil sige, at der er fastlagte læsninger til hver gudstjeneste ud fra den autoriserede ritualbog. De bibelske tekster hentes fra den autoriserede danske oversættelse af Bibelen. Der er også altid salmesang, som står centralt i folkekirken, og der synges primært fra den danske salmebog. Der er bønner, som enten kan være faste bønner fra ritualbogen, såsom fadervor, eller mere frie bønner, som præsten beder. Præsten holder en prædiken, og der er altergang med nadver. Der er i folkekirken, jf. det evangelisk-lutherske grundlag, to sakramenter: dåb og nadver. Dåb er typisk barnedåb og ligger oftest i søndagshøjmessen. I nogle sogne er man begyndt at holde "lørdagsdåb", hvis der er så mange dåbshandlinger, at det bliver for vanskeligt at holde dem i den almindelige højmesse. Udover de almindelige søndagsgudstjenester er der en række andre helligdage, som markeres med gudstjeneste, såsom påske, pinse og jul.

Udover helligdagsgudstjenesterne er der en lang række andre gudstjenesteformer i folkekirken i dag. Disse har ofte et bestemt tema. Tidligere var det ofte knyttet til årets gang, såsom høstgudstjenester, men i dag er disse suppleret med meditationsgudstjenester, fyraftensgudstjenester, familie- og børnegudstjenester med fællesspisning og en lang række andre former.

Der er også aktiviteter i kirken i form af undervisning, både den traditionelle konfirmandundervisning og i de senere år mini-konfirmandundervisning til børn på 4. klassetrin. Mange sogne afholder en række kulturelle begivenheder som koncerter, foredragsaftener, sangaftener etc. Der vil også ofte være frivillige organisationer, der har aktiviteter knyttet til kirken og kirkens lokaler, såsom spejderorganisationer og socialt arbejde i forskellige former. Der er også præstestillinger, såkaldte funktionspræster, som er tilknyttet et sogn, men hvor den primære arbejdsplads ligger et andet sted, såsom hospitalspræster og fængselspræster. I Aarhus har man i dag også nyere typer af funktionspræster, som pilgrimspræster og en gadepræst, og derudover studenterpræster tilknyttet uddannelsesinstitutioner.

Der er en række ritualer, som står centralt i medlemmernes praksis, såsom dåb, konfirmation, vielse og begravelse. Der er flere borgerlige vielser, end der er kirkelige vielser i Danmark i dag, men vielser i kirken er stadigvæk meget populære. Dåbsprocenten i hele Aarhus Stift lå i 2012 på 71,8 % (landsgennemsnit: 67,6 %). Konfirmationsprocenten lå på 77,4 % (landsgennemsnit: 71 %). Og antallet af begravelser ligger på 87 %. Hvis vi ser på de fire provstier medtaget specifikt i denne undersøgelse, så er antallet af kirkelige

vielser i 2012 på ca. en tredjedel af alle vielser indgået i Aarhus. Aarhus ligger således generelt over eller på landsgennemsnittet. Aarhus Stift dækker i sin helhed over meget forskellige sogne, idet nogle er landsogne, andre forstadssogne, andre igen er storbysogne.

Eksterne relationer

Folkekirken har lokalt en række relationer til andre kristne grupper og i nogle tilfælde andre trossamfund. Derudover er der relationer internationalt til lutherske kirker og til andre kirkesamfund igennem det økumeniske samarbejde med fx ortodokse kirker eller gennem venskabskirker mange steder i verden. Folkekirken er ofte i medierne, også i Aarhus. Derudover har folkekirken kontakt til en række institutioner som universitetet, uddannelsesområdet generelt, fx folkeskolen igennem skole-kirke-samarbejdet, kommuner, regioner og staten på en række områder, fx er præster en del af beredskabet ved større ulykker og katastrofer. Folkekirken har også relationer til en række organisationer, som er mere eller mindre formelt forbundet med kirken, såsom Folkekirkens Nødhjælp, Kirkens Korshær og en række ungdomsorganisationer.

Hjemmeside og sociale medier

Folkekirkens decentrale opbygning betyder, at der er mange lokale former for kommunikation med medlemmerne. Der er således en lang række forskellige hjemmesider for de forskellige sogne og forskellige måder at bruge hjemmesiderne på. Mange steder er der stadigvæk traditionelle kirkeblade i papirversion, som sendes ud. Men dette suppleres med hjemmesider, mailinglister og i nogle tilfælde sms-tjenester eller applikationer til smartphones (apps). Folkekirken har indenfor de sidste 10 år fået en fælles hjemmeside for hele landet: folkekirken.dk. Mange sogne benytter også Facebook, primært i forhold til yngre målgrupper som konfirmander. Ud af de 58 sogne medtaget her har alle en officiel hjemmeside på Kirkeministeriets hjemmeside, og derudover har 55 egen hjemmeside. Disse hjemmesider ser meget forskellige ud og har forskelligt indhold. Nogle er primært kirkeblade lagt på nettet, andre bliver opdateret ofte og har mange forskellige niveauer, man kan klikke sig ind på.

Der var på undersøgelsens tidspunkt 24 ud af de 58 sogne med en Facebook-side. Og her var på dette tidspunkt sider med nul ”likes” og sider med 206 ”likes”. Så også på Facebook er disse kirker meget forskellige i deres udtryk. Nogle Facebook-grupper bugner af kommentarer og oplysninger, mens andre kun kort præsenterer kirken. Kirker med brug af Facebook ligger typisk i byområderne af Aarhus, inklusive

Gellerup og Viby, men ikke udelukkende her. Der er også større forstadsområder til Aarhus, som er meget aktive på denne platform, såsom Harlev-Framlev. Der er en tendens til, at sogne med et lavere medlemstal end gennemsnittet har meget aktive Facebook-sider, men dette er altså ikke hele billedet. Brugen af apps til smartphones er begrænset på hjemmesiderne, men én app har dog en vis udbredelse: "Dagens Ord", produceret af folkekirken.dk, med korte inspirationsklip og fx velsignelsen lyst af en af folkekirkens biskopper.

Forandringer

Folkekirken i Aarhus forandrer sig som folkekirken i Danmark på en række områder. Der er overordnet set et fald i medlemmer, men samtidig en stor stabilitet i langt de fleste sogne. Folkekirken benyttes ved de store lejligheder. Og der synes at være en forandring i retning af, at kirkerne også benyttes mere til andre former for aktiviteter; disse finder ikke kun sted i kirkens rum, men også ofte i sognegården. Indenfor de seneste 10 år er det således en forandring i Aarhus, at man har fået langt flere forskellige aktiviteter, ofte målrettet børn og børnefamilier. Men også andre bestemte målgrupper får tilbud, fx i form af nye former for præster, såsom en ældrepræst i et samarbejde mellem Aarhus Kommune og Aarhus Stift, og nye gudstjenesteformer. Folkekirken i Aarhus stiller også lokaler til rådighed for andre kristne grupper. En stor del af de kristne grupper, som indgår i denne undersøgelse, benytter således folkekirkens kirkerum. Folkekirken har også fået nye ritualer såsom vielse af par af samme køn, som blev særligt markeret i Aarhus, hvor biskoppen, Kjeld Holm, har været en fortaler for det nye ritual. Der kommer også nye former for menigheder til, senest en ungdomskirke i folkekirkeligt regi, som kommer til at ligge i Nørre Allé, Aarhus C. Stigningen i medlemmer og deltagere i de to nyere valgmenigheder er også en forandring, hvor der etableres valgmenigheder ud fra et andet kirkeligt grundlag end de tidligere, grundtvigske valgmenigheder. Århus Valgmenighed og Bykirken er baseret på mere konservative kirkelige gruppering og repræsenterer en udvikling, hvor valgmenighedsmodellen bruges til at danne menigheder for unge fra disse miljøer, som f.eks. flytter til Aarhus i forbindelse med uddannelse.

Kontakt

Folkekirken Aarhus Stift: http://aarhusstift.dk/

Bering Valgmenighed i Hasselager

Adresse: Torshøjvænget 15

8361 Hasselager

Tlf: 60655695

Hjemmeside: http://www.beringvalgmenighed.dk

E-mail: praesten@beringvalgmenighed.dk

Aarhus Bykirke

Adresse: Viborgvej 173, 2. tv.

8210 Aarhus V

Tlf: 32139005 / 30959003

Hjemmeside: www.aarhusbykirke.dk

E-mail: olsen@aarhusbykirke.dk

Århus Valgmenighed

Mjølnersvej 6

8230 Åbyhøj

Tlf: 8612 2835

Hjemmeside: www.aarhusvalgmenighed.dk

E-mail: aarhus@valgmenighed.dk

Litteratur og kilder:

Folkekirken.dk

Mortensen, Viggo

2005 *Kristendommen under forvandling*, Univers

Nielsen, Marie Vejrup

2007 ”Forandringer i Folkekirkekristendommen i Danmark i dag”, *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*

Undersøgelsen er udført af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Fountain of Life

Navn og præsentation

Kirkens navn, Fountain of Life (Livets Kilde), henviser til Jesus Kristus som kilden til liv. Kirken er opstået indenfor assyrisk kristendom, hvor præsten og stifteren har sin baggrund, og den definerer sig selv som en evangelisk-assyrisk kirke med aramæisk, arabisk og dansk som sprog, der bruges i kirken.

Gruppens historie i lokalområdet

Kirken blev oprettet i Aarhus 2004 af præsten Romel Shaol Yokhena, som er assyrisk-kristen. Han har en baggrund indenfor de øvrige assyrisk-kristne miljøer i Aarhus og ønskede at etablere en evangelisk-kristen menighed. Han var i kontakt med Pinsekirken i Aarhus, der var med til at hjælpe med at få etableret kirken, og der er i dag et tæt samarbejde med Citykirken, som er en fusion af Pinsekirken og andre kristne grupper i Aarhus.

Organisation

Præsten er leder af kirken i samarbejde med sin ægtefælle. Den overordnede administration og organisation går igennem Citykirken, og lokalerne, man mødes i, er nogle, man låner af Citykirken. Kirkens daglige arbejde varetages i samarbejde med en række frivillige, som ikke har faste funktioner, men deles om opgaverne. Kirken er ikke et godkendt trossamfund, men falder under Citykirkens godkendelse.

Medlemmer

Der er 25 medlemmer og ca. 30 deltagere ved gudstjenesterne. Medlemmerne er fra 15 år til 50 år med en nogenlunde ligelig kønsfordeling. Derudover er der også børn i menigheden. Medlemmerne, der også er medlemmer af Citykirken, er primært assyrere, kaldæere eller arabiske kristne. Der er dog også medlemmer med anden etnisk baggrund og en enkelt etnisk-dansk deltager ved gudstjenesterne. For at blive medlem skal man døbes, og forud for dåben kræves det, at man deltager i undervisning i, hvad det vil sige at leve et kristent liv.

Økonomiske forhold

Kirkens økonomi er baseret på samarbejdet med Citykirken, og medlemmerne betaler deres tiende til Citykirken, som sørger for, at menigheden får det, de skal bruge til deres menigheds praksis.

Religiøs/spirituel praksis

Den primære religiøse praksis er de faste gudstjenester, som afholdes om søndagen. Gudstjenesten består af musikindslag og prædiken ved præsten eller præstens ægtefælle. Gudstjenesten ledes af frivillige, hvor både mænd og kvinder kan lede tjenesten. Der lægges stor vægt på musikken, og det er frivillige fra menigheden, der står for musikindslagene. Gudstjenesten foregik oprindeligt på aramæisk, men der er sket et skift til arabisk. Under gudstjenesten benyttes projektor og lærred til at vise religiøse tekster og sangtekster med. Det kan fx være tekster på arabisk med transskriberede bogstaver, fordi de unge i menigheden ikke altid kan læse arabisk.

Der er nadver en gang om måneden. Ved gudstjenesten foretages også håndspålæggelser og helbredelser. Der praktiseres voksendåb, og ved dåb benyttes Citykirkens lokaler og dåbsbassin. Påske og pinse er vigtige højtider for kirken, og julen, der fejres d. 25. december, spiller en særlig rolle.

Derudover mødes præsten med medlemmerne, når der er behov for samtale eller besøg hos syge. Udover den religiøse praksis mødes man også til fællesspisning og til private besøg hos menighedens medlemmer. Hver fredag er der undervisning primært i kristne emner, men det kan også være i andre temaer som fx islam. Og der er undervisning i aramæisk for børn og unge.

Kirken har en målrettet missionsstrategi. Der er tre målgrupper for kirkens arbejde: arabiske kristne, danske kristne og muslimer. De har udarbejdet forskellige tilgange til hver af de tre grupper, og der benyttes forskelligt materiale. Deriblandt er der tekster om kristendom oversat til arabisk, såsom en kort version af Bibelen på arabisk. Dette materiale kommer fra internationale grupper, der arbejder med kristen mission til muslimer. Kirken udbreder også sit budskab ved at hænge sedler op og nogle gange dele materiale ud på gaden.

Eksterne relationer

Gennem præsten er der kontakt til andre kirker i Danmark og Sverige. Derudover er der kontakt til folkekirken, ligeledes igennem præsten.

Hjemmeside og sociale medier

Kirken benytter ikke i særlig grad internet og sociale medier.

Forandringer

Kirkens opståen i Aarhus er i sig selv en forandring, da det betyder, at der nu er i alt tre assyrisk-kristne grupper i byen: henholdsvis de to gamle kirker (Østens Assyriske Kirke og Østens Gamle Kirke) og nu denne nye kirke, der er evangelisk-kristen og dermed forbundet til udviklingen indenfor pinsekristne miljøer. Derudover er der internt i kirken sket den forandring, at man er gået fra det oprindelige aramæiske kirkesprog til arabisk.

Kontakt

Romel Shaol Yokhena

Skolevangs Alle 19

8240 Risskov

Undersøgelsen er udført af Marie Bisbjerg og Marie Vejrup Nielsen.

Frelsens Hær

Præsentation og navn

Frelsens Hær er en kristen verdensomspændende frikirke. Frikirken blev grundlagt i 1865 af de tidligere metodister William og Catherine Booth. De engagerede sig som præster i en fælleskirkelig teltmission i det østlige Londons arbejderkvarter. Det væsentligste budskab for kirken er, at Gud elsker alle, og at "ingen mennesker skal have det ringere end en droschehest".

Denne mission breder sig meget hurtigt til andre steder end Østlondon, og i 1878 bliver missionen til det nuværende Frelsens Hær (*the Salvation Army*). Kirken indfører uniformering af deres medlemmer og etablerer en rangorden, hvor præsterne bliver kaldt officerer, og medlemmerne får tildelt titlen soldater. Kirkens formål er at være en international bevægelse med en teologi, der bygger på Bibelen med budskabet om, at Gud elsker alle. Målet er at omvende mennesker og derigennem frelse dem ved troen på Gud. Frelsens Hær spreder sig udover Englands grænser og har i dag aktiviteter i 124 lande med over én million soldater.

Frelsens Hær kommer til Danmark i 1887. I dag er der over 30 menigheder, også kaldet korps, i Danmark og 19 sociale institutioner med tilknytning til Frelsens Hær. Rent teologisk er Frelsens Hær beslægtet med mange andre evangelisk-lutherske kirkesamfund, idet Frelsens Hær anser sig for at være en del af en universel organisation. Selv om Frelsens Hær er beslægtet med andre kirkesamfund, adskiller den sig dog også fra store dele af hovedstrømmen på to særlige områder. Nemlig synet på kvindernes stilling i kirken, hvor Frelsens Hær fra begyndelsen har haft kvindelige prædikanter. Det andet område er synet på sakramenterne, idet der i Frelsens Hærs menigheder ikke praktiseres sakramenter. Særligt det første punkt er historisk kommet til at hænge tæt sammen med Frelsens Hær og har fået dem til at fremstå som en progressiv kirke i forhold til det moderne vestlige samfund.

Gruppens historie i lokalområdet

Efter at Frelsens Hær vandt indpas i Danmark i 1887, opstår bl.a. Frelsens Hær i Aarhus. Den blev grundlagt 7. maj 1890, hvorfor den 2012 kunne fejre 125-års jubilæum. Kirken ligger i smukke omgivelser i Klostergade 54, hvor kirken lige siden 1890 har haft til huse. I begyndelsen var der to menigheder i Aarhus, som blev kaldt henholdsvis Aarhus 1 og Aarhus 2, hvor Aarhus 2 fungerede som en slags brigade på frivillig basis, hvor man var socialt engageret. Disse blev dog hurtigt slået sammen til én menighed. Klostergade 54 dan-

ner rammen om alle menighedens religiøse aktiviteter. Der afholdes både gudstjenester, hyggeklub, familiearbejde, bryllup, bibeltimer og konfirmation etc. Kirken har derfor masser af tiltag og udvider bl.a. med far-barn-aftener efter sommerferien 2012.

Organisation

Strukturen i menigheden i Aarhus er atypisk på nuværende tidspunkt i forhold til de resterende korps landet over. Organisationen i Aarhus er topstyret, men det er bestemt ikke kirkens ønske, at dette skal være den fremtidige struktur. Kirken arbejder hårdt på at få en mere demokratisk struktur, men i menigheden i Aarhus har dette simpelthen ikke været muligt, da der har været et stort frafald af medlemmer indenfor de seneste 10 år. Aarhus-menigheden kæmper for at få flere medlemmer.

Den situation, som menigheden befinder sig i, skal ses i lyset af det system, der er for præsteudskiftning. I Frelsens Hær rokerer præsterne hvert femte år fra menighed til menighed. Denne rotationsordning er taget i brug for at effektivisere og skabe den bedste dynamik i en menighed. I Aarhus har problemet været, at præsterne er blevet skiftet oftere ud. Denne hyppige udskiftning har resulteret i, at menigheden har været ved at falde fra hinanden. Dette er et problem for kirken, og derfor er organisationen blevet ændret til den nuværende hierarkisk organiserede struktur som den bedste løsning for kirken i øjeblikket. Det helt centrale mål er, at menigheden kan vende tilbage til tidligere tiders gode medlemstal. Den nuværende situation er meget gunstig for kirken, og topstyringen er en organisationsform, som de resterende soldater (medlemmer) er glade for.

Menigheden i Aarhus bliver styret af præsten og hendes mand. De er korpsledere og varetager alle administrative såvel som religiøse opgaver i menigheden. Korpslederen har dog som oftest en række frivillige hjælpere under sig, som påtager sig nogle af de arbejdsopgaver, der er tilknyttet menighedens virke og aktiviteter. På grund af menighedens situation er det i øjeblikket præsten og hendes mand, der varetager alle opgaver: familiehjælp, julehjælp, træffe større beslutninger, ugentlige møder etc. Normalt har der tidligere i menigheden været korpsråd (svarende til folkekirkens menighedsråd). Korpsrådene adskiller sig fra menighedsråd ved, at korpsrådene udelukkende har en rådgivende funktion i forhold til korpslederen, der i sidste ende er den, der har ansvaret for at tage alle beslutningerne.

Medlemmer

I Frelsens Hær bliver en militær terminologi benyttet. Denne terminologi bliver brugt indenfor kirken i henhold til de titler, som både ansatte og medlemmer af kirken bærer. Indenfor de sidste to år er der dog kommet to betegnelser på et medlem: soldat og civilt medlem. Soldaterne udgør flertallet af medlemmer i Frelsens Hær. For at blive indviet som soldat, skal man bekende, at man tror på Gud, ved at underskrive en soldatererklæring, som indeholder 11 læresætninger samt en række livsstilsprincipper. Disse livsstilsprincipper omfatter bl.a. afholdenhed overfor alkohol og tobak. En soldat gør tjeneste i Frelsens Hær i sin fritid og bærer uniform som vidnesbyrd om sin tro og sit tilhørsforhold. Dog har disse principper resulteret i en stor nedgang for Frelsens Hær globalt set.

Denne nedgang har resulteret i, at der i løbet af de sidste to år er kommet en mulighed for, at man kan tilslutte sig Frelsens Hær som et civilt medlem. Civile medlemmer omfatter folk, der har bekendt sig til troen på Gud, og som ønsker at have Frelsens Hær som deres kirke. De forpligter sig dog ikke på samme måde som soldaterne til at leve efter de livsstilsprincipper, som soldatererklæringen indebærer. Civile medlemmer bærer heller ikke uniform.

Den tredje kategorisering indenfor kirken er titlen officer. Officerer er præsterne i kirken, der anses for at være frelsessoldater. De har viet deres liv til at være i fuldtidstjeneste for Gud og mennesker gennem Frelsens Hær. Størstedelen af Frelsens Hærs officerer er ansvarlige for et korps (menighed).

I Aarhus er der i efteråret 2011 35 faste medlemmer (både civile og soldater). Derudover har menigheden 40 venner, der kommer til gudstjenesterne uden at være aktive medlemmer. Gennemsnitsalderen blandt medlemmerne er mellem 55 og 60 år. Menighedens medlemmer er danske, og den består af omtrent lige mange mænd og kvinder. På landsplan er der sammenlagt registreret omkring 1.047 soldater og 131 civile medlemmer.

Økonomiske forhold

Finansieringen af Frelsens Hær foregår gennem fonde og primært gennem staten, som støtter Frelsens Hærs genbrugsarbejde. Derudover tjener Frelsens Hær penge gennem deres egen virksomhed. Denne indkomst kommer fra de mange genbrugsforretninger. Indtjeningen hos disse forretninger går til hovedkvarteret, som varetager det økonomiske for alle Frelsens Hærs menigheder. Hovedkvarteret fordeler de økonomiske midler ud til de enkelte menigheder.

Medlemmerne skal ikke betale nogen fast donation til menigheden, men de opfordres til at give økonomisk støtte. Desuden er der en del udefrakommende, som støtter Frelsens Hær. Frelsens Hær har rigtig mange frivillige, som menigheden er stærkt afhængig af. I deres forretninger i Aarhus har de 20 frivillige, som er ganske 'almindelige' borgere, der ikke normalt kommer i kirken. Et ønske fra Frelsens Hærs side er, at disse frivillige også begynder at komme til gudstjenesterne.

Det danske samfunds store finanskrise har også påvirket Frelsens Hær på det økonomiske plan. Dog opleves det i menigheden, at folk stadig er gode til at betænke Frelsens Hær. Det er helt tydeligt, at Frelsens Hærs største indtægt kommer fra udefrakommende donationer. Det er specielt i forbindelse med Frelsens Hærs julehjælp, at der er blevet doneret meget til organisationen.

Religiøs/spirituel praksis

Det har igennem årene været en tendens, at Frelsens Hær har været mest kendt for deres store sociale arbejde. For Frelsens Hær er det vigtigt at fortælle om de kristne budskaber, som for dem egentlig er det vigtigste i kirken. Derfor er det helt centrale hos Frelsens Hær menighedens søndagsgudstjeneste. Inden gudstjenesten mødes de altid en time før og spiser aftensmad sammen. Dette skal ses som en del af det at oparbejde fællesskabet og få snakket om alt andet end kirken. Så kan den enkelte koncentrere sig og fordybe sig under selve gudstjenesten.

Gudstjenesten bliver afholdt søndag aften og varer omkring 75 minutter. Gudstjenesten foregår i menighedens kirkesal, hvor stole er opsat med front mod en talerstol. Foran talerstolen er der, hvad Frelsens Hær kalder bodsbænken eller nådestolen. På endevæggen er et lærred, hvor der med PowerPoint vises de skriftsteder, der oplæses, og de sange, der bliver sunget. Sangene akkompagneres af klaver og kontrabas. Flere medlemmer er i uniform til gudstjenesterne.

Generelt hersker der en uformel stemning under gudstjenesten. Folk står op under sangene, løfter hænderne og laver selv korstemmer til sangene. Medlemmerne skiftes til at stå for de forskellige dele af gudstjenesten. Dette vidner om, at de ikke ønsker én leder, men en mere flad og demokratisk struktur.

Gudstjenesten hos Frelsens Hær er meget identisk med de gudstjenester, som kendes fra den danske folkekirke. I gudstjenesten hos Frelsens Hær indgår bøn, læsning af Bibelen, prædiken, kristen forkyndelse og sange fra egen sangbog. Desuden er der en sanggruppe, som optræder for menigheden.

En væsentlig del af gudstjenesten er vidnesbyrd. Dette vidnesbyrd kommer fra enkelte medlemmer, som ønsker at tale om Guds nåde. Medlemmet kan desuden fremsige et vers, som beskriver, at Guds kærlighed er stor og fordriver al frygt.

Flere gange i løbet gudstjenesten går nogle medlemmer rundt med indsamlingsbøsser, hvor den enkelte kan give økonomisk støtte til Frelsens Hærs arbejde. Desuden er der opfordringer til menigheden om at tage imod en sparebøsse, som Frelsens Hær vil dele ud til medlemmerne. Meningen med den er, at man hver dag skal komme lidt penge i den til gavn for de mennesker, der ikke har så meget at leve for. Frelsens Hær anser menneskelig omsorg og sjælesorg som det centrale i deres virke. Ifølge Frelsens Hær er det netop de to elementer, som mennesket har størst behov for, og det giver noget til ånd, sjæl og legeme. Det afspejles også tydeligt i deres sociale arbejde for folk, der er dårligt stillet.

Bibelen er det helt klare omdrejningspunkt for Frelsens Hær. Desuden har Frelsens Hær nogle helt særegne symboler. Det første er deres flag, hvis forskellige motiver er meget betydningsfulde. Den røde dug symboliserer Jesu Kristi blod. Den gule stjerne i midten symboliserer Helligåndens ild. Den blå kant symboliserer hjertets renhed. Frelsens Hærs motto, ”Blod og ild”, henviser til Jesu blod og Helligåndens ild. Frelsens Hærs flag er med overalt, hvor Frelsens Hær er. Flaget følger det enkelte medlem fra vugge til grav og er med ved alle Frelsens Hærs ritualer.

Et andet symbol er Frelsens Hærs bomærke – våbenet. Her repræsenterer korset Jesu kors. F’et står for frelse. Sværdene står for krigen mod ondskab. Kuglerne står for evangeliets sandhed. Den takkede cirkel er et tegn på retfærdighedens sol, der lyser i Helligåndens kraft. Kronen symboliserer opstandelsestroen – det evige liv. Som det tredje og sidste er der Frelsens Hærs bodsbænk, som har en central plads i alle lokaler. ”Bodsbænken” er Frelsens Hærs alter, hvor man under enhver gudstjeneste kan komme for at bede eller for at søge forbøn. Selv når man ikke i bogstavelig forstand knæler der, er det en påmindelse om Guds tilstedeværelse. Det understreger, at når man mødes på dette sted, er det ikke blot for at møde hinanden men også for at møde Gud.

Gennem alle år har Frelsens Hær praktiseret gadesang. Dette er stadig noget, som menigheden i Aarhus gør meget brug af – primært til jul. Det er et af organisationens helt store kendetegn og er en handling, som bliver bevaret. For menigheden i Aarhus handler det ikke så meget om det økonomiske udbytte, men mere om at gøre sig synlige i det aarhusianske gadebillede.

Eksterne relationer

Ligesom andre danske frikirker gør Frelsens Hær brug af et 'Alfa-program'. Dette er en bred indføring i den kristne tro og Bibelen. Desuden har menigheden et meget tværkirkeligt samarbejde med mange frikirke-samfund. Det omhandler bl.a. bedeuge, hvor forskellige menigheder mødes i forskellige kirker og beder sammen. Derudover har de også et frikirkeråd hver tredje måned med præster fra andre kristne frikirker. Førhen når man var sammen, fokuserede man på alle forskellighederne, hvor der mere i dag fokuseres på de ligheder, som kirkerne måtte have. Dette samarbejde har eksisteret i mange år.

Frelsen Hær har et godt forhold til det offentlige. Menigheden har ofte kontakt til både medierne og det offentlige og har en rigtig god kontakt med begge. Det er fx i forbindelse med julehjælp, og TV 2 Østjylland lavede for ikke så længe siden en støttekoncert til fordel for julehjælp. Frelsens Hær samarbejder ofte med staten og er et godkendt trossamfund.

Frelsens Hær er bredt socialt engageret. De har både krisecentre, børnehaver, kollegier, vuggestuer, væresteder og genbrugsbutikker.

Hjemmeside og sociale medier

Frelsens Hær i Aarhus har ikke sin egen hjemmeside, men hjemmesiden for Frelsens Hær i Danmark er meget informativ om Frelsens Hærs arbejde. Derudover gør menigheden i Aarhus ikke brug af de sociale medier.

Forandringer

Generelt i Frelsens Hær praktiseres det, at præsterne bliver skiftet ud med jævne mellemrum. I Aarhus har man de sidste 10 år fået ny præst meget hyppigere end normalt. Dette har gjort, at medlemstallet er faldet. Arbejdsopgaverne ligger nu i hænderne på præsten, og derfor er der, som tidligere nævnt, en hierarkisk orden i Frelsens Hær i Aarhus.

Kontakt

Frelsens Hær, Aarhus

Klostergade 54

8000 Aarhus C

Tlf.: 86 12 33 86

Litteratur og kilder

www.frelsenshaer.dk

Agger, Jens Peder

1997 *Frelsens Hær*, Frederiksberg

Fibiger, Marianne Qvortrup (red.)

2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Systime

Undersøgelse er udført af Anette Andersen, Louise Nabe-Nielsen og Nikoline Lind Sass-Petersen.

Tidligere undersøgelse udført af René Dybdal Pedersen.

Gratiakirken

Præsentation og navn

Gratiakirken er en evangelisk-luthersk frikirke, som har mange lighedstræk med den danske folkekirke. Navnet stammer fra latin og betyder 'af nåde'. Gratia henviser til en af den lutherske reformations fem 'sola'er'. De fem solaer er: 1) af skriften alene, 2) ved tro alene, 3) af nåde alene, 4) ved Kristus alene, 5) ære til Gud alene. Det peger hen på den bibelske frelseslære om, at Gud frelser mennesket gratis, altså uden at mennesket præsterer noget som helst for sin frelse.

Gratiakirken ser sig selv i forhold til folkekirken som en mere konservativ menighed. De to kirker har mange fællestræk, men Gratiakirken mener, at folkekirken er alt for pluralistisk og dermed ikke følger Bibelen. Det væsentligste for Gratiakirken er at se sig selv som en del af kristendommen. Medlemmerne ser sig selv som meget konservative i deres kristendom, og med dette menes der, at kirkens fokus er fuldt ud på Kristus. Kristus er i centrum, og medlemmerne lægger vægt på ikke at gå på kompromis med Bibelen. Deres tro på Gud bunder i, at mennesket har behov for Guds frelse.

Gruppens historie i lokalområdet

Gratiakirkens historie begynder i 1978, hvor nogle unge fra andre menigheder rundt om i Danmark flytter til Aarhus. Hos disse unge opstår der et behov for at samles til gudstjeneste i Aarhus, så de ikke længere behøver at tage tilbage til deres barndomshjem for at praktisere deres tro. Disse unge mennesker begynder at samles i husmenigheder i Aarhus, og her afholder de fælles gudstjenester. I 1984 bliver der for alvor gjort noget ud af disse møder. Dette resulterer i, at en missionsforening og nogle studerende danner en reel menighed ved navn Gratia Evangelisk-Luthersk Menighed. Dette sker den 6. juli 1984, og menigheden har på dette tidspunkt syv medlemmer. Pastor Leif G. Jensen fra Løsning bliver deres præst og sjælesørger.

Et år efter dannelsen flytter menigheden ind i lejede lokaler på Sdr. Ringgade i Aarhus centrum. Kirken ændrer navn til Gratiakirken. Efter fem år i bygningerne på Sdr. Ringgade flytter menigheden til en lagerbygning i Bissensgade. Dette skyldes, at interessen for Gratiakirken vokser. Lagerbygningen bliver kirkens tilholdssted de kommende 15 år. Her kommer der desuden flere nye tiltag, bl.a. løbesedler og RadioGratia – en radiokanal, som stadig eksisterer. Medlemstallet stiger i årenes løb, og dette er årsagen til, at kirken i 2001 finder en velegnet byggegrund i Vejlby-Risskov til opførelse af deres nye kirke. Grunden bliver købt i

2003, og byggeriet går i gang maj 2005. Den nye kirke blev indviet december 2006. I dag er Gratiakirken i Aarhus beliggende på Skejbygårdsvej 23-25, 8240 Risskov.

Organisation

Den øverste ledende gruppe i Gratiakirken er bestyrelsen, som består af præsten og tre bestyrelsesmedlemmer. Præsten er selvskrevet til bestyrelsen, mens resten af bestyrelsesmedlemmerne vælges på demokratisk vis af menighedsrådet. For at være medlem af menighedsrådet skal man være fyldt 18 år, og alle, som er medlem af menighedsrådet, har stemmeret. Alt, hvad der bliver diskuteret på bestyrelsesmøderne, bliver fremlagt for menighedsrådet. Det er meget vigtigt for Gratiakirken, at organisationen er så demokratisk som overhovedet muligt.

Præsten fungerer som den religiøse leder for kirken. I Gratiakirken er der én fuldtidspræst og én deltidspræst. Der er desuden en del frivillige, som varetager forskellige opgaver i kirken. Dette er bl.a. en kasserer, et festudvalg og en radiogruppe.

Gratiakirken er ikke en del af folkekirken, da de ikke mener, at alle præster i den danske folkekirke er kristne. Kirken har derimod tilknytning til andre evangelisk-lutherske grupper. Bl.a. i en større europæisk gruppe, hvor der afholdes møde hvert andet år. Derudover er Gratiakirken medlem af en verdensgruppe, hvor man mødes hvert tredje år.

Medlemmer

Man er medlem fra dåben, men medlemmet bliver først betegnet som et fuldgyldigt medlem, når man er rundet 18 år. Der opereres ikke med en bestemt medlemsbetegnelse. Medlemstallet i Gratiakirken ligger på 45, og dette er en stigning indenfor de sidste 10 år. Årsagen til dette er bl.a., at nye medlemmer kommer i kontakt med kirken, fx ved at blive gift med et medlem af kirken. Ellers skal denne fremgang i medlemstallet ses i lyset af medlemmernes personlige kontakt med andre 'ikke-medlemmer'. Gratiakirken har tidligere benyttet sig af løbesedler for at gøre opmærksom på sig selv. Dette gør sig ikke længere gældende, da kirkens ressourcer ikke rækker så langt. Der er et stort ønske om forøgelse af medlemmer i kirken. Derfor ser kirken genoptagelse af mission som en mulighed.

Hvis man ønsker at blive medlem af menigheden, så er der nogle forhåndskrav, som skal opfyldes. Dette omhandler bl.a. en samtale med præsten, som vil ske efter behov. Det vigtigste er, at det nye medlem op-

læres i troen. Nye medlemmer skal have en tro på Jesus og leve som en kristen. Når man er blevet medlem af kirken, er det væsentligste, at medlemmerne kommer til kirkens gudstjeneste og bidrager økonomisk til kirken. Denne pligt synliggøres ved en underskreven kontrakt.

Menigheden er aldersmæssigt meget spredt. Der er en del ældre, men samtidig opleves det til gudstjenesten, at der også er mange unge familier med små børn. Primært er det etniske tilhørsforhold dansk. Dog er der et par fra New Zealand, som tidligere har været tilknyttet en reformert kirke. Desuden er der forskellige grupper rettet mod de forskellige målgrupper af medlemmer. Bl.a. er der ungdomsmøder hver anden fredag, hvor der er andagt og bibelstudium. Her viser man billeder og forklarer på pædagogisk vis den episteltekst, som er i dagens gudstjeneste. Kirkens medlemmer har et godt kendskab til hinanden, og det mærkes, at der er et meget tæt bånd indbyrdes blandt medlemmerne.

Økonomiske forhold

De finansielle aktiviteter i Gratiakirken bygger primært på frivillige bidrag. Det er medlemmernes helt klare holdning, at de ved at yde denne støtte kan skaffe sig venner i himlen. Kontingentet afhænger af medlemmernes individuelle indkomst. Kirkens indtægter er voksende. Der er et budgetudvalg, som tager sig af de økonomiske forhold. Regnskabet er noget, som er synligt for alle medlemmerne, og derfor får alle menighedens medlemmer en kopi af regnskabet. Den eneste person, som er lønnet i kirken, er præsten.

Udover medlemmernes bidrag modtager Gratiakirken offentlig støtte fra tips- og lottomidlerne. Disse midler er et overskud fra Danske Spil. De penge, som Gratiakirken får tildelt, går bl.a. til støtte af et børnehjem i Brasilien og missionsarbejde i Sydafrika.

Religiøs/spirituel praksis

Bøn, kontakt med Gud og tilgivelse er meget centrale for menigheden. Det vigtigste er det, som Gud giver medlemmerne. Søndagsgudstjenesten anses for at være det vigtigste for Gratiakirkens medlemmer, det handler om mødet med Gud.

Gratiakirken er en forholdsvis ny kirke i moderne byggeri og er indrettet med et alter, døbefond, knæfald til nadver og en prædikestol til præsten. Desuden har kirken et lille orgel og egen organist. Gudstjenestens varighed ligger på ca. 75 minutter, og forløbet har mange ligheder med den danske folkekirke. Prædikenen er præget af, at der er engelsktalende par. Derfor giver præsten et resume af sin prædiken på engelsk. Des-

uden bliver der ved gudstjenestens start udleveret dagens program, hvor prædikenen og bibelteksterne både er på dansk og engelsk. Der bliver taget meget hensyn til kirkegængernes børn. Under gudstjenesten er der et rum, hvor børnene kan lege. Dog er der momenter i gudstjenesten, hvor præsten henvender sig direkte til børnene og viser dem billeder fra en bog. Kirkegængerne har et godt kendskab til hinanden. De hjælper hinanden med at tage sig af børnene, og der er en meget uformel stemning i kirken.

Gratiakirken gør brug af *Den Danske Salmebog*, og præsten er i præstekjole identisk med den, som præsterne i folkekirken iklæder sig. Bibelen og de lutherske bekendelsesskrifter, som *Den Lille Katekismus*, er udgangspunktet for Gratiakirken. Derudover er trosbekendelsen vigtig. Menigheden gør brug af tre oldkirkelige trosbekendelser. De væsentligste elementer i selve gudstjenesten er syndernes forladelse, håndspålæggelse og vidnesbyrd om, at Gud er tilgivende. Medlemmer mener, at det at være kristen er at være elsket.

Udover den ugentlige gudstjeneste organiserer Gratiakirken søndagsskole, bibelundervisning og ungdomsmøder. Disse ungdomsmøder er for unge i alderen 13-30 og bliver afholdt hver anden fredag i kirken. Bibelundervisningen foregår hver torsdag, ligeledes i kirken. Udover disse sociale sammenkomster med bibelstudier foretager mange medlemmer desuden individuelle religiøse handlinger i form af bibellæsning og bøn.

Eksterne relationer

Kirken har gennem Skat og Familiestyrelsen kontakt til det offentlige. Derudover gør kirken ikke så meget ud af at holde kontakt til offentligheden, herunder de forskellige medier. Generelt har kirken ikke mange eksterne relationer. Dog er det kirkens mål i fremtiden, at disse relationer skal styrkes.

Hjemmeside og sociale medier

Gratiakirken har en hjemmeside – www.gratiakirken.dk. Ellers gør kirken ikke brug af andre medier som Facebook og Twitter.
Den væsentligste eksterne relation hos Gratiakirken er RadioGratia. Denne radiokanal når ud til 250.000 potentielle lyttere, dog er der ingen målinger på, hvor mange der lytter til denne radiokanal. RadioGratia sender hver anden søndag.

Forandringer

Det stigende medlemstal de sidste 10 år har resulteret i, at kirken har skiftet bygninger. Dette er de væsentligste forandringer hos Gratiakirken. På det organisatoriske plan er der ikke sket væsentlige ændringer.

Kontakt

Gratiakirken
Skejbygårdsvej 23
8240 Risskov

Pastor: Leif G. Jensen
Skejbygårdsvej 25
8240 Risskov
Mb.: 60 63 23 23
E-mail: leifgjensen@vivit.dk

Litteratur og kilder

http://www.gratiakirken.dk/

Fibiger, Marianne Qvortrup (red.)
2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Systime

Undersøgelsen er udført af Anette Andersen, Louise Nabe-Nielsen og Nikoline Lind Sass-Petersen.
Tidligere undersøgelse udført af Pia Frøkjær Andersen og Jon Ahrensbach.

Gudsmoders Beskyttelses Menighed (Den Ortodokse Kirke i Danmark)

Navn og præsentation

Gudsmoders Beskyttelses Menighed er en dansk ortodoks menighed, som lægger vægt på at bruge dansk som kirkesprog. Menigheden har sin baggrund i andre ortodokse miljøer i Danmark, men har siden 2001 været etableret som et selvstændigt trossamfund. Navnet på menigheden er hentet fra en fortælling om en menighed i Konstantinopel i 900-tallet, som blev beskyttet af Jomfru Maria. Navnet er forbundet til en særlig højtidsdag i den ortodokse kirke (1. oktober) med tilknyttet ikon. Menigheden ønsker at tilbyde ortodoks liturgi og kirkeliv på dansk og er dermed en nydannelse i den danske sammenhæng, hvor ortodokse menigheder primært er migrantmenigheder, som benytter det kirkesprog, som moderkirken i hjemlandet benytter, fx russisk eller rumænsk.

Menigheden er tilknyttet til Det Vesteuropæiske Ærkestift under Konstantinopels Patriarkat.

Gruppens historie i lokalområdet

Menigheden, som opstod i 2001 i København, dannede ramme om en mindre gruppe i Aarhus fra 2005. Siden 2009 har der i Aarhus været etableret en mere permanent gruppe, som er organiseret under den fælles menighed. Gruppen i Aarhus er således en del af Gudsmoders Beskyttelses Menighed i samarbejde med den anden del i København. Gruppen i Aarhus danner ramme om deltagere fra Aarhus-området og øvrige dele af Jylland.

Organisation

Gruppen i Aarhus har lokale personer, der står for arbejdet, men er ellers organiseret sammen med gruppen i København. Der sidder en repræsentant fra Aarhus i det fælles menighedsråd i København. Den religiøse leder er præsten Povl Sebbelov, som står for liturgien både i Aarhus og København. Menigheden er et godkendt trossamfund. Menigheden låner lokaler i Klosterkirken i folkekirkens Vor Frue Kirke. I København har menigheden egne lokaler.

Medlemmer

Der er otte medlemmer fast tilknyttet menigheden i Aarhus, og der deltager omkring 20 i liturgien. Deltagerne er af forskellig baggrund, dvs. både etniske danskere og medlemmer med anden etnisk baggrund. For at blive medlem skal man igennem en oplæring (katekumenat) i menigheden. Ikke-døbte skal døbes, mens

den treenige dåb fra andre kristne trossamfund accepteres. Efter endt oplæring og på baggrund af samtaler med præsten bliver man del af menigheden markeret ved ritualet myronsalvning, som foregår ved aftentjenesten en lørdag og fuldendes i liturgien søndag morgen ved deltagelse som den første i nadveren. Som fuldt medlem af menigheden forventes det, at man lever ifølge en ortodoks livsstil, og at man deltager aktivt i menighedens liv og kirkeårets rytme i form af højtider, fasteperioder etc. Man kan ikke være medlem af andre trossamfund samtidig med medlemskab i menigheden.

Økonomiske forhold

Menigheden er finansieret via medlemsbidrag og gaver efter formåen. Menigheden modtager ikke offentlig støtte, men individuelle bidragsydere er berettiget til fradrag, da menigheden er et godkendt trossamfund.

Religiøs/spirituel praksis

Menigheden følger en ortodoks kristen praksis. Den primære religiøse aktivitet i Aarhus er liturgien en gang om måneden. Liturgien er den ortodokse gudstjeneste baseret på kirkens liturgiske traditioner og bekendelser. Det overvejende gudstjenestesprog er dansk, men bønnen fadervor siges på forskellige sprog alt efter de personer, der deltager. Hvis der er behov for det, udføres der også dåb, vielser etc. i Aarhus. Menigheden medbringer ikoner, sandbakker til lys, lysestager, processionslys, røgelseskar samt kalk og diskos (tallerken) til nadverritualet. Menigheden har udover den religiøse praksis kirkekaffe. Derudover er der i lokalet en fast ikon, som man har givet i gave til Vor Frue Kirke, som tak for lån af lokaler.

Eksterne relationer

Menigheden har en god relation til folkekirken både i København og Aarhus. Der er også en god kontakt til de teologiske studiemiljøer. Præsten holder foredrag om ortodoks kristendom i flere sammenhænge.

Hjemmeside og sociale medier

Menigheden har en hjemmeside med oplysninger om aktiviteter og baggrund, og den har også et elektronisk nyhedsbrev, men benytter ikke som sådan sociale medier.

Forandringer

Gruppens tilstedeværelse i Aarhus er en forandring i sig selv, ligesom tilbuddet om ortodoks kristendom på

dansk er en forandring i det religiøse landskab i Danmark.

Kontakt

Præst og forstander, f. Poul Sebbelov

Tlf.: (+45) 38 87 36 96

E-mail: forstander@ortodoks.dk

Litteratur og kilder

http://ortodoks.dk/

Annika Hvithamar

2007 ”De kristne ortodokse menigheder i Danmark – tal fra diasporaen” i *Tørre Tal om Troen – religionsdemografi i det 21. århundrede*, redigeret af Margit Warburg og Brian Jacobsen, s. 110-126

Undersøgelsen er udført af lektor Marie Vejrup Nielsen.

International Harvest Christian Center

Præsentation og navn

International Harvest Christian Center (IHCC) er en evangelisk migrantmenighed og søsterorganisation til den større menighed af samme navn med adresse i Valby. Kirken fungerer i det daglige på selvstændig basis og er anerkendt som trossamfund i Danmark.

Gruppens navn henviser henholdsvis til menighedens ønske om at agere internationalt og til en kristen forventning om jordens undergang og dommens dag. Høsten er, hos menighedens leder og dens medlemmer, selve den handling, hvormed Gud med apokalypsen og den efterfølgende genopstandelse bringer de frelste ind i Guds fællesskab.

Menigheden forstår sig selv som kristne, der har til opgave at genopvække det religiøst hensygnende Europa. Pastoren fremlagde det sådan, at Europa tidligere kom til Afrika med Bibelen, men nu, da afrikanerne kommer til Danmark, kan de ikke finde det religiøse liv, de selv er en fortsættelse af. Hvor menighedens langsigtede mål er at uddanne og berede kristne til dommens dag, så er det kortsigtede mål at gøre kirkegang og det kristne liv almindeligt i Danmark.

Gruppens historie i lokalområdet

IHCC opstod i Aarhus som et resultat af en Danmarksturné afholdt af Women of Destiny, en kvindegruppe med baggrund i IHCC-menigheden i Valby.

I forbindelse med opholdet i Aarhus stiftede en række medlemmer nogle personlige kontakter til kristne i Aarhus, og på denne baggrund begyndte man arbejdet med at danne menigheden. Dette mundede i 2003 ud i en egentlig etablering, hvor frikirken blev startet som en satellitmenighed, der blev holdt i gang ved, at den nuværende pastor i Aarhus pendlede fra København hver søndag. Dette ændrede sig i 2006, hvor pastoren bosatte sig fast i Aarhus som leder af menigheden, og derfra har kirken udviklet sig til at fungere ved egen kraft.

På nuværende tidspunkt mødes IHCC Århus i baptistkirken Immanuelskirken på Frederiksbjerg i Aarhus C. Her lejer man sig ind, og de fleste af kirkens aktiviteter foregår her, men alternativt mødes man i pastorens hjem, hvor bl.a. en del af frikirkens bibelundervisning foregår.

Kirken har i sin levetid flyttet en del rundt og bl.a. haft til huse i samme lokaler som den tidligere Kirken ved Runddelen (se Citykirken) og i den gamle Apostolsk Kirke på Nørre Allé – på længere sigt håber man at kunne skaffe nogle mere faste rammer om kirkens aktiviteter.

Organisation

IHCC Århus er som nævnt ovenfor udsprunget af moderkirken i Valby, der var den første IHCC-menighed i Danmark, siden har kirken fået en menighed i Ghana og Malmø. Tidligere havde man en blandet ledelse, der stod for den daglige styring af begge menigheder, men efter at Aarhus-afdelingen fik en bosiddende pastor i byen, har Aarhus-menigheden udviklet sig mere eller mindre selvstændigt i forhold til ledelsen i Valby.

IHCC Århus er opbygget som en forening med en lokal ledelse, der udgøres af fire personer, som ved siden af en egentlig generalforsamling er selvsupplerende ved, at ledelsen udpeger et medlem til en ledig post på baggrund af dennes aktive deltagelse i det daglige arbejde såvel som tilslutning til missionen.

Pastoren har det daglige ansvar, men en stor del af alle de opgaver, praktiske og organisatoriske, som frikirken står overfor, varetages af forskellige personer, således at hvert medlem af ledelsen har minimum ét selvstændigt ansvarsområde, eksempelvis økonomi eller arrangementer, med en række frivillige blandt menighedens medlemmer under sig.

I større beslutninger spørges menigheden til råds, eller beslutningen tages på generalforsamlingen; menigheden har et erklæret mål om så vidt muligt at inkludere hele kirken, når vigtige afgørelser skal træffes.

Medlemmer

IHCC betegner sine medlemmer som kristne, og der skelnes mellem henholdsvis aktive og passive medlemmer og gæster, der ikke har nogen fast tilknytning til menigheden.

Medlemsstatus vurderes på baggrund af deltagelse, og man har endnu ikke fundet lejlighed til at foretage nogen specifikke optællinger af dem, som kommer til gudstjenesterne, skønt pastoren selv mener, at menigheden i Aarhus har oplevet en forsigtig fremgang, siden de organiserede sig.

Menigheden oplyser, at man vurderede, at der havde været en gennemstrømning af medlemmer på ca. 500 personer, men der er ikke umiddelbart tal, der kan understøtte dette.

Menigheden kommer primært i kontakt med potentielle medlemmer gennem personlige bekendtskaber samt rundsendelse af materiale til aktive medlemmer af menigheden, som så fordeler det i lokalmiljøet. Derudover anvender IHCC også kurser i bibellæsning og uddeling af materiale på gaden som metode. Pastoren nævner selv, at menigheden er inde i en læringsproces, da den indtil for nylig har været baseret på enkeltpersoners indsats.

Menigheden har et ønske om at vokse sig større og argumenterer med, at dette primært sker med henblik på at udbrede det kristne budskab. Menigheden stiller heller ikke specifikke krav til folk, der er interesserede i at besøge menigheden, det vigtigste er ifølge pastoren, at nysgerrige kommer og møder menigheden til et af deres arrangementer.

Der forventes ikke nogen specifik adfærd hos aktive medlemmer. Menigheden er i sin selvforståelse ”de fiskere, der kaster nettet ud” og ikke stiller krav til de folk, de får i nettet. Den enkelte person skal selv vælge kirken til. IHCC-menigheden støtter også aktive medlemmer i at være medlemmer i andre menigheder, eksempelvis har man aktive medlemmer, som både går til gudstjenesterne hos baptistkirken og IHCC, og flere medlemmer går til flere gudstjenester om dagen.

IHCC’s aktive medlemmer kommer stort set udelukkende fra Aarhus, og medlemmerne har primært nydansk baggrund, ca. 15 forskellige nationer har ifølge pastoren være repræsenteret i foreningen. Fordelingen mellem kønnene er ligelig, og medlemmernes alder ligger fra omkring 50 år og nedefter.

Gudstjenesterne og hovedparten af arrangementer og kurser foregår på engelsk; men man har i menigheden et mål om at kunne lave gudstjenester på engelsk og dansk samtidig med løbende oversættelse.

Økonomiske forhold

IHCC er foruden pastoren drevet udelukkende af frivillige kræfter og ud fra økonomiske donationer såvel som donationer af materialer, som kirken har brug for. Menigheden modtager hverken offentlig støtte eller har indtægter fra egen virksomhed. Tidligere modtog menigheden støtte fra afdelingen i Valby, men dette er ophørt for år tilbage, da menigheden blev fast etableret i Aarhus og fik en medlemsskare, der kunne understøtte pastorens aflønning.

Religiøs/spirituel praksis

IHCC-menigheden i Aarhus har en ugentlig gudstjeneste, der falder om søndagen, og har foruden denne aktivitet sociale arrangementer og aktiviteter spredt udover resten af ugens dage, eksempelvis bibellæsning og korsang.

I weekenden afholdes der bønnemøder, hvor medlemmer har mulighed for at mødes i kirkerummet eller hos pastoren for at bede sammen, og hver måned afholdes der yderligere et natligt bønnemøde, der strækker sig over fem timer fra kl. 22.30 til 03.30.

Gudstjenesten indledes med, at de fremmødte hilser på hinanden ved at give hånd eller omfavne hinanden, og efterfølgende er der lovsang afbrudt af indslag fra menigheden, der enten ønsker, at man går i forbøn for en bestemt sag, eller fortæller om deres seneste møde med Gud. Centralt i gudstjenesten er pastorens prædiken, der tager udgangspunkt i en hverdagssituation eller udvalgte citater fra Bibelen, der også fungerer som eneste tekstlige referenceramme – oftest med fokus på det forhold, at menigheden ser den kristne i kærlighedsforhold til Gud.

Ved siden af det almindelige religiøse liv i menigheden tilbyder pastoren bibelundervisning i sit private hjem, og denne har desuden en blog på menighedens hjemmeside, hvor han dagligt citerer fra Bibelen.

Eksterne relationer

Når menigheden ikke er på gaden og uddeler materiale til potentielle medlemmer, foregår al kommunikation udadtil via prædikener og nyhedsbreve, der lægges op på menighedens hjemmeside.

Derudover har menigheden via pastoren et samarbejde med baptisterne i Aarhus, der i praksis går ud på, at menighedernes respektive præster optræder til hinandens gudstjenester. Derudover er samarbejdet også rettet imod at hjælpe og informere dem, som ønsker at stifte kontakt til den anden gruppe og enten kombinere eller helt skifte tilhørsforhold fra det ene fællesskab til det andet. Endelig har IHCC-menigheden også, i forbindelse med julearrangementer, et samarbejde med folkekirken i Tilst og dertil Citykirken og EuroLife Kirke i Aarhus.

Hjemmeside og sociale medier

IHCC har en hjemmeside, hvor menighedens aktiviteter kan følges på en kalender, og det er også her, man finder pastorens nyhedsbrev samt generel information om menighedens formål. IHCC har også en åben gruppe på Facebook, hvor man i 2012 havde 301 medlemmer; profilen opdateres jævnligt med medlemmers kommentarer eller foretrukne bibelcitater og fremstår vedligeholdt og prioriteres tydeligvis.

Forandringer

I løbet af de år IHCC har fungeret i Aarhus, er menigheden vokset, og der er blevet tilføjet flere aktiviteter til den ugentlige kalender, bl.a. børnekirke og bibelundervisning.

Dette såvel som fremtidige tiltag må imidlertid kunne placeres indenfor skabelonen: bøn, lovsang eller ordet for at kunne kvalificere sig til at indtage en plads i menighedens daglige liv.

Kontakt:

IHCC

Frederiksbjerg Torv, Hedemannsgade 1

8000 Aarhus C

Tlf.: +(45) 61 81 47 54

Litteratur og kilder

http://my.ihccaarhus.dk/

Undersøgelsen er udført af Pil Dalvad Berthelsen og Lars Buur Nørlev.

I Mesterens Lys

Præsentation og navn

I Mesterens Lys er et kristent initiativ, der har til formål at bygge bro mellem folkekirken og det mere alternative new age. På baggrund heraf ønsker de at møde mennesker i deres åndelige søgen og give dem vejledning hertil, men samtidig har de også som mål at forny folkekirken ved hjælp af nye tiltag. Et eksempel herpå kan være anderledes gudstjenesteformer. At I Mesterens Lys på denne måde både er åben overfor den enkeltes individuelle åndelige ståsted og folkekirken, vidner om, at det er en bevægelse, der er meget inkluderende og har et ønske om at favne dem, der er interesserede på tværs af trosforskelle. At være aktiv i I Mesterens Lys udelukker derfor ikke et medlemskab i folkekirken eller i en anden religiøs bevægelse. I Mesterens Lys tror på muligheden af, at den enkelte kan opnå direkte kontakt med Gud gennem meditation, bøn og visioner.

Gruppens historie i lokalområdet

Bevægelsen opstod på baggrund af et kald, som grundlægger Ole Skjerbæk Madsen fik fra Jesus i 1994. Ifølge Skjerbæk var det Mesteren selv, Jesus, der navngav gruppen samt fandt frem til dens formål. Ole Skjerbæk havde hidtil fungeret som sognepræst folkekirken i Bethlehemskirken i København, men viede nu sit liv til I Mesterens Lys, der blev stiftet i 1995. Senere samme år oprettedes også en gruppe i Aarhus med Lars Neve, der er uddannet teolog og healer, i spidsen. Herefter fulgte adskillige afdelinger rundt om i landet.

Den aarhusianske afdeling af I Mesterens Lys startede med at mødes på Aarhus Universitet. Her skiftedes Lars Neve og Ole Skjerbæk til at lede møderne, og i denne første periode var der størst fremmøde. Efterfølgende holdt man til i Saronkirken, hvor Missionsforbundet også havde til huse, og efter noget tid skiftede I Mesterens Lys igen tilholdssted – først til Antroposofisk Selskabs Hus i Højbjerg og derefter Sankt Pauls Kirke, som er en folkekirke.

For omkring tre år siden blev afdelingen i Aarhus nedlagt af økonomiske grunde. Ole Skjerbæk med base i København fandt det efterhånden for dyrt at rejse frem og tilbage, da tilslutningen til I Mesterens Lys-arrangementer i Aarhus var faldende. Den sidste rest af I Mesterens Lys her i byen er en lyscirkel med fem kvinder, der mødes privat til bøn og meditation. At kalde det en lyscirkel eller lyscelle refererer til, at lyset symboliserer sandheden, mens celle er et billede hentet fra den biologiske verden, som skal forstås på den

måde, at en celle er en del af en større organisme, og at den med tiden kan dele sig i flere celler. Ligesådan skal en lyscelle, hvis der opstår et godt fællesskab, være parat til at dele sig i flere celler for at give plads til nye medlemmer. Dog er lyscirklen i Aarhus forholdsvis lukket for nytilgang.

Den aarhusianske lyscirkel har ikke som sådan kontakt til I Mesterens Lys mere. Lyscirklens medlemmer bliver inviteret med til bevægelsens årsmøder i København og Odense, men deltager som regel ikke. Dog figurerer lyscirklen på årsrapporterne for I Mesterens Lys.

Organisation

Lyscirklen mødes som sagt kun privat og har derfor ingen officiel organisation. Tidligere fungerede to af medlemmerne som ledere, men nu går det mere på skift, på den måde at det medlem, i hvis hus man mødes, står for det religiøse indhold.

Medlemmer

Lyscirklen har som nævnt fem kvindelige medlemmer, hvoraf en kun er med halvårligt, da hun ellers er bosiddende i Italien. Tidligere bestod cirklen af seks-syv medlemmer, men der er sket et frafald. Kvindernes alder spænder fra 50 til 65 år, og udover et skotsk medlem er de etnisk danske og bosat i Aarhus Kommune. For alle kvinderne er det kendetegnende, at de er uddannet i omsorgsfag – blandt gruppens medlemmer er der således bl.a. en pædagog, en diakon og en sygeplejerske. Udover at være tilknyttet denne lyscirkel har alle mere eller mindre fundet ind i andre kirkelige sammenhænge og beskriver sig selv som meget troende. Nogle er faste kirkegængere i folkekirkens almindelige sognekirker, mens andre kommer i Aarhus Valgmenighed. Gruppen ser sig selv som temmelig fasttømret og er i udgangspunktet ikke åben for nye medlemmer. Dog kan der være særlige tilfælde, hvor de er villige til at optage en ny, men så skal det være en person med de kvaliteter og værdier, som der i lyscirklen sættes pris på. Hermed menes bl.a., at man skal være åben for det alternative og i balance med sig selv rent psykisk. Et muligt nyt medlem skal have respekt for de andre i gruppen og være en, som de øvrige kan rumme.

Økonomiske forhold

I Mesterens Lys er et anerkendt trossamfund og får som sådant økonomisk støtte fra staten, men fordi Aarhus-afdelingen nu er nedlagt, får lyscirklen ikke del i denne støtte. Når lyscirklen mødes privat, er det i stedet baseret på værtskab, og på den måde skiftes medlemmerne til indkøb af de lys, der bruges under mødet, og derudover kaffe og te, som de samles om efter aftenens religiøse indhold.

Religiøs/spirituel praksis

Ca. en gang om måneden mødes lyscirklen privat hos et af medlemmerne, hvor de begynder sammenkomsten med at tænde tre lys, der symboliserer henholdsvis Faderen, Sønnen og Helligånden. Derefter beder de en bøn og hører dagens åndelige budskab. Som regel er det den kvinde, i hvis hus de befinder sig, som står for at have fundet fx en bibeltekst eller andet, der kan være åndeligt relevant for gruppen. Lyscirklens medlemmer bruger herefter noget tid på at meditere med øjnene lukkede. Efter meditationen er der mulighed for at dele tanker med hinanden om det åndelige input. Dog er det vigtigt, at der ikke diskuteres, for meningen er, at deres møde skal danne rum for meditation, stilhed og lytten. Herpå følger et element, de kalder ”den varme stol”, hvor de går i forbøn for andre. Et af medlemmerne tager plads i en stol, mens de andre samler sig omkring vedkommende stående. Kvinden i centrum siger, hvad eller hvem hun gerne vil have bedt for, og kan også benytte lejligheden til at takke for noget man har modtaget eller oplevet. Medlemmerne rundt om hende beder derpå for, hvad hun har ønsket. Den kvinde, vi interviewede, nævnte, at lyscirklen i nogle år havde bedt for en kræftsyg kvinde, der omsider blev helbredt. Hendes helbredelse, mener lyscirklens medlemmer, skyldes både deres forbøn og lægevidenskaben. Efter at have bedt sammen afsluttes aftenen med fadervor, og medlemmerne bruger herefter noget tid sammen til almindelig snak og hygge.

Efter at have mødtes i denne lyscirkel igennem en årrække har kvinderne lært hinanden godt at kende, og udover de religiøse møder inviterer de derfor også hinanden til store fødselsdage og andre mærkedage. I løbet af sommeren tager medlemmerne ligeledes på sommerudflugt, men her indgår ikke religiøst indhold.

Eksterne relationer

Nogle af kvinderne fra lyscirklen deltager på Krop-Sind-Ånd Messen, der én gang årligt finder sted i Aarhus, hvor de tilbyder at gå i forbøn for andre. Herudover er de generelt meget økumeniske, da medlemmerne

også har fundet ind i andre kristne sammenhænge. Som tidligere nævnt bl.a. Aarhus Valgmenighed, som I Mesterens Lys tidligere var meget forbundet med. Da I Mesterens Lys startede op i Aarhus i 1995, bidrog Aarhus Valgmenighed økonomisk og fandt også de første medarbejdere blandt valgmenighedens egne folk. Lars Neve, der tidligere var ansat i I Mesterens Lys' Aarhus-afdeling, arbejder nu for Aarhus Valgmenighed. I dag er der ikke noget konkret samarbejde mellem lyscirklen og Aarhus Valgmenighed, men nogle af kvinderne deltager som sagt i valgmenighedens arrangementer.

Hjemmeside og sociale medier

I Mesterens Lys har en landsdækkende hjemmeside med informationer både om bevægelsens historie og aktiviteter rundt om i landet. Dette er dog ikke en side, som lyscirklen benytter sig af, og lyscirklen har heller ikke selv en hjemmeside.

Forandringer

På baggrund af det nævnte må man konkludere, at der i løbet af de seneste 10 år er sket store forandringer for I Mesterens Lys i Aarhus. Bevægelsen er nedlagt, og der eksisterer kun denne lyscirkel, som har en efterhånden svag tilknytning til I Mesterens Lys. Ifølge vores respondent kan den manglende opbakning til I Mesterens Lys være en følge af, at da bevægelsen etablerede sig her i byen tilbage i 1995, var de nærmest de eneste, der kunne tilbyde alternativer til den mere traditionelle folkekirkelige gudstjeneste. I dag står I Mesterens Lys dog ikke alene med tilbud om fx meditation eller natgudstjenester, og da kan interessen for bevægelsen være dalet.

Undersøgelsen udført af Nikoline Sass, Louise Nabe-Nielsen og Anette D. Andersen.

Tidligere undersøgelse udført af Torben Thams Classen og Mads Kjer Larsen.

Jehovas Vidner

Præsentation og navn

Jehovas Vidner blev oprindeligt stiftet i 1881 i USA af den amerikanske forretningsmand Charles Taze Russell (1852-1916) under navnet ”Zion’s Watch Tower Tract Society” eller ”Bibelstudenterne”. Charles Russell søgte at klarlægge tidspunktet for Kristi genkomst via forskellige talbeviser. Den efterfølgende leder, Joseph Franklin Rutherford, foretog nogle markante ændringer, og bevægelsen har siden 1931 været kendt som Jehovas Vidner, som er det navn, de fleste kender organisationen under. Det er en organisation med omkring 7,5 millioner medlemmer på verdensplan. De udspringer af kristendommen og anser sig selv som Jesu disciple. Jehovas Vidner anses dog ikke af andre kirker som en kristen kirke og defineres også i nogle forskningsmæssige sammenhænge primært som en ”nyreligiøs bevægelse”. Jehovas Vidner anser sig selv for at være kristne, og grundlaget for deres forkyndelse og lære er Bibelen. De har dog deres egen version af Bibelen, som kirken selv har oversat og navngivet *Ny Verden-Oversættelsen af De Hellige Skrifter*, hvoraf der findes en tilsvarende udgave på 106 forskellige sprog.

Navnet Jehovas Vidner er et beskrivende navn, der har sin oprindelse i skriftstedet Esajas 43: 10, hvor Herren (eller Jehova) siger til sit folk: ”I er mine vidner”. Navnet betegner, at de, der bærer navnet, vidner eller aflægger vidnesbyrd om Jehova. Jehova som navn er en omskrivning af det hebraiske ord JHWH, der forekommer i Det Gamle Testamente. Der eksisterer mange andre omskrivninger såsom Herren eller Jahve, men Jehovas Vidner har valgt at benytte Jehova, som det står i forkyndelsen.

Gruppens historie i lokalområdet

Jehovas Vidner har forkyndt i Danmark siden 1890’erne under navnet Bibelstudenterne indtil deres navneændring i 1931. I 1915 blev den første menighed i Danmark oprettet i Aarhus. Rigssalen på Heimdalsvej 13 i Aarhus har siden 2. verdenskrig dannet ramme om deres faste møder. Baggrunden for grundlæggelsen i Aarhus skal ses i Jehovas Vidners ønske om at udbrede evangeliet om Gudsriges snarlige genkomst til hele verden.

Organisation

Jehovas Vidner i Danmark er en del af den større internationale organisation med hovedkontor i New York, USA. Jehovas Vidner taler om teokrati (gudsstyre), hvor Jehova har den absolutte magt sammen med Kristus, som intet menneske på jorden kan hæve sig over. Der skal være en præsident til at repræsentere dette gudsstyre på jorden, og denne præsident er bosat i New York sammen med Det Styrende Råd. Det Styrende Råd består af 6-10 salvede medlemmer, som er en gruppe erfarne Ældste-brødre. De anses for at være Jehovas Vidners repræsentanter på jorden. Rådet leder det verdensomspændende arbejde med fx at udgive bøger og blade. I hele verden er der over 100 afdelingskontorer, der styrer arbejdet i det pågældende land og sørger for oversættelse af bøger og blade til det pågældende sprog. Hvert af disse steder er der frivillige, der hjælper med at fremstille og sende bibelsk læsestof. Det er også herfra, at forkyndelsesarbejdet i området organiseres. I 2002 var der 220 menigheder med 14.500 aktive vidner i alt.

Lokalmenighedens øverste instans er De Ældste eller tilsynsmænd, der tilsammen danner Ældsterådet. De leder tilsammen den lokale menighed og har løbende kontakt med hovedkontoret i USA. Ældste-ordningen, som vi kender den i dag, blev indført i 1970'erne. Ældsterådets funktion er at undervise medlemmer af menigheden i Bibelen og stå for menighedens møder, hvor de sætter dagsordenen. Derudover varetager de alle praktiske opgaver og tager sig villigt af menighedens åndelige behov. De kan give hjælp, støtte og trøst, når nogen er i vanskelige situationer. De Ældste assisteres af menighedstjenere, som er mænd, der udpeges af Ældsterådet. Det er vigtigt at fremhæve, at menighedstjenerne ikke er hævet over resten af menigheden og ikke tiltales med særlige titler eller skiller sig særligt ud fra mængden. Menighedstjenerne arbejder ulønnet.

Der er ingen kvinder repræsenteret i ledelsen i Jehovas Vidner, hverken nationalt eller internationalt. Jehovas Vidner er et patriarkalsk religiøst samfund, hvor mændene er dem, der fører ordet, som der findes belæg for i særlige skriftsteder i deres bibel. Til rigssalsmøderne er det dog ikke længere velanset, at kvinderne helst skal tie og ikke må stille sig op og tale. Tværtimod er det meget normalt, at kvinderne er med i dialogen under rigssalsmøderne og også gerne må give deres mening til kende under svar-tiltale-delen.

Medlemmer

Et medlem af Jehovas Vidner betegnes som et vidne. Indenfor menigheden benyttes der også andre betegnelser, der knytter sig til de funktioner, man udfører. Der er eksempelvis en skoletjener, som står for undervisning, og så er der økonomitjenere, som styrer økonomien i menigheden. Indenfor menigheden er der

også både specialpionerer, pionerer og såkaldte hjælpepionerer. Specialpionerer betegner de vidner, der har forpligtiget sig på 90 timer om måneden i forkyndelsen, hvor pionerer har valgt at bruge 70 timer om måneden, og hjælpepionerer har valgt at bruge 50 timer om måneden. De resterende vidner i menigheden omtales døbte forkyndere, som er vidner, der

Jehovas Vidner er i 2012 er repræsenteret med 10 menigheder i Aarhus. De er fordelt med henholdsvis to menigheder i Lystrup, to i Viby, to menigheder i Aarhus V og to menigheder i Aarhus midtby, og derudover er der også en tamilsk menighed samt en engelsk menighed. Tilsammen udgør disse menigheder 1.100 aktive vidner[4] i Aarhus. Jehovas Vidner praktiserer voksendåb, hvorfor børn og ikke-døbte ikke er medregnet i de nævnte 1.100 aktive medlemmer. For at et vidne kan blive aktivt medlem, skal man lade sig døbe og have læst nogle særlige bøger og leve op til kravene i 1. Tim 3: 1-10. Jehovas Vidner har ikke noget eksplicit ønske om at ekspandere blot for at blive større og ser derfor ikke forkyndelsen som en måde at tilegne sig nye medlemmer. De ser det snarere som en pligt at sprede budskabet om Gudsrigets snarlige komme til flest mulige. Forkyndelsen om dette budskab omfatter både dørmission, gademission og telefonmission.

Menigheden på Heimdalsvej er en af de mindre menigheder i Aarhus og rummer både vidner fra Polen og Spanien, og ofte er det sådan, at én bestemt etnisk gruppe knytter sig til én bestemt menighed. Menigheden på Heimdalsvej består overvejende af kvinder, hvilket ifølge Jehovas Vidner er begrundet i, at kvinder som oftest lever længere tid end mænd og har en større interesse for åndelige spørgsmål. Rent geografisk dækker menigheden østdelen af Aarhus samt centrum. Den centrale placering gør menigheden lidt speciel i forhold til aldersfordelingen, da der er mange unge i alderen 20-30 år og så ældre, da det typisk er unge og ældre, der bor i det centrale Aarhus. I de fleste andre menigheder vil man typisk se mange børnefamilier.

Til trods for etniske og sproglige forskelle betragter vidnerne i Jehovas Vidner hinanden som familie og tiltaler hinanden broder eller søster. Når de rejser på tværs af lande, opleves der ligeledes et unikt og familiært bånd imellem dem, hvor det er det universelle budskab om Kristi genkomst, der står i centrum. Med denne indstilling mener Jehovas Vidner at kunne nedbryde de grænser, der hersker i dag imellem forskellige etniske grupper.

Økonomiske forhold

Jehovas Vidner er et filantropisk selskab; således må ingen have økonomisk vinding af arbejdet indenfor fællesskabet. Økonomien baseres derfor udelukkende på frivillige bidrag. Idet Jehovas Vidner er et aner-

[4] Man kan kun blive talt med som aktivt medlem, såfremt man er døbt.

kendt trossamfund, er de, der yder økonomisk bidrag til fællesskabet, omfattet af skattelovgivningens fradragsregler om støtte til foreninger. Man kan derfor tegne en såkaldt forpligtigelseserklæring, hvori man forpligter sig til at donere et vist beløb til fællesskabet om året. I Jehovas Vidner bliver der ikke holdt øje med, hvem der giver hvad, og det er således op til det enkelte vidne, om man vil bidrage økonomisk til fællesskabet. Pengene går hovedsageligt til forbedringer eller opførelse af rigssale, andre større investeringer eller økonomisk støtte til vidner, der missionerer i udlandet. Alle menigheder sparer penge op i en fælles pulje, der skal dække disse større investeringer. Det er hovedorganisationen, der varetager at administrere disse penge og udbetale penge til de enkelte menigheder efter behov. Ellers baserer ombygninger og deslige sig fortrinsvis på frivilligt arbejde.

Religiøs/spirituel praksis

Jehovas Vidner har flere forskellige religiøse aktiviteter, der omfatter bøn, dåb, bryllup, rigssalsmøder, møder i private hjem, sommerstævne, vinterstævne, mindehøjtiden, forkyndelse. Menighederne holder almindeligvis møder i en rigssal, som er en betegnelse, Jehovas Vidner anvender om deres mødelokaler, og som skal ses som et tilbedelsessted, de benytter i deres tjeneste for Gud. De fleste af disse er ganske enkle bygninger, som frivillige blandt Jehovas Vidner har opført. Der er ingen kors, helgenbilleder eller lignende. Jehovas Vidner samles altid tirsdag eller torsdag og søndag. De emner, der behandles til møderne, er bestemt af Det Styrende Råd, og tekststykkerne behandles på samme måde på samme tid alle steder i verden. Rigssalsmøderne lægger meget vægt på undervisning og er typisk delt op i tre sektioner. 1. Menighedsbibelstudie; her bliver der gennemgået bibelspørgsmål. 2. Den Teokratiske Skole (teo-krati = guds-styre); vidnerne modtager undervisning i forkyndertjeneste og læren gennem studietekster fra bladet *Vagttårnet*. 3. Tjenestemødet.

Deres mest centrale religiøse begivenhed, som er den eneste egentlige højtid for Jehovas Vidner, er mindehøjtiden. At den regnes som den eneste højtid, legitimeres ud fra Bibelen, hvor der indstiftes rituel praksis omkring det sidste måltid inden Jesu død. Mindehøjtiden er altså et minde om Jesu død. Højtiden indledes med en halv times foredrag, hvor der fortælles om Jesu betydning, og hvorledes pagten, som er indstiftet med hans død, har betydning for menneskers liv i dag. Efter denne tale indtages brød og vin som symbolerne for Jesu død. Det er kun den himmelske skare eller regering, der har lov til at nyde brødet og vinen. Den himmelske skare omtales i Johannes' Åbenbaring 7: 4 og 14: 1. Disse mennesker har modtaget den ånd, som Paulus omtaler i Rom 8: 15-17, som et vidnesbyrd om, at de skal være med Kristus i himmelen, når

Gudsriget genetableres. Alle andre er kun udstyret med et jordisk håb, hvorfor de skal leve i det jordiske paradis.

Vielser af vidner finder sted til selve rigssalsmøderne, hvor der typisk holdes en halv times foredrag for de to, som skal vies. Derefter afholdes en reception hos de nygifte for familie og dele af eller hele menigheden. To gange om året afholdes der nationale stævner, vinterstævne og sommerstævne, hvor dåben forrettes, og som anses for meget vigtige. Derudover afholdes der lokale områdestævner to gange om året.

Eksterne relationer

Jehovas Vidner er et forholdsvis lukket religiøst fællesskab, når man ser på forholdet til andre religiøse grupperinger. De går ikke ind for økumenisk og tværreligiøst arbejde, hvorfor de ikke har noget samarbejde med andre religiøse grupper. I forhold til deres mission er de et meget udadrettet trossamfund, der gør meget for at udbrede deres budskab, typisk via dør-, gade- og telefonmission.

Hjemmeside og sociale medier

Jehovas Vidner har ofte kontakt til medierne og oplever jævnligt at komme i mediernes søgelys, særligt i forhold til emner som blodtransfusion og medlemmer, der forlader Jehovas Vidner. Førhen var det sådan, at Jehovas Vidner forsøgte at undgå at udtale sig, da de har fået så meget negativ omtale. Senere har de valgt at have talsmænd til at håndtere kontakten til pressen. Jehovas Vidner har deres egen hjemmeside, hvor man kan finde baggrunden for stiftelsen af Jehovas Vidner, hvad de står for og tror på, og hvorfor de gør det. De har også en fælles Facebook-gruppe for alle Jehovas Vidner med 71.367 medlemmer på global basis, og nogle menigheder har deres egen lokale gruppe, hvilket ikke er tilfældet med menigheden på Heimdalsvej.

Forandringer

Der er ikke noget i den religiøse praksis, der har ændret sig i Jehovas Vidners menighed på Heimdalsvej i de sidste 10 år. Det eneste, der har ændret sig væsentligt, er antallet af medlemmer. Her er der sket et frafald af medlemmer, men det er svært at give et entydigt svar på hvor mange, idet mange af dem, der ophører med at være aktive medlemmer, senere starter igen. Rent demografisk sker der meget med en by som Aar-

hus på 10 år, så derfor kan det være svært at sammenligne de aktuelle ”medlemstal” for 10 år siden med tallet i 2012. I Danmark som et hele har Jehovas Vidner haft en stigning i medlemstal på lidt over 1 % om året. De skønner selv, at der kommer en-tre nye medlemmer til hver enkelt menighed hvert år. Når nogle medlemmer indenfor Jehovas Vidner ekskluderes, betragtes de som inaktive og medregnes derfor ikke som medlemmer.

Kontakt

Jehovas Vidner
Heimdalsvej 13
8230 Åbyhøj

Litteratur og kilder

http://www.watchtower.org/languages/danish/index.html

1922 ”Jehovas Vidners organisation” i IKON, nr. 1, s. 11

Undersøgelsen er udført af Nikoline Sass Petersen, Anette Damgaard Andersen og Louise Nabe-Nielsen. Tidligere undersøgelse udført af Marlene Holdensen og Lisbeth Jensen.

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (mormonkirken)

Navn og præsentation

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige, også kendt som mormonkirken, blev stiftet i USA i 1830 af Joseph Smith, som var kirkens første profet. Han modtog en åbenbaring i 1820 fra Gud ved Jesus Kristus om at skulle genoprette kirken, som den var blevet oprettet af Jesus. Joseph Smith modtog i de følgende 10 år flere åbenbaringer fra forskellige himmelske sendebud og oversatte derpå *Mormons Bog*. Denne er opkaldt efter profeten Mormon, som sammensatte fire sæt metalplader, kaldet Guldpladerne, som udgør bogens nuværende tekst. Kirken anser sig selv for at være den eneste kristne kirke, som er bemyndiget af Jesus Kristus. Navnet viser, at Jesus Kristus er i centrum, og at det evangelium, han prædikede på jorden, er centralt.

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige betragter sig selv som en kristen organisation med Jesus som hovedfigur. Kirken tror på, at dommedag er nært forestående, og at Jesus ville genopbygge sin sande kirke inden sin genkomst. Den sande kirke var gået tabt med Jesu død. Jesus havde videregivet, hvordan kirken skulle opretholdes, til sine apostle, men dette blev ikke ført ud i livet. Til sidst gik sandheden om Jesu kirke tabt og kom først tilbage med de åbenbaringer, som Joseph Smith modtog.

Kirken baserer sin religiøse tro og praksis på *Bibelen*, *Mormons Bog* (optegnelsen om Jesu virke på det amerikanske kontinent), *Lære & Pagter* (guddommelige åbenbaringer givet hovedsagelig til Joseph Smith, men også få andre af kirkens senere profeter) og *Den Kostelige Perle* (udvalg af instruktioner, oversættelser og åbenbaringer af Joseph Smith). Kirken er i dag en verdensomspændende kirke.

Gruppens historie i lokalområdet

Kirken har haft sit virke i Danmark siden 1850. Kirken begyndte i Nordjylland og København, hvorefter man arbejdede sig videre ud i landet. Menigheden i Aarhus blev grundlagt den 10. maj 1854 af amerikanske missionærer på baggrund af stor medlemstilgang på Aarhus-egnen. Menigheden dækker i dag Aarhus og opland. De første år var man meget afhængige af amerikanske missionærer. Kirkens første grenspræsident (betegnelse for den religiøse og organisatoriske leder for en mindre menighed) var Mads Jensen.

I starten havde de ikke deres egen kirke, men lejede sig ind i forsamlingshuse. I dag har menigheden fast tilholdssted i deres egen kirke på Langenæs Allé 31, denne fungerer også som et samlet mødested for hele

Jylland og Fynsområdet, også kaldet en stav (se under *Organisation*). Bygninger er ejet af kirken, da de aldrig indvier en bygning, før den er betalt ud. Kirken i Aarhus blev i 1987 udvidet betragteligt og indeholder kirkerum, kontorer og mødelokaler. Derudover er der også et køkken og en lille gymnastiksal, da kirken både benyttes til rituelle handlinger og sociale aktiviteter. Som tilknytning til kirken har man også et slægtshistorisk center, hvor medlemmerne kan søge efter afdøde slægtninge. Dette benyttes i høj grad også af ikke-medlemmer.

Organisation

Kirkens internationale hovedsæde befinder sig i Salt Lake City i Utah, USA. Den ledes af en profet, siden april 2008 har denne været Thomas S. Monson. Profeten får hjælp af to rådgivere. Profeten og de to rådgivere betegnes som Det Første Præsidentskab. Yderligere findes De Tolv Apostles Råd som et hjælpende organ til præsidentskabet. Det er blandt disse, at man vil finde en ny profet, når den nuværende profet dør.

Kirken er delt op i menigheder (*wards*), der består af 200-600 medlemmer. Yderligere er menighederne organiseret i stave, som består af 2.000-4.000 medlemmer. Danmark er opdelt i to stave, Københavns Stav samt Jylland og Fyns Stav. Hver stav ledes af en *stavspræsident*. Alt efter menighedens størrelse ledes den enten af en *biskop* eller en *grenspræsident*. Aarhus, som er en af de store menigheder, ledes af en biskop. Han er både den organisatoriske og den religiøse leder. Sammen med sine to rådgivere og en sekretær udgør biskoppen et *biskopråd*. Rådet planlægger de overordnede aktiviteter. Biskoppens autoritet gives ved ordination af stavlederen. Biskoppen bliver valgt ud fra menigheden og fungerer i en femårsperiode. Han vælges på baggrund af livsførelse og livskapacitet, da han først og fremmest skal kunne rådgive og hjælpe menighedens medlemmer, hvis der er brug for det. Inden han ordineres, bliver han valgt ved håndsoprækning af menigheden. Det er en vigtig holdning indenfor kirken, at alle mennesker kan få personlige åbenbaringer fra Gud. Således kan biskoppen få åbenbaringer om at lede kirken, mens andre kan få det omkring deres respektive ansvarsfelt.

Man har også et menighedsråd, som tager sig af alt det praktiske, der er forbundet med menigheden. Der er desuden en mandlig og en kvindelig forening samt en børne- og ungdomsafdeling, der planlægger forskellige aktiviteter, og man mødes en gang om måneden til menighedsmøder.

Medlemmer

Medlemmerne af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige, ofte kaldet mormoner, betegner sig selv som kristne. Der er ca. 14 millioner medlemmer på verdensplan og omkring 4.500 i Danmark. I Aarhus-området er der ca. 200 medlemmer. Medlemstallet er meget skiftende, da Aarhus er en universitetsby, hvor der er mange, der flytter til og fra byen. Medlemmerne betegner internt hinanden som bror og søster. Der skelnes mellem aktive og passive medlemmer. I Aarhus-menigheden er det ca. en tredjedel, som er aktive medlemmer. De aktive kommer regelmæssigt i kirken, næsten hver søndag. Grænsen for, om et medlem er aktivt eller passivt, går ved, om man har minimum ét årligt besøg. Selv forsøger menigheden at række ud til de passive medlemmer og bestræber sig på at besøge dem en gang årligt. Det er også forskelligt, hvilke nationaliteter der er repræsenteret blandt medlemmerne. De har tidligere i Aarhus-menigheden haft medlemmer fra bl.a. Afrika, Iran, Kina og USA.

Kirken opnår ofte kontakt med nye medlemmer igennem dem, der allerede er medlem af kirken. Gudstjenesten hver søndag er åben for alle, og det samme er den efterfølgende søndagsskole. De forsøger også at skabe kontakt via mission, hvor missionærer sendes ud i hele verden. For at blive medlem skal man forinden overholde visdomsordet, som er en sundhedslov, Joseph Smith modtog i 1833. Her talte Gud for, at man skulle have et godt fysisk og mentalt helbred ved at holde sig fra tobak, alkohol, kaffe, te og andre skadelige stoffer. Derudover skal man også overholde kyskhedsloven (kun sex indenfor ægteskabet) samt tro på budskabet.

Af missionærerne kan man modtage forberedende undervisning, herefter har man mulighed for at opsøge kirken, hvor man vil blive oplært i bøn. Derefter døbes man ind i kirken. Man skal være mindst otte år, før man kan døbes, da man fra denne alder opfattes som ansvarlig for sine synder. Barnedåb som spædbarnsdåb er således ikke tilladt i kirken. Dermed adskiller de sig fra de fleste øvrige kristne trossamfund og menigheder.

Økonomiske forhold

Hovedindtægterne i kirken kommer i form af tiende, som betales af medlemmerne. Den udgør en tiendedel af det enkelte medlems årlige indtægt. Menighedernes tiendeindsamling sendes til hovedsædet i Utah. Herfra deles den så ud til de forskellige menigheder alt efter behov. De har et princip i kirken om, at det ikke må koste noget at deltage i kirkens aktiviteter. På internationalt plan ejer kirken en række virksomheder og gårde. Overskuddet fra disse går oftest til nødhjælp eller katastrofehjælp samt andre humanitære formål. Endvidere opfordres kirkens medlemmer til at holde fasteoffer. Her faster medlemmerne én gang om måneden og opfordres til at indbetale værdien af de måltider, som de afstår fra. Disse penge gives pri-

mært til de medlemmer i menigheden, som er i nød. Det er biskoppen, som afgør, hvem pengene skal doneres til. Hvis der ikke er brug for pengene i menigheden, sendes de videre i kirkens interne system. Kirken modtager også frivillige donationer fra bl.a. medlemmerne, men modtager ikke offentligt tilskud. Kirken er et godkendt trossamfund i Danmark, det blev anerkendt d. 18. september 1983. I den forbindelse har kirken fået mulighed for at medlemmerne kan trække tiendebetaling fra i skat.

Religiøs/spirituel praksis

Kirkens religiøse og spirituelle praksis forgår enten i kirken, i templet, som er den helligste bygning på jorden, da det er Herrens hus, eller i hjemmet. Hver menighed har for det meste deres egen kirke tilknyttet. Hver søndag afholdes der *nadvermøde* (gudstjeneste). Her tilbydes alle i menigheden nadveren, som består af vand og brød. Der synges salmer og to-tre medlemmer af menigheden er på forhånd blevet opfordret til at tale til menigheden. Efterfølgende afholdes søndagsskole. En gang om måneden er der, efter nadveren, fri talerstol, hvor man kan fortælle sit vidnesbyrd. Dette er knyttet sammen med fasten. Søndagen er hellig for Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige, derfor er der ikke nogen særlig højtidsgudstjeneste ved jul, påske, pinse osv. Der foregår dog oftest en uformel fejring i kirken.

For Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige er dåben et af de vigtigste ritualer. Dåben forgår ved nedsænkning i vand, hvor dåbskandidaten typisk vil være iklædt hvidt, som symboliserer renhed. Herefter bliver kandidaten medlem af kirken via håndspålæggelse, hvor man får overdraget Helligånden som gave til vejledning. Kirken praktiserer ikke barnedåb, da man skal være minimum otte år for at blive døbt.

Ordinationen af præster foregår på samme måde som med dåben. Det er kun mænd, der kan blive præster. Der findes forskellige grader af embedet. Drenge kan som 12-årige ordineres til diakoner, der uddeler nadveren om søndagen. Som 14-årige kan drenge blive lærere, der fungerer som besøgsvenner. Når en dreng fylder 16 år, kan han blive præst og uddeleadveren samt holde bønnerne i forbindelse med nadveren. Han kan desuden døbe og afholde prædiken. Hvis folk bliver syge, kan de henvende sig til kirkens præster om forbøn, håndspålæggelse eller salvelse med olie på panden og velsignelse.

En anden central praksis er tempeltjeneste. Her taler man om ritualer, som foregår i templet. Disse er vigtigere end andre religiøse handlinger og oftest forbundet med familielivet. En central handling er indgåelsen af ægteskabet. I templet vies man i al evighed, hvorimod man lokalt kun kan vies på verdslige betingelser,

altså til døden skiller parret ad. Man kan selv vælge, hvordan man vil vies. Et andet centralt ritual er dåben for afdøde, hvor man lader sig døbe på vegne af en afdød slægtning for at give vedkommende mulighed for frelse. Et sådant stedfortrædende ritual har ifølge kirkens lære kun gyldighed, hvis den afdøde accepterer dåben.

For at komme i templet skal man være fundet værdig af sin lokale biskop. Er dette tilfældet, får man en *tempelanbefaling*; denne er gældende i to år. I Danmark findes der kun ét tempel, dette blev indviet i maj 2004. Indtil da brugte man templet i Stockholm.

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige lægger vægt på familieværdier. Bl.a. opfordres medlemmerne til at holde familieaften én gang om ugen, hvor man helliger sig familien og kommer hinanden nærmere. Her belæres man også om de evangeliske principper på forskellige måder. Familien er grundlaget for et godt kirke- og samfundsliv. En god familie er med til at sikre en god opvækst og giver børnene gode forhold.

Eksterne relationer

Kirken har som sådan ikke nogen kontakt til andre trossamfund, og den kontakt, de har, er meget sporadisk og mest ved personligt initiativ. Man er dog indstillet på en dialog med andre trossamfund. De forsøger jævnligt at få kontakt med medierne, som de har et blandet forhold til. Kirken bliver ofte fremstillet som fortaler for polygami, men dette er ikke tilfældet. Polygami blev i kirken ophævet i 1890, og man tager stærkt afstand fra de grupper, som udøver det i dag.

Hjemmeside og sociale medier

Kirken har en national hjemmeside, hvoraf alle informationer omkring kirkens historie, tro og religiøse praksis fremgår. Yderligere har Aarhus-menigheden en side på Facebook; her er der ca. 10 medlemmer og omkring 200, som har tilkendegivet, at de har været i kirken på Langenæs Allé. På siden er der link til hjemmesiden samt informationer om kirkens åbningstider og kontaktoplysninger.

Forandringer

I løbet af de sidste 10 år er der sket én central ændring for kirken. Dette er opførelsen af templet i København. Templet har en stor rolle i det religiøse liv for Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Derfor har det stor betydning, at man har fået sit eget tempel i Danmark frem for at skulle udføre tempeltjeneste i Stockholm.

Kontakt

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige

Langenæs Allé 31

8000 Aarhus C

www.mormon.dk

Litteratur og kilder

www.mormon.dk

Fibiger, Marianne Qvortrup

2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Systime, Århus

Undersøgelsen er udført af Natasa Milosevic og Astrid Lyhne.

Tidligere undersøgelse udført af Signe Schrøder From og Jung Maiken Løvendahl.

Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund

Navn og præsentation

Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund (DKBB) er en katolsk, kristen gruppe. Menigheden anvender også navnet Mar Abba (Skt. Abba), der er navnet for alle de danske, kristne, kaldæiske menigheder, som den aarhusianske menighed er en del af. Betegnelsen ”kaldæisk” stammer fra Det Gamle Testamente (GT) og betegner et folk i det sydlige Irak. Abraham og byen Ur er kaldæiske, og Kaldæa er i GT betegnelse for Babylon. Kirken anser sig for at være nært forbundet med den romersk-katolske kirke, som de deler tro og praksis med.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen blev stiftet i Aarhus i maj 1995 af en gruppe kaldæiske flygtninge fra Irak. Formålet med stiftelsen var at bevare kaldæisk tradition, kultur og sprog og undervise deres børn i disse emner. Derudover kan kaldæerne i Aarhus lære hinanden at kende indbyrdes. I starten af menighedens historie mødtes man i Hasle Kirkes lokaler. I december 2009 fik Den Katolske Kirke i Aarhus overdraget Skt. Nikolaj Kirke på Frederiks Allé 37, som før blev benyttet af den nu nedlagte Katolsk-Apostolsk Menighed i Aarhus. Denne kirke er blevet udlånt til DKBB, der således nu har deres egen kirke. Gruppen havde deres første gudstjeneste i kirken juleaften 2010. Skt. Nikolaj Kirke er Den Katolske Kirkes ejendom, men da det er kaldæerne, der står som brugere af kirken, er det dem, der fx skal finansiere el, vand og varme. Kirken er p.t. under renovering, og menigheden har bl.a. planer om at lave et kaldæisk kulturcenter i forbindelse med kirken, så folk kan komme og opleve og få undervisning i den kaldæiske kultur og tradition. Man mødes fortsat i Hasle Kirke om lørdagen til undervisning.

Organisation

DKBB er organiseret i en bestyrelse på fem personer, som medlemmerne på generalforsamlingen vælger. Generalforsamlingen er det øverste organ i foreningen. Formanden er valgt ved generalforsamling, og Osama Jacku sidder som nuværende formand og har siddet på denne post siden 2009. Foreningen er selvstændig i forhold til Den Katolske Kirke. Men da kaldæerne er den største katolske gruppe i Aarhus efter vietnameserne, er den repræsenteret i menighedsrådet i Den Katolske Kirke (ved formand Osama Jacku).

Kaldæerne i Danmark, og dermed menigheden i Aarhus, fik i 2007 egen præst. Tidligere kom der præster fra Irak eller Italien. Præsten bor skiftevis to uger i Aarhus og to uger i København. Præsten er tilknyttet alle menighederne i Mar Abba og besøger derfor også andre kaldæiske menigheder (fx i Aalborg, Horsens og Esbjerg), hvor han også holder lørdagsgudstjenester. Alle kaldæiske præster har taget deres uddannelse ved Babylon-universitetet i Irak og bliver udsendt til hele verden. Det er denne uddannelse, der giver præsten autoritet som religiøs leder. Den nuværende kaldæiske præst i Danmark kommer oprindeligt fra Polen. Præsten tager sig primært af gudstjenesten, mens formanden i samarbejde med bestyrelsen tager sig af øvrige aktiviteter og deltagelsen i det danske kaldæiske samarbejde via den fælles bestyrelse for Mar Abba. Bestyrelsen for DKBB samarbejder tæt med de kaldæiske menigheder i bl.a. København og Horsens (fx når der skal planlægges landsdækkende arrangementer eller udflugter for kaldæerne).

Medlemmer

Der er to kategorier af medlemmer: betalende og ikke-betalende. Der er ca. 800 medlemmer i alt (inkluderer også børn under 18 år), og ud af dem er ca. 300 betalende medlemmer. Ved pluralismeprojektet for 10 år siden var der ca. 140 betalende medlemmer og ca. 800 medlemmer i alt. Der er også betalende medlemmer, der bor udenfor Aarhus og derfor ikke kommer så ofte. Der er også enkelte betalende medlemmer fra Sverige og Norge, men de fleste kommer fra Jylland. Der er adgang for alle i menigheden, så længe man er indforstået med, at det er den kristne, katolske, kaldæiske tradition og kultur, der lægges vægt på i gudstjenester, undervisning m.m. For at blive medlem af bestyrelsen er det et krav, at man har kaldæisk oprindelse. Kønsfordelingen i gruppen er lige. Medlemmer kommer primært fra Sydirak, der er dog enkelte familier med anden baggrund.

Økonomiske forhold

Gruppens økonomi er primært baseret på bidrag og kontingent fra medlemmerne, støtte fra den romersk-katolske kirke og støtte fra kommunen. I forbindelse med overtagelsen af Skt. Nikolaj Kirke er kontingentet steget på grund af udgifter til renovering og drift.

Religiøs/spirituel praksis

Menigheden mødes i Hasle Kirke og i Skt. Nikolaj Kirke. Menigheden afholder gudstjeneste hver anden og fjerde søndag i måneden i Skt. Nikolaj Kirke. Grunden til, at der ikke afholdes gudstjeneste hver søndag, er, at præsten her er i København. Især gudstjenesterne til påske og jul er velbesøgte. Også gudstjenesten

langfredag er meget vigtig for menigheden, hvor de bl.a. går i procession igennem kirken for at genskabe Jesu gang til Golgata. Og de får dryppet lidt eddikevand i munden for at mærke Jesu lidelser. Kirkens rum er udsmykket med helgener, og der bruges også moderne kommunikationsteknologi som projektor i gudstjenesten.

Kaldæerne benytter sig primært af det kaldæiske sprog. Derudover anvendes sprogene arabisk og dansk både i undervisningen og gudstjenesten (især for at tage hensyn til børn og unge, der endnu ikke har lært kaldæisk).

Menigheden mødes (som de har gjort fra begyndelsen) hver lørdag i Hasle Kirkes lokaler, hvor der fra 11 til 14 er undervisning af børn og voksne i forskellige grupper. Udover almindelig undervisning i religion, sprog/kaldæisk, kultur og historie indgår fx korsang, konfirmationsundervisning, foredrag, bankospil og generelt socialt samvær i lørdagsprogrammet. Der møder som regel mindst 50 personer op hver uge. Menigheden mødes derudover en-to gange om måneden efter søndagsgudstjenester til socialt samvær, fx på legeplads/i legeland eller til madlavning samt for at forberede diverse projekter. Hver anden søndag samles de unge desuden efter gudstjenesten for at tale om forskellige temaer (som næstekærlighed i en nutidig kontekst) og for at blive vejledt ud fra kristne principper. Det er vigtigt for menigheden, at de unge får indsigt i disse principper. Idet gruppen ser sig selv som en del af den katolske kirke, deltager medlemmerne af DKBB også en gang imellem i den katolske messe om søndagen i Katolsk Vor Frue Kirke. Man har også kønsopdelte aktiviteter.

Menigheden deltog i en kaldæisk europæisk kongres i München i 2012 med titlen ”Rise Up and Go”. Det var første gang, at en sådan fælleseuropæisk kaldæisk kongres blev afholdt. Det var et ungdomsprojekt for kaldæere mellem 18 og 35 år. Man regner med, omkring 500 deltog fra hele Europa. Dette europæiske projekt kan anses som forberedelse til et lignende, men globalt projekt i Brasilien i år 2013. Det er også første gang, at et sådant arrangeres. Menighedens forskellige aktiviteter og det sociale aspekt vejer tungt (fx legeland og bowling i forbindelse med efterårsferien), og kaldæerne er begyndt at afholde en ”kaldæisk festival” hvert andet år med kaldæisk sang, mad, nationaldragter osv. Festivalen er blevet afholdt tre gange, og det er intentionen, at den skal holdes fremover.

Menigheden deltager også i Kulturnatten, som afholdes i Aarhus hvert år, med bl.a. sang på både kaldæisk, dansk og arabisk.

Eksterne relationer

Kaldæerne har generelt et tæt samarbejde i Europa (jf. den kaldæiske europæiske kongres i München 2012). Formanden for Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund mødes med repræsentanter fra andre kaldæiske grupper rundt om i Europa. Menigheden i Aarhus har især et tæt samarbejde med kaldæere fra Sverige. Derudover er der et tæt samarbejde mellem DKBB og Den Katolske Kirke i Aarhus og samarbejde med folkekirken gennem Hasle Kirke. Desuden er der kontakt til de assyrisk-kristne i Aarhus. Assyriske kristne og kaldæiske kristne kommer fra to forskellige dele af Irak, og der har historisk være brud mellem de to grupper, men i det 20. århundrede har der været en række initiativer til tilnærmelse mellem grupperne. I Aarhus er der et godt forhold til de assyrisk-kristne.

Hjemmeside og sociale medier

Menigheden er repræsenteret med en Facebook-gruppe (”Mar-abba for unge Århus”). Facebook-gruppen bruges bl.a. til at invitere til forskellige arrangementer.

Forandringer

De har nu fået deres egen bygning og har haft en udvidelse af deres aktiviteter. Der er sket en stigning i antallet af medlemmer, primært fordi kaldæere fra det øvrige Danmark flytter til Aarhus. I en periode kom der også nye medlemmer på grund af indvandring fra Irak, men det er ikke længere særligt mange nye, der kommer til på denne måde.

Kontakt

Osama Jacku

E-mail: o_jacku@hotail.com

Tlf.: 60 73 51 45

Litteratur og kilder

www.mar-abba.com

www.chaldean.org

Undersøgelsen er udført af Pernille M. Boye Thulstrup.

Teksten er skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Den Katolske Kirke

Præsentation og navn

Ordet katolsk er græsk og betyder ”almen”. Almen betyder i denne sammenhæng, at den romersk-katolske kirke (også kaldet den katolske kirke) ser sig selv som en global kirke, en verdensomspændende kirke. Den romersk-katolske kirke er et af de ældste kristne kirkesamfund og anser sig selv som efterfølger af ur-kirken og apostlene. Den etableres særligt ud fra udviklingen af paveinstitutionen i Rom, efter kristendommen – oven på 300 år, hvor de kristne i perioder har været forfulgt – bliver den dominerende religion i Romerriget efter år 313 under kejser Konstantin.

Den bygger sin troslære på Bibelen og traditionen. Traditionen er de læresætninger og dogmer, som kirken har udviklet gennem historien.

Kristendommen har historisk været gennem to store kirkesplittelser, udover de mindre kirker, der meget tidligt fik særskilte forløb (fx den koptiske kirke). Den første store kirkesplittelse var i år 1054, hvor kirken blev delt i øst og vest på baggrund af splittelsen mellem paven i Rom i vest og patriarken i Konstantinopel i øst. Denne uenighed endte med, at paven og patriarken bandlyste hinanden. Denne bandlysning blev først ophævet i 1965. I 1500-tallet blev den vestlige kirke splittet med baggrund i Martin Luthers kritik af den vestlige kirke og her særligt afladspraksis. Striden mundede ud i en ny kirkeopdeling: den romersk-katolske kirke og en række protestantiske og reformerte kirker.

Den romersk-katolske kirke er karakteristisk ved at have paven som overhoved. Det er en tradition, som i katolsk forståelse går tilbage til de første apostle og specielt Peter, som fik overdraget ansvaret for kirken af Jesus. Af samme grund kaldes pavens embede også for Petersembedet (jf. Matt. 16, 18-19). Det betyder, at han har ansvaret for, at kirken forbliver en enhed.

Gruppens historie i lokalområdet

Den Katolske Kirke i Aarhus, også kaldet Katolsk Vor Frue Kirke, er den største katolske menighed i Danmark, og kirken er bygget i år 1879-1880. Kirkeretningen er etableret i middelalderen i Danmark, men efter reformationen var der forbud mod andre trosretninger i Danmark end den lutherske. Kirkebygningerne overgik under reformationen til kongen, og kirken gik fra katolsk kirke til luthersk kongekirke. Først i 1849, da grundloven blev indført, blev det igen muligt for den romersk-katolske kirke at være til stede i landet. Alle katolske bygninger er derfor først etableret efter 1849, og katolikkerne kom først til Aarhus i 1873.

Kirkebygningen i Aarhus blev i sin tid bygget udenfor byen, tæt på den nuværende hovedbanegård, men med tiden voksede byen sig større, og i dag er kirkens beliggenhed centrum af byen.

Kirken i Aarhus har en tilhørende skole, Skt. Knuds Skole, der blev oprettet i 1875. Derudover har de også en katolsk infobutik ved siden af kirken, hvor det er muligt at købe bøger og ikoner, men det primære formål med butikken er, at alle, der måtte have spørgsmål angående katolicismen og tro, kan komme ind fra gaden og få vejledning.

Organisation

Kirken i Ryesgade er menighedens eneste kirke i Aarhus, da menigheden ikke er stor nok til at have flere kirker. Aarhus-området dækker fra Hadsten til Skanderborg og fra Galten og udover det meste af Djursland.

Kirken har et (valgt) menighedsråd, der står for det organisatoriske i kirken, hvorimod deres præst står for det religiøse, såsom ritualer og gudstjenester.

Den katolske kirke er på landsplan organiseret under en biskop, som står under paven og har ansvaret i Danmark. Under bisperne er sognepræsterne, der sørger for forkyndelsen i sognekirkerne. Derudover er der en række selvstændige organisationer, som sideløbende spiller en væsentlig rolle i den katolske kirke.

Medlemmer

Medlemstallet i 2011 var officielt 3.272 i Den Katolske Kirke i Aarhus, hvilket er en lille stigning siden 2001, hvor der var 3.020 medlemmer. Medlemstallet tælles ud fra antal af firmelser og børnenes første nadver, der fortages i kirken hvert år.

Menigheden repræsenterer flere forskellige etniciteter, som er indvandret til Danmark, enten som flygtninge fra lande med en gammel eller aktuel borgerkrig eller lande, hvor kristne bliver forfulgt, eller på grund af arbejde eller giftermål. Den største gruppe i Den Katolske Kirke i Aarhus i dag er vietnameserne, der udgør omkring 800 af medlemmerne i menigheden. Vietnameserne kom til Danmark i forbindelse med Vietnamkrigen, da de kunne få asyl i Danmark.

Den næststørste gruppe er polakker. I forbindelse med 1. verdenskrig kom mange polakker til Danmark og deltog i kirkens liv, men mange af deres efterkommere kommer ikke længere i kirken. I 1970'erne var der igen en tilstrømning af polakker til Danmark, hvoraf mange var af jødisk afstamning eller katolikker, der var gift med jøder. Fælles for dem alle var, at de på grund af det kommunistiske styre var nødt til at forlade deres hjemland. Antallet af etniske danskere i menigheden er faldende.

Gennemsnitsalderen i menigheden er forholdsvis lav, men medlemmerne med dansk etnicitet har en høj gennemsnitsalder, og op mod 65 % af de sidste 10 års konfirmander har været tosprogede. Dette betyder også, at der er stor gudstjenesteaktivitet på andre sprog. Hver tredje uge er gudstjenestens liturgi på latin, og ellers tilbyder kirken gudstjenester på vietnamesisk, polsk, tamilsk og spansk foruden gudstjenester fra de andre kristne trosretninger, som låner kirken og derfor holder gudstjeneste på deres nationalsprog. Før i tiden har det været et krav, at man som kirkegænger og medlem deltog i "Herrens død og opstandelse" ugentligt, det vil sige minimum én gudstjeneste om ugen. Dette krav er ikke noget, kirken håndhæver længere, men det er stadig en anbefaling, at man deltager ofte.

Økonomiske forhold

Den Katolske Kirke modtager ikke direkte statsstøtte og er derfor egenfinansieret. Kirken er et godkendt trossamfund og har derfor mulighed for skattefradrag ved bidrag til kirken. De modtager økonomisk støtte fra kirkens medlemmer gennem gaver, arv og kirkebidragsordningen, hvor kirken forventer, at medlemmerne bidrager med det samme beløb, der ellers ville være givet til kirkeskat.

Der skelnes mellem bispedømmets og menighedernes økonomi. Bispedømmet står for aflønning af præster og alle de aktiviteter, der sker på landsplan, vedligeholdelse af bygninger og bøger. Menighederne står for aflønning af andet personale og den indre vedligeholdelse af kirken og kirkens aktiviteter. Derudover er der i Den Katolske Kirke også frivillig arbejdskraft fra menigheden.

Religiøs/spirituel praksis

Den katolske kirke har syv sakramenter: dåb, firmelse (konfirmation), bod (skriftemål), eukaristi (nadver og messe), sygesalvelse, ægteskab og præstevielse. De anses alle for at være vigtige, eftersom de er vejen for den troende til at opleve den usynlige Gud og hans nåde.

Dåb: Fungerer som et indvielsesritual, som oftest sker som barnedåb. Hvis man bliver katolik senere i livet og ikke har undergået en dåb, der anerkendes af den katolske kirke, så bliver man døbt som voksen. I dåben får man forladelse for arvesynden og bliver en del af kirken.

Firmelse: Firmelsen er en konfirmation af troen, og i firmelsen ligger der en forpligtelse til et aktivt kristenliv. Firmelse sker på et tidligere alderstrin end konfirmationen i folkekirken.

Eukaristien: Dækker over messen og nadveren, som anses for det vigtigste sakramente. Det er her, den katolske menighed kan være i daglig kontakt med Gud, og det eneste sakramente, hvor der sker en forening

med Kristus, idet brødet og vinen ved nadveren forvandles til Kristi legeme og blod. Som Jesu legeme og blod anses nadverens brød og vin for at være hellige, og derfor drikker præsten den overskydende vin efter nadveren. Der holdes messe dagligt i den katolske kirke.

Bodens sakramente: Skriftemålet er en syndsbekendelse overfor menigheden eller som oftest overfor en præst, hvorefter man får givet syndernes forladelse af Gud ved præsten. Det er kun muligt at få tilgivelse, hvis man er angrende. Det betyder også, at der medfølger en bod efter syndsbekendelse i form af bønner.

Sygesalvingen: Ved alvorlig sygdom salves den syge med olie –"den sidste olie" – med det håb, at det er Guds vilje, hvad der end sker med den syge, og at den syge er i Guds hænder.

Ægteskabets sakramente: Her vægtes samlivet og ikke selve vielsen. Ægteskabet er en afspejling af forholdet mellem kirken og Kristus. Det er ikke muligt at blive skilt i den katolske kirke, højst at blive separeret. Hvis man vælger at blive gift med en anden, så er det ikke muligt at deltage i kirkens sakramenter.

Præstevielse: Dette sakramente er vigtigt, da det er en forudsætning for de andre sakramenter. Præsterne anses som efterfølgere af apostlene og modtager bestemte nådegaver ved præstevielse, så de er i stand til at udføre deres arbejde. Præstetjenesten gives både til biskopper, præster og diakoner.

Selve messen inddeles i to: *Ordets gudstjeneste*, der indeholder oplæsning fra både Det Gamle og Nye Testamente, og *Brødets gudstjeneste*, som indeholder Jesu nærvær i nadveren. (Derudover indledes gudstjenesten med syndsbekendelse for hele menigheden).

Den katolske kirke er også kendt for sin helgentro. Helgener tilbedes ikke længere i den katolske kirke, de fungerer mere som forbilleder for katolikkerne. Der er også i Danmark ordenssamfund, det vil sige fx nonner i nonneklostre. I Aarhus-området er et eksempel på dette cistercienserinderne ved Maria Hjerte Abbedi ved Grenå. Nonner og munke aflægger et særligt løfte om at leve efter deres klosters orden.

Eksterne relationer

Den Katolske Kirke samarbejder med den danske folkekirke og en række menigheder fra andre kristne trossamfund, som låner lokaler hos kirken.

Hjemmeside og sociale medier

Den Katolske Kirke i Aarhus har en hjemmeside (www.katolsk-aarhus.dk), der ofte bliver opdateret, og hvor man kan finde informationer om kirkens aktiviteter. Den katolske kirke har også en hjemmeside på

landsplan, hvor der er mulighed for at finde information om kirkens historie og organisering.

Derudover har den katolske kirke i Danmark en officiel avis, Katolsk Orientering (www.katolskorientering.dk), en katolsk internetradio (katpod.dk) og et tidsskrift på nettet (www.catholica.dk).

De benytter sig også af Facebook, hvor de har en gruppe "Katolikker i Danmark", der har et medlemstal på 35 mennesker, og de unge har også en Facebook-side, "Danmarks Unge Katolikker", som har 416 medlemmer. Fælles for begge sider er, at de er meget aktive. Den katolske ungdomsforening har også en hjemmeside (www.duk.dk), hvor der er informationer om diverse aktiviteter. Derudover findes der privatpersoner, som blogger om tro – "katolik i hverdagen" – hvor der kan læses om en katoliks hverdagstanker.

Forandringer

Den Katolske Kirke i Aarhus har ikke oplevet de store forandringer indenfor de sidste 10 år. Deres medlemstal er stabilt og kun steget en smule som følge af indvandring. Da der ikke kommer ret mange nye medlemmer med dansk etnicitet, er gennemsnitsalderen høj for de etniske danskere, der er i kirken; dette medfører, at kirken i højere grad bliver formet af medlemmer med anden etnisk baggrund.

Den 1. december 2010 overgav Den Katolsk-Apostolske Menighed deres kirke på Frederiks Allé til Den Katolske Kirke, da de selv ophørte som menighed. Det er blevet bestemt af biskoppen, at den kaldæiske menighed kan benytte sig af kirken som deres egen.

Kontakt

Den Katolske Kirke

Ryesgade 26

8100 Aarhus C

Tlf.: 87 30 70 40

www.katolsk-aarhus.dk

www.katolsk.dk

Litteratur og kilder

Andersen, Gorm & Knud Erik Andersen

1994 *Trosretninger i Danmark*

Lausten, Martin Schwarz

2008 *Kirkens historie i Danmark*

www.katolsk-aarhus.dk

www.katolsk.dk

www.religion.dk

www.kristendom.dk

Undersøgelsen udført af Julie Hvas Skovgård.

Tidligere undersøgelse udført af Sonja Vagner og Susanne Birgitte Balle Christensen.

Kongens Folk

Præsentation og navn

Kongens Folk er en uafhængig frikirke placeret i Aarhus centrum. Kirken har ikke et erklæret tilhørsforhold til en af de klassiske kristne forgreninger, men deler karakteristiske træk med andre karismatiske frikirkelige grupper som eksempelvis tungetale, uddrivelse og mirakler, som også er centrale komponenter hos Kongens Folk.

Frikirken identificerer sig både som menighed, fællesskab og som en familie for de mennesker, der kommer i menigheden. Det familiære aspekt er centralt i kirken, ikke alene som en italesættelse, men også i praksis i form af, at menigheden rummer medlemmer fra samfundets udsatte grupper, og kirkens lokale bruges som værested for nogle af de unge, som ikke har andre steder at søge hen.

Kongens Folk beskriver sig selv som en radikal kristen gruppe. Navnet henviser til bibelteksten 2. Mosebog, kapitel 15, vers 18, hvor herren beskrives som konge. Jesus Kristus opfattes derfor også som himmelens konge, og den aarhusianske frikirke i Frederiksgade er hans folk. Kongens Folk bruger i flere sammenhænge prædikatet ”radikal” for deres forståelse og udlevelse af kristendommen, som de fremhæver som særlig konsekvent. I praksis viser dette sig i en eksplicit forventning om, hvordan menighedens medlemmer lever deres liv, og gensidig afstandtagen fra andre frikirkelige grupperinger, bl.a. Evangelisk Alliance – et stridspunkt, der nævnes, er Kongens Folks anvendelse af dæmonuddrivelser.

Man tager afstand fra at blive beskrevet som religion, da udtrykket religion i gruppens forståelse er ensbetydende med, at man søger eller tilbeder en fjern gud, hvilket ikke passer ind i Kongens Folks fortolkning af Gud som nærværende.

Gruppens historie i lokalområdet

Kongens Folk lejer sig ind i Frederiksgade 75 og råder over en række lokaler, der er istandsat under taget. I forbindelse med lejemålet findes også et par værelser, som kirken udlejer til unge med både dansk og udenlandsk baggrund.

Frikirken etablerede sig i de nuværende lokaler den 1. januar 2009, men havde forinden eksisteret i en lille årrække som en gruppe, hvor man mødtes i private hjem. Ingen konkret begivenhed ligger bag kirkens opståen, tanken om at starte en frikirke har været til stede i en lille gruppe på syv personer i en årrække, men man begyndte mere konkret at arbejde frem imod en egentlig indretning i egne lokale i forbindelse med påsken 2008, en beslutning, man nåede frem til efter fællesbøn.

I dag mødes menigheden kun i frikirkens lokaler på Frederiksgade, men man søger fremadrettet mod, at de familiegrupper, der deler menigheden i nogle mindre fraktioner, skal have deres forsamlingsbase i private hjem.

Organisation

Kongens Folk er registreret som en forening med dertilhørende krav om generalforsamling m.m.

Langt størstedelen af de spørgsmål, som rejser sig i dagligdagen, organisatoriske såvel som teologiske, kan håndteres af den ledende bestyrelse, som er selvsupplerende. Menigheden er repræsenteret ved to personer ud af bestyrelsens samlede antal på syv, disse udpeges til generalforsamlingen.

Johannes Nørgaard er pastor og formand for Kongens Folk og har ansvaret for den daglige ledelse. Alle i bestyrelsen har imidlertid et organisatorisk ansvar og fungerer samtidig som frivillige i løsningen af daglige praktiske opgaver.

Medlemmer

Kongens Folk er som udgangspunkt åben for interesserede, og fredagsmødet, der står i stedet for søndagens gudstjeneste, og som er ugens højdepunkt, er tilgængeligt for alle. Foreningens øvrige aktiviteter forudsætter ikke en fast tilknytning, men det tilskyndes, at man forpligter sig på kirkens fællesskab.

Frikirkens kerne består af ca. 15 fuldgyldige medlemmer. Disse bidrager til menigheden gennem et fast kontingent, i praksis er det tiende af deres lønninger, hvilket betyder, at de skal betale 10 % af de penge, de tjener. Derudover findes der 30 støttemedlemmer, og dertil kommer de aktive personer, der kommer fast, men som dog ikke er medlemmer, samt øvrige nysgerrige.

I løbet af 2011 fordoblede kirken sit medlemstal (inklusive støttemedlemmer) fra omkring 20 til det nuværende niveau. Frikirken oplever også et højt niveau af medlemsgennemstrømning, og dette skyldes ifølge Kongens Folk de to forhold, at nogle vælger dem aktivt fra grundet deres radikalitet, og derudover det faktum, at en del af menigheden består af unge under uddannelse, som flytter fra byen efter endt uddannelse.

Kongens Folk har en række udadvendte tiltag som eksempelvis en profil på Facebook samt et skilt på Frederiksgade, der gør forbipasserende opmærksomme på frikirkens tilstedeværelse. I den aktive ende af skalaen finder man en del opsøgende arbejde, som finder sted i Aarhus' byliv. Især aftenerne i weekenderne er mål for menighedens opmærksomhed. Her går man ud og taler med de folk, der går på gaden. Derudover laver kirken også en række sociale arrangementer, der forsøger at favne bredere end den eksisterende medlemsskare.

For Kongens Folk er det imidlertid vigtigt at betone, at det udadvendte arbejde ikke tjener det formål at rekruttere nye medlemmer til menigheden. Der er en stærk forståelse af, at arbejdet gøres med fokus på, at folk skal komme til dem og ikke omvendt. Dette skal ses i sammenhæng med, at kirken på den ene side har et klart ønske om at vokse sig større og på den anden side mener, at det primære er at få folk til at lære Gud at kende.

Frikirken omtaler det desuden som en succes, når den forklarer, at mange af dem, som er blevet introduceret til Gud gennem Kongens Folk, er gået over til andre kirker. Dette umiddelbare paradoksale forhold, at man glæder sig over at miste medlemmer til andre kristne grupper, italesættes af Kongens Folk som et resultat af kirkens ønske om alene at vise vejen til Gud, men at den enkelte selv skal møde Gud på sin egen måde.

Geografisk dækker frikirken først og fremmest Aarhus midtby, men med internettet kommer deres budskab langt ud, og de kan registrere, at dansktalende rundt om i verden henter og læser deres podcasts. Menigheden udgøres primært af unge mennesker, men ellers spreder den aldersmæssige fordeling sig fra 8 til 60 år, og kønsfordelingen er ligelig.

Kirken har et internationalt præg, og siden etableringen i de nuværende lokaler har man registreret 71 forskellige nationaliteter til de centrale fredagsmøder. Dette medfører også, at menighedens medlemmer taler mange forskellige sprog, og en del har svært ved dansk og engelsk. Kirken har endnu ikke fået egentlig tolk på, men medlemmer kan dog i vid udstrækning oversætte for hinanden.

Kongens Folk har intet imod dobbeltmedlemskaber i andre trossamfund, så længe disse kan ses ind i en kristen kontekst; man accepterer eksplicit ikke medlemmer med en relation til de religionstyper, der falder udenfor almindelige kristne forgreninger.

Økonomiske forhold

Frikirkens primære indtægt kommer fra medlemmernes tiende og derudover en række frivillige donationer, fra medlemmerne såvel som fra udenforstående.

Kongens Folk er udover at være en registreret forening også etableret som en virksomhed med CVR-nummer til momsregistrering. Dette er sket med det specifikke mål at kunne byde ind på småjobs, der kan udføres af menighedens medlemmer for at skaffe penge til foreningskassen, hvilket der har været flere anledninger til siden oprettelsen.

Endelig anvender man i sammenhæng med længerevarende kurser også brugerbetaling for at få økonomien til at hænge sammen.

Udover de nævnte indtægtskilder fungerer Kongens Folk uden yderligere støtte, og det forventes, at deltagerne i menighedens liv bidrager med en frivillig indsats i det daglige.

Religiøs/spirituel praksis

Kongens Folk afholder hver fredag aften kl. 19.00 et møde for menighedens medlemmer samt interesserede. Frikirken har lukket om søndagen, og Kongens Folk foretrækker selv at bruge udtrykket møde frem for gudstjeneste om fredagens aktiviteter. Disse fredagsmøder centrerer sig primært om relationen til Gud. Mødets bestanddele er tilbedelse i forskellige former, bl.a. gennem prædiken, gennem sang og tungetale. Det er også i sammenhæng med fredagsmøderne, at der foregår uddrivelser.

Udover fredagsmødet arrangerer Kongens Folk fællesbøn tre gange om ugen, hver med sit selvstændige fokus. Lørdag bedes der for forhold, der rører sig udenfor frikirken, der bedes eksempelvis for samfundet og for regeringen. Mandag bedes der for forhold internt i frikirken, eksempelvis ønsket om en stærk menighed, og endelig tirsdag bedes der, i forbindelse med afholdelsen af familiemøder i frikirkens lokaler, for individuelle forhold, eksempelvis en enkeltpersons velbefindende.

Bøn har i det hele taget en meget central plads i frikirkens almindelige aktiviteter, på gaden eller til fællesspisninger, og ses som en mulighed for tovejskommunikation med Gud.

Kongens Folk baserer sig på Bibelen, og al den litteratur, der ellers anvendes, skal tage udgangspunkt i Bibelen; man anvender derfor ikke tekster eller kilder, som ikke har direkte referencer til bibelsk materiale.

Som en undtagelse fra almindelig praksis i kristne grupper anvender Kongens Folk så vidt muligt ingen symboler, ligesom der ikke foregår en egentlig udsmykning af lokalerne. Dette gælder også korset, med den begrundelse at man ønsker at undgå den billeddyrkelse, der menes at være omkring korset, som betragtes som værende et romersk henrettelsesinstrument før noget andet. Det bør dog tilføjes, at kirken betjener

sig af et logo, en kongekrone; dette opfattes imidlertid ikke som et symbol men som en reference til et bibelcitat.

Af andre aktiviteter kan nævnes, at Kongens Folk spiser sammen juleaften, men dette sker efter eget udsagn mere for hyggens skyld end i egentlig forventning om, at dette rent faktisk skulle være Jesu fødselsdag. Derudover findes der den daglige fællesspisning i kirkens lokaler samt påskefest, nytårsfest og fejring af fasten.

Kongens Folk afholder også bibelundervisning hver torsdag, og derudover er selvudvikling vigtig for en del af arbejdet i Kongens Folk. Dette sker i forbindelse med enkeltpersoners personlige tragedier, og interviewpersonen refererede selv, at en stor del af kirkens arbejde består i forbøn, vejledning, rådgivning, healing og uddrivelser for at sikre den enkeltes velbefindende.

Eksterne relationer

Kongens Folk har en hjemmeside, hvor podcasts og nyheder bliver lagt op. Derudover deltager Kongens Folk i en række aktiviteter hos andre grupper, både i Danmark og i udlandet, og har en række "venner af huset", deriblandt Torben Søndergaard, Kristian Hedegaard (evangelist) og Moses Hansen.

Der eksisterer et trosmæssigt samarbejde med afrikanske menigheder samt en ukrainsk kirke. Kirken har haft en del kontakt til teologistuderende.

Hjemmeside og sociale medier

Kongens Folk har en hjemmeside, hvor man kan lytte til eller læse de afholdte prædikener; hjemmesiden rummer information om menigheden og dens mission, og en kalender giver mulighed for at følge aktiviteterne i kirkens lokaler. Via hjemmesiden kan man også blive ledt videre til gruppens profil på Facebook, som bruges som talerør til menighedens medlemmer.

Forandringer

Kongens Folk er siden sin etablering for tre år siden vokset til lidt over dobbelt størrelse. Menigheden er bredere repræsenteret internationalt såvel som aldersmæssigt, og Kongens Folk har også haft øget mulighed for at lave aktiviteter udenfor huset rettet imod mennesker i Aarhus' gadebillede. Fremadrettet forsøger foreningen at indgå i et samarbejde med kommunen i forhold til at varetage frivillige sociale opgaver.

Kontakt

www.kongensfolk.dk

Kongens Folk

Frederiksgade 75, opg. E
DK-8000 Aarhus C
Tlf.: 88 71 72 54 / 20 48 60 62
E-mail: info@kongensfolk.dk

Undersøgelse udført af Pil Dalvad Berthelsen og Lars Buur Nørlev.

Maran-ata

Navn og præsentation

Gruppens navn betyder ”Herren kommer” eller ”Vor Herre, kom” på aramæisk og er hentet fra Bibelen. Maran-ata er stiftet i Horsens i 1963 af Anders Andersen, og der blev på den tid afholdt møder forskellige steder i Jylland.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen i Aarhus har siden 1976 lejet sig ind efter fast aftale i lokaler i Vestergade 49.

Organisation

Maran-ata ledes i Jylland af et ældsteråd (menighedsråd) og har en forstander og derudover kasserer og menighedstjenere. Større beslutninger træffes på menighedsmøder ved afstemninger.

Medlemmer

Medlemmer betegnes som medlemmer eller venner af menigheden. I begyndelsen af Maran-atas virke var der ca. 100 medlemmer i Jylland, i dag er medlemstallet ca. det halve. Medlemmer skal være troende kristne, med vægt på Bibelen, men der stilles derudover ikke konkrete krav til medlemmerne.

Økonomiske forhold

Gruppens økonomi er baseret på frivillige bidrag (tiende og gaver).

Religiøs/spirituel praksis

Gruppen samles til gudstjeneste, hvor der også er undervisning i Bibelen, hver søndag aften i Aarhus. Den første søndag hver måned ligger gudstjenesten om formiddagen. Gruppen deltager også i møder i Horsens hver tirsdag og i møder med andre kristne grupper, særligt Apostolsk Kirke. Det er centralt for gruppen at være et sted, der er åbent for alle, og særligt åben for folk, der søger råd og vejledning. Derudover er det et mål for gruppen at formidle Bibelens budskab og hjælpe folk i nød.

Eksterne relationer

Gruppen har kontakt til andre kristne grupper og afholder fx sommerlejr med Blåkildekirken, Taastrup. Derudover deltager man også ved forskellige lejligheder i folkekirkens aktiviteter.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen har en hjemmeside med kalender og lydklip fra forskellige aktiviteter.

Forandringer

Gruppen har oplevet en nedgang i medlemstal, men ellers er der ikke sket de store forandringer.

Kontakt

Maran-ata

Vestergade 49

8000 Aarhus C

Litteratur og kilder

Maran-ata.dk

Undersøgelsen er udført af Pernille Boye Thulstrup.

Teksten er skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Den Rumænsk-Ortodokse Menighed i Aarhus (Vor Frue Klosterkirke)

Navn og præsentation

Gruppen er den ældste rumænsk-ortodokse menighed i Aarhus og blev stiftet på baggrund af tilstedeværelsen af rumænere, som ønskede at holde gudstjeneste. Gruppen følger den rumænsk-ortodokse kirkes lære og praksis og er tilknyttet samme kirke under patriarken i Bukarest.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen fik for første gang besøg af en præst i forbindelse med fejringen af julen i 2002. Gruppen er etableret af rumænere, som er kommet til Aarhus i slutningen af 1990'erne, og som kom i kontakt med hinanden via uddannelse og arbejde. Der var et stort ønske om at få en rumænsk-ortodoks præst til at komme og afholde gudstjeneste i Aarhus, og i 2002 fik gruppen kontakt til den rumænsk-ortodokse præst i Malmø, Michael Radu. Denne præst kommer fortsat til menigheden og afholder gudstjeneste. Gruppen låner Klosterkirken (folkekirken). Der er i dag i Aarhus også en anden rumænsk-ortodoks menighed, som benytter Den Katolske Kirkes lokaler (kapellet) ved en præst, som bor i Østjylland. Denne anden menighed er kommet, da den rumænsk-ortodokse kirke i Rumænien har oprettet et ærkestift i Skandinavien for at danne menigheder til de mange rumænere, som kommer til fx Danmark for at studere eller arbejde. Der er i nogen grad et sammenfald mellem deltagerne i de to grupper, og begge præster er under samme biskop og patriark. Men hvor præsten i den nye menighed understøttes økonomisk af kirken i Bukarest, gælder det ikke præsten fra Malmø. Gruppen ønsker fortsat at afholde gudstjeneste med Michael Radu, da der er en stærk tilknytning til ham som den præst, der først kom til gruppen, og som skriftefader.

Organisation

Gruppen er lokalt organiseret med en bestyrelse og en gruppe af frivillige, som arrangerer gudstjenester og øvrige aktiviteter. Gruppen er en del af Den Rumænsk-Ortodokse Kirke under biskoppen i Stockholm. Den religiøse leder er præsten Michael Radu. Den lokale gruppe organiseres af Iuliana Samsing i samarbejde med andre frivillige.

Medlemmer

Der deltager ca. 30 til gudstjenesterne. De fleste, der kommer til gudstjenesterne, er rumænere, som har været i Danmark igennem de seneste 10-15 år eller mere. Der deltager også enkelte danskere, ofte i form af dansk-rumænske ægtepar. Der er en del børnefamilier. Medlemmerne kommer primært fra Aarhus-

området, men også fra øvrige dele af Midtjylland. Sproget i menigheden er rumænsk, men også dansk og svensk bruges i forbindelse med gudstjenesten.

Økonomiske forhold

Menigheden finansierer til dels præstens udgifter ved besøg i Aarhus, men ellers dækker præsten selv disse udgifter. De modtager ikke støtte fra den rumænske stat eller kirke. Medlemmerne betaler efter evne og lyst. Medlemmerne udfører også frivilligt arbejde i menigheden.

Religiøs/spirituel praksis

Den primære religiøse praksis er gudstjenesten (liturgien), som afholdes, når præsten er i byen ca. hver anden måned. Nadveren spiller en central rolle i gudstjenesten. Jul og påske er vigtige højtider for gruppen. Derudover er der som i øvrig ortodoks sammenhæng vægt på ikoner, som også er en del af indretningen af gudstjenesterummet. Præsten medbringer hver gang det, der skal bruges til at indrette lokalet til gudstjenesten og ritualerne. I dag er der i lokalet i Klosterkirken en fast ikon, som er doneret af den danske ortodokse menighed, som også benytter lokalerne.

Der har tidligere været rumænsk sprogundervisning af børn, men det er ophørt. Der arrangeres også forskellige sociale aktiviteter som fællesspisning og kulturelle arrangementer med digtoplæsning og ikonudstilling.

Eksterne relationer

Der er et godt samarbejde med folkekirken, fx igennem lån af lokaler. Der er kontakt til den anden rumænsk-ortodokse menighed og nogen kontakt til øvrige ortodokse kristne grupper i Aarhus, såsom den dansktalende ortodokse menighed.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen holder kontakt via e-mail og benytter ellers ikke internet eller sociale medier til at holde kontakten.

Forandringer

Gruppens tilstedeværelse i Aarhus er i sig selv en forandring og en del af væksten i kristne grupper i Aarhus med baggrund i ortodoks kristendom.

Kontakt

Iuliana Samsing

Tlf.: 23 92 98 74

Litteratur og kilder

Annika Hvithamar

2007 ”De kristne ortodokse menigheder i Danmark – tal fra diasporaen” i *Tørre Tal om Troen – religionsdemografi i det 21. århundrede*, redigeret af Margit Warburg og Brian Jacobsen, s. 110-126

Undersøgelsen er udført af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Den Rumænsk Ortodokse Menighed i Århus (skytsengle: De Hellige Velværdige Paraskeva og Theodora af Sihla og Ana af Novogorod)

Navn og præsentation

Gruppens navn henviser til tre helgener fra den ortodokse tradition. Disse helgener har særlige dage, hvor de markeres. Gruppen er rumænsk-ortodoks og følger denne kirkes lære og praksis.
Ana af Novogorod er særligt vigtig som en helgen med forbindelse til den skandinaviske sammenhæng. Udviklingen indenfor de senere år med flere rumænere i fx Danmark og Sverige har betydet, at den rumænsk-ortodokse kirke har oprettet et ærkestift i Skandinavien med hovedsæde i Stockholm. I Danmark er der oprettet en række rumænsk-ortodokse menigheder, hvoraf flere er godkendte trossamfund.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen blev etableret i 2008 i Aarhus og låner Den Katolske Kirkes lokaler i Aarhus (kapellet), men den låner også andre kirker ved bestemte lejligheder såsom påskegudstjenester, der afholdes i folkekirker. Baggrunden for etableringen af en ny menighed var en større tilstedeværelse af rumænere i Danmark, særligt yngre mennesker, der kommer til Danmark for at arbejde eller studere. Bispesædet i Stockholm så et behov for en rumænsk præst i Aarhus. Menigheden har siden 2010 været et godkendt trossamfund. Der organiseres også gudstjenester indenfor den rumænsk-ortodokse tradition af en anden gruppe i Aarhus med en præst, som kommer til Aarhus fra Malmø nogle gange om året. Denne gruppe har mødtes i Aarhus i længere tid og fortsætter med at mødes i folkekirken Vor Frue Kirkes Klosterkirke (se denne). Der er et vist sammenfald mellem deltagerne i de to grupper, og begge præster er under samme biskop og patriark.

Organisation

Gruppen er lokalt organiseret med et menighedsråd og er del af Den Rumænsk Ortodokse Kirke under biskoppen i Stockholm. Den religiøse og administrative leder er præsten, som har en teologisk uddannelse fra et præsteseminarium i Bukarest. Præsten er rumænsk. Menighedsrådet står for en del af beslutningerne, der berører det lokale arbejde.

Medlemmer

Der er ca. 250 medlemmer, og ved en almindelig gudstjeneste kommer der 30-50 deltagere. For at blive medlem skal man have modtaget en ortodoks dåb. Medlemmerne har primært rumænsk baggrund, men der er også enkelte med andre baggrunde, såsom serbisk eller russisk. Medlemmerne kommer primært fra

Aarhus-området, men de kommer også fra øvrige dele af Midtjylland. Sproget i menigheden er rumænsk. Hvis man er medlem af menigheden, kan man ikke samtidig være medlem af andre trossamfund.

Økonomiske forhold

Menigheden modtager støtte fra den danske stat til ungdomsarbejde, og den modtager støtte fra den rumænske stat til præstelønninger. Derudover er der selvstændig virksomhed i forbindelse med salg af religiøse bøger. Medlemmerne betaler efter formåen. Medlemmerne foretager også frivilligt arbejde i menigheden.

Religiøs/spirituel praksis

Den primære religiøse praksis er gudstjenesten (liturgien) en gang ugentligt om søndagen. Nadveren spiller en central rolle i gudstjenesten. Jul (25. december) og påske er vigtige højtider for gruppen. Derudover er der, som det er kendetegnende for ortodoks kristendom generelt, vægt på ikoner, som også er en del af indretningen af gudstjenesterummet. Der er også andre fællesaktiviteter såsom pilgrimsvandring. Og der har været et ønske i gruppen om mere undervisning til voksne i den ortodokse tradition, særligt for de generationer, der voksede op under det kommunistiske styre. Der er katekismus-undervisning for børn og unge en gang om måneden. Der er også undervisning i ikonmaling, som er en central religiøs praksis for ortodoks kristendom. Gruppen har også socialt arbejde rettet til unge.

Eksterne relationer

Der er et godt samarbejde med Den Katolske Kirke og folkekirken, fx igennem lån af lokaler.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen har en hjemmeside og et nyhedsbrev, og de arbejder på at bruge sociale medier som Facebook.

Forandringer

Gruppens tilstedeværelse i Aarhus er i sig selv en forandring, og de fortæller om større tilgang af medlemmer på baggrund af flere rumænere i Danmark, fx rumænske studerende.

Kontakt

Præst Miha Crăciunescu

Kapellet ved Den Katolske Kirke

Ryesgade 26

8000 Aarhus C

E-mail: mihairaducraciunescu@yahoo.com

www.bor-aarhus.dk

Litteratur og kilder

Annika Hvithamar

2007 ”De kristne ortodokse menigheder i Danmark – tal fra diasporaen” i *Tørre Tal om Troen – religionsdemografi i det 21. århundrede*, redigeret af Margit Warburg og Brian Jacobsen, s. 110-126

Undersøgelsen er udført af Mads Remme og Mads Arnkil Jørgensen.

Teksten er skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Den Russisk Ortodokse Menighed i Aarhus

Navn og præsentation

Gruppen er russisk-ortodoks og følger denne kirkes lære og praksis. Den russisk-ortodokse kirkes ledelse er Moskvapatriarkatet. Den russisk-ortodokse kirke er etableret i Rusland omkring år 1000 og er en af 15 ortodokse kirker. Disse 15 kirker har gudstjenesteformer og en række trosbekendelser til fælles, men adskiller sig i forhold til, hvilke geografiske områder de er tilknyttet, hvilket både giver sig udtryk i forskellige sprog og i forskellig organisation i forhold til ledelsesniveauet med egne patriarker. Menigheden er opkaldt efter Skt. Nikolaj, en helgen, som særligt står for barmhjertighed og hjælp, og som forsvarede den kristne tro. Menigheden ønsker med Skt. Nikolaj at hjælpe mennesker, der har brug for hjælp, også med henblik på hjælp til at finde løsninger på problemerne i den moderne verden.

I Aarhus er særligt den russisk-ortodokse og den rumænske ortodokse kirke repræsentanter for ortodoks kristendom. Der er også kirker, der tilhører den såkaldte orientalske ortodokse kirkefamilie, såsom Den Etiopisk-Ortodokse Menighed i Århus. Den orientalske ortodokse kirkefamilie er ikke en del af de øvrige ortodokse kirkers fællesskab. Under kommunismen blev der, med baggrund i den russisk-ortodokse kirke, oprettet et såkaldt eksarkat, en eksilkirke med hovedsæde i Paris. Efter murens fald og kommunismens afvikling i Rusland er eksilkirken igen blevet knyttet til Moskvapatriarkatet, men de fungerer stadigvæk som to forskellige enheder med forskellige menigheder tilknyttet. I Aarhus er Gudsmoders Beskyttelses Menighed et eksempel på en menighed, der med baggrund i det russisk-ortodokse miljø er tilknyttet eksilkirken. Den russisk-ortodokse menighed i Aarhus er tilknyttet Moskvapatriarkatet.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen er officielt etableret i 2000 af Moskvapatriarkatet på baggrund af en forespørgsel fra russere, som var flyttet til Aarhus. Allerede fra slutningen af 1990'erne mødtes man, og behovet for at få en egen menighed opstod. I begyndelsen kom der en præst fra Rusland og afholdt gudstjenester, og senere blev der etableret en fast russisk præst i Danmark, som afholder gudstjenester i de forskellige menigheder. Den nuværende præst, fader Sergyi, er bosiddende i København. Gruppen har tidligere benyttet Den Katolske Kirkes lokaler og var en årrække i Vor Frue Kirke (folkekirken), men benytter i dag primært Skt. Lukas Kirke (folkekirken) og mødes derudover i Diakonhøjskolens lokaler. Yderligere har der været den udvikling, at den russisk-ortodokse kirke i 2008 har købt en kirke i Hobro, hvor man således har sin egen kirkebygning.

Organisation

Gruppen er lokalt organiseret med en bestyrelse på fem personer, som står for organiseringen af gudstjenester, aktiviteter og PR og tager sig af de administrative opgaver. Den lokale bestyrelse tager beslutninger om det lokale menighedsliv i overensstemmelse med kirkens vedtægter og med Moskvapatriarkatet. Den øverste ledelse er således patriarken i Moskva. Den russisk-ortodokse kirke har kun mandlige præster. Der er udover gruppen i Aarhus en række russiske menigheder i nærheden i Vejle, Fredericia og Hobro.

Medlemmer

Der er ca. 200 tilknyttet menigheden, og heraf er ca. 150 voksne. Heraf er ca. 50 faste medlemmer, og de øvrige deltager af og til i gudstjenesterne. Der er ca. 10 voksne under oplæring i den ortodokse tro. Medlemmer har primært russisk baggrund, men derudover er der medlemmer med dansk, armensk, georgisk og syrisk baggrund. Der er mange unge medlemmer.

Der deltager ca. 30 til de almindelige gudstjenester og ca. 100 til større højtider som påsken. Udover medlemmerne kommer der også besøgende og interesserede til gudstjenesterne. Disse er velkomne og kan deltage i gudstjenesten, bortset fra nadveren. Deltagerne finder ofte gruppen gennem netværk eller ved at søge på internettet.

Kravene til at være medlem er, at man har forberedt sig på den ortodokse kirkes forordninger og accepterer evangeliet. På baggrund af denne forberedelse kan man, efter præstens godkendelse, indstilles til dåb. Personer med en luthersk eller katolsk dåb døbes ikke, men modtager en markering af, at de nu er optaget i den ortodokse tro. Det forventes, at man er aktiv i menigheden igennem minimum to år, før man kan blive optaget. Medlemmer bør gå til skriftemål og nadver mindst en gang hver anden måned, og man skal være over 18 år for at blive fuldt medlem. Man kan ikke samtidigt være medlem af andre kirkesamfund. Aldersfordelingen blandt medlemmer er forholdsvis jævn med flest mellem 30 og 50 år. Der er flest kvinder (ca. 70 %).

Økonomiske forhold

Præsten modtager et beløb fra Moskvapatriarkatet, og menigheden bistår med frivillige bidrag (donationer) til dækning af omkostninger. Gruppen låner gratis lokaler i Skt. Lukas (folkekirken) og på Diakonhøjskolen efter i længere tid at have ønsket at finde egnede lokaler til at mødes.

Religiøs/spirituel praksis

Kirkesproget er det oprindelige russiske kirkesprog, kirkeslavisk. Der bruges også dansk og engelsk i gudstjenesten, fx ved oplæsning af bibelske tekster. Den primære religiøse praksis er gudstjenesten (liturgien). Nadveren spiller en central rolle i gudstjenesten. Ortodoks kristendoms primære gudstjenesteform er liturgien, som indeholder nadver. Nadveren er central for ortodoks kristendom, og der er i det hele taget en stor vægtlægning på ritualer, hvorimod træk som prædiken, som er kendt fra især protestantiske kirkesamfund, ikke står så centralt. Skriftemål er en anden vigtig praksis. Også ikoner er en central del af den ortodokse kristendom og er en vigtig del af indretningen af gudstjenesterummet. Ikoner er hellige, og det at producere ikoner er en hellig handling, som ofte udføres af særligt uddannede ikonmalere. Ikoner er knyttet til bestemte hellige personer, ofte gudsmoderen Maria, men også en lang række øvrige helgener. Ofte er der i ortodoks kristendom bestemte helgener knyttet til menigheden. Ikoner med disse hellige personer opstilles i gudstjenesten, så deltagerne kan tænde lys og bede om forbøn.

Jul og påske er vigtige højtider. Udover gudstjenesten er der ungdomsklub en gang om måneden, og der er fællesspisning og en række kulturelle aktiviteter, som arrangeres af gruppen. Der er russisk sprogundervisning til børnene i menigheden og søndagsskole. De har, via præsten, generelt stort fokus på ungdomsarbejde og på at hjælpe med integration.

Eksterne relationer

Der er et godt samarbejde med Skt. Lukas Kirke (folkekirken) igennem lån af lokaler. Der er kontakt til andre ortodokse menigheder såsom Gudsmoders Beskyttelses Menighed. Der er også samarbejde med Dansk-Russisk Hus i Horsens og Aarhus, hvor der i Skt. Lukas Kirkes lokaler afholdes forskellige kulturelle arrangementer såsom koncerter og fester.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen har en hjemmeside og benytter sociale medier (Facebook).

Forandringer

Gruppen er blevet større indenfor de seneste 10 år på baggrund af tilflytning af personer med russisk bag-

grund til Aarhus og på baggrund af medlemmer med anden ortodoks baggrund.

Man er flyttet i andre lokaler og har et stort aktivitetsniveau med vægt på ungdomsarbejde, som ikke blev fremhævet som en prioritet for 10 år siden. Gruppen er således blevet mere veletableret indenfor de seneste 10 år.

Kontakt

Julia Kuznetsova og Victoria Zeitler

Se også:

http://www.dansk-russisk-hus.dk/index.htm

Litteratur og kilder

Annika Hvithamar

2007 ”De kristne ortodokse menigheder i Danmark – tal fra diasporaen” i *Tørre Tal om Troen – religionsdemografi i det 21. århundrede*, redigeret af Margit Warburg og Brian Jacobsen, s. 110-126

Undersøgelsen er udført af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Tidligere undersøgelse udført af Christian Roar Pedersen.

Saralystkirken

Præsentation og navn

Saralystkirken – Kirke og Kulturcenter er en ny kirke i Aarhus. Kirken er skabt i samarbejde mellem de to tidligere kirker Saronkirken og Højbjerg Frikirke, der havde sine rødder i henholdsvis Det Danske Missionsforbund og reformbevægelsen Guds Menighed (Church of God). Sammenlægningen skete i 2005, hvor de to kirker solgte deres tidligere kirkebygninger, som de ikke længere havde råd til at sidde i på grund af faldende medlemstal. Indtil den nye kirkebygning blev bygget, lejede de sig ind i baptistmenighedens lokaler i midtbyen. De to kirker havde før haft et nært forhold til hinanden, bl.a. i forbindelse med fire årlige fælles gudstjenester.

Kirken er en kristen kirke, hvor historien om Jesus står centralt. Fokus er på livet før døden og ikke efter døden, og hvad historien om Jesus kan give mennesket i det liv, der leves nu. Kristendommen forstås som kærlighed, og kærligheden fremmes gennem aktivt åndeligt fællesskab, dialog, samtale om troen og gudstjenester. Dette er centrale elementer i livet som bruger eller medlem af Saralystkirken.

Gruppens historie i lokalområdet

Saralystkirken stod klar til indflytning i 2010 på Saralyst Allé 140 i Højbjerg, en forstad til Aarhus. Kirken benyttes hovedsageligt af folk i lokalområdet. Derfor er navnet bundet til dens geografiske placering på Saralyst Allé. Selv om kirken er ny, oplever den allerede en stor tilslutning på grund af placeringen i et parcelhusområde med gode forbindelser med bil og bus. Kirken fungerer ligeledes som kulturcenter, hvor der bliver lavet særlige arrangementer såsom gospelgudstjeneste og koncerter.

Organisation

Grundlæggende delte de to tidligere frikirker et kongregationalistisk (menighedsbaseret) kirkesyn, hvor der ikke er indsat biskopper eller anden overøvrighed til at bestemme, hvordan ritualer skal foregå. Beslutningerne foregår i den enkelte menighed, hvor menighedsrådsmøderne er de centrale. Den daglige ledelse er delt mellem en præst og menighedsrådsformanden; præsten tager sig af det "åndelige", og menighedsrådsformanden sig af det mere praktiske i forhold til det organisatoriske arbejde. Der er nogle få ansatte udover

præsten til at varetage aktiviteter såsom musikundervisning for børn og unge, ellers foregår alt på frivillig basis.

Medlemmerne

Efter oprettelsen af den nye kirke på baggrund af to kirkenedlæggelser er medlemstallet næsten fordoblet, særligt fra de nye lokaler stod færdige til brug, fra ca. 45 medlemmer før 2005 til ca. 70 medlemmer, og herudover anslås det, at man har ca. 130 brugere. I kirken skelner man mellem medlemmer og brugere. Forskellen er, at brugerne er mere løst tilknyttet, hvor medlemmer ofte tager mere aktiv og kontinuerlig del i aktiviteterne, som kirken udbyder, samt har et større ansvar i forhold til disse aktiviteter. Kirken får især deres nye medlemmer igennem åbne aktiviteter, fx foredrag, koncerter og kulturcafé, der som udgangspunkt ikke har noget religiøst sigte. Dog skal man for at blive medlem tro på Jesus Kristus og deltage i et "kirkekursus" på tre timer, hvor den, der ønsker at blive medlem, vil blive sat ind i den teologiske baggrund, kirken har.

Saralystkirken er en lokalt forankret kirke med flest medlemmer og brugere fra lokalområdet, dog kommer nogle medlemmer længere væk fra. Der er omtrent lige mange mænd og kvinder, og ca. 60 % er over 40 år. Størstedelen er etniske danskere, men der er repræsenteret otte forskellige nationer i kirken, flest europæere og amerikanere, men man har også en gruppe afrikanske medlemmer. Medlemmerne kommer fra veluddannede kredse og betegnes som samfundsbevidste borgere, som vil gøre en forskel og udfordres i deres tro. Medlemsprofilen afspejler det nære lokalområde, som hovedsageligt udgøres af veluddannede etniske danskere. Kirken arbejder på at nå længere ud i lokalområdet til danskere med anden etnisk baggrund. Søndagsgudstjenesten kl. 10.30 er tilrettelagt således, at indholdet skal være letforståeligt, så også ikke-indforståede kan følge med, dog vægtes stadig teologisk dybde, hvor budskabet om Jesus står centralt.

Økonomiske forhold

Alle udgifter til kirken kommer fra frivillige bidrag fra medlemmer samt lejeindtægter. Der er ikke noget fast beløb eller et krav om at betale, men mange betaler et månedligt beløb via homebanking, og beløbet er stigende. Saralystkirken holder til i en stor moderne bygning med både industrikøkken, ungdomsklub, musiklokaler, mødelokaler, café mv. Lokalerne bliver bl.a. lejet ud til kurser arrangeret af bl.a. det lokale pleje-

center, og de forestiller sig, at flere foreninger mv. i fremtiden vil kunne bruge deres lokaler. Dette bidrager til at styrke kirkens økonomi.

Religiøs/spirituel praksis

Kirkerummet er moderne; lyst, stort og med højt til loftet. Det er simpelt indrettet. Der er ikke noget alter, og præsten står frit på en lille forhøjet scene, hvor der er plads til et rytmisk band med klaver og guitar og sang i den ene side. Deltagerne til gudstjenesterne kan følge med i præstens prædiken på en stor hvid væg, hvor der vises sange, og hvor pointer fra prædikenen bliver præsenteret via en projektor. Søndagsgudstjenesten står centralt, og den bliver indledt med tilbud om forbøn (forbøn kan også bruges til at afslutte gudstjenesten). I løbet af gudstjenesten bliver der sunget salmer og lovsang med musik af et band og afholdt en prædiken af præsten ud fra en tilbagevendende temarække, fx ”Hverdagens tro” eller ”Julen bag kulisserne”. Ifølge præsten bliver der ikke prædiket en ”teologisk light” udgave af kristendommen, da Saralystkirkens medlemmer gerne vil have, at det skal ”rykke” noget.

Derudover består den spirituelle praksis i bøn og bibellæsning i de så kaldte Lecture Divina-grupper eller smågrupper. Disse er lige så vigtige for kirken og medlemmerne som gudstjenesterne. Her deler man hverdagstroen, problemer, beder for hinanden og læser tekster fra Bibelen ud fra et tema eller et oplæg. Nadveren bliver også udført i smågrupperne, da der ikke lægges vægt på, hvem der udfører nadveren. En gang om måneden er nadveren en del af søndagsgudstjenesten. I tillæg til disse arrangementer bliver der også udbudt såkaldte Alpha-kurser. En kursusrække på 12 gange to timer ad gangen, bl.a. om nådegaver, tungetale og talenter, der generelt introducerer kursusdeltagerne for et kristent livssyn. Udover disse aktiviteter findes også medlemmers egne initiativer såsom zumbatræning, gospelkor og grønt team, der vedligeholder og passer udendørsarealerne. Der er også medlemmer af kirken, som tilbyder gratis hjælp til folk udenfor kirken, som måtte have brug for hjælp til pasning af have og andre opgaver.

I kirkesalen, på væggen bag præsten, er farverige felter, der danner en stige. Denne stige symboliserer Jakobs kamp mod Gud, hvor Jakob ikke ville forlades af Gud, førend Gud havde velsignet ham. De farvede felter kan skiftes ud alt efter årstid og anledning.

Den spirituelle praksis har ændret sig meget fra før sammenlægningen af de to kirker, Saronkirken og Højbjerg Frikirke. I Saronkirken var man ikke vant til rytmisk musik, som nu er kommet i fokus. Generelt er gudstjenesten ”hverdagsagtig”, og de fleste har været positive overfor de nye tiltag, også i den spirituelle praksis. Der er i Saralystkirken træk, der peger i en karismatisk retning, såsom brug af projektor, en præst,

der ikke er placeret bag en prædikestol, men i øjenhøjde, rytmisk sang mv. Det er dog ikke noget, kirken italesætter.

Udover nadver udfører præsten et par vielser om året og ca. otte dåbshandlinger, enten som voksendåb, eller når børnene er gamle nok til selv at bekræfte deres tro.

Eksterne relationer

Saralystkirken har mange relationer til andre kirkeretninger og samfund, både lokalt, nationalt og internationalt, bl.a. i form af Evangelisk Alliance og Missionsforbundet i Tyskland og USA. I kraft af fusionen af de to kirkelige baglande har Saralystkirken et stort netværk. I særlig grad Citykirken og Aarhus Valgmenighed er vigtige samarbejdspartnere til initiativer såsom fælles fredagsbøn og arrangementer i forbindelse med store bededag. Der var ingen af præsterne i hverken Saronkirken eller Højbjerg Frikirke, som ønskede at overtage den nye kirke. Frikirkepræsten med erfaring fra Rønne og Grindsted, John Lorenzen, er nu eneste præst.

Hjemmeside og sociale medier

Saralystkirken har en Facebook-gruppe med 97 medlemmer, hvor arrangementer og nye tiltag bliver lagt ud til gruppens medlemmer, og hvor medlemmerne selv deler egne forslag til relevante arrangementer og kommunikerer i en mere privat tone, fx med ønsket om en god weekend eller billeder fra en arbejdsdag i kirken. Saralystkirkens hjemmeside er fuldt opdateret og giver mange muligheder for at lære mere om kirken.

Forandringer

Saralystkirken som beskrevet ovenfor er opstået indenfor de sidste 10 år og var derfor ikke med i pluralismeprojektet for 10 år siden. Derfor kan alt ovenstående betragtes som forandring, der er foregået på baggrund af fusionen mellem Saronkirken og Højbjerg Frikirke.

Kontakt

Saralystkirken

Saralyst Allé 140

8270 Højbjerg

Tlf.: (+45) 66 140 140

info@saralystkirken.dk

http://www.saralystkirken.dk/

http://www.facebook.com/groups/37440085427/

Undersøgelsen udført af Anna Carøe og Vibeke Lundbye Westphall.

Østens Assyriske Kirke

Navn og præsentation

Østens Assyriske Kirke i Aarhus er en del af den globale Østens Assyriske Kirke, hvis officielle navn er *Den Hellige Apostolske Katolske Assyriske Kirke i Østen*, og som tilhører den ortodokse kirkefamilie. Kirkens historie strækker sig fra det 2. århundrede til i dag med en forgrenet udvikling. Betegnelsen "Østen" peger på kirkens daværende placering øst for Romerriget. Etnisk set stammer assyrerne fra Irak, Iran, Syrien, Libanon og Tyrkiet, men hører sammen som ét folk, der deler kultur og sprog. Sproget er af aramæisk afstamning. Den assyriske kirkes udvikling er ligeledes præget af islams udvikling som dominerende religion i det mellemøstlige område, hvilket medførte, at kirken i en lang periode var isoleret fra øvrige kristne kirkesamfund. Internationalt ledes kirken i dag fra USA, som også er landet med de fleste assyrisk-kristne indenfor denne kirke i dag. I Danmark er der menigheder fra Østens Assyriske Kirke i flere danske byer.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen i Aarhus blev grundlagt i 1985 med ca. 100 medlemmer. Baggrunden for etablering var tilflytningen af en stor gruppe assyrere fra især Irak til det aarhusianske område. De benytter i dag Helligåndskirken (folkekirke) som mødested, men de er i gang med at etablere deres eget menighedshus.

Organisation

Gruppen i Aarhus ledes af præsten Albert, som også er overhoved over Østens Assyriske Kirke i Danmark. Albert er i sin tid blevet ordineret af en præst i Sverige. Der er ligeledes tilknyttet tre diakoner, som hjælper med arbejdet i kirken. Der er en kirketjener ansat, som også fungerer som formand for menighedsrådet, og som arrangerer gudstjenester og møder. Derudover er der ikke mange praktiske opgaver knyttet til kirkens arbejde, da de låner lokalerne. Der er en række sociale arrangementer og fælles rejser i menigheden. Opgaverne løses ved frivilligt arbejde fra menighedens side.

Medlemmer

Der er ca. 400 medlemmer. Denne betegnelse bruges om alle, der er døbt ind i kirken, men der skelnes mellem aktive og passive medlemmer. Aktive medlemmer betaler fast kontingent og underlægger sig kirkens tro og lære. Passive medlemmer betegnes som kulturkristne assyrere, der kommer til de centrale højtider og ritualer. Der er ca. 360 aktive medlemmer. Børn (under 18 år) tæller ikke som medlem. For at blive medlem skal man være døbt ved den treenige dåb, og hvis dåben finder sted i den aarhusianske menighed,

så skal man inden dåben deltage i en række kurser om tro og kristendom. Medlemmer er ligeligt fordelt i forhold til alder og køn. De kommer fra Iran, Syrien, Libanon og Irak. Man kan ikke være medlem af denne kirke og andre kirker samtidigt.

Økonomiske forhold

Gruppen er finansieret af kontingenter og donationer fra gudstjenester. Alle opgaver løses frivilligt, inklusive præstens og diakonernes arbejde. Økonomien er blevet forbedret, så det nu er muligt at bygge et menighedshus. Gruppen er en godkendt trossamfund og har således mulighed for visse skattefordele.

Religiøs/spirituel praksis

Gudstjenesten, der udføres af en præst og mindst en diakon, indeholder vekselsang (alter og kor), prædiken og nadver. Nadverbrødet bages inden solopgang af præsten ud fra en speciel opskrift. Der indgår røgelse i gudstjenesten. Røgelsen er symbol på offeret og på Jesus som offer samt på en åndelig renselse af individet. Prædikenen holdes på baggrund af Bibelen, og under prædikenen holder præsten et kors i hånden som symbol på, at korset er "dommer" over prædikenen, og som en afværgelse af onde ånder. På alteret ligger et bræt, som præster i kirken får, når de bliver ordineret. Dette bræt velsigner hele området og gør det til et stykke assyrisk jord. Dette er en skik, der stammer fra kirkens tidlige tid, hvor kirken blev forfulgt og ofte skiftede område. Alteret er dækket af røde og hvide farver, og korset optræder hyppigt som symbol. Kirken benytter sig ikke af ikoner. Gudstjenesten afholdes om lørdagen, da man ikke kan låne lokalerne søndag.

Kirken fejrer en række højtider, kaldet kirkens fester: jul den 25. december, påske, pinse, Kristi himmelfartsdag, Kristi Åbenbaring, Korsets fest. November måned spiller en særlig rolle som "helliggørelsen af kirken". Kirkesproget er en østlig dialekt af aramæisk. Prædikenen og det daglige sprog, der tales i kirken, er ny-aramæisk (assyrisk). Kirken har siden 1962 fulgt den gregorianske kalender i stedet for den julianske, hvilket betyder en forskydning af forskellige højtider, som påsken, i forhold til de kirkesamfund, der benytter den julianske kalender. Præsten ser det som sin primære opgave at styrke troen hos medlemmerne af gruppen. Udover de religiøse aktiviteter er der også undervisning i det assyriske sprog og bibelundervisning.

Eksterne relationer

Gruppen har ingen missionsaktiviteter rettet mod folk udenfor det assyriske miljø og ser sig selv primært som et fællesskab af assyrisk-kristne. Der er gode forbindelser til folkekirken via Helligåndskirken, og der

holdes fælles pinse med Den Etiopisk Ortodokse Menighed og den bulgarske menighed i den katolske kirke. Der er i Aarhus to andre assyriske menigheder, Østens Gamle Kirke og Fountain of Life (se disse), der er ikke kirkelige relationer mellem de tre grupper, men alle udspringer lokalt af det fælles assyriske miljø i Aarhus.

Hjemmeside og sociale medier

Kirken gør ingen særlig brug af internet eller sociale medier.

Forandring

Der er ikke sket en forandring i antallet af medlemmer over de seneste 10 år. Gruppen peger selv på, at der ikke er kommet nye til ved indvandring i særlig grad siden 1980'erne. Der er ikke længere aktiviteter i Skjoldhøj Kirke, som der var for 10 år siden. Det blev fremhævet for 10 år siden, at deres primære mål var at få egne lokaler, og dette er tæt på at blive opfyldt med det nye menighedshus.

Kontakt

Østens Assyriske Kirke
Torpevænget 1 (Helligåndskirken)
8210 Aarhus V
albertp@mail.dk

Litteratur og kilder

Dahan, Adan
1999 "Michael fra Iran" i *Stemmer på Tværs*, s. 49-51, Frederiksberg, Religionspædagogisk Forlag, Hanne Myrfeld & Birthe Munck-Fairwood

Hovdenak, Egil Magne (ed.)
1980 *Assyrerne – syrianerne: et folk på flugt*, Oslo

Munck-Fairwood, Birthe
1997 "Mar Mari's assyriske menighed i Århus" i *Ikke Længere Fremme – Om Kirken og de Etniske Minoriteter i Danmark*, s. 71-73, Frederiksberg: Religionspædagogisk Center

Møbjerg, Morten

1997 ”Det blev i bjergene”, kronik i *Kristeligt Dagblad*, 29. maj

Steens, Jørgen

1996 ”Flygtning blev Danmarks første assyriske præst” i *Kristeligt Dagblad*, 12. juli.

Undersøgelsen er udført af Mads Remme og Mads Arnkil Jørgensen.

Teksten er skrevet af lektor Marie Vejrup Nielsen.

Tidligere undersøgelse udført af Christian Roar Pedersen.

Århus Adventistkirke

Præsentation og navn

Århus Adventistkirke er en evangelisk-luthersk frikirke, der hører under, hvad der kaldes Syvende Dags Adventistkirken, som er en verdensomspændende kristen bevægelse. Adventistkirken blev stiftet i USA i 1863 af præsten William Miller og skal ses på baggrund af det 19. århundredes vækkelsesbevægelser. I dag er kirken i vækst med omtrent 16 millioner døbte medlemmer på verdensplan, hvoraf ca. 2.600 er bosat i Danmark.

Ordet ”advent”, der indgår i kirkens navn, betyder ”komme”. Dermed peges der på en af bevægelsens centrale trosforestillinger, nemlig at adventisterne lever i forventning om Jesu snarlige genkomst. Syvende Dags Adventistkirken har i høj grad et ønske om at vokse sig større og få flere omvendt, da de arbejder ud fra, hvad de kalder Frelsesplanen. Denne indebærer, at mennesket ved syndefaldet forbrød sig mod Gud, men at Gud ønsker at genoprette forbindelsen og frelse menneskeheden. Frelsen indtræffer, når Jesus vender tilbage til jorden, for da vil han skabe en ny himmel og jord, ligesom evangelierne lover. Her får mennesket evigt liv i Guds nærvær i en verden uden synd, død og lidelse. Af den grund skal man fungere i verden, men samtidig være klar over, at alt vil ændres, når Jesus kommer tilbage. Den anden del af navnet, ”Syvende Dag”, udtrykker, at helligdagen for dem er lørdag, sabbatten, hvilket de finder belæg for i Bibelen. Både nærforventningen, og at de helligholder den bibelske sabbat, vidner om, at Bibelen er den vigtigste autoritet for adventisterne.

At Bibelen skal være det eneste grundlag for troen, vises også ved, at de har gjort op med en anden kristen tradition, nemlig barnedåben. I stedet praktiserer adventisterne voksendåb med fuld neddykning, som de ser som en efterlevelse af oldkirkens eksempel.

Gruppens historie i lokalområdet

Adventisternes budskab blev kendt i Danmark gennem månedsbladet *Advent Tidende*, der udkom her i landet første gang i 1872. På grund af den interesse, bladet vakte, forlod den danskfødte præst John Gottlieb Matteson USA til fordel for sit hjemland og etablerede den første danske adventistmenighed i Vendsyssel i 1878. I årene, der fulgte, kom flere menigheder til rundt om i landet. Interessen for adventisternes budskab var tidligt til stede i og omkring Aarhus, og en del havde dannet små husmenigheder, men i 1896 blev man enige om at slutte sig sammen, og dermed blev Århus Adventistkirke etableret.

I begyndelsen samledes de aarhusianske adventister rundt om i byen i lejede lokaler. Deres første tilholdssted var på Trøjborg, herefter mødtes de i Studsgade 3, Hjelmensgade 4 og derpå Graven 4. I 1918 købte menigheden en ejendom på Nørre Allé 30, hvor de opførte en kirkesal og en menighedsskole. Denne ejendom forblev adventisternes mødested, indtil de i 1971 opførte en ny kirke på Fuglebakkevej 1A i Aarhus V, hvor de stadig er at finde i dag.

Organisation

Syvende Dags Adventistkirken er opbygget som et repræsentativt demokrati og har i Danmark fire organisatoriske niveauer. På det første niveau findes den enkelte menighed, og også i Aarhus fungerer det på den måde, at der afholdes et menighedsmøde, hvor menigheden vælger en bestyrelse samt en eller flere forstandere, der skal tage sig af kirkens daglige drift. Adventisterne i Aarhus har ingen præst selv, men er sammen med nogle andre menigheder fælles om en præst, der er udvalgt af adventistkirkens danske hovedkontor i Nærum. Præsten deltager også ved bestyrelsesmøder og har desuden bl.a. til opgave at tale med dem, der ønsker at blive medlem af kirken. Adventisterne kan derudover vælge sig ind i en række udvalg, der står for forskellige dele af menighedslivet, som fx at arrangere livsstilsarrangementer, bibelstudier m.m. Dette vidner også om, at menigheden i høj grad benytter sig af og sætter stor pris på det frivillige arbejde, som medlemmerne udfører.

Det næste niveau kaldes Unionen, og alt efter hvor i verden man er, kan det være en sammenslutning af menigheder i en given stat, landsdel eller som i Danmark et lands menigheder. Hovedsædet i Danmark ligger som sagt i Nærum og har flere forskellige funktioner. Herfra koordinerer man bl.a. uddannelsen af præster, missionsarbejde, driften af adventisternes institutioner, heriblandt plejehjem og skoler, og det er også hovedkontoret, der står for afholdelsen af årsmøder.

Det tredje niveau er det, der kaldes Divisionen, som har det administrative ansvar for en større geografisk region. I verden findes 13 af sådanne divisioner, hvor Danmark hører under Den Trans-europæiske Division, der har hovedsæde i den engelske by St. Albans. Divisionen har til formål at lede mere overordnede tiltag, fx at stå for driften af større institutioner som universiteter og også arrangere større spejderlejre. Desuden er det Divisionens opgave at rådgive Unionen i forhold til teologi, mission m.m.

Det internationale hovedkontor, Generalkonferencen, i Silver Spring i USA repræsenterer det øverste niveau i adventisternes organisation. Opgaverne her er at styrke og lede kirken i alle dele af verden, at fast-

lægge kirkens målsætninger og også forvalte en række organisationer, heriblandt den verdensomspænden-de nødhjælpsorganisation ADRA (Adventist Development and Relief Agency).

I det daglige virke i menigheden i Aarhus er det dog primært bestyrelsen i samråd med præsten, der tager beslutningerne. De øverste dele af adventisternes organisation mærkes der ikke meget til i hverdagen.

Medlemmer

Menigheden i Aarhus har i dag omkring 90 medlemmer, hvoraf der er en overvægt af kvinder. Da Det Danske Pluralismeprojekt i 2002 foretog den første undersøgelse, mønstrede Adventistkirken et medlemstal på 134. I forhold til denne tilbagegang skal man have in mente, at der til Adventistkirken i Aarhus er tilknyttet Cafékirken, som er en ungdomsmenighed under Adventistkirken, men alligevel regnes for at være en selvstændig menighed. Brugerne af denne er derfor ikke indregnet i de 90, hvilket gør, at medlemstallet reelt er højere i kirken samlet set. De adspurgte i menigheden fortalte, at der er et svagt faldende antal af tilhængere, men som de siger, er der nu "begyndt at blæse nye vinde". Dette kan måske bevidnes ved, at der til den gudstjeneste, hvor vi besøgte menigheden, blev døbt to. Medlemmernes alder spænder fra 16 til over 80 år, hvoraf de fleste i den ældre generation er etnisk danske, mens der hos de yngre er flere udlændinge iblandt. På den måde afspejles det, at Aarhus er en international studieby. Blandt adventisterne i Aarhus hersker der en familiær stemning, hvor man anser hinanden for at være kristne brødre og søstre. For at blive optaget i adventistmenigheden er der nogle krav, man skal leve op til både før og efter dåben. Før man kan blive døbt, skal man anerkende, at Jesus er død, opstanden og vil vende tilbage, samt modtage undervisning i adventisternes udlægning af den kristne tro. Efter dåben, når man er blevet et fuldgyldigt medlem, er det et krav, at man gør sit bedste for at holde kroppen ren og sund, og dette sker ved at leve efter de gammeltestamentlige regler om, hvad der er rent og urent. Dermed må adventisterne ikke spise kød fra det, der anses for at være urene dyr, heriblandt svinekød. Heller ikke rygning, narkotika, te eller kaffe bliver billiget. Dette fokus på sundhed skyldes, at kroppen ses som Helligåndens tempel, og også at Jesus var interesseret i menneskets kropslige tilstand, hvilket udmøntede sig i diverse helbredelser. Blandt adventisterne i Aarhus findes desuden mange vegetarer og veganere.

Som tidligere nævnt ønsker adventisterne i høj grad at få flere medlemmer til og har flere initiativer i den forbindelse. Via adventisternes hjemmesider kommer en del nye i kontakt med menigheden, ligesom medlemmerne også fra tid til anden deler materiale ud på bl.a. Lille Torv i Aarhus. Herudover arrangerer Adventistkirken hyppigt livsstilsaftener med sloganet *Sandheden om sundheden*. Her samles både medlemmerne

og dem, der ellers måtte være interesserede, om at forberede et sundt måltid sammen, hvorefter de fortsætter med bibelstudier. Til disse aftener er der stort fokus på, at der skal herske en uformel stemning med plads til også udefrakommendes spørgsmål.

Økonomiske forhold

Adventistkirken er et anerkendt trossamfund, og heraf følger, at bevægelsen har visse skattefordele. Når en person vælger at give et bidrag til kirken, kan dette trækkes fra i skat. En af de børne- og ungdomsaktiviteter, som adventisterne engagerer sig i, er at lede en spejderbevægelse, som kaldes Adventistspejderne. I forbindelse med dette spejderarbejde modtager kirken et tilskud fra Aarhus Kommune, men herudover er kirken selvfinansierende. Under den ugentlige gudstjeneste indsamler menigheden kollekt, som skal hjælpe kirken i den daglige drift. Menigheden anmoder desuden om et månedligt bidrag til lys og varme, og indimellem modtager menigheden også gaver fra medlemmerne. Herudover betaler alle adventister tiende af deres indkomst, og denne går til hovedkontoret og bruges udelukkende til det evangeliske arbejde. Adventistkirken i Danmark ejer og driver forskellige virksomheder rundt om i Danmark, hvoriblandt kan nævnes helsesanatorier, et kursuscenter ved Mariager Fjord, flere privatskoler og plejehjem. Overskuddet herfra går til kirken og fordeles efter behov mellem ungdomsarbejde, mission, vedligeholdelse m.m.

Religiøs/spirituel praksis

Adventisternes ugentlige helligdag er lørdag, sabbatten, hvilket begrundes med, at der i Det Gamle Testamente siges, at lørdag er den syvende dag efter skabelsen, og at den derfor skal holdes hellig. Sabbatten løber fra fredag ved solnedgang, indtil solen igen går ned om lørdagen. I dette tidsrum er det meningen, at man skal sætte sine egne interesser til side og i stedet fordybe sig i sin kristne tro, fx ved bibelstudier. Sabbatten skal minde den enkelte om skabelsen og samtidig være et løfte om Jesu genkomst.

Hver lørdag formiddag samles adventisterne til fælles bibelstudier og gudstjeneste. Bibelstudierne indledes med bøn og sang, hvorefter man studerer og diskuterer forskellige bibeltekster. Mens de voksne studerer sammen, afholdes et tilsvarende møde for børnene. Herefter følger gudstjenesten, der på mange måder minder om øvrige kristne kirker med elementer som bøn, salmesang, skriftlæsninger, prædiken m.m. Dog er der hos adventisterne en større vægt på evighedsperspektivet. For det meste er det under en sådan gudstjeneste, at voksendåben finder sted. I Aarhus-menighedens kirkesal er der bag talerstolen et bassin, hvor dåben kan forestås med dåbskandidaterne klædt i en hvid dåbsdragt, mens præsten er helt i blåt. Al-

ternativt kan kommende medlemmer blive døbt i en sø eller fjord, fx i forbindelse med Adventistspejdernes årlige sommerlejr.

Et punkt, hvor adventisternes gudstjeneste afviger fra fx den folkekirkelige gudstjeneste, er i forbindelse med nadveren. For at gøre nadvermåltidet til noget mere specielt afholdes den i adventistmenigheden kun få gange årligt. Desuden er det kun dem, der er blevet døbt, der kan få lov at deltage. Umiddelbart inden nadveren praktiseres fodtvætning, hvor adventisterne vasker hinandens fødder efter Jesu eksempel. Dette foretages som et symbol på de troendes fællesskab og den villighed, der er til at tjene Jesus og hinanden.

Udover den fælles praksis er der et stort fokus på den enkeltes gudsforhold, for adventisterne ser det personlige forhold til Jesus som det vigtigste element i deres religiøsitet. Jesus skal ses som en personlig ven og frelser, og et sådant forhold styrkes ved individuel bøn og bibelstudier og evt. også ved andagter i familien.

Eksterne relationer

Adventistkirken arbejder ikke som sådan sammen med andre religiøse bevægelser, da de ikke ser sig selv som proøkumeniske, det vil sige, at de ikke aktivt er engagerede i at samle forskellige kristne kirker. Selv om adventisterne deler flere trosforhold med andre kristne retninger, ønsker de ikke at gå på kompromis med deres særlige kendetegn. Adventisterne anerkender desuden, at de har visse ligheder med andre religioner, da både islam og jødedom lægger vægt på at overholde specifikke spiseregler. Adventisterne har på det seneste fået en del ros fra muslimernes side, på grund af hvad de anser for at være en konsekvent behandling af Bibelens budskab med hensyn til både spisereglerne og overholdelse af sabbatten. Overfor diverse nyhedsmedier er adventisterne positivt stemt. Særligt aviserne har i de senere år bragt en del artikler om adventisterne, deres fokus på helse og deres høje gennemsnitslevealder. Denne positive omtale sætter menigheden naturligvis stor pris på, og gruppen har aldrig prøvet at blive ”hængt ud” på nogen måde. I forbindelse med arrangementer benytter adventisterne sig i vid udstrækning af muligheden for at reklamere i forskellige dagblade.

Hjemmeside og sociale medier

Adventisterne gør stor brug af internettet i form af Aarhus-menighedens hjemmeside. Her findes information om de aktiviteter, der finder sted, såsom gudstjenester og livsstilsaftener, og også en liste over, hvilke præster der prædiker de enkelte lørdage. Herudover kan man læse en kort beskrivelse af adventisternes tro

og også en række artikler med kristne emner omhandlende bl.a. sabbatten og de ti bud. På hjemmesiden er menighedsbladet at finde, som udgives en gang om måneden. Herudover findes links til relevante hjemmesider, heriblandt adventisternes officielle hjemmeside med mere information om deres udlægning af kristendommen. Adventisternes ungdomsmenighed Cafékirken har egen hjemmeside, hvor der gøres reklame for deres arrangementer: bl.a. gudstjenester, filmaftener og caféen, som holder åbent hver onsdag. Cafékirkens hjemmeside indeholder herudover podcasts af menighedens prædikener. På Facebook er Cafékirken også at finde, hvor man på undersøgelsens tidspunkt havde 106 brugere. Denne side bruges til at gøre reklame for diverse arrangementer, ligesom man også kan finde billeder fra tidligere lejligheder.

Forandringer

I løbet af de sidste 10 år har adventistmenighedens medlemstal i Aarhus været faldende, men der kommer dog også nye til i forbindelse med livsstilsaftener og andre arrangementer. De adspurgte peger på, at det område, hvor der er sket størst forandringer, er adventisternes ungdomsmenighed Cafékirken. I forhold til adventistmenigheden er Cafékirken gået i en lettere karismatisk retning med hensyn til liturgien. Cafékirken benytter sig også af rytmisk musik, hvor adventisterne er mere traditionelle med orgel som akkompagnement til gudstjenesterne.

Kontakt

Århus Adventistkirke
Fuglebakkevej 1A, Aarhus V
Præst: Tue Westing
Tlf.: 75 81 67 68

Litteratur og kilder

http://aarhus.adventistkirke.dk

Undersøgelsen er udført af Nikoline Sass, Louise Nabe-Nielsen og Anette D. Andersen.

Tidligere undersøgelse udført af Anna Christoffersen.

Aarhus Baptistmenighed, Immanuelskirken

Præsentation og navn

Baptisterne i Aarhus og omegn har Immanuelskirken på Frederiksbjerg som deres naturlige omdrejningspunkt. Det er her, den ugentlige søndagsgudstjeneste bliver holdt, og den omfattende bygning i tre plan, som ligger i forlængelse af selve kirken, huser en vifte af forskellige aktiviteter for menighedens medlemmer.

Baptistmenigheder har været at finde i det religiøse landskab i Danmark siden den første lille kreds på 11 baptister stiftede Daabsmenigheden i Kjøbenhavn. Det var i 1839. Men allerede i 1500-tallets England noteres en ”Anabaptistisk bevægelse” (”anabaptist” betyder ”gendøber”), der, ganske som moderne baptister, ikke praktiserer barnedåb, men i stedet ”voksendåb” eller ”troendes dåb”. Baptisterne forstår grundlæggende sig selv som kristne på lige fod med andre kristne og definerer deres egenart ved fem centrale punkter: den personlige tro på Jesu Kristi liv, voksendåben, det demokratiske ideal, ønsket om frihed fra staten og missionskaldet.

Baptisternes dåbsopfattelse og praksis med vægt på dåb af voksne har historisk ført til forfølgelser og undertrykkelse, da de dominerende kirkesamfund har lagt stor vægt på barnedåben og opfattet kritik af denne som frafald fra den rette kristendom. Det var således først med den danske grundlovs indførelse af religionsfrihed i 1849, at det blev muligt for baptisterne offentligt at praktisere deres tro i Danmark. I 1888 samledes de lokalt funderede menigheder i den første landsdækkende sammenslutning af baptistmenigheder, kaldet De døbte Kristnes Forening i Danmark (senere ændredes navnet til Det Danske Baptistsamfund), og i 1954 blev baptismen et anerkendt trossamfund i Danmark. Det Danske Baptistsamfund har siden 2000 heddet Baptistkirken i Danmark, og i dag (2012) har denne ca. 5.300 medlemmer på landsplan, fordelt på 53 lokale menigheder.

Den troendes dåb er ikke et formelt krav for medlemskab i baptistkirken. Det afgørende for baptisterne er troen på Jesus Kristus og forståelsen af, at enhver, der bekender sig til ham, er kristen uanset dåb. Adgangskriteriet for at kunne indgå i baptistmenigheden er, at man har lyst til at være en del af et fællesskab omkring Jesu Kristi liv og ord. Troendes dåb er således ikke et absolut krav for medlemskab, men anbefalelsesværdigt, fordi handlingen markerer en aktiv og personlig bekendelse af troen. Dåben symboliserer be-

gravelse og opstandelse. Den markerer begyndelsen på et nyt liv med Gud, kaldet til at deltage aktivt i udbredelsen af det kristne evangelium gennem ord og handlinger, og er samtidig en officiel indlemmelse i baptistmenigheden. Dåben består i praksis i, at *hele* legemet nedsænkes i vand. Som oftest døber man i baptistkirken i en såkaldt "dåbsgrav", som er et bassin fyldt med vand.

For baptisterne er troen et forhold mellem det enkelte menneske og Gud, og de ønsker, at troen skal blive til handling (livsførelse og mission). Bibelen, med særlig vægt på Det Nye Testamente, er den afgørende kilde til deres kristne tro og livsførelse. Beretningerne om Jesus Kristus og hans liv som menneske er centrale, fordi de, ifølge baptisterne, viser, hvem Gud er.

Et liv med Gud er for baptisterne ikke afhængigt af bestemte ritualer, mennesker, bygninger eller institutioner. Troen er ikke noget, den enkelte selv kan skabe, men er derimod en "gave" fra Gud. Det er dog op til den enkelte, hvad "gaven" bruges til. Baptisterne ønsker, at deres tro skal blive til handling.

Troen er personlig, men dyrkes også i menighedsfællesskabet, hvor man gennem forskellige aktiviteter og grupper støtter, opmuntrer og supplerer hinanden. Den lokale menigheds funktion er at være et sted, hvor enhver kan modtage det kristne budskab og være med til at videregive det til andre. For baptisterne er alle lige for Gud, og det samme er deres læsning og tolkning af Bibelen. Det vil sige, at hverken præster eller andre kan "bestemme troen" eller diktere en bestemt praksis. Præstefunktionen kan derfor principielt varetages af enhver fra menigheden, ligesom der kan gives dispensation i forbindelse med vielser og begravelser, som er handlinger, der har direkte forbindelse til det omgivende samfund og den danske stat.

Det ligger i baptistkirkens grundforståelse, at enhver baptist er missionær, i den forstand at evangeliet må udbredes, og at udbredelsesmåden skal tilpasses den kulturelle samtid. Det betyder eksempelvis, at gudstjenesteformerne er under konstant udvikling.

Gruppens historie i lokalområdet

Efter ønske fra en allerede eksisterende baptistkreds blev Baptistmenigheden i Aarhus stiftet i år 1911. Baptistkredsen havde været i byen siden 1899, men var officielt tilknyttet baptistmenigheden i Aalborg, der sammen med menigheden i København havde været en af de to mest betydningsfulde menigheder i landet, siden baptismen kom til Danmark. Grundstenen til Aarhus-menighedens egen kirke, Immanuelskirken på Frederiksbjerg Torv, blev lagt i 1912, og kirken har siden fungeret som samlingssted for baptistmenigheden

i Aarhus. Kirkebygningen blev i 1959 udvidet væsentligt på grund af pladsmangel og blev senest renoveret i 2002-03.

Udover baptistmenighedens egne aktiviteter huser Immanuelskirken også International Harvest Christian Center, der er en protestantisk evangelikal frikirke.

Organisation

Aarhus Baptistmenigheds struktur, som landets baptistkirker i øvrigt, kan bedst beskrives som en klassisk foreningsstruktur med en demokratisk valgt bestyrelse. Baptistkirken i Danmark er en paraplyorganisation med en flad struktur, hvilket vil sige, at stort set alle lokale beslutninger tages i de 53 lokale menigheder, der er i Danmark. Kun fællesanliggender tages op på en landskonference, som afholdes hvert andet år.

Til landskonferencen har alle fremmødte baptister taleret, mens kun menighedernes delegerede har stemmeret. Hver menighed er repræsenteret ved tre delegerede, uanset antallet af medlemmer i den pågældende menighed.

Minimum fire gange årligt afholdes der ”menighedsmøde”, eller generalforsamling, i de enkelte menigheder, og her har alle medlemmer tale- og stemmeret. Her træffes beslutninger om den pågældende menigheds visioner og større beslutninger. Det lokale menighedsråd vælges for et år ad gangen, og det er menighedsrådet, der sammen med en evt. ansat præst har ansvaret for kirkens daglige ledelse og drift. Menighedsrådet i Aarhus Baptistkirke består af otte valgte medlemmer, men alle menighedens medlemmer har i praksis indflydelse på og ansvar for menigheden.

Med undtagelse af nogle få mindre ansættelser (fem-otte timer ugentligt) er Immanuelskirken drevet af frivillig arbejdskraft. Kirkens aktiviteter bliver varetaget af arbejdsgrupper, der tager sig af områder såsom spejderarbejde, ungdomsarbejde, (gospel-) korarbejde og seniorarbejde. Den enkelte arbejdsgruppe er ledet af et demokratisk valgt udvalg, der aflægger rapport til menighedsrådet, som står for den overordnede koordinering af arbejdsgrupperne.

Der var, da undersøgelsen blev foretaget, ikke nogen præst ansat i Immanuelskirken, hvorfor gudstjenesterne blev varetaget af nogle af menighedens egne medlemmer. Det er imidlertid menighedsrådets ønske på sigt at fastansætte en præst.

Tidligere blev hovedparten af baptistkirkernes præster uddannet på Baptistsamfundets Teologiske Seminarium, der indtil år 2000 lå i Tølløse, men siden hørte under den fælleskirkelige uddannelse SALT (Skandinavisk Akademi for Ledelse og Teologi), der i Danmark havde hovedsæde i København. Begge uddannelser er dog i dag nedlagt, og der eksisterer i skrivende stund ikke nogen egentlig baptistisk teologisk uddannelse i Danmark.

Medlemmer

Ved sin stiftelse i 1911 talte Aarhus Baptistmenighed 49 medlemmer. Omkring 1980 oplevede menigheden sin hidtil højeste medlemstilslutning med over 300 medlemmer. I dag (2012) har menigheden 153 medlemmer og har i de seneste 10 år oplevet et mindre fald i medlemstal. Bortset fra en betydelig fraflytning i 2005 (20 iranere flyttede til Church of Love, se denne) har nedgangen i medlemstal sine naturlige årsager i menighedens aldersmæssige sammensætning, som har en overrepræsentation af seniorer. Antallet af kirkens faktiske brugere er imidlertid højere, end menighedens egne officielle tal giver indtryk af, da det er ved dåben, at medlemmer bliver registreret. Det vil sige, at eventuelle børn og unge, bekendte og andre interesserede kan deltage i kirkens aktiviteter uden at være formelt registrerede i menigheden.

Indtil 1984 var kravet for medlemskab i baptistkirken ”troendes dåb”. I de senere år er kravene blevet mere nuancerede, og i Aarhus Baptistmenighed er der ”fire veje” til medlemskab; troendes dåb, overførsel fra anden menighed eller kirkesamfund med samme dåbspraksis, overførsel fra barnedøbende kirkesamfund, som fx folkekirken, (overført medlemskab), bekendelse af tro på Jesus Kristus (åbent medlemskab). Der er ikke tale om en hierarkisk eller prioriteret liste af veje ind i medlemskab af trossamfundet, og der er ikke generel teologisk klarhed om, hvordan man skal forholde sig til barnedøbte, men menigheden byder dem velkommen.

Som medlem af Aarhus Baptistmenighed kan man ikke være medlem af andre trossamfund. Dog er det ret almindeligt, at menighedens medlemmer lejlighedsvis deltager i eksempelvis folkekirkens højmesse eller i andre økumeniske sammenhænge (samarbejde på tværs af kirker).

Økonomiske forhold

Aarhus Baptistmenighed er, som alle andre danske baptistmenigheder og frikirker i det hele taget, selv ansvarlig for sin virksomhed. Det er alene medlemmernes donationer, typisk i form af kollekt eller faste må-

nedlige bidrag, der sammen med indtægter fra de af menigheden ejede boliger dækker kirkens udgifter, vedligeholdelse, drift, aktiviteter og lønninger. Kollekten er en fast del af den traditionelle gudstjeneste i baptistkirken. Ligesom andre frikirker modtager baptistkirken ikke statslige tilskud, og Aarhus-menigheden modtager heller ikke tilskud fra Baptistkirken i Danmark. Derimod donerer de en del af deres overskud til denne. Der modtages indimellem kommunale tilskud i forbindelse med børne- og ungdomsarbejde.

Religiøs/spirituel praksis

Omdrejningspunktet for Immanuelskirkens religiøse praksis er den ugentlige søndagsgudstjeneste. Den "almindelige" baptistgudstjeneste minder i sin liturgiske form om folkekirkens højmesse og består typisk af et præludium, en velkomst, velsignelse, bøn, sang/salme, kollekt, prædiken, sang (evt. nadver), information om kirkens kommende arrangementer og et postludium. Det er dog op til den, som leder gudstjenesten, at bestemme formen. Den almindelige gudstjeneste bliver afløst to gange månedligt, dels af en gospelgudstjeneste og dels af den populære Agora-gudstjeneste. Sidstnævnte er kendetegnet ved at bryde med den traditionelle ramme og tematisk at nytænke gudstjenestens format. Arrangementer og gudstjenester annonceres på Immanuelskirkens hjemmeside og via ugentlige nyhedsbreve, der udsendes pr. mail.

Der er ingen bestemte regler for, hvor gammel man skal være for at kunne blive døbt i baptistkirken. De fleste baptister er teenagere, når de vælger at blive døbt, da man her menes at kunne træffe et bevidst valg om sin tro. Selve dåbshandlingen, lige såvel som "barnevelsignelse" af små børn, finder sted under den almindelige gudstjeneste. Dåben indledes med en personlig bekendelse af troen på Jesus Kristus som frelser og Herre. Ved dåben er dåbskandidaten klædt i hvidt tøj, og efter at dåbskandidaten har bekendt sin tro foran menigheden, nedstiger denne i den dertil indrettede dåbsgrav (dåbsbassin). Ifølge baptisterne gør voksendåben konfirmationen overflødig.

Alle i baptistmenigheden kan formelt set døbe, og i fraværet af en fastansat præst kan menighedsrådet give et medlem dispensation til at foretage vielser med juridisk gyldighed. Det samme gør sig gældende for begravelsesceremonier, om end selve begravelsen foregår på folkekirkens kirkegårde. Som anerkendt trossamfund er Aarhus-menigheden forpligtet på at føre kirkebøger over egne medlemmers dåb, vielse og død.

Immanuelskirken er ikke blot stedet for den ugentlige gudstjeneste, vielser, nadver og dåb, men danner også ramme om en række aktiviteter for menigheden. Bygningen huser to gospelkor, et rytmisk kor, spejdere, børnekirke, en ungdomsgruppe, en seniorgruppe, gildespejdere (seniorer på 60+), bibelgrupper og fællesspisninger.

Eksterne relationer

Aarhus Baptistmenighed, såvel som Baptistkirken i Danmark generelt, mener at kirke og stat bør adskilles. Den mener, at Danmark som demokratisk stat bør være verdslig og uden religiøs præference, hvilket i praksis vil betyde, at alle trossamfund ligestilles og har lige rettigheder. For baptisterne er velsignelsen af ægtefolk den væsentlige *kirkelige* handling, og det juridiske ønskes varetaget af de offentlige myndigheder.

Missionsvirksomheden ligger dybt forankret i baptistkirkens selvforståelse, det både på lokal- og internationalt plan. Specielt satses der i skrivende stund på udvalgte lande i Afrika. Aarhus Baptistmenighed har også egne projekter, som koordineres og udføres af frivillige fra menigheden (eksempelvis indsamler og sender de tøj til Letland).

Igennem Baptistkirken i Danmark indgår landets 53 selvstændige menigheder i et bredere internationalt samarbejde med De Nordiske Baptistkirker, European Baptist Federation (EBF), International Baptist Theological Seminary (IBTS), Baptist World Alliance (BWA). Baptistkirken indgår også i en række økumeniske samarbejder gennem Kirkernes Verdensråd, Den Europæiske Kirkekonference (KEK), Danske Kirkers Råd og Lausannebevægelsen.

Hjemmeside og sociale medier

Aarhus Baptistmenighed har en hjemmeside med oplysninger om menighed og kalender. Menigheden benytter ikke sociale medier i forbindelse med kirkens aktiviteter.

Forandringer

Aarhus Baptistmenighed har gennemgået nogle markante religiøse og organisatoriske ændringer siden seneste afrapportering i 2003. Dengang fungerede Jens Christensen som præst, og han tog sig bl.a. af kirkens relationer til andre baptistmenigheder samt det fælleskirkelige samarbejde. Ved Jens Christensens afsked i 2011 blev Justino Waco ansat som præst på fuld tid. Han blev dog kun i kirken indtil april 2012, og siden har Baptistkirken i Aarhus stået uden præst.

Den religiøse praksis varetages nu af medlemmer af menigheden. Praksis har ændret sig i forhold til gudstjenesteformen, som i dag er mere åben i forhold til tidligere. Nogle gudstjenester følger dog stadig et mere traditionelt mønster, mens andre har nye former, fx Agora-gudstjenesteformen. Tidligere blev baptistpræster uddannet på Baptistsamfundets Teologiske Seminarium, siden på SALT (Skandinavisk Akademi for Ledelse og Teologi). P.t. findes der ingen formel uddannelse af baptistpræster i Danmark. Menigheden kommunikerer også anderledes med sine medlemmer og har fx erstattet de tidligere 10 årlige udgivelser af medlemsbladet med ugentlige nyhedsbreve pr. e-mail.

Kontakt

Aarhus Baptistmenighed, Immanuelskirken
Hedemannsgade 1, 8000 Aarhus C
Tlf.: 30 49 26 25
E-mail: mail@immanuelaros.dk
www.immanuelaros.dk
Baptistkirken i Danmark www.baptistkirken.dk

Litteratur og kilder

Baptiskirken.dk

(set den 22.10.2012)

Hylleberg, Bent & Bjarne Møller Jørgensen

1989 *Et kirkesamfund bliver til*, Føltved

Immanuelaros.dk

(set den 22.10.2012)

Møller-Hansen, Lotte

2012 ”Hvad er baptister for nogen?”, in *Baptist.dk –FAQ om baptister*, Baptistkirken i Danmark

www.baptistkirken.dk/fileadmin/user/downloads/baptist_dk_pdffiler/2010_07_baptist_dk.pdf, (set d. 18.10.2012) [NB: Publikationens tal er fra 2010].

Undersøgelse udført af Christian Joen Jensen.

Tidligere undersøgelse udført af Lone Jørgensen.

Århus Frikirke

Præsentation og navn

Århus Frikirke er en lille menighed, der holder til i Risskov. Det er en evangelisk frikirke, som opfatter sig selv som en del af kristendommen. Navnet er valgt på baggrund af den frihed, som kirken gerne vil signalere udadtil, som et billede på, at der er plads til alle i kirken. Samtidig har de valgt navnet, fordi det er neutralt, da de ikke ønsker, at det skal sætte dem i forbindelse med en bestemt retning indenfor kristendommen. Kirken var tidligere en del af Kristent Centrum i Aalborg. De gik under samme navn, indtil de i år 2003 valgte at frigøre sig fra Kristent Centrum og etablere deres egen kirke i Aarhus. Der tages først og fremmest udgangspunkt i Bibelen, som de anser for at være Guds rene ord og derfor ikke ønsker at fortolke på. Det er troen på Jesus, der er fundamentet for menigheden. De har en vision om, at man skal lade sin tro på Jesus blive synlig i hverdagen og ikke blot til møderne om søndagen.

Menigheden mødes hver søndag kl. 10.30 i Risskov i lejede lokaler. Her er det primære forkyndelsen af det kristne budskab. Håndspålæggelse og forbøn er derudover en integreret del af møderne om søndagen.

Århus Frikirke nærer et stort ønske om at blive større og nå så mange som muligt med deres budskab.

Gruppens historie i lokalområdet

På opfordring fra modermenigheden i Aalborg blev det, der i dag hedder Århus Frikirke, grundlagt i 1992 under navnet Kristent Centrum. Kristent Centrum blev stiftet af Hans Berntsen i Aalborg i 1983 efter et samarbejde med baptistkirken. Hans Berntsen, som dog senere trådte ud af Kristent Centrum, er bl.a. kendt for at optræde på tv med forbøn og helbredelse. Hans popularitet medførte bl.a. et øget medlemstal i kirken. Flere af disse medlemmer kom fra andre dele af landet, hvilket senere medførte etableringen af Kristent Centrum i Aarhus. Medlemmerne fra Aarhus havde fra starten et ønske om at blive en selvstændig menighed, når fundamentet for dette ville være stærkt nok. Efter adskillelsen havde de i begyndelsen løbende kontakt til Kristent Centrum i Aalborg. Kontakten forsvandt med tiden, og i 2003 skiftede menigheden derfor navn til Århus Frikirke. I den forbindelse blev kirken også godkendt som trossamfund. Der er nu ikke længere forbindelse til Kristent Centrum i Aalborg.

Menigheden mødtes i begyndelsen på en skole i Risskov. På grund af pladsmangel flyttede de derefter til lejede lokaler på Tulipanvej i Risskov. Der har altid været et ønske om større lokaler og flere medlemmer,

og da økonomien tillod det, flyttede de derfor i år 2005 ind på Vejlbjergvej i Risskov i lejede lokaler. Her holder de til endnu og har ikke intentioner om at skifte lokalerne ud foreløbig.

Organisation

Organisationsstrukturen i Århus Frikirke er inspireret af den tidligere modermenighed Kristent Centrum. Ledelsen består af et ældsteråd, som ikke vælges demokratisk, men på baggrund af en personlig vurdering fra ældsterådet selv. Ældsterådet består af tre ligestillede medlemmer, der varetager forskellige opgaver. De nuværende tre medlemmer af ældsterådet har alle været en del af menigheden Kristent Centrum i Aalborg. En af dem var også medlem af deres ældsteråd. Ældsterådet er formelt set de organisatoriske ledere, men i praksis træffes beslutningerne i fællesskab med de øvrige medlemmer i menigheden. Ældsterådet fungerer både som religiøse ledere og organisatoriske ledere. På grund af menighedens størrelse er de selvudnævnte, og det har været uændret siden etableringen. Generelt er det en løs struktur, der præger menigheden, hvilket kan tilskrives det begrænsede medlemstal. Hvis gruppen skulle vokse sig større, ville det være naturligt at udvide ældsterådet og dermed danne mere struktur i menigheden.

Medlemmer

Århus Frikirke har 15 medlemmer. Omkring 10 af dem deltager fast i møderne. Medlemsgruppen tegner i øjeblikket kun voksne medlemmer. Med et indrettet børneværelse inviterer de dog til, at man har børn med i menigheden. Alle medlemmer er af dansk oprindelse og kommer fra Aarhus Kommune. Der har dog tidligere været enkelte medlemmer med anden etnisk baggrund, der har deltaget i møderne. Den nuværende medlemsgruppe har udover det kirkelige ikke andre særlige fælles interesser. Møderne foregår på dansk og bliver af og til suppleret af sange på engelsk.

Alle – også ikke-medlemmer – er meget velkomne til at deltage i møderne i Århus Frikirke. De bruger betegnelsen 'tilhører' om en, der deltager i møderne, men ikke har sagt ja til Jesus endnu. Alle medlemmer starter derfor som tilhørere, og man kan først blive medlem, når man har sagt ja til Jesus. Der er ikke nogen form for dokumentation for dette, da man ser det som en tillidssag. At sige ja til Jesus er det eneste krav for at blive medlem. Derudover er der dog et ønske fra ældsterådets side om, at man gennemgår nogle trin, hvor man modnes åndeligt. En modning, der på sigt skal give mulighed for, at medlemmer kan varetage større åndelige opgaver.

Når man først er medlem, er der ikke andre ting, der skal opfyldes. Der ikke et krav om fast betaling til menigheden. Det er dog velset, at man deltager ved møderne om søndagen. Samtidig er der en forhåbning om, at medlemmerne i den åndelige modningsproces får et ønske om at bidrage økonomisk. Som medlem af Århus Frikirke kan man som udgangspunkt leve sit liv, som man har lyst til. Alt er tilladt, men ikke alt er velset.

Der er fra menighedens side et stærkt ønske om at vokse sig større. De har altid haft denne interesse, da de ud fra et kristent synspunkt mener, det er vigtigt at viderebringe budskabet om Jesus. Rent praktisk er det også nødvendigt med flere hænder. Ældsterådet ønsker især unge mennesker, som kan være med til at videreføre kirken.

Kirken reklamerer ikke i aviser og lignende. Mødelederen vil dog gerne udsende nyhedsbreve til husstande i nærområdet og derigennem skabe kontakt. Den nuværende menighed er hovedsageligt båret af én familie og deres personlige kontakter.

Økonomiske forhold

Alle udgifterne i Århus Frikirke finansieres gennem medlemmerne. Fem medlemmer betaler tiende –10 % af deres årlige indkomst. Derudover er der frivillig kollekt hver søndag. Menigheden modtager ikke direkte offentlig støtte og ønsker det heller ikke. De mener ikke, at andre skal finansiere deres kirke, da de lægger vægt på at være selvstændige. Dog benytter de sig af de fradragsberettigede regler for godkendte trossamfund, der eksisterer angående tiende og gavebrev. Alt arbejde i Århus Frikirke er frivilligt. Hverken talere eller mødeledere modtager honorarer. De faste udgifter er derfor kun til husleje og forbrug. Økonomien er blevet stærkere med årene. Medlemmerne har med tiden fået større tilknytning til gruppen og bidrager derfor med faste donationer. Det betyder også, at de har et overskud, som de bruger til at støtte nødhjælpsorganisationerne, som arbejder ud fra Sønder Bork og Sarons Dal i Norge.

Religiøs/spirituel praksis

Den primære religiøse aktivitet, der finder sted i Århus Frikirke, er søndagsmøderne. De afholdes hver søndag kl. 10.30 og varer en time. Efter den religiøse handling samles menigheden omkring kaffe og ofte også et måltid. Mødernes fokus er at have Jesus i sit liv. De starter med en lovsang enten på engelsk eller dansk. Det bliver efterfulgt af et vidnesbyrd, som er en personlig beretning, en religiøs oplevelse eller en refleksion

over et bibelvers. Så følger en kort bøn, hvorefter mødelederen holder prædiken. Hvis nogen ønsker det, er der efter prædikenen mulighed for forbøn og håndspålæggelse. Mødet afsluttes med lovsange. Én gang om måneden er der nadvergang. Den har stor betydning, fordi det er gennem nadverritualet, at man indtager Jesu blod og legeme. Det er netop det essentielle for menigheden, at man har Jesus i sig altid.

Forkyndelsen er det primære i Århus Frikirke. Bøn og helbredelse kommer i anden række. Mødelederen fremviser steder i Bibelen, som påviser vigtigheden af at have Jesus i sit liv hver dag. Her stiller han retoriske spørgsmål henvendt direkte til enkeltmedlemmer i menigheden. Det er vigtigt, at deltagerne får noget med sig hjem, som de kan anvende i praksis.

Ved forbøn beder mødelederen højlydt udover forsamlingen. Han beder om forskellige ting som fx helbredelse, graviditet, vægttab, økonomi og lignende. Håndspålæggelsen foregår derimod individuelt i et hjørne af lokalet. Menigheden synger lovsang, mens der bedes for den pågældende. Mødet er uformelt, og strukturen er løs. Fx er det altid muligt at komme med nye sange eller bidrage med, hvad man måtte have på hjerte. Der er ikke mange symboler i det rum, hvor den religiøse praksis udføres. Der lægges vægt på troen og ikke på udsmykningen. Derfor er lokalet meget enkelt indrettet.

Eksterne relationer

Siden kirken frigjorde sig fra Kristent Centrum i Aalborg, har de ikke haft kontakt til andre menigheder i hverken Aalborg eller Aarhus. De har en fast kontakt til nødhjælpsorganisationen i Sønder Bork. Herigennem donerer de tøj, penge og legetøj til børn i Rumænien. Der er indsamling to gange om året.

Selve teologien er beslægtet med pinsebevægelsen. Århus Frikirke er inspireret af de åndelige strømninger, der har kendetegnet pinsekirken de sidste 100 år. De har dog ingen mødekontakt med pinsekirken.

Hjemmeside og sociale medier

Århus Frikirke har egen hjemmeside. Det er dog ikke her, kontakten udadtil foregår. Siden indeholder kontaktinformationer, mødeplan og lidt om, hvad menigheden står for. Informationerne ses i overskriftsform og er ikke opdateret på alle punkter. De har et godt forhold til de lokale medier, som den lokale avis og nyhedskanal. De har tidligere haft kontakt med dem, men benytter dem næsten ikke længere. Hverken til formidling af deres budskab og holdninger eller medlemshvervning.

Forandringer

Økonomien er blevet bedre gennem de seneste 10 år. Det skyldes ikke en medlemsstigning, men derimod et stærkere tilknytningsforhold til kirken. Medlemmerne betaler nu større faste donationer. Det har finansieret de længe ønskede større lokaler. Der er stort set ingen ændringer indenfor strukturen af søndagsmøderne. Dog ses der en lille tilbagegang i aktivitet, da møderne nu kun afholdes om søndagen, hvor der tidligere også var møder om fredagen. Den indre organisationsstruktur har været uændret siden etableringen, men i forhold til eksterne relationer har de afbrudt kontakten til den tidligere moderorganisation i Aalborg.

Kontakt

Århus Frikirke
Vejlbjergvej 6A
8240 Risskov
Tlf.: 86 19 71 90 (Erik Hansen)
E-mail: aarhus-frikirke@bogfoerings-butikken.dk

Litteratur og kilder

www.aarhusfrikirke.dk

Undersøgelsen er udført af Cecilie Cedergren og Therese Bache.

Aarhus Metodistkirke

Præsentation og navn

Metodismen er et evangelisk kristent trossamfund med ca. 70 millioner medlemmer på verdensplan. Metodismen opstod i England i 1700-tallet som en vækkelsesbevægelse indenfor den anglikanske kirke. Bevægelsen blev stiftet af den anglikanske præst John Wesley, der til trods for det senere brud med den anglikanske kirke holdt fast ved den anglikanske kirkes dogmatik. Bevægelsen startede som en studiegruppe på universitetet i Oxford under navnet "the Holy Club". Navnet metodisme blev oprindeligt givet som et spotte- og øgenavn til "the Holy Club". Navnet henviser til klubbens meget praktiske tilgang til kristenlivet og metodiske udlevelse af den livsførelse, som bliver beskrevet i Det Nye Testamente. John Wesley tog imidlertid navnet til sig, fordi ordet metodist kommer af det græske *meta odos*, som betyder "en, der går vejen", hvilket John Wesley anså for at være en ærestitel, eftersom det også var et navn, der blev brugt om de første kristne.

Metodismen spredte sig til Nordamerika, og efter USA blev en selvstændig nation efter uafhængigheden fra England, voksede metodismen sig til en af de mest udbredte kirkeretninger i USA. Denne udbredelse gjorde, at mange danske immigranter i USA kom i kontakt med metodismen, og nogle af dem bragte den med sig tilbage til Danmark. I Danmark blev metodismen ofte udbredt af en enkelt person eller lille gruppe, som missionerede i private hjem.

Historie i lokalområdet

Metodismen blev bragt til Aarhus fra Horsens i 1886 og vandt indpas som en del af de vækkelsesbevægelser, der havde stor succes i Danmark på det tidspunkt. Fra 1886 og frem voksede metodistmenigheden i Aarhus sig så stor, at behovet for egen kirkebygning opstod. Resultatet blev indvielsen af Betlehemskirken på Hjarnøgade i 1912. Betlehemskirken ejes og benyttes stadig af menigheden i Aarhus.

I 1917 blev der tilbygget et diakonissehjem, der i dag fungerer som kontorer, mødelokaler og festsal til officielle kirkelige arrangementer. Tidligere var der også tilknyttet et plejehjem til Betlehemskirken, som senere blev drevet i samarbejde med Aarhus Kommune. I 2011 blev plejehjemmet renoveret og omdannet til ungdomsboliger.

Organisation

Metodistkirken i Aarhus er del af den globale metodistkirke ”The United Methodist Church”. ”The United Methodist Church” forgrener sig ud til mindre enheder, der organisatorisk er forbundet med hinanden via årsmøder og konferencer. Både de lokale valg af medlemmer og de større organisatoriske beslutninger fortages ved et flertals- og repræsentativt demokrati, som er en del af de demokratiske grundprincipper, der bl.a. også giver retningslinjer for en jævn fordeling af poster mellem køn, alder og race.

På lokalt plan afholdes der hvert år et årsmøde eller årsfest. Her aflægger præsten rapport for det forgangne år, og der afholdes valg af bl.a. menighedsrådsformand samt andre poster, der skal varetages indenfor den lokale kirke. Ved årsfesten vælges også de medlemmer, der skal repræsentere den lokale kirke ved den nationale konference. Den nationale konference består af lige dele præster og menige medlemmer (præsterne er automatisk medlem i kraft af deres embede). Den nationale årskonference vælger medlemmer til *Centralkonferencen*, der er enheden, som varetager et givent geografisk område. På den måde varetager metodistkirken i Nordeuropa de skandinaviske og baltiske lande.

Centralkonferencen afholdes hvert fjerde år og har bl.a. til opgave at udpege biskopper og vælge medlemmer til *Generalkonferencen*.

Generalkonferencen afholdes ligesom *Centralkonferencen* hvert fjerde år og er det øverste organ i metodistkirken. Medlemmerne i Generalkonferencen står for udarbejdelse, og eventuelle ændringer, af kirkeordningen samt de retningslinjer og regler, som de lokale kirker styres efter.

Lokalt er kirkens præst den religiøse leder. Som ansvarlig for de lokale præster i Danmark står biskoppen, hvis embede også dækker Norge, Finland og Sverige. På verdensplan har metodistkirken et biskoppeligt råd, der består af 60-70 biskopper, men en egentlig religiøs leder for hele kirken findes ikke.

Medlemmer

I metodistkirken opererer man med to medlemskategorier. Ethvert medlemskab kræver, at man er døbt i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn (den treenige dåb), men denne dåb behøver ikke have fundet sted i en metodistmenighed.

Den ene gruppe går under navnet døbte medlemmer og indbefatter alle med tilknytning til kirken, som er døbt. Døbte medlemmer har igennem dåben muligheden for at blive viet og få deres børn døbt i kirken og anden kirkelig omsorg.

Den anden kategori går under betegnelsen bekendende medlemmer. De bekendende medlemmer er ofte personer, der er bevidste om deres tro, og som ønsker at tage aktiv del i kirken og dennes anliggender. Før man kan opnå et bekendende medlemskab, skal alle ansøgere igennem et undervisningsforløb, der skal være med til at sikre, at ansøgeren har et grundigt kendskab til kirken. Undervisningen afsluttes med besvarelsen af tre spørgsmål (se religiøs/spirituel praksis). I tilfælde af at ansøgeren ikke er døbt, sker dette umiddelbart inden optagelsen. Som bekendende medlem har man mulighed for at blive valgt ind i de organisatoriske organer indenfor metodistkirken.

Udover døbte og bekendende medlemmer findes der også en kontaktkreds med en mere løs tilknytning til kirken. Denne gruppe anses ikke for værende medlemmer, men nærmere som venner af kirken eller religiøse shoppere. Kontaktkredsens tilknytning til kirken opstår bl.a. gennem nogle af kirkens andre aktiviteter.

I Aarhus består metodistkirken af ca. 100 bekendende medlemmer og ca. 75-80 døbte medlemmer. Der er en overvægt i antallet af kvindelige medlemmer, og gennemsnitsalderen ligger på mellem 40 og 45 år. Udover de faste medlemmer vurderes der at være en stor gruppe mennesker med tilknytning til Betlehemskirken samt en del besøgende med anden etnisk baggrund end dansk.

Økonomiske forhold

Metodistkirken er en frikirke og modtager ikke penge fra staten. Kirkens medlemmer betaler selv kirkens bygninger, drift samt præstens løn. Kirkens økonomi opretholdes derfor gennem donationer. Medlemmer kan lave en forpligtigelseserklæring overfor Skat, der giver et skattefradrag på kontingentet til frikirken. Donation er dog helt frivillig, og der doneres under kollekt ved gudstjenesten. I tilfælde af økonomiske problemer kan en kirke søge midler hos hovedorganisationen, således at præstens løn kan blive betalt.

Religiøs/spirituel praksis

De primære religiøse praksisser i metodistkirken er gudstjeneste, bøn og bibellæsning. Gudstjenesten i Betlehemskirken bygger på den kristne gudstjeneste, som den tager sig ud i de fleste protestantiske kirker,

her med udgangspunkt i den anglikanske kirkes dogmatik og struktur (se Den Anglikanske Kirke). Gudstjenesten, der foregår hver søndag kl. 10.30, indledes med velkomst og sang. Musikken fylder en stor del af gudstjenesten, og deltagerne kan frit bestemme, om man vil synge stående eller siddende. Til trods for at en del af sangene er rytmiske lovsange, spilles der også traditionelle salmer. Umiddelbart før prædikenen er der indsamling, eller kollekt, hvor deltagerne kan donere det beløb, de finder passende, men donation er som før nævnt frivillig. Prædikenen foregår på gulvet mellem alter og menighed og gives frit udenfor tekstrækken, det vil sige, at præsten ikke er forpligtet på at prædike ud fra en bestemt tekst på en bestemt søndag. Præsten understreger, at det er vigtigt, at prædikenen skal tale til menighedens hverdag og ikke blot være teologiske overvejelser.

Der er mulighed for nadver hver anden søndag. At nadveren fejres hver anden uge, skyldes en ældre tradition fra en tid, hvor metodistkirken led af præstemangel, og hvor lægprædikanter ofte måtte forestå gudstjenesten. Eftersom lægprædikanterne ikke kunne forvalte sakramenter, måtte menigheden "nøjes med" at holde nadver, når en præst var til stede i kirken. Et element, der er centralt for Betlehemskirken, er refleksionstiden. Her får menigheden tid og ro til at tænke over et givent emne.

Under prædikenen er der mulighed for at deltage i en børnekirke. Børnekirke er et tilbud, som har til hensigt at forkynde prædikenens budskab, så at det er forståeligt for børn, og samtidig give forældrene ro til at høre prædikenen. Tilbuddet varetages af en frivillig fra menigheden.

Hos metodisterne døber man børn, men dåben ses ikke som den begivenhed, der gør barnet til Guds barn, men som den begivenhed, der indlemmer barnet i det kristne fællesskab. I metodistkirken er det hele menigheden, der står fadder, og den forudsætter derfor, at både forældre og menighed besidder en "levende tro". Menigheden har derfor en pligt til at videregive den levende tro til den barnedøbte. Dåben beskrives som en gave fra Gud, som man skal forholde sig til gennem hele livet, og dåben er en del af den proces, der fører til den bekendelse eller omvendelse, der følger, når barnet er blevet modent.

Således er dåben ikke en del af bekendelsen, men en selvstændig begivenhed. Ethvert døbt medlem bestemmer selv, hvornår vedkommende vil bekende sin tro, og det førnævnte undervisningsforløb varierer, alt efter hvor stort et kendskab man har til metodistkirken. Som sidste led i bekendelsen skal den enkelte bekende og bekræfte, at vedkommende tror på Bibelen og Jesus Kristus som sin frelser, og at vedkommende vil være trofast mod metodistkirken. Herved opnås status som bekendende medlem.

I Betlehemskirken har man mulighed for at deltage i smågrupper. Smågrupperne er ikke et unikt fænomen for metodistkirken og kendes også fra andre kirker under navnet cellegrupper. Smågrupperne er en enhed

indenfor kirken, hvor det primære formål er bibellæsning og bøn. Men smågrupperne har også karakter af socialt samvær og omsorg. Grupperne holder fx også fællesspisning og hjælper hinanden med diverse hverdagspraktiske ting såsom børnepasning og reparationer i private hjem. Grupperne har en leder, der formidler kontakten til præsten, hvis der er behov for, at denne kommer indover til vejledning i forbindelse med mere personlige problemer.

Udover gudstjeneste og smågrupper findes der flere forskellige aktiviteter med en social og religiøs dimension. Blandt de faste aktiviteter er "total torsdag" for børn og unge, seniorkreds, lovsangsaftener og gospelkor.

Kirken har en missionskreds, der har til formål at informere om og samle penge ind til kirkens missionsarbejde, der udelukkende er rettet mod internationale projekter.

Hjemmeside og sociale medier

Betlehemskirken har sin egen hjemmeside, www.betlehemskirken.dk. Hjemmesiden indeholder en oversigt over, hvad metodisme er. Kirkens kalender er offentligt tilgængelig på siden, derudover er der uddybende informationer om aktiviteter såsom børne- og ungdomsaktiviteter, kor og smågrupper. På betlehemskirken.dk findes links til metodistkirken.dk, hvor der er digitale versioner af bl.a. kirkeordningen, ritualbog og dåbssyn. Fra metodistkirken.dk linkes der også til de andre metodistmenigheder i Danmarks hjemmesider.

Eksterne relationer

Metodistmenigheden i Aarhus har et stort ønske om at vokse sig større. Det hænger sammen med evangeliets budskab om at skulle udbrede den kristne tro. Udover missionsarbejdet udenfor Danmark retter mission sig primært mod mennesker, som endnu ikke har et forhold til kirke og kristendom. Det gælder både ikke-kristne og personer, som er døbt og konfirmeret, men ikke har det førnævnte forhold til kirke og kristendom. Der er dog ikke tale om at "stjæle" medlemmer fra andre kirker, herunder folkekirken.

Menigheden i Aarhus har ikke nogen særlig kontakt til andre grupper. Kontakten til andre metodistmenigheder er, udover de forskellige konferencer, også begrænset.

Forandringer

Kirkebygningen er den samme som tidligere, men sammen med ombygningen af det tidligere plejehjem (nu ungdomsboliger) har lokalerne gennemgået en renovering. Indholdsmæssigt er gudstjenesten stadig den samme, men det musiske fylder mere og er blevet en væsentlig faktor for kirkens image. Ifølge præst Ove Sørensen er kirkens stærke rytmiske profil samt gospelkoret "ReJoice" nogle af de elementer, der gør kirken velbesøgt. De mange besøgende søger derfor i højere grad til Betlehemskirken, fordi gudstjenesteformen tiltaler dem, end af teologiske grunde.

Betlehemskirken har haft en tilgang på 30-40 medlemmer indenfor de sidste 10 år, og sammenlagt med at under 10 har udmeldt sig, har kirken en god fremgang. Betlehemskirken ser sig selv som et åbent fællesskab, hvor alle er velkomne, og især kirkens gospelkor trækker mange ikke-medlemmer til.

Kontakt

Aarhus Metodistkirke
Betlehemskirken, Hjarnøgade 1
8000 Aarhus C
Tlf.: 86 13 54 25
www.betlehemskirken.dk

Litteratur og kilder

Karlsen, Finn Bræstrup (ed.)
2000 *Den danske metodistkirkes historie*, Højbjerg

Undersøgelse udført af Julie Hvas Skovgaard og Christoffer Herbst Nissen.
Tidligere undersøgelse udført af Lone Jørgensen.

3. Muslimske grupper i Aarhus

Afghan Masjid

Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning

Arabisk Kulturforening på Edwin Rahrs Vej (Fredens Moske)

Brabrand Ulu Moske (Tyrkisk Kulturforening)

Irakisk Kulturforening Al-Zahra

Islamisk Kulturcenter

Islamisk Menighed i Århus/Sultan Ayyub Moskeen

Ligheds- og Broderskabsforeningen på Grimhøjvej

Madni Masjid Aarhu

Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi (M.T.O.-sufiskolen)

Somalisk Familieforening

Somalisk Forening for Opdragelse

Aarhus Alevi Kultur Center

Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening/ Tyrkisk Kulturcenter Århus/Selimiye Camii

Islam og muslimer i Aarhus

Af Brian Arly Jacobsen

Muslimer er synlige for de fleste indbyggere i Aarhus. Mange aarhusianere kører jævnligt forbi en af byens 11 moskéer, ser tørklædeklædte kvinder i bybilledet, er kollega til eller skolekammerat med en praktiserende muslim eller læser om islam i Aarhus i én af de lokale aviser. Siden det første pluralismeprojekt i 2002 har islam været det dominerende samtaleemne i byens medier mere end én gang. Laver man en optælling af artikler i *Jyllands-Posten* fra 2002 til udgangen af 2012, kan man se, hvornår og hvor meget islam og muslimer har fyldt i mediebilledet, jf. figur 1.

Figur 1. *Antallet af artikler om islam i Jyllands-Posten.*

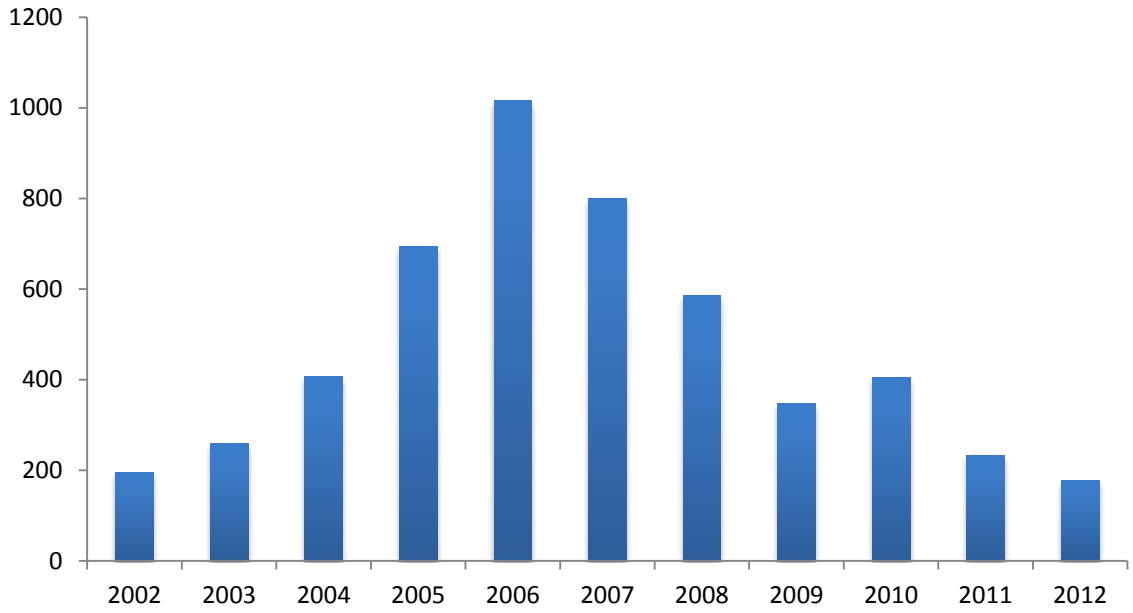

Kilde: Infomedia, søgeord: islam*, muslim*, moské*, halal*, muhammed* og Århus/Aarhus.

Analysen af artiklerne i *Jyllands-Posten* vidner om både rent lokale sager og lokale sager, der er blevet til historier i landsdækkende medier. *Jyllands-Posten* er relevant at analysere, idet den med hovedsæde i Østjylland har en vægt på lokale historier relateret til Aarhus. Et eksempel på en lokal historie er debatten om den vel nok største lokale sag i perioden, byggeriet af en moské i Aarhus, en debat, som for alvor tog fart i slutningen af 2004. I midten af 2004 blev *Århus Mod Moskéen* stiftet – en forening, som havde til formål at arbejde mod etableringen af en stormoské i Aarhus. Debatten om etableringen af en stormoské begyndte så småt allerede efter Foreningen for Moske og Islamisk Kulturcenter i Århus blev stiftet i 2002, men tog

altså først fart i slutningen af 2004 i *Jyllands-Posten*. Avisens debatspalter var præget af mange indlæg mod moskéen, hvoraf mange var skrevet af de samme få personer. Det var personer, som i øvrigt senere valgte at stille op til kommunalvalget for liste 'Å' (*Århus Mod Moskéen*) i november 2005, eller som repræsenterede Dansk Folkeparti. Liste 'Å' fik 2.029 stemmer ved kommunalvalget, hvilket svarede til ca. 1,2 % af stemmerne. Andre historier, som fyldte i medierne i 2005, var sagen om imam Raêd Hleihells kontroversielle udtalelser om piger og kvinder ved en fredagsbøn i Ligheds- og Broderskabsforeningens moské og en borgergruppe i Hasselager, som protesterede mod etableringen af en muslimsk friskole i området på grund af frygt for terror. Debatten om *Jyllands-Postens* Muhammed-tegninger fyldte selvsagt ligeledes meget i avisen, hvilket er med til at forklare det høje niveau af artikler i årene 2005 og 2006. Det gælder også historierne om kommunens krav om en redegørelse for udbetalte støttekroner til Ligheds- og Broderskabsforeningen via folkeoplysningsloven – en sag, der også nåede den landspolitiske scene i 2006. Herefter begyndte historierne om islam og muslimer i *Jyllands-Posten* at falde og steg kun igen i 2010, da debatten om et nyt moskébyggeri igen fyldte avisen. Denne gang var debatsiderne dog ikke fyldte med indlæg, der tog afstand fra byggeriet. De seneste par år har historierne om islam og muslimer nået et lavpunkt fra de 1.016 artikler i 2006 til 177 artikler i 2012. Der er mange årsager til den mindskede opmærksomhed i medierne omkring islam og muslimer – en tendens, som i øvrigt også er bemærket i de landsdækkende dagblade.[5] En af de faktorer, som ofte nævnes, er finanskrisen som den primære mediehistorie fra 2008 og frem, men en tilnærmelsesvis normalisering af forholdet mellem muslimer og ikke-muslimske danskere er givet også en del af forklaringen, hvilket også kom til udtryk i det markant lavere antal af protester over mosképlanerne i 2009-10 i *Jyllands-Postens* debatspalter.

Muslimer i Aarhus

Aarhus er den kommune i Danmark, hvor der bor næstflest muslimer. Der er pr. 1. januar 2012 ca. 23.200 muslimer i Aarhus, hvilket svarer til 7,4 % af kommunens indbyggere. Dette tal bygger på flere antagelser. For det første bygger tallet på, at der den 1. januar 2012 boede 28.630 indvandrere og efterkommere fra 73 forskellige lande med en betydelig muslimsk befolkning i Aarhus, ifølge Danmarks Statistik. Vi ved dog, at flygtninge og indvandrere fra lande med en større muslimsk befolkning har meget forskellige baggrunde. I et land som Libanon bor der eksempelvis både muslimer, kristne og drusere. Undersøgelser blandt udvalgte etniske grupper i Danmark har også vist, at eksempelvis ikke alle libanesere er muslimer. Således viser en undersøgelse fra 2009 lavet af Catinét Research, at 95 % af libanesiske indvandrere og efterkommere betragter sig selv som muslimer. Det betyder, at alle libanesiske indvandrere og efterkommere i Aarhus ikke kan medregnes i opgørelsen over antallet af muslimer. Ud af de 4.735 libanesiske indvandrere og efter-

[5] Jf. *Politiken*, "Debatten om islam og integration er i frit fald", 3.3.2012.

kommere pr. 1. januar 2012 skal 95 % med i opgørelsen over muslimer i Aarhus, hvilket svarer til ca. 4.500. Denne form for reduktion af antallet af indvandrere og efterkommere fra lande med betydelig muslimsk befolkning foretages i relation til samtlige 73 udvalgte lande. For det andet bor der også i Aarhus nogle hundrede etniske danskere, som er konverteret til islam, vurderet til ca. 330 i 2012. Endelig og for det tredje er der et antal muslimer, som er tredje generation af den første bølge af muslimske indvandrere i Danmark i 1960'erne og 1970'erne – børnebørn af indvandrere, som erhvervede sig statsborgerskab, inden de fik børn. Denne gruppe er svær at regne ud, men hvis det antages, at efterkommere fra de få lande, det drejer sig om, har fået i gennemsnit to børn inden det fyldte 30 år, svarer det til ca. 590 med samme reduceringsmetode som ovenfor nævnt. Alt i alt er der dermed ca. 23.200 personer, som på den ene eller anden måde opfatter sig som muslimer, men hvor meget eller hvor lidt de tror, eller hvor ofte de praktiserer islam, siger antallet ikke noget om.

Hvis vi benytter den samme metode til at estimere antallet af muslimer i 2002, hvor det første pluralismeprojekt fandt sted, så var antallet af muslimer pr. 1. januar 2002 ca. 16.400, hvilket dengang svarede til 5,8 % af kommunens indbyggere. Dermed er antallet af muslimer steget med 42 % på ti år. En større del af den aarhusianske befolkningstilvækst i det sidste tiår på 10 % kan dermed tilskrives den relativt høje vækst blandt muslimske indvandrere. Tabel 1 viser fordelingen af de ti største nationalitetsgrupper i henholdsvis 2002 og 2012. Tabellen viser nationalitetsgrupper, efter der er foretaget en udregning af antallet af muslimer pr. nationalitet (indvandrere og efterkommere). Den viser, at libaneserne er den største gruppe af muslimer i begge undersøgte år, men at somaliere har skubbet den tyrkiske gruppe væk fra andenpladsen. Tyrkiske indvandrere og efterkommere repræsenterer i øvrigt den største af disse grupper på landsplan. Afghanere er den gruppe, der er vokset mest med en vækst på 342 %, hvilket afspejler de sidste 12 års krigstilstand i Afghanistan, og at Danmark har taget imod en større gruppe af flygtninge fra landet. Som vi skal se senere, har det også medført ændringer i foreningslivet i Aarhus. Den samme historie kan fortælles om både Somalia (31) og Irak (69), hvor der også har været krigstilstande i det seneste tiår.[6] Samme udvikling vil givet også komme til at præge den syriske befolkningsgruppe i Aarhus og Danmark som helhed i de kommende år på grund af borgerkrigen i Syrien og de store grupper af syrere på flugt fra krig og forfølgelse.

[6] Tallet i parentes henviser til den procentvise vækst i befolkningsgruppen.

Tabel 1. *Muslimer i Aarhus fordelt på 10 største nationalitetsgrupper 2002 og 2012.*

	2002		2012	
1	Libanon	3.831	Libanon	4.498
2	Tyrkiet	3.436	Somalia	3.897
3	Somalia	2.974	Tyrkiet	3.883
4	Irak	1.631	Irak	2.922
5	Iran	1.246	Afghanistan	1.600
6	Marokko	408	Iran	1.376
7	Syrien	386	Kuwait	641
8	Kuwait	358	Syrien	571
9	Afghanistan	341	Marokko	569
10	Pakistan	188	Pakistan	253

Kilder: *Danmarks Statistik*, *Integrationsstatus* (2010), *The Annual Report to Congress on International Religious Freedom* (U.S. Department of State).

Muslimske foreninger i Aarhus

Der var ti sunnimuslimske moskeer i Aarhus i 2012. Stigningen afspejler etableringen af to nye moskeer, men samtidig er der sker ændringer i flere af de andre foreninger. Den ældste moske i Aarhus Islamisk Kulturcenter i Christiansgade blev oprindeligt etableret i et samarbejde mellem en gruppe muslimer med marrokansk baggrund og en gruppe muslimer med tyrkisk baggrund (knyttet til Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse). Den sidste gruppe fusionerede i 2008 med foreningen Tyrkisk Indvandrerforening på Ormslevvej under navnet Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening (Århus Selimiye Stiftelse), som er beliggende på Gjellerupvej, Åbyhøj. Der er fortsat en moské i Christiansgade med navnet Islamisk Kulturcenter, som videreføres af de medlemmer, som ikke indgik i fusionen med Tyrkisk Indvandrerforening. Moskeen i Christiansgade er ikke beskrevet yderligere i denne udgivelse, men benyttes primært af muslimer med arabisk baggrund. Derudover er der Madni Majid, en pakistansk moské, på Klamsagervej, som heller ikke er yderligere beskrevet her. Der er således 11 moskeer i Aarhus og derudover tre øvrige muslimske foreninger.

De to nye foreninger er Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning fra 2008 beliggende på Grimhøjvej i Brabrand og Afghan Masjid fra 2007 på Skanderborgvej i Viby. Foreninger, der fortsat eksisterer fra 2002-undersøgelsen med mindre ændringer, som flytninger eller navneændringer er: Brabrand Ulu Moské (Tyr-

kisk Kulturforening) på Silkeborgvej, Islamisk Menighed/Sultan Eyüp Moskéen på Nørre Allé, Arabisk Kulturforening på Edwin Rahrs Vej, Ligheds- og Broderskabsforeningen på Grimhøjvej, Somalisk Familieforening i Eckersbergsgade og Somalisk Forening for Opdragelse. Der er desuden en shiamuslimsk forening, Irakisk Kulturforening Al-Zahra, en sufigruppe, Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi (MTO-sufiskolen), og en forening for alevier, Aarhus Alevi Kultur Center. Der er dermed i alt 14 muslimske trossamfund eller grupper, som har etableret sig i Aarhus i perioden 1979-2012, jf. tabel 2. Det tyder på, at de muslimske trossamfund i perioden fra 2002 til 2012 har konsolideret sig. Fusioner kan ligeledes være udtryk for en konsolidering, idet færre, men større foreninger kan frigive flere ressourcer til aktiviteter, når huslejen reduceres til

Tabel 2. *Muslimske foreninger i Aarhus 1979-2012.*

Navn	Etablering i Aarhus	Plu1 medlemmer	Plu2 medlemmer
Islamisk Kulturcenter	1979	120	-
Tyrkisk Indvandrerforening	1986	120-130	-
Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening/ Tyrkisk Kulturcenter Århus/Selimiye Camii *(foreninger fusioneret 2008)	2008	*Fusioneret med Tyrkisk Indvandrer Forening*	*Uoplyst*
Brabrand Ulu Moske (Tyrkisk Kulturforening)	1982	155	400
Islamisk Menighed i Århus/Sultan Ayyub Moskeen	1989	80	120
Arabisk Kulturforening på Edwin Rahrs Vej (Fredens Moske)	1988	170	150
Ligheds- og Broderskabsforeningen på Grimhøjvej	1993	30	100
Somalisk Familieforening	1994	80-90	450-500
Somalisk Forening for Opdragelse		*Ønskede ikke at deltage*	*Ønskede ikke at deltage*
Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning	2008	-	100-120
Afghan Masjid	2007	-	140
Irakisk Kulturforening Al-Zahra	2002	120	220-240
Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi (M.T.O.-sufiskolen)	1993	40	50

Aarhus Alevi Kultur Center	1994	100	160
Madni Masjid Aarhus	2008		

kun en adresse. Der er også kommet to nye sunnimuslimske trossamfund til i perioden. Afghan Masjid blev dannet i 2007 og er et udtryk for behovet for et afghansk-muslimsk trossamfund blandt den voksende gruppe af afghanske flygtninge i Aarhus. Den anden nye forening er Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning, som er et resultat af en udbrydergruppe fra Ligheds- og Broderskabsforeningen. Forklaringen er bl.a., at aktiviteterne og medlemstallet i Ligheds- og Broderskabsforeningen igennem en årrække har været stigende, og da efterspørgslen blev så stor, at lokalerne blev for små, valgte nogle medlemmer at starte deres egen forening i 2008 i samme område i Brabrand. Konklusionen er altså, at de muslimske trossamfund er i stigning, organisationer fusionerer, og det pluralistiske element er blevet mere farverigt med tilgangen af et afghansk-muslimsk trossamfund.

Foreningsstrukturen er stadig til dels etnisk opdelt – en opdeling, der er styrket med dannelsen af Afghan Masjid. Et vigtigt element i den organisatoriske udvikling er dannelsen af den fælles paraplyforening Forbundet af Islamiske Foreninger i 2006/07, som bl.a. arbejder for byggeriet af en fælles moské for muslimer i Aarhus, men også med andre fælles problemstillinger for muslimer i Aarhus. Idéen om en forening, som arbejder for et mosképrojekt, kan spores helt tilbage til Komitéen til Projekt Stormoské i Århus fra 1998 og den senere Forening for Moske og Islamisk Kulturcenter i Århus fra 2002, men hvor disse foreninger baserede sig på individuelt medlemskab og indsamling af penge til mosképrojektet, så er den nye forening en paraplyforening for de foreninger i Aarhus, som har fælles interesser og ønsker et stærkere fundament for foreningernes aktiviteter, det gælder eksempelvis i forbindelse med fælles aktiviteter under ramadanen.

Det er vanskeligt at sige noget sikkert om antallet af medlemmer i muslimske foreninger, da nogle af foreningerne ikke har et egentligt medlemskab, som vi kender det fra en typisk dansk forening. Medlemstallene i de muslimske foreninger i Aarhus ligger mellem 100 og 500, og da medlemskabet typisk gælder for en hel familie (mand og kone inklusive børn op til 18 år), er ca. 2.060 aarhusianske familier medlemmer af et muslimsk trossamfund.[7] Ifølge tal fra Statistisk Kontor ved Aarhus Kommune var der i gennemsnit 2,9 personer i hver 'indvandrerhusstand' i 2003, så ud fra et forsigtigt skøn repræsenterer disse ca. 2.060 husstande ca. 6.000 personer.[8] Det svarer til, at ca. 25 % af muslimerne i Aarhus er medlemmer af et muslimsk

[7] Heri er iberegnet et skøn på ca. 120 medlemmer i Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening.
[8] Tallet 2,9 person pr. familie er fra Plu1 og er et udtryk for den gennemsnitlige husstandsstørrelse for en familie

trossamfund, med forbehold for de problemer, som denne type beregningsmåde repræsenterer. Det er en svag stigning fra ca. 20 % i 2003. Generelt er antallet af medlemmer i foreningerne steget kraftigt i perioden fra 1.050 til 2.060 – en stigning på 96 %. Det vidner først og fremmest om en stigning i antallet af indvandrere og efterkommere fra familier med muslimsk tilhørsforhold, men samtidig synes konsolideringen og væksten blandt de muslimske trossamfund at have tiltrukket flere medlemmer, således at andelen af medlemmer blandt indvandrere og efterkommere fra lande med betydelige muslimske befolkningsgrupper er steget svagt.

Der er to overordnede organisatoriske tendenser i de muslimske trossamfunds organisationsstruktur. Den ene er den velkendte etnisk baserede foreningsstruktur, som stadig er det generelle mønster i foreningsdannelsen blandt muslimske trossamfund. Den anden tendens er en samling om fælles mål blandt foreninger i en paraplyorganisation, som alt andet lige vil stå stærkere organisatorisk fremover.

Aarhus som lokalsamfund er, ligesom resten af landet, under påvirkning af globale politiske fænomener. Det kommer bl.a. konkret til udtryk i antallet af nye flygtninge, hvor det sidste årti især har været under indflydelse af afghanske, irakiske og somaliske flygtninge, som også har bosat sig i Aarhus. Det har fået konsekvenser for sammensætningen af befolkningen i Aarhus, og globale økonomiske og politiske udviklinger vil givet skabe nye migrationsstrømme i fremtiden, som igen vil ændre befolkningssammensætningen i Aarhus. Det har også fået konsekvenser for foreningssammensætningen i Aarhus, hvor der er opstået nye foreninger, i takt med at antallet af flygtninge fra et område er blevet stort nok til at gøre en forening levedygtig, som i tilfældet med Afghan Masjid.

Antallet af medlemmer i foreningerne er steget, primært som følge af stigningen i antallet af indvandrere og efterkommere, men der har også været en svag stigning i den procentvise medlemsskare blandt indvandrere og efterkommere fra lande med betydelig muslimsk befolkning. Det kan der være flere årsager til. De mange debatter om islam og muslimer i Aarhus i midten af 00'erne, som for det meste skabte et negativt billede af islam og muslimer, kan have medvirket til, at muslimer meldte sig ind i moskéforeningerne af solidariske årsager. Antallet af foreninger kan også være en faktor – jo kortere afstand til en moské, jo mere

---

bestående af indvandrere og/eller efterkommere fra ikke-vestlige lande i 2003. Fertilitetskvotienten, dvs. fødselsraten, er midlertidigt faldet kraftigt siden 2001, hvor den var på 2,9 for en indvandrerkvinde fra et ikke-vestligt land, til i 2011 at være 1,8 børn pr. indvandrerkvinde fra et ikke-vestligt land. Fertilitetskvotienten for personer med dansk oprindelse er i samme periode steget fra 1,7 til 1,8 (Danmarks Statistik 2011). Husstandsstørrelserne for indvandrerfamilier er efter al sandsynlighed faldet i den undersøgte periode. Den gennemsnitlige danske husstandsstørrelse i 2012 var på 1,95 (Danmarks Statistik 2012). Desværre findes der ikke et officielt tal for den aktuelle husstandsstørrelse for den gennemsnitlige indvandrerfamilie i Aarhus.

sandsynligt er det, at man melder sig ind og bliver aktiv. Endelig kan tid være en faktor – jo længere tid moskéforeningen får til at etablere en social infrastruktur, jo større er muligheden for at opnå kontakt til grupper af potentielle medlemmer.

Den globale politiske udvikling i dag kommer således til udtryk helt lokalt i Aarhus. Muslimske trossamfund opstår, og den etniske og religiøse pluralisme bliver alene af den grund mere mangfoldig.

Afghan Masjid

Præsentation og navn

Moskéen *Afghan Masjid* er grundlagt i 2007 og er et af de nyeste skud på stammen indenfor muslimske religiøse foreninger i Aarhus. Navnet *Afghan Masjid* betyder på dansk "Den Afghanske Moské". Moskéen er oprindeligt startet af afghanere, og størstedelen af medlemmerne er etniske afghanere, men der er på ingen måde krav om et bestemt etnisk tilhørsforhold. Flere kurdere kommer også i moskéen til fredagsbøn. *Masjid* er det arabiske ord for "bedested" og kan bedst oversættes til dansk med "moské". Ordet "bedested" er imidlertid meget rammende for de aktiviteter, der foregår i Afghan Masjid. Udover fredagsbønnen, som er den vigtigste bøn i ugen indenfor islam, og undervisning i Koranen om lørdagen foregår der ingen sociale aktiviteter i løbet af ugen. Afghan Masjid fungerer dermed ikke som et socialt mødested udover de religiøse aktiviteter og har heller ingen tilknytning til de øvrige afghanske kulturforeninger, der er i Aarhus. I Afghanistan er hovedparten af befolkningen sunnimuslimer, hvilket også er tilfældet for medlemmerne i Afghan Masjid. Man tager dermed udgangspunkt i sunniislam, men har et klart fokus på, at moskéen skal være rummelig og have plads til de medlemmer, som er shiamuslimer. Før Taleban overtog magten i Afghanistan i midten af 1990'erne, var antallet af indvandrere i Aarhus fra Afghanistan meget begrænset. Talebans regime og den efterfølgende amerikanskledede invasion af Afghanistan i 2001 har medført, at et stigende antal indvandrere er kommet til Danmark. I Aarhus Kommune var der i 2012 1.631 indvandrere og efterkommere med afghansk etnisk baggrund.

Gruppens historie i lokalområdet

Afghan Masjid blev oprettet i ramadanmåneden i 2007. Moskéen blev oprettet, fordi der var opstået et behov for et sted at afholde den ceremoni, der knytter sig til begravelser. Her skal den afdøde renses efter bestemte forskrifter. Efter rensning af den afdøde afholdes der om lørdagen en ceremoni, hvor familien og bekendte samles. Tidligere blev disse ceremonier afholdt i de private hjem, men pladsproblemer blev begrænsende for antallet af tilstedeværende, og dette kunne løses med oprettelsen af en moské. 21 personer var med ved moskéens opstart, og de var alle forældre til børn og unge, der gennem et frivilligt projekt med oprydning i Rosenhøj blev holdt væk fra kriminalitet. Lederen af dette projekt blev senere udpeget til imam. Man havde tiltro til ham på baggrund af hans frivillige indsats med de unge, og fordi han stod udenfor grupperinger. Derudover har han et vist kendskab til Koranen. Bestyrelsen fandt nogle passende lokaler på Skanderborgvej i Viby, som nu lejes af moskéen. Lokalerne ligger i kælderen i en større bygning, der rummer mange forskellige funktioner.

Organisation

Organiseringen af moskéen varetages af en bestyrelse bestående af otte personer. Én af disse varetager opgaven som kasserer, og én varetager opgaven som imam. Imamen fungerer dermed både som den religiøse leder og den daglige leder. Ved oprettelsen blev der i fællesskab i bestyrelsen formuleret en række vedtægter. I moskéen må der ikke tales politik, og grupperinger er ikke tilladt. Ifølge disse vedtægter har imamen frie hænder til at handle og til at skrive sin prædiken. Udover imamen har man også engageret nogle kvinder til at varetage undervisningen i koranskolen og nogle til at gøre rent.

Medlemmer

Der er ingen registrering af medlemmer i Afghan Masjid, da man ikke bruger kontingenter, men frivillige donationer. Det er derfor kun muligt at foretage et skøn af, hvor stor tilknytning der er til moskéen. Ifølge imamen er der ca. 140 brugere, og erfaringen understøtter en tilslutning på 100-140 brugere. Af de afghanere, der bor i Aarhus, er ca. 10 % altså brugere af moskéen. Den lille andel kan til dels forklares ved, at en gruppe af afghanerne tager fuldstændig afstand fra religion. Årsagen til dette kan være deres traumatiske baggrund og erfaring med Taleban. Langt størstedelen af brugerne er mænd, som udgør ca. fem gange så mange som kvinderne. Til fredagsbønnen kommer der flest ældre. Årsagen til dette er, at fredagsbønnen starter kl. 12 eller 13, afhængigt af vintertid og sommertid, og de yngre generationer skal passe deres studier eller job. Til begravelsesceremonierne kommer alle, der har tilknytning til den afdøde, også dem, som ikke normalt benytter sig af moskéen. Det er stort set kun afghanere bosiddende i Aarhus-området, der benytter sig af moskéen, men af og til kommer der også enkelte fra Skelager og Skanderborg. I moskéen gør man ikke noget aktivt for at skaffe flere medlemmer. De nye medlemmer, der kommer i moskéen, får kontakt gennem folk, der allerede kommer der. Imamen mener ikke, det er nødvendigt at gøre noget aktivt for at skaffe flere medlemmer, da dem, som det måtte være relevant for, allerede ved, at der ligger en moské. Siden oprettelsen af moskéen i 2007 er medlemstallet steget. Dette har medført et ønske om at købe større lokaler, da pladsen på sigt bliver for trang.

Økonomiske forhold

Afghan Masjid modtager ikke nogen offentlige midler. For at modtage penge fra Fritids- og Kulturudvalget i Aarhus Kommune skal der foregå andet end religiøse aktiviteter, og dette er ikke tilfældet for Afghan

Masjid. Deres indtægt beror udelukkende på frivillige donationer fra brugerne af moskéen. Alle pengene sættes ind på en konto i banken. Dette gøres bl.a. for at demonstrere en åbenhed omkring økonomien overfor myndighederne, og de penge, der ikke bruges på faste udgifter, bliver stående i banken. Der bruges i Afghan Masjid ikke penge på lønninger, da arbejdet foregår på frivilligt plan. Det gælder både imamen, kassereren, undervisere i koranskolen og rengøringshjælpen.

Religiøs/spirituel praksis

Modsat mange andre sunnimuslimske moskéer kaldes der ikke til bøn i moskéen på hverdage, hvorfor man kun samles i moskéen til den ugentlige fredagsbøn. Som i alle moskéer er mænd og kvinder adskilt under bønnen. Mændenes bederum er inddelt i tre mindre rum, hvor dørene er taget af, så man kan høre imamen. Kvindernes rum ligger på afstand af mændene, og bønnen høres derfor over højtalere. Prædikenen foregår dels på pashto, et af de afghanske sprog, mens reciteringen af Koranen foregår på arabisk, som den skal. Til fredagsbønnen kommer der et sted mellem 70 og 140 personer. Bederummet er udsmykket med persiske tæpper på gulvet og vægtæpper, som afbilder forskellige motiver – alt fra et af Guds 99 navne, som eksempelvis "den barmhjertige", til et billede af Mekka. Moskéen har ingen talerstol (*minbar*), så imamen leder prædiken fra gulvet, hvor han står foran en bedeniche (*mihrab*), som viser retningen mod Mekka (*qibla*). Karakteristisk for imamen er, at han afholder bønnen i en afghansk folkedragt, hvilket illustrerer den etniske tilknytning til moskéen. Udover imamen bærer nogle få ældre afghanere også folkedragten.

I forhold til det teologiske indhold har man fokus på det, som alle muslimer har til fælles. Dette er: én fælles gud, fælles bog (Koranen plus hadith), fælles profet og fælles Ka'ba. Man søger dermed at skabe rummelighed, så både sunni- og shiamuslimer kan komme og bede. Udover at moskéen skal være rummelig, er det også meget centralt for Afghan Masjid, at man skal kunne komme og bede og gå derfra med ro i sjælen. Ifølge Danmarks Statistik er 97 % af de afghanere, som opholder sig i Danmark, kommet hertil som flygtninge, hvoraf nogle kommer med mange traumer. Imamen peger i denne forbindelse på, at flere af medlemmerne har været igennem en del, mens de stadig boede i Afghanistan, og at der stadig kan være problemer i familierne, hvorfor der er behov for psykisk støtte. Når de kommer i moskéen, skal de derfor kunne samle energi til familie såvel som til hverdagens strabadser. Af samme årsag undgår man kontroversielle emner i moskéen, og tales der derfor ikke om politik eller Afghanistan. Efter en prædiken er det skik, at man skal have hjertekontakt med alle de øvrige medlemmer, hvorfor man giver hånd eller et knus til alle de andre tilstedeværende. Dette har til hensigt at skabe den beskrevne følelse hos medlemmerne af at komme i moskéen og få ro og fornyet energi, hvilket oplevelsen af bønnen bekræfter. I forhold til det teologiske fokus

ligger det også imamen meget på sinde, at tro kun er halvdelen af at være en god muslim. Den anden halvdel er etik og gode handlinger, som der også lægges stor vægt på i prædikerne.

Udover at mødes til fredagsbønnen undervises der om lørdagen i Koranen af frivillige kvinder, som er kyndige i arabisk. Om der undervises er afhængigt af, hvorvidt underviseren kan, og hvor mange der er tilmeldt. I visse perioder undervises der derfor ikke. Derudover mødes man og fejrer de islamiske højtider *Eid ul-Fitr*, som markerer enden på ramadanen, og *Eid ul-Adha,* offerfesten, som ligger i forbindelse med pilgrimsfærden. Denne ligger ca. 70 dage efter ramadanen og fejrer, at Abraham var villig til at ofre sin søn Ismael i lydighed mod sin gud, indtil Gud greb ind. Ved begge højtider låner medlemmerne et stort lokale og mødes og holder en ceremoni. Efter ceremonien er der ikke fællesspisning, som det er kutyme i mange andre moskéer. Dette arrangeres derimod i mindre grupper hjemme hos private.

Eksterne relationer

Afghan Masjid er ikke godkendt som trossamfund og har ikke ønske herom. Derfor har de aldrig søgt om godkendelse. Dette skyldes, at de ikke ønsker, at der stilles krav til dem fra myndighedernes side. De er registreret som en virksomhed og har eget CVR-nummer. I fremtiden ønsker Afghan Masjid ikke at få mere kontakt til det offentlige, da de synes, det medfører for meget administration.

Afghan Masjid har ikke på noget tidspunkt haft kontakt eller relation til andre moskéer i lokalområdet og er heller ikke en del af paraplyorganisationen Diyanet. Afghan Masjid har heller ikke ønske om at få relationer til andre moskéer i Aarhus i fremtiden. Der findes en række afghanske kulturforeninger i Aarhus, hvor afghanerne mødes og laver fællesaktiviteter som madlavning og sport, men der foregår i disse foreninger intet af religiøs karakter.

Hjemmeside og sociale medier

Afghan Masjid har en Facebook-profil, som er rettet mod brugere af moskéen, da den kun er åben for dem, som er med i den. Ellers benytter de sig ikke af de sociale medier.

Kontakt

Afghan Masjid

Skanderborgvej 156

8260 Viby J

Litteratur og kilder

Danmarks Statistik
2012 *www.statistikbanken.dk*

Daniel W. Brown

2009 *A New Introduction to Islam,* 2. udgave, 2009, John Wiley And Sons Ltd

Undersøgelse udført af Mette Facius og Jacob Hartvig Hansen.

Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning

Præsentation og navn

Et af de nyere sunnimuslimske bedesteder i Aarhus ligger på Grimhøjvej 7 i Brabrand. Udefra ligner stedet ikke et centrum for en spirende religiøs aktivitet, men indenfor er der blevet lagt betydelige kræfter i at få opbygget stedet og i at få etableret et stort og flot moskélokale med klassiske arabiske arkitektoniske træk. Foreningens arabiske navn er *Al-Wakf*, men på dansk bruges navnet "Den Muslimske Sammenslutning". Navnet Al-Wakf er valgt for at understrege, at stedet ikke er ejet af nogen. På papiret er der nødvendigvis en ejer, men i den symbolske betydning er stedet ikke ejet af en bestemt person, men er ejet af alle muslimer. Alle er velkommen til at deltage i deres forening.

Lokalerne er, som ved mange andre muslimske bedesteder, opdelt i to. En afdeling for mænd og en for kvinder. Via hovedindgangen træder man ind i et forlokale med et køkken og sofaafdeling, hvorfra der er indgang til et moskélokale, hvor alt er nybygget. Rundt om bygningen er der endnu en indgang, som er for kvinder. Her har de deres eget bedelokale med en storskærm, der filmer det, der foregår under bønnen i moskélokalet. Ydermere har de deres eget undervisnings-/aktivitetslokale i forlængelse af det førnævnte bedelokale, som også er i forbindelse med det store moskélokale.

Gruppens historie i lokalområdet

I slutningen af 1990'erne opstod et behov og et ønske om et lokalt værested og en moské for muslimer i Brabrand. På baggrund af dette blev Ligheds- og Broderskabsforeningen på Grimhøjvej 15 etableret. Opbakningen til stedet har igennem en årrække været stigende, og da efterspørgslen blev så stor, at lokalerne blev for små, valgte nogle fra foreningen at bryde ud og starte deres egen forening i en gammel fabriksbygning blot få meter længere oppe ad vejen i nummer 7. Dette blev startskuddet til Al-Wakf, der blev dannet som forening i efteråret i 2008. Foreningen ejer selv lokalerne, som en privatmand i foreningen købte efter bruddet med Lighed- og Broderskabsforeningen.

Organisation

Foreningen på Grimhøjvej 7 har en bestyrelse, der er bygget op omkring fem til seks medlemmer. At være medlem af bestyrelsen er ikke bindende, og derfor ser man ofte en udskiftning af medlemmer i bestyrelsen.

Det er et frivilligt projekt, man kan gå ind i af interesse. Bestyrelsen håndterer forslag til aktiviteter, opbygning og vedligeholdelse af lokalerne samt varetagelse af de økonomiske forhold. Den nuværende bestyrelsesformand tiltrådte i juni 2011 efter at have været en del af bestyrelsen siden grundlæggelsen. Bestyrelsen er på den ene eller anden måde på "gulvet" hver dag, men skal der tages større beslutninger omkring foreningen, inviteres andre medlemmer, som har givet udtryk for deres meninger, også til mødet.

Foreningen er styret af frivillige, som lægger de kræfter i stedet, som de har mulighed for. Som faste aktiviteter er der arabiskundervisning for dem, der ønsker det – dog kommer der primært børn, der er blevet sendt af deres forældre ud fra et ønske om, at de skal lære det arabiske sprog. Udover dette kommer der løbende forslag til aktiviteter. Hvis et forslag kan finansieres, er der stor mulighed for, at det bliver gennemført. De har bl.a. afholdt grilludflugter og lignende i sommerperioden. Aktiviteterne er ofte opdelt efter alder eller køn.

Al aktivitet i foreningen er baseret på frivillig og ulønnet arbejdskraft. Arbejdsopgaverne bliver fordelt mellem foreningens medlemmer alt efter evner og interesser, og hvem der er til rådighed. Én gang om året afholdes der en generalforsamling for alle, der har lyst til at deltage, hvor der fortælles om det indeværende års aktiviteter og projekter. Her søges der også efter arbejdskraft til specielle opgaver, som bestyrelsen ikke selv har så megen viden omkring. Det kan være hjælp til opbygning af internetsider, vvs-arbejdet og meget andet. Dette arbejde udføres også frivilligt.

Moskéen har ikke tilknyttet en fast imam, selv om det dog er et ønske. De sørger for at invitere forskellige imamer fra andre steder i landet eller fra udlandet til at komme til fredagsbønnen. Dette finansieres af privatpersoner, der ønsker at donere penge til flybilletter og lignende. Til de andre daglige bønner læser mænd med særlige forkundskaber indenfor arabisk op fra Koranen og styrer bønnen. Det er en fast skare, som er tilknyttet denne opgave i foreningen.

Medlemmer

Medlemstallet går op og ned i foreningen, alt efter om folk har råd til at betale, er bortrejst eller har glemt at betale. Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt er omkring 100-150 betalende medlemmer. Dog er der ikke den store interesse for at opgøre dette, fordi man har en politik om, at alle muslimer er velkomne, og det er frivilligt, om man betaler kontingent eller ej. Man vil ikke opdele folk i brugere og medlemmer. Det er dog alligevel den generelle holdning, at man trods alt skal have et vist kendskab til foreningen og deres handleplaner, før ens forslag om ændringer, forbedringer eller lignende bliver taget op i bestyrelsen.

I foreningen er alle køn og aldersgrupper repræsenteret. Dog er hovedparten af dem, der kommer, mænd fra lokalområdet. Man har ikke overblik over, hvornår og hvor mange kvinder der kommer, fordi de har deres egne lokaler og egen indgang i bygningen. Mange tager også deres børn med til forskellige fredagsbønner for at lære dem op i den muslimske tro. Nogle af disse børn deltager også i weekendskole i foreningen for at lære arabisk.

Siden foreningens begyndelse i 2008 har medlemstallet været støt stigende. Der kommer mange folk med forskellig baggrund, men fælles for dem alle er, at de støtter den sunnimuslimske retning, og langt størstedelen taler arabisk. Palæstinenserne er stærkt repræsenteret i foreningen, men forklaringen derpå er, at der bor mange med palæstinensisk baggrund i lokalområdet.

Når Al-Wakf har besøg af gæsteimamer fra forskellige arabiske lande, oplever foreningen, at flere deltager i fredagsbønnen. Folk kommer for at opleve denne imam og for at søge ekstra viden hos ham. Han kan tage sig af specifikke religiøse spørgsmål, som bestyrelsen ikke har kendskab til og derfor ikke kan svare på.

Økonomiske forhold

Det specielle ved Al-Wakf er, at de selv ejer den grund, hvor foreningen holder til. En privatperson købte i 2008 stedet, og siden da har foreningen betalt tilbage i den takt, det nu har været muligt. Udover dette har det også krævet store økonomiske ressourcer at bygge stedet op, fordi der fra starten hverken var tag, indlagt varme eller lys. Disse penge blev også lånt af privatpersoner. En stor del af de tiltag, der indebærer økonomiske omkostninger, bliver betalt af privatpersoner indenfor foreningen. En anden vigtig indkomst er penge via de kontingentbetalende medlemmer. Her er der tale om et valgfrit beløb, medlemmerne kan betale. Udover dette er det også normalt, at man efter fredagsbønnen donerer nogle penge til foreningen, som går til de daglige fornødenheder og opbygning af moskéen.

Hvis en udenlandsk imam inviteres til moskéen, er det privatpersoner, der vælger at give penge til hans flybillet, så det er ikke noget, der bliver finansieret af foreningen selv. Forældre, der sender deres børn til arabiskundervisning i moskéen, giver også et symbolsk beløb hvert år til varmeregningen, bøger og lignende. Til fester som ramadanen kommer folk ofte med mad og drikke i stedet for penge.

Foreningen får ikke støtte fra kommunen på nuværende tidspunkt, men de har planer om at oprette en forening, der kan styre deres aktiviteter, så de kan få tilskud fra kommunen til særlige børne- og ungdomsaktiviteter.

Religiøs/spirituel praksis

Udførelsen af de fem daglige bønner med særligt fokus på fredagsbønnen er det centrale i foreningens religiøse praksis. Det er frivilligt, om man vil komme og udføre bønnerne i moskéen, da de også kan udføres i hjemmet eller andre steder, men man ser helst, at mændene kommer så ofte, de kan. Foreningen ønsker, at der er en respekt for dem, som deltager ofte. For kvinderne er det frivilligt, om de vil deltage i fredagsbønnen, men Al-Wakf ønsker, der kommer så mange som muligt.

Til de daglige bønner er det varierende, hvor mange der kommer, og varigheden af disse bønner er mellem 5 og 10 minutter. Ved fredagsbønnen er der altid et stort fremmøde på omkring 300 mænd og omkring 25-30 kvinder. Bønnen tager omkring 30-45 minutter og ledes af imamen, der også prædiker og reciterer fra Koranen. Bønnen foregår på arabisk, men hvis der er nogen til stede, der ikke forstår sproget, kan de efterfølgende henvende sig og få et kort referat på dansk.

Efter ramadanen holder foreningen også to festbønner – *Eid ul-Fitr*, fastebrydningsfesten, og *Eid ul-Adha*, den store offerfest. Dog organiserer de ikke selve festen, de afholder kun de specielle bønner, som er tilknyttet disse to begivenheder.

Moskélokalet er nybygget og flot udsmykket med nyt bedegulvtæppe vendt imod Mekka. I lokalet er der opført nogle søjler, og der står en prædikestol placeret, så alle har mulighed for at se imamen.

Eksterne relationer

De seneste år har der fra mange af de muslimske foreninger været stor opbakning til projektet omkring en fælles stormoské i Aarhus. Dette har Al-Wakf valgt at holde sig udenfor, fordi de ikke mener, at projektet er realistisk. Derfor har de valgt at koncentrere sig om deres eget projekt. De er stadig i en udviklingsfase, og de har også et ønske om flere medlemmer, så de kan udvide stedet endnu mere. På baggrund af dette har de ikke de store relationer til andre foreninger. De har dog kontakt med flere imamer rundtomkring, som de bruger, i det omfang det er muligt.

Hjemmeside og sociale medier

Foreningen gør på forskellige måder brug af internettet. Deres egen hjemmeside hedder www.alwakf.dk. På siden er der adskillige underpunkter, hvor man kan læse om islam, nyheder, deres forening, bestyrelsen, støtte dem via en bankoverførsel, se en fredagsbøn og meget mere. Der har ikke været meget aktivitet på hjemmesiden i den seneste tid, og der mangler stadig indhold ved nogle af underpunkterne.

Foreningen har også en Facebook-gruppe, men her får man det samme indtryk som ved hjemmesiden. Der har ikke været aktivitet i en lang periode, og der er kun få, der er medlem af gruppen.

De har haft en del dårlige erfaringer med pressen undervejs i deres opbygningsfase, så den nuværende bestyrelsesformand har valgt at holde sig lidt på afstand af medierne, og derfor har de heller ikke nogen form for presseansvarlig i bestyrelsen. Hvis der kommer nogle forespørgsler i forhold til deres forening, bliver man henvist til bestyrelsesformanden, og det er så hans lod at beslutte, om de har lyst til at deltage eller ej.

Kontakt

Al-Wakf – Den Muslimske Sammenslutning
Grimhøjvej 7
8220 Brabrand
E-mail: wissam660@hotmail.com

Undersøgelsen er udført af Anne-Sofie Sørensen og Line Rask.

Brabrand Ulu Moské, Tyrkisk Kulturforening

Præsentation og navn

Villaen på Silkeborgvej 326 har to funktioner, en religiøs og en kulturel. Af den grund har foreningen to navne. Den kulturelle hedder Tyrkisk Kulturforening Brabrand, og den religiøse Brabrand Ulu Moské, eller på tyrkisk 'Brabrand Ulu Cami'. Ordet 'ulu' betyder på tyrkisk 'stor', og 'cami' betyder 'moské'. Således oversat betyder navnet altså Brabrand Stormoské. Betegnelsen 'Ulu Cami' er almindeligt brugt i Tyrkiet som navn på en given bys moské.

Foreningen er samlingssted for både religiøse aktiviteter som bøn, højtider og religiøs undervisning og for sociale aktiviteter som foredrag og undervisning i tyrkisk sprog. Foreningen har to erklærede formål: bevaring af kultur og bevaring af religion. De kulturelle og de religiøse aktiviteter holdes adskilt, samtidig med at man er bevidst om, at religion og kultur ikke kan adskilles. På den måde står foreningen i naturlig forlængelse af den tyrkiske stats traditionelle forhold til islam, hvor staten understøtter religionen, samtidig med at staten officielt er sekulær.

Brabrand Ulu Moské tilhører endvidere Diyanet-netværket, som er den tyrkiske stats afdeling for religiøse anliggender. Man kan tænke Diyanet som svarende til det danske kirkeministerium. Diyanet, som på tyrkisk betyder 'religion', varetager ikke kun nationale religiøse anliggender, men understøtter og institutionaliserer også moskéer internationalt. Brabrand Ulu Moské er således en af 29 danske moskéer[9] organiseret under den tyrkiske stats Diyanet-netværk. Diyanet er i Aarhus endvidere repræsenteret ved Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening på Gjellerupvej 88, 8230 Åbyhøj.

Gruppens historie i lokalområdet

Foreningen blev oprindeligt oprettet i 1982 med lokaler i en kælder på Dortesvej i Brabrand. Den stiftende forsamling var 50-60 personer med tyrkisk baggrund, som manglede et fælles religiøst og socialt forsamlingssted. Et af formålene med dette var at sørge for, at kommende generationer kunne aktiveres for at undgå kriminalitet og hærværk.

9 Jf. http://dansk.danimarkatdv.org/camiler-18.html.

Foreningens nuværende lokaler i villaen på Silkeborgvej 326 blev købt i 1989[10] for at komme væk fra kælderlokalerne på Dortesvej. Villaen er indrettet med fællesstue og køkken, og en etage er indrettet til moské. Moskéen er indrettet traditionelt med *mihrab* (en bueformet og tom niche, der angiver bederetningen) og *minbar* (prædikestolen). Derudover er moskéen udsmykket med kalligrafier. Bortset fra disse ting er moskéen tom, hvilket også er et traditionelt træk.

Villaens vedligeholdelse og omdannelse fra familievilla til moské og kulturforening er foretaget ved frivillig arbejdskraft. Der er således løbende renoverings- og tilbygningsprojekter, og det fælles, frivillige arbejde er et af kulturforeningens omdrejningspunkter.

Man har i foreningen i en årrække haft et ønske om at etablere en moské ved siden af en kirke, bl.a. idet man ikke anser de nuværende fysiske rammer for tilstrækkelige i forhold til moskéen. Beliggenheden ved siden af en kirke er for at vise forskellen. Disse planer er indtil videre stadig kun på tegnebrættet.

Organisation

Foreningen er opbygget med en medlemsvalgt og kommunalt godkendt bestyrelse på syv medlemmer. Fra bestyrelsen udvælges de forskellige tillidsposter, og der er generalforsamling hvert andet år.

Til den religiøse del er der ansat en imam (på tyrkisk: *Hoja*), som er aflønnet af den tyrkiske stat gennem Diyanet-netværket. For at være udsendt som forkynder fra Tyrkiet under Diyanet skal han have gennemgået en statsanerkendt teologisk uddannelse. Imamen er i Danmark på forkyndervisum, hvilket betyder, at han er anerkendt af den danske stat som forkynder for det godkendte trossamfund. Forkyndervisummet gælder for fire år, og eventuel forlængelse står bestyrelsen for. Imamen er ikke involveret i bestyrelsesarbejdet, men ved emner af religiøs karakter sidder han med ved bestyrelsesmøderne. Som eksempel er det foreningens ansvar at arrangere et foredrag, mens det er imamens ansvar at forestå selve foredraget.

Medlemmer

Foreningen er principielt åben for alle uafhængigt af etnicitet, geografi og religion. Foreningens kulturelle, religiøse og geografiske forhold gør dog, at det fortrinsvis er muslimer med tyrkisk ophav og med bopæl i Aarhus-området, der benytter den. Diyanets danske hjemmeside oplyser, at der i Aarhus bor ca. 6.000 per-

10 Foreningen etableret i 1990, jf. http://dansk.danimarkatdv.org/sayfa-Introduktion-og-Historie-477.html.

soner med tyrkisk baggrund.[11] Ifølge Danmarks Statistik er tallet specifikt for Aarhus Kommune 2.149 indvandrere og 2.118 efterkommere, altså i alt 4.267 personer med tyrkisk baggrund. Hertil kommer oplandet og tredjegenerations-efterkommere. På landsplan kan det i øvrigt oplyses, at Tyrkiet er det land, flest indvandrere og efterkommere i Danmark har oprindelse i. I begyndelsen af 2012 var tallet 60.390 personer med tyrkisk oprindelse.[12]

Foreningen har i 2011 registreret 400 kontingentbetalende medlemmer. Da et medlem er en betalende mand over 18 år, skal det samlede antal brugere af foreningen opjusteres til ca. 1.000, idet mandens familie ikke er talt med. Et medlemskab dækker altså en hel familie. For at opnå medlemskab og kunne få indflydelse på bestyrelsens arbejde betales der et månedligt kontingent.

Man har i foreningen et ønske om at vokse sig større og tiltrække så mange som muligt fra tyrkiske kredse. Måden, hvorpå man gør opmærksom på sig selv, er fortrinsvis fra mund til mund, for eksempel i Bazar Vest. Derudover afholdes der arrangementer, som fokuserer i lige så høj grad på tyrkisk kultur som religion.

I forhold til brugen af lokalerne er det i dagtimerne på hverdage fortrinsvis midaldrende og ældre mænd, som kommer i moskéen og foreningen. Senere på dagen kommer kvinderne og har mulighed for at følge koranundervisning forrettet af en kvindelig forkynder. Om aftenen benyttes lokalerne mest af unge, ligesom det også i weekenden mest er børn og unge, som bruger lokalerne. Foreningen oplyser, at der over en weekend kommer 50-80 børn og unge. Man anser det i foreningen for positivt, at der er en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder og en aldermæssig spredning. Det gælder sprogligt, at de ældre fortrinsvis taler tyrkisk, mens de yngre taler dansk.

Økonomiske forhold

De økonomiske forhold er underlagt opdelingen i kulturforening og moské. Således er kulturforeningen – idet den ikke varetager religiøse forpligtelser – kommunalt støttet til fx sportslige aktiviteter for de unge eller arrangementer for de ældre. Udgifterne i kulturforeningen dækkes endvidere af det kontingent, medlemmerne betaler, og derudover er nogle arrangementer sponsoreret af erhvervslivet.

11 Jf. http://dansk.danimarkatdv.org/sayfa-Introduktion-og-Historie-477.html.
12 *Nyt fra Danmarks Statistik*, nr. 62, 9. februar 2012.

Hvad angår moskéen, drives den efter tyrkisk forbillede rent af medlemsbidrag. Undtaget er dog imamens løn, som betales af Diyanet. Udover det formaliserede kontingent modtager moskéen også frivillige bidrag i form af almisse. Officielt er villaen på Silkeborgvej ejet af Diyanet, mens grunden er købt af medlemmerne.

Medlemsbidraget kan enten betales som 100 kr. pr. måned eller 1000 kr. pr. år. Udover det økonomiske medlemsbidrag bidrager medlemmerne med frivillig arbejdskraft, både ved almindeligt vedligehold og ved ombygning af og tilbygninger til villaen. Foreningen har frivillighed som formål, og det tilstræbes, at indtægter og udgifter udligner hinanden.

Religiøs/spirituel praksis

De fem daglige bønner kan foretages i moskéen i fællesskab, men reglen er dog, at man foretager dem individuelt, hvor man befinder sig. Der lægges vægt på, at islam bygger på forholdet mellem den enkelte og gud. Dog anses det for mere helligt at foretage bønnen i moskéen. Fredagsbønnen afholdes i moskéen, og særligt ved den er, at imamen holder en prædiken (tyrkisk: *hutbe*, arabisk: *khutba*). Ifølge imamen har fredagsbønnen tre formål: For det første gennem prædikenen at formidle viden om islam og samfundet. For det andet at skabe et rum for socialt samvær. Og for det tredje at tilbede gud. Fredagsbønnen foregår således i fællesskab, og efter bønnen er det almindeligt at få en kop kaffe sammen i kulturforeningen. Det sociale spiller udover det religiøse en vigtig rolle.

De to årlige eidfester, *Eid ul-Fitr* (tyrkisk: *Ramazan Bayrami*), der afslutter fasten, og *Eid ul-Adha* (tyrkisk: *Kurban Bayrami*), offerfesten, afholdes også i fællesskab. Til disse to fester oplyses det, at der deltager mellem 1.000 og 1.200 personer. Festerne foregår over flere dage og er tidligere afholdt i Globus 1 i Brabrand på grund af de mange deltagere.

Imamen har udover de rituelle forpligtelser også til opgave to gange om ugen at undervise unge i islamisk kultur og religion. I weekenden underviser han i tyrkisk sprog og har koranundervisning. Endelig deltager han ved begravelser og ved vielser, som efter tyrkisk forbillede foregår borgerligt på rådhuset.

Imamen gør opmærksom på, at den religiøse praksis følger islams forskrifter. Det vil sige, at alt er fastlagt og har været det siden Muhammed. En moské i Aarhus er derfor ifølge imamen ikke anderledes end en moské et hvilket som helst andet sted på jorden; islams praksis er globalt ens.

Eksterne relationer

Udover den særlige tilknytning til andre tyrkiske menigheder indenfor Diyanet-netværket ser foreningen sig som fælles funderet med andre islamiske menigheder på islam. Man anerkender alle moskéer som baseret på samme formål, at være tæt på gud. Imamen giver desuden udtryk for et ønske om større dialog mellem kristne og muslimer.

Foreningen modtager jævnligt forespørgsler om besøg fra skoler, journalister og højere læreanstalter. Man er glad for denne interesse og vil gerne modtage besøgende.

Hjemmeside og sociale medier

Det er kun en meget lille del af foreningens kommunikation, der foregår digitalt. Facebook nævnes som platform for udbredelse af nyheder.

Forandringer

Foreningen har de seneste år oplevet en medlemsfremgang fra 150 personer i 2002 til 400 i 2012. Økonomisk har foreningen af samme grund oplevet en øget 'omsætning', men idet indtægter og udgifter er steget jævnbyrdigt, er de økonomiske forhold reelt uændrede.

Foreningen har i en årrække (senest siden 1999) haft ønske om at bygge en moské i Aarhus. Moskéen har planmæssigt skullet opføres på Sintrupvej i Brabrand. På trods af at byrådet i 2010 sagde god for byggeplanerne, er byggeriet endnu kun på tegnebrættet og under drøftelse i foreningen. Tyrkisk Kulturforenings byggeplaner skal ikke forveksles med Forbundet af Islamiske Foreningers planer om et moskébyggeri, senest på Nordgårdsskolens tidligere område.

Kontakt

Brabrand Ulu Moské/Tyrkisk Kulturforening
Silkeborgvej 326
8230 Åbyhøj
Tlf.: 86 25 15 83

Formand Bedir Toy, tlf. 20 30 26 40.

Undersøgelsen er udført af Line Vestergaard og Stig Asboe.

Undersøgelse i 2004 udført af Lene Kühle.

Den Arabiske Kulturforening

Præsentation og navn

Den Arabiske Kulturforening er en kulturel og religiøs forening, som har sin base i Brabrand i Aarhus Vest. Foreningen blev dannet i 1988 på grund af et behov hos herboende arabere om at få skabt et fællesskab, hvor de kan dyrke deres sociale, kulturelle og religiøse interesser og afholde foredrag og kulturelle arrangementer for både børn og voksne.

Udover det kulturelle arbejde har foreningen også en moské tilknyttet, som benyttes af medlemmerne og andre beboere i lokalområdet. Her holdes der fredagsbøn hver fredag. De har en fast tilknyttet imam og en afløser en gang om måneden. Fredagsprædikenen bliver afholdt både på arabisk og dansk for at appellere mere til de unge, der ikke er så sikre i det arabiske sprog. Grunden til, at de kalder sig en kulturforening, er, at de ikke kun har religiøse aktiviteter, men også arrangerer andre kulturelle aktiviteter.

Den Arabiske Kulturforenings medlemmer anser sig selv for at være en del af den danske befolkning, og som forening opfordrer de deres medlemmer og ikke-medlemmer, som deltager i deres arrangementer, til at tage aktivt del i samfundet. De ønsker i fremtiden, at muslimer vil blive anset for at være en naturlig del af den danske befolkning.

Medlemmerne af foreningen er sunnimuslimer, og de fleste er fra Palæstina, men der er også medlemmer fra andre arabiske lande som fx Libanon. Foreningen beskriver sig selv som moderat, for så vidt som man i moskéen opfordrer medlemmerne til at indgå aktivt i det danske samfund uden dog at glemme deres baggrund.

Den Arabiske Kulturforening har tidligere søgt om at blive godkendt som trossamfund og har i øjeblikket en ansøgning stillet i bero hos Kirkeministeriet. De er dermed ikke et såkaldt godkendt trossamfund.

Gruppens historie i lokalområdet

Den Arabiske Kulturforening blev etableret i 1988. Fra 1991 til 2000 lejede de lokaler i Klosterport, Aarhus C. Men lejen var for dyr, og de blev efterhånden for mange til, at lokalerne kunne rumme medlemmerne. De flyttede herefter til lokaler i Brabrand på Lykkeskolen. I 2012 har de fået nye lokaler til moskéen i den nye del af Bazar Vest.

Organisation

Den Arabiske Kulturforening har en bestyrelse på syv medlemmer, som er demokratisk valgt. Disse vælges hvert år ved generalforsamlingen. Foreningen har en formand, som sidder ét år ad gangen.

Foreningen har forskellige udvalg bestående af et idrætsudvalg, et samarbejdsudvalg, et kulturelt udvalg, et socialt udvalg og et velgørenhedsudvalg. Disse udvalg arrangerer alle foreningens aktiviteter. Alle udvalg sidder et år ad gangen, hvorefter der vælges/genvælges nye udvalg ved generalforsamlingen.

Foreningen har to imamer tilknyttet, Radwan Mansour og Khaled Edwan, som står for det religiøse og rituelle arbejde og samtidig fungerer som rådgivere i forskellige situationer. Imamerne er medlemmer af foreningen ligesom alle andre. De har ikke nogen særstatus og kan vælges demokratisk til udvalg og bestyrelse på lige fod med alle andre. For at kunne fungere som imam kræves teologisk indsigt og desuden, at man opfører sig eksemplarisk og er vellidt og respekteret i lokalsamfundet.

Medlemmer

Den Arabiske Kulturforening har ca. 150 medlemmer, som omfatter både mænd og kvinder. Der betales et årligt kontingent på 100 kr. pr. person.

Man kan være enten aktivt eller passivt medlem. Som regel er man aktivt medlem, når man deltager i udvalgsarbejdet og det frivillige arbejde, og de har stemmeret ved møderne. Hvis et medlem i en periode er sygt eller har travlt med andet arbejde, kan man være passivt medlem for en tid. Som passivt medlem betaler man stadig kontingent, men deltager ikke i det frivillige arbejde og udvalgsarbejdet.

Medlemmerne står for at arrangere forskellige aktiviteter og mere langsigtede projekter i de forskellige udvalg. De fleste arrangementer, der kommer ud af arbejdet, er åbne for alle, der har lyst til at deltage. Det kan fx være fodboldhold for unge, hvor alle, der har lyst til at deltage, kan melde sig på; eller foredrag om forskellige emner, som også er åbne for alle, der kunne have lyst til at deltage. De arrangerer dog også nogle aktiviteter kun for medlemmerne og deres familier. Man skal altså skelne mellem medlemmer, som sidder i udvalg og er med til at arrangere aktiviteter, og brugere, som benytter sig af de aktiviteter, som foreningens medlemmer arrangerer.

I princippet har alle mulighed for at blive medlem af foreningen, men ofte inviteres man til at være med. Som nyt medlem får man en prøveperiode, hvor man får lov at følge arbejdet i de forskellige udvalg. Derefter kan potentielle nye medlemmer så beslutte, hvilket udvalg de evt. vil være med i. Det kræves af medlemmer, at de har dansk statsborgerskab, bor i lokalområdet og er muslimer.

Økonomiske forhold

Foreningen finansieres dels af kontingentet fra medlemmerne og dels af tilskud fra kommunen, beboerforeninger, fritidsforeninger m.fl. Indtil for fem år siden søgte de kun tilskud fra Aarhus Kommune. Alle arrangementer og arbejdet i udvalgene udføres af medlemmerne på frivillig basis.

Religiøs/spirituel praksis

I foreningen følger medlemmerne de fem søjler i islam. De følger retsskolerne *Shafi'i* og *Hanafi.* De fem daglige bønner bedes enten hjemme eller i moskéen. Hver fredag kommer alle mænd, der har mulighed for det, i moskéen til fælles fredagsbøn – det er både medlemmer og brugere. Ofte er fremmødet på omkring 500 personer. Ved de andre bønner er fremmødet ikke så stort. De følger desuden traditionen om almisse (*zakat*).

Foreningens medlemmer faster i måneden *ramadan*, hvor de ikke indtager mad mellem solopgang og solnedgang. Som afslutning på fasten afholdes eidfesterne. I forbindelse med disse fester spiser medlemmerne sammen med deres familier for derefter at mødes til fællesbøn med andre muslimer i Aarhus i en dertil lejet hal. På eidfesternes anden dag griller medlemmerne sammen i foreningen, og i den forbindelse arrangeres også aktiviteter for børnene. Derudover skal medlemmerne også tage på pilgrimsfærd til Mekka, hvis man er i stand til det både økonomisk og helbredsmæssigt.

I forbindelse med begravelser er der ikke tradition blandt araberne for at sende afdøde familiemedlemmer tilbage til Mellemøsten. Den rituelle afvaskning af liget, før det begraves, foretages i hospitalskapellet af imamer eller andre kyndige. Oftest begraves de døde på Vestre Kirkegård på det muslimske jordstykke.

Imamerne forestår vielser, som kan foregå i moskéen eller privat. Idet foreningen ikke er godkendt som trossamfund, er denne vielse ikke gyldig i henhold til dansk lov. Derfor skal alle par også på rådhuset for at blive registreret.

Den Arabiske Kulturforening sørger for undervisning af børn og unge i islam. Det foregår lørdag eller søndag. Fagene består i koranlæsning, arabisk sprog, profetfortællinger, opdragelse samt sang.

Eksterne relationer

Den Arabiske Kulturforening er medlem af FIF, Forbundet af Islamiske Foreninger, som fungerer som paraplyorganisation for en række islamiske foreninger.

Imamen er med i Kristent Islamisk Samtaleforum, hvis formål ifølge deres hjemmeside er at fremme den fælles religionssamtale og værne om og bidrage til udviklingen af det danske samfund som et demokratisk og inkluderende samfund.[13]

Foreningen holder selv den årlige eidfest, hvor de inviterer folk fra fx kommunen, som foreningen har et godt forhold til, for at sende et signal om åbenhed og vilje til samarbejde. De arrangerer ikke som sådan fællesaktiviteter med andre muslimske foreninger udover fællesbønnen ved eidfesterne.

Generelt opfordrer foreningen til, at medlemmer, og alle andre i lokalsamfundet, tager aktivt del i samfundet på en positiv måde og bidrager til det Danmark, som de selv ser sig som en del af.

Hjemmeside og sociale medier

De har ingen internetside eller anden brug af sociale medier.

Forandringer

I 2012 har foreningen fået en ny moské i den nye del af Bazar Vest. Tidligere har de lejet lokaler på Lykkeskolen, indtil de kunne finde et passende sted med god plads.

Indtil for fem år siden søgte de kun tilskud til deres arrangementer og aktiviteter fra kommunen. De har siden fundet nye steder at søge tilskud som fx beboerforeninger og fritidsforeninger.

[13] Jf. www.religionsmoede.dk/index.php/aktiviteter/kristent-muslimsk-samtaleforum.

Deres ene imam, Radwan Mansour, er medlem af Kristent Islamisk Samtaleforum, hvilket er en forening, som søger at skabe en god dialog mellem kristne præster og muslimske imamer og herigennem et åbent religionsmøde og en positiv kontakt mellem religionerne.

Deres anden imam, Khaled Edwan, som holder prædiken en gang om måneden, prædiker først på arabisk og bagefter på dansk. Det har de indført, for at unge, der måske ikke er så sikre i det arabiske sprog, også har mulighed for at forstå indholdet af prædikenen ordentligt.

Kontakt

Den Arabiske Kulturforening
Edwin Rahrs Vej 32 R
8220 Brabrand
Tlf.: 32 20 70 80

Litteratur og kilder

Kristent Islamisk Samtaleforum

2012, www.religionsmoede.dk/index.php/aktiviteter/kristent-muslimsk-samtaleforum

Undersøgelsen er udført af Jeppe Kaas og Anne Sofie Askholm.

Tidligere undersøgelse udført af cand.mag. Lone Jørgensen.

Forbundet af Islamiske Foreninger

Præsentation og navn

Forbundet af Islamiske Foreninger (FIF) er en paraplyorganisation stiftet i 2006, som består af 11 lokale muslimske foreninger fra Aarhus-området, primært med sunnimuslimsk tilknytning.

Gruppens historie i lokalområdet

Forbundet af Islamiske Foreninger blev stiftet i Aarhus i 2006. Forbundet består af en gruppe af lokale foreninger, der har som hovedmål at få opført en stormoské med et kulturcenter i Gellerup.
Arbejdet for en stormoské tog fart, da byfornyelsen med Helhedsplanen for Gellerupparken og Tovehøj blev sat i værk af Aarhus Kommune og Brabrand Boligforening i 2007. Forbundet er i fortsat dialog med kommunen om mulige byggegrunde og byggetilladelse i Gellerupparken. På nuværende tidspunkt er der ikke en afklaring i dette spørgsmål.

Organisation

Forbundet af Islamiske Foreninger består af 11 lokale foreninger og religiøse grupper: Den Tyrkiske Kvindeforening, Islamisk Kulturcenter, Arabisk Kulturforening, Somalisk Familieforening, Aarhus Eyüp Sultan Moské, Den Aktive Kvindeforening, Somalisk Kvinde- og Børneforening, Ligheds- og Broderskabsforeningen, Multiaktivitetsforening, Somalisk Kulturforening og Forening for Moské og Islamisk Center. Derudover har den nationale Dansk Halal Fond også tilknytning til forbundet. Forbundet synes at understrege en generel udvikling, der gør sig gældende for muslimer i Vesten. At muslimer i stigende grad organiserer sig på tværs af etnicitet og kultur, med det fælles trosgrundlag som det samlende udgangspunkt. Formanden for Forbundet af Islamiske Foreninger, Sami Saidana, udtalte sig om dette på følgende måde: ”Etnicitet betyder ikke så meget. Vi er alle sammen muslimer.” Der er udarbejdet et værdigrundlag, som de enkelte foreninger skal efterleve. De centrale værdier er her ligeværdighed, mangfoldighed, respekt, åbenhed og demokrati. Såfremt en af foreningerne ikke overholder forbundets grundlag, kan udelukkelse komme på tale.

Medlemmer

Forbundet har ikke egne lokaler, men de mødes fast en gang om måneden i Foreningernes Hus i Gellerupparken. Ved disse forsamlinger deltager tre repræsentanter fra hver medlemsforening. Det er ved generalforsamlingerne, der vælges bestyrelse og formand for forbundet, og dette sker ved demokratisk valg. På nuværende tidspunkt er Sami Saidana formand for forbundet.

Økonomiske forhold

Alt arbejde i forbundet er frivilligt arbejde, men der er et ønske om at få en lønnet medarbejder, der kan arbejde for projektet. Økonomien i forbundet er opdelt i to grupper: 1) penge til det generelle arbejde og aktiviteter og 2) finansiering af moskébyggeriet. Hver forening betaler et årligt medlemskontingent på 1.200 kr. til forbundets aktiviteter. Finansiering af mosképrojektet sker ved donationer. Både via internettet, på forbundets hjemmeside www.mosquedenmark.org og via indsamling ved forskellige arrangementer. Forbundet er også interesseret i udenlandske bidragydere, men med det forbehold, at bidragyderen ikke må stille krav til projektet. Forbundet får ingen økonomisk støtte fra kommunen eller staten.

Religiøs/spirituel praksis

Udover arbejdet for en stormoské er forbundet meget aktivt i lokalsamfundet i Gellerup. I forbindelse med ramadanen arrangerer de eidfest i Gellerupparken, og de arrangerer ofte debataftener. Det har de bl.a. gjort i samarbejde med Gellerupkirken. Arrangementerne bliver afholdt i Globus 1 eller Foreningernes Hus i Gellerup. Ved folketingsvalget i 2011 arbejdede forbundet også aktivt for at få borgere i lokalmiljøet til at benytte sig af valgretten.

Eksterne relationer

Forbundet har en lang række støtteforeninger og møder opbakning fra mange kanter, bl.a. fra den lokale præst i Gellerupkirken. Omvendt er der også modstandere af mosképrojektet. Generelt har projektet fået megen opmærksomhed i medierne.

Hjemmeside og sociale medier

Organisationen har en hjemmeside, www.mosquedenmark.org, som fortæller om organisationen og anvendes som platform for indsamling af midler til moskébyggeriet.

Kontaktoplysninger

Forbundet af Islamiske Foreninger (FIF)

C/O Forening for Moské og Islamisk Center – FMIC

Postbok 1028, 8200 Århus N.

Telefon: 40 762 758

info@mosquedenmark.org

Litteratur- og kildehenvisninger

www.mosquedenmark.org

Undersøgelsen er udført af Therese Bache.

Irakisk Kulturforening Al-Zahra

Præsentation og navn

Irakisk Kulturforening Al-Zahra er en shiamuslimsk forening i Aarhus, hvis formål er at kunne tilbyde shiamuslimer, især shiamuslimske børn, et socialt værested, hvor forskellige fritids- og sportsaktiviteter samt undervisning i arabisk sprog, religion og kultur kan foregå. De fleste af Irakisk Kulturforening Al-Zahras medlemmer tilhører de såkaldte Tolvere, som er den største og mest udbredte af flere retninger indenfor shiaislam, selv om foreningen også har nogle få sunnimuslimske medlemmer. Al-Zahra betyder den strålende og er et andet navn for Muhammeds datter Fatima, som var gift med Ali, der har givet navn til shiamuslimerne. Ifølge shiamuslimerne gav Muhammed lederskabet direkte videre til sin svigersøn og fætter Ali og til dennes slægt, hvorfra i alt 12 imamer skulle udpeges. Indenfor shiaislam eksisterer også andre mindre retninger, der er opstået som en følge af uoverensstemmelser omkring retmæssigheden (særligt hos den 5., 7. og 11. imam). Ifølge shiaislam skulle disse 12 imamer, oplyst af den viden, som Muhammed havde videregivet til dem, lede muslimer på den rette vej (islams). Den 12. imam, Muhammed al-Muntazar, har en særlig betydning indenfor tolvershiismen, hvor denne menes, i 874 e.v.t., at være draget i skjul. Tolverne venter på denne imams genkomst, og han betragtes således ikke som død, men som en person, der af Allah er blevet tildelt en meget lang levetid samt en særlig mission. Ved genkomsten skal den skjulte imam sikre retfærdighed på jorden og hjælpe *hele* menneskeheden med at finde den rette vej (islam). Imamen kaldes for *al-Mahdi*, ”den retledte”. Shiaislam adskiller sig traditionelt fra sunniislam ved at lægge vægt på en fortsat nyfortolkning af de muslimske kilder *koran* og *sunna* for at finde løsninger på nutidige problemer. Denne fortolkningspraksis kaldes *idjtihad*, der betyder ”anstrengelse” eller ”fortolkning”. De shiamuslimske lærde, de såkaldte *mudjtahid'er*, og de øverste lærde, *marje'er*, er uddannet på de shiamuslimske universiteter Hawza i al-Najaf i Irak og Qum i Iran, og disse fungerer som shiismens religiøse overhoveder. De lærde repræsenterer den skjulte imam, indtil denne kommer igen, og indenfor shiaislam er det påkrævet at følge en nulevende marje'as eller mudjtahids fortolkning af religiøse spørgsmål. Shiamuslimerne henviser ikke kun til de hadithsamlinger, som omhandler Muhammeds sædvane, men også til dem, der omhandler Ali. Indenfor shiismen kalder man ikke den religiøse bønneleder for imam, sådan som sunnimuslimerne gør. Hos shiamuslimerne kaldes denne i stedet for ”imam jamaa”. Jamaa betyder gruppe, og samlet refererer betegnelsen altså til personen, der leder gruppen af bedende muslimer i bønnen.

Gruppens historie i lokalsamfundet

De første shiamuslimer kom til Aarhus i første halvdel af 1980'erne, og i takt med at flere shiamuslimer er kommet til Aarhus, er der med tiden blevet skabt et decideret shiamuslimsk miljø i byen. På verdensplan er ca. 10 % af muslimerne shiamuslimer. Irakisk Kulturforening Al-Zahra blev stiftet i november 2002 af en gruppe herboende shiamuslimer ud fra et ønske om at skabe en lokal forening for shiamuslimer med tilbud om forskellige sociale og kulturelle aktiviteter. Foreningen blev stiftet som en slags erstatning for sportsforeningen Dar Ahlulbuiyt, der også var stiftet af herboende shiamuslimer (Dar Ahlulbuiyt eksisterede som forening i perioden fra ca. 1997 til 2002). Begrundelsen for at stifte en ny forening, gældende for nogenlunde den samme shiamuslimske medlemsgruppe, var et ønske om at udbrede foreningens fokus og aktiviteter i en bredere kulturel retning og ikke mindst få etableret et fast mødested (Dar Ahlulbuiyt-foreningen havde ingen lokaler).

Organisation

Foreningen har en lokal religiøs leder i form af en *imam jamaa*, som har studeret i Irak. Han bor i Aarhus og er fast tilknyttet Irakisk Kulturforening Al-Zahra. De har ingen decideret organisatorisk leder, men deres imam tager sig også af meget af det organisatoriske. Han afholder også bøn, giver undervisning, foretager vielser og er en vigtig person til løsning af konflikter internt i foreningen. Alt arbejde i forbindelse med foreningen er frivilligt.

Medlemmer

I forhold til brugen af foreningens lokaler i Brabrand skelnes der imellem to medlemskategorier: mænd og kvinder. Lokalerne deles, men benyttes på forskellige tidspunkter. Der arbejdes dog på at finde nogle selvstændige lokaler, som kan benyttes af foreningens kvinder. Det anslås af foreningen, at der er ca. 120 mænd tilknyttet, mens kvinderne tæller en smule færre (ca. 100-120). Antallet af medlemmer er siden 2002 fordoblet, hvilket forklares med, at flere folk i Aarhus er blevet opmærksomme på foreningens eksistens. Desuden har lejen af de faste lokaler muliggjort en stigning i antallet af medlemmer. Der er ikke et decideret ønske om vækst, men man ønsker flere medlemmer med viden om islam (f.eks. imam jamaa'er). De fleste af foreningens medlemmer er mellem 40 og 60 år og kommer hovedsageligt fra Irak. Udover irakere

deltager også arabere, kurdere og tyrkere i foreningens aktiviteter. Der tales derfor udover dansk også arabisk, kurdisk og tyrkisk.

Økonomiske forhold

Alle udgifter i forbindelse med Irakisk Kulturforening Al-Zahra finansieres gennem medlemmernes kontingent. Udgifterne omfatter hovedsageligt leje af lokaler, men derudover også diverse aktiviteter for børn og unge. Foreningen er et godkendt trossamfund, men udover de privilegier, som dette medfører, modtager den ingen offentlig støtte.

Religiøs/spirituel praksis

Shiamuslimerne i Aarhus praktiserer islams fem søjler. Idet shiamuslimerne ikke har deres egen moské i Aarhus, foregår bøn og trosbekendelse enten privat eller i de sunnimuslimske moskéer i byen. Shiamuslimerne i Aarhus fejrer også de islamiske eidfester, *Eid ul-Fitr,* der afslutter fasten, og *Eid ul-Adha,* den store offerfest, der afholdes som en del af pilgrimsfærden. Begge fester afholdes privat, hvor de fleste deltager. De to eidfester varer som regel henholdsvis tre og fire dage, men varigheden er ikke helt fastlagt. Til festerne er der fælles bøn og spisning. Eidfesterne anses som gode anledninger til at besøge venner og familie og skabe en stemningsfuld atmosfære i hjemmet. Der er desuden tradition for, at man foretager særlige aktiviteter for børnene.

Udover denne praksis har shiamuslimerne nogle ceremonier og aktiviteter, der er særlige for dem, men som det ikke er religiøst påbudt at deltage i. Aktiviteterne betragtes ikke som religiøse i sig selv, men har et indhold, der forbindes med islam og med den shiamuslimske historie, som udgør en vigtig del af den shiamuslimske selvforståelse. Den største af disse er *Ashura*, der foregår årligt i muharram-måneden og udtrykker en respektfuld ihukommelse af Alis søn Husseins martyrium. Hussein led i år 680 e.v.t. døden i Kerbala i Irak som et led i kampen mellem sunni- og shiamuslimer om lederskabet efter Muhammed. Husseins død blev beordret af den sunnimuslimske kalif Yazid og anses derfor af shiamuslimer som et martyrium. Over syv dage mindes og deler shiamuslimerne Husseins samt profeten Muhammeds og forskellige imamers lidelser bl.a. ved at praktisere *ta'zija.* Ta'zija betyder "medlidende deltagelse" og er den praksis, hvor shiamuslimerne gentagne gange slår sig selv med den ene hånd på brystet i takt til en rytmisk poesioplæsning eller recitation. Dette specifikke håndslag kaldes *latum*, og den konkrete ihukommelses-praksis

kaldes *aza'a*. Denne praksis antager nogle steder i Irak mere voldsomme former, hvor også jernkæder bruges. De fleste shiamuslimer er dog af den opfattelse, at dette er i modstrid med ritualets idé, og at det er forbudt at skade sig selv. Aza'a udføres også af nogle shiamuslimer på de 12 imamers dødsdage, men i Aarhus er der ikke tilknyttet en særlig praksis på disse dage. Shiamuslimske kvinder praktiserer også ta'zija, som dog afholdes adskilt fra mændenes.

Arrangementet er åbent for alle shia- og sunnimuslimer i Aarhus. De fælles ceremonielle aktiviteter foregår primært om aftenen og omfatter recitation af poesi og bønner samt en tale (prædiken) over Husseins martyrium og overvejelser over, hvordan denne hændelse har indflydelse på shiamuslimers liv og adfærd i dag. Fra andre danske byer inviteres kendte shiamuslimer med talent for recitation til at lede ceremonierne og oplæsningen af poesien i en særlig takt, som aza'a kan foretages til.

Foreningens torsdagsmøder kaldes *Dua'a Kumail* og er primært af social art. Møderne centreres dog om recitation af særlige bønner, som Ali menes at have bedt til Gud, og som er blevet videreført og nedskrevet af Alis ven Kumail ben Ziad. *Dua* betyder kald eller bøn til Gud. Et udvalgt medlem fungerer som imam jamaa. Kvinderne har deres eget Dua'a Kumail. Dua'a Kumail-møder afholdes traditionelt indenfor shiaislam, men er ikke påkrævet. Til disse møder diskuterer man ofte også samfundsmæssige og politiske emner.

For shiamuslimerne i Aarhus er det ønskværdigt, at afdøde shiamuslimer begraves i Irak tæt ved en af imamernes grave. Dette er dog ikke altid (økonomisk) muligt, og i så tilfælde begraves afdøde shiamuslimer på danske kirkegårde. De fleste shiamuslimske ægtepar i Aarhus er viet i Irak, men det er muligt at blive shiamuslimsk viet i Aarhus. Bryllupsceremonien varetages af en imam jamaa fra en shiamuslimsk moské i en anden by. Vielsen efterfølges af en fest, hvor der indtages et måltid.

Eksterne relationer

Irakisk Kulturforening Al-Zahra har i løbet af de sidste ti år opbygget en formel kontakt til andre shia- og sunnimuslimske grupper samt kristne. Kontakten skyldes dog ikke et oplevet slægtskab med de andre grupper, da Irakisk Kulturforening Al-Zahra udelukkende føler tilknytning til det religiøse lederskab i Irak.

Hjemmeside og sociale medier

Foreningen har ingen hjemmeside eller gruppe på Facebook.

Forandringer

Siden første pluralismeprojekt i 2002 har Irakisk Kulturforening Al-Zahra gennemgået betydelige ændringer: Foreningen har (1) fordoblet sit medlemsantal, (2) fundet et fast sted, som lejes, og (3) etableret formel kontakt til både shia- og sunnimuslimske grupper og derudover kristne.

Kontakt

Irakisk Kulturforening Al-Zahra

v. Alaa Abdul Husain Majeed Al-Ansari, formand

Tlf.: 61 73 17 61

E-mail: alaa1116@hotmail.com

Undersøgelsen er udført af Lasse Toft og Malik Larsen.

Undersøgelse i 2004 udført af cand.mag. Lone Jørgensen.

Islamisk Menighed i Århus/Sultan Ayyub Moskéen

Præsentation og navn

Den centralt beliggende Sultan Ayyub Moské er placeret på adressen Nørre Allé 34 i en ældre villa på 1. sal. Villaen omfatter yderligere en kælder, som huser en muslimsk kvindeforening, og en stueetage, hvor Århus Ungdoms- og Kulturforening holder til.

Moskéen har fået tildelt to navne, henholdsvis Sultan Ayyub Moskéen og Islamisk Menighed i Århus. Sultan Ayyub refererer til en berømt etnisk kurder, der stammer fra et område i det, der i dag er Tyrkiet. Ayyub var far til den mere kendte Salah al-Din al Ayyubi – herhjemme bedre kendt under navnet Saladin. Salah al-Din var grundlægger af det såkaldte ayyubidiske dynasti, der strakte sig over Egypten og Syrien i årene 1171 til ca. 1250. Han er mest kendt for sin tilbageerobring af Jerusalem fra korsfarerne i 1187 i forbindelse med Richard Løvehjertes korstog. Moskéen har taget navn efter Ayyub for at vise menighedens tilknytning til Tyrkiet. At Ayyub var etnisk kurder, synes uden betydning for medlemmerne. Islamisk Menighed i Århus bliver brugt som deres officielle navn og illustrerer deres tilhørsforhold til islam samt til den internationale organisation Islamisk Menighed. Denne blev oprindeligt oprettet på internationalt plan af en tidligere statsminister fra Tyrkiet. I Danmark ligger organisationens hovedkontor i København og har tilknyttede moskéer rundt om i landet, bl.a. i Vejle og Aarhus.

Menigheden er primært for sunnimuslimer. Deres tro er baseret på Koranen, som er Guds ord og sunnaen, der beskriver profeten Muhammeds skik og praksis. Det skal dog tilføjes, at alle, uanset baggrund, er velkomne i Islamisk Menighed i Århus.

Islamisk Menighed i Århus er et godkendt trossamfund.

Gruppens historie i lokalområdet

Islamisk Menighed i Århus blev stiftet i 1989 på Nørre Allé, hvor Århus Ungdoms- og Kulturforening allerede var etableret. Menighedens og ungdomsforeningens historier er knyttet til hinanden.

Århus Ungdoms- og Kulturforening blev stiftet i 1985 og var dermed den første forening i villaen. Foreningen blev dannet med henblik på socialt samvær for unge mennesker med anden etnisk baggrund end dansk. Det giver en mulighed for, at de unge kan deltage i forskellige arrangementer såsom fodbold og lektiehjælp. Disse aktiviteter opretholdes igennem frivilligt arbejde. Deres opholdsrum i stueetagen benyttes

dog også af resten af husets brugere, ikke mindst i religiøse sammenhænge såsom ved højtider. I årene efter oprettelsen af Århus Ungdoms- og Kulturforening blev moskéen stiftet, da nogle af de ældre medlemmer fra ungdomsforeningen ønskede sig et fællesskab med et religiøst fokus. Lokalerne på 1. sal blev taget i brug, og i dag er rummet indrettet som moské med tyrkiske kakler, bedeniche (*mihrab*), talerstol (*minbar*) og kalligrafisk udsmykning. Kvinderne må ikke komme i lokalet, og de har derfor stiftet en kvindeforening i kælderen for deres separate aktiviteter og arrangementer. Her er der primært fokus på det sociale.

Et tilstødende lokale i stueetagen tages i brug i weekenderne, hvor koranskole for børn afholdes af moskéens imam.

Organisation

Trods det tætte samarbejde mellem Islamisk Menighed i Århus og Århus Ungdoms- og Kulturforening eksisterer deres økonomi og bestyrelse uafhængigt af hinanden. På den måde varetages deres interesser hver for sig og uden sammenfald.

Islamisk Menighed i Århus er organiseret som en forening, hvilket betyder, at der årligt afholdes en generalforsamling, hvor en bestyrelsesformand for foreningen vælges. Det afgøres ud fra et demokratisk valg blandt menighedens medlemmer. Foruden formanden sidder der underformænd i bestyrelsen, som hver især varetager deres ansvarsområde. Herunder eksempelvis kassereren, der varetager moskéens økonomi. Underformændene vælges af formanden selv. Der sidder i alt otte personer i bestyrelsen. Bestyrelsen tager sig af den daglige ledelse af moskéen, men medlemmerne kan ved de månedlige medlemsmøder tages med på råd. Formanden fungerer i menigheden som den organisatoriske leder, og imamen udelukkende som den religiøse leder.

Imamen hentes til Danmark fra Tyrkiet, da Danmark ikke tilbyder en teologisk universitetsuddannelse for imamer. Imamuddannelsen er et krav og er med til at konstituere hans autoritet. I Islamisk Menighed i Århus er imamen, ligesom størstedelen af medlemmerne, sunnimuslim. Imamen er den eneste person i foreningen, som modtager løn for sit arbejde, der som oftest kun strækker sig over tre måneder ad gangen.

Beslutninger vedrørende vedligeholdelse af huset og haven samt lån af Århus Ungdoms- og Kulturforenings opholdsrum ved religiøse lejligheder vedtager de to bestyrelser i fællesskab. I tilfælde af større beslutninger kontaktes Islamisk Menigheds hovedkontor i København, og en beslutning tages i fællesskab med dem.

Medlemmer

Islamisk Menighed i Århus har ikke en bestemt betegnelse for dem, som kommer i moskéen. Der skelnes dog i praksis mellem medlemmer og ikke-medlemmer, afhængigt af kontingentbetaling. Menigheden har på nuværende tidspunkt omkring 120 aktive, kontingentbetalende medlemmer. Derudover benyttes moskéen af et ukendt antal ikke-medlemmer. Moskéen er altid åben for alle. De kontingentbetalende medlemmer betaler 100 kr. om måneden, og med dette beløb kan de, i modsætning til de ikke-betalende, deltage i de fleste arrangementer og aktiviteter gratis. Som betalende medlem er man også medlem af en begravelsesfond, som ved begravelse betaler hjemsendelsen af den afdøde til Tyrkiet – en fond, den tyrkiske stat er med til at finansiere. Udover de aktive medlemmer har menigheden en gruppe af passive medlemmer, der udgøres af børn og unge.

Islamisk Menighed i Århus har kun mandlige medlemmer, og det oplyses, at de fleste er i alderen 35-50 år, har tyrkisk baggrund og er bosat i Aarhus. Mændene må som de eneste bruge selve moskéen, dog kan alle, dvs. både kvinder, børn og mænd, deltage på lige fod i de andre religiøse/sociale arrangementer.

Der er ingen krav om medlemskab for at kunne benytte sig af moskéens og menighedens faciliteter. Det forventes blot, at man kan tilbyde sin frivillige arbejdskraft, når der er brug for det, bl.a. ved havearbejde eller vedligeholdelse af huset. Denne form for arbejde er Islamisk Menighed i Århus og Århus Ungdoms- og Kulturforening fælles om.

Det er primært tyrkere, som gør brug af moskéen og menighedens arrangementer, men der kommer indimellem også besøgende med anden etnicitet.

Menigheden har i løbet af de seneste ti år fået flere medlemmer. De nye medlemmer er kommet til gennem menighedens arrangementer og personlige kontakter. Menigheden gør ikke tiltag for at få nye medlemmer, da mission i henhold til Koranen er forbudt (*haram*). Arrangementer er for de allerede eksisterende medlemmer, men nye ansigter er altid velkomne.

Økonomiske forhold

Menighedens økonomiske grundlag udgøres primært af medlemskontingentet. Pengene finansierer aktiviteter, arrangementer, løn til imamen og moskéens drift. Ydermere modtager de donationer fra medlemmer

og ikke-medlemmer. Resten udføres med frivillig arbejdskraft af menighedens medlemmer og ikke-medlemmer.

I tilfælde af større arrangementer, hvor menigheden ikke selv kan betale afviklingen, betaler deltagerne for mad, drikkevarer og et entrébeløb. I andre tilfælde får menigheden sponsorater af medlemmernes egne virksomheder.

Der er i de seneste ti år ikke sket nogen særlige økonomiske ændringer i Islamisk Menighed i Århus. De frivillige bidrag, i form af arbejdskraft og donationer fra de enkelte medlemmer og ikke-medlemmer, spiller fortsat en særlig rolle for menigheden.

Religiøs/spirituel praksis

Indenfor menigheden har den religiøse praksis mange aspekter. Meget centralt er dog fredagsbønnen, som foregår i moskéen. Her afholder imamen fællesbøn og taler over aktuelle emner, oftest udsprunget af Koranen. Bøn og tale udsiges fra talerstolen (*minbar*), som er placeret i et af moskéens hjørner. Ved fredagsbønnen fyldes moskéen.

Udover fredagsbønnen er de daglige tidebønner, der i henhold til Koranen skal udøves fem gange dagligt, meget vigtige. Bønnerne kan foretages i fællesskab i moskéen eller i hjemmet hos den enkelte.

I moskéen afholdes der to former for koranskole. En for de voksne og en for børnene, der omfatter både drenge og piger. Koranskolen for børnene afvikles i weekenderne, og den for de voksne i hverdagene. Her er der mulighed for imamen for at forklare om koranteksterne og debattere religiøse emner.

Udover de to bønneformer er der også andre væsentlige muslimske sammenkomster. Her kan nævnes profeten Muhammeds fødselsdag og ramadanen, som er arrangementer med et religiøst udgangspunkt, men også præget af social karakter med fx fællesspisning. Ramadanen er for muslimer en vigtig begivenhed og har derfor en særlig plads i deres religiøse praksis. Ramadanen strækker sig over en måned, og i denne periode er Ungdoms- og Kulturforeningens opholdsrum fyldt med familier hver aften til fællesspisning.

Ved giftermål har medlemmerne af Islamisk Menighed i Århus mulighed for at blive viet af moskéens imam.

I forbindelse med begravelser har menigheden tradition for at sende de afdøde til Tyrkiet.

Eksterne relationer

Menigheden har som nævnt tilknytning til Islamisk Menigheds hovedkontor i København. Her diskuteres større problemstillinger og beslutninger, der vedrører alle afdelinger. Herudover har de relationer til de andre moskéer, som hører under samme netværk, via fællesmøder og telefonkontakt. Der forekommer her videns- og erfaringsudveksling samt fællesinitiativer menighederne imellem, som er med til at styrke deres interne forhold og den enkelte moské. En gang imellem indgår menighedens bestyrelse og imamen i dialogmøder med kristne grupper.

Moskéen får ofte besøg udefra af bl.a. skoler, universiteter og familier, der gerne vil se moskéen og informeres om islam. De modtager gerne besøgende og er glade for nysgerrigheden.

I forbindelse med ydre samfundsændringer og problemstillinger er det formanden og imamen, som forholder sig til disse. Menigheden har oplevet at få ros af de offentlige myndigheder for deres tilgang til situationen med Muhammed-tegningerne.

Andre eksterne aktiviteter forekommer i Århus Ungdoms- og Kulturforening, men kun med henblik på det kulturelle, ikke det religiøse.

Hjemmeside og sociale medier

I de seneste ti år er der i menigheden sket en udvikling i brugen af digital kommunikation blandt medlemmerne og i bestyrelsen. Ved arrangementer og andre tiltag reklameres der ofte for det på Facebook og via andre internetmedier. Ifølge menigheden er det en god måde at holde kontakten på, men det foretrækkes dog stadig at mødes ansigt til ansigt i villaen på Nørre Allé. Her kan man snakke tyrkisk sammen og læse aviser.

Forandringer

Antallet af betalende medlemmer i menigheden er steget fra ca. 80 i 2002 til 120 mennesker i 2012. Villaen er blevet udvidet med en nybygget parkeringsplads.

Facebook og andre internetmedier er blevet et langt mere anvendt kommunikationsmiddel blandt medlemmerne og i bestyrelsen, hvilket betyder bedre reklame for arrangementer.

Kontakt

Sultan Ayyub Moskéen/Islamisk Menighed i Århus

Nørre Allé 34

8000 Aarhus C

Litteratur og kilder

Qvortrup Fibiger, Marianne C. (red.)

2004 *Religiøs mangfoldighed, en kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Systime A/S Århus

Shepard, William

2009 *Introducing Islam*, Routledge

Undersøgelsen er udført af Line Vestergaard og Stig Asboe.

Undersøgelse i 2004 udført af Henrik Christensen og Louise Buch.

Ligheds- og Broderskabsforeningen

Præsentation og navn

Ligheds- og Broderskabsforeningen er en ud af to muslimske foreninger, der ligger på Grimhøjvej, mere præcist i nummer 15. Navnet er valgt på baggrund af flere betydninger. Foreningen ønsker at understrege, at man opfatter muslimer som ligestillet med Allah, og man ønsker at udsende et budskab om, at alle, der kommer i foreningen, er brødre og respekterer hinanden på lige fod med deres egen familie. Specielt for foreningens medlemmer tilbydes en lang række aktiviteter, såsom fællesspisning og udflugter. Derudover er foreningens lokaler åbne for alle interesserede. Stedet er ivrigt besøgt, og der er aktiviteter for alle til langt ud på aftenen. Der tilbydes ydermere koran- og arabiskundervisning for medlemmernes børn i weekenderne. Hver torsdag afholdes der arabiskundervisning for interesserede, heriblandt også etniske danskere.

Selve indretningen i foreningen er sådan, at caféen ligger lige overfor indgangen, hvorfra der i begge sider er åbne døre ind til et undervisnings-/aktivitetslokale med dertilhørende kontor med et bibliotek på den ene side. I den modsatte side af caféen fører døren ind til foreningens bedelokale, hvor der afholdes bøn fem gange om dagen og den mere centrale fredagsbøn hver fredag. Dette lokale bruges også til nogle af foreningens andre aktiviteter, når dette er nødvendigt.

I bedelokalet er der opstillet en prædikestol eller *minbar*, som de to tilknyttede imamer bruger under bønnen, men udover dette er lokalet ikke udsmykket. Foreningens bestyrelsesformand understreger, at de ikke ser lokalet som en rigtig moské. De har også valgt, at der ikke skal bruges yderligere ressourcer på udsmykningen, da foreningen er en del af et stort, fælles mosképrojekt i Brabrand. Der er et stort fælles ønske i foreningen om at få bygget denne omtalte stormoské op, og der bliver derfor lagt mange kræfter i at få dette gennemført.

Foreningens medlemmer og brugere har stort set alle en anden etnisk baggrund end dansk. Medlemmerne kan betegnes som dem, der betaler for medlemskab, og brugere er dem, som kommer en gang imellem. Majoriteten heraf er palæstinensere, men der er også libanesiske, kurdiske, tyrkiske og somaliske medlemmer og brugere af foreningen. Fælles for alle er, at de bekender sig til den sunnimuslimske retning indenfor islam.

Gruppens historie i lokalområdet

I 1990'erne opstod et øget ønske om og behov for en lokal moské i Brabrand-området. De eksisterende moskéer lå på daværende tidspunkt i centrum af Aarhus og kunne ikke huse alle de interesserede muslimer i byen. På baggrund af dette blev Ligheds- og Broderskabsforeningen etableret i 1993 på Grimhøjvej 15. Siden er der i 2008 sket en opsplitning af moskéens medlemmer, og der blev derfor dannet en ny forening og moské blot få hundrede meter længere oppe ad gaden i nummer 7. Der er ingen kontakt mellem de to foreninger.

Organisation

Foreningen er organiseret omkring en bestyrelse, der vælges for et år ad gangen. Bestyrelsen har tidligere bestået af syv personer, men på nuværende tidspunkt er fem valgt ind. Deres hovedopgaver er godkendelse og planlægning af aktiviteter, vedligeholdelse af foreningens lokaler samt varetagelse af økonomi. Der afholdes et bestyrelsesmøde hver anden uge, hvor de foregående ugers aktiviteter diskuteres og vurderes, og hvor medlemmerne af bestyrelsen kan komme med forslag til de kommende ugers gøremål.

Den religiøse praksis varetages af to imamer, som også var tilknyttet foreningen ved det første pluralismeprojekt i 2002. Den ene af disse har læst teologi og jura, mens den anden hovedsageligt fungerer som bønneleder, når førstnævnte er bortrejst. Desuden fungerer imamerne også som undervisere og vejledere i religiøse emner og spørgsmål. Bestyrelsesmedlemmerne og imamerne er alle ulønnede og bor selv i lokalområdet.

Medlemmer

For 10 år siden blev antallet af betalende medlemmer vurderet til 30, men på nuværende tidspunkt er antallet over 100. Medlemmerne deltager aktivt i foreningens tilbud og bruger jævnligt foreningens faciliteter. Derudover deltager medlemmerne frivilligt i flere gøremål, der er tilknyttet disse aktiviteter, og som muliggør aktiviteterne. Hver anden måned bliver der afholdt et møde, hvor betalende medlemmer i foreningen kan deltage og komme med forslag til eventuelle ændringer eller forbedringer. Foreningen har også tilknyttet en stor mængde brugere, der ligeledes benytter foreningens faciliteter, heriblandt bedelokalet. Det er ikke et krav, at man skal være medlem af foreningen for at komme der. Stedet er åbent for alle interesse-

rede, dog kommer der primært folk med en muslimsk baggrund. Mange af foreningens medlemmer og brugere kender hinanden godt, og internt i foreningen tiltaler de voksne mænd hinanden som 'brødre'.

I Ligheds- og Broderskabsforeningen er alle aldersgrupper repræsenteret, men i foreningen har man særligt fokus på børn og unge. Der udbydes, som sagt, modersmåls- og koranundervisning for de mindste, fordi forældrene eller de unge selv ønsker, at de skal lære arabisk, og holder fast i deres kulturelle ophav. Ydermere bliver der gjort en stor indsats for de unge i lokalområdet, og opstår der problemer af forskellig art, bliver de ofte sendt hen til foreningens imamer, som hjælper dem på rette vej ved hjælp af Koranens skrevne ord. Kvinder bruger også foreningen, men deres aktiviteter foregår i det indrettede undervisningslokale, hvor de fx afholder private fællesspisningsaftener og lignende kun for kvinder.

Indenfor de seneste tre år har antallet af brugere i foreningen været faldende. Ikke fordi efterspørgslen er blevet mindre, men fordi der er åbnet en ny forening med en dertil knyttet moské på samme vej.

Økonomiske forhold

Foreningen lejer de omtalte lokaler og har på baggrund af dette en husleje på 21.000 kr. om måneden. Huslejen finansieres bl.a. af de omkring 100 betalende medlemmer. De betaler hver måned et kontingent på 100 kr. Dette er en stor ændring i forhold til de oplysninger, der blev givet for 10 år siden, hvor medlemskontingentet lå på 50 kr. pr. person pr. år. Foreningen modtager også en månedlig støtte fra kommunen på 6.000 kr. til betaling af aktivitetslokalets husleje. Foreningens lille café, der sælger cola, sandwich, kiks og kaffe, indtjener hver måned omkring 3.000 kr., som også går til betaling af husleje og aktiviteter. Ydermere samles der penge ind hver uge til fredagsbønnen, hvor de fremmødte kan donere et frivilligt beløb til foreningen. Hvis der i en given måned ikke er indtjent den fornødne mængde penge, deler bestyrelsen den resterende sum op og betaler resten af egen lomme.

Religiøs/spirituel praksis

Den religiøse praksis foregår i foreningens bedelokale, hvor de centrale religiøse handlinger er bøn og fremsigelse af trosbekendelsen. På nuværende tidspunkt deltager omkring 25 muslimer i to ud af de fem daglige bønner, nemlig kl. 12 og 18. Derimod vurderer foreningen, at der kommer omkring 300-350 til hver fredagsbøn, hvilket er en stigning i forhold til antallet på 250 deltagere for ti år siden. De fem daglige bønner varer ca. 10-15 minutter, mens fredagsbønnen er noget længere og varer op til tre kvarter. Under fredags-

bønnen forestår imamen bønnen og prædikenen, som foregår på arabisk. Dog kommer der også nogle tilhørere, der ikke forstår arabisk, og derfor har foreningen valgt at fortælle en lille historie fra Koranen på dansk til fredagsbønnen. Foreningens toiletter med dertil knyttede vaskefaciliteter bruges i forbindelse med den rituelle afvaskning før bøn.

Ligheds- og Broderskabsforeningen fejrer også de to vigtigste muslimske fester, *Eid ul-Fitr*, fastebrydningsfesten, og *Eid ul-Adha*, den store offerfest. Begge fester afholdes i dertil lejede lokaler, hvor også andre foreninger og muslimske grupper i Aarhus deltager.

Eksterne relationer

Ligheds- og Broderskabsforeningen har en del kontakt med andre foreninger på forskellige niveauer. Som før nævnt mødes nogle foreninger i de samme lejede lokaler ved de årlige eidfester. Efter at Nordgårdsskolen i Brabrand blev nedlagt i 2008, er huset blevet omdannet til et fælles foreningshus, hvor Ligheds- og Broderskabsforeningen også er repræsenteret ved forskellige lejligheder. Derudover tager foreningen, sammen med de fleste andre muslimske foreninger i Aarhus, stor del i projektet omkring en stormoské i Brabrand. I denne forbindelse deltager repræsentanter fra foreningen i et møde en gang om måneden. Her diskuterer de udviklingen i byggeplanerne og tilhørende problemstillinger. Dette projekt har skabt en stor ændring i samarbejdet med andre foreninger, og der diskuteres nu både religiøse og politiske aspekter i forhold til denne fælles stormoské.

Foreningen er ligeledes en del af en række større foreninger, der har en koranskole ved Tofthøjskolen i Brabrand. Undervisningen foregår i weekenderne, hvor elever i 6-12-års alderen, fordelt på 12 klasser, får undervisning i Koranen og hjælp til andre fag som matematik og lignende. Foreningen fremhæver ligeledes deres gode samarbejde med Gellerup Kirke, der indimellem sender besøgende til foreningen. Derudover samarbejder de med Aarhus Kommune og politiet.

Ligheds- og Broderskabsforeningen har ikke tidligere ansøgt om at blive godkendt som trossamfund, da de ikke mente, at det er et lokalt anliggende. Nu ønsker de ikke at søge, fordi de lægger store kræfter i, at en stormoské bliver en realitet, og når det er fuldført, vil de igen tage stilling til spørgsmålet om godkendelse.

Hjemmeside og sociale medier

Foreningen udtrykker, at de tidligere har haft problemer med medierne, fordi deres udtalelser er blevet misforstået, og derfor har de valgt at trække sig tilbage med hensyn til kontakten med forskellige medier. Ligheds- og Broderskabsforeningen er heller ikke aktive i forhold til internettet, og de har hverken en hjemmeside eller profiler på nogen sociale medier. Dog benytter de sig af plakater og brochurer, hvis de skal reklamere for et større arrangement. Foreningen er meget venlig stemt overfor besøg fra skoler og universiteter, som gerne vil vide mere om deres arbejde med foreningen.

Kontakt

Ligheds- og Broderskabsforeningen
Grimhøjvej 15
8200 Brabrand
Tlf.: 86 26 17 13

Undersøgelsen er foretaget af Anne-Sofie Sørensen og Line Rask.
Undersøgelse i 2004 foretaget af Lone Jørgensen.

Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi – The School of Islamic Sufism

Præsentation og navn

Maktab Tarighat Oveyssi Shahmaghsoudi, også kaldet MTO, er en islamisk sufiorganisation med afdelinger i USA, Canada, Australien, New Zealand og Europa – heriblandt en afdeling i Aarhus. *Maktab* betyder klasse (i forståelsen skoleklasse) og underbygger dermed tanken om de søgende som studerende (se afsnittet om medlemmer). *Tarighat* skal forstås som den sandhed, der danner kernen i religionen – det mest centrale. *Oveyssi* henviser til personen Oveys Gharani, der levede på samme tid som Muhammed. Han var hyrde i Saudi-Arabien og mødte aldrig selv Muhammed. Trods den geografiske distance kendte de hinanden, og deres liv var tæt forbundne. Det fortælles bl.a., at Muhammed under et slag knækkede en tand, hvorefter Oveys' tand ligeledes knækkede tusindvis af kilometer væk. Ifølge MTO udråbte Muhammed selv, inden sin død, Oveys som sin efterfølger. *Shahmaghsoudi* refererer til den sufimester, som bragte MTO med til Vesten. Ordet *sufi* kommer af det arabiske *suf*, som betyder "uld", hvilket refererer til de hvide uldklæder, som tidlige muslimske asketer bar. En anden betydning af *sufi* kan være det arabiske *safâ*, som betyder "at være ren". Der refereres ofte til sufisme som "islamisk mystik", og sufismens udgangspunkt er islam. Sufismen opstod som en reaktion mod den dogmatiske og overfladiske gudsdyrkelse, som de mente islam havde udviklet i århundrederne efter islams begyndelse. Derfor søgte man indad, dyrkede det åndelige og udviklede et meget tæt gudsforhold. Sufismen siger nu, at den er alle religioners virkelighed, da man møder sandheden igennem kontakten med eksistensen, og dermed Gud og ens selv. Alle religioner kredser om den samme sandhed, men kommer til udtryk på forskellige måder. Eksistensen er en abstrakt størrelse og er derfor svær at forklare. Den skal opfattes som en allestedsnærværende gud (monisme), hvor menneskets mål er at opnå den totale enhed med denne. MTO sammenligner sig på dette punkt med gnosticismen (en fællesbetegnelse for forskellige religiøse filosofier, hvis fokus ligger i den enkeltes opnåelse af en hemmelig indsigt).

Gruppens historie i lokalområdet

Afdelingen i Aarhus blev oprettet i 1994 af en elev af den forrige *Pir* (se afsnit om organisation). Han boede i Aarhus, men deltog i en række arrangementer i Tyskland, hvorefter han bad om tilladelse hos Pir'en til at oprette en selvstændig forening i Aarhus. I afdelingens første år lejede de sig ind i forskellige lokaler, bl.a. i Brabrand, men fra 1998 gjorde donationer fra de studerende det muligt at købe deres egne lokaler på Mo-

sevej 4 i Risskov, som de har beboet siden. Stedet er derfor ejet af de studerende og ikke MTO-hovedorganisationen.

Organisation

Alle MTO-centre (kaldet *Khaneghah*) rundtomkring i verden er forbundet af én person: den nuværende *Pir* Hazrat Salaheddin Ali Nader Angha – til daglig omtalt Hazrat Pir. Titlen *Pir* betyder på persisk gammel, men skal forstås i en kontekst, hvor det at være gammel indebærer visdom og indsigt i livet. Sammenlagt findes der 44 centre verden over, hvoraf Aarhus repræsenterer det ene af to i Danmark (det andet ligger i København). I Aarhus er al aktivitet forbundet med MTO samlet på Mosevej 4 i Risskov. Hazrat Pir opfattes som den eneste religiøse leder indenfor MTO, men da det er umuligt for ham at være fysisk til stede i alle centrene, bruges webcast (se religiøs/spirituel praksis), samtidig med at udvalgte, ekstra vidende studerende får ansvaret for at hjælpe centrets øvrige medlemmer med den personlige vejledning og uddybning af Pir'ens lektioner. Den ansvarlige studerende har personligt modtaget vejledning fra Pir'en, og det betragtes som en stor ære at blive tildelt denne tillid. Den ansvarlige studerende i Aarhus hedder Mehdi Safaye og har udover Aarhus ansvaret for København, Stockholm og Göteborg. Mehdi Safayes rejse- og opholdsudgifter betales af medlemmerne i de enkelte MTO-centre.

Organisatorisk opfattes Hazrat Pir som den endelige beslutningstager – både i forhold til mindre og større beslutninger på lokalt plan. Hvad angår den praktiske organisering af MTO-centret i Aarhus, tildeles opgaverne de medlemmer, som måtte have en kompetence indenfor det specifikke område. Alt arbejde i forbindelse med foreningen udføres af frivillig arbejdskraft. Indbyrdes har MTO-centrene ingen formel kontakt, hvilket understreger Hazrat Pir's vigtighed.

Medlemmer

Hos MTO opfattes alle mennesker som søgende efter Gud og sandheden om livet. Indbyrdes bruges udtrykket *salek* som en betegnelse for den søgende person (studerende), der stræber efter at nå til Gud. Alle, som er interesserede, er velkommen til at modtage vejledning, uanset nationalitet, etnicitet eller religiøsitet. Det løse medlemsbegreb kommer til udtryk i den store gennemstrømning, hvor det anslås af foreningen, at ca. 500 mennesker har været i kontakt med MTO-centret i Aarhus, siden det startede i 1994. Tendensen forklares af MTO med en metafor, der beskriver en rullende sten på vej ned ad en bakke. På et tids-

punkt vil stenen finde et sted, hvor den bliver liggende. Stenen repræsenterer det søgende menneske, der i sin søgen finder et fast holdested – om end bare for en tid. Der er derfor i organisationen ikke noget specifikt ønske om vækst, hvilket også hænger sammen med, at der ses ned på mission som værende en handling udelukkende for egen vindings skyld. Initiativ med hensyn til rekruttering af nye studerende findes derfor ikke, da det ville være imod tanken om vigtigheden af at finde sin *egen* vej til gud. I dag anslås det, at der er ca. 50 mennesker tilknyttet centret i Aarhus.

Med hensyn til kønsfordeling er der i øjeblikket flest kvinder, men som konsekvens af den store gennemstrømning har dette ikke været gældende til alle tider. Til gengæld er det et kendetegn, at de fleste studerende er under 40 år. MTO forklarer dette med, at yngre mennesker er bedre til at tage imod den udbudte vejledning, end ældre er. Trods åbenheden overfor alle former for etnicitet er der flest iranere tilknyttet. Der findes dog også enkelte afghanere, tyrkere, spaniere og danskere. Hazrat Pir's webcast foregår på persisk, men på grund af den etniske diversitet oversættes lektionen simultant til enten engelsk eller dansk.

Økonomiske forhold

Foreningen i Aarhus bygger udelukkende på donationer fra de studerende. Der er intet kontingent i forbindelse med vejledningen, men de studerende er bevidste om foreningens udgifter og bidrager dermed til finansieringen.

MTO Aarhus har desuden i samme bygning en skole for børn, hvor der undervises i persisk. Her betales der et mindre gebyr i forbindelse med undervisningen. Formålet er udelukkende, at børnene lærer at læse og tale persisk – der er ingen forventning om, at de også deltager i MTO Aarhus' andre aktiviteter. Aarhus Kommune har tidligere tilbudt at støtte skolen, men MTO ønsker ikke offentlig støtte. Til gengæld er der mulighed for støtte fra hovedorganisationen, hvis MTO Aarhus udtrykker ønske herom.

Religiøs/spirituel praksis

MTO i Aarhus mødes hver søndag fra kl. 17 til 20 med undtagelse af hver fjerde søndag, hvor de holder fri. Her vises der en lektion af Hazrat Pir fra hans webcast på storskærm. Pir'ens ord har stor autoritativ betydning, og hans lektioner er derfor en vigtig hjælp i den enkeltes stræben efter at komme i kontakt med eksistensen. Efter lektionen samles de studerende om et mantra, som består af en række linjer fra et sufidigt, forfattet af en tidligere Pir. Dette mantra bliver akkompagneret af musik. De studerende sidder i skrædder-

stilling på gulvet, mens de bevæger deres overkrop i ottetaller (evighedssymbolet) og markerer takten med klap på knæene. Gennem denne fase er der skiftevis perioder, hvor en leder af mantraet alene udsiger bestemte linjer, og perioder med fællesfremsagte mantraer. Man gentager mantraet på en afbalanceret og harmonisk måde for at frigøre sig fra alle hverdagstanker og spekulationer og derpå finde ind til sig selv. Her er man meget påvirkelig over for musikken og gentagelsen af mantraet. Man opnår en trancetilstand, hvor man oplever sig selv udefra, og kommer dermed i kontakt med eksistensen. Man går her ind i en tilstand af harmoni med hinanden, altså bruger hinanden til at komme i ekstasen. Ritualet har udelukkende et individuelt formål, da fælles opnåelse af sufismens mål (at finde frem til enheden mellem eksistensen og dit sande jeg) ikke er mulig. Derfor er det udelukkende via selvfordybelse og selvstudier, at man kan udvikle sig. Musik, dans, kunst og poesi er discipliner, som kan fremme selverkendelsen. Disse discipliner bliver der også lagt stor vægt på i MTO, og der bliver en gang imellem inviteret gæsteundervisere i musik, dans, kalligrafi m.m.

Hvert år får de studerende personligt tilsendt en mønt af Hazrat Pir, hvilket opfattes som en stor gave. I løbet af året arrangeres enkelte sammenkomster af Pir'en, hvor de studerende kan møde ham og dermed få overrakt deres mønt personligt. Dette er en stor oplevelse, som man gerne rejser langt for at få. Det er almindeligt, at ældre medlemmer af familien også giver en mønt som gave.

Kvinderne går, i modsætning til andre muslimer, ikke med tørklæde, men de fleste sufier overholder de samme spiseregler som andre muslimer.

Poesien er meget vigtig for MTO, da det primært er igennem denne litterære genre, de forskellige Pir'e har udtrykt sig. Specielt er poeterne Jalal ad-Din Rumi og Hafiz Shirazi vigtige, og deres poesi bliver brugt flittigt både som læresætninger og til eftertanke. Koranen bruges, men kun i de tilfælde, hvor det giver mening for den enkelte. Der lægges vægt på at forstå meningen bag ordene og ikke bare læse dem bogstaveligt, for da giver det ingen mening.

MTO fejrer en række bestemte højtider, bl.a. fødselsdage og dødsdage for vigtige mestre samt det iranske nytår *Nowruz* (oldpersisk "ny dag/lys"), som bliver fejret den 21. marts i forbindelse med forårsjævndøgn.

Eksterne relationer

Udover MTO's hovedsæde i Düsseldorf har foreningen i Aarhus ikke kontakt med andre religiøse grupperinger. De har intet imod andre religioner, men kontakten med organisationens leder, Hazrat Pir, er det

centrale, og derfor er kontakt med andre, heriblandt andre MTO-foreninger, overflødig. MTO er endnu ikke et godkendt trossamfund i Danmark, og begrundelsen er, at Hazrat Pir endnu ikke har udtrykt et ønske om det. Det afvises dog ikke at kunne blive aktuelt i fremtiden.

Hjemmeside og sociale medier

MTO's eksterne brug af internet og sociale medier afspejler deres generelle holdning til religiøs viden: Den må ikke påtvinges nogen, men skal i stedet findes af hvert enkelt menneske. MTO Aarhus har ingen selvstændig hjemmeside, men indgår i stedet i hovedorganisationens (se kontaktoplysninger). Hjemmesiden indeholder store mængder oplysninger om sufisme og MTO til nytte for alle interesserede. Derudover er MTO også at finde på Facebook under navnet MTO *Shahmaghsoudi*.

Internt spiller internettet en stor rolle for de mange MTO-centre rundtomkring i verden. Internettets tilgængelighed gør det muligt for centrene at vise Hazrat Pir's lektioner hver søndag via webcasts. Desuden gør brugen af e-mails det nemt for centrene at rådspørge Hazrat Pir i lokale anliggender.

Forandringer

Sammenlignet med pluralismeprojektet for 10 år siden er der ikke sket store ændringer hos MTO Aarhus. Den eneste større ændring er deres brug af internettet. Den øgede tilgængelighed til internettet har gjort det muligt for MTO at modtage webcasts fra Hazrat Pir tre gange om måneden. Internettet har gjort de store afstande mellem MTO-centrene mindre og bragt Hazrat Pir tættere på de enkelte studerende.

Kontakt

MTO Aarhus
Mosevej 4
8240 Risskov
E-mail: angha.aar.dk@mto.org
www.mto.org

Undersøgelsen er foretaget af Lasse Toft og Malik Larsen.

Undersøgelse i 2004 foretaget af cand.mag. Lone Jørgensen.

Somalisk Familieforening

Præsentation og navn

Somalisk Familieforening er lokaliseret på Eckersbergsgade 27, Aarhus C. Foreningens grundlæggere valgte foreningens navn på baggrund af, at de gerne ville appellere til familier, med andre ord kvinder, mænd og børn. Selv om navnet giver udtryk for en forening, hvis tilhængere udelukkende er somaliere, er dette ikke helt tilfældet. Foreningen er åben for alle folkeslag, selv om flertallet stadig er af somalisk herkomst. Foreningen forstår sig selv primært som en etnisk og kulturel gruppe, dog med et religiøst islæt.

Gruppens historie i lokalområdet

Foreningen blev stiftet i 1994 af en række mandlige somaliere. Årsagen hertil skal findes i en øget tilstrømning af somaliere til Danmark på daværende tidspunkt. Den somaliske minoritet blev større, og somalierne så derfor et behov for at have et fast samlingssted ligesom andre etniske foreninger med muslimsk udgangspunkt. På baggrund af dette dannede de Somalisk Familieforening.

Da foreningen blev grundlagt, havde de kun tilgang til stue- og kælderetagen. Muligheden for at bruge en etage udelukkende som moské var derfor udelukket. Pluralismeprojektet fra 2003 pointerede derfor, at foreningen havde et ønske om at udvide deres lokaler. Dette blev realiseret i 2004, hvor de lejede 1. sal. Dette indebar, at de nu var i besiddelse af kælder-, stue- og 1. etage. Øverste etage bliver i dag brugt til café- og fællesstue. Her kan man spille pool, købe nylavet mad og være sammen med foreningens medlemmer. Stueetagen er indrettet som moské. Kælderrummene har mange funktioner. Det største rum anvendes til undervisning, koranlære og bedested for kvinderne. I det tilstødende rum findes seks-syv computere og en symaskine til almen brug for medlemmerne. Dette rum bruges også som bestyrelsens mødelokale. Det bagerste og mindste rum fungerer som en slags kontor- og opbevaringsrum.

Organisation

Somalisk Familieforening er organiseret som en forening. Det vil sige, at man afholder generalforsamlinger i forbindelse med store beslutninger eller ved valg af bestyrelse. Bestyrelsen sidder i to år og består af syv mænd. Blandt dem vælges formand, næstformand og kasserer. De resterende fire bestyrelsesmedlemmer agerer som menige medlemmer. Det indebærer, at de løbende skriver sig på som hovedansvarlige for bl.a. lektiecafé, sportsaktiviteter og foredragsarrangementer. De eneste krav, som stilles, rettes mod formandsposten, idet formanden skal kunne tale dansk. Det krav stilles af hensyn til samarbejde med kommunen eller andre offentlige instanser.

Foreningen har som udgangspunkt ikke en fast imam af økonomiske årsager. De har dog haft en imam i en kort periode, men denne var ikke lønnet. I stedet er det et af medlemmerne, der har arabiske kundskaber samt kendskab til Koranen og hadith, som leder bønnen på skift. Disse er dog ikke teologisk uddannet. Hvis andre muslimske foreninger i Aarhus inviterer en skriftlærd imam til Danmark, kan Somalisk Familieforening også gøre brug af denne.

Medlemmer

Foreningen har ikke et decideret ord for medlemmerne, men de kan inddeles i tre overordnede kategorier: betalende medlemmer, bidragende medlemmer og besøgende. De betalende medlemmer har det til fælles, at de betaler et månedligt beløb. Førhen var beløbet på 50 kr., hvilket i dag er minimumsprisen. Kontingentet strækker sig fra 50 kr. til maksimum 200 kr., alt afhængigt af om der er tale om en enkeltperson eller en familie. Eksempelvis afgør størrelsen på familien, om de skal betale 100 kr. eller 200 kr. månedligt. I kraft af medlemskabet får de adgang til foreningens regnskab samt arrangementer, generalforsamlinger og lignende. De bidragende medlemmer betaler ikke kontingent, men de tilbyder tjenester i form af praktiske gøremål, småbeløb og moralsk opbakning. De besøgende kommer i ny og næ i moskéen og nogle gange i caféen, men yder ikke noget til det større fællesskab som sådan.

Medlemsantallet har gennem tiden været meget varierende. På nuværende tidspunkt er der mellem 450 og 500 betalende medlemmer. I dette antal er børn af betalende forældre inkluderet. Blandt de bidragende er der 20 til 30 medlemmer. Sidste kategori er der ikke tal på. Som nævnt er alle velkomne, både mænd, kvinder og børn uafhængigt af etniske tilhørsforhold. De har eksempelvis haft et par betalende medlemmer med tyrkisk baggrund i foreningen. Der er dog et overvejende flertal af somaliske mænd i foreningen, og de talte sprog er derfor overvejende somali og dansk. Der er ikke specifikke adgangskrav, udover at man ikke må have en afvigende opførsel, hvilket vil sige alkoholiske tendenser, voldelig adfærd etc. Årsagen til denne begrænsning skal findes i tidligere dårlige erfaringer med både betalende og besøgende medlemmer. Endvidere udelukker medlemskabet ikke brug af andre foreninger og moskéer. Dette er en individuel sag, som foreningen ikke blander sig i.

Foreningen har tidligere ikke direkte rekrutteret medlemmer, idet nogle mente, at det var amoralsk og kun for pengenes skyld. I dag er det en lidt anden situation. Foreningen afholder åbne arrangementer, hvor de efterfølgende opfordrer de besøgende til medlemskab. Denne mere aktive rekrutteringstaktik kan hænge

sammen med udvidelsen med 1. etage i år 2002, hvor de har fået yderligere udgifter. Dette, samt det differentierede kontingent, har medført, at de har brug for flere betalende medlemmer.

Økonomiske forhold

Somalisk Familieforening har fire indtægtskilder. Den primære indtægtskilde er foreningstilskuddet fra kommunen. Det reguleres ud fra medlemsantal og aktiviteter, hvorefter de udbetaler X antal kroner til foreningen. Trods det forøgede antal af medlemmer er den sekundære indtægtskilde det månedlige medlemskontingent. Den tertiære indtægtskilde er deres café, hvor de sælger kaffe, kage og mad. Sidst har vi de små donationer, enkeltpersoner kan give. Disse er dog ikke en indregnet del af foreningens månedlige budget og er da heller ikke pålagt medlemmerne at betale.

Foreningen er udover disse fire indtægtskilder baseret på frivilligt arbejde grundet den minimale indtægt. De betalende og bidragende medlemmer yder alle en indsats, hvad angår de sociale, sportslige og kulturelle/religiøse anliggender.

Religiøs/spirituel praksis

Den Somaliske Familieforening praktiserer den sunnimuslimske lære og følger hertil den *shafiitiske* retsskole. Som det er almindeligt indenfor sunniislam, er de vigtigste religiøse kilder Koranen og hadithsamlingerne.

Der er som udgangspunkt to slags situationer, hvor man udfører bøn i praksis. Den første er tidebønnerne, hvor man fem gange dagligt beder. Dette kan enten foregå individuelt i hjemmet eller kollektivt i foreningen. Lokalerne er tilgængelige i dagtimerne, men åbningstiderne varierer dog efter behov. Det kan være svært for medlemmerne at udøve de fem tidebønner i løbet af dagen, eksempelvis på arbejdspladsen. Her beder de i pauserne eller andre tidsrum, hvor de ikke er til gene for andre.

Den anden er fredagsbønnen. Denne udføres i foreningen om fredagen, hvor foreningens mandlige medlemmer og udefrakommende går sammen i moskéen på stueetagen. Kvinder kan deltage i bønnen, men de skal opholde sig i kælderen under seancen, hvilket er muligt på grund af et højtalersystem. Når man først træder ind i moskéen, står man på en afgrænsning mellem bedetæppe og gulv, hvor man på gulvet skal stille skoene, inden man træder ind på tæppet. Til venstre for indgangen er der et toilet, hvor man også har mulighed for at afvaske fødder, underarme og ansigt inden bønnen. Rummet er indrettet skævt, således at medlemmerne har front mod Mekka. Det importerede bedetæppe er dekoreret med billedet af en moské,

hvis tinde også har retning mod Mekka. Talerstolen står modsat indgangen. Derudover prydes væggene af diverse dekorationer. Alene mændene i moskéen udgør ca. 150 deltagende. Bønnen foregår normalt på arabisk, men kan nogle gange opleves på dansk.

Indledningsvist indkalder imamen til forbøn, og forsamlingen falder til ro. Herefter indleder han fredags-prædikenen, og mændene lytter. Den sidste fase er selve fredagsbønnen, hvor de deltagende stiller sig foran de stiplede linjer på tæppet med ansigtet rettet mod Mekka og talerstolen. Alt dette udføres med dyb seriøsitet og tålmodighed. Det varer i ti minutter, og imamen stopper seancen. Der opleves her en kontrast mellem den forgangne fredagsbøns højtidelighed og den nu weekendprægede stemning. Medlemmerne rejser sig op, taler højlydt med hinanden, griner og mødes til kaffe og hygge i caféen.

De to væsentlige muslimske sammenkomster er de to årlige fester *Eid ul-Fitr* og *Eid ul-Adha*. I forbindelse med ramadanen, fastemåneden, afholder foreningen *zakat*. Dette er en almisse til de fattige, hvor med-lemmerne hver især giver 2,5 % af deres samlede formue. Somalisk Familieforening giver den indsamlede *zakat* til et nødhjælpstrængende uland, som foreningen selv udpeger.

Eksterne relationer

De væsentligste relationer er til lokale offentlige myndigheder såsom kommunen og politiet. I forhold til sidstnævnte har Somalisk Familieforening taget initiativ til foredragsaftener om unge og kriminalitet. Det skal sikre en god dialog og forståelse mellem somaliske forældre og politiet. Hvad angår andre religiøse grupper, er det kun muslimske foreninger, man samarbejder med. Dette samarbejde har ikke nogen særlig fast form. Det fungerer primært som kommunikationsnetværk, hvor man oplyser hinanden om interessante foredrag og fester m.m.

Foreningen har ikke ansøgt om at blive godkendt som trossamfund og har heller ikke tænkt sig at gøre det, fordi man betragter det som et fællesmuslimsk anliggende.

Foreningen har i flere omgange været i kontakt med medierne. Det sker særligt, når indvandrerdebatten med jævne mellemrum sættes på den (medie-)politiske dagsorden. I disse perioder henvender journali-sterne sig oftere, og Somalisk Familieforening har haft både gode og dårlige erfaringer. Som eksempel på en situation, hvor journalister har henvendt sig til foreningen, kan hændelsen i Brabrand Legeland nævnes. Her blev somalierne i en periode nægtet adgang, og Somalisk Familieforening har været aktive i debatten. Herudover er det vigtigt for foreningen selv at skabe et godt billede udadtil. Derfor er de meget interesse-

rede i dialog med både universitetet, lærerstudiet, Journalisthøjskolen m.fl. for at opløse eventuelle fordomme.

Hjemmeside og sociale medier

Somalisk Familieforening har ikke en selvstændig hjemmeside, men er derimod tilknyttet en overordnet forenings webadresse. Denne forening er en paraplyforening for somaliere i Aarhus. Hjemmesiden hedder www.aarhusomali.dk, og den fungerer primært som en informations- og nyhedskilde for danske somaliere. Formålet med hjemmesiden er, med deres egne ord, at beskrive hverdagen og vilkårene for somalierne i Aarhus.

Forandringer

Somalisk Familieforening har siden undersøgelsen i 2003 gennemgået flere forandringer. Årsagen skal primært findes i lokaleudvidelsen i 2004, hvor foreningen sidenhen har benyttet 1. etage udelukkende som moské. På grund af de større omkostninger i forhold til leje af lokaler er foreningen blevet nødt til at øge det betalende medlemstal. Dette gøres bl.a. ved afholdelse af åbne arrangementer med det formål at rekruttere nye medlemmer. Derudover har de valgt at differentiere kontingentet, således at beløbet kan spænde fra 50 til 200 kr. afhængigt af familiestørrelse. Medlemmerne består, i kraft af det stigende rekrutteringsbehov, ikke længere udelukkende af somaliere. Foreningen har derfor i dag betalende medlemmer af bl.a. tyrkisk herkomst. Resultatet af disse tiltag er et markant højere medlemstal i forhold til undersøgelsen i 2003. Foreningen bestod dengang af 80-90 betalende medlemmer, hvor de i dag runder ca. 500.

Kontakt

Somalisk Familieforening
Eckersbergsgade 27 kld., st. og 1.
8000 Aarhus C
Tlf. : 40 36 36 12 (Mahmoud Jama)
E-mail (foreningen): Mjm148@hotmail.com (Mahmoud Jama)

Undersøgelsen er udført af Jonas Aahave Uhd og Lasse Jensen.
Undersøgelse i 2004 udført af cand.mag. Lone Jørgensen.

Aarhus Alevi Kultur Center

Præsentation og navn

Aarhus Alevi Kultur Center er et trossamfund, men derudover også en kulturel og social forening. Alevi henviser til en bestemt tradition indenfor islam, såvel som det beskriver et kulturelt og etnisk tilhørsforhold. For alevitterne i Aarhus repræsenterer Aarhus Alevi Kultur Center dermed et kulturelt forum, der giver plads til både social og religiøs aktivitet. Bortset fra foreningen i Ringsted er foreningen i Aarhus Danmarks største og derfor centrum for større alevittiske sammenkomster i Jylland. Foreningen arrangerer aktiviteter for både børn, unge, voksne og pensionister, men har størst fokus på børne- og ældregruppen. Børnenes aktiviteter inkluderer bl.a. lektiehjælp, undervisning og alevitternes rituelle dans *semah*. Lektiehjælpen udføres ved hjælp af folkeskolelærere og universitetsstuderende eller gymnasieelever, som er medlemmer af Aarhus Alevi Kultur Center. For de 25-65-årige arrangeres der kulturelle aftener med foredrag af repræsentanter fra eksempelvis politiet eller sygehusvæsenet.

Alevisme betegnes som en del af islam, men adskiller sig væsentligt fra shia- og sunniislam. Koranens grundlæggende budskab om, at Allah er den eneste gud og Muhammed er hans profet, anerkendes af alevitterne, men samtidig skiller de sig ud ved ikke at følge islams fem søjler, som de traditionelt følges. Alevitterne deler shiamuslimernes overbevisning om, at Muhammed inden sin død udpegede Ali som sin efterfølger. En stor del af grunden til, at alevitterne betragtes som en selvstændig retning, er derfor deres anderledes religiøse praksis. I alevismen er det mest centrale, hvordan det enkelte menneske tænker, siger og handler i forhold til sine omgivelser. Der lægges stor vægt på det sociale ansvar for ikke bare andre mennesker, men også naturen. Kærligheden til Allah vises gennem éns respekt og omsorg for alt levende på jorden. Denne bevidsthed omkring ansvaret for naturen hænger til dels sammen med alevitternes tro på reinkarnation. Efter døden forlader sjælen den døde krop for derefter at tage bolig i en ny levende organisme. Reinkarnationen opfattes i modsætning til i buddhismen som en positiv ting. Haci Bektash (ca. 1240 e.v.t.) opfattes af alevitterne som grundlæggeren af alevisme og anses for at være i direkte slægt med Muhammed. Udover islam findes der i alevisme bl.a. elementer fra kristendom, sufisme, shamanisme og zarathustrisme. I forhold til navnet *alevi* menes dette både at henvise til det tyrkiske ord *alev*, som betyder ”flamme”, og til Ali, profeten Muhammeds søn.

Alevitterne betragter sig selv som langt mere sekulære, demokratiske og ligestillede end andre muslimske grupper. Forandring og udvikling ses som noget positivt. Det skønnes, at alevitterne i Tyrkiet udgør omkring

20-30 % af befolkningen, hvilket også stemmer overens med fordelingen af alevitter blandt tyrkere i Danmark.

Gruppens historie i lokalsamfundet

Foreningen i Aarhus blev grundlagt i 1994 af tyrkere og tyrkiske kurdere. Formålet var at skabe et forum, hvori man kunne samles om at dyrke alevismen og den tyrkiske kultur. Foreningen har gennem tiden skiftet navn flere gange. Da den blev etableret i 1994 var det under navnet Haci Bektas Kültür Derneği. Siden har den brugt navnet Danmarks Alevi Forening og Aarhus Alevi Forening, inden den i 2009 skiftede til sit nuværende navn. På landsplan er alevitterne stærkest repræsenteret i Jylland, her med Aarhus som den største forening. I Aarhus er de fordelt omkring Hammershusvej, Høgevej, Reginahøj, Tilst og Risskov. I 2007 blev alevitterne i Danmark, som et af de eneste steder i Europa, et godkendt trossamfund.

Organisation

Aarhus Alevi Kultur Center er en af flere aleviforeninger i Danmark. Organisatorisk er Aarhus Alevi Kultur Center bygget op omkring en bestyrelse bestående af fem medlemmer. De foretrækker at holde bestyrelsen på dette antal, da de mener, at det gør arbejdsprocessen nemmere. Bestyrelsen består af en formand, næstformand, kasserer, sekretær og en næstsekretær. Beslutningerne tages gennem demokratiske processer, hvilket betyder, at der ikke findes et egentligt organisatorisk overhoved. Der bliver valgt en ny bestyrelse hvert andet år, for at alle kan have indflydelse på foreningens retning gennem en organisatorisk udskiftning. Af praktiske årsager ønskes det, at kassereren fortsætter, så længe personen har lyst, da det kræver meget arbejde at sætte en ny kasserer ind i de økonomiske anliggender.

De danske aleviforeninger blev i 1999 enige om at danne en national paraplyorganisation kaldet DABF (Danimarka Alevi Birlikleri Federasyonu) med henblik på at skabe et stærkere samarbejde internt i Danmark, men også med internationale aleviorganisationer. Denne hører igen under den store Alevi Konføderation i Europa. Aarhus Alevi Kultur Center afholder en række sociale arrangementer i løbet af året. Foreningen samarbejder lejlighedsvis med Tyrkisk-Dansk Forening, da mange af aleviforeningens medlemmer også er medlemmer af denne ikke-religiøse, kulturelt orienterede forening. En decideret religiøs leder har de ikke i Aarhus endnu, men der er en under oplæring. Til afholdelse af de store højtider får de besøg af en *dede*. En dede er alevitternes religiøse specialist, der varetager de religiøse ritualer i forbindelse med højtiderne.

Derudover fungerer han som en personlig rådgiver for dem, som har problemer eller på anden vis har brug for vejledning. Dede'en vil typisk være fra Tyskland, hvor kontakten skabes gennem paraplyorganisationerne.

Medlemmer

Foreningen består af ca. 160 medlemmer fordelt på ca. 70 husstande. Indbyrdes kalder medlemmerne hinanden *Canlar*, hvilket betyder "sjæle". Begrundelsen for dette er, at de føler sig tættere på hinanden, end begrebet "medlemmer" tilkendegiver. Alle formelle informationsbreve indledes derfor også med "Kære Canlar" i stedet for "Kære medlem".

Det er for foreningen ikke et mål i sig selv at blive større i antal, og derfor har de ikke et aktivt missionsprogram. Det er dog muligt at optages som alevi, hvis man tager den alevittiske levevis til sig. Når man er medlem af Aarhus Alevi Kultur Center, lægges der vægt på, at man fokuserer på at dyrke alevismen i foreningsmæssige sammenhænge og ikke diskuterer fx politik. Kønsfordelingen blandt medlemmerne er ligelig, og ca. en tredjedel er under 18 år. Medlemmer under 18 år er tilknyttet alevitternes ungdomsorganisation Alevi Ungdom.

Etnisk består Aarhus Alevi Kultur Center hovedsageligt af tyrkere og kurdere, hvoraf ca. halvdelen har dansk statsborgerskab. Medlemmerne taler både dansk, tyrkisk og kurdisk indbyrdes i Aarhus, men har også mulighed for at kommunikere på engelsk, tysk og fransk, hvis aleviforeninger i andre lande skal kontaktes.

Økonomiske forhold

Foreningen finansieres hovedsageligt gennem medlemmernes kontingenter, men modtager også offentlig støtte fra kommunen til specifikke arrangementer. Den offentlige støtte kommer især de unge og pensionisterne til gode. Hvis foreningen ønsker at holde et arrangement, søger de om støtte til den konkrete idé af kommunen. I visse tilfælde har foreningen i Aarhus også mulighed for at sende donationer til andre alevittiske grupperinger. Fx gjorde dette sig gældende efter jordskælvet i Tyrkiet i 2011, hvor der blev samlet ind blandt medlemmerne til støtte for de ramte i Tyrkiet.

Langt størstedelen af det arbejde, som er forbundet med Aarhus Alevi Kultur Centers virke, er udført af frivillige. Det forventes, som medlem af foreningen, at man tager del i det frivillige arbejde, fx ved planlægning og udførelse af arrangementer.

Religiøs/spirituel praksis

Praktiseringen af alevismen er ikke særligt rituelt iscenesat i hverdagen, og islams fem søjler overholdes derfor som nævnt ikke. Alevitter går ikke i moské, men i Tyrkiet har de deres egne forsamlingssteder kaldet *cemevi* (af arabisk *al-jam*, ”forsamling”, tyrkisk *evi*, ”huset”). På grund af aleviforfølgelserne i Tyrkiet, og de dermed manglende forudsætninger for at etablere sig, har man mange steder brugt de bedst egnede bygninger til disse forsamlingssteder. I Aarhus lejer alevitterne sig ind i lokaler, som udenfor højtiderne i højere grad bliver brugt til sociale arrangementer af ikke-religiøs karakter. Indsamling til opførelse af to cemevi i Danmark, én i Aarhus og én i København, er begyndt.

Målet i alevismen er at blive, hvad de kalder for *İnsan-ı Kâmil*, tyrkisk for ”det perfekte menneske”. For at opnå dette er der ”fire døre” med hver ”ti poster”, som man skal igennem. De ”fire døre” er trin, som forudsætter hinanden i målet mod at blive ”det perfekte menneske”. Der er dog ikke mange, som når hertil, og det er primært dede’er og alevittiske teologer, som beskæftiger sig med dette aspekt af alevismen.

Indenfor alevismen findes forskellige højtider, hvoraf nogle af de vigtigste er beskrevet herunder:

- *Muharram* (arabisk ”forbudt” eller ”indviet”) er den første måned ifølge den islamiske kalender, hvor man faster i 12 dage. De 12 dage er for de 12 imamer, der, ifølge shia-islams tolver-gren, fulgte profeten Muhammed. Det er forbudt at slås eller være uvenner i denne måned – deraf navnet.
- *Ashura* (arabisk *ʿashrun*, ”ti”) er den tiende dag i muharram, hvor man tilbereder den tyrkiske frugtsuppe *aşure*, som består af 12 ingredienser, hvilket igen refererer til de 12 imamer. Dette er for alevitterne en afslutning på fasten.
- *Hidirellez* (sammenskrivning af navnene ”Hizir” og ”Ilyas”) henviser til mødet mellem profeterne Khidr (arabisk *al-khidru*, ”den grønne”) og Elias, men fejres mest som forårets komme og årstiden for overflod.
- *Cem* (arabisk *jamaʿa*, ”at samle, forene”) er den vigtigste højtid i alevismen. Det er et årstidsritual, hvor man ”gør regnskab” med sig selv og andre. I forbindelse med Cem fornyer man sin trosbeken-

delse for at starte på en frisk, som et godhjertet menneske. Som forudsætning for at komme til Cem kræves det, at man har et godt hjerte, og at man ikke er uvenner eller har konflikter med andre. Hvis der er tilfælde af konflikter, sættes en dede til at tale med de involverede og løse konflikten, så man kan deltage. Hvis man laver noget, som er særligt imod reglerne, som fx at være utro, kan man blive udelukket fra Cem i op til syv år. Inden ceremonien begynder, uddeles 12 tjenester til minimum samme antal personer, som skal varetage disse under ceremonien. Tjenesterne indebærer alt fra dede'ens rolle som religiøs specialist og leder af Cem, musikant, dørmand til ansvarlig for rengøringen. Under Cem bliver der bl.a. danset den rituelle dans *semah* til musik fra det tyrkiske strengeinstrument *saz*. Ligeledes bliver der tændt stearinlys, som symboliserer vækkelsen af det evige "Gudslys", som repræsenterer Gud og visdom. Der bliver læst op fra Koranen og digte fra gamle betydningsfulde skrevet af dede'er samt sunget sange af disse. Traditionelt indgår også slagtning og spisning af et dyr som takoffer, der forinden bliver velsignet af dede'en. I Aarhus har man erstattet dette med et, af dede'en velsignet, fællesmåltid. Som det ligger i navnet, er fællesskabet i centrum og helt afgørende for Cem.

Eksterne relationer

Aarhus Alevi Kultur Center arbejder ikke sammen med andre religiøse grupper, men har som tidligere nævnt en løbende kontakt til Tyrkisk-Dansk Forening i Aarhus. De arbejder langt mere sammen med forskellige offentlige organer omkring emner lige fra trafiksikkerhed, til hvilke muligheder en by som Aarhus har at tilbyde.

Andre muslimske retninger har gennem historien haft et yderst anstrengt forhold til alevitterne på grund af deres anderledes syn på religiøs praksis og tro. Misforholdet kommer til stadighed til udtryk den dag i dag gennem det ikke-eksisterende samarbejde på tværs af trosretninger.

Hjemmeside og sociale medier

At der i alevismen ikke hersker et ønske om mission, kommer også til udtryk i deres brug af internet og sociale medier. De forsøger ikke aktivt at gøre opmærksom på deres eksistens gennem massemedier. Der findes dog stadig et udvalg af hjemmesider tilknyttet forskellige aleviforeninger (se kontaktinformation til sidst), og desuden er de repræsenteret på Facebook under navnet Aarhus Alevi Kultur Center (AMK).

Hjemmesiderne bruges af foreningernes egne medlemmer, samtidig med at de kan være kilde til information for andre interesserede.

Forandringer

Der er ikke sket ideologiske ændringer siden det første pluralismeprojekt i 2002. I Aarhus er der dog sket nogle organisatoriske ændringer siden år 2002. (1) Navneskift fra Alevi Forening Aarhus til Aarhus Alevi Kultur Center, (2) en stigning i antallet af medlemmer fra 100 til 160, (3) fra 2007 et godkendt trossamfund i Danmark, (4) påbegyndt arbejde med henblik på bebyggelse af to cemevi (forsamlingshuse), (5) igangværende oplæring af en dede med fast tilknytning til Danmark og (6) et forhøjet kontingent som konsekvens af det stigende antal af arrangementer for unge og ældre.

Kontakt

Alican Gündoğdu, formand
Fjeldevænget 62, 3. th.
8240 Risskov
Tlf.: 52 67 61 53
www.aarhusalevi.dk, www.alevi.dk (DABF)

Undersøgelsen er foretaget af Lasse Toft og Malik Larsen.
Undersøgelse i 2004 foretaget af cand.mag. Lone Jørgensen.

Århus Selimiye Stiftelse/Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening

Præsentation og navn

Selimiye Stiftelse blev etableret i 2008 som en sammenslutning af Islamisk Kulturcenter i Christiansgade og Tyrkisk Indvandrerforening på Ormslevvej. Moskéen er beliggende på Gjellerupvej 88 i Åbyhøj, og Århus Selimiye Stiftelse er et godkendt trossamfund. (Der er fortsat også moske i Christiansgade, for den gruppe der ikke indgik i fusionen med Tyrkisk Indvandrerforening).

Selimiye Stiftelse har, som mange andre moskéer med dette navn, relation til den 500 år gamle Selimiye Moské i Tyrkiet, der ligger ved grænsen til Bulgarien. Den tyrkiske moské blev bygget i den såkaldte ottomanske periode som en stor gave fra sultan Selim II til byen Edirne. Sultan Selim besluttede sig for at opføre moskéen, efter at profeten Muhammed havde vist sig i hans drøm og opfordret ham til det. Deraf moskéens navn. Moskéen blev tegnet af en anerkendt tyrkisk arkitekt ved navn Mimar Sinan, som har sat sit præg på flere moskéer i Tyrkiet.

Bygningen på Gjellerupvej består af en moské, café og et køkken med tilhørende spiseområde, computerrum og lokaler til aktiviteter og arrangementer af både religiøs og social karakter. Selimiye Stiftelse hører under den tyrkiske paraplyorganisation Diyanet.

Gruppens historie i lokalområdet

Selimiye Stiftelse er som nævnt en sammenslutning af Islamisk Kulturcenter og Tyrkisk Indvandrerforening. Førhen lå Tyrkisk Indvandrerforening på Ormslevvej, men af ukendte grunde lukkede den, og nogle af medlemmerne flyttede over i Selimiye Stiftelse. Islamisk Kulturcenter, som stadig eksisterer, blev etableret i 1979 som det første muslimske bedested i Aarhus. Nogle af dets medlemmer er nu en del af Selimiye Stiftelse. Årsagen til sammenslutningen var for begge parter et ønske om bedre og større lokaler i forbindelse med bøn, religiøse sammenkomster og andre aktiviteter. Moskéerne fandt også et fællesskab i deres tyrkiske baggrund samt deres tilknytning til Diyanet-netværket.

Bygningen, hvor Selimiye Stiftelse i dag holder til, er ejet af Diyanet. Siden købet af bygningen er der sket mange ændringer i form af ombygning og renovering både indvendigt og udvendigt. På nuværende tidspunkt foregår der en istandsættelse af nogle af husets lokaler, opførelse af nye badefaciliteter og ny parkeringsplads.

Organisation

Selimiye Stiftelse er en forening organiseret med en demokratisk bestyrelse. Bestyrelsens medlemmer og dens formand vælges på den årlige generalforsamling. Bestyrelsesformanden vælges for et år ad gangen. Bestyrelsen står for moskéens og kulturforeningens daglige ledelse samt koordinerer de kulturelle og religiøse tiltag. Tillidsposter under formanden uddelegeres blandt bestyrelsens medlemmer. Der sidder i alt syv personer i bestyrelsen. Formanden for bestyrelsen fungerer som organisatorisk leder, mens imamen er den religiøse leder.

Imamen er udsendt fra Tyrkiet på forkyndervisum. Et visum, der strækker sig over fire år. Det sker i samarbejde med Diyanet. Imamen har det fulde ansvar for de religiøse anliggender og deltager ikke i bestyrelsesarbejdet.

I foreningen er der særligt fokus på, at åbenhed skaber motivation hos medlemmerne. Ledelsen oplyser, at de er i tæt dialog med medlemmerne.

Medlemmer

Selimiye Stiftelse bygger på det forhold i islam, der siger, at en moské skal være et sted, der er åbent for alle. Der er ikke noget krav om medlemskab for at kunne praktisere sin tro i moskéen. Den formelle medlemsbetegnelse dækker over et individ, som betaler kontingent. Et medlemskab kan tegnes af voksne, såvel kvinder som mænd, og er individuelt. I forhold til antallet af medlemmer oplyser Selimiye Stiftelse ikke tal. I stedet henviser foreningen til, at der bor 6.000 tyrkere i Aarhus. Dette peger også på det forhold, at foreningens medlemmer fortrinsvis har tyrkisk baggrund. Foreningen vurderer, at 95% af medlemmerne har tyrkisk baggrund. De resterende 5 % er muslimer med anden etnisk baggrund end dansk eller tyrkisk. Der er således ingen medlemmer med dansk baggrund.

Aldersmæssigt er foreningen repræsenteret med stor spredning; fra spædbørn til pensionister. Kønsfordelingen har en svag hældning på 60/40 i mændenes favør. Selimiye Stiftelses medlemmer er primært bosat i Østjylland. Diyanet-netværket, som Selimiye Stiftelse hører under, er udover at være repræsenteret i Randers, Silkeborg og Horsens også repræsenteret andetsteds i Aarhus, i Brabrand Ulu Moskéen på Silkeborgvej.

Selimiye Stiftelse ønsker at vokse sig større og opfordrer derfor sine medlemmer til at tage bekendtskaber med i foreningen. Målet er at nå hovedparten af personer med tyrkisk ophav i Aarhus. Andre nationaliteter er velkomne, men man føler sig med den fælles kulturelle baggrund i Tyrkiet som en tyrkisk moské. Metoden til at udbrede kendskabet til foreningen er fra mund til mund. Idet foreningen afholder arrangementer, udbredes kendskabet til foreningen, men formålet med arrangementerne er ikke i sig selv at tiltrække nye medlemmer.

Begrundet i at islam er en frivillig religion, som ikke må påtvinges nogen, er der intet til hinder for, at man ved siden af medlemskabet i Selimiye Stiftelse også kan være medlem af folkekirken.

Økonomiske forhold

Selimiye Stiftelse driver sine religiøse aktiviteter primært med indtægter fra medlemskontingenter. Foreningen oplyser generelt ikke tal og således heller ikke kontingentets størrelse. Selimiye Stiftelse oplyser, at den for moskéens vedkommende ikke modtager dansk offentlig støtte. Moskéens imam er udsendt fra Tyrkiet, og han er aflønnet af den tyrkiske stat gennem Diyanet-netværket. Med den begrundelse, at der opkræves kirkeskat til folkekirken, ville Selimiye Stiftelse gerne bidrage til en tilsvarende ordning og modtage støtte til moskéen.

Andre indtægtskilder er frivillige medlemsdonationer, og når brugerne af foreningen for eksempel køber sodavand i caféen. Endelig benytter foreningen sig i stort omfang af frivillig arbejdskraft. Det gælder for eksempel ved den ovennævnte renovering af bygningen og anlæggelse af ny parkeringsplads. Foreningens medlemmer bidrager ofte af sig selv frivilligt, men ellers opfordres de til det af andre medlemmer. Foreningen har ikke til formål at skabe økonomisk gevinst.

Religiøs/spirituel praksis

De fem daglige bønner (arabisk: *salat*) kan foretages i moskéen. På hverdage er det som regel pensionister, der benytter sig af denne mulighed. Andre kan foretage bønnerne, hvor de end måtte befinde sig. De daglige bønner kan på den måde enten være fælles eller individuelle.

Fysisk er moskéen indrettet med lysekroner, dekoreret tapet og gulvtæppe med mønster rettet i bederetningen (arabisk: *qibla*). Derudover en prædikestol (arabisk: *minbar*) og den bederetningsangivende niche

(arabisk: *mihrab*). Mænd og kvinder deler lokalet, men med opdeling i form af en skillevæg. På den måde kan kvinderne høre imamens prædiken og bøn, men ikke se den.

Fredagsbønnen foretages i fællesskab, og Selimiye Stiftelse oplyser selv, at der deltager 300-400 personer ved fredagsbønnen. Ifølge Selimiye Stiftelse følger den religiøse praksis islams forskrifter og er derfor magen til praksissen i enhver anden moské. Tilknytningen til Diyanet-netværket betyder, at imamens uddannelsesmæssige baggrund er i Tyrkiet. Også dette er med til at sikre, at den religiøse praksis følger den fastlagte tyrkisk-islamiske tradition.

Ved højtiderne *Eid ul-Fitr* (tyrkisk: *Ramazan Bayrami*) og *Eid ul-Adha* (tyrkisk: *Kurban Bayrami*) er moskéen fyldt. Eid ul-Fitr er festen, der afslutter ramadanmånedens faste, og Eid ul-Adha er offerfesten, som også markerer afslutningen på pilgrimsrejsen til Mekka. Særligt til højtiderne er det sociale fællesskab centralt. Fællesskabet styrkes derudover igennem udflugter, som ikke behøver at have religiøst indhold.

Vielser foregår pr. tradition på rådhuset. Med hensyn til begravelser er Selimiye Stiftelse via Diyanet-netværket medlem af en begravelsesfond, som muliggør, at afdøde kan sendes til Tyrkiet for at blive begravet der. Udover denne mulighed er Selimiye Stiftelse i gang med et byggeri, der skal indeholde faciliteter til den rituelle afvaskning.

Imamen afholder undervisning for medlemmer, som ønsker at fordybe sig i islam. Han står derudover for en søndagsskole for børn og unge. Selimiye Stiftelse oplyser, at mellem 25 og 50 børn og unge deltog i 2011.

Eksterne relationer

Selimiye Stiftelse tilhører, som en af i alt 29 tyrkisk-islamiske menigheder i Danmark, Diyanet-netværket. Lokalt betyder det, at Selimiye Stiftelse anser Brabrand Ulu Moské for at være en søsterforening. Mere generelt føler man sig knyttet til den globale muslimske menighed (*umma*).

Selimiye Stiftelse har efter eget udsagn altid arbejdet sammen med folkekirken, idet man ser jødedom, kristendom og islam som fælles om de samme universelle, menneskelige værdier.

Forholdet til offentlige undervisningsinstitutioner ser Selimiye Stiftelse gerne udbygget. Det gælder fra børnehaveklasse til universitetsniveau. Den vidensudveksling, der foregår i den sammenhæng, er, ifølge stiftelsen, med til at nedbryde fordomme.

Forandringer

Selimiye Stiftelse blev oprettet i 2008 som en sammenlægning af Islamisk Kulturcenter (Christiansgade) og Tyrkisk Indvandrerforening (Ormslevvej). Sammenlægningen i sig selv betød ikke en ændring af organisationen, men det samlede medlemstal er blevet større. Det forøgede medlemstal har betydet, at foreningen har fået en bedre økonomi.

Medlemmerne som personer har ændret sig på den måde, at de er mere aktive i foreningen. Derudover besidder medlemmerne i dag et højere uddannelsesniveau i forhold til tidligere.

Selimiye Stiftelse støtter Brabrand Ulu Moskés planer om at opføre en moské på Sintrupvej, men vil ikke engagere sig i en eventuel sammenlægning på trods af slægtskabet gennem Diyanet-netværket.

Hjemmeside og sociale medier

Selimiye Stiftelse har på Facebook en side og en profil (begge ved navn Arhus Selimiye Camii). Her ligger der bl.a. billeder fra moskéen. Endvidere har moskéens kvindeafdeling en lukket Facebook-gruppe ved navn Århus Selimiye Camii Kizlar Grubu.

Foreningen har udover kommunikationen gennem Facebook planer om at oprette en hjemmeside, bl.a. med den begrundelse, at man ønsker dialog med samfundet.

Kontakt

Selimiye Stiftelse Århus/Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening
Gjellerupvej 88
8230 Åbyhøj
Formand Remzi Demirci, tlf. 20 73 06 87

Litteratur- og kildehenvisninger

www.selimiyemosque.net

Undersøgelsen er udført af Line Vestergaard og Stig Asboe.

4. Buddhistiske grupper i Aarhus

Karma Kadjy Skolen

Quang Huong

Rangjung Yeshe Dharma gruppe Aarhus

Soka Gakkai

Øsal Ling

Århus Zendo

Buddhisme og buddhister i Aarhus

Af Jørn Borup

Til daglig syner det vietnamesiske tempel Quang Huong i Tilst ikke af meget, men ved højtider strømmer vietnamesere til for at forvandle bygningen til en religiøs arena. Vietnamesiskheden plejes med sprog, mad og anekdoter, religionen transmitteres med ritualer og prædikener, kulturen bliver genfortalt og fornyet med deltagelse af unge og gamle. Inde i midtbyen ligger et andet buddhistisk center, Øsal Ling, der betyder "Lysets Have". Centret er hjemsted for tre forskellige buddhistiske grupper. Centret ligger i en baggård og er kun synligt for folk, der ved, det er der. I det aarhusianske bybillede ser man ingen munke i munkerober, og buddhismen figurerer aldrig som konflikthistorie i medierne. Den "stille religion" har 2.500 år på bagen. Der er sket meget på dens rejse fra Indien til Aarhus. De første buddhister herhjemme var mest litterært inspirerede intellektuelle, men med hippierne i slutningen af 1960'erne og de asiatiske flygtninge og indvandrere fra 1980'erne blev buddhismen også en levende praksisreligion herhjemme. I Aarhus er der i 2013 omkring 2.400 buddhister.

Buddhisme i Aarhus

Der er seks buddhistiske grupper i Aarhus. Undtagen Soka Gakkai har de alle eget tempel, center eller fast mødested. Quang Huong er klart det største tempel, og har med herboende vietnamesere som primær brugergruppe også det største antal medlemmer. Tre grupper tilhører den tibetanske buddhistiske linje, nemlig Øsal Ling, Rangjung Yeshe Dharma Gruppe Aarhus og Karma Kadjy Skolen Aarhus. Karma Kadjy Skolen er den ældste af de buddhistiske grupper i Danmark. Allerede i 1972 etablerede lamaerne Ole og Hannah Nydahl et center i København, og i 1987 lejede gruppen sig ind i lokaler i Aarhus. Udover at være en selvstændig gruppe er Øsal Ling samtidig navnet på et center og en tibetansk buddhistisk forening med nære bånd til den københavnske gruppe Phendeling. Den tibetanske Lakha Lama er således den religiøse leder af og initiativtager til begge grupper. Øsal Ling på Kystvejen i Aarhus fungerer samtidig som paraplyforening, der er åben for andre buddhistiske grupper. En af de grupper, der bruger Øsal Lings lokaler, er den anden "tibetanske" gruppe, Rangjung Yeshe Dharma. Denne er en mindre Aarhus-afdeling af templet og retrætestedet på Djursland af samme navn. Århus Zendo er den tredje gruppe, der bruger Øsal Lings lokaler. Denne er stiftet af Denko John Mortensen, der som zenmester også er gruppens leder og bosid-

dende i Egely Kloster på Bornholm. Dette kloster fungerer som retrætested for hele gruppen, hvis navn på nationalt niveau er Buddhistisk Samfund, og som Århus Zendo altså er del af. Gruppen orienterer sig mod zenbuddhismen, men har siden 2011 orienteret sig mere mod tibetansk dzogchen-praksis, efter at Mortensen har haft erfaringer med en tibetansk lama. En anden gruppe, med japansk inspiration, er Aarhus-afdelingen af Soka Gakkai Denmark. Denne er organiseret i mindre, lokale grupper, der mødes privat eller i lejede lokaler for at praktisere deres form for lægmandsbuddhisme med recitation af det japanske mantra *nam-myo-ho-renge-kyo*.

De aarhusianske buddhister ligner i forhold til institutionel og etnisk sammensætning de vestlige buddhister generelt. Majoriteten, 90 %, har oprindelse i Asien. Immigranterne kom hertil som flygtninge (typisk vietnamesere og srilankanere) eller har fundet til byen som migranter (typisk thaier og kinesere) på udkig efter eller i relation til arbejde, studier eller ægteskabspartner. Mange er blevet boende, har stiftet familie og fået børn, der i en eller anden form videreführer oprindelseslandets kultur og religion. Der er en markant etnisk afgrænsning i forhold til religion, sådan at der i det vietnamesiske tempel næsten udelukkende kommer vietnamesere. De andre etniske grupper har ikke fast religiøst forsamlingssted, men mødes enten i templer rundtomkring i landet (thaierne tager fx til Juelsminde eller Sjælland) eller dyrker typisk religionen i privat regi. De tibetanske centre samt de to grupper med relation til japansk buddhisme består udelukkende af ikke-asiater, primært etniske danskere. Denne etniske opdeling (her med de ”to buddhismer”, immigrant- og konvertitbuddhisme) er således typisk for megen religion i Vesten, hvor religiøs diversitet er udbredt. Mens der heller ikke er megen form for interaktion mellem de buddhistiske grupper generelt i Danmark, har Øsal Ling (ligesom Phendeling i København) dog formået at bygge bro mellem tre forskellige grupper, om end der dog heller ikke her er egentlig indholdsmæssig interaktion mellem grupperne. Karakteristisk herfor ligger centret midt i byen, mens det vietnamesiske tempel ligger i Tilst, hvor en del vietnamesere er bosiddende. At etnicitet ikke behøver være et stabilt karakteristikum, er eksemplificeret ved Soka Gakkai, hvor medlemmerne i begyndelsen var japanere, men i dag (også på landsplan) næsten udelukkende er ikke-japanere.

Mens vietnameserne har en ligelig kønsfordeling, er det karakteristisk for de andre konvertitgrupper, at der er en overvægt af kvinder (de tibetanske grupper) eller mænd (zengruppen). Aldersmæssigt er vietnameserne fordelt bredt som en ”familiereligion” med børn og voksne i alle aldre. De konvertitbuddhistiske grupper er primært henvendt til individer, typisk med en aldershovedvægt på 40 år og opefter.

Hvor mange er buddhisterne?

Det er umuligt at finde tal for, hvor mange buddhister der er i Aarhus, ikke mindst fordi det er svært at definere og afgrænse, hvornår en buddhist er en buddhist (se nedenfor). Udover de organiserede grupper er der i byen personer med oprindelse i flere forskellige lande med buddhismen som del af traditionen. Skønnet antal buddhister i Aarhus er fremkommet ved to forskellige optællingsprincipper, der tager hensyn til gruppernes "type"; om de er "konvertitbuddhistiske" eller "immigrantbuddhistiske". Mens det fra de konvertitbuddhistiske grupper opgivne medlemstal naturligvis ikke dækker alle buddhister, er det dog alligevel et skøn, der baserer sig på et aktivt valg af en "fremmed" minoritetsreligion, af grupperne selv opgivet til at være 215. Antal mere eller mindre "privatbuddhister" udenfor de organiserede grupper, der måske læser Dalai Lamas bøger, mediterer eller tror på karma og reinkarnation, eller som opfatter sig som spirituelle og med stærk interesse i buddhisme, er således ikke talt med.

I modsætning hertil kan man forvente, at immigranter (indvandrere og efterkommere) fra lande, hvor buddhismen traditionelt er udbredt, er bærere af en form for "kulturreligiøsitet". Tallene fra sidstnævnte er således baseret på Statistikbankens opgørelser over borgere i Aarhus med oprindelse i asiatiske lande. Da flere af især de østasiatiske lande har en lang tradition for religiøs diversitet, kan man ikke bare overføre antal immigranter fra de enkelte nationaliteter til antal buddhister. Det er således nødvendigt for hvert enkelt land at lave et skøn, baseret på dels religionsdemografi fra landene selv, dels sammenlignelige tal fra andre vestlige lande samt med den konkrete migrationshistorie til Danmark in mente. Således kan man skønne, at der fra Vietnam er 60 %, fra Thailand 95 %, fra Kina 15 % og fra Japan 50 % af indvandrerne, der i en eller anden form kan karakteriseres som buddhister. Mens der i Sri Lanka er op mod 70 % buddhister, giver den hovedsageligt tamilske (som primært er hinduer) flygtningeandel anledning til kun at regne omkring 10 % af de herboende srilankanere som buddhister. Samlet set er der skønsmæssigt i Aarhus 2.345 buddhister med anden etnisk baggrund; 2.292 blandt de fem største nationalitetsgrupper samt 53 i alt fra landene Cambodia, Laos, Myanmar, Nepal, Singapore og Taiwan. Kun en gruppe blandt immigrantbuddhisterne har i Aarhus deres eget, permanente religiøse samlingssted, nemlig vietnameserne.

Tabel 1. *Buddhister i Aarhus fordelt på fem største nationalitetsgrupper 2002 og 2012.*

		2002	2012
1	**Vietnam**	1.350	1.509
2	**Thailand**	320	528
3	**Kina**	62	122
4	**Japan**	37	72
5	**Sri Lanka**	43	61
	I alt	1.812	2.292

Kilde: *oplysninger om etnisk herkomst fra Danmarks Statistik, efterkorrigeret med skønsmæssig religiøs tilknytning*.

Hvis man ser på den nyeste historie, viser der sig forandringer både i antal buddhister og organiserede grupper. Mens to nye grupper er kommet til, eksisterer to af grupperne fra tidligere ikke længere. Dharma Center Norbu Ling kan siges at være transformeret til Øsal Ling, da flere af gruppens medlemmer er de samme. Århus Zen Center (tidl. Sotozengruppen i Århus) stoppede til gengæld helt sine aktiviteter i 2007/2008. Selv om gruppen var zenbuddhistisk, har den ingen relationer til Århus Zendo, og ingen medlemmer er de samme. Antal grupper er således det samme som for ti år siden. Antal medlemmer af de seks grupper buddhister er omkring 720, kun en anelse mere end for ti år siden.

For ti år siden blev antallet af buddhister i Aarhus anslået til 1.200-1.500. Den anslåede stigning (på hhv. 56 % og 95 %) til i alt 2.345 er baseret ikke bare på ændrede optællingsprincipper, men også et forøget antal indvandrere fra asiatiske lande. Den største af de buddhistiske grupper er vietnameserne med omkring 1.500 buddhister i alt. 500 af disse er medlem af Den Vietnamesiske Buddhistiske Forening Quang Huong, og 338 af disse er over 18 år (hvorfor dette tal angives i tabellen nedenfor). Foreningen fik i 2009 status som godkendt trossamfund. Det samme gjorde Rangjung Yeshe Dharma i 2013, hvilket siger noget om fortsat konsolidering, som de fleste grupper giver udtryk for er karakteristisk for de sidste ti år. Trods stigning i antal immigrantbuddhister og antal godkendte trossamfund er den institutionaliserede buddhisme i Aarhus og Danmark dog ikke utvetydigt i fremgang og står ikke mål med buddhismens *brand image* som populærkulturelt fænomen.

Tabel 2. *Buddhistiske foreninger i Aarhus 1979-2012.*

	Etablering i Aarhus	Medlemmer 2002	Medlemmer 2012
Quang Huong	1979	300	338
Karma Kadjy Skolen	1987	20	25
Soka Gakkai	1990	45	50
Rangjung Yeshe Dharma Aarhus	2000	18	42
Århus Zendo	2007	-	8
Øsal Ling	2007	-	90
Dharma Center Norbu Ling		50	-
Sotozengruppen i Århus	2002	20	-
I alt		**453**	**553**

Hvem er buddhisterne?

Men hvornår er en buddhist overhovedet en buddhist? Angivelse af en buddhistisk demografi er ikke kun udfordrende på grund af manglende registrering hos de enkelte grupper, men i høj grad også på grund af afgrænsnings- og definitionsproblematik. Nogle grupper har medlemmer, men især til det vietnamesiske tempel er der desuden et stort antal, som kommer til højtider, men som ikke er egentlige medlemmer. Disse kan kaldes ”brugere” eller ”kulturbuddhister”, som der må skønnes at være en del af også blandt de asiater, der ikke har faste mødesteder. Blandt ”konvertitbuddhisterne” er der flere, der giver udtryk for, at buddhismen ikke er en religion, og flere medlemmer kalder sig end ikke buddhister. Dette skyldes typisk, at man forstår buddhismen som en filosofi eller en (udviklings)vej, og flere medlemmer og brugere kobler deres mere eller mindre buddhistiske identitet sammen med en mere eller mindre kristen identitet og/eller medlemskab af folkekirken. For mange synes religiøs identitet altså ikke at være ensbetydende med medlemskab af (kun) én buddhistisk gruppe eller identitet som (kun) buddhist.

Brugernes åbne og inkluderende attitude er også afspejlet på institutionelt niveau, tilkendegivet af gruppernes repræsentanter. Der er meget få krav til indmeldelse eller deltagelse og heller ingen sanktioner eller

restriktioner i forbindelse hermed. Som en af gruppernes talsmand siger, så ønsker man ikke at *missionere*. En anden gruppe lægger vægt på, at man kun selv kan tilvælge buddhismen, da ydre rammer ikke kan definere den enkeltes liv. Dette kunne tyde på en generel åbenhed og nødvendig tilpasning til det religiøse marked, hvor individuelle valg og manglende forpligtelse til (semi)permanente fællesskaber er typiske for senmoderniteten. Nogle har da også tilkendegivet skepsis overfor at skulle "købe hele pakken". Individualisme synes for mange at være den præmis, der overhovedet former interessen for og relationen til buddhismen, og "dharma-shopping" mellem forskellige grupper synes da også ganske udbredt.

Men netop en form for institutionel tilknytning og rammesætning synes også at være accepteret, ønskværdig og italesat fra både institutionelt og brugers perspektiv. Der er for mange en grund til, at man er buddhist og ikke bare spirituelt søgende. Dette imødekommes ved at italesætte gruppens institutionelle identitet som en kollektiv sangha, hvor individet ses som del af en større helhed med reference til nationale og internationale fællesskaber. Vietnameserne er del af en dansk vietnamesisk forening, der er del af en større international diaspora-bevidsthed med mere eller mindre udbredte transnationale relationer til Vietnam. Øsal Ling har via den spirituelle leder Lakha Lama nære bånd til københavnske Phendeling og tibetansk tradition, ligesom også Rangjung Yeshe har det via lamaen Chökyi Nyima og andre tilknyttede lamaer. Århus Zendo er via lederen Denko John Mortensen del af en generel vestlig zentradition med tråde tilbage til Japan og de sidste par år også med relation til tibetansk buddhisme. Soka Gakkai er organiseret i regioner og distrikter med dansk hovedsæde i København og med internationalt hovedsæde i Tokyo. Karma Kadjy Skolen har hovedcenter i København, men er ikke mindst via lama Ole Nydahl primært del af en international "diamantvejsbuddhisme".

Alle gruppers traditionsorientering er således både transnational og international, men med forskelligartede perspektiver på interaktion. Vietnamesernes gruppe er således næsten udelukkende for vietnamesere, og på samme måde har Soka Gakkai og Karma Kadjy Skolen centralt fokus på egen institution, hvorfor disse er mere ekskluderende end de andre grupper. Dette skyldes ikke mindst fokus på de religiøse ledere, som i buddhistisk historie altid har været markant. En lama, munk, mester eller præst har i vestlig buddhisme ofte en mere demokratisk indstillet vision også for organisationen. Men lederens status og tilskrevne karisma står ofte uimodsagt hos de dedikerede medlemmer og rummer samtidig konfliktpotentiale, hvis denne betvivles. Det er lederen, der "tegner" gruppen, og ofte også lederen, der fremstår som idealbuddhisten. Det er således også de enkelte medlemmers relation til lederen, der er bestemmende for disses buddhisti-

ske identitet og engagement. Mens nogle ”brugere” mest er, som en gruppe beskriver det, ”weekendbuddhister”, er der andre måder, hvorpå man kan tydeliggøre sit engagement. Man kan være initieret af lamaen eller få personlig meditationsvejledning af zenmesteren, man kan tage tilflugt hos munken eller hos Soka Gakkai være del af en international kernemenighed ved at modtage *gohonzan* (en kopi af gruppens religiøse hovedsymbol). Parallelt med det åbne og ”flade” system, som de buddhistiske grupper præsenterer, er der således også et hierarkisk system med gradueret identitet og tilknytning. Mens man er velkommen til at ”smage på” buddhismen, er der hos grupperne også et ideal om, at man som ”autentisk buddhist” er engageret i forhold til både institution, identitet og praksis.

Hvad gør buddhisterne?

Der er klar sammenhæng mellem, hvem buddhisterne *er*, og hvad de *gør*. Mest markant er forskellen mellem immigrantbuddhisterne fra Asien og de etnisk danske konvertitbuddhister. Vietnamesernes religiøse ritualer er typiske for majoritetsbuddhismen i Asien; man ofrer og beder til forfædre og himmelske buddhaer, munken reciterer sutraer og holder prædiken (på vietnamesisk), man fejrer højtider som Buddhas fødselsdag, nytår og ”mors dag” (*vu lan*). Templet i Tilst opfattes og fungerer i høj grad også som et kulturelt forsamlingshus. Det er her, man taler vietnamesisk, spiser vietnamesisk, mødes med andre vietnamesere og fejrer hjemlandets kultur. Som migrantreligion er buddhismen for vietnameserne i høj grad også et kulturelt felt, hvor traditionens tråde trækkes tilbage til hjemlandet.

For mange konvertitbuddhister er buddhistisk praksis forbundet med selvudvikling, hvor autenticitet nok findes hos mestrene, men dybest set kan erfares af individet selv. ”Jeg er spirituel, ikke religiøs” er et typisk mantra, der også gælder for mange udøvende buddhister i Vesten, der ser religion som udtryk for forpligtelse til et traditionelt, institutionaliseret fællesskab med doktriner og ritualer. ”Ritual” bruges sjældent af buddhister, der hellere taler om ”praksis” eller ”arbejde med sindet”, typisk fokuseret på den i Vesten mest udbredte form for buddhistisk ritual, nemlig meditation. På den måde ligner både buddhistisk praksis og lære megen anden new age og spiritualitet, og flere buddhister har da også erfaring fra flere af disse miljøer. Ligeledes kan man drage paralleller til den første bølge af nye religioner i Danmark, hvor et stærkt hierarki centreret om karismatiske ledere ikke mindst er gældende for Karma Kadjy Skolen og Soka Gakkai (se Ahlins artikel om nye religiøse, spirituelle grupper).

At se lære og praksis som erfaringsbaseret, ikke-religiøs spiritualitet er dog også del af en diskurs, der typisk hører moderne buddhisme til. Hos alle grupper er der udover meditation (som Soka Gakkai dog ikke anvender) også andre ritualer (bøn, offer, visualisering, tilflugt, recitation, prostration, kraftoverførsel), der ligesom læren (filosofi, mytologi, hagiografi) og helliggørelse af autoriteter (lamaen, buddhaerne) klart peger på buddhistisk tradition.

Vietnameserne søger positive relationer med den danske kultur, men bibeholder den faste forankring i traditionen. De konvertitbuddhistiske grupper bibeholder tråde til traditionen i forskellig grad, men søger også at "fordanske" buddhismen. Det er mest typisk for Karma Kadjy Skolen, hvor lama Ole Nydahl beskrives som "buddhismens Martin Luther". Hos Soka Gakkai transformerer man japanske ritualer til en dansk kontekst, og hos alle grupper arbejder man med oversættelser af tekster til dansk. Ikke mindst afbalancering af, hvor traditionelt og "asiatisk" ritualerne skal overleveres og praktiseres, er en proces, som de fleste grupper kontinuerligt tager stilling til. På den måde bliver praksis også et udtryk for institutionel identitet, der stadfæster både traditionen og fornyelsen og adskiller den sangha-orienterede buddhisme fra den ikke-institutionaliserede buddhisme-inspirerede spiritualitet til en stabil fordanskning af buddhismen.

Karma Kadjy Skolen

Præsentation og navn

Karma Kadjy Skolen blev oprettet af lama Ole og Hannah Nydahl (d. 2007) i Danmark i 1972, først som ”Buddhistisk Center” i København og senere med det officielle navn ”Karma Kadjy Skolen”. Karma Kadjy Skolen tilhører *Kadjypa* (eller *Kagyupa*, som er den mest gængse transskription), en af de fire tibetansk buddhistiske hovedretninger, der alle er en del af *vajrayana*-buddhismen. *Kadjy* (eller *Kagyu*) er tibetansk og betyder ”den mundtlige overføringslinje”. Dette understreger det særlige lærer-elev-forhold, hvor lama-en som den spirituelle mester videregiver buddhistiske belæringer og personligt erfarede indsigter til sine ”elever”. ”Karma” refererer både til det indiske begreb karma, som betegner alle handlingers årsag og virkning, og til retningens åndelige overhoved *Karmapa* (tibetansk for ”handlingens mand”). Retningerne indenfor tibetansk buddhisme er alle organiseret med et åndeligt overhoved, den ”højeste lama” eller *rinpoche* (”ærværdige mester”). Denne har siden det 12. århundrede reinkarneret sig ved eget valg (*tulku*, ”bevidst genfødt”) og har stor betydning og autoritet. Indenfor Karma Kadjy Skolen er den 17. genfødte Karmapa det nuværende overhoved. Når en Karmapa dør, fører udpegelsen af den ’nye’ Karmapa, ligesom udpegelsen af andre vigtige lamaer i Tibet, ofte til stridigheder. Da den 16. Karmapa (Rangjung Rigpe Dorje) i 1981 døde, var identifikationen af den 17. Karmapa i flere år et varmt politisk emne. I Danmark resulterede det i 1992 i et brud indenfor Karma Kadjy Skolen, og der blev dannet to organisationer; Karmapa Trust og Karma Kadjy Skolen. Karma Kadjy Skolen er en organisatorisk selvstændig enhed og den eneste fra Kadjy-linjen, der er repræsenteret i Aarhus. Ole Nydahl fik selv af den 16. Karmapa tildelt lamatitlen og har sammen med sin kone Hannah gennem mange års praksis og rejser til Himalaya opnået status og en vis anerkendelse i europæiske miljøer indenfor Kadjy-linjen.

Gruppens historie i lokalområdet

Den aarhusianske afdeling af Karma Kadjy Skolen blev oprettet, da en gruppe på fem-ti buddhister med tilknytning til det københavnske Karma Kadjy-hovedcenter ønskede et permanent sted at praktisere i Aarhus. I 1987 lejede de sig ind i en villa på Ådalsvej, og i 1989 købte gruppen en villa på Nattergalevej. Efter bruddet i 1992 blev gruppen splittet, og villaen solgt. Den tilbageværende del af Aarhus-gruppen holdt sammen med en anden afdeling i Gedsted, Himmerland, men denne forbindelse stoppede i 2004, da Gedsted-centret valgte at følge en anden lama indenfor Kadjy-linjen, kaldet Shamarpa, frem for Ole Nydahl.

Gruppen i Aarhus lejede sig ind i Sølystgades Beboerhus ved arrangementer, indtil de i 2008 fik nye lejede lokaler i Peder Skrams Gade på Trøjborg. De har stadig brug for større lokaler til foredrag og lejer sig derfor lejlighedsvis ind i beboerhuset på Trøjborg eller andre steder i byen.

Gruppens mødested er kælderlokalerne i en opgang, hvor fire af gruppens medlemmer bor. Her har de et lille køkken og et meditationsrum, gruppens "gomba" (tibetansk for "stedet, hvor man øver sig"). Meditationsrummet er enkelt indrettet med hvide vægge og *thang ka* (silkemalerier af buddhaer eller andre guddomme), andre buddhistiske symboler og figurer samt et billede af afdøde Hannah Nydahl. Midtpunktet for deres praksis er et alter med en buddhastatue og tre billeder af henholdsvis den 16. Karmapa, den 17. Karmapa og lama Ole.

Organisation

Den aarhusianske Karma Kadjy-skole har en flad struktur, hvor ansvarsområder udpeges. Gruppen fordeler praktiske opgaver imellem sig ad hoc på deres fællesmøder, der afholdes hver tirsdag. Deltagelse er frivillig, og beslutninger vedtages demokratisk. Den største organisatoriske opgave er inddragelse af husleje og planlægning af foredrag. Aarhus-gruppen hører under hovedcentrets ledelse i København. Øverst er Karmaparådet, der består af lama Ole Nydahl og to andre personer, hvoraf den ene er regnskabsfører. Under bestyrelsen sidder der forskellige udvalg, som har repræsentanter i bestyrelsen. Bestyrelsen har lavet retningslinjer for, hvordan de enkelte grupper skal organiseres, i form af vedtægter. Grupperne er selvstyrende økonomisk og spirituelt, men i tilfælde af tvivls- eller stridsspørgsmål er lama Ole Nydahl den øverste autoritet.

Medlemmer

Generelt kalder Aarhusgruppens medlemmer sig for "diamantvejsbuddhister" eller bare "buddhister". De skelner mellem bidragsydere og ikke-betalende medlemmer samt dem, der har "taget tilflugt", det vil sige deltaget i "tilflugtsceremonien" (se nedenfor), og dem, der endnu ikke har. Desuden skelner de mellem deltagende og ikke-deltagende medlemmer. Officielt kræver de ikke, at man er medlem, og de har ikke nogen formaliseret indvielse. På grund af den løse struktur har gruppen heller ikke noget register over, hvor mange medlemmer de har. I 2012 er der ifølge hovedcentret på landsplan omkring 500 medlemmer, heraf 320 bidragsydere. I Aarhusgruppen estimerede de deres medlemstal til at være omkring 20-30 medlem-

mer, hvoraf 16 deles om husleje til centret. Der er en kerne af 12-13 regelmæssige medlemmer, hvoraf otte anses for de inderste og mest erfarne og aktive ”kernemedlemmer”. Medlemstallet har været nogenlunde stabilt de sidste 10 år, med en mindre udskiftning. Medlemmerne er alle bosat i Aarhus og opland med Horsens som den fjerneste bopæl. Medlemmerne er mellem 22 og 60 år og har en nogenlunde ligelig kønsfordeling. De fleste af disse er danskfødte, men enkelte af kernemedlemmerne har oprindelse i Tyskland.

Økonomiske forhold

Karma Kadjy Skolen i Aarhus er selvfinansierende. Centret på Trøjborg finansieres af medlemmerne. Hovedorganisationen i København modtager dog støtte fra tipsmidlerne. Gruppen opnår hovedsageligt økonomisk indtægt igennem foredragsvirksomhed med lama Ole Nydahl eller andre rejselærere, hvor der kræves entre. Alle indtægterne går til en fælles rejsekasse til betaling af foredragsholdernes rejseudgifter. Da lama Ole Nydahl sjældent har været i Aarhus de sidste 10 år, har gruppen ikke tjent så mange penge på foredragsaktiviteterne herhjemme. Desuden har gruppen en begrænset indtægt ved salg af bøger og religiøse genstande. På grund af den lave indtægt er gruppen afhængig af sine medlemmers frivillige arbejdskraft, eksempelvis til afholdelse af foredragsarrangementer. Idet gruppen i Aarhus har fået deres eget center med en udgift til husleje, har de skabt fastere rammer omkring deres økonomi.

Religiøs/spirituel praksis

Gruppens religiøse praksis har ændret sig i løbet af de sidste 10 år, på den måde at de har fået et forøget fokus på at afgrænse deres praksis fra andre grupper, samt de er blevet ”skarpere” i forhold til, hvad gruppen står for og praktiserer. Der er en række krav til medlemmernes praksis. De skal følge lama Ole Nydahls udlægning af læren og forventes på et tidspunkt at gennemføre ”tilflugtsceremonien”, hvor de rituelt bekender sig til buddhismen. De opfordres til at deltage på fællesrejser og i gruppens arrangementer. Karma Kadjy Skolen følger lama Ole Nydahls initiativ til oversættelse af de religiøse tekster til dansk samt en afritualisering og fordanskning af den religiøse praksis. De anser dermed også deres praksis for lægmandsbuddhisme og ikke traditionel asketisk buddhisme. De anvender stadig traditionelle rituelle redskaber såsom buddhafigurer, *thang ka*, mandalaer, mantraer, klokker og bedekranse. Det centrale i gruppens praksis er meditationspraksis, personlig udvikling og ritualer, som medlemmerne forventes at gennemgå. Gruppen har forskellige meditationer med forskellige trin, hvoraf kan nævnes ”den 16. Karmapa-meditation”, ”ngöndro-meditationen” og ”phowa-meditationen”, hvor man forberedes på i dødsøjeblikket at overføre

bevidstheden til det næste liv. De fleste af gruppens aktiviteter er individuelle. Gruppen lægger stor vægt på individernes egen udvikling og eget tempo, dog har gruppen adskillige fællesaktiviteter hver uge, som annonceres på deres hjemmeside. Bl.a. har de fælles meditationsdage, og de spiser sammen hver tirsdag til "Sanghamøder", som er uformelle sammenkomster. De arrangerer desuden åbne foredrag om buddhisme og meditationer, som er relevante for medlemmerne. Aarhusgruppen rejser meget sammen nationalt og internationalt, både til kurser og ud på ture med andet lærerigt indhold. Rejserne har ofte til formål at følge lama Ole Nydahl på hans ture. Mange tager desuden tilflugt til lama Ole Nydahl eller en anden lama på rejserne.

Eksterne relationer

Gruppen har ikke noget ønske om at "missionere" og gør heller ikke noget aktivt for at skaffe nye medlemmer. De oplever, at nye medlemmer finder dem igennem deres hjemmeside eller i *Århus Onsdag*, hvor de reklamerer for deres foredrag. Gruppen har dog et ønske om at blive større, dels for at dele deres praksis med flere mennesker, dels for at få større økonomisk frirum. Aarhusgruppen tog tidligere ud på skoler og diverse steder for at fortælle om buddhisme, men det har ændret sig, efter at de har fået deres eget center. I stedet inviterer de nu studerende, forskere og journalister til at komme på besøg, eller de henviser medier til centret i København. Aarhusgruppen har ikke kontakt til andre buddhistiske grupper i Aarhus. Gruppen har mange internationale kontakter indenfor Kadjy-linjen, bl.a. i Nordtyskland, hvor nogle af kernemedlemmerne stammer fra. De holder især kontakt igennem deres fællesrejser i samarbejde med andre internationale centre, der ligeledes følger lama Ole Nydahl.

Hjemmeside og sociale medier

Aarhusgruppen har en hjemmeside, www.buddha-aarhus.dk, hvor de annoncerer kommende aktiviteter og fortæller om buddhisme og Karma Kadjy Skolen. Aarhusgruppen er ikke på sociale medier. Lama Ole Nydahl er på Twitter og Facebook og har hjemmeside, hvor hans rejser og foredrag annonceres. Han skriver tilsyneladende ikke selv på disse konti, og der er ikke materiale af direkte belærende karakter.

Forandringer

Siden undersøgelsen i 2002 er der sket få ændringer. Hannah Nydahl døde i 2007. På det organisatoriske plan er der sket udskiftninger i bestyrelse og råd. På det praktiske niveau har gruppen fået deres eget center. Dette har gjort, at de ikke længere tager ud og holder foredrag, men inviterer interesserede til centret i stedet. Indenfor den religiøse praksis har skolen skærpet sin linje over for medlemmernes praksis og understreget deres tilslutning til lama Ole Nydahls lære. Lama Ole Nydahl har fået en profil på Facebook og Twitter.

Kontakt

Karma Kadjy Skolen i Aarhus

Peder Skrams Gade 52B, kælderen, Trøjborg

8200 Aarhus N

Buddhistisk Center, København

Svanemøllevej 56

2100 København Ø

Tlf.: 39 29 27 11

kbh@buddha.dk

www.buddha.dk

Litteratur og kilder

Borup, Jørn

2005 *Dansk Dharma*, Aarhus

Pade, Mikkel

1999 *Nye religiøse bevægelser i Danmark*, København

Nydahl, Ole

2008 *Når Jernfuglen Flyver*, Sungraph Publishing

2009 *Over alle grænser*, Sungraph Publishing

1998 *Læren om sindets natur*, Rhodos

2006 *Buddha og kærligheden*, Borgen

Undersøgelsen er udført af Sandra Bøgh Lund og Maren Marie Pilegård Andersen.

Udført i forrige udgave 2002 af Helle Bertelsen og Jørn Borup.

Quang Huong

Præsentation og navn

Quang Huong-templet er hjemstedet for Vietnamesisk Buddhistisk Forening og ligger på Havkærsvej i Tilst. Quang Huong betyder ”sprede” (*Quang*) og ”duft” (*Houng*). Betydningen af dette er, at buddhismen som den gode duft spredes over hele verden af sig selv og uden tvang. Quang refererer også til den vietnamesiske munk Thich Quang Duc, som brændte sig selv i Saigon i 1963 på grund af styrets undertrykkelse af buddhisme.

Vietnamesisk Buddhistisk Forening er en landsdækkende forening og fungerer som et samlingssted for vietnamesere i Danmark. I øjeblikket bor munken Thich Giac Tanh i templet, og det er ham, der står for templets religiøse praksis og er til rådighed for vietnameserne alle ugens dage. *Thich* er det vietnamesiske ord for ”ærværdige” og er en ærefuld titel.

Foreningen tilhører mahayana-buddhismen, som er den primære buddhistiske retning i Vietnam. Mahayana-buddhismen lægger vægt på idealet om bodhisattvaen, en oplyst person, der udskyder sin egen indtræden i nirvana for at hjælpe andre på den buddhistiske vej. Foreningens buddhisme indeholder, som tilfældet er for størstedelen af vietnamesiske buddhistiske grupper, elementer fra andre buddhistiske skoler – i særdeleshed Det Rene Land Skolen (*Thinh Do Tong*) og zenskolen (*Thien Tong*). Begge disse skoler tilhører mahayana-buddhismen men har to meget forskellige praksisser. I Vietnam er disse to skoler ikke skarpt adskilt, og begge skolers praksis kommer til udtryk i vietnamesisk buddhisme. I zenbuddhismen er meditation fundamentet for den religiøse praksis, hvilket primært udøves af munken i Quang Huong. Munken mener, at templets praksis er mest beslægtet med Det Rene Land Skolen, da han mener, den egner sig bedst til lægbuddhister.

Gruppens historie i lokalområdet

Vietnamesisk Buddhistisk Forening blev dannet i 1979 med den store strøm af bådflygtninge, som skabte et naturligt behov for at samle og etablere sig. I begyndelsen hjalp Dansk Flygtningehjælp vietnameserne med at leje sig ind i forskellige lokaler i Aarhus. De hjalp også foreningen med at få den vietnamesiske munk Thich Quang Binh fra Frankrig til Aarhus i 1989. Thich Quang Binh blev i Aarhus indtil 1992, hvor huset i Tilst blev købt og senere ombygget til templet Quang Huong

Organisation

Vietnamesisk Buddhistisk Forening har lokale afdelinger i Aalborg, Hjørring, Aarhus, Esbjerg, Odense og København. Foreningens hovedsæde er Quang Huong-templet i Tilst, og formanden er munken Thich Giac Tanh. Foreningen samles ved store højtider, som Buddhas fødselsdag og det vietnamesiske nytår. Derudover samles de til generalforsamlinger, hvor de uddelegerer foreningens poster.

Quang Huong-templets kontakt til samfundet varetages af kontaktpersonen og talsmanden Cao Thanh Phuong. Kontaktpersonen skal følge med i, hvad der sker i samfundet, og sørge for at skabe en god kontakt til det danske samfund. Munken Thich Giac Tanh er udover at være formand den, der tager sig af den religiøse praksis. Medlemmerne indgår i den praktiske forberedelse til de religiøse ceremonier. Til den ugentlige messe, som afholdes hver søndag, er der fællesspisning efter messen. Maden skiftes medlemmerne til at lave, afhængigt af hvem der har tid. Når der opstår globale krisesituationer, mødes medlemmerne og munken i templet og tager sammen stilling til, hvordan de kan hjælpe de nødstedte.

Vietnamesisk Buddhistisk Forening fungerer som den danske afdeling af Unified Buddhist Church of Vietnam (*Giao Hoi Phat Giao Viet Nam Thong Nhat*), der siden grundlæggelsen i 1963 har været paraplyorganisation for vietnamesiske buddhistiske retninger. I 1981 blev den forbudt i Vietnam og har siden haft centre i en række europæiske lande.

I efteråret 2003 fandt en international endags sultestrejke sted i sympati med de fortsat undertrykte buddhister i Vietnam, hvor bl.a. Quang Huong deltog. Vietnamesisk Buddhistisk Forenings primære rolle er i dag at skabe et godt fundament for vietnamesere i Danmark, både i forhold til det organisatoriske og det religiøse.

Medlemmer

Der er ca. 8.406 vietnamesiske buddhister på landsplan. I Quang Huong er der ca. 500 tilhængere, hvoraf 300 er betalende medlemmer. De fleste medlemmer er over 40 år, og der er flere kvinder end mænd. Næ-

sten alle er vietnamesere. Vietnamesiske buddhister kaldes for tilhængere af Buddha, ”Buddhas børn” eller lægbuddhister. Buddhas børn er den direkte oversættelse fra kinesisk, som er den vietnamesiske buddhismes kildesprog, og lægbuddhister bruges for at skelne mellem munken og medlemmerne. Der er forskel på, hvor aktive lægbuddhisterne er. Det er ikke alle, der kommer i templet i løbet af ugen, men de fleste kommer til de store højtider.

Deres målgruppe er primært vietnamesere, og deres medlemstal varierer i forhold til fraflytning og tilflytning af buddhistiske vietnamesere til og fra Aarhus. Der er på grund af det kulturelle aspekt en stort stabilitet i medlemstallet, der kun har haft en lille stigning med årene.

Mange medlemmer har taget den buddhistiske tilflugt, som foregår ved en ceremoni, hvor de tager deres tilflugt til ”de tre juveler” – Buddha, Dharma (læren) og Sangha (det buddhistiske religiøse samfund). Dette er buddhismens fundament og udgangspunktet for den buddhistiske praksis. Denne ceremoni foregår ofte, når man er omkring 14 år, og viser buddhistens engagement.

Økonomiske forhold

Medlemmerne betaler 100 kr. i kontingent om året, og udover det beror templets økonomi på donationer fra templets brugere. Hverken templet eller foreningen får offentlig økonomisk støtte eller hjælp fra moderorganisationen, selv om flere udenlandske afdelinger af Den Vietnamesiske Buddhistiske Forening støttede bygningen af Quang Huong økonomisk. Næsten al aktivitet i templet og foreningen klares ved frivillig arbejdskraft. Til driften hører tilbygning og restaurering af templet. De økonomiske udgifter til templets vedligeholdelse og udvidelse dækkes også gennem gaver, frivillig arbejdskraft og nogle gange lån. Ved større arrangementer bidrager medlemmerne med et beløb, der dækker udgifterne.

Religiøs/spirituel praksis

Munkens praksis er væsentligt anderledes end lægbuddhisternes, og det er i praksissen vigtigt at skelne mellem lægbuddhist og munk, da munken er oplyst. Lægbuddhisternes mål er således ikke nødvendigvis oplysning, og deres praksis er rettet mod at generere god karma for at opnå en bedre genfødsel.

Munken står op kl. halv syv, hvor han gør templet klar til dagen. Han mediterer, messer, studerer buddhistiske tekster og er til rådighed for medlemmerne alle ugens dage. Udover den daglige praksis besøger munken ofte de andre templer i Danmark, hvor han udfører ritualer og opretholder kontakten mellem templerne.

I hverdagen bruger nogle af lægbuddhisterne templet, hvor de mødes, laver mad og taler med munken. Hver søndag kl. 11 holdes der en messe efterfulgt af fællesspisning. Der kommer i gennemsnit 35 personer til søndagsmessen, hvor nogle af medlemmerne hjælper med at lave mad i køkkenet. Ved messen sidder alle lægbuddhisterne på puder foran alteret, og munken sidder på alteret. Munken leder en recitation af vietnamesiske tekster, og lægbuddhisterne følger hans tempo. Forrest i begge sider sidder en mand og en kvinde og holder recitationens rytme ved at slå på en fiskeformet udhulet træskulptur. Teksterne, der recideres, er forskellige fra gang til gang, men til alle messerne indgår den buddhistiske trosbekendelse: Jeg tager min tilflugt til Buddha, jeg tager min tilflugt til Dharma, jeg tager min tilflugt til Sangha. Undervejs i messen rejser man sig flere gange og bukker for Buddha.

I løbet af året har de nogle større sammenkomster, eksempelvis Buddhas fødselsdag (*Vesak*), afdødes dag (*Vu lan*) og det vietnamesiske nytår (*Tét*), som fejres som en rensende overgang til det nye år. Buddhas fødselsdag lokker hvert år mange til templet. Her er det ikke kun de buddhistiske vietnamesere, der kommer, men også katolske vietnamesere samt nysgerrige danskere, som vil se og smage på den vietnamesiske kultur. På denne dag er det ikke kun den ceremonielle fejring af Buddha, der er vigtig, men også det kulturelle fællesskab. Der er på dagen opstillet boder foran templet, hvor der sælges vietnamesisk mad og drikkevarer.

Quang Huong-templet er pyntet med forskellige figurer, billeder, symboler, levende lys, lyskæder samt røgelse og friske blomster. Man ser tydeligt templets to overordnede buddhistiske skolers betydning i templets indretning. Der er både en statue af Bodhidharma, zenbuddhismens grundlægger, og billeder af "buddha-himlen", der repræsenterer Det Rene Land Skolen. De fleste dekorative genstande er fra Vietnam og

bragt til templet som gaver eller donationer. Da det er munken, som udsmykker templet, skiftes der nogle gange ud eller tilføjes nye pyntegenstande.

Foreningens praksis er præget af vietnamesisk folkereligiøsitet, som specielt ses i deres forfædredyrkelse. Der er i templet en væg med billeder af afdøde vietnamesere, hvis efterladte kommer i templet. Disse billeder bukker vietnameserne for, når de passerer væggen, på samme måde som de bukker for buddhaerne og bodhisattvaerne i templet.

Eksterne relationer

Quang Huong-templet og Den Vietnamesiske Buddhistiske Forening har ikke direkte kontakt med andre buddhistiske grupper i Aarhus. Foreningen og templets aktiviteter og relationer er rettet mod vietnamesere, og de fungerer som en kulturel institution.

Templet er åbent for alle, men da ceremonierne foregår på vietnamesisk, er der sjældent andre end vietnamesere, der deltager. De bliver nogle gange kontaktet af journalister, skoler og forskere, som er interesseret i at se templet og i at se, hvordan deres vietnamesiske kultur udfolder sig i danske omgivelser. De har altid haft det godt med medierne, og mediernes interesse for templet har kun været positiv.

Foreningens nye medlemmer er for det meste vietnamesere, der er blevet gift med en dansker, eller migranter. De hører om foreningen gennem andre vietnamesere eller finder foreningen på internettet.

Hjemmeside og sociale medier

Vietnamesisk Buddhistisk Forening har en hjemmeside, hvor de skriver om kommende arrangementer og nyheder omkring foreningen og templet. Hjemmesiden er på vietnamesisk og bruges ikke til at tiltrække nye medlemmer, men til at opdatere allerede eksisterende medlemmer.

Forandringer

Vietnamesisk Buddhistisk Forening er indenfor de sidste 10 år blevet en naturlig del af Tilst. Opmærksomheden omkring templet er dalet, i takt med hvor mange år de har været der. Da templet lige var blevet bygget, var der stor opmærksomhed fra medier og andre interesserede, som ofte kontaktede templet. I dag er det kun ved særlige begivenheder templet får besøg udefra.

I 2009 blev Vietnamesisk Buddhistisk Forening godkendt som trossamfund. Det betyder, at de har ret til fradrag ved donationer. For templet betyder det økonomiske ikke så meget, men de ser det som en blåstempling fra det danske samfund. I templets samarbejde med andre templer i Europa mærker de også en anerkendelse i form af elever, der kommer til Quang Huong med ønsket om at praktisere under munken.

Foreningens medlemstal er steget lidt de sidste år, men da foreningen ikke fører protokol over medlemmerne, er den præcise stigning ikke mulig at kortlægge. Templet fungerer i dag i højere grad end tidligere som en kulturel institution, og flere og flere ikke-buddhistiske vietnamesere kommer til de store højtider.

Kontakt

Templet Quang Huong

Havkærvej 88

8381 Mundelstrup

Tlf.: 86 24 57 44

quangthephuong@gmail.com

Kontaktpersoner:

Cao Thanh Phuong

Mb.: 28 55 37 39

Minh Nhut Huynh

Mb.: 60 47 59 74

E-mail: minhnhuthuynh@hotmail.com

Litteratur og kilder

Borup, Jørn

2004 *Buddhisme og buddhister i Danmark*, Aarhus

2004 *Buddhismen i Danmark*, København

2011 *Religion, kultur og integration. Vietnameserne i Danmark*, København S

http://www.quanghuongtu.dk/

http://www.youtube.com/watch?v=4DEeKBqQok8

Undersøgelsen er udført af Sofie Dahlgren.

Rangjung Yeshe Dharma Gruppe Aarhus

Præsentation og navn

Rangjung Yeshe Dharma Gruppe Aarhus er en praksisgruppe med tilknytning til det tibetansk buddhistiske retrætested Rangjung Yeshe Gomde (herefter Gomde) på Helgenæs. Initiativtager og åndelig leder af Gomde er den tibetansk buddhistiske læremester Chökyi Nyima Rinpoche ("Dharmaens sol", født 1951), og de fleste praktiserende i Aarhus-gruppen bekender sig til ham. Chökyi Nyima Rinpoche blev som barn genkendt som den syvende inkarnation af lamaen Gar Drubchen. Snart efter blev han indsat som åndelig leder af sin forgængers kloster i det centrale Tibet. Chökyi Nyima Rinpoche har modtaget belæringer fra sin far, Kyabje Tulku Urgyen Rinpoche (1920-1995). Umiddelbart inden den kinesiske invasion af Tibet i 1959 flygtede Chökyi Nyima Rinpoche med sin far til Indien. Her blev han uddannet ved Rumtek-klostret i Sikkim under vejledning af bl.a. den 16. Karmapa, på hvis opfordring han blev indsat som abbed på Ka-Nying Shedrub Ling-klostret ved Kathmandu i Nepal. I 1980 tog Chökyi Nyima Rinpoche med sin far til Vesten, hvor de arbejder på at udbrede buddhismen. Ifølge gruppens talsmand kan den rituelle del af Gomdes praksis, modsat fx meditationen, betragtes som religiøs. Han henviser til buddhismens udogmatiske tilgang, der kommer til udtryk i Buddhas budskab om at søge sine egne svar. Mange af dem, der praktiserer i gruppen, betragter af samme grund buddhismen som en udviklingsvej og livsfilosofi snarere end en religion.

Gruppens historie i lokalområdet

I 1995 blev Rangjung Yeshe Gomde indviet som Chökyi Nyima Rinpoches første praksissted i Vesten, og siden har der hvert år været afholdt store sommerkurser på stedet med forskellige indbudte lamaer. I 2000 tog tre buddhister, som var tilknyttet Rangjung Yeshe Gomde, initiativ til at starte en lokal gruppe i Aarhus. Gruppen, der mødtes privat i Brabrand, havde tidligere boet og praktiseret sammen. Mange af de daværende deltagere var interesserede i at bruge brudstykker af praksis og forstod fx ikke betydningen af de ritualer, som de erfarne buddhister satte højt. Da dette faldt sammen med, at nogle fik børn og karriere og andre flyttede udenbys, ebbede gruppens aktiviteter ud i løbet af 2005. Ingen af medlemmerne af den daværende gruppe går igen i den nuværende gruppe, der blev startet i februar 2009 af Olav S. Søvik i samarbejde med Lisbeth Lüdemann, hvis hjem i andelssamfundet i Hjorthøj i starten dannede rammen om gruppens aktiviteter. I september 2011 begyndte gruppen at leje lokaler hver anden torsdag i det buddhistiske center Øsal Ling i midtbyen.

Pr. januar 2012 benytter gruppen det nyindrettede tempelrum på Øsal Lings førstesal fremfor det mindre lokale i stueetagen.

Organisation

Gomde er en forening, som i 2013 blev godkendt som trossamfund. På foreningens hjemmeside henvises til praksisgrupperne i Aarhus, København og på Fyn. Siden lokalgruppens opstart har kontaktpersonerne samarbejdet om gruppens daglige drift. Har de brug for hjælp til opgaverne, spørger de blandt gruppen af faste medlemmer. Dharma Gruppen holder ingen egentlige møder, og beslutninger træffes af kontaktpersonerne og faste medlemmer via Facebook eller i tepausen om torsdagen. Chökyi Nyima Rinpoche betragtes som gruppens åndelige leder. Da han normalt kun kommer til Gomde om sommeren, fungerer bl.a. Erik Pema Kunsang som inspirator for de danske praktiserende, i kraft af at han er ordineret *nagpa* (tantra-orienteret mester). I 2011 er der internt i gruppen blevet stillet forslag om, at den i fremtiden skal fungere som *Dharma-House*, tilknyttet Rangjung Yeshe-organisationen i Nepal. Dette kræver bl.a., at minimum otte praktiserende indvilliger i at arrangere og deltage i praksisaftener minimum to gange om måneden. Behovet for nye stabile medlemmer motiverer flere i gruppen til at arbejde for at blive et Dharma-House.

Medlemmer

Deltagerne i Aarhus betragter sig selv som en del af Gomde-sanghaen (*sangha* betyder buddhistisk praksisfællesskab) og betegner derfor sig selv som ”sangha-medlemmer”. De fleste er medlemmer af foreningen Gomde, som i foråret 2012 tæller 188 medlemmer i Danmark og udland. Af de 42 medlemmer, der er bosat i Aarhus, er 27 kvinder og 16 mænd. I Dharma-gruppen skelnes mellem en fast kerne på fem til syv personer og dem, der er mere løst tilknyttede. Det er muligt, at nogle af dem, der har praktiseret indenfor traditionen i mange år, ikke kommer i gruppen, fordi de er nået til nogle mere avancerede praksisser end dem, der udføres i gruppen. Geografisk set kommer de fleste deltagere fra Aarhus eller omegn. De yngste deltagere er i starten af 20’erne, mens flertallet er mellem 40 og 50 år. Kønsfordelingen er jævn med omtrent lige mange mandlige og kvindelige deltagere. De fleste medlemmer er etnisk danske. Blandt sangha-medlemmerne er der mange, som tidligere har prøvet andre retninger indenfor spiritualitet og selvudvikling, og flere arbejder indenfor dette felt. Nye medlemmer er generelt kommet i kontakt med gruppen via Facebook eller Gomdes mailingliste og kalender. Gomdes folder ligger fremme i Øsal Ling, hvor gruppen har sin egen hylde. Ved større arrangementer benyttes personlige kontakter, og enkelte gange er der blevet hængt plakater op i byen. Gruppen anbefaler, at nye medlemmer introduceres til praksis på Gomde. Der stilles ingen krav om fast deltagelse i fællesmeditationerne, og det er op til den enkelte, hvor ofte man praktiserer selv ved siden af. Det er heller ikke et krav at være buddhist, og man kan godt være medlem af andre trossamfund og samtidig praktisere i gruppen.

Den eneste forpligtelse overfor gruppen er at møde op til meditation, når man på Facebook har tilkendegivet, at man kommer.

Økonomiske forhold

Hidtil har gruppen mødtes i Øsal Lings lokale i stueetagen, som koster 150 kr. i lejeafgift pr. gang. Hver deltager har hidtil betalt 30 kr. til dækning af lokaleleje, og i de tilfælde, hvor der har været færre deltagere end fem, er det sket, at Olav eller Lisbeth har måttet lægge ud. I forbindelse med flytningen til Øsal Lings tempelrum på første sal i januar 2012, som koster 300 kr. i lejeafgift, er de fem faste deltagere blevet enige om at betale et fast beløb på 108 kr. (et helligt tal i buddhismen) om måneden til dækning af lokaleleje, kaffe og te og andre småindkøb. Studerende betaler 50 kr. om måneden, og mere løst tilknyttede praktiserende kan fortsat betale 30 kr. pr. gang.

Gruppens økonomi er uafhængig af Gomdes, og gruppen har egen pengekasse og bankkonto.

Religiøs/spirituel praksis

Gruppen mødes torsdag aften i ulige uger mellem 18.30 og 20.30. Praksis følger de retningslinjer, som er udstukket af Chökyi Nyima Rinpoche, og har, ifølge gruppens repræsentant, ikke ændret sig meget i forhold til gruppens geografiske udgangspunkt, Tibet. Gruppen tilrettelægger selv torsdagssamlingerne indenfor rammerne af den lære, som knytter sig til Kagyu- og Nyingma-skolerne. I begyndelsen var der 3 x 20 minutters stillemeditation, men sangha-medlemmerne besluttede at skære antallet af siddeperioder ned til to for at gøre plads i programmet til rituelle praksisformer kaldet *preliminary practices* (forberedende tantriske renselsesritualer). Disse består af fire-fem forskellige dele med visualiseringer og mantraer, som udsiges i fællesskab med tilknyttede håndpositioner og tekster. Før den fælles praksis gør nogle af deltagerne *prostrationer* (en form for bøn). Den fælles praksis starter med, at alle deltagerne "søger tilflugt" i lamaen samt De Tre Juveler: Buddha, Dharma (den buddhistiske lære) og Sangha. Af eksempler på gruppens rituelle praksis kan nævnes visualiseringen af forskellige buddhaer, fx en hvid buddha kaldet Vajrasattva samt Tara, den kvindelige buddha. Et andet eksempel er *Mandala-ofringer*, hvor man forestiller sig at give alt godt i universet fra sig igen og igen. Et tredje eksempel er *Guru-yoga*, hvor man visualiserer Guru Rinpoché (en indisk mester, som etablerede tantrisk buddhisme i Tibet i det 8. og 9. århundrede). I løbet af torsdagssamlingerne er der en vekselvirkning mellem de rituelle praksisformer og stillemeditation. Deltagerne sidder på hynder og meditationspuder eller en stol. De benytter små taburetter til at anbringe dagens tekster på. I Nyingma-traditionen spiller de såkaldte *Terma-tekster* (som på tibetansk betyder "gemte skatte") en central rolle. Terma-tekster er esoteriske belæringer, der anses for at være gemt af fortidige tantriske mestre for at fremkomme i bevidstheden hos senere mestre eller som fysiske tekster gemt i naturen. De anvendte

tekster og bønner er enten på engelsk eller tibetansk, enkelte med dansk oversættelse. Foruden den fælles praksis hver anden uge har hver enkelt sin individuelle praksis. Chökyi Nyima Rinpoche giver desuden individuel praksis til sine elever.

Eksterne relationer

Gruppen knytter sig primært til Gomde, men har også jævnligt kontakt med den anden tibetanske gruppe, der hører til i Øsal Ling. Medlemmerne i de to tibetanske grupper går til hinandens arrangementer, og nogle fra den anden gruppe kommer på Gomde. Selv om gruppen til en vis grad føler sig beslægtet med alle buddhister, har den ikke ret meget at gøre med Aarhus Zendo, der også holder til i centret. Det skyldes, at tibetansk buddhisme (også kaldet "den nordlige buddhisme" eller *vajrayana*) adskiller sig markant fra zenbuddhisme (en japansk form for *mahayana*). Gruppen orienterer sig primært indenfor et tibetansk buddhistisk univers, som foruden Gomde omfatter klostret i Nepal med det dertilhørende Rangjung Yeshe Institute, der er etableret af Chökyi Nyima Rinpoche, og som tilbyder kortere og længerevarende buddhistiske studier for vesterlændinge.

Hjemmeside og sociale medier

Rangjung Yeshe Dharma Gruppe Aarhus har ikke sin egen hjemmeside, men medlemmerne benytter sig af Gomde-sanghaens hjemmeside (www.rangjungyeshe.dk). Facebook har fra starten været et vigtigt kommunikationsmiddel for gruppen. Det er her, at al intern kommunikation i gruppen foregår, arrangementer annonceres og beslutninger træffes. Facebook-gruppens medlemstal stiger støt, og gruppen har i foråret 2012 70 medlemmer, hvoraf langtfra alle er aktive medlemmer af praksisgruppen.
Nogle følger en daglig praksis, Tara-Triple Exellence, via et onlineprogram fra Nepal og lytter til Chökyi Nyima Rinpoches Dharma talk (belæringer) hver lørdag formiddag, som sendes direkte fra Nepal.

Forandringer

Den Rangjung Yeshe-praksisgruppe, der eksisterede i byen for 10 år siden, gik i opløsning i 2005. Den nuværende gruppe blev startet i 2011, og der er intet personsammenfald imellem de to grupper. Siden sin opstart har den nuværende gruppe flyttet sine aktiviteter fra Andelssamfundet i Hjortshøj til det tibetansk buddhistiske center Øsal Ling. I forbindelse med centrets udvidelse begyndte gruppen at benytte førstesalen i stedet for stueetagen, hvilket har forøget gruppens udgifter. Hvor der før var tre perioder med stillemeditation til torsdagssamlingerne, er den ene nu erstattet af rituelle praksisformer.

Kontakt

Olav S. Søvik

sovikjewellery@gmail.com

Mb.: 50 30 14 80

Lisbeth Lüdemann

Lisbeth.Lydemann@gmail.com

Mb.:29 27 08 73

Litteratur og kilder

Urgyen Rinpoche & Kunsang, Erik Pema

Repeating the words of the Buddha. Rangjung Yeshe Publ., Nepal

Urgyen Rinpoche & Kunsang, Erik Pema

Quintessential Dzogchen. Rangjung Yeshe Publ., Nepal

Rangjung Yeshe praksishæfter (www.kubera.dk)

Undersøgelsen er udført af Alma Milthers.

Udført i 2002 af Jørn Borup.

Soka Gakkai

Præsentation og navn

Soka Gakkai er den største af Japans 'nye' religioner og betyder oversat fra japansk "Det Værdiskabende Samfund". Soka Gakkai er en lægmandsbuddhisme, som er udgået fra den religiøse gruppe Nichiren Shoshu ("Nichirens Ortodokse Sekt"), der betragtes som en 'præsteskabsbuddhisme', og de tilhører begge mahayana-buddhismen.

Soka Gakkai blev grundlagt d. 18. november 1930 af Tsunesaburo Makiguchi (1871-1944) og Josei Toda (1900-1958). Makiguchi betegnes som bevægelsens første præsident og blev efterfulgt af Josei Toda. I 1960 blev Daisaku Ikeda (1928-) indsat som den tredje og nuværende præsident. Ikeda stiftede d. 26. januar 1975 Soka Gakkai International (SGI), som har styrket bevægelsen på verdensplan, og der menes i dag at være 12 millioner medlemmer repræsenteret i 192 lande.

Soka Gakkai og modersekten Nichiren Shoshu var i lang tid i strid om munken Nichirens lære og kampen om den religiøse magt. Dette resulterede i bruddet mellem lægmandsorganisationen og præsteskabsbuddhismen i 1991.

Soka Gakkai er én ud af mange buddhistiske retninger i Japan, der baserer sin teologi på Lotus Sutraen og den japanske munk Nichirens (1222-1282) udlægning af denne i sine breve, som kaldes *Goshos*. Det kendetegnende ved Lotus Sutraen er, at alle mennesker er ligeværdige uanset køn, alder, social eller etnisk status etc. Præsident Ikedas taler og skrifter studeres også af tilhængerne og ses som vejledende for hele Soka Gakkai-bevægelsen. Ikedas værk *The New Human Revolution* er meget centralt i deres studier som et udtryk for deres lære om vejen til verdensfred skabt gennem hvert enkelt individs menneskelige revolution.

Gruppens historie i lokalområdet

Soka Gakkai er i Danmark ikke en missionerende religion, og den har derfor ikke været særlig synlig i offentligheden, siden den kom hertil. Soka Gakkai kom til Danmark gennem nogle japanske kvinder, gift med dan-

ske mænd, som praktiserede Soka Gakkais lære sammen. Men det var først, da Mark Kamio og Jan Møller i 1960'erne tog initiativ til, at der skulle være en organiseret udbredelse, at Soka Gakkai blev større i Danmark. Soka Gakkai har fortrinsvis eksisteret uden fast tilholdssted, og medlemmerne mødtes privat.

I håbet om at udbrede Soka Gakkai i Danmark kom den første stiftende generalforsamling i København i 1983. Indtil dette tidspunkt var tilhængerne af Soka Gakkai uden egentlig organisation og bestod af spredte grupper rundt om i landet, men overvejende i København.

Det er ikke til at vide, præcis hvornår Soka Gakkai kom til Aarhus, men i slutningen af 1980'erne, starten af 1990'erne bredte organisationen sig til Aarhus. Soka Gakkai har bredt sig gennem formidling til bekendte, venner og familie og på den måde forøget sit medlemstal. De ejer ikke et fast mødested, men lejer sig ind én gang om måneden til deres store månedlige møde og mødes ellers privat i mindre grupper. Igennem de sidste par år har de lejet et fast lokale i Hasle den første søndag i måneden.

Organisation

Soka Gakkais moderorganisation ligger i Japan, og det er også der, deres præsident, Daisaku Ikeda, holder til. Det danske hovedkvarter ligger i København i Nordisk Kulturcenter, også kaldet Kaikan-huset. Rent organisatorisk i Danmark er der sket meget de sidste 10 år, altså siden 2002. De var på det tidspunkt begyndt at indføre samme struktur som i andre lande med flere SGI-medlemmer, hvilket i dag er kommet på plads.

Den danske SGI blev delt op i fem regioner, som derefter blev delt op i distrikter alt afhængigt af medlemstallet for det bestemte område. Aarhus-regionen er dækkende for hele Jylland og Fyn. Disse distrikter kan igen være delt op i mindre grupper med 5-15 personer i hver. I Aarhus er der i dag fire af de små grupper, hvilket er én mere end for 10 år siden. Grupperne dannes ud fra geografiske og praktiske hensyn.

Hver af de små grupper har en mandlig og en kvindelig gruppeleder, som skal kunne støtte hinanden og sørge for, at gruppemedlemmer ikke bliver overset. De små grupper mødes to gange om måneden. Det

første møde er et forberedelsesmøde, hvis man har spørgsmål eller emner, man gerne vil vide mere om. Det kan man så forberede sig på til det andet møde, diskussionsmødet/studiemødet.

Udover de små grupper er der også grupper, som er delt op efter livsstadie og køn. Der er en gruppe for unge mænd, unge kvinder, ældre mænd og ældre kvinder, og så er der også en gruppe for børn (7-12 år). I realiteten bliver hvert enkelt medlem af Soka Gakkai placeret i en gruppe, men det er stadig frivilligt, om man vil være med i grupperne eller praktiserer selv. Den ældre mandegruppe er i løbet af de sidste 10 år forsvundet og derefter genopstået som følge af medlemstallet og især behovet. Soka Gakkai har også fået områdeledere. Her vælges også en mand og en kvinde, og de er gruppeledere for alle de mindre grupper i deres distrikt.

Hver første søndag i måneden afholdes 'Tandhjulsmøder', hvor medlemmerne begynder med et fælles ritual efterfulgt af organisatoriske oplysninger. Grunden til, at mødet kaldes for et tandhjulsmøde, er, at man kan betragte hvert enkelt medlem som et lille tandhjul, som drejer i sit eget tempo. Når dette 'tandhjul' møder et andet, måske større 'tandhjul', arbejder de sammen og drejer hurtigere rundt. Dvs. at når mange 'små tandhjul' mødes en gang om måneden, så arbejder de sammen, og især når de hører eller læser breve fra Daisaku Ikeda, som betragtes som et større tandhjul, arbejder de godt. Processen kan altså gå hurtigere gennem samarbejde og ved at dele deres viden og inspiration.

I kraft af at Soka Gakkai er en lægmandsorganisation, hævder man i bevægelsen, at der ikke er religiøse ledere. Til gengæld tales der om et lærer-elev-forhold, som kommer til udtryk i det japanske ord *'sensei'* (mentor). Tidligere præsidenter for Soka Gakkai betragtes som mentorer, og den nuværende præsident Ikeda er derfor hovedmentor for hele SGI.

Medlemmer

Medlemmerne i Soka Gakkai kalder sig buddhister, og der stilles ingen krav til dem, ligesom man ikke skal have særlige forudsætninger. Man er medlem, når man betragter sig selv som tilhænger af Soka Gakkai, så der finder ingen udvælgelse sted. Et medlem af Soka Gakkai kan sagtens være medlem af et andet trossam-

fund, som fx folkekirken, hvilket der er mange af dem, som er. Bevægelsen er karakteriseret ved foreningen af menneskets moderne hverdag og den buddhistiske lære. Nye tilhængere kommer til ved, at medlemmerne fortæller om Soka Gakkai til deres nysgerrige omgangskreds. De kalder det selv for 'hjerte til hjerte'-metoden.

Alle medlemmer i Soka Gakkai er ligeværdige, og alle er fra starten fuldgyldige medlemmer af bevægelsen. Den eneste sondring er, hvor megen erfaring og lære man har erhvervet sig, hvilket henviser til senseitanken. Når et medlem føler, at vedkommende har viden nok, kan han eller hun modtage en kopi af *Gohonzon* ("det højest respektværdige grundlag"), som er en skriftrulle på japansk og sanskrit. Den opbevares i dag i helligdommen Taisekiji i Japan.

I Danmark var der i 2011 ca. 1.000 medlemmer, hvoraf tre fjerdedele er bosat i København. I Aarhusdistriktet er der ca. 50 medlemmer, hvilket antyder en lille stigning i løbet af de sidste 10 år. Der er kommet lidt flere mænd til i Aarhus, så de nu er stort set lige mange kvinder og mænd i bevægelsen, men på landsplan er der en lille overvægt af kvinder. Sammenholdet blandt mændene er ligeledes blevet stærkere, og det er nu blevet nemmere at invitere sine mandlige bekendtskaber med.

Økonomiske forhold

Soka Gakkai er i Danmark ikke et godkendt trossamfund og kan derfor ikke trække udgifter og donationer fra i skat. Aktiviteter indenfor Soka Gakkai finansieres af medlemmernes donationer. Medlemmerne donerer, hvad de kan, når de kan. Der er ikke regler for, at hvert medlem skal bidrage med pengedonationer hver måned, men der er en forventning om, at de skal få organisationen til at fungere i fællesskab, så man yder, hvor man kan.

Selv om mange medlemmer donerer penge månedligt og de fleste abonnerer på deres månedsblad *Soka Renæssance*, så drives Kaikan-huset i København hovedsageligt af den økonomiske støtte, de modtager fra den japanske internationale afdeling. Til tandhjulsmøder og andre arrangementer sælges der bøger og andet materiale. Disse kommer fra Kaikan-huset, og overskuddet går til driften af dette. Til større arrange-

menter, som årsmøder eller lignende, er man nødt til at leje lokaler. Lejen dækkes af de donationer, som kommer ind under disse arrangementer.

Der er sket en holdningsændring over tid, og på trods af finanskrisen sidder folk ikke så tungt på deres pengepung. Det er blevet mere almindeligt og nemmere at donere penge. Der er stadig ikke en forventning om, at man skal donere, men medlemmerne har en større lyst til det.

Religiøs/spirituel praksis

Det vigtigste i praktiseringen af Soka Gakkais lære er at 'chante' (at recitere) mantraet *nam-myoho-renge-kyo*, som betyder "hengivelse til den vidunderlige lovs Lotus sutra". Dette mantra kaldes på japansk *'daimoku'* (stor titel), og det siges at fjerne negativ karma og aktivere alle fænomeners sande væsen og på den måde give adgang til den indre buddhatilstand. Når man således, ved at chante mantraet, ifølge den praktiserende kan opnå buddhatilstand, kan man overvinde problemer indenfor alle aspekter af livet, fx parforhold, jobsituation, helbred, økonomi etc. Det er vigtigt igen at påpege, at det er på grund af indholdet i Lotus Sutraen, at Soka Gakkai mener, at alle kan opnå buddhatilstanden.

Selve praktiseringen foregår foran 'husalteret', indeholdende *Gohonzon*. Praktiseringen finder sted både på tandhjulsmøderne og privat, morgen og aften, alt efter behov. De chanter mantraet og reciterer også to kapitler fra Lotus Sutraen (hvilket betegnes som *Gongyo*), men det primære i praktiseringen er at gentage den samme sætning igen og igen (*nam-myoho-renge-kyo*). Selve chantningen gøres med åbne øjne, så man kan fokusere på *Gohonzon*, og med udsagte ord, så man vækker sine sanser og engang sin buddhatilstand. På de store møder er der en eller flere, der chanter i en mikrofon, så de alle kan følges ad. Nogle gange er de et par stykker, der mødes hos et af medlemmerne og laver morgen- eller aftenritualet. Det er en generel holdning, at det giver et bedre udbytte at være flere.

Da Soka Gakkai ikke er et godkendt trossamfund, har de ikke ret til at udføre en vielse, men der er medlemmer, som holder en rituel ceremoni efter deres måske borgerlige vielse. De fleste medlemmer er stadig medlem af folkekirken og bliver stadig begravet på almindelig vis.

Der er ikke sket en ændring i udførelsen af praksissen, men derimod med de udførende. Det er nogenlunde de samme medlemmer som for 10 år siden, og de er alle blevet mere erfarne og er vokset med opgaven. De er derfor sikrere i deres udførelse af ritualet og føler, at de får større udbytte af det nu end før.

Eksterne relationer

Soka Gakkai Aarhus har som gruppe ikke kontakt til andre religiøse grupper i Aarhus, men det skal ikke udelukkes, at nogle medlemmer måske har. De er meget åbne overfor venskabsorganisationer, men har ikke fundet nogen i Aarhus.

Hjemmeside og sociale medier

Facebook og Twitter er ikke internetsider, Soka Gakkai Aarhus bruger, men de har til gengæld en hjemmeside for SGI Danmark (http://www.sgi-dk.org/). På denne side findes baggrundshistorie, budskab og eventuelle kurser.

Forandringer

Soka Gakkai har gennem de sidste 10 år oplevet en del forandringer. Men den vigtigste forandring må være, at medlemmerne er blevet mere erfarne, og på den måde er gruppen vokset meget. Som nævnt tidligere har de fået flere medlemmer, gruppelederne er på plads, de har et fast lokale, de lejer i Hasle, og derfor er Soka Gakkai blevet mere forankret i Aarhus.

Kontakt

Soka Gakkai Aarhus, formand: Henrik Juul

E-mail: henrik@juel.dk

Litteratur og kilder

Borup, Jørn

2004 *Dansk Dharma – buddhisme og buddhister i Danmark*, Aarhus

SGI Danmark

2005 *Et værdifuldt liv: introduktion til Nichiren daishonins buddhisme*, Kbh. Soka Renæssance

http://www.sgi.org/about-us/history-of-sgi/history-of-sgi.html

Undersøgelsen er udført af Cellina R.S. Christensen.

Forrige udgave udført af Klaus Bo Nielsen.

Øsal Ling

Præsentation og navn

Øsal Ling er en tibetansk buddhistisk forening, der har til formål at være et samlingssted for alle buddhister fra forskellige buddhistiske skoler og grene i Aarhus og Østjylland. Øsal Ling betyder *Lysets Have*. Initiativtageren til centret var Lakha Lama (Herefter LL), der også var med til at etablere det tibetansk buddhistiske center i København, Phendeling. Øsal Ling blev indviet i maj 2010 og er både navnet på centret og på den tibetansk buddhistiske gruppe, der mødes til meditation hver mandag.

Gruppens historie i lokalområdet

Før oprettelsen af Øsal Ling havde der i 2001 været et lignende tiltag ved navn Karma Center Norbu Ling, med beliggenhed i baggården bag Center for Dybdeterapi på Kystvejen. Der er et stort personsammenfald i denne og den nuværende gruppe. Både lama Damchö Palmo samt talsmand (Iver Nakskov) og organisatorisk leder (Mette Klausen) hos Øsal Ling var med i det daværende center. Da dette på grund af manglende tilslutning og dårlig økonomi måtte lukke ned, fortsatte deltagerne i den gamle gruppe med at mødes privat. Efterfølgende fandt man et stort behov for at skabe et samlingssted samt et ansigt udadtil, hvor nye interesserede kunne henvende sig for at lære om buddhismen. I 2010 mente LL, at tiden var inde til at skabe et nyt samlingssted for buddhister i Aarhus, og opfordrede derfor nogle af medlemmerne i Tibet Charity til at opbygge en buddhistisk forening. Det tog tre måneder, fra LL fremlagde ideen til indvielsen af Øsal Ling i maj 2010. Gruppen har i dag lejede lokaler i Fredensgade 39 og fast praksisaften hver mandag. Om tirsdagen er der skiftevis studiekreds med Jim og Birgit Scott og *Buddhistisk praksis i hverdagen* ved Damchö Palmo. I weekenderne er der skiftende foredrag og introduktionskurser ved bl.a. den buddhistiske nonne Ani Tenzin og LL.

Organisation

Gruppens spirituelle leder er LL. Som den eneste af sin slags i Danmark anses han for at være *tulku*, en inkarneret lama, der bevidst har ladet sig genføde for at hjælpe andre. Udover denne autoritet har han et godt omdømme i de buddhistiske kredse, hvor han er kendt for sit engagement i nødhjælpsarbejdet i Tibet Charity. LL er den spirituelle leder for både Phendeling og Øsal Ling og fungerer i Aarhus-gruppen som råd-

giver. Selv om de to foreninger betragtes som søsterorganisationer, er de organisatorisk uafhængige af hinanden, og det er ikke muligt for medlemmerne af de to centre gratis at deltage i hinandens arrangementer.

Gruppens organisatoriske leder er Mette Klausen. Som elev af LL blev hun bedt om at være initiativtager til Øsal Ling, ikke mindst på grund af sit engagement i Tibet Charity og den tidligere gruppe Karma Center Norbu Ling. Som leder er hun ansvarlig for de praktiske aspekter af centrets drift. Øsal Lings bestyrelse består af syv personer, som vælges på generalforsamlingen. Store beslutninger vedtages på bestyrelsesmøder, som afholdes ca. én gang om måneden, mens mindre "dag-til-dag-beslutninger" vedtages af forretningsudvalget, som består af tre personer. Det er også gruppens forretningsudvalg, der varetager PR samt foreningens hjemmeside. Øsal Ling benytter sig af frivilligt arbejde. Listen af medlemmer, der har skrevet sig på til frivilligt arbejde, tæller i foråret 2012 20 personer.

Medlemmer

Siden Øsal Ling blev etablereret, har gruppen oplevet stor interesse, og medlemstallet har siden etableringen været stigende, dog mest markant i starten. I dag tæller Øsal Ling 90 medlemmer, hvoraf ca. halvdelen har søgt tilflugt (dvs. har rituelt konverteret til buddhismen). Medlemmerne i Øsal Ling har ikke nogen fællesbetegnelse, men internt kalder de sig for "Buddha-klubben". Udover betaling af medlemskontingentet stilles der ingen krav for at være med i Øsal Ling. Buddhismen er lagt an på, at man selv tilvælger den, og ifølge gruppens talsmand nytter det ikke noget at have ydre rammer, der definerer, hvordan den enkelte skal leve sit liv.

I Øsal Ling sondrer man mellem forskellige kategorier af medlemsskaber: medlemmer, støttemedlemmer, frivillige, lærere og erfarne buddhister. Medlemmer betaler 200 kr. om året, og støttemedlemmer betaler et månedligt beløb i kr., der indenfor buddhismen anses for helligt, nemlig 108. Blandt medlemmerne er der en kønsfordeling på 64 kvinder og 26 mænd og en aldersfordeling, hvor to tredjedele er over 40 år, og nogle få medlemmer er 25-27 år. Medlemmerne kommer primært fra Østjylland. 95 % er etnisk fødte danskere, mens resten udgøres af tre nordmænd og to amerikanere. Nogle af medlemmerne tilhører samtidig også andre trosretninger.

Økonomiske forhold

Ved etableringen af Øsal Ling modtog foreningen private donationer fra to-tre personer, som tilsammen donerede 10.000-20.000 kr. Donationerne er dog ikke noget, der tales højt om, da det er en del af den buddhistiske praksis at yde til velgørenhed. Nogle medlemmer har givet udtryk for, at de gerne vil stille en underskudsgaranti, hvis projektet med udvidelsen skulle komme til at koste penge for foreningen. Der forventes at være flere udgifter forbundet med udvidelsen af Øsal Ling, idet huslejen stiger fra 4.500 kr. pr. måned til 10.000 kr. pr. måned.

Foreningen er i 2013 blevet godkendt af Familiestyrelsen som trossamfund. Da foreningen ikke modtager nogen form for offentlig støtte, dækkes udgifter udelukkende af indtægter fra kontingenter, gaver, entréindtægter og donationer ved foreningens arrangementer. Udover medlemskontingentet betaler medlemmerne 30 kr. i entre til mandagsmeditation.

Mens nogle af gruppens arrangementer giver underskud, opvejes dette af andre indtægter, som når LL to gange om året holder kursus i det aarhusianske center. Et weekendkursus koster ca. 600 kr. pr. person, og der er ca. 40-50 deltagende. Øsal Lings aktivitetsgruppe planlægger og sætter rammerne for den næste tids aktiviteter, som realiseres ved hjælp af frivillig arbejdskraft. Frivillige kan få reduktion eller komme gratis med til det pågældende arrangement. Opgaverne kan være at købe ind til det enkelte arrangement, informere og tage imod betaling, arrangere siddepladser, lave te og kaffe, rydde op, vaske op og gøre rent.

Religiøs/spirituel praksis

Den spirituelle praksis kan ses som et træningsprogram, hvor første nødvendige skridt er at lære, hvordan sindet fungerer, og igennem meditation at få det til at falde til ro. Dette er et meget omfattende skridt, som for nogle kan tage år. Når sindet er fokuseret, kan man begynde at søge den filosofiske indsigt i sind og virkelighed, og ved forskellige meditationspraksisser kan man erkende verdens foranderlighed. Andre praksisformer handler om at opbygge gode kvaliteter, som retter sig mod det at være god mod andre mennesker. Udover de faste praksisaftener samles gruppens medlemmer til andre sammenkomster som fx fejring

af det buddhistiske nytår, *losar*. Dette er en kulturel tibetansk højtid, som er blandet ind i buddhismen, men selv om den ikke anses for at have særlig buddhistisk relevans, er den sammen med andre kulturelle elementer medtaget, fordi det er "hyggeligt" at samles omkring et måltid tibetansk mad.

Foreningens enkelte medlemmer har desuden deres individuelle spirituelle praksis. Indledningsvis har de hver fået en "foreløbig", men dog meget omfattende renselsespraksis, som det kan tage mange år at gennemgå. Efterfølgende får man en "yidam" praksis (en individuel praksis på en bestemt guddom), givet af lamaen, der kan se, hvad den enkelte har brug for. Den centrale praksis for foreningens medlemmer er stillemeditationen om mandagen, hvor man opbygger fokus. Når man har gennemgået sine personlige praksisser, sætter man sig til sidst ned for at blive oplyst, ligesom Buddha gjorde under træet. Kilderne til den spirituelle praksis er på grund af den store differentiering i Øsal Ling ikke én, og der er ikke tale om én læremester. Øsal Ling ser sig selv som en paraplyorganisation, der kan indeholde alle retninger. Man er ikke interesseret i kun at repræsentere en af de fire tibetanske skoler, og der er ifølge gruppens talsmand så få buddhister i Aarhus, at der ikke er mulighed for at lave et center for hver retning.

Øsal Lings lokale er udsmykket efter tibetansk tradition med varme farver, orange og røde. På centrets alter er statuen af Buddha, som er det mest anvendte symbol. På alteret er der også placeret syv offerskåle, der alle indeholder hvert sit symbol, nemlig 1) vand til at drikke, 2) vand til at vaske sig med, 3) blomster, 4) røgelse, 5) parfume, 6) mad/ris, 7) musik (symboliseret ved en konkylie). Man ofrer til buddhaerne, men praksis ses samtidig som en øvelse i det at give. Over alteret hænger der tibetanske bedeflag, der ifølge den tibetanske tradition har påtrykte bønner skrevet på sanskrit, der sendes ud til andre mennesker med vinden. I foreningens lokale er der også et bedehjul med indlagte bønner, som man reciterer, hver gang man drejer på hjulet. Ved den ugentlige praksis bruger man tibetanske bønner, idet disse ikke kan oversættes til brugbart dansk. Af samme grund er litteraturen, man hver anden tirsdag anvender til undervisning, oversat fra tibetansk til engelsk.

Eksterne relationer

Gruppen er i 2013 blevet godkendt som trossamfund og har i den forbindelse haft kontakt med Familiestyrelsen. Foreningen har ikke forbindelser eller relationer til andre trossamfund udover de grupper, der lejer lokaler i Fredensgade, nemlig Århus Zendo og Rangjung Yeshe.

Hjemmeside og sociale medier

I Øsal Ling afholder man "introduktion til buddhisme", hvor det er muligt for nye interesserede at få indblik i buddhismen og dens forskellige skoler og retninger. Da man i gruppen har et ønske om vækst, er man sig bevidst at gøre opmærksom på sin eksistens. Dette sker ved gratis notitser i *Århus Onsdag* og igennem gruppens hjemmeside, nyhedsbreve og flyers. Ligeledes har gruppen en gruppe på Facebook, hvor medlemmerne kan interagere med hinanden, og hvor man annoncerer den ugentlige meditation og weekendarrangementerne.

Forandringer

Øsal Ling overtog i februar 2012 den religiøse gruppe Sahaj Margs lokaler på første sal i samme bygning. Udvidelsen af gruppens aktiver skete, fordi pladsmangel i de daværende lokaler satte en begrænsning for deltagerantallet til weekendarrangementerne. Man har nu indrettet et stort tempelrum i lokalerne. I februar 2012 har Studiegruppen desuden taget navneforandring til "Ønskegruppen".

Kontakt

Øsal Ling

Fredensgade 39, baghuset

8000 Aarhus C

Tlf.: 52 69 99 69

E-mail: mail.osal.ling@gmail.com

Iver Nakskov

Ivernakskov@hotmail.com

Mette Knudsen

mail.osal.ling@gmail.com

Litteratur og kilder

http://www.osal-ling.dk/

Undersøgelsen er udført af

Alma Milthers, Mauretta Agonati & Samanha Sabado.

Århus Zendo

Præsentation og navn

Århus Zendo er en buddhistisk rinzai-zen-praktiserende gruppe med tilknytning til Egely Kloster på Bornholm. *Zendo* betyder "meditationssted" på japansk og er et synonym for gruppens praksissted. For at kunne kalde sig zendo skal der være tilknyttet en underviser i zen, som skal have haft et klosterophold på minimum 10 år, hvilket ikke er tilfældet i Århus Zendo. På trods af dette har gruppen valgt at kalde sig zendo, idet den er en underafdeling af Egely Kloster, hvor Denko John Mortensen (herefter DJM) fungerer som zendo-leder. Gruppen har planer om at have en 'underviser'-funktion i Aarhus, som skal have til opgave at videregive viden fra klostret. Indtil dette er sat i værk, kan nye interesserede kun få meditationsinstruktioner hos Aarhus-gruppen, mens en introduktion til selve zenfilosofien ville kræve et ophold på Egely Kloster.

Selv om de enkelte medlemmer i deres praksis godt kan have oplevelser, der kan beskrives som religiøse, betragter gruppens talsmand ikke Århus Zendo som en religion, da ingen guder er relevante. I stedet følger man mahayana-buddhismens ide om alle væsners iboende *buddha-natur* (den oplyste natur), der i meditation (*zazen*) kan erkendes med det formål at blive oplyst og fungere i harmoni.

Gruppens historie i lokalområdet

Århus Zendo blev grundlagt i 2007 af Thomas Hessellund og Elad Jair Chone. I starten praktiserede gruppen privat i det spirituelle kollektiv Soul City på strøget. Zendoen blev startet kort tid efter etableringen af Egely Kloster på Bornholm. Thomas Hessellund var initiativtager til at opsøge DJM og etablerede i samarbejde med ham gruppen i Aarhus, der nu har fast mødested i Øsal Lings lokaler i Fredensgade. Gruppens medlemmer mødes desuden på Egely Kloster på Bornholm til periodiske *sesshin* (*sesshin* betyder "åbent hjerte" og foregår ved en uges intens retræte i stilhed).

Organisation

Århus Zendo er organisatorisk en underafdeling af Egely Kloster, der fungerer som paraplyorganisation. DJM blev i tresserne oplært af Soen Nakagawa Roshi og senere hans efterfølger Eido Shimano Roshi, der

begge tilhører rinzai-skolen. DJM blev ordineret som rinzai-zenbuddhistisk munk i Dai Bosatsu Zendo i 1980. Efter 22 års træning modtog han dharma transmission fra Eido Roshi i 2002, hvorefter han blev zenmester. I 2011 blev Cüneyt Pala på en generalforsamling for Egely Kloster indstillet på opfordring fra DJM til at være den organisatoriske leder for Århus Zendo. Grundet sin position som bestyrelsesmedlem og organisatorisk leder fungerer Cüneyt Pala som bindeled mellem Egely Kloster og Århus Zendo. Sin autoritet som organisatorisk leder og talsmand er givet via sit engagement i gruppen. Andre funktioner varetages af andre af gruppens medlemmer. Til meditationsaftenerne er der således en vært, som har til opgave at møde et kvarter før meditationen, låse op og gøre rummet klar. Derudover er der en "klokker", der giver meditationsinstruktioner og ringer med en lille metalklokke, når meditationen starter og slutter. Værtsfunktionen varetages på skift af tre-fire af medlemmerne. Der er dog ingen formelle aftaler omkring fordelingen af disse opgaver, som man melder sig frivilligt til at stå for. Der er en form for hierarki, idet helt nye medlemmer ikke kan stå for disse funktioner, som kræver en vis form for kendskab til meditationen, som først kan opnås, når man har besøgt Egely Kloster et par gange. Én gang om måneden afkortes zazen til 45 minutter, hvorefter der holdes et møde for alle, der ønsker at være med til at træffe beslutninger om forhold, der vedrører gruppen.

Medlemmer

Medlemmerne af Århus Zendo betegnes som *sangha*-medlemmer (*sangha* betyder et buddhistisk praksisfællesskab). Der findes ingen officiel opdeling af medlemskategorierne, og medlemmer registreres ikke. Dog skelner man internt i gruppen mellem løst tilknyttede, mere fast tilknyttede og elever af DJM. De løst tilknyttede medlemmer kommer til meditationen og arrangementer en gang imellem, mens de mere fast tilknyttede medlemmer kommer hver gang, uden nødvendigvis at have fordybet sig ved at være med til et tre- eller syvdages ophold på Egely Kloster. For at blive elev af DJM skal man spørge og blive accepteret af ham som elev. Arrangementer som "zazen" (stillesiddende meditation) er åbne for alle, mens "doku-zan" (et interview med mesteren, hvor man taler med ham i 3-15 minutter) kun gives til officielle elever af DJM. Her kommer man fx med svar på sine *koans (*en slags religiøs gåde, som den enkelte skal løse) og får respons.

Kernegruppen består af syv-otte personer, som alle er elever af DJM, men ikke nødvendigvis er buddhister. Siden etableringen er der kommet tre nye faste medlemmer. Der kommer op til tre nye hver måned, som

dukker op et par gange og ”smager” på det. Nogle kommer ikke igen, og nogle kommer igen efter et par måneder. Der stilles ingen forhåndskrav til medlemmerne, hvis man som ”løs tilhænger” blot ønsker at deltage i meditationsaftenerne, der giver mulighed for, at man kan undersøge, hvilken type buddhisme der passer til en. Ønsker man at komme videre i sin praksis, kræver dette, at man deltager i et introduktionsforedrag eller tilbringer en weekend på Egely Kloster med DJM. Medlemmerne fra Århus Zendo kommer hovedsageligt fra Jylland, men der er dog enkelte personer, der kører fra Odense. Alderskoncentrationen ligger omkring 35-45 år, og de fleste er mænd. Alle medlemmer er etniske danskere med undtagelse af en islænding og Chüneyt Pala, som har tyrkisk baggrund.

På Egely Kloster har DJM oversat nogle tekster til dansk, såsom Lotus-sutraen, mens andre forbliver japanske. I Århus Zendo bruges således både danske og japanske tekster til recitationer.

Økonomiske forhold

Århus Zendo er omfattet af selskabslovens skattefritagelse, men er ikke et godkendt trossamfund. Århus Zendo modtager støtte fra hovedorganisationen Egely Kloster, ved at alle indtægter fra onsdagsmeditationen sendes til Egely Kloster, som betaler huslejen til Øsal Ling. Der har siden klostrets oprettelse været åbenhed omkring økonomien, og klostrets budget er offentligt tilgængeligt på klostrets hjemmeside.

Deltagelse i den ugentlige meditation koster 20 kr. og 50 kr. for dem, der deltager for første gang. Arbejdet i zendoen er udelukkende på frivillig basis, hvor gruppens medlemmer fordeler opgaverne imellem sig. Man betaler ikke et decideret kontingent for at være medlem af gruppen, men som elev af DJM forventes det, at man fast støtter klostret økonomisk med 1-2 % af sin indkomst hver måned eller i form af et fast gavebrev, som kan fratrækkes i skat.

Religiøs/spirituel praksis

Det øverste rum bruger Århus Zendo til religiøs praksis. Det er indrettet efter zentraditionen, hvor lokalerne er hvide og minimalistisk indrettet. På alteret er der en Shakyamuni Buddha-statue, skåle med vand, røgelse og en blomst samt et enkelt ceremonilys. Gruppens centrale praksis er meditation, der også kaldes *za-*

zen. Formålet med denne er at sidde og mærke rummet og derved med åbne øjne, vågent og skarpt at undersøge, hvordan ”virkeligheden” er. Zazen benyttes til ugentlig fællesmeditation, til årlige sammenkomster samt i privat regi under supervision af DJM.

Ved den faste fællesmeditation onsdag aften møder nøglebæreren et kvarter før og giver førstegangsdeltagere instruktioner omkring de formelle ting. Når man ankommer, hilser man med hænderne foldet og et buk til ”zendoen”; i denne sammenhæng er det rummet, hvori meditationen foregår. Med højre hånd foldet om venstre hånds tommelfinger går man hen til sin plads, hvor man gentager den førnævnte hilsen, først til alteret og siden til den, der sidder overfor. Meditationshynder og puder er arrangeret i to rækker overfor hinanden med to meditationspuder på hver måtte. Der er ingen formelle pladser. To klap med små firkantede træstave, der slås imod hinanden, efterfulgt af fire ring med en klokke sætter meditationen i gang. Herefter mediterer man halvanden time i stræk. Man sidder i hel, halv eller kvart lotusstilling eller med benene samlet mod gulvet foran sig. Når meditationen er færdig, klappes der igen med de to træstave, og man laver en afsluttende hilsen, før deltagerne strækker sig og rejser sig. Efter meditationen drikker gruppen en kop te, hvor der er plads til at snakke med de andre deltagere.

Udover de ugentlige møder har gruppen spirituelle sammenkomster omkring Buddhas fødselsdag i april og Buddhas oplysningsdag i december. I forbindelse hermed afholdes der ottedages sesshins, hvor gruppens medlemmer sidder natten til den ottende dag med henblik på at opnå den samme oplysning som Buddha. Disse to sesshins anses som de vigtigste sammenkomster i løbet af året, hvor også alteret tages i brug.

For DJM’s elever gælder det, at disse får en individuel praksis af ham, som skal udføres under meditationen. Dette er de såkaldte *koans*, hvor man skal forsøge at få hjernen til at opgive at finde svar, fordi det ikke er via denne, man finder svar. Zen går ud på at komme udenom hjernen for at se klart, og formålet med koans er at stoppe tænkning. Man mediterer individuelt, og det er individuelt, hvor meget medlemmerne skal meditere ved siden af den ugentlige fællesmeditation samt læse buddhistiske tekster. Den primære kilde til den spirituelle praksis er DJM, og eftersom han har skiftet buddhistisk retning, er praksissen præget af en blanding af zen generelt og ”dzogchen”(den tibetanske hjertevej). Uanset om det gælder privat eller fælles praksis i Århus Zendo eller på Egely-klostret, er det et ideal, at medlemmerne forsøger at tage meditationen og erfaringerne derfra med ud i det daglige liv.

Forandringer

I maj 2011 blev DJM elev af den tibetanske lama H.E. Kilung Jigme for specifikt at studere *dzogchen* og derigennem udvide sin indsigt. Dette har haft betydning for Århus Zendo, idet DJM som lærer for gruppen nu formidler en blanding af zenbuddhisme og dzogchen videre til Århus Zendo. DJM's form for buddhisme kaldes også for "Egely-buddhisme". Denne nye praksis er blevet implementeret hos Århus Zendo, hvor de faste rammer omkring meditationen er blevet afskaffet, så det nu er op til den enkelte at bevæge sig og gå rundt under meditationen. Århus Zendo-gruppens talsmand mener, at DJM's nye tilgang er bedre tilpasset danskere og vesterlændinge ved at udelade den militære zentræning.

Eksterne relationer

Gruppen har ikke nogen relation eller tilknytning til andre trossamfund. De har dog kontakt med de andre buddhistiske grupper Øsal Ling og Rangjung Yeshe, da disse grupper også benytter lokaler i Fredensgade.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen har et ønske om vækst, og i foråret 2011 blev der gjort mange tiltag for at gøre folk i lokalområdet opmærksomme på deres eksistens. Der blev afholdt foredrag ved DJM i KaosPiloternes lokale i Mejlgade samt lånte lokaler på Café Gaya. Disse events blev annonceret på Århus Zendo-gruppens hjemmeside, på facebook.com og altomaarhus.dk.

Kontakt

Cüneyt Pala, bestyrelsesmedlem for Egely Kloster og repræsentant for Aarhus-gruppen.

E-mail: Cuneytpal@gmail.com

Thomas Hessellund

thomas@hessellund.eu

Elad Chone

eladchone@hotmail.com

Denko John Mortensen

denko@taikyoji.dk

Litteratur

Der findes materiale om Århus Zendo på hjemmesiderne:

www.buddhistisksamfund.dk

www.egelykloster.dk

www.aarhuszendo.dk

Gruppens talsmand har skrevet sit afgangsprojekt hos KaosPiloterne omkring gruppen, link til opgaven :

http://issuu.com/june8/docs/cuneytpala_finalprojectreport2011

Undersøgelsen er foretaget af Alma Milthers & Samantha Sabado.

5. Hinduistiske grupper i Aarhus

Amma-Danmark i Aarhus

Brahma Kumaris

Deeksha-gruppen i AarhusISKCON

Osho Dynamic Meditation

Sri Ram Chandra Mission

Skandinavisk Yoga og Meditationsskole

Transcendental meditation

Hinduisme og hinduinspirerede grupper i Aarhus

Af Marianne Qvortrup Fibiger

Når man går rundt i Aarhus, kan det være svært at finde ydre tegn på, at hinduisme er en del af det religiøse landskab i byen. For der findes hverken et decideret hindutempel eller nogen skiltning af hinduistiske grupper, som viser, at der er hinduistisk religiøs aktivitet i byen. Derudover er der heller ingen organiserede grupper i Aarhus, som selv vil definere sig som primært hinduistiske.

Alligevel er det med god ret, man inddrager og beskæftiger sig med hinduisme som en overordnet kategori, når det religiøse landskab i Aarhus skal beskrives. For det første er der flere og flere hinduer, der bor i kommunen. De mødes enten privat til religiøse sammenkomster eller kører til Herning eller Brande, hvor der er hindutempler. For det andet er der flere grupper, som man ud fra en religionsvidenskabelig betragtning vil kalde hinduistisk inspirerede, da både hinduistiske guruer, verdens- og livssyn og ritualer er en del af deres kendetegn. Dette tal er vokset siden vores sidste undersøgelse i 2002, hvor hverken Osho Dynamic Meditation, Ammagruppen eller Deekshagruppen var med. Desuden har der fundet flere forandringer sted indenfor flere af de grupper, som vi også havde med i det sidste pluralismeprojekt, ligesom der er sket forskydninger både i forhold til de enkelte gruppers selvforståelse og selvbeskrivelse.

I den følgende præsentation er det dog vigtigt at huske, at de fleste af de grupper, som vil blive kategoriseret som hinduistiske eller hinduistisk inspirerede, lige såvel, men ud fra nogle andre religionsvidenskabelige parametre, ville kunne kategoriseres som en ny religiøs eller spirituel gruppe. Det siger generelt noget om, hvor svært det kan være at kategorisere levende religion og spiritualitet – og afgøre, om det er religion i det hele taget. Men det siger også noget mere specifikt om hinduisme, der adskiller sig fra de andre store verdensreligioner ved bl.a. ikke at have en grundlægger, et enkelt kanonisk helligskrift, en fælles trosbekendelse, en overordnet institution, som fastsætter hinduismens lære, og nok allervigtigst: at traditionen historisk set ikke selv har defineret sig som én religion. Det er først i nyere tid, at hinduer selv og under stærk påvirkning fra Vesten forsøger at definere, hvad det vil sige at være hindu, og om det er en kulturel, etnisk eller en religiøs kategori, og ikke mindst hvad og om der er noget, som adskiller denne tradition fra andre traditioner. Mange hinduer i dag betegner selv deres tradition som Sanatana Dharma (”den evige/sande moral/etik/livsform”), hvilket antyder to ting: 1) et inkluderende element, hvor alle religioner stammer fra et og samme udgangspunkt; 2) et ekskluderende element, da det netop er den tradition, som i dag kaldes hinduismen, der er rammen eller den sande form for etik, og som er udgangspunkt for alle andre religioner. Disse overordnede kendetegn gør, at man ud fra bestemte kriterier med god ret kan betegne grupper som

hinduistiske eller hinduinspirerede, også selv om de også kunne betegnes som noget andet. Og det er der også flere af de grupper, som vil blive beskrevet i det følgende, der selv gør. Vi har alligevel, ikke mindst for systematikkens skyld, men også med faglig velberådet hu, hvor kriterier som: oprindelsessted, begrebsbrug, ritualers form, frelses-forståelse samt verdens- og menneskesyn har spillet ind, lavet nogle overordnede grupperinger.

Hindu- og hinduinspirerede grupper i Aarhus. Hvad er der sket indenfor de seneste 10 år?

Som nævnt i det indledende afsnit er der sket forandringer både i det religiøse landskab generelt i forhold til grupper, som man med god ret kan kalde hinduistiske – eller hinduinspirerede – og internt i de grupper, som også var at finde i Aarhus Kommune for ti år siden. Af ydre forandringer kan der peges på de nye grupper, som har etableret sig i Aarhus, såsom Osho Dynamic Meditation, Ammagruppen og Deekshagruppen, der alle har en indisk guru eller åndelig leder eller ledere som deres omdrejningspunkt, og som alle plæderer for en form for universel religiøsitet eller spiritualitet med såvel individet som menneskeheden i centrum. Ingen af de tre grupper vil kalde sig hinduistiske, men de kan med god ret kategoriseres som Sanatana Dharma-bevægelser, og de benytter sig alle af indiske begreber og ritualformer.

En gruppe, som ikke er aktiv længere i Aarhus Kommune, er Sai Baba-bevægelsen. Den var også på retur allerede i Aarhus i 2002, men bevægelsen har i dag nedtonet sin aktivitet i det meste af Danmark – ikke mindst efter at Sathya Sai Baba døde i 2011, og fordi der endnu ikke er fundet en mulig afløser for ham.

Tilsvarende døde Transcendental Meditations (TM) åndelige og til dels også organisatoriske leder, Maharishi Mahesh Yogi, i 2008. Dette har ført til store strukturelle forandringer på verdensplan, hvilket også har påvirket TM i Danmark og derfor også i Aarhus, som ikke længere udbyder så mange meditationskurser som tidligere, ligesom der er færre lærere, der uddanner sig til TM-lærere. Indenfor de sidste par år kan der dog spores en stigende interesse for de meditationskurser, som stadig udbydes i TM-regi. Det kan skyldes den almindelige stigende interesse for meditationskurser generelt i Danmark . Organisatorisk ledes gruppen fra TM's Vediske Kursuscenter ved Silkeborg, og den har altså ingen fast adresse i Aarhus.

At interessen for meditation er stigende, mærker Brahma Kumaris, der nu har 50 faste brugere i stedet for de 10, som var tallet fra 2002. Bevægelsen i Aarhus har desuden udvidet deres tilbud af kurser: bl.a. med et stressfrit liv-kursus, et påske-retreat og flere weekendkurser. At udbuddene er blevet flere indenfor de enkelte grupper, synes at være en generel tendens hos mange grupper i Aarhus. Mange af grupperne appellerer nemlig til det samme kundegrundlag, så konkurrencen er stor.

Også ISKCON (International Society for Krishna Consciousness) har oplevet forandringer indenfor de sidste 10 år. De har nu fået et fast mødested på Kystvejen, kaldet Krishnahuset, som er en andelsbolig, der udlånes til ISKCON af ejeren, som også er medlem af ISKCON. Ved sidste undersøgelse mødtes de privat. Medlemstallet synes dog nogenlunde at være det samme, men det bliver interessant at følge, om et fast mødested ændrer på dette.

Tabel 1. *Hindugrupper i Aarhus.*

Navn	Etablering i Aarhus	2002	2012
Amma-Danmark i Aarhus	2006	-	35
Asthanga yoga shala	2003[14]	130	Ønsker ikke at deltage
Brahma kumaris	1999	10	50
Deeksha-gruppen	2006	-	20-30
Kundalini netværk og information	1993	40-50	Uoplyst
ISKCON	1985-1986	10	14
Osho Dynamics	2011	-	3-4
Sathya Sai Baba	Start 1980'erne	10-15	Ikke længere i Aarhus
Skandinavisk yoga og meditationsskole	1975	1000-1200*	1000-1200*
Sri Ram Chandra mission	Midten af 1980érne	40-50	30
Transcendental meditation	Starten af 1970'erne	200-250 mediterende	100-150 primært privatpraktiserende
I alt		Ca. 1580	Ca. 1385

*I disse tal indgår også almindelige men tilbagevendende brugere af yoga i Skandinavisk Yoga og Meditationsskole. Fraregnes disse, er tallet på maks. 200.

[14] Gruppen blev først endeligt etableret i Aarhus i 2003, men gruppen er alligevel medtaget i undersøgelsen, da den var aktiv også i 2002.

Yoga – som et sindbillede på religion og spiritualitet til forhandling

Et godt eksempel på de forandringer eller forskydninger, som har fundet sted indenfor de sidste 10 år, er forholdet til yoga, der som udgangspunkt må betegnes som en hinduistisk praksisform, da det er i de hinduistiske helligtekster, Upanishaderne fra 600 til 300 f.v.t., at man for første gang støder på en mere systematisk beskrivelse af yoga som disciplin. For det første er det interessant, hvordan visse yogaskoler i større grad end tidligere tager afstand fra yogaens spirituelle eller religiøse side. Fx ønskede yogaskolen Ashtanga Yoga Shala, som vi havde med i den sidste undersøgelse, ikke at deltage denne gang. Skolens begrundelse var, at de aldrig har forstået sig som en religion eller en spirituel gruppe, og at de mente, at de efter at være beskrevet i vores sidste publikation under titlen: "Religiøs mangfoldighed – en kortlægning af religion og spiritualitet i Århus Kommune" havde mistet elever. Det, selv om vi i år 2002 beskriver dem som følger: "Det skal understreges, at langt de fleste, som deltager i hold på Ashtanga Yoga Shala, udelukkende søger skolen med det formål at få trænet deres fysik og smidighed, samtidig med at de får en større indre ro" (s. 280). Også en anden yogagruppe, nemlig Skandinavisk Yoga og Meditationsskole, havde samme betænkning, da vi henvendte os denne gang. Og de lagde stor vægt på, hvordan de har nedtonet alt, der kunne forbinde deres yoga med religiøsitet, spiritualitet og åndelighed eller at have hinduistisk inspiration. Her gælder både indretningen af yogarummet og den måde, yogainstruktørerne i dag klæder sig på. Desuden har de udvidet deres kursuskatalog, så de som så mange andre også udbyder kurser i mindfulness. I modsætning til denne nedtoning af religiøs eller spirituel tilknytning til hinduismen står dog deres chakraweekender, som skolen for nylig har genoptaget og udbyder for kursister, som har opøvet et vist niveau i udførelsen af yoga. Her er der tid til at forfine teknikkerne og til at gå i dybden med kroppens syv energifelter, der kaldes chakraer. Baggrunden for dette kan være, at skolen indenfor de senere år er kommet i øget konkurrence med de mange fitnesscentre og nye undervisningscentre, som udbyder yogahold af varierende art og kvalitet. Dette viser, at der tilsyneladende er en øget interesse for yoga, men måske i mindre og anderledes doser end dem, der tidligere er blevet tilbudt, og hvor kurserne nu mere tydeligt øremærkes til forskellige grupper af brugere. Netop derfor foretog vi en stikprøveundersøgelse ved at interviewe en fitnessinstruktør, som også har uddannet sig til yogalærer, og som udbyder yogatimer ved siden af de mange andre tilbud, som fitnesscentret ellers har. Og i modsætning til de ovenfor givne eksempler fra de to mere etablerede yogaskoler lagde denne fitnessinstruktør vægt på, at for hende var yoga frem for alt en mental eller åndelig disciplin – eller måske snarere en disciplin, der adskiller sig fra andre discipliner ved at kombi-

nere det fysiske med det mentale, og derfor anså hun yoga som et godt supplement til de andre tilbud, som udbydes i centrene.

Hindu- og hinduinspirerede grupper i Aarhus. Hvor står vi i dag?

På 10 år er der sket mange forskydninger og forandringer i det religiøse og spirituelle landskab i Aarhus Kommune. Det er der også, når man zoomer ind på, hvad vi i denne publikation betegner som hindu- eller hinduinspirerede. En af de største forandringer, som dog er svær at måle, da den ikke er institutionelt forankret, er den store tilflytning af unge etniske hinduer primært af srilankansk, men også af indisk baggrund. De er flyttet til byen for at læse på universitetet eller på en af byens andre uddannelsesinstitutioner. Desuden er der flere og flere hindufamilier, som bl.a. på grund af arbejde, men også på grund af en øget mobilitet i gruppen, er flyttet til byen. Der er også flere ældre ægtepar, som vælger at flytte med deres voksne ugifte børn, når de begynder en længerevarende uddannelse.

Der findes ingen tal på, hvor mange immigranthinduer det drejer sig om, og da der findes srilankansk-tamilske hindutempler i Herning og i Brande, synes der ikke på nuværende tidspunkt at være et større behov for at etablere et mødested i Aarhus for de herboende hinduer. Udviklingen bliver dog interessant at følge, især hvis de unge efter endt uddannelse vælger at slå sig ned i byen og etablere familie her. Mange undersøgelser viser – bl.a. mine egne blandt srilankansk-tamilske hinduer i og omkring Herning – at netop etablering af familie med børn øger et behov for et religiøst, kulturelt mødested, hvor man kan introducere dem for den hinduistiske tradition.

Hvis vi ser bort fra immigranthinduer og i stedet sammenligner de ifølge vores kategorisering hinduinspirerede grupper, som havde en adresse i Aarhus Kommune ved vores sidste kortlægning af dem, med dem, som har det i dag, så møder vi også flere forandringer. For det første har nye grupper etableret sig. Og vi kunne have præsenteret dem, hvis alle de grupper, som vi henvendte os til, ville have deltaget. Udover Ashtanga Yoga Shala var der en gruppe med vægt på tantrisme, som ikke ønskede at deltage – heller ikke selv om tantrisme er en gammel indisk ritualiseret frelsesform fra omkring 600-tallet e.v.t.

Den øgede interesse for meditation og yoga i deres mange forskellige former synes også at have betydning for det lille, men trods alt øgede medlemstal for flere af grupperne. Og de nye grupper som Osho Dynamic Meditation, Ammagruppen og Deekshagruppen synes ikke kun at have fundet et godt fodfæste i byen, men også at være grupper, der kan opleve vækst. For det første møder man i disse grupper meget aktive og dedikerede kernemedlemmer; og for det andet har disse grupper etableret sig andre steder i Danmark, og de er ikke mindst i kraftig vækst på verdensplan. Dette er tydeligst blandt Ammatilhængere, som i dag tæller mange millioner. Se fx deres hjemmeside Amma.com.

Amma-Danmark i Aarhus

Præsentation og navn

Den indiske kvinde Mata Amritanandamayi (1953-), også kaldet Amma, grundlagde i 1981 Embracing the World, som i 2005 blev godkendt af FN som en NGO (Non-Governmental Organization). Organisationens virke består henholdsvis af et humanitært hjælpearbejde og en spirituel lære. Hjælpearbejdet, som Amma har modtaget flere internationale priser for, inkluderer bl.a. opførelse af hospitaler, der yder gratis behandling til fattige, uddannelsesinstitutioner, børnehjem og meget andet. Den spirituelle lære hjælper individet med at opnå oplysning, herunder indre guddommelighed. Organisationen arbejder for at skabe fred og ubetinget kærlighed i verden.

Mange, tilhængere såvel som udenforstående, opfatter Amma som en mahatma (en stor sjæl) og nogle endda som en avatar (en nedstigning eller manifestation af det guddommelige). I kraft af denne relation til det guddommelige fungerer hun som en mediator (formidler af kontakt) imellem mennesker og det guddommelige. Fordi det guddommelige ifølge Ammas lære også findes inde i hvert enkelt menneske, er hengivelse til hende en måde, hvorpå hendes tilhængere kan komme i kontakt med deres egen indre guddommelighed. Mata Amritanandamayi opfattes desuden som en moderfigur, heraf navnet 'Amma', som betyder mor på flere indiske sprog. Hun er en moder i den forstand, at hendes kærlighed til menneskeheden er som en moders kærlighed til sine børn, idet hun arbejder både på det fysiske og mentale plan for at løfte menneskeheden ud af lidelsen, fx gennem nødhjælpsarbejde og undervisning i meditation. Moderkærligheden kommer eksplicit til udtryk i hendes darshan (syn af eller møde med en mester) i form af omfavnelser til alle, som ønsker det. I omfavnelsen kan der ske en overførelse af Ammas guddommelige energi til den omfavnede, der således kan indlede en indre rensningsproces, hvor den indre guddommelige energi vækkes eller styrkes. Hidtil har Amma krammet over 30 millioner mennesker og omtales af medierne som "den krammende helgeninde". Som tilnavnet 'helgen' antyder, er der opstået en egentlig hagiografi (helgenberetning) i forbindelse med hendes levnedsbeskrivelse. Hendes familie fortæller fx, at hun allerede fra en tidlig alder har udført forskellige mirakuløse handlinger, som foregreb hendes senere virke.

Amma og hendes tilhængere anser ikke hendes lære for at være en religion. Når Amma bliver spurgt om sin religion, svarer hun altid, at hendes religion er kærlighed, men at hun kommer fra den hinduistiske tradition. Amma fremtræder som sprituel lærer, vejleder eller forbillede for de hengivne. I Ammas ashrams

(opholdssted for et religiøst fællesskab) studerer munke og nonner hinduismens kanoniske skrifter, heriblandt Vedaerne og Bhagavad-Gitaen, og dertil giver hun sit eget liv i kærlighed som eksempel til efterfølgelse.

Gruppens historie i lokalområdet

Amma-Danmark kom til Aarhus i 2006, og gruppen blev startet af Lilian Varada Matthiesen. Hun havde personligt mødt Amma i München i 2001, hvor hun modtog sin første *darshan*. Efter sit andet besøg i Ammas ashram i Indien og flere opfordringer fra en dansk kvinde kaldet Vimukta, som levede i ashrammen, startede hun gruppen i Aarhus. Hun ønskede herved at give flere mennesker i Danmark mulighed for at stifte bekendtskab med Amma og hendes lære. Der fandtes på det tidspunkt også en Amma-gruppe i København. Siden starten i 2006 har det faste mødested været i Lilian og dennes mand Sørens hjem i Risskov. Gruppen mødes én gang om ugen, men har også arrangeret rejser rundtomkring i verden for at møde Amma, når hun rejser rundt på en af sine turnéer. Gruppen har desuden deltaget i en række Amma-retræter, som finder sted årligt på Sjælland, ledet af én af Ammas nærmeste indiske disciple, og forløber hen over en weekend.

Organisation

Amma-gruppen i Aarhus er organisatorisk set en del af foreningen Amma-Danmark. Denne nationale forening er på internationalt plan en underafdeling af Ammas NGO, Embracing the World. Amma fungerer som den spirituelle og humanitære leder for hele dette netværk. Og den praktiske organisering af Aarhus-gruppens medlemmer skal primært ses om en praktisk nødvendighed. Amma har således udtalt, at hun er imod bureaukrati. Fordi Aarhus-gruppen er del af en registreret forening, har den faste vedtægter og officielle organisatoriske ledere. I praksis fungerer gruppen dog efter en relativt flad struktur med stor plads til den enkeltes initiativer. Alle større beslutninger, fx oprettelsen af en ny Amma-gruppe, skal dog godkendes af Amma selv.

Medlemmer

Medlemmerne af Amma-Danmark betegner sig selv som hengivne eller devotees. Nogle ønsker også blot at støtte hjælpearbejdet. I Aarhus-gruppen er langt de fleste af de hengivne etnisk danske kvinder mellem 18 og 65 år. De kommer fra hele Østjylland og har typisk fået kontakt med Amma-gruppen gennem deres personlige netværk eller via opslag og brochurer. I Aarhus kommer der mellem 5 og 15 personer til de ugentlige meditationsaftener, også kaldet Satsang-aftener. Satsang betyder samvær med sandheden og

betegner ofte en discipels samvær med sin guru. Nogle kommer mere fast end andre. I løbet af et år kommer der ca. 35 forskellige personer til møderne. Tallet er rimeligt stabilt, men i de senere år er der kommet flere unge til. Amma-Danmark er en åben forening, så de hengivne kan godt være medlemmer af andre trossamfund og spirituelle grupper. Fx kommer nogle af de hengivne i folkekirken eller i andre meditationsgrupper. Enhver kan frit og gratis deltage i Aarhus-gruppen og alle Amma-Danmarks aktiviteter uden at være medlem.

Økonomiske forhold

Amma-Danmark har én primær finansieringskilde, som er et medlemskontingent på 50 kr. for et års medlemskab. Denne indtægt anvendes i forbindelse med foreningens praktiske og organisatoriske udgifter, eksempelvis opstilling af en stand på diverse messer. Aarhus-gruppen har indtægter fra bogsalg og lignende i forbindelse med messer og foredrag. Disse indtægter går ubeskåret til foreningens hjælpearbejde via Embracing the World og holdes adskilt fra medlemskontingentet. De kan ikke anvendes til dækning af praktiske udgifter. I forbindelse med de praktiske gøremål har det frivillige arbejde derfor en stor betydning, men det er ikke et krav til medlemmerne. Foreningen modtager ikke offentlig støtte.

Religiøs/spirituel praksis

Den religiøse praksis kan opdeles i en kollektiv og en individuel praksis. Hvad angår den kollektive praksis, mødes Amma-gruppen hver mandag aften til meditation eller *Satsang*. Sammenkomsten følger en plan, som er givet af Amma selv, og som derfor anvendes af alle Amma-grupper. En Satsang-aften indebærer, at de tilstedeværende tænder lys på et alter, hvor også blomster og et billede af Amma er placeret. Lyset symboliserer Ammas nærvær. De fremmødte chanter (synger) derefter en række mantraer og reciterer Ammas 108 navne for at rense deres hjerter og forbinde sig med Ammas kvaliteter. De 108 navne er forskellige navne for det guddommelige princip, som Amma manifesterer. Derefter læses der højt af tekster og taler, som er forfattet af Amma eller en af hendes nære disciple, og der synges en række meditative sange. Herefter følger en guidet meditation, og der ofres lys på alteret. Dette skal symbolisere egoets renselse og forsvinden. Slutteligt tildeles hver enkelt prasad (gudernes gunst). Nærmere betegnet giver de en spiselig gave, fx chokoladestykker, til Amma, som derefter giver gaven tilbage til giverne. Fordi Amma har modtaget gaven og derefter givet den tilbage, indeholder den hendes velsignelse, som man kan optage i sig ved at spise den. Alle Satsang-aftener slutter af med socialt samvær over en kop te. Udover de ugentlige Satsang-aftener mødes Amma-gruppen også årligt til Gurupunima, en fejring af Amma som guru, og til Ammas fødselsdag i slutningen af september. Begge sammenkomster følger principielt samme skabelon

som en Satsang-aften. Det er værd at bemærke, at det ikke er et krav til de hengivne, at de skal møde op til fællesarrangementerne. Man kan principielt godt følge Ammas lære uden at deltage i en Satsang-aften.

Den individuelle praksis kan fx indebære, at den hengivne dagligt mediterer efter Ammas IAM-meditation (Integrated Amarita Meditation). Meditationsteknikken er givet af Amma i forbindelse med hendes 50-års fødselsdag og varer ca. en halv time. Det er ingen forudsætning, at man accepterer Amma som sin spirituelle mester for at lære at praktisere IAM-meditationen. De hengivne kan ligeledes vælge at recitere Ammas 108 navne. Meditationen og recitationen har til formål at åbne den hengivnes hjerte for kærlighed og hjælpe denne til at møde sit sande selv. Uanset om man er hengiven eller ej, kan man desuden modtage et personligt mantra på sanskrit, som er givet af Amma selv og kan hjælpe med at opnå kontakt til det guddommelige. Selv om disse mere meditative dele af den religiøse praksis er vigtige, anser Amma og mange hengivne *seva*, det frivillige og uselviske arbejde, for at være den mest centrale del af deres spirituelle praksis. Et af Ammas vigtigste mottoer er "Compassion in Action", og hun anbefaler, at den hengivne forestiller sig, at alt, hvad vedkommende gør i hverdagen, gøres for Ammas og ikke for éns egen skyld. På den måde kan den hengivne sætte sig ud over sin individualitet og få spiritualiteten ind i hverdagen.

Den religiøse praksis bygger primært på Ammas fysiske eksempel. Hendes lære findes desuden i hendes taler og bøger om hende, som er forfattet af hendes disciple. De hengivne opfatter i høj grad Ammas lære og anvisninger som anbefalinger, hvorved de kan komme i kontakt med deres sande selv. Det samme gælder Ammas anbefalinger om vegetarisme, bl.a. fordi det giver dårlig karma at slå ihjel, og afholdenhed fra alkohol, fordi den sløver bevidstheden.

Eksterne relationer

Amma-Danmark er ikke et godkendt trossamfund. Gruppen har ingen intentioner om at blive det, fordi den ikke anser sig selv for en religion, men som en spirituel gruppe. Aarhus-gruppen har været i kontakt med det offentlige i forbindelse med deres godkendelse som en velgørende forening, men siden da har de stort set ikke haft kontakt med offentlige instanser. Hvad angår medierne, har de flere gange forsøgt at gøre medierne opmærksomme på Amma og hendes lære, men disse vil først skrive om Amma, når hun selv kommer til Danmark. Amma har udtalt, at hun vil besøge Danmark, men tidspunktet er endnu uvist.

Hjemmeside og sociale medier

Amma-Danmark har en hjemmeside: www.Amma-Danmark.dk, ligesom der findes flere engelsksprogede hjemmesider om Amma og Embracing the World. Amma har også en Facebook-profil og kan følges på Twitter.

Forandringer

Ikke andre, end at gruppen synes at være i vækst i Danmark.

Kontakt

Lilian Varada Matthiesen

Vestre Strandallé 87

8240 Risskov

Tlf.: 30 24 86 28

E-mail: aarhus@amma-danmark.dk

Litteratur

Der findes kun engelsksproget litteratur og Ammas ashram i Kerala, Indien er hovedleverandør

Undersøgelsen er udført af Lise Finderup og Niels Nyegaard.

Brahma Kumaris

Præsentation og navn

Brahma Kumaris blev grundlagt i 1936 af Dada Lekh Raj, der ifølge bevægelsens beretning oplevede, at Gud inkarnerede sig i ham. Derved opnåede han den dybeste indsigt i livet og fik tilnavnet Brahma Baba. Bevægelsens lære hviler på raja-yoga-meditation, som ifølge bevægelsen redefinerer selvet som en sjæl og muliggør en højere bevidsthed. Bevægelsen forstår sig selv som ureligiøs og upolitisk, og alle kan blive medlem uanset baggrund. Kernemedlemmer lever efter bestemte regler såsom at leve asketisk og vegetariansk. Kvinder har den dominerende plads i bevægelsen, hvoraf navnet er opstået. Brahma Kumaris betyder "Brahmas døtre". Bevægelsen er udbredt i hele verden i 110 lande, hvor der findes i alt 8.500 .

Gruppens historie i lokalområdet

I 1999 flyttede Viggo Simonsen, grundlægger og daglig leder af centret, der ligger i Ålborggade, fra København til Aarhus for at åbne et nyt subcenter. Baggrunden for etableringen var primært et ønske i bevægelsen om at sprede kendskabet til Brahma Kumaris. Initiativet fremskyndtes imidlertid af, at centret i København modtog flere opfordringer til et center i Jylland fra personer, som havde deltaget i kurser eller foredrag hos Brahma Kumaris under besøg i Aarhus. Subcentret fungerer i dag på 12. år i Aarhus, og meget er sket siden oprettelsen i 1999. Flere medlemmer er kommet til, lokalerne er udvidet med en lejlighed over det oprindelige subcenter, og nye dedikerede medlemmer er flyttet ind i bevægelsens lokaler i Aarhus. Viggo Simonsen underviste og drev subcentret i Aarhus alene i fire år efter oprettelsen. I dag deler han ansvaret for den daglige drift med en kvinde, som siden er blevet tilknyttet bevægelsen. Bevægelsen i Aarhus har med årene udvidet deres tilbud af kurser, bl.a. med et stressfrit liv-kursus, et påske-retreat og flere weekendkurser. Denne udvidelse af kursusvirksomheden kan siges at afspejle en voksende interesse i lokalområdet, som også har tilført ny frivillig arbejdskraft.

Organisation

Brahma Kumaris har internationalt administrativt hovedsæde i Mount Abu, Rajasthan, Indien. Herfra fungerer den overordnede administrative ledelse, der er organiseret med en bestyrelse og en ledelseskomite. Ved siden af hovedsædet eksisterer der fem regionale koordinationscentre på verdensplan, alle med regio-

nale og nationale koordinatorer, som refererer tilbage til hovedsædet i Indien (det regionale hovedsæde i Europa er i London). Derudover er der de nationale koordinationscentre, som har ansvaret for aktiviteter og anliggender i Brahma Kumaris' centre i de forskellige lande. Bevægelsen betragter alle som suveræne individer, der træffer deres egne beslutninger, hvilket betyder, at de enkelte centre i dagligdagen fungerer autonomt og decentralt. Det er dog kutyme, at man vedrørende større beslutninger i de mindre lokale centre rådfører sig med mere centrale centre. Afdelingen i Aarhus er et subcenter til centret i København. Dette indebærer bl.a., at subcentret ikke har regnskabspligt overfor det internationale hovedsæde. Eventuelle økonomiske overskud hos bevægelsen i Aarhus sendes dog videre til det nationale hovedsæde i København.

Brahma Kumaris opererer ikke organisatorisk med en streng hierarkisk struktur. Bevægelsen betragter sig selv som et åndeligt universitet, hvorfor lederne i subcentret i Aarhus beskriver sig selv som studerende med lærer- eller coachfunktioner. Brahma Kumaris drives af frivillig arbejdskraft, og alle kurser er gratis. Der stilles ingen formelle krav til undervisere, men det er dog nødvendigt at have gennemført de kurser, der udbydes, for at kunne videregive egne erfaringer. Desuden skal nye undervisere i Aarhus godkendes af Viggo Simonsen. Udover denne er der i dag to personer tilknyttet driften af subcentret i Aarhus; den ene bosat i centret i Ålborggade.

Medlemmer

Det er gratis at være medlem af Brahma Kumaris. Medlemmer er berettiget til at deltage i og stemme ved generalforsamlinger, men udover dette virker medlemskabet ikke til at give den store indflydelse.

I Aarhus er der relativt stor udskiftning af medlemmer. Viggo Simonsen vurderer, at der er ca. 50 faste brugere over en periode på tre måneder, og generelt er der en overvægt af kvinder. Flere medlemmer har eller har tidligere haft kontakt til andre religiøse/spirituelle grupper, og han mener, det kan være en medvirkende årsag til den store udskiftning. Medlemmerne stopper ofte gradvist med at komme, når de har gennemgået de forskellige kurser, Brahma Kumaris tilbyder. Der er intet forbud fra bevægelsens side mod også at være aktiv i andre religioner, samtidig med man er medlem af Brahma Kumaris. De ser ofte folk med en anden religiøs baggrund komme til subcentret. For mange af de personer, der vælger at engagere sig mere indgående i bevægelsen, vil det dog nok ofte være uforeneligt med samtidig at være aktivt engageret i andre grupper.

Økonomiske forhold

Meditationslokalet i Aarhus finansieres af Brahma Kumaris i København. Den resterende del af lejemålet på adressen finansieres af Viggo Simonsen og et andet medlem, som begge er bosat på adressen. De donerer desuden 15 % af deres egen private indkomst til bevægelsen. Brahma Kumaris modtager ikke direkte offentlig økonomisk støtte, men som godkendt trossamfund har alle dog mulighed for skattefrit at donere en vis procentdel af deres bruttoindkomst til centret. I kraft af interessen for subcentret modtager de også flere frivillige donationer. De lejer sig ind i lejligheden ovenpå, bl.a. fordi det bidrager til større ro i meditationslokalet. Derudover har de købt nyt inventar i form af nye sofaer, stole og it-udstyr i løbet af de sidste ti år. Det er uvist, hvor mange der bidrager, da det ofte sker ved, at medlemmer donerer penge anonymt. Medlemmerne bidrager som regel, efter de har deltaget i et gratis kursus eller en meditation. Ikke fordi det er et krav, men mere fordi det er kutyme at sende penge videre op i systemet, hvis et center har økonomisk overskud, sendes disse bidrag videre til centret i København.

Religiøs/spirituel praksis

Meditation er omdrejningspunktet for bevægelsens praksis. Målet med meditationen er dels at opnå bevidsthed om ens virkelige identitet som sjæl, dels at forstå ens forbindelse til Gud som Den Højeste Sjæl. Meditationsformen, som anvendes i Brahma Kumaris, kaldes raja-yoga-meditation og foregår med åbne øjne. Lokalet, som anvendes, er stort og lyst og enkelt udsmykket. Under meditationen spilles der periodevis afslappende musik, og der afbrændes røgelse. Det er vigtigt, at man sidder så behageligt som muligt, og at lokalet med interiør udstråler et roligt og fredeligt miljø. Der er ikke krav om at anvende en bestemt meditationsstilling, men alle sidder med front mod et stort billede med en lille stjerne i midten. Denne repræsenterer sjælen eller Gud og kan under meditationen anvendes som fokus eller hvilepunkt for øjnene. Der er to skemalagte meditationer om dagen, en morgenmeditation og en aftenmeditation. Om morgenen læses der efter meditationen op fra Brahma Babas talesamling (murli) på engelsk, og det er nødvendigt at have fuldført meditationskurset for at kunne følge indholdet i en murli-oplæsning. Om aftenen kan alle deltage.

Udover de daglige meditationer afholder centret kurser i meditation, positiv tænkning og et stressfrit liv. Meditationskurserne er mest populære. Indenfor de sidste år er centret i Aarhus begyndt at udbyde weekendkurser som et tilbud til dem, som ikke bor i Aarhus-området og derfor ikke kan deltage i hverdagen. Der afholdes også et retreat i påsken, hvor der bl.a. inviteres respekterede medlemmer af bevægelsen til at

holde foredrag. Desuden afholder underviserne, som er tilknyttet centret i Aarhus, foredrag i hele Vestdanmark, og der afholdes kurser på regelmæssig basis i Aalborg og Odense.

Slægtskabet med hinduismen kommer til udtryk i bevægelsens religiøse praksis. Hver torsdag morgen efter morgenmeditation uddeles halva, som er velsignet mad. Der mediteres også over et fælles måltid. Det er vigtigt at lave maden med roligt sind og gode tanker, da det vil videregive gode vibrationer til maden, og maden vil, når den indtages, videregive de gode vibrationer til kroppen. Meditationen foretages både for at give tak til Gud for maden og for at finde ro og gode tanker inden måltidet. Bevægelsen markerer ydermere flere af hinduismens højtider, bl.a. med flere timers meditation, dog tillægges højtiderne en anden betydning i Brahma Kumaris end generelt i hinduismen.

Eksterne relationer

I de sidste ti år har Brahma Kumaris deltaget i et multireligiøst projekt ved navn URI (United Religions Initiative), som nu er afsluttet. Formålet med projektet var at forene forskellige religiøse/spirituelle grupper i Aarhus. Det hele mundede ud i en fælles koncert, ”Toner fra himlen”. Derudover har de ikke kontakt til andre religiøse/spirituelle grupper end centret i København.

I 2006 etablerede Viggo Simonsen et subcenter i Rumænien. Han støtter dette center både økonomisk og praktisk fra Aarhus og tager regelmæssigt til Rumænien, hvilket medvirker til, at han har mindre tid i Aarhus.

De sidste ti år har Brahma Kumaris oplevet en voksende interesse. De har bl.a. haft flere gymnasiebesøg i Ålborggade og foredrag ude på gymnasierne.

Hjemmeside og sociale medier

Brahma Kumaris har en velfungerende hjemmeside på dansk med oplysninger om bevægelsens historie, hvad de laver, og hvilke tilbud der udbydes hvor. Her finder man desuden en kalender for aktiviteter i centret i Aarhus og i København. På hjemmesiden kan man finde nyttige links til Brahma Kumaris internationalt, bøger og cd’er, nyheder og medier, kontaktoplysninger, mailboks til spørgsmål m.m. Bevægelsen har også en profil på Facebook. Det er muligt for medlemmer, der bor langt væk fra Aarhus, at få murli (taler)

transmitteret. Indtil videre er det primært et medlem på Langeland og et i Bulgarien, der benytter sig af dette.

Forandringer

Ligesom Brahma Kumaris er vokset på verdensplan, således er også gruppen i Aarhus blevet større, og den er nu en veletableret spirituel gruppe. Siden sidste projekt er gruppen vokset fra 10 faste brugere til i dag at have 50 faste brugere, med en vis udskiftning over tid. I takt med den voksende interesse er to nye dedikerede medlemmer kommet til udover Viggo Simonsen. De deler nu ansvaret for ledelsen af centret. Desuden har bevægelsen udvidet med nye lokaler og nye kurser (”Stressfrit liv”, ”Påskeretreat”). Deres lokalområde er vokset, og de udbyder nu også kurser i henholdsvis Odense og Aalborg.

Kontakt

Brahma Kumaris

Ålborggade 22, 3. tv.

8000 Aarhus C.

Tlf.: 86 13 01 21

Litteratur

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Undersøgelsen er udført af Louise Brogaard og Lena Overgaard (og tidligere af Helle Bertelsen)

Deeksha-gruppen i Aarhus

Præsentation og navn

Deeksha-gruppen i Aarhus er en gruppe med tilknytning til ”Oneness University” ved Chennai i Indien. Navnet Oneness University refererer til organisationens mål om at skabe enhed i menneskeheden. Dens spirituelle mestre er ægteparret Sri Amma (”mor”) og Bhagavan (”far, herre”), som i daglig tale kaldes “AmmaBhagavan”.

Universitetet blev oprindeligt grundlagt af Sri Bhagavan som en kostskole. Men omkring 1986 havde Ammas og Bhagavans søn, Krishna, der gik på skolen, en oplevelse af, at guddommelig energi manifesterede sig i ham, hvilket fik ham til spontant at lægge sine hænder på sine klassekammeraters hoved. Denne deeksha-givning blev efterhånden en integreret del af kostskolens praksis. Da Bhagavan på et tidspunkt tilkendegav, at han både var skoleleder og spirituel mester, blev skolen lukket, men den genopstod i form af Oneness University. Mange af de daværende elever fortsatte i den nye organisationsform og fungerer i dag som spirituelle undervisere kaldet *darshaer*.

Amma og Bhagavan opfattes som Oneness-bevægelsens åndelige ledere. I dag bor de to adskilt, og mens Bhagavan, der bor på Oneness University ved Chennai, løbende har kontakt med mange vesterlændinge, så har Amma sin egen *ashram*, hvor hun hovedsageligt modtager indere, da hun ikke taler engelsk**.**

Deeksha-gruppen i Aarhus er en del af Oneness-bevægelsen, som man dog hver især kan vælge at være mere eller mindre tilknyttet, og det er derfor ikke alle deeksha-givere, der opfatter Amma og Bhagavan som deres guruer.

Deeksha betyder ”velsignelse” på sanskrit og henviser til det at *give deeksha*, en form for guddommelig velsignelse, hvilket er omdrejningspunktet for gruppen. Oneness University opsøges af mennesker med mange forskellige religiøse baggrunde. Der har ifølge gruppen fx både været besøg af indianerhøvdinge fra Canada og en biskop fra Sydafrika. De troende, som kommer der – primært hinduer, men det kan også være buddhister, jøder, muslimer og kristne – siges at bruge deeksha til at fordybe sig i deres personlige religiøse og spirituelle praksis. Der kommer også ateister, som ser deeksha som et godt redskab til selvfordybelse.

Gruppens historie i lokalområdet

I 1990’erne tog en kvinde ved navn Ageha Prem til Oneness University, hvor hun blev en af de første initierede danske *deeksha-givere*. Siden er mange flere danskere blevet initierede deeksha-givere, og der findes nu deeksha-grupper flere steder i Danmark. Den nuværende gruppe i Aarhus blev startet af Jytte og Milan Skoch i 2006**,** hvis hjem i Todbjerg lige siden har dannet rammen om en deeksha-givning hver 14. dag om torsdagen med en lille fast gruppe af deltagere, som alle også selv er deeksha-givere. Det er denne kerne-

gruppe, der står for at arrangere deeksha-walk-in i midtbyen. På grund af manglende økonomiske midler har gruppen aldrig haft sine egne lokaler, men har holdt til på forskellige lokaliteter i Aarhus. Mellem 2008 og 2010 foregik deeksha i institut for Dybdeterapi på Kystvejen, men da lokalerne på et tidspunkt blev for store til det faste fremmøde på tre-fire stykker, flyttede gruppen til Center For Levende Visdom i Mejlgade, hvor den havde adresse ca. halvandet år. I forbindelse med grundlæggelsen af Filosofisk Center i 2010 flyttede gruppen sine aktiviteter til centret, så den kunne være en del af miljøet der.

Organisation

I Aarhus-gruppen er der en fast mindre gruppe på fem til syv personer, der fungerer som organisatoriske ledere. Denne gruppe fordeler opgaverne imellem sig alt efter evner og lyst. Nogle står for introduktionen af deeksha-modtagere, nogle trykker flyers til torsdagsarrangementet, og andre bidrager til hjemmesiden. Sammen tager gruppen ansvar for større arrangementer som fx et initieringskursus med den svenske deeksha-giver Anette Carlström, hvor nye deeksha-givere blev indviet. Gruppen har en flad struktur, og ingen har derfor mandat til at træffe beslutninger alene. Der er ikke noget formelt beslutningsorgan i gruppen, og beslutninger træffes ad hoc. I praksis er det p.t. den faste gruppe, der træffer beslutningerne sammen, og det er også dem, som står for at føre dem ud i livet. Alle deeksha-praktiserende er dog i princippet velkomne til at hjælpe hermed. I februar 2012 blev gruppen delt i to, da en gruppe af yngre deeksha-givere i højere grad end arrangørgruppen ønskede at udtrykke hengivenhed overfor Amma og Bhagavan og formidle deres lære og visioner. De begyndte derfor at holde særskilte deeksha-aftener i Østergade i Aarhus.

Medlemmer

I deeksha-regi skelner man mellem dem, der giver, og dem, der modtager deeksha. Generelt er deeksha-giverne mere fast tilknyttede organisationen end deeksha-modtagerne er det. Det, selv om mange deeksha-modtagere også har et stabilt fremmøde. Det skønnes, at der er omkring 350-400 initierede danske deeksha-givere, hvoraf dog ikke alle fortsat er aktive og giver deeksha. Størstedelen af de danske deeksha-givere er blevet initieret på Oneness University i Indien, men nogle af de lokale deeksha-givere er initieret i Danmark af den kernegruppe, som er trænet til at initiere nye deeksha-givere. For nogle år siden blev 25-30 af disse initieret af Anette Carlström, som fortsat løbende initierer deeksha-givere. Antallet af praktiserende deeksha-givere vokser tilsyneladende langsomt, idet det skønnes, at der er flere, som begynder at give deeksha, end der er personer, der holder op med at gøre det. Antallet af deltagere til deeksha-walk-in i Filosofisk Center kan svinge mellem seks den ene aften og 13 den anden. Deltagerne er primært etniske danskere. Hvis der kommer deltagere, som ikke taler dansk, foregår deeksha-walk-in på engelsk. Hvor del-

tagerne til disse deeksha-walk-ins kommer fra i landet, er ikke opgjort, men størstedelen af de mere faste deltagere er sandsynligvis fra Aarhus. Den yngste, som har modtaget deeksha i Aarhus, er en baby, og der har været et par nysgerrige teenagere. Ellers fordeler deltagerne sig jævnt med de yngste deltagere i 20'erne (hvoraf mange er studerende) og de ældste i 60'erne (som primært udgøres af arrangørgruppen). Kønsmæssigt er der en vis overvægt at kvinder. Deltagerne er desuden kendetegnet ved at være "søgende" mennesker, hvoraf nogle har erfaring med andre spirituelle retninger. Nye deltagere kommer i kontakt med gruppen via Filosofisk Centers nyhedsbrev eller via "mund-til-øre-metoden". De deeksha-givere, der selv har oplevet en positiv effekt af at modtage deeksha, har et stort ønske om, at praksissen skal blive udbredt til så mange som muligt. Samtidig er det vigtigt for dem ikke at "missionere", men i stedet at stille sig til rådighed for nye deltagere via arrangementerne hos Jytte og Milan og arrangementerne i Filosofisk Center, som er åbne for alle interesserede.

Økonomiske forhold

Da Deeksha-gruppen begyndte at holde til i Filosofisk Center, stillede centrets personale lokalerne gratis til rådighed for gruppen, og deltagerne gav en frivillig "donation". Sidenhen har de indgået en aftale om at betale 100 kr. i lokaleleje, hvorfor deltagerne nu betaler et fast beløb på 20 kr. til lokaleleje. Pengene ligger i en papkasse, og der laves ikke regnskab. Det eventuelle overskud, der som regel ikke er særlig stort, forvaltes af arrangørgruppen og er tidligere gået til køb af højtalere og mikrofon til brug ved arrangementer samt til en julefrokost for deeksha-giverne i Aarhus. De, der arrangerer og giver deeksha, arbejder alle frivilligt og ulønnet. Trænere modtager en mindre løn for at afholde initieringskurser, da de bruger en del timer på at planlægge programmet. Deltagere på disse kurser betaler en fast pris, som er gældende over hele landet, på maks. 1.500 kr. for to dage. Pengene går foruden løn til leje af lokaler.

Religiøs/spirituel praksis

Ved *deeksha-walk-in*, som afholdes hver torsdag samt én mandag om måneden, kan deltagerne frit komme og gå imellem 17.00 og 18.30 og i dette tidsrum modtage det antal deekshaer, som de hver især ønsker. En deeksha-giver starter med kort at introducere nye til selve praksissen af deeksha. De, der modtager deeksha, sidder i en cirkel på stole, mens de, der giver deeksha, står foran stolene og lægger deres hænder på modtagernes hoved. Da deeksha-giverne fungerer som kanal for den guddommelige energi, modtager de også selv deeksha, imens de giver. Desuden giver giverne hinanden deeksha i løbet af aftenen. Som sådan er der derfor ikke nogen forskel på givere og modtagere. Deeksha kan opleves meget forskelligt fra person til person. Nogle kan mærke energien kropsligt som kulde eller varme. Nogle oplever emotionel forløsning og enten græder eller griner. Andre oplever, at sindet bliver stille, og mærker en dyb indre glæde, fred eller

ubetinget kærlighed. Nogle få deltagere mærker ingenting, og deeksha-giverne opfordrer dem til at blive ved med at modtage deeksha for at se, hvad der evt. sker. For mennesker med psykiske lidelser er det ikke i alle tilfælde hensigtsmæssigt at modtage deeksha. Deeksha-giverne er opmærksomme på dette og spørger til deltagernes psykiske tilstand, hvis de fornemmer, at der er behov for det. Efter de sidste deekshaer er givet, opstår der sommetider spontan *sharing*, hvor deltagerne fortæller hinanden om deres oplevelser, og der er mulighed for at stille spørgsmål. Foruden selve deeksha-givningen kan den enkelte efter eget ønske engagere sig i nogle af de praksisser, som knytter sig til Oneness University. Her kan man deltage i kurser med temaer som det at "slutte fred" med sine forældre. Mange i gruppen ser hver lørdag en "live webcast" med Bhagavan, som transmitteres direkte fra Indien. Der findes desuden en del indiskprægede praksisser, bl.a. *bhakti-yoga*, hvor man hengiver sig til en *shrimurti* (*"yndlingsrepræsentation af det guddommelige"*), i dette tilfælde et billede af Amma og Bhagavan, som man kan modtage deeksha fra ved at lægge hænderne på deres fødder eller hjerte. Sommetider tager arrangørerne sådan en shrimurti med til deeksha-walk-in. Samme formål tjener *padukas*, nogle små udskårne træfødder med knopper, som man kan holde om og modtage deeksha fra. Fødderne er ifølge dem i indisk tradition et symbol på at lægge sit jeg til side og bøje sig for den guddommelige energi i form af mesteren.

Eksterne relationer

Overordnet set er deeksha-gruppen kendetegnet ved en åbenhed over for andre religiøse og spirituelle retninger, men den har dog ikke nogen formel kontakt til andre grupper. Individuelt har mange i gruppen forbindelser til andre religiøse/spirituelle retninger. Eksempelvis har flere i arrangørgruppen tidligere praktiseret transcendental meditation, været elever af Osho eller haft tilknytning til Jes Bertelsen og Vækstcenteret i Nørre Snede.

Det er et princip ved deeksha, at den ikke direkte sammenblandes med andre former for religiøs/spirituel praksis. Derimod kan deeksha-giverne frit sammensætte et program, hvori deeksha indgår, og afholde arrangementer i samarbejde med andre religiøse eller spirituelle grupper. I tråd hermed kombinerer en gruppe i Skæring deeksha med mantrasang og et shamanistisk bålritual, og i Aarhus-gruppen har man i samarbejde med repræsentanter fra andre spirituelle retninger afholdt en temaaften om det potentielle bevidsthedsskifte i forbindelse med mayakalenderens udløb.

Hjemmeside og sociale medier

Deeksha-gruppen har ikke sin egen hjemmeside, men benytter sig af www.deekshadanmark.dk, hvor der er information om deeksha, en kalender for deeksha-arrangementer i hele Danmark og en blog for deeksha-givere. På Facebook findes der et fællesskab ved navn "Oneness Danmark DK", som har eksisteret siden

december 2010. Der er desuden flere Facebook-grupper relateret til deeksha i Danmark, hvoraf den ene er en gruppe for danske deeksha-givere, som i skrivende stund tæller 121 medlemmer.

Forandringer

Deeksha-gruppen har, siden den blev organiseret i Aarhus i 2006, holdt til i henholdsvis Center for Dybdeterapi på Kystvejen og Center for Levende Visdom i Mejlgade, inden den i 2010 flyttede sine aktiviteter til Filosofisk Center i Vestergade. I begyndelsen kostede det ikke gruppen noget at være i centret, men på et tidspunkt begyndte den at betale en lokaleleje på 100 kr. pr. gang, som bliver dækket af en deltagerbetaling på 20 kr. fra dem, der deltager i deeksha-walk-in.

Gruppen fandtes ikke med adresse i Aarhus ved sidste pluralismeprojekt i 2002.

Kontakt

Nina Linding

ninalinding@hotmail.com

Mb.: 20 88 18 71

Litteratur

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Undersøgelse udført af Alma Milthers

ISKCON

Præsentation og navn

ISKCON (International Society for Krishna Consciousness) blev stiftet i New York i 1966 af A. C. Bhaktivedanta Swami (1896-1977), kaldet Srila Prabhupada, som året før var kommet fra Indien til USA i en alder af 69 år. Bevægelsen spredte sig herfra til Europa og findes i dag i de fleste større byer verden over.

I et religionshistorisk perspektiv har ISKCON rod i den hinduistiske Vaishnava-tradition, der dyrker guden Vishnu og dennes avatarer (nedstigninger, manifestationer), særligt Rama og Krishna. Der er tale om én gud, som blot har vist sig til forskellige tider. I Vaishnava-traditionen viser man hengivenhed til Vishnu gennem bhakti-yoga, som er én blandt flere yogiske discipliner, der ideelt set kan føre til moksha (udfrielse) fra samsara (genfødslens kredsløb). I bhakti-yogaen dyrker man én personlig gud, og man lægger vægt på indre fromhed og længsel efter denne. Den bengalske mystiker Caitanya Mahaprabhu (1486-1533), der af ISKCON ses som en inkarnation af Krishna, reformerede og udskilte sig fra den etablerede Vaishnava-tradition, idet han mente, at Krishna i stedet for Vishnu var altings opretholder, og at man ved at chante (synge) ”Hare Krishna”-mantraet kunne opnå ren kærlighed til Krishna og derved vende tilbage til Krishnas suveræne verden, når man forlod sin krop. Mantraet lyder: ”Hare Krishna, Hare Krishna, Krishna, Krishna, Hare, Hare; Hare Rama, Hare Rama, Rama, Rama, Hare, Hare”. Hare hentyder til Krishnas kvindelige aspekt og ubegrænsethed, mens Rama betyder ”den person, der giver styrke og al viden”. Mahaprabhus lære kaldes også Gaudiya Vaishnava-traditionen. Gaudiya (det gyldne sted) henviser til Bengalen, hvor Caitanya havde sit virke. I 1886 blev Gaudiya Mission grundlagt af bl.a. Kedarnatha Dutta (1838-1914) efter en periode, hvor Gaudiya Vaishnava-traditionen havde oplevet en generel tilbagegang. Gaudiya Mission markerede en opblomstring for Mahaprabhus lære; bl.a. blev Bhaktisiddhanta Sarasvati (1874-1937) et fremtrædende medlem af Gaudiya Mission og senere guru (mester) for A. C. Bhaktivedanta Swami, der grundlagde ISKCON. Denne opfyldte hermed Sarasvatis ønske om, at Caitanyas lære skulle spredes til resten af verden.

På samme vis som andre grene af hinduismen tror ISKCON på læren om karma (princippet for årsag og virkning) og reinkarnation (genfødsel). Deres helligskrifter udgøres af Vedaerne, som de anser for at være de ældste skrifter i verden, og Bhagavad-Gitaen samt Bhagavata Purana. Bhagavad-Gitaen er en del af skriftet Mahabharata og fortæller om Krishna som krigeren Arjunas vejleder i en fejde mellem to fyrsteslægter, som udspiller sig i Mahabharata. Bhagavata Purana rummer en levnedsbeskrivelse af Krishna, herunder mødet med hyrdinderne (gopierne) og særligt Radha. Begge skrifter stammer ifølge ISKCON fra en guldal-

derperiode for 5.000 år siden, hvor mennesket levede i samhørighed med Krishna. Denne enhed er siden gået i opløsning, og vi lever i dag i en periode kaldet Kali Yuga, som er præget af åndeligt forfald. ISKCON's mål er at genoprette samhørigheden med Krishna ved at chante "Hare Krishna"-mantraet og sprede kendskabet til denne metode, så mennesket igen kan opnå Krishna-bevidsthed og ægte lykke.

Ifølge ISKCON findes der én gud, som mennesket har forskellige betegnelser for, eksempelvis Krishna, Vishnu, Allah eller Gud. Krishna er dog den højeste manifestation af denne ene guddom. ISKCON ser derfor ikke sig selv som en religion på linje med hinduisme, kristendom og islam, men snarere som en formidler af en universel metode til at opnå Krishna-bevidsthed (ægte lykke). De mener, at alle evige sjæle efter en oprindelig sameksistens med Krishna nu er blevet adskilt fra denne og befinder sig i den materielle verden, som kaldes maya (en forførende illusion). Adskillelsen mellem sjæl og Krishna kan ophæves ved at nære ren kærlighed til Krishna, hvorved man i sidste ende opnår ren Krishna-bevidsthed. Herved transcenderer sjælen den materielle verden, bliver genforenet med Krishna og følger igen sin sande natur.

Gruppens historie i lokalområdet

ISKCON kom til Danmark i slutningen af 1970'erne og til Aarhus i midten af 1980'erne. Først åbnede de et center i Frederiksgade, hvorefter de begyndte at sende Radio Krishna Århus, hvilket de stadig gør. Fra 1995 til 2000 havde ISKCON lokaler i Thorvaldsensgade, hvor der både var et radiostudie og et center for gudstjeneste. I perioden 2000-2002 havde ISKCON desuden restauranten Govinda. Herefter fulgte en ca. 10-årig periode, hvor ISKCON hverken havde et fast mødested eller en fast struktur og i stedet henlagde deres sammenkomster til private hjem. Imidlertid lejede ISKCON i sommeren 2011 en andelslejlighed på Kystvejen, som de siden da har anvendt som tempel, dvs. til gudstjeneste og lignende arrangementer. Dette hus er nu blevet deres faste mødested.

Organisation

ISKCON i Aarhus har hidtil fungeret uden en bestyrelse og formelle vedtægter. I forbindelse med erhvervelsen af lejligheden på Kystvejen har de imidlertid etableret en arbejdsgruppe, som har fungeret som bestyrelse. Der arbejdes p.t. på at formalisere denne struktur via vedtægter og en konstituerende generalforsamling. Arbejdet i ISKCON foregår på frivillig basis.

Aarhus-gruppen har ikke nogen lokal religiøs leder, men en munk fra ISKCON's tempel i Vanløse kommer regelmæssigt til Aarhus for at forestå de religiøse handlinger. Det skyldes, at han som munk ikke skal arbejde og derfor har tid til at beskæftige sig med og opnå indsigt i de hellige skrifter. En åndelig leder i ISKCON er en person, som har åndelig viden og formidler denne videre til andre, så de kan komme i kontakt med deres åndelige selv. På internationalt plan findes der 60 guruer i ISKCON, som vælges af den enkelte discipel. Ingen af guruerne bor i Danmark, så kontakten foregår via mail, eller når guruen besøger Danmark.

Aarhus-gruppen er del af den internationale ISKCON-bevægelse, hvis højeste organ er Governing Body Commission (GBC). I Danmark findes desuden et nationalt råd, der fungerer som GBC's forlængede arm, og som skal godkende alle større beslutninger. Kontakten op i systemet foregår primært via dette råd; ellers har GBC en række sekretærer, som er ansvarlige for de enkelte lande. Både i den lokale bestyrelse og det nationale råd arbejder man med et enighedsprincip og forsøger at nå frem til kompromiser i stedet for flertalsafgørelser.

Medlemmer

I Danmark er der ca. 500 mennesker, som praktiserer ISKCON's lære, hvoraf omtrent 10 % er meget dedikerede. ISKCON betegner sine medlemmer som medlemmer, evt. hengivne, og skelner imellem flere medlemskategorier. For det første skelner de imellem initierede og ikke-initierede medlemmer. De ikke-initierede sympatiserer med ISKCON's filosofi, men har ingen guru og står mere frit i forhold til at følge ISKCON's retningslinjer. De initierede har til gengæld en guru. Før de blev initieret, har de normalt været med i ISKCON i to år og haft kontakt med deres guru i ét år. Desuden følger de initierede ISKCON's fire principper (ingen kødspisning inklusive fisk og æg, ingen hasardspil, ingen rusmidler og ingen sex udenfor ægteskabet) og chanter "Hare Krishna"-mantraet 1.728 gange dagligt. For det andet skelner ISKCON imellem munke/nonner og andre medlemmer. Munke og nonner er ikke nødvendigvis initieret, men adskiller sig fra de andre medlemmer ved at bo og arbejde i ISKCON's templer, ligesom ISKCON dækker deres fornødenheder.

I Aarhus er der 30-40 medlemmer, hvoraf de 14 er initieret. De fleste medlemmer er kommet til i løbet af de sidste 10 år og er primært under 40 år. I løbet af de sidste 10 år er de hengivnes aldersgennemsnit steget lidt, og der er ikke så mange teenagere som tidligere. Næsten alle medlemmer er etnisk danske, og der

findes en svag overrepræsentation af mænd. De fleste er kommet i kontakt med ISKCON-gruppen via Radio Krishna eller bekendte.

Der er principielt intet til hinder for, at medlemmerne kan komme i andre trossamfund, idet ISKCON ser alle guder som manifestationer af den samme guddom. I praksis er dette fænomen dog sjældent.

Økonomiske forhold

ISKCON finansierer primært sine aktiviteter via donationer. De modtager ikke offentlig støtte og kræver ikke kontingent af deres medlemmer. Den frivillige arbejdskraft er således afgørende for ISKCON's virke, men er ikke et krav til de hengivne.

Religiøs/spirituel praksis

ISKCON har både individuelle og kollektive former for religiøs praksis. Idet alle elementer af den individuelle religiøse praksis indgår i munkene og nonnernes hverdag, er dette et godt udgangspunkt for at forstå ISKCON's individuelle religiøse praksis.

Munkene og nonnerne bor i et tempel og står som regel op før kl. 4.00 om morgenen. Fra kl. 4.30 til 5.15 synger de Krishna-Kirtans (sange for Krishna) og fremsiger bønner til Krishna. Herefter følger to timers meditation, hvor de chanter "Hare Krishna"-mantraet 1.728 gange. I chantningen anvender de en bønnekæde, som består af 108 perler, og de skal gennemføre 16 omgange af bønnekæden for at nå op på de 1.728 mantragentagelser. Fra kl. 7.15 til 7.40 er der igen Krishna-Kirtans og fremsigelse af bønner efterfulgt af et foredrag, som varer omtrent en time. Omkring kl. 8.45 er der morgenmad, hvorefter munkene og nonnerne udfører deres daglige gøremål, fx distribution af ISKCON-bøger og studium af Bhagavad-Gitaen. Kl. 19.00 mødes de igen for at synge og høre foredrag, hvorefter de spiser aftensmad og går i seng. De hengivne, som ikke bor i templet, følger et morgenprogram, som ligner templets, men det er mere komprimeret for at kunne passe ind i hverdagen.

Daglig renselse er også en vigtig praksis for ISKCON's initierede medlemmer. De renser sig indvendigt og spirituelt ved at chante "Hare Krishna"-mantraet og udvendigt ved fysisk at vaske sig flere gange dagligt. De fleste initierede har desuden et lille husalter, hvor de ofrer deres mad til Krishna, inden de spiser den. Fordi Krishna har modtaget maden og velsignet den, bliver selve det at spise en rensende proces. Hovedpointen

med alle disse gøremål er, at den hengivne skal leve et liv for Krishna og bruge sin individualitet til at tjene ham. Herved kan individet opnå Krishna-bevidsthed.

Hvad angår den kollektive religiøse praksis, kan ISKCON's medlemmer i Aarhus mødes hver fredag morgen til fælles meditation og et komprimeret morgenprogram, som bl.a. inkluderer Krishna-Kirtans, oplæsning og drøftelse af en passage fra Srimad Bhagavatam samt fælles morgenmad. Hver anden søndag afholder ISKCON søndagsfest, som følger et program, der ligner tirsdagssammenkomsten, og hvor de læser højt af og diskuterer Bhagavad-Gitaen. Programmet begynder imidlertid senere på dagen samt har en længere varighed. Derudover afholder de foredrag, hvor alle er velkomne.

Eksterne relationer

ISKCON blev godkendt som trossamfund i 1997 og har flere platforme, hvorfra organisationen forsøger at opnå kontakt med omverdenen. Eksempelvis har én af de hengivne fra Aarhus-gruppen fra ca. 2006 til 2010 været med i en tværreligiøs gruppe, hvor han har repræsenteret ISKCON over for andre trossamfund. Udover foredrag anvender ISKCON Radio Krishna, som sender seks timer om natten. ISKCON har på et nationalt plan været eksponeret i flere medier, eksempelvis i reportager i Danmarks Radio. Generelt vil de gerne have en større eksponering i medierne for at gøre omverdenen opmærksom på deres eksistens. Hvad angår besøg af folkeskoler, gymnasier og lignende, har Aarhus-gruppen hidtil ikke haft sådanne arrangementer. De tror ikke, at skolerne er klar over, at ISKCON findes i Aarhus, men i templet i Vanløse kommer der ofte skoler på besøg.

Hjemmeside og sociale medier

ISKCON har to danske hjemmesider: www.krishna.dk og www.harekrishna.dk, og er desuden oprettet som grupper på både Facebook og Twitter. De figurerer også som fanpage på Facebook under navnet ISKCON News med over 14.000 likes. Man kan følge Aarhus-gruppens aktiviteter på www.krishnahuset.dk.

Forandringer

Ved sidste pluralismeprojekt havde ISKCON i Aarhus ikke noget fast mødested, men mødtes privat. De har i dag et tempel på Kystvejen. Der er kommet en del nye medlemmer de sidste 10 år, og de er primært under

40 år, men der er ikke så mange teenagere som tidligere. Desuden fylder de sociale medier mere i deres formidling ud af huset.

Kontakt

ISKCON

Kystvejen 65A

8000 Aarhus C

Kontaktperson:

Daniel Laflor, som er daglig leder i Krishnahuset i Aarhus.

Tlf.: 28 88 03 77

E-mail: daniel@laflor.dk

Litteratur

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Rothstein, Mikael (1997): Gud er blå, Gyldendal

Undersøgelsen er udført af Lise Finderup og Niels Nyegaard (tidligere af Morten Tjerrild Steinbach, Kira Holm og Mikkel Pade)

Osho Dynamic Meditation

Navn og præsentation

Gruppen Osho Dynamic Meditation i Aarhus mødes hver mandag morgen i Filosofisk Center i Vestergade for at praktisere meditationen af samme navn. Denne består af fem faser, som har *katarsis* (”renselse”) som mål. Meditationen, som er akkompagneret af musik, er dynamisk i den forstand, at den tager udgangspunkt i kroppen og bruger åndedræt og bevægelse til forløsning af ophobede emotioner.

Dynamic Meditations ophavsmand er Osho (1931-1990), en spirituel indisk mester, som ifølge sine tilhængere blev oplyst i en alder af 21 år. Osho refererer til religiøse figurer fra forskellige trosretninger, som fx Jesus og Buddha, men er ikke selv stifter af en religion. Endvidere trækker hans lære på en række af forskellige spirituelle traditioner såsom vedanta, samkhya, yoga, tantra, sufi, hasid, tao, baul og zen, som kombineres i en række såkaldt dynamiske meditationer med navne som ”Kundalini Meditation” og ”Sufi Breath”. Dynamic Meditation bruges som morgenmeditation i bl.a. Oshos centrale ashram i Pune i Indien og i Osho Risk, det danske Osho-center i Nørre Snede. Aarhus-gruppen har ingen formel forbindelse til nogen af disse steder, og Osho har ikke nogen central betydning for gruppen.

For dem, der deltager i mandagsmeditationen, er Dynamic Meditation en praksis, der indgår på lige fod med andre spirituelle praksisser på den enkeltes udviklingsvej. Det er derfor også muligt at være medlem af andre trossamfund og samtidig deltage i Dynamic Meditation. Gruppen ser ikke sig selv som en del af en religion, da der i selve meditationen ikke er referencer til etablerede religioner. Der indgår heller ikke i gruppens praksis nogen af de elementer, der plejer at kendetegne religioner, såsom specifikke symboler, ritualer eller hellige skrifter.

Gruppens historie i lokalområdet

Initiativtager til gruppen er Martin Reiter Edelberg, som har haft kendskab til Osho siden 2006, hvor han læste en af dennes bøger. På et tidspunkt var han på et *retreat* i Norge, hvor dagen startede med Dynamic Meditation, og det var sådan, at han fik kendskab til den. Den første offentlige Dynamic Meditation i Aarhus blev afholdt i oktober 2011.

Idéen opstod dog allerede i august 2011, hvor Edelberg under en samtale med to af sine venner talte om behovet for at komme ud med deres vrede via kroppen. De havde alle kendskab til Dynamic Meditation og

lavede to gange meditationen i fællesskab i den enes lejlighed. Da den lille gruppe vidste, at meditationen bliver mere intens, jo flere der udfører den sammen, besluttede de at gøre den tilgængelig for andre. Samtidig ønskede de at finde et sted, hvor de ikke forstyrrede, og de begyndte kort efter at mødes mandag morgen kl. 7.00-8.00 i Filosofisk Center. Den første måned var det kun Edelberg og den ene af hans venner, der deltog, men i løbet af november og december 2011 begyndte der at komme flere deltagere, hvoraf flere viste sig at være meget stabile.

Organisation

Gruppen er løst organiseret uden formelle beslutningsorganer eller procedurer. Edelberg fungerer i praksis som en form for leder, idet det er ham, der påtager sig alt det praktiske såvel som organisatoriske i forbindelse med meditationen. Det er fx ham, der klargør rummet, samler penge ind og er ansvarlig for den Facebook-gruppe, hvor al kommunikation i gruppen foregår. Eftersom Edelberg har startet gruppen, påtager han sig frivilligt at stå for driften af den. Han oplever ikke, at han har nogen speciel autoritet i forhold til de andre i gruppen, da det er en cd med musik, der guider deltagerne igennem meditationen, i hvilken han deltager på lige fod med de andre. Det er dog Edelberg, der tager ansvar for forløbet af meditationen, idet det er ham, som introducerer den for nye deltagere og står for at runde den af til sidst.

Medlemmer

Der er hverken formelle eller uformelle medlemsbetegnelser i gruppen, og man tiltaler hinanden med navn. Meditationen er åben for alle, og der er ingen forhåndskrav, man skal opfylde for at være med. Blandt dem, der deltager i meditationen, er der en uudtalt enighed om, at man tager ansvar for sig selv og selv tager hånd om det, som meditationen bringer op i én, og at man handler i overensstemmelse med sine egne grænser.

Det største antal deltagere i en meditation har, siden gruppen begyndte sine mandagsmeditationer, været fem. På nuværende tidspunkt kommer der som regel tre til fire personer, hvoraf to kommer fast, mens de andre kommer i perioder og ikke ønsker at gøre meditationen til en fast praksis. To ud af de tre venner, der var med i starten, er i mellemtiden faldet fra. Siden november 2011 har syv til otte forskellige personer været med til meditationen, herunder de nuværende deltagere. Alle deltagere er bosat i Aarhus, og der er

en ligelig kønsfordeling, dog med en tendens til en lille overvægt af kvinder. Alle deltagere er etniske danskere fra midten af 20'erne til 50, hvoraf de fleste er i 30'erne eller 40'erne.

Deltagerne er alle en del af "selvudviklermiljøet" i Aarhus, hvilket betyder, at de kan tale sammen ud fra et fælles udgangspunkt, og at der derfor er mange ting, som de ikke behøver at forklare for hinanden. Det hænger sammen med, at deltagerne har lignende erfaringer fra andre sammenhænge. De, der har deltaget i Dynamic Meditation, er sandsynligvis blevet opmærksomme på meditationen via Filosofisk Centers nyhedsbrev eller de opslag, som Edelberg har sendt rundt i sit netværk. Edelberg har også gjort opmærksom på meditationen i forbindelse med et arrangement, som blev afholdt i Filosofisk Center. Han påtænker desuden at få trykt løbesedler og opslag, som kan hænges op i Filosofisk Center og andre steder, hvor potentielle interesserede kommer. Edelberg har et ønske om, at gruppen skal vokse sig større, og at flere ville pålægge sig selv den disciplin, det kræver at møde op hver mandag, uanset om lysten er der eller ej. For ham ville det ideelle være, at der var en gruppe på 10-15 faste deltagere og 5 til 10 mere løst tilknyttede, som er "på gennemrejse", og som kan bidrage med en "opdagerstemning", som kan smitte af på de faste deltagere.

Økonomiske forhold

Gruppens eneste indkomst er deltagerbetalingen til mandagsmeditationen. Deltagerne forpligter sig ikke på at deltage og betaler fra gang til gang. I udgangspunktet koster det 100 kr. i timen at leje lokalet i Filosofisk Center, men da Edelberg ønskede at gøre det så billigt som muligt at deltage i meditationen, har han lavet en aftale med ejeren af centret, Jan Visby Bertelsen, om, at hver deltager betaler 20 kr., uanset om dette dækker hele lejen eller ej. Hvis det på et tidspunkt skulle blive aktuelt, kan Martin Reiter Edelberg selv benytte de penge, der måtte blive i overskud, når lokalelejen er betalt. Disse kunne fx gå til betaling af flyers og lignende.

Religiøs/spirituel praksis

Mandag morgen ankommer Edelberg før de andre deltagere og klargør rummet. Han tænder stearinlys og røgelse, arrangerer puder og sætter den cd på, som guider gruppen igennem meditationen. Cd'en er udgivet af Osho International Foundation og rummer henholdsvis en guidning igennem de fem stadier og en beskrivelse af Oshos ashram i Pune i Indien. De, der udfører meditationen i Vesten, har ofte lært den der,

og de fører den med sig i den samme form. Der findes desuden en udgave, som hedder ”Power Dynamic Meditation”, som er med de samme faser, men hvor forløbet er kortet ned til en halv time, og hvor musikken er lidt anderledes.

Når deltagerne har klædt om, byder Edelberg først velkommen og gennemgår derefter meditationens fem faser, som svarer til fem forskellige musikspor, der sætter rammen for meditationen. I den første fase, som varer 10 minutter, ånder man hurtigt og kraftigt ud gennem næsen ved at bruge kroppen som en form for blæsebælg. Man tømmer sig selv for luft og lader indåndingen komme af sig selv. Målet med den skiftende rytme er at ilte hele kroppen, også de steder, som vi i vores normale kontrollerede vejrtrækning efter sigende undgår, fordi vi i løbet af livet har lært ikke at sende energi eller opmærksomhed derhen. Det kan opleves, som om man i den første fase skal presse sig selv i gang, og på et tidspunkt vil man ofte føle, at man ikke kan mere. Det er Edelbergs erfaring, at der på et tidspunkt kommer et iltoverskud, der gør, at man alligevel kan blive ved. En anden pointe ved den første fase er, at sindet er beskæftiget, når man koncentrerer sig om åndedrættet, og derved glemmer alt andet, der kan virke forstyrrende. Denne første fase opfatter han som vigtig for resten af meditationen.

Den anden fase, som kaldes ”katarsis”, indledes med, at en *gonggong* bliver slået an, og at musikken skifter. Denne fase lægger op til en udrensning, hvor man sætter sit udtryk fri. I denne fase er det tilladt at give slip på indestængte aggressioner og fx slå løs på de puder, der er lagt frem til formålet, hvis man har brug for det. Edelberg opfordrer deltagerne til at bruge muligheden for at få ventileret de emotioner, der måtte være, også selv om man ikke altid ved, hvad de handler om.

Den tredje fase har lagt navn til meditationen, som i Danmark også går under navnet ”hu-meditation”. Her står man med armene over hovedet og hopper på stedet, mens man råber ”hu, hu, hu”. Lyden skal komme fra hara-chakraet i bunden af maven, som også er knyttet til de seksuelle organer. Via bevægelsen og lyden kan man *grounde* sig selv og opleve en kontakt nedadtil i form af en jordforbindelse. ”Hu” er en lyd, der kan siges, mens man trækker vejret, men deltagerne kommer også med egne lyde. Denne tredje fase afbrydes efter 10 minutter ved, at der råbes ”stop”.

Deltagerne stopper brat al bevægelse og bevarer i den fjerde fase den position, de befinder sig i. Der er her 15 minutter på cd’en helt uden lyd, hvilket lægger op til, at man stopper al mental aktivitet. Hvis der alligevel kommer tanker, kan man bruge kroppen som et anker ved fx at fokusere på vejrtrækningen.

I den femte og sidste fase er der fri dans til musik i 15 minutter. Herefter sætter deltagerne sig omkring et lys, samler opmærksomheden og tager en runde, hvor hver enkelt har mulighed for at udtrykke sig eller

bare sidde stille med de andres opmærksomhed i et til to minutter. Hefter rydder gruppen op, klæder om og spiser morgenmad sammen i Café Gaya. Som gruppe mødes deltagerne ikke i andre sammenhænge, men flere af dem kender hinanden personligt.

Eksterne relationer

Osho Dynamic Meditation i Aarhus har ikke som gruppe kontakt til andre religiøse eller spirituelle grupper i Aarhus, men mange af dens medlemmer beskæftiger sig med andre former for personlig udvikling og spiritualitet. Eksempelvis har Edelberg igennem de sidste seks år fulgt kurser på Tigerens Rede, et center for undervisning i spiritualitet, meditation og tantra, som er beliggende i Gedved. Mange af de ting, han har lært der, har gjort, at han umiddelbart var i stand til at tage Oshos måde at arbejde på til sig. Edelberg er desuden tiltrukket af Vækstcenteret i Nørre Snede, hvor han endnu ikke har været. For at skabe mere opmærksomhed om Dynamic Meditation har Edelberg også overvejet at holde et foredrag på Filosofisk Center om denne meditationsform. Hverken Osho Dynamic Meditation i Aarhus eller Osho Risk står på Familiestyrelsens liste over anerkendte trossamfund. De har heller ikke anmodet om at blive et trossamfund.

Hjemmeside og sociale medier

Der er ingen officiel hjemmeside, men gruppen kommunikerer med hinanden via en Facebook-gruppe.

Kontakt

Martin Reiter Edelberg

Mb.: 61 67 38 65

Litteratur

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Undersøgelsen er udført af Alma Milthers.

Sri Ram Chandra Mission

Præsentation og navn

Sri Ram Chandra Mission (SRCM) blev grundlagt i Indien i 1945 af Sri Ram Chandra fra Shahjahanpur (1899-1983), som opkaldte missionen efter sin mester Sri Ram Chandra (1873-1931) fra Fatehgarh. Sri Ram Chandras udvalgte efterfølger, som er missionens nuværende mester, hedder Sri Partasarathi Rajagopalachari (1927-) og er bosiddende i Chennai i Indien.

Sri Ram Chandra Mission er en spirituel forening, der udelukkende beskæftiger sig med meditation. Deres meditationsmetode kaldes Sahaj Marg (den naturlige vej) og stammer fra den hinduistiske raja-yoga-tradition.

I Sahaj Marg-metoden er systemet blevet forenklet og tilpasset en moderne livsførelse, så udøveren kun behøver at meditere. Målet med meditationen er at opnå en enhed med det guddommelige princip, som eksisterer i såvel kosmos som i menneskets indre kerne. Kernen forstås som en oprindelig kerne, mennesket har haft gennem flere liv, og som er upåvirket af ydre stimulanser. Hvis det lykkes at få kontakt til denne kerne, vil man være i balance med sig selv og kosmos. SRCM mediterer i særlig grad på hjertet, fordi det opfattes som det organ, der under meditationen pumper guddommelig energi rundt i resten af kroppen. I forbindelse med meditationen er også 'transmission' og 'cleaning' centrale begreber. Transmission er en overførsel af det guddommelige, en subtil, spirituel energi, mellem mesteren, det vil sige Sri Partasarathi Rajagopalachari, og abhyasien (den, der praktiserer). Transmissionen kræver ikke geografisk nærvær, men spirituel kontakt. Hvad angår cleaning, efterlader vores tanker og handlinger ifølge Sahaj Marg samskaras (indtryk), der ophober sig som snavs i menneskets sind og hjerte samt hindrer det i at realisere sit potentiale for spirituel vækst. Cleaningen er en renselse af sindet, der fjerner samskaras og gør abhyasien rede til at modtage transmission. Cleaningen er det vigtigste i den daglige praksis, hvortil den yderlige meditation skal betragtes som støtte og supplement.

Selv om SRCM, som anført ovenfor, har tilknytninger til den hinduistiske tradition, lægger foreningen vægt på, at meditationen er en spirituel praksis frem for en religiøs eller terapeutisk praksis. SRCM ønsker således ikke at blive et godkendt trossamfund. Foreningen skelner skarpt mellem religion og spiritualitet, idet den mener, at religion indebærer et ydre guddommeligt princip, ritualer og dogmer, hvilket den ikke selv har. Ifølge SRCM's spirituelle lære findes det guddommelige både i kosmos og menneskets indre og er derfor ikke et rent ydre princip. Derfor anser SRCM ikke sig selv for en del af hinduismen.

Gruppens historie i lokalområdet

SRCM blev officielt stiftet i København i 1972, men Sahaj Marg-meditationen er blevet udøvet i Danmark siden slutningen af 1960'erne, bl.a. i et meditationscenter i Greve Strand. Interessen for Sahaj Marg har siden da medført, at meditationscentre er blevet etableret i Aarhus, Esbjerg, Odense og Aalborg, samt at der i 1992 blev etableret et europæisk hovedcenter, Vrads Sande Ashram, i Bryrup i Midtjylland. Meditationscentret i Aarhus åbnede i midten af 1970'erne på Pontoppidans Gade 7, men på grund af pladsmangel rykkede foreningen senere til nogle større lokaler i Fredensgade 39. I november 2011 flyttede SRCM til deres nuværende lokaler i Vestergade 41, fordi lokalerne i Fredensgade var blevet for store. Lokalerne i Vestergade deles med Life Mission og er lejet af Filosofisk Center, som ejer bygningen.

Organisation

SRCM er på landsplan godkendt og registeret som en almennyttig forening og som en NGO (Non-Governmental Organization) på verdensplan. Organisationens hovedsæde ligger i Chennai i Indien. SRCM er repræsenteret i ca. 80 lande og har omtrent 200.000 medlemmer. På landsplan har SRCM i Danmark en national bestyrelse, som varetager den organisatoriske del. Denne bestyrelse, samt to suppleanter, vælges på en generalforsamling efter indstilling fra mesteren i Indien. Lederen af det enkelte meditationscenter udpeges af den nationale bestyrelse og behøver ikke mesterens godkendelse. Mesteren i Indien er SRCM's eneste åndelige leder, og foreningen er på både lokalt og nationalt niveau forpligtet til at følge de spirituelle retningslinjer, han giver.

Der er indenfor de sidste 10 år sket en del organisatoriske ændringer indenfor SRCM, særligt på det internationale niveau. Fx har SRCM indført regionale koordinatorer, fx for regionen Europe North, som består af Skandinavien, England og Irland. Desuden har SRCM i 2010 oprettet et Global Service Team, hvor kontinentale koordinatorer er repræsenteret. Disse ændringer har endnu ikke påvirket foreningen i Aarhus væsentligt, men de håber på i fremtiden at få flere inputs fra andre lande.

Medlemmer

Indenfor SRCM findes der både brugere og medlemmer, som dog begge benævnes *abhyasier*. Abhyasi-begrebet anvendes i forhold til den spirituelle praksis, mens skellet mellem brugere og medlemmer er nødvendigt indenfor foreningens organisatoriske struktur. Som medlem betaler man medlemskontingent og har indflydelse i form af stemmeret til bestyrelsen, hvilket brugere ikke har. Medlemmerne udgør SRCM's kerne, og på landsplan findes der omkring 350 medlemmer, hvoraf ca. 30 praktiserer i Aarhus. For 10 år siden lå det lokale medlemstal på 40-50 personer. Ifølge foreningen er de primære faktorer for det faldende medlemstal, at Aarhus er en universitetsby, hvor mange bosætter sig under studiet, men derefter flytter på grund af arbejde og lignende. Nogle medlemmer har desuden valgt at benytte meditationscentret i Vrads Sande i stedet for centret i Aarhus. Størstedelen af medlemmerne er etniske danskere i alderen 45-60 år. Blandt medlemmerne er der en svag overrepræsentation af kvinder.

Majoriteten af nye medlemmer er primært kommet i kontakt med SRCM gennem deres personlige netværk, mens få andre er kommet til efter forskellige offentlige foredrag om meditation eller beslægtede emner. For at blive medlem skal man være myndig, man må ikke være misbruger af alkohol og euforiserende stoffer eller være i behandling for psykiske lidelser. Det skyldes, at meditationen er en proces, der kræver, at abhyasien er i balance med sig selv. Før medlemskabet har abhyasien normalt også haft en prøveperiode af op til et års varighed, hvor vedkommende har fået vejledning af en preceptor. SRCM har ingen regler for sine medlemmer. Det anbefales derimod at leve efter foreningens 10 maksimer, fx at være sandfærdig og taknemmelig samt at afholde sig fra kødspisning og indtagelse af alkohol, fordi begge dele tynger og sløver bevidstheden. Medlemskabet er åbent for alle, men SRCM anbefaler, at abhyasien ikke er medlem af andre meditationsgrupper, fordi disse benytter andre meditationsteknikker og har et andet fokus.

Økonomiske forhold

Alt arbejde i og for foreningen er frivilligt og ulønnet. Der hersker ingen forventninger til medlemmerne angående den frivillige arbejdskraft, og man kan godt være medlem uden at udøve frivilligt arbejde. SRCM har dog faste udgifter til fx husleje og andre arrangementer, som finansieres via medlemskontingentet på 500 kr. pr. år og frivillige donationer. SRCM modtager også en beskeden offentlig støtte fra tipsmidlerne, fordi de er en registreret velgørende forening. Foreningen har derforuden få indtægter fra cafédrift, bogsalg, seminarer og loppemarkeder i forbindelse med centret i Vrads Sande.

Religiøs/spirituel praksis

For alle, der vil udøve Sahaj Marg-meditationen, udføres der et initiationsritual. Initieringen består i, at abhyasien sidder og mediterer ca. 30 minutter i tre på hinanden følgende dage med en preceptor, som har en ledende post i organisationen. Denne intense meditation kaldet en *sitting* er til for at åbne op for transmissionen og for, at abhyasien kan blive renset. Der sker således en grundlæggende renselse kaldet cleaning på dette stadie, som er nødvendig, for at abhyasien kan få fuldt udbytte af de senere transmissioner.

I forhold til den daglige, individuelle praksis skal abhyasien ideelt set meditere én time om morgenen med fokus på det guddommelige lys i sit hjerte, der forbindes med den guddommelige kerne. Hjertet anskues i den sammenhæng som det nærmeste bindeled mellem den indre kerne og det guddommelige princip i kosmos. Formålet med morgenmeditationen er at komme væk fra sit tankemylder og regulere sansernes virksomhed på en måde, så de bringes tilbage til deres oprindelige stadie. Det vil sige, som da sanserne første gang antog den menneskelige form og stadig udgjorde en enhed med det guddommelige princip. Om eftermiddagen bør abhyasien foretage en cleaning, hvor vedkommende fokuserer på at slippe af med samskaras. Abhyasien skal her forestille sig, at disse tyngende elementer forsvinder ud gennem ryggen som røg. Endelig skal abhyasien meditere over en bøn om aftenen. Bønnen henvender sig til abhyasiens indre mester, den indre kerne, og minder vedkommende om, at det er denne mester, der arbejdes ind mod at nå.

I meditationscentrene foretages der både individ- og gruppesittinger. Disse foregår henholdsvis hver 14. dag og én gang om ugen. Til de individuelle sittinger mediterer abhyasien under vejledning af en preceptor, der agerer som mediator mellem abhyasien og mesteren i Indien. Gruppesittingerne fungerer på lignende måde, men her mediterer flere abhyasier på samme tid. Fællesaktiviteter omfatter også studiekredse, hvor medlemmerne mødes og diskuterer litteratur, fx skrifter af deres åndelige mestre. Disse møder foregår typisk i Vrads Sande om søndagen.

Meditationscentret i Aarhus er enkelt indrettet, så abhyasierne ikke forstyrres af unødvendige sanseindtryk. I lokalet står et billede af den nulevende mester, men ellers er der ingen udsmykning. Billedet har ingen betydning for meditationen, men er opstillet som erindringsmotiv for abhyasierne.

Eksterne relationer

Fordi SRCM er en registreret velgørende forening, har den på det organisatoriske niveau relationer til offentlige instanser såsom SKAT og kommunen. Hvad angår deres spirituelle lære, har de ingen eksterne øvel-

sesprogrammer, men holder informationsmøder for eventuelle interesserede hver søndag fra 10.00 til 11.00 i Vrads Sande. Tidligere har foreningen i Aarhus holdt lignende arrangementer, men disse er ophørt igen, fordi der ikke var nok fremmødte. Desuden lægger SRCM informationsfoldere ud på biblioteker. Generelt har foreningen et godt forhold til deres lokale omgivelser og nyhedsmedierne. Det er primært de lokale medier, de har været i kontakt med, fx TV 2 Østjylland og lokale aviser. Sidste gang, de var i kontakt med medierne, var for et par år siden i *Midtjyllands Avis* i forbindelse med deres café i Vrads Sande.

Hjemmeside og sociale medier

På hjemmesiden www.srcm.org kan man vælge dansk som sprog og finde information om SRCM's centre i Danmark. En ny hjemmeside er desuden under udarbejdelse: www.sahajmarg.org. SRCM er ligeledes at finde på Facebook, som internationale grupper og fanpages, og Twitter.

Forandringer

Der er især sket organisatoriske forandringer på et internationalt niveau, som endnu ikke har haft betydning for lokalgruppen i Aarhus, hvor der ikke er sket de store forandringer de sidste 10 år.

Litteratur

Chandra, Ram (1999): Hvor Virkeligheden Begynder, Valby

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Kontakt

Sri Ram Chandra Mission

Vestergade 41, 2. sal

8000 Aarhus C

Kontaktperson: Ebbe Høyrup

Tlf.: 31 25 79 90

E-mail: ebbehoyrup@gmail.com

Undersøgelsen er udført af Lise Finderup og Niels Nyegaard (tidligere af Helle Bertelsen)

Skandinavisk Yoga og Meditationsskole

Præsentation og navn

Skandinavisk Yoga og Meditationsskole – i daglig tale kaldet Yogaskolen – er en veletableret og moderne tilpasset yogaskole, der bygger på den tantriske tradition. Skolen anser sig ikke for at være en religion eller have noget religiøst islæt. Yogaskolen åbnede i 1975, og dens nuværende placering er i det hippe miljø i Vestergade, hvor den siden 1980 har ligget side om side med caféer, secondhandbutikker og kunstgallerier. På dansk grund blev Yogaskolen oprindeligt åbnet i København i 1970 af Swami Janakananda, der er født i København i 1939 med det borgerlige navn Jørgen Drejager. Janakananda var stærkt inspireret af den indiske Swami Satyananda Saraswati, af hvem han blev initieret, dvs. indviet som swami i 1969. Swami er en titel, der giver en vis status i det traditionelle indiske lærer-/præstehierarki. Forinden havde Janakananda modtaget undervisning af Satyananda i forbindelse med rejser i Indien. Denne uddannelse tog Janakananda med sig til Skandinavien, heriblandt Danmark, hvor han oprettede en række yogaskoler i bl.a. København, Hå å (Sverige), Aarhus mv. Siden grundlæggelsen har de forskellige yogaskoler i Skandinavien samarbejdet på forskellig vis, og her har skolen i Hå å i en længere periode fungeret som et fælles kursuscenter med fordybelses- og uddannelsesforløb henvendt til både yogaelever og -lærere. De skandinaviske yogaskoler bygger endvidere alle på Janakanandas grundbog *Tantrayoga og meditation i hverdagen*, som beskriver Janakanandas principper for tantrayoga og meditation med henblik på at udbrede disse blandt almindelige mennesker, der umiddelbart står udenfor traditionen. Yogaskolen understreger, at den først og fremmest er en kursusvirksomhed, der tilbyder yoga til et bredt udsnit af befolkningen. Den anser sig under ingen omstændigheder for at være en religion og føler sig ikke knyttet til nogen religioner. Skolen anerkender fuldt ud, at yoga udspringer af en specifik kulturel kontekst, nemlig den indiske, men betragter ikke denne kultur som specifikt religiøs. Skolens navn er derfor meget passende for den undervisning, skolen tilbyder. Oprindeligt menes skolen i København at have heddet *Satyan Yoga Ashram*, hvilket kan klinge mere hinduistisk og indforstået. Ved at kalde skolen et mere neutralt navn – *Skandinavisk Yoga og Meditationsskole* – rammer skolen en bred målgruppe og signalerer, at yoga er noget, alle kan gå til.

Gruppens historie i lokalområdet

Skolen i Aarhus blev etableret i 1975. De involverede ved etableringen var bl.a. Ole Smith og Swami Trimurti samt Swami Tinmudra, som varetog den første undervisning. Indtil årsskiftet 1979/80 holdt skolen til i lejede lokaler i Fredensgade, men flyttede i begyndelsen af 1980 til Vestergade, hvor fonden bag skolen

siden 1982 har ejet en del af bygningen i nr. 45. Førhen har der været op mod syv yogalærere, der alle har taget en fireårig uddannelse hos Satyananda i Indien, men i dag (som for 10 år siden) er ægteparret Gunnar og Laxmi Petersen de eneste lærere på stedet.

Organisation

Den daglige ledelse af skolen varetages af Gunnar Petersen, der har drevet skolen siden 1983. I 1987 blev hans ægtefælle, Laxmi Petersen, endvidere tilknyttet. Året forinden Gunnars tiltrædelse i 1982 blev skolen omorganiseret og blev til en selvejende fond, dvs. en selskabskonstruktion, som ligner mange andre virksomheders. Fonden har siden oprettelsen ejet en del af bygningen i Vestergade 45. I dag ejer fonden halvdelen af bygningen. Fonden har en selvsupplerende bestyrelse og er særligt involveret i de økonomiske spørgsmål angående skolens drift. Bestyrelsen skal leve op til en række fondsvedtægter, der fungerer som en slags retningslinjer for fonden. Disse skal sikre, at al aktivitet går økonomisk forsvarligt til, og at de økonomiske midler virker i en retning, der er hensigtsmæssig i forhold til fondens formål, driften af Yogaskolen.

Medlemmer

Skolen har en række forskellige tilbud om undervisning, der naturligt deler eleverne eller kursisterne, som de også kaldes, op i forskellige grupper efter niveau, alder og engagement. Således tilbydes yoga, afspænding og meditation til henholdsvis begyndere og øvede, mindfulness/meditation for begyndere og øvede samt gravidyoga og yoga efter fødsel. Desuden udbydes senioryoga samt weekendhold med tilbud om tarm- og næseskylning. Det eneste, der kræves af eleverne, er, at de betaler, opfører sig ordentligt på skolen og ikke ryger indendørs på skolens område. De fleste hold udbydes tirsdag til torsdag i eftermiddags- og aftentimerne, og når man køber et kursus, gælder det for to ugentlige lektioner i otte uger. Normalprisen herfor er 795 kr., mens det koster 675 kr. for studerende og arbejdsledige. Særlige hold som tarm- og næseskylning samt yogaferier foregår ofte i weekenden og købes separat. Til de særligt engagerede arrangeres der ydermere fordybelseskurser af op til tre måneders varighed, ofte i Håå. For nylig har skolen endvidere genoptaget at arrangere de såkaldte chakra-weekends, der kræver, at man har opøvet et vist niveau i udførelsen af yoga. Her er der tid til at forfine teknikkerne og at gå i dybden med kroppens syv energifelter, der kaldes chakraer. Netop fordybelse og forfinelse er kvaliteter, som skolen generelt vægter højt og slår sig op på at kunne levere med mange års erfaring og uddannelse bag sig. Yogaskolen er nemlig i skarp konkurrence, da mange fitnesscentre og nye undervisningscentre udbyder yogahold af varierende art og kvalitet.

Nogle af disse formodes af yogaskolen generelt at være mindre dybdegående, da skolen oplever, at det er blevet overordentligt populært med diverse former for yoga gennem de senere år. Fx er mindfulness blevet det nye 'buzzword', og denne konkurrence og øgede interesse kan yogaskolen tydeligt mærke. Det betyder, at skolen nu også udbyder kurser i mindfulness. Skolen lægger som nævnt vægt på, at alle skal kunne deltage på lige fod, og vægter derfor heller ikke muligheden for at blive initieret som swami specielt højt, og ingen af de to fuldtidslærere er initieret som swami. Sammensætningen af eleverne varierer løbende, men langt hovedparten er etniske danskere, indimellem er der nordmænd/svenskere eller en enkelt inder på holdet. Derfor tales der næsten altid dansk i undervisningen, i enkelte tilfælde med inddragelse af hinduistiske termer som fx begrebet chakra. Op mod 90 % er kvinder, hvilket særligt ses undervisningen i mindfulness, der af skolen formodes at appellere mere til kvinder end til mænd. Eleverne kommer fra Storaarhus, og skolen formoder at have elever fra eksempelvis Hadsten, Hinnerup, Randers og lignende byer omkring Aarhus. Langt de fleste elever har deres gang på skolen til de ugentlige lektioner, men ved meget sjældne lejligheder har nogle få stillet op som frivillige til eksempelvis at male yogalokaler en weekend. Dette er dog ikke sket indenfor de sidste 10 år.

Økonomiske forhold

Yogaskolen er konstrueret som en fond, bag hvilken der sidder en bestyrelse, som særligt varetager de økonomiske anliggender i overensstemmelse med fondsvedtægterne. Skolen er totalt økonomisk uafhængig af sine skandinaviske samarbejdspartnere og drives primært i kraft af elevbetalinger til kurserne. To-tre gange i sin levetid har skolen modtaget donationer på ca. 20.000-25.000 kr., men dette er ikke sket indenfor de sidste 10 år. Tidligere er en del af skolens kurser blevet udbudt gennem aftenskolen (FOF, Aarhus), der modtager offentlig støtte, hvorfor skolen indirekte har fået støtte ad denne vej. Denne ordning er dog efterhånden udfaset, og dette finder ikke sted i dag. Skolen har en årlig kontakt med skattevæsenet, ligesom de har en revisor tilknyttet. Skolens økonomi virker stabil, idet skolen er veletableret og har haft et stabilt antal elever siden starten af 80'erne. Desuden holdes lønudgifterne nede, idet ægteparret selv varetager al undervisningen.

Religiøs/spirituel praksis

Skolen tilbyder undervisning, der bygger på den tantriske kriya-yoga. Denne tradition og praksis var indtil for et par generationer siden esoterisk, dvs. hemmelig for ikke-indviede. Janakanandas lærer Swami Satya-

nanda Saraswati gjorde som én af de første yogier op med denne hemmeligholdelse, og det var i forlængelse heraf Janakanandas projekt at udbrede denne ældgamle videnstradition, bl.a. gennem etableringen af Skandinavisk Yoga og Meditationsskole. Janakananda har på denne måde forsøgt at frigøre traditionen fra dens hinduistiske udspring – en tilgang, som stadig danner grundlag for skolens praksis. Tantra opfattes som en tradition, der ikke er betinget af tid og sted, men som arbejder universelt med krop og sind. Derfor opfatter skolen ikke sin praksis som religiøs, men vedkender sig dog at have et særligt kulturelt udspring, som er Indien. Det er imidlertid væsentligt for skolen, at traditionen i ganske bred forstand er levende og derfor foranderlig og tilpasningsdygtig overfor moderne tider og mennesker. De arbejder med en almen tilgang til yoga som en måde at disciplinere kroppen på og holde den sund, smidig og i vigør. Yoga er en fordybende praksis, der virker stimulerende og afstressende på krop og sind, og hvor alle er velkomne og kan være med. Skolen lægger vægt på, at eleverne selv skal handle og gøre sig erfaringer med yoga, der er et middel til at skabe balance i krop såvel som sjæl. Idet yogaen også arbejder med det mentale plan, vedkender Yogaskolen sig, at yoga rummer spirituelle elementer, som man kan forfine og videreudvikle gennem den kropslige praksis. Skolen henviser til, at 'yoga' oprindeligt betyder 'åg', hvilket indikerer, at yoga kan være et tværkulturelt instrument til at bringe balance i krop og sind. I alle timer på Yogaskolen udføres en række varierende fysiske øvelser, som styrker kroppens muskulatur, blodgennemstrømning, balance og smidighed. Endvidere præsenteres forskellige åndedrætsøvelser, afspændingsøvelser og forskellige mentale teknikker, særligt i mindfulnesstimerne. Her anvendes undertiden stearinlys som meditationsobjekt og i sjældne tilfælde røgelsespinde, ofte ved tarmskylning. På et begynderhold begynder man ofte med den populære 'solhilsen' og en række trekantsøvelser, der fører kroppen rundt i dens yderpositioner. På fortsætterhold går man mere i dybden og lærer sværere fysiske øvelser. Lærerne forsøger at udfordre alle elever og går gerne rundt blandt eleverne og hjælper dem til at udføre øvelsen korrekt eller nå dybere ned i et stræk. Lokalet, hvor undervisningen foregår, er udsmykket med forskellige symboler eller karakteristiske farver, eksempelvis er alle yogamåtter i orange farve, som man kender fra hinduistiske og buddhistiske munke. Væggene er malet i blå kontrastfarve og smykket med et stort billede, hvor man bl.a. ser en sol, en lotusblomst, de fire floder, et bjerg og et kors. Læreren har derudover indtil for 10 år siden altid gået i orange tøj. Yogaskolen respekterer altså den tantriske tradition, som undervisningen bygger på, samtidig med at den tilpasser sig de nye tider og de moderne menneskers behov for fordybelse og afspænding i en til tider hektisk hverdag.

Eksterne relationer

Alle lærere på de skandinaviske yogaskoler har taget samme fireårige uddannelse hos Satyananda i Indien, hvilket er grundlag for deres samarbejde og kendskab til hinanden. Indimellem tager lærerne stadig på efteruddannelse og fordybelseskurser sammen i Håå. Derudover er der ingen særlige grupper, som Yogaskolen føler sig beslægtet med, heller ikke andre yogaskoler i Aarhus. De har et problemfrit forhold til skattevæsenet og nyhedsmedierne, hvor de kun en enkelt gang har fået en negativ omtale. Skoleleder Gunnar Petersen har ved sjældne lejligheder holdt foredrag, eksempelvis på et kursus om yogafilosofi på religionsvidenskab, Aarhus Universitet.

Hjemmeside og sociale medier

Skolen har øget brugen af deres hjemmeside på internettet, hvor man kan læse om skolen og dens lærere. Her kan man også tilmelde sig hold og betale online. De har stadig ugentlige annoncer i *Århus Onsdag*, men det formodes, at de fleste nye elever får kendskab til skolen via internet samt tidligere elever, som fortæller om skolen og dens undervisning. Indimellem har skolen kontakt til dagspressen, da der i samfundet er en stigende interesse for yoga og de sundhedsmæssige fordele, som man finder stadig mere videnskabelig dokumentation for.

Forandringer

Elevantallet er stadig temmelig stabilt, og skolen er organiseret på samme måde og holder til i samme lokaler. Der har hverken været ansættelser eller fyringer, og skolen ledes stadig af Gunnar Petersen. Der gøres i stigende grad brug af internettet, og forandringer i det omkringliggende samfund kan Yogaskolen tydeligt mærke. Yoga er generelt blevet meget populært, måske som en del af en større bølge af økologi og helse, der sætter fokus på sundhed, velvære og nærvær, og udviklingen kan ses i lyset heraf. Mindfulness er tidens nye buzzword, og begreber som 'slowfood' og 'mindful eating' høres ofte, ligesom økologi og den alternative behandling har fået en opblomstring. Denne bølge har både skabt konkurrence for Yogaskolen og en øget opmærksomhed, men alt i alt har denne ikke betydet noget for yogaskolens organisering, elevantal, praksis eller økonomiske forhold. Dog er mindfulnesskurser ikke noget, skolen udbød for 10 år siden.

Litteratur

Janankananda, Swami (1975): Yoga og meditation i min hverdag, Lynge

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Undersøgelsen er udført af Clara Uhd Nielsen og Stine Møgelbjerg Johansen (tidligere af Kirsten Hørning)

Transcendental meditation

Navn og præsentation

Transcendental Meditation (TM) blev grundlagt i 1957 af den indiske guru Maharishi Mahesh Yogi og er i dag en verdensomspændende bevægelse. Transcendental meditation er en enkel og afslappet mental teknik, der udøves to gange om dagen i 15-20 minutter. Teknikken giver det aktive sind mulighed for at falde til ro og erfare sin egen inderste natur, en tilstand af ren bevidsthed eller væren, en slags bevidsthedens grundtilstand.

Maharishi selv har udtalt, at ”TM styrker sindet og udvider bevidstheden, det gør den på en så systematisk måde, at den er blevet en videnskab. Det, jeg underviser i, er ikke en religion, men en videnskab, Videnskaben om Kreativ Intelligens”.

TM anser sig ikke som en religion. I stedet lægges der indenfor TM vægt på, at teknikken er orienteret mod individet selv og kan måles videnskabeligt. TM betegner derfor sig selv som en slags bevidsthedsteknologi eller ”science of consciousness”. Bevægelsen henviser dog til den vediske tradition, som også den hinduistiske tradition gør det, og anfører, at TM’s meditationspraksis er den oprindelige, fundet i vedaerne, og altså en praksis, der kan føres flere tusind år tilbage i tiden.

Ifølge denne artikels informant er den almindelige forståelse af religion i vores samfund forbundet med særlige kristne dogmer, som TM som sådan ikke kan stå inde for. Men hvis man bruger ordet religion i dets oprindelige betydning, nemlig ”at binde tilbage”, kan bevægelsen godt acceptere at blive kategoriseret som religion. TM binder nemlig tilbage til en grundtilstand i bevidstheden, til et område af ren kreativ intelligens eller ren bevidsthed. Dette sker i meditationen ved hjælp af et mantra, der bruges som redskab til, at sindet kan finde ro. Erfaringen af ren bevidsthed kan glimtvis opleves i meditationen som et øjeblik uden tanker eller indhold i bevidstheden. Denne erfaring er almenmenneskelig og derfor central i alle religioner. TM præsenterer blot en systematisk måde at opnå denne erfaring på. Ifølge TM fremmer denne erfaring sundhed, reducerer stress, giver livsglæde og større kreativitet for individet. Meditationens positive indflydelse kan også være med til at gøre verden til et bedre sted. Og dens virkning er derfor ikke begrænset til individet. Hvis en bestemt procentdel af verdens befolkning mediterer samtidig, og med samme mål, vil transcendental meditation kunne reducere vold, krig og sygdomme. Denne effekt kaldes Maharishi-effekten, og der er siden 1974 blevet foretaget en række undersøgelser, især af TM’s egne universiteter i Iowa, USA, og i

Holland af meditationens og Maharishi-effektens virkning på den enkeltes fysiske og psykiske helbredstilstand samt af påvirkningen af samfundet.

Gruppens historie i lokalområdet

TM kom til Aarhus i 70'erne. På denne tid var der stor opmærksomhed omkring TM, og der blev oprettet et center på Søndergade på Strøget. I 1999 flyttede centret til Dannebrogsgade. Centret lukkede i efteråret 2004 på grund af et manglende økonomisk grundlag. Siden 80'erne er interessen for TM langsomt dalet, og der har hverken været den fornødne økonomi eller aktivitet nok til at opretholde et center i Aarhus.

Organisation

TM er ikke organiseret lokalt. Det er en nationalt organiseret forening med Bjarne Landsfeldt som national leder. Han og en bestyrelse står for den daglige ledelse af TM. Organisationen er først og fremmest en international organisation med centre verden rundt. Den øverste leder af organisationen er i dag Maharaja Nader Raam, en libanesisk neuropsykolog, der i mange år forskede på TM's universitet MERU i Holland. I 2000 blev Nader som den første udnævnt til øverste hersker af Maharishis globale land af verdensfred (Global Country of Worldpeace). I 2008 blev han af Maharishi udpeget til hans efterfølger. Nader bor i dag i Maharishis vediske by i Iowa, USA. Han lever tilbagetrukket og kommunikerer med omverdenen samt træffer beslutninger vedrørende den internationale TM-bevægelse gennem et råd. Rådet består af 13 ministre og 27 såkaldte raja'er. Raja betyder "konge", og man er udnævnt til konge over stilheden. Bjarne Landsfeldt er udover at være raja for Danmark også raja i en lang række baltiske lande og i Rusland. TM's hovedkvarter ligger i dag i Holland.

Medlemmer

TM-foreningens medlemmer kaldes for mediterende. For at blive mediterende skal man gennemgå et kursus, som i alt består af syv trin. Når man har lært teknikken, bliver man medlem af TM, og herefter kan de enkelte medlemmers tilhørsforhold variere meget. I Aarhus, hvor der intet center er, udføres meditationen privat og individuelt. Derfor er det svært at sige, hvor mange der fortsætter med meditationen efter kurset. Der udkommer et digitalt nyhedsblad tre-fire gange årligt. For at modtage nyhedsbladet skal man betale et kontingent på 200 kr., og man kan herefter kalde sig støttemedlem.

Mens der er nogle, der vælger at holde meditationen på et rent privat niveau, findes der også mediterende, der ønsker at engagere sig mere i TM. Til disse findes det såkaldte TM Sidhi-program, et videregående program, der intensiverer meditationen. Sidhi-programmet blev udviklet af Maharishi i 1975. Programmet

baserer sig på Pantanjalis yoga-sutras og er udviklet for at give større effekt af meditation for den enkelte, men også kollektivt gennem Maharishi-effekten. Alle undervisere i transcendental meditation har taget TM Sidhi-programmet og kan herefter kalde sig for sidha. TM anslår at ca. fem millioner mennesker verden over har lært transcendental meditation.

Økonomiske forhold

TM får primært sine indtægter fra kurser, personlige donationer og ejendomshandel. Et grundkursus i transcendental meditation koster 6.900 kr. Vil man uddanne sig yderligere, koster det ekstra. Udover grundkurser tilbyder TM også ekstra weekend- eller ugekurser, som er længerevarende meditationskurser. Da Maharishi Mahesh også har ladet sig inspirere af andre områder af den vediske tradition, tilbydes også kurser i Ayur-vedisk medicin, som bygger på Ayur-vedaens holistiske og helbredstekniske menneskesyn. Men også kurser i boligindretning tilbydes. Her undervises på baggrund af Strāpatava-veda, en gammel indisk viden om byplanlægning, arkitektur, design og boligindretning, som sigter mod at bygge efter specifikke verdenshjørneprincipper, hvorved der skabes harmoni og balance i boligen, byen osv.

Hvis man underviser i TM, er man forpligtet til at give en del af sin indtægt til organisationen. Hvor meget af indtjeningen der gives videre, varierer alt efter tilhørsforhold til organisationen. En deltidslærer giver eksempelvis mindre videre til organisationen end en fuldtidslærer. Udover de kurser, som udbydes privat af TM-lærere rundt om i landet, tilbyder Rørvig Folkehøjskole kurser i TM. Det er herfra, den danske TM-forening primært får sine indtægter i dag.

Religiøs/spirituel praksis

TM er en enkel, mental teknik, man anvender en-to gange dagligt i ca. 20 minutter. Målet er ikke at kontrollere sindet, men at få det til at falde til ro af sig selv. Når man skal lære TM, skal man gennemgå en initiering. Den udføres af en TM-lærer, foregår på sanskrit og minder om en indisk puja. Ritualet indeholder ofte en form for ofring. Hos TM medbringer den, der skal initieres, frugter og blomster, de anses som en gave til traditionen, og et hvidt stykke stof som symbol på den rene bevidsthed, man ønsker at opnå, og begyndelsen til noget nyt. Ved ceremonien tildeles den, der skal initieres, et personligt mantra, der skal bruges til den daglige meditation. Det er det vigtigste redskab til at nå til området af ren bevidsthed. Når man mediterer, falder sindet til ro, og når sindet falder til ro, falder kroppen til ro, da sind og krop er tæt forbundne. Det oplever man i meditationen, som at der er færre tanker, og man vil herefter tænke klarere og mere fokuseret. Kropsligt bliver åndedrættet langsommere, og man føler sig afslappet. For sidha'erne er medita-

tionen mere omfattende og dybdegående. Af den grund generer de også større positiv energi, og derfor er det også ofte sidha-uddannede, der mødes og mediterer sammen, når Maharishi-effekten skal have stor gennemslagskraft.

Eksterne relationer

TM har ingen eksterne relationer til andre spirituelle grupper.

Hjemmeside og sociale medier

Transcendental Meditation er meget aktiv på internettet. Der findes utallige sider, både danske og udenlandske. De er også at finde på Facebook, på: https://www.facebook.com/#!/TMmeditation, en internationalt orienteret side med over 79.000 medlemmer. Før i tiden annoncerede TM's danske forening meget i avisen for på den måde at tiltrække eventuelt interesserede. Men i dag foregår den aktivitet næsten udelukkende over nettet.

Forandringer

I løbet af de sidste 10 år er der sket store økonomiske og strukturelle forandringer i TM, både nationalt og internationalt. Noget af det, der har haft størst betydning for TM globalt set, er, at Maharishi døde i 2008. Før sin død indledte Maharishi en større omstrukturering i den øverste ledelse. Det betyder i dag, at ledelsen er struktureret således, at organisationen styres af den øverste leder Maharaja Nader Raam, som støttes af et råd på 13 ministre og 27 raja'er. Siden sidst har man også sat prisen på et grundkursus i meditationsteknik ned fra 15.000 kr. til 6.900 kr. Men til gengæld er den procentdel af TM-lærernes indtægt, der sendes videre til hovedkontoret i Holland, steget siden 2007.

Nationalt er der også sket nogle væsentlige økonomiske ændringer. Den danske TM-forening har tidligere haft indtægter fra udlejning af lokaler til Rørvig Højskole, der har TM på programmet. I dag er bygningerne ved at blive solgt, og TM-foreningen har ikke længere indtægter herfra. TM har dog stadig indtægter fra kurserne på højskolen. I dag er det TM-foreningens største indtægt i Danmark. Hvor mange procent af indtægterne fra kurserne, der bliver sendt videre til hovedkvarteret i Holland, vil TM ikke oplyse om. Som tidligere nævnt har TM nedlagt centret i Aarhus på grund af manglende økonomisk grundlag og faldende aktivitet. I dag er alle de centre, TM tidligere har haft i Danmark, lukket ned. Tilbage er Maharishis Vediske Kursuscenter ved Silkeborg, som også er Raja Bjarnes personlige bolig.

Kontakt

Gå til hjemmesiden, da der i skrivende stund ikke er valgt en bestemt kontaktperson.

Litteratur

Maharishi Mahesh Yogi (1972): Livskunst og Transcendental meditation, International SRCM Publications

Pade, Mikkel (1999): Nye religiøse bevægelser i Danmark, Gyldendal

Rothstein, Mikael (1997): Gud er blå, Gyldendal

Rothstein, Mikael (2001): Gud er (stadig) blå, Gyldendal

Undersøgelsen er udført af Stine Møgelbjerg Johansen og Clara Uhd Nielsen (tidligere af Sine Bækgaard Madsen)

6. Nye spirituelle og religiøse grupper i Aarhus

Antroposofisk Selskab Aarhus

Bahá í i Aarhus

Bruno Grönings Vennekreds

Center for Levende Visdom

Den Gyldne Cirkel

Den Gyldne Portal

Falun Gong

Jara

Kristen Videnskab

Kristensamfundet

Liberal Katolsk Kirke

Lyset

Martinus Kosmologi

Satanisk Forum

Scientologi

Sirius Center

Summit Lighthouse

Aarhus Blótlaug

Nye spirituelle og religiøse grupper i Aarhus

Af Lars Ahlin

Dette er en kategori, hvor de grupper, som det ikke er muligt at henføre til de tidligere præsenterede kategorier, er indføjet. De grupper, der skal præsenteres, er således hverken kristne, muslimske, buddhistiske, hinduistiske eller fra det mellemøstlige område.

Som helhed har de forskellige grupper primært denne negative definition til fælles. Hvad de *ikke* er. Det er dog muligt at påvise nogle fælles sociologisk begrundede kendetegn, som flertallet deler. De er forholdsvis nye i Danmark, den ældste, foreningen *Lyset*, blev etableret i Aarhus i 1913, men flertallet har set dagens lys indenfor de seneste 25-30 år. Den senest etablerede er *Jara-heksene* (2011). De er også alle kommet til Danmark fra udlandet (med undtagelse af *Martinus Kosmologi* og de nyhedenske grupper). De afviger alle fra den traditionelle religion i Danmark (selv om nogle af dem selv betragter sig som tilhørende kristendommen, såsom *Kristensamfundet* og *Liberal Katolsk Kirke*) og har været betragtet med mere eller mindre mistro af flertallet af befolkningen (dette er i høj grad tilfældet med *Scientologi*).

Etablering i Aarhus

Disse fællestræk deler de dog med alle enkeltgrupper, som er kategoriseret enten som hinduistiske eller som buddhistiske (med undtagelse af den buddhistiske forening *Quang Huong*, hvor de tilknyttede ikke er etniske danskere, men etniske vietnamesere). Også *Jehovas Vidner* og *Mormonkirken* har disse kendetegn, med undtagelse af alderskriteriet, da de blev etableret her allerede i det 19. århundrede. De bliver derfor præsenteret sammen med de kristne grupper, da de er direkte kristent inspirerede. I det følgende vil, i forhold til etableringstidspunkt i Aarhus, alle øvrige grupper med de nævnte sociologiske karakteristika blive præsenteret som en enhed. Alle disse grupper kan gives den samlede betegnelse ”nye religiøse bevægelser”. I redegørelsen for etableringstidspunkt herunder vil de tre største grupperinger: teosofisk inspirerede, hinduistisk inspirerede og buddhistisk inspirerede, være markeret på særlig måde.

Pionererne

Frem til 1968 etableredes kun et lille antal af stadigvæk aktive grupper. Den første er den spiritistiske forening *Mod Lyset*.

Mod Lyset / Lyset	1913/1995
Kristen Videnskab	1936
Antroposofisk Selskab	1955
Kristensamfundet	1968

***Spiritisme** er generelt en tro på åndens overlevelse efter døden og en tro på, at det er muligt at få kontakt med de afdøde.*

Kristen Videnskab *(Christian Science), stiftet 1879 af Mary Baker Eddy. Målet for bevægelsen er at genindføre den oprindelige kristendom og at videregive en åndelig helbredelsesmetode som praktiseret af Jesus. Eddys bog* Science and Health *(1875) udgør sammen med Bibelen de centrale religiøse tekster.*

Helena Blavatsky grundlagde sammen med andre ***Teosofisk Selskab*** *i New York i 1875. Blavatsky kombinerede østlige religiøse traditioner med vestlige esoteriske lærer. Herigennem skabte hun, hvad hun benævner Den Evige Religion (the Perennial Religion). De tre grundlæggende antagelser, der kommer til udtryk i hendes bog* The Secret Doctrine *(1888) er: 1. Der findes en evig, uforanderlig og allestedsnærværende virkelighed, som ånd og materie er supplerende aspekter af. 2. Der findes en universel lov om cyklisk forandring. 3. Alle sjæle er identiske med den universelle oversjæl, som selv er et aspekt af den ukendte virkelighed.*

Derefter kom den amerikanske bevægelse *Kristen Videnskab* og de første med teosofisk oprindelse, det af Rudolf Steiner grundlagte *Antroposofisk Selskab* og selskabets eksplicit religiøse gren *Kristensamfundet*.

Inspiration fra Østen i 1970'erne

I 1970'erne etableredes ikke så mange nye grupper (fire), men alligevel lige så mange som i de foregående 55 år. To af disse var hinduistisk inspirerede, *Transcendental Meditation* og *Skandinavisk Yoga og Meditationsskole*. I øvrigt kom den amerikanske *Scientologi* og *Bahá'í*, der oprindeligt stammer fra Iran.

Transcendental Meditation	1971
Bahá'í Aarhus	1972
Skandinavisk Yoga og Meditationsskole	1975
Scientologi Kirken Jylland	1979

Scientologi *etableredes 1952 af L. Ron Hubbard (1911-1986) som efterfølger til hans tidligere selvhjælpssystem Dianetics. Ifølge bevægelsen er mennesket et udødeligt væsen, der har glemt sin sande natur, som det kan nå frem til gennem en særlig teknik, auditering.*

Bahá'í *er en monoteistisk religion, der understreger menneskehedens åndelige enhed.*

Større mangfoldighed

I 1980'erne blev billedet væsentligt mere diversificeret. Yderligere tre hindugrupper og ikke mindre end tre teosofiske grupper ser dagens lys i Aarhus. Den første teosofiske gruppe i Aarhus er Teosofisk Forening, som i 2007 skiftede navn til *Center for Levende Visdom* (nedlagt ved udgangen af 2012). Nogle år senere kommer *Liberal Katolsk Kirke* (på daværende tidspunkt under navnet Den Frie Universelle Kirke), og i 1987 kommer yderligere en, Summit Lighthouse, der forsvandt fra Aarhus allerede året derefter for at atter etableres 1996. De tre hinduistiske grupper var *Sathya Sai Baba*, *ISKCON* og *Sri Ram Chandra Mission*. Det er

også i dette decennium, at den første buddhistiske gruppe, *Karma Kadjy Skolen*, og den eneste gruppe i byen med dansk oprindelse, *Martinus Kosmologi*, kommer.

Sathya Sai Baba Aarhus	1980
Center for Levende Visdom	1982
ISKCON (Hare Krishna)	1985
Martinus Kosmologi	1985
Sri Ram Chandra Mission	1985
Liberal Katolsk Kirke	1986
Karma Kadjy Skolen	1987
Summit Lighthouse	1987

Martinus Thomsen *(1890-1981) var en dansk mystiker, der skrev* Livets bog *(eller* Det tredje testamente*). Dette danner grundlag for Martinus' kosmologi. Centralt i denne er, at alle væsener har mange liv, og formålet er at opnå stadig højere bevidsthedsformer.*

I 1990'erne kommer der flere nye grupper, og mønsteret er omtrent som det foregående decennium. Der kommer både flere buddhistiske, hinduistiske og teosofiske grupper. Den nye buddhistiske er Soka Gakkai, og de to nye hinduistiske er Kundalini Netværket og Brahma Kumaris. Desuden kommer nu også Bruno Grönings Vennekreds.

Soka Gakkai	1990
Kundalini Netværket	1992
Den Gyldne Cirkel	1994
Brahma Kumaris	1999
Bruno Grönings Vennekreds	1999
Isikaja Hekseloge	1999

Bruno Gröning *(1906-1959) var en tysk mystiker, der lærte andre om helbredelse gennem tro på en højere kraft.*

2000'erne – et årti med mange forandringer

Efter årtusindskiftet sker der meget på dette felt. Nu introduceres nyhedenskaben i Aarhus. Allerede 1999 etableres den nu nedlagte Isikaja Hekseloge, og året derefter grundlægges *Aarhus Blótlaug*. Derudover etableres i 2011 den lille gruppe *Jara-heksene*. Med stor sandsynlighed findes der flere mindre heksegrupper.

Nyhedenskab *er en paraplyterm, der refererer til en mængde grupperinger, der genopliver førkristen europæisk religion. Det kan handle om keltisk, germansk og norrøn religion men også om shamanisme, gudindedyrkelse, mysteriekult og hekseforestillinger.*

Falun Gong	2000
Aarhus Blótlaug	2000
Crimson Circle	2002
Satanisk Forum, Aarhus	*2002*
Sirius Center	2002
Dharma Center Norbu Ling	2002
Ashtanga Yoga Shala	2003
Den Gyldne Portal	2003
Amma-Danmark	2006
Deeksha-gruppen i Aarhus	2006
Århus Zendo	2007
Rangjung Yeshe Aarhus	2009
Øsal Ling	2010
Osho Dynamic Meditation	2011
Jara-heksene i Aarhus	2011

Der sker også forandringer indenfor det teosofiske miljø. Den nu nedlagte Crimson Circle etableres 2002, og samme år kommer *Sirius Center*, der er udbrydere fra *Den Gyldne Cirkel*. Året derefter, 2003, etableres *Den Gyldne Portal*, der nu er nedlagt. Ikke mindre end fire hinduistisk inspirerede grupper etableres, nemlig *Ashtanga Yoga Shala*, *Amma-Danmark*, *Deesha-gruppen* og *Osho Dynamic Meditation*. På samme tid kommer der tre nye buddhistiske grupper: *Århus Zendo*, *Rangjung Yeshe* og Dharma Center Norbu Ling (2010 erstattet af *Øsal Ling*). Desuden etableres nu *Falun Gong* og den sataniske gruppe Eclipse (knyttet til Satanisk Forum), der dog ophørte 2005.

***Satanisk Forum** repræsenterer en ateistisk satanisme. Man tror ikke på Satan som en overnaturlig skabning, men som et symbol på menneskets naturlige instinkter.*

***Falun Gong** praktiserer en særlig form for qigong. Den opfattes her som en spirituel øvelse, der menes at kunne helbrede og give indre ro.*

Af ovenstående burde det stå helt klart, at hvis der er tale om *nye* religiøse/spirituelle grupper, så burde de buddhistiske grupper betragtes som en del af denne kategori. Alle disse er kommet til Aarhus indenfor de seneste 25 år. Det samme gælder i store træk også de hinduistiske, selv om nogle af dem blev etableret allerede i 1970'erne. Grupperne præsenteret i det følgende skulle derfor hellere benævnes *"nye religiøse/spirituelle grupper uden direkte forbindelse med verdensreligionerne"*. Fællesnævneren er derfor, at de er *etableret efter århundredeskiftet 1800/1900, og at de IKKE er direkte knyttet til nogen verdensreligion*. De har ikke noget fælles trosgrundlag, selv om det også er muligt at finde to grupperinger med beslægtede grupper, de teosofisk inspirerede og de nyhedenske. De øvrige grupper har meget forskellige baggrunde med hensyn til trosforestillinger.

Sociologisk er det dog muligt at finde et antal fællestræk hos disse "nye religiøse/spirituelle grupper uden direkte forbindelse med verdensreligionerne" (som de dog deler med de buddhistiske og hinduistiske grupper).

Karakteristiske træk

Indledningsvis kan konstateres, at de tilknyttede er etniske danskere, og i de fleste tilfælde er majoriteten kvinder. Her bruges begrebet "tilknyttede", fordi disse grupper generelt kendetegnes ved at være meget "løse" i deres struktur, idet de hverken har klare optagelseskrav eller eksplicitte krav til den enkelte, der har sin gang i gruppen. En fællesbetegnelse som "tilknyttet" betegner derfor alle, der på en eller anden måde er bruger, besøgende eller har et mere fast tilhørsforhold. Samtidig skal man være klar over, at graden af tilknytning kan være meget forskellig, både fra gruppe til gruppe og internt i de enkelte grupper.

Åbenheden, eller manglen på strikse regler, bliver også tydelig, når grupperne bliver spurgt, om det er acceptabelt at være knyttet til andre religiøse/spirituelle grupper samtidigt med tilknytningen til den aktuelle gruppe. Dette ses slet ikke som et problem, heller ikke for de grupper, som er godkendt som trossamfund, eller som ser sig som del af en religion.

Den flydende karakter bliver endnu mere tydelig, når man ser på krav for at blive tilknyttet gruppen eller de krav, som stilles til den enkelte, når vedkommende er blevet tilknyttet. En formulering, der i flere grupper bliver brugt eksplicit i denne sammenhæng, er, at "det er op til den enkelte" (*Antroposofisk Selskab, Den Gyldne Cirkel, Center for Levende Visdom, Bruno Grönings Vennekreds, Falun Gong* og *Martinus Kosmologi*).

Flertallet betragter sig *ikke* som religion eller del af en religion. Undtagelser er *Liberal Katolsk Kirke* og *Scientologi*, hvis bevæggrunde dog er meget forskellige. Grunden for førstnævnte er, at man med selvfølgelighed ser sig som del af kristendommen, og for sidstnævnte, at de anser det at være anerkendt som religion som forudsætningen for, at de kan blive en mere integreret del af samfundet.

Generelt ser man sig dog ikke som religion. Fælles i argumentationen for denne holdning er måden, man definerer "religion". Det er meget tydeligt, at den skabelon, man bruger, er kristendommen. Det fremkommer enten gennem en direkte henvisning dertil eller ved, at man understreger, at man ikke selv har nogen dogmer, nogen absolut tro, nogen ritualer eller et fasttømret gudsbegreb, men at dette tværtimod er noget, man tager afstand fra. Dette er tilfældet, helt uafhængigt af hvilken trosmæssig baggrund man har.

Men hvis man ikke ønsker at betegne sig som religion, hvordan ønsker man da at beskrive sig selv? Det kan være som *spiritistisk forening* (Lyset), *livsstil* (Jara-heksene), *verdensanskuelse* (Aarhus Blótlaug), *spirituel græsrodsbevægelse* (Sirius Center), *spirituelt fællesskab* (Center for Levende Visdom), *interessefællesskab* (Martinus Kosmologi) eller *spirituel gruppe* (Falun Gong).

Yderligere et fælles kendetegn er, at en særlig praksis er meget udbredt hos disse grupper, nemlig meditation. Dette står centralt i alle de teosofiske grupper. Blandt de øvrige grupper finder man meditation hos *Lyset*, *Falun Gong* og i *Bruno Grönings Vennekreds* (skønt det i sidste tilfælde ikke benævnes meditation).

Fremgang, tilbagegang og stagnation

Den ældste gruppe, den spiritistiske forening *Lyset*, er også den, som i løbet af de seneste 10 år har været mest fremgangsrig. 10 år tilbage havde man 25 medlemmer, hvilket voksede til 80, og i 2011 var det omtrent 50. Denne øgning af antal tilknyttede, kan henføres til flere populære fjernsynsprogrammer som *På*

den anden side og *Den sjette sans*. Medlemstallet er dog en mangelfuld indikation på gruppens popularitet, da der kan være op til 125 besøgende til deres møder.
En gruppe i vækst kan man ikke kalde den næstældste gruppe, *Kristen Videnskab* (Christian Science), der kom til Aarhus 1936. Her må man dog ikke oplyse antal tilknyttede, men man siger, at det har været uforandret de seneste 10 år, og at der endvidere er mellem fem og ti til de religiøse møder.

Andre ældre grupper er *Antroposofisk Selskab* og dets eksplicit religiøse gren *Kristensamfundet*. Disse to grupperinger har tilsyneladende problemer i dag. I begge tilfælde rapporterer man et faldende antal tilknyttede. I den forrige undersøgelse rapporterede selskabet, at man havde 200 medlemmer, mens man i dag siger at medlemstallet er under 100. Således en dramatisk mindskning, og det er heller ikke kun faldende medlemstal, der er problemet, men også at de tilbageværende bliver stadig ældre. I Antroposofisk Selskab siges gennemsnitsalderen at være 60 år, og i Kristensamfundet siger man, at man "snart vil være en pensionistforening".

Endnu en tidligt etableret gruppe er *Scientologi*, der blev introduceret i byen 1979 efter at have været i Danmark under 10 år. Medlemstallene er noget usikre, men man siger, at der ikke er sket den store forandring i løbet af de seneste 10 år, og det skønnes, at antallet af aktive medlemmer er omtrent 100 som det højeste.

De teosofiske grupper, der stadig er virksomme, havde totalt omtrent 150 mere eller mindre tæt tilknyttede, da den seneste undersøgelse blev lavet. Samtlige rapporterede et faldende antal i løbet af de seneste 10 år. Aldersprofilen ligger i den høje ende, om end der er store forskelle. Med undtagelse af *Sirius Center* er der en tydelig overvægt af kvinder.

Kort efter den seneste undersøgelse skete der en radikal forandring. *Center for Levende Visdom*, den første teosofiske forening i Aarhus, der blev startet 1982 under navnet Teosofisk Forening Aarhus, indstillede sin virksomhed med udgangen af 2012. Dette var den største teosofiske forening og en af de største grupper overhovedet blandt de her diskuterede med 85 støttemedlemmer. Dette må formodes at betyde en betragtelig svækkelse af det teosofiske miljø i Aarhus, da de øvrige teosofiske foreninger er væsentlig mindre, og et par af dem har også brugt centrets lokaler til deres egne møder.

Martinus Kosmologi (MK) og *Bruno Grönings Vennekreds* (BGV) har begge oplevet en øget interesse de seneste 10 år. Hos BGV er der sket en fordobling af antallet af aktive til ca. 30, samtidig med at der er mere end det dobbelte til deres møder. Hos MK er der 20 til foredragene men flere til seminarerne.

I 2000'erne er der kommet et nyt indslag, og det er de nyhedenske. Her handler det primært om *Aarhus Blótlaug*, der etableredes år 2000. Her ser man en forsigtig tilvækst, og i dag er der op mod 50 fast tilknyttede. Når man opnår denne størrelse, opstår der, ifølge gruppen, en risiko for, at intimiteten ved blóten forsvinder, og det har fået folk til at bryde ud og danne egne grupper. Derfor findes der "masser af små blótgrupper" rundtomkring. Der findes dog ikke nogen tal for hvor mange, eller hvor mange der er knyttet til disse. Allerede 1999 kom endvidere Isikaja Hekseloge, der ikke længere eksisterer, men også i dag findes der mindst to Wicca-grupper i Aarhus, *Jara-heksene* med tre kvinder tilknyttet og Lojana (kun den første er undersøgt).

I tabellen herunder bliver antal enkeltindivider knyttet til de forskellige grupper præsenteret. Begrebet "medlem" er ikke brugt, ikke alene fordi tilknytningsforholdene er meget løse, men også fordi der findes et antal forskellige betegnelser for tilknytning ved siden af medlemskab. Det skal også bemærkes, at tallene viser det antal, som er mere eller mindre tæt knyttet til grupperne og derfor med en vis regelmæssighed kommer til møder. I særlige tilfælde, som seminarer, kurser eller offentligt annoncerede møder, kan der være flere til stede.

Tabel 1. *Spirituelle og religiøse grupper.*

Navn	Etablering i Aarhus	Plu1 med-lemmer	Plu2 medlemmer	Tilknytningsbetegnelse
Mod Lyset/Lyset	1913	25	50	Medlem
Kristen Videnskab	1936	6	6	Medlem
Antroposofisk Selskab	1955	200	80	Medlem
Kristensamfundet	1968	190	190	Medlem
Bahá'í	1972	23	23	Tilhængere
Scientologi Kirken	1979	100	100	Medlem
Center for Levende Vis-dom (tidligere Teosofisk Forening Aarhus)	*1982*	*130*	*85*	Medlem (støttemedlem)
Martinus Kosmologi	1985	75	15	Studerende
Liberal Katolsk Kirke	1986	30	30	Medlem
Summit Lighthouse	1987	7	5	Keeper (aktivt medlem), Communicant (medlem af kirken)
Den Gyldne Cirkel	1994	14	9	Deltagere i lystjenesten
Bruno Grönings Vennekreds	1999	15	30	Aktive venner
Isikaja Hekseloge	*1999*	*16*	*0*	Medlem
Falun Gong	2000	4	?	Udøvere
Aarhus Blótlaug	2000	40	50	Medlem
Crimson Circle	*2002*	*20*	*0*	Mennesker
Eclipse	*2002*	*10*	*0*	Medlem
Sirius Center	2002	13	10	Lysarbejdere
Den Gyldne Portal	*2003*	*0*	*15*	Lysarbejdere
Jara-heksene	2011	0	3	Medlem
I alt		918	78	

Totalt er der en mindskning med en fjerdedel. En stor del af mindskningen kan henføres til *Antroposofisk Selskab*, men derudover er der forsvundet et antal grupper, hvis medlemmer tydeligvis ikke er blevet overtaget af andre. Som tidligere nævnt er situationen dog i dag en anden, da *Center for Levende Visdom* er forsvundet. Hvis denne kendsgerning tages med i beregningen, bliver mindskningen omkring en tredjedel,

således en dramatisk nedgang. Dette tal skal dog betragtes med forbehold, da vi ikke har noget tal på, hvor mange af de 85 fra centret der har søgt til andre grupper.

Tre (to) centre indenfor det holistiske eller spirituelle miljø

I det centrale Aarhus har der udkrystalliseret sig tre centre indenfor dette miljø. *Center for Levende Visdom* var ét frem til udgangen af 2012, hvor centret ophørte med at eksistere. To andre teosofiske grupper har dog stadig til huse i de gamle lokaler, nemlig *Den Gyldne Cirkel* og *Sirius Center*. Ligesom det var tilfældet med Center for Levende Visdom, er Den Gyldne Cirkel del af et større netværk, Esoterisk Netværk, hvor alle grupper har rødder indenfor teosofien, som den kommer til udtryk gennem Alice A. Baileys skrifter. Det var Søren Hauge, forgrundsfigur i Center for Levende Visdom, der i 2004 tog initiativ til dannelsen af Teosofisk Netværk, som senere skiftede navn til Esoterisk Netværk. Også to andre grupper i dette netværk har tidligere haft tilknytning til Center for Levende Visdom. Dels Astrologiskolen i Oslo, som to gange årligt har holdt seminarer på Center for Levende Visdom, dels Center for Esoterisk Astrologi, som blev grundlagt i Aarhus 2005 men nu er flyttet til Mols. Når de holder foredrag i Aarhus, har dette enten fundet sted på Center for Levende Visdom eller i Lysets Hus.

I *Lysets Hus* finder man foruden *Lyset* også den teosofiske *Liberal Katolsk Kirke*. Tidligere, da Den Gyldne Portal var aktiv, holdt også de deres møder der.

Endelig er der *Filosofisk Center* i Vestergade, der blev etableret 2010. Centrets målgruppe er, ifølge dets ledere, mennesker med en spirituel baggrund og interesse for personlig udvikling. Der har *Martinus Kosmologi* sine møder, men også to hinduistisk inspirerede grupper, *Deeksha-gruppen* og *Osho Dynamic Meditation*, har deres fællesmøder og arrangementer der. Også *Sirius Center* havde planlagt at forlægge sine aktiviteter hertil, da Center for Levende Visdom blev opløst, men forbliver i de gamle lokaler, i det mindste 2013 ud.

Ved siden af at stille lokaler til rådighed for nogle af grupperne er der i centret hver uge arrangementer, der dækker de fleste praktikker i det spirituelle miljø. Typisk kommer der mellem 10 og 30 interesserede. Disse arrangementer præsenteres i centrets nyhedsbrev, der har ca. 4.500 abonnenter. Desuden findes der lokaler, hvor alternative terapeuter kan leje sig ind. Centrum for disse aktiviteter er Filosofisk Boghandel og Café Gaia. Boghandlen, hvis indehavere tidligere var knyttet til Teosofisk Forening i Aarhus, har ca. 30.000 bøger og er specialiseret i bøger ”om alt, hvad der handler om livet og døden, mystik, klassisk og alternativ filosofi”. I kunderegistret findes ca. 12.000 personer.

Centret har i gennemsnit mellem 100 og 150 kunder om dagen. Den typiske kunde er dansker, kvinde (to tredjedele) og mellem 35 og 45 år.

Tilstedeværelse på internettet

Alle grupper er i mindre eller højere grad knyttet til internet. Nogle gennem hovedorganisationernes internationale hjemmesider, andre gennem en hjemmeside for Danmark, og yderligere andre har deres egen. Lysets Hus, Aarhus Blótlaug og Sirius Center har egne hjemmesider. De tre er også repræsenteret på Facebook, og Lysets Hus har der ikke mindre end 728 medlemmer. Kristensamfundet, Liberal Katolsk Kirke, Martinus Kosmologi, Bahá'í, Bruno Grönings Vennekreds, Den Gyldne Cirkel og Kristen Videnskab er knyttet til større organisationer og har den pågældende organisations hjemmeside som deres egen, enten nationalt eller internationalt.

Væsentlige forandringer

I forhold til antallet af tilknyttede er mindskningen af medlemmer i Antroposofisk Selskab den absolut største forandring, men en markant ændring er også, at de 85, som tidligere var knyttet til Center for Levende Visdom, nu er "hjemløse".

Det mest væsentlige er sandsynligvis ikke mindskningen i antallet tilknyttet de forskellige grupper, men noget, som er sket, efter at den seneste undersøgelse blev lavet; at Center for Levende Visdom er ophørt med at eksistere. Dette var den absolut største, og også ældste, af de teosofiske grupper med 85 støttemedlemmer. Den blev etableret 1982 af Søren Hauge, som også var ansigtet udadtil, da centret blev nedlagt ved udgangen af år 2012. I løbet af sine 30 års levetid undergik gruppen store forandringer, hvilket også afspejles i navneændringer: Aros-logen (1982), Teosofisk Center Aarhus (1985), Teosofisk Forening Aarhus, Skandinavien (1993) og endelig Center for Levende Visdom (2007). Forandringerne var begrundet i, ifølge Søren Hauge, at man ønskede at gøre op med den traditionelle hierarkiske ledelsesstil, og da centret ophørte med at eksistere, var man ikke del af nogen større organisation. Navneskiftet til Center for Levende Visdom i 2007 skulle vise, at det nu var et fordybelsessted, hvor det tidligere havde været et formidlingssted. Dette indikerer et større fokus på den enkeltes eget arbejde og en svækkelse af de tidligere autoriteter. Det siges, at "en vigtig del af spirituel selvforståelse er, at ethvert menneske er en leder indenfor sit eget felt. Man skal være sig selv sammen med andre, og være leder for sig selv".

Yderligere en forandring, der er sket i 2000'erne, er etableringen af nyhedenskab. Grundet det meget individualistiske præg er det svært at skønne, hvor mange der er tilknyttet. Det synes dog rimelig klart, at der er sket en tilvækst i løbet af de seneste år, og sandsynligvis kan man også forvente en fortsat tilvækst i fremtiden.

Slutord

Måske er det meget betegnende, at Filosofisk Center sender sit nyhedsbrev ud til 4.000 abonnenter, samtidig med at de her aktuelle grupper tilsammen har ca. 600 tilknyttede enkeltindivider. Grunden hertil kan være, at det er en helt individualistisk handling at tage på et enkelt kursus eller til et foredrag på centret eller at købe en selvudviklingsbog i boghandlen. At være tilknyttet en forening eller gruppe kan af mange betragtes som hæmmende i forhold til individets udvikling. Det er samtidig meget tydeligt, at man indenfor grupperne har prøvet at tage højde herfor, idet det hele tiden understreges, at det er op til den enkelte at træffe sine egne valg. Grupperne kan præsentere deres teknikker og læresætninger, men det er helt op til den enkelte at bruge det, som han/hun betragter som noget, der kan være til glæde i den nuværende situation.

Meditation er som fremgået en teknik, som er gennemgående blandt grupperne (og ligeså blandt de hinduistiske og buddhistiske grupper). Uafhængigt af hvilken baggrund gruppen har (buddhistisk, hinduistisk, teosofisk eller andet), så præsenteres meditationsteknikken, men der gives ikke nogen klare instruktioner om dens baggrund eller stilles tydelige krav om, hvor tit og hvordan den skal bruges, eller om, at man skal bestræbe sig på noget bestemt. Det er helt op til den enkelte. Formålet for den enkelte kan være religiøst, eksempelvis at komme i kontakt med en højere magt, men det kan lige så godt være sekulært, eksempelvis at modvirke stress eller at få mere styrke til at håndtere hverdagen.

Sandsynligvis er en sådan åben og fri attitude helt nødvendig, hvis en gruppe skal kunne overleve i konkurrencen på et hårdt marked i den senmoderne verden. Her er det forbrugeren, der har magten, og den senmoderne forbruger er individualist og fokuseret på det, som han/hun kan have glæde af i sine bestræbelser på at kunne håndtere de krav, som bliver stillet til ham/hende i en verden, som er fokuseret på individets eget ansvar for at forme sig selv og sit liv.

Krop-Sind-Ånd Helsemessen

Baggrund

Det her præsenterede materiale er resultat af en analyse af spørgeskemaer, der blev indsamlet fra besøgende på Krop-Sind-Ånd Helsemessen i Aarhus, der blev afholdt månedsskiftet september/oktober 2011. Indsamlingen blev foretaget af grundfags- og sidefagsstuderende i religionssociologi som en del af fagets metodeafsnit.

Der blev indsamlet 135 spørgeskemaer. Dette kan ikke siges at være et strengt tilfældigt udvalg af besøgende på messen. Det er dog tilfældigt i den forstand, at det ikke er systematisk skævt, da respondenterne blev spurgt tilfældigt, og det skal også nævnes, at de studerende var til stede samtlige messedage både formiddag og eftermiddag. Til trods for at det derfor ikke er muligt at generalisere resultaterne fra de adspurgte til alle de 5.463 besøgende på messen,[15] er det indsamlede datamateriale værdifuldt, da vi her får del i 135 individuelle besøgendes baggrund og syn på forskellige spørgsmål og problematikker, der er relevante i diskussionen om spiritualitetens/religiøsitetens betydning. (Det skal også nævnes, at syv besøgende enten var medlem af Aarhus Valgmenighed, Citykirken eller Dansk Oase, dvs. evangelisk-karismatiske grupper. Da disse havde en særlig karakter og ikke er karakteristiske for de besøgende, bliver de ikke medtaget i den fortsatte analyse).

Hvem er den besøgende?

Her skal først gives en præsentation af de besøgende, både med hensyn til demografiske baggrundsvariabler som køn, alder, uddannelse og beskæftigelse og med hensyn til deres relation til folkekirken i dag og tidligere under deres opvækst.

Køn, alder, uddannelse og beskæftigelse

Når kendetegnene for de besøgende opsummeres, dannes et billede, som også er fremkommet ved tidligere undersøgelser, af det, som Heelas/Woodhad (*The Spiritual Revolution,* 2005) benævner det holistiske miljø, herefter "det alternative miljø", både i Danmark (Ahlin, *Krop, sind – eller ånd?*2007) og udenfor Danmark (eksempelvis Heelas/Woodhead 2005).

Hovedparten af de besøgende (to ud af tre) er kvinder (hvilket er en noget lavere andel, end der er fremkommet andre steder), og aldersgruppen 40-59 år er kraftigt overrepræsenteret.[16] Billedet gentager sig

[15] Mail fra DanInfo Messerne 2013-04-19.

[16] I den aktuelle undersøgelse er 23 % af de besøgende mellem 40 og 49 år, og 20 % mellem 50 og 59 år. I Aarhus Kommune er den tilsvarende andel 16 hhv. 15 %. http://www.aarhus.dk/~/media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelsesinformation/Befolkning/Noegletal-paa-statistikdistrikter/Tabel-7-KAaS-noegletal.pdf

også med hensyn til uddannelse og beskæftigelse. De besøgende er nemlig forholdsvis veluddannede, idet både personer med kort og mellemlang videregående uddannelse er tydeligt overrepræsenterede.[17] Endvidere er to tredjedele af de besøgende beskæftiget i individorienterede erhverv som socialt arbejde, uddannelse og pleje.[18]

Relation til folkekirken

Medlem af folkekirken er tre fjerdedele (73 %), hvilket stemmer næsten eksakt overens med andelen af befolkningen i Aarhus Kommune (75 %).[19] Flere mænd end kvinder er ikke medlem, 34 hhv. 24 %. I denne henseende er der ikke nogen statistisk signifikante forskelle med hensyn til alder, men det kan alligevel bemærkes, at de besøgende mellem 50 og 59 år for en meget stor dels vedkommende er medlemmer (88 %), mens det samme kun gør sig gældende for ca. to tredjedele af dem, som er yngre end 50 år.

Der er meget små forskelle mellem de besøgende på Krop-Sind-Ånd Helsemessen og danskerne generelt i forhold til gudstjenestebesøg.[20] Det kan dog bemærkes, at en større andel af messens gæster (41 %) end danskerne generelt (33 %) aldrig eller næsten aldrig deltager i gudstjenester.

Ikke mindre end fire ud af fem (79 %) mener, at de har fået en kristen opdragelse, i det mindste i nogen grad. Heraf følger, at kun en ud af fem mener, at de slet ikke har fået en kristen opdragelse.

(accessed 2013-04-03).

[17] Af messens besøgende havde 12 % en kort og 33 % en mellemlang videregående uddannelse. Tilsvarende andele i Aarhus Kommune er 4 hhv. 18 % (mellemlang plus bachelor). http://www.aarhus.dk/~/media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelsesinformation/Befolkning/Uddannelse/Befolkningens-uddannelsesmaessige-baggrund-i-Aarhus-2011.pdf (accessed 2013-04-03).

[18] Socialt arbejde 28 %, uddannelse 23 % og pleje 23 %. Det sidste, når de alternative behandlere (10 stk.) henregnes til plejeområdet.

[19] http://www.aarhus.dk/~/media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelsesinformation/Befolkning/Udenfor-folkekirken/Uden-for-folkekirken-1--juli-2011.pdf (accessed 2013-04-03).

[20] Værdiundersøgelsen 2008.

Tabel 2. *Når du ser tilbage på din opvækst, vil du så mene, at du fået en kristen opdragelse?*

Grad af kristen opdragelse? (I procent, n=125)	
Ja, i høj grad	10
Ja, i nogen grad	35
Ja, i lille grad	34
Nej, slet ikke	21
Kan ikke svare	1
I alt	101

Med hensyn til opdragelsen findes der ikke nogen forskel mellem kønnene og heller ikke nogen signifikante forskelle i forhold til alder. Der er dog en tendens til, at de, der er 40 år og ældre, i højere grad har fået en kristen opdragelse end de yngre. Blandt de ældre har omtrent 15 % slet ikke fået en kristen opdragelse, mens den tilsvarende andel for de yngre er dobbelt så stor, ca. 30 %.

Engagement i det alternative miljø

Hvis denne type af messe skal betragtes som en del af det alternative miljø, må flertallet af de besøgende definitivt kunne anses for at være en del af dette miljø. For flertallet, mere end tre ud af fire, var det således ikke første gang, de var til denne type af messe, og ikke mindre end halvdelen havde været der mere end tre gange tidligere.

Et andet område, man plejer at henføre til det alternative miljø, er alternativ medicin. Dette var også noget, som næsten alle (94 %) havde brugt i det mindste en gang, og samtidig havde næsten seks ud af ti været til en alternativ behandler mere end ti gange.

I begge tilfælde opsøger man en messe eller en alternativ behandler som betalende gæst eller som betalende klient. At være betalende medlem af/formelt tilknyttet en religiøs/spirituel gruppe er derimod ikke noget, der tiltrækker. Der er nemlig kun en ud af ti af de adspurgte, der er medlem af en sådan gruppe. To er medlem af buddhistiske grupper, to nævner meditationsgrupper, en nævner asagruppe, en Lysets Hus, en Martinus og to nævner grupper med tilknytning til Sydamerika. Med undtagelse af det sidste synes de besøgende på en rimelig måde at afspejle det "nyreligiøse miljø" i Aarhus.

Ikke at være medlem men ikke desto mindre at gå til møder i denne type af grupper er væsentligt mere almindeligt. Det gør nemlig tre gange så mange eller næsten en ud af tre. Et af de mest populære steder at komme er tilsyneladende Lysets Hus, hvilket seks nævner. Tre kommer til møder i Center for Levende Vis-

dom, to kommer i Filosofisk Center, og et par siger, at de kommer til møder i buddhistiske grupper. Derudover er der otte, der nævner kristne grupper som Apostolsk Kirke, Pinsekirken, folkekirken, Jehovas Vidner og I Mesterens Lys.

Der er flere, der nævner, at de besøger flere forskellige grupper uden at være medlem, og når man ser på, hvad der i så fald bliver nævnt, er der indikationer på, at dette er et miljø af søgende, forstået som at man afprøver meget forskellige dele af det nyreligiøse miljø. En nævner Lysets Hus men også kurser hos tibetanske munke og Martinus-gruppen. En af dem, der besøger buddhistiske grupper, kommer også i både den katolske kirke og i en gruppe for regressionsterapi. Blandt dem, der besøger kristne grupper, er der flere, som siger, at de også besøger en buddhistisk eller en shamanistisk gruppe.

Et andet mål for det personlige engagement i det alternative miljø kan være, i hvor høj grad man læser bøger eller tidsskrifter omhandlende spiritualitet, selvudvikling, alternative verdensopfattelser eller lignende. At læse denne type af bøger er forholdsvis almindeligt. Kun en ud af tre siger nemlig, at de ikke har gjort det, samtidig med at næsten halvdelen siger, at de har læst mere end en. Det er mere usædvanligt at abonnere på eller regelmæssigt læse tidsskrifter med lignende type indhold. Det gør knap en ud af fire.

Der er tilsyneladende ikke nogen absolut bestseller indenfor denne boggenre efteråret 2011. En mængde forskellige titler bliver nemlig nævnt. Det kan dog nævnes, at forfatteren Lars Muhl er nævnt af tre, og mindfulnessbøger er nævnt af fem. Blandt tidsskrifter er der helt naturlig en lidt større koncentration, da udbuddet ikke er det samme. *Nyt Aspekt* er der fem, der abonnerer på eller læser regelmæssigt, og det samme er tilfældet med *Krop og sjæl*. Herudover bliver der nævnt enkelte tidsskrifter.

For at få et samlet mål for engagementet i det alternative miljø slås svarene på nogle af disse spørgsmål sammen. Det handler om spørgsmålene om, hvor tit man har været på messen, i hvilken grad man har benyttet sig af alternativ behandling, og i hvor høj grad man læser bøger eller tidsskrifter, der omhandler spiritualitet. Denne nye variabel, der fordeler sig i tre omtrent lige store grupper, får betegnelsen ”Engagement i det alternative miljø”.

Tabel 3. *Engagement i forhold til det alternative miljø.*

Engagementsniveau (I procent, n=118)	
Lavt engagement	36
Hverken/eller	31
Højt engagement	33
I alt	100

Det kan først konstateres, at en væsentlig højere andel af kvinderne end af mændene har en høj grad af engagement (39 hhv. 14 %). Der findes også signifikante forskelle mellem aldersgrupperne. De, som er ældre end 40 år, er i væsentlig højere grad stærkt engageret i miljøet end de yngre. Endvidere findes en tendens til et stærkere engagement blandt dem med kort og mellemlang videregående uddannelse end indenfor de øvrige uddannelsesgrupper.

I forhold til medlemskab af religiøse/spirituelle grupper findes der ikke nogen signifikante forskelle mellem de tre grupper. Forskelle er der derimod i forhold til at møde op hos spirituelle grupper, man *ikke* er medlem af. Ikke overraskende finder det oftest sted blandt dem med et højt engagement i det alternative miljø, her drejer det sig om næsten halvdelen (42 %), mens det blandt dem med lavt engagement begrænser sig til en ud af syv (14 %).

Religiøs, spirituel eller noget tredje?

I dag foregår en intens debat indenfor religionssociologien om brugen af begreber som religiøs, spirituel og søgende, og hvad der ligger bagved disse betegnelser. Derfor var en væsentlig del af denne undersøgelse at se, hvordan man i Danmark ønsker at betegne sig selv. Til det formål blev respondenterne præsenteret for et stort antal mulige betegnelser, og de skulle tage stilling til samtlige og markere, om de fandt den aktuelle betegnelse passende eller ej.

Tabel 4. *Selvbetegnelse. (I procent).*

	Ja	Nej	Ved ikke
New ager	27	57	16
Religiøs	41	52	7
Åndeligt/spirituelt søgende	83	17	0
Mystiker	32	56	12
Kristen	50	41	9
Åndeligt/spirituelt afklaret	44	38	18
Humanist	76	13	11
Ny-hedensk/wicca	6	86	8
I alt	396		

Først kan det konstateres, at flertallet ikke syntes, at kun *en* enkelt betegnelse var tilstrækkelig for dem. Kun otte individer ønskede at bruge kun én af de præsenterede selvbetegnelser, og alle de øvrige følte sig således nødsaget til at bruge mindst to for at beskrive sig selv. Den enkelte betegnelse, som de fleste, og et meget stort flertal (83 %), ønskede at sætte på sig selv, var, at de var "åndeligt/spirituelt søgende". Næsten lige så mange (76 %) sagde, at de (bl.a.) også var "humanister". Men også betegnelserne "kristen" (50 %), religiøs (41 %) og "åndeligt/spirituelt afklaret" (44 %) var der mange, der mente passede på dem selv (sammen med andre). Mindre almindeligt var det med "new ager" (27 %), "mystiker" (32 %) og "ny-hedensk/wicca" (6 %).

Når man kun ser på dem, der markerede "åndeligt/spirituelt søgende", og på, hvordan de reagerede på de øvrige selvbetegnelser, er en ting meget tydelig. Denne betegnelse er slet ikke tilstrækkelig for en beskrivelse af den enkelte. Af dem, som ser sig som søgende, er det tre ud af fire (76 %), der også ønsker at betegne sig som "humanister", mere end halvdelen (53 %) som "kristne", og næsten lige så stor en andel (43 %) som "religiøse". Dette indikerer, at de adspurgte ser et sammenfald mellem humanisme og spiritualitet. At de humanistiske værdier også er en væsentlig del af at være spirituel. Det er også en klar indikation på, at det ikke ses som et modsætningsforhold at være spirituel og kristen eller religiøs. Dette bliver forstærket ved en tilsvarende analyse af humanister, religiøse og kristne.

Inspirationskilder

Det nødvendige i at bruge flere betegnelser (se ovenfor) for at beskrive sig selv er en antydning af, at den spirituelle/religiøse inspiration kommer fra meget forskellige kilder. Det viser sig også at være tilfældet. Op

mod to tredjedele (62 %) nævner buddhisme som inspiration, men samtidig er det kun nogle procentpoint mindre (55 %), der nævner kristendommen. Disse to er de definitivt største inspirationskilder, men mange er også inspireret af naturreligion/shamanisme (37 %), new age (31 %) og hinduisme (28 %).

Er der da forskelle i inspirationen, når det gælder den selvbetegnelse, man ønsker at bruge? Her viser det sig, at uafhængigt af om man har betegnet sig som kristen, søgende, religiøs eller humanist, er buddhisme og kristendommen de mest fremtrædende inspirationskilder. For de søgende og humanisterne er buddhisme den vigtigste, og for de kristne og de religiøse er den vigtigste kristendommen, men i alle tilfælde er den anden inspirationskilde noget, som mere end halvdelen også har noteret.

Hvilken inspirationskilde der er den vigtigste, er noget, som til dels er afhængigt af, om man har fået en kristen opdragelse eller ej. I forhold til om kristendommen er en inspirationskilde, er der statistisk signifikante forskelle, afhængigt af hvor markant den kristne opdragelse har været. Blandt dem, der fået en udpræget kristen opdragelse, siger fire ud af fem, at kristendommen er en inspirationskilde, mens det samme kun gælder halvdelen af dem, der slet ikke har fået en sådan opdragelse. Det modsatte billede tegner sig i forhold til buddhisme som inspiration (om end der ikke er statistisk signifikante forskelle). Blandt dem, der i høj grad har fået en kristen opdragelse, er lidt mere end en tredjedel (36 %) inspireret af buddhisme, mens den tilsvarende andel af dem, der slet ikke har fået en kristen opdragelse, er lidt over halvdelen (56 %).

Trosforestillinger

Den kendsgerning, at den religiøse/spirituelle inspiration kommer fra flere steder, indikerer også en sandsynlighed for, at de eksplicitte trosforestillinger vil være varierede. Og her ikke mindst, at trosforestillinger, der grunder sig i kristendom og buddhisme, vil være fremtrædende. Det står også helt klart, at de trosforestillinger, den enkelte har, ikke er dikteret af én bestemt religiøs/spirituel autoritet, da det er almindeligt, at trosforestillinger fra forskellige trossystemer, for den enkelte, bliver en enhed, der fungerer for ham/hende.

Efter døden

I forhold til hvad der sker efter døden, er det tydeligt, at det er buddhisme/hinduisme, som har været den primære inspirationskilde, og at den traditionelle kristne opfattelse slet ikke har fungeret som inspiration. Der er nemlig ikke nogen, der har sagt: ”Vi kommer enten i himlen eller i helvede”, og det mest almindelige svar er: ”Vi genfødes til nye liv her på jorden.” Dette vælger 38 % af respondenterne, og 29 % vælger det

diffuse: ”Der findes noget efter døden, men jeg ved ikke hvad”, og ikke mindre end 16 % har markeret ”Andet”.

Tabel 5. *Efter døden?*

Hvad sker der efter døden? (I procent, n=124)	
Døden er altings slutning.	4
Der findes noget efter døden, men jeg ved ikke hvad.	29
Vi kommer enten i himlen eller i helvede	0
Vi genfødes til nye liv her på jorden.	38
Jeg ved ikke, om der sker noget med os efter døden.	9
Kan ikke svare.	4
Andet.	16
I alt	100

Der er således en ud af seks, der ikke synes, at de præsenterede alternativer er tilstrækkeligt dækkende for deres egen tro. Dette kan fortolkes som en bestræbelse på at holde sig væk fra kasser konstrueret af andre og give udtryk for sin egen unikke religiøsitet/spiritualitet. Når de selv formulerer deres tro, viser der sig nemlig alligevel en tro på genfødsel, eksempelvis at ”der er noget efter livet. Genfødt efter en periode i noget”, ”evig genfødsel – jorden kun én station” eller ”genfødsel i 7 liv, derefter ikke mere”. Et andet tema, der gentager sig i flere af deres egne formuleringer, er ”sjælen”. Det kan være ”vores sjæl genfødes”, ”sjælen bliver frigivet”, ” Sjælen lever videre” eller ”sjælen samles i universet”.

Forskellen mellem dem, som er inspireret af buddhisme/hinduisme, og dem, som er inspireret af kristendommen, er meget lille i denne sammenhæng. Det er således ligegyldigt, om man siger, at man er inspireret af buddhisme/hinduisme eller kristendom, når det handler om, hvad man tror der sker efter døden. Lidt mere end 40 % siger, at de tror på genfødsel, og ingen tror på en/et kommende himmel/helvede. Det kan også bemærkes, at troen på genfødsel er lige stor, hvad enten man har fået en udpræget kristen opdragelse, eller man slet ikke er kristent opdraget.

I denne henseende er der væsentlige forskelle sammenlignet med den danske befolkning som helhed. Her er det mere end 40 %, der tror på genfødsel, mens den tilsvarende andel i befolkningen generelt, ifølge Værdiundersøgelsen 2008, ikke er mere end 17 %.

Gudsopfattelse

En anden ting, der blev spurgt ind til, var, om de havde en tro på en gud, og hvad der i givet fald kendetegnede denne. Her fik respondenterne mulighed for at markere maksimalt tre svar. Flertallet syntes også, at et enkelt svar ikke var tilstrækkeligt til at udtrykke deres eget gudsbillede. I gennemsnit blev to forskellige svarmuligheder brugt.

Tabel 6. *Gudsopfattelse.*

Hvilket af de følgende udsagn er du mest enig i? (I procent)	
Jeg tror på en gud, som man kan have en personlig relation til.	21
Jeg tror på en upersonlig højere magt, kraft eller energi.	60
Jeg tror, at gud er noget, der snarere findes inden i end uden for mennesket.	54
Jeg tror, at gud er til stede overalt i naturen.	51
Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro.	6
Jeg tror overhovedet ikke på nogen gud, overnaturlig magt eller kraft.	5
Kan ikke svare.	3
I alt	200

Blandt dem, der siger, at de har en tro på en gud, er det kun en tredjedel, der markerede *en* af svarmulighederne. Den mest almindelige af disse var opfattelsen af gud som en "upersonlig højere magt, kraft eller energi" (16 %), og de øvrige var fordelt mellem en gud indeni (7 %), en personlig gud (6 %) og en gud overalt (3 %). Også denne tendens hos mange til at markere flere af de præsenterede alternativer kan fortolkes som et forsøg på at betone det unikke individ.

Her kan det også være af interesse at sammenligne med den danske befolkning. I Værdiundersøgelsen fra 2008 havde man dog kun mulighed at markere en af svarmulighederne. Her viser det sig, at samme procentandel som de besøgende på messen har en tro på en gud, som man kan have en personlig relation til. Derimod er der stor forskel med hensyn til troen på en upersonlig magt, hvilket 36 % af befolkningen havde markeret, mens den tilsvarende andel blandt messegæsterne var 60 %.

En stor andel (16 %) af vores respondenter gav udtryk for en tro både på en upersonlig magt, en gud indeni og en gud overalt i naturen, og lidt flere (18 %) kombinerede tro på en gud, der er til stede overalt i natu-

ren, med en tro enten på en gud indeni i mennesket (9 %) eller en upersonlig magt (9 %). Ingen af disse kombinationer er direkte modstridende, men kan ses som udtryk for panteistisk tro.

I svarene på dette spørgsmål ser man en noget tydeligere sammenhæng med religiøs/spirituel inspiration, end man gjorde i spørgsmålet om, hvad der sker efter døden. Dette gør sig dog kun gældende i forhold til en af gudopfattelserne, nemlig den om gud som en upersonlig magt. Op mod tre fjerdedele af dem, der var inspireret af buddhisme/hinduisme, gav udtryk for denne tro. Blandt dem, der var inspireret af kristendommen, begrænser den tilsvarende andel sig til lidt over halvdelen. En fjerdedel af dem, der var inspireret af indisk religion, udtrykker også en tro på en gud, som man har en personlig relation til, det traditionelle kristne syn. Blandt dem, som giver udtryk for at være inspireret af kristendommen, siger omtrent samme andel, overraskende nok, det samme. En dobbelt så stor andel af de kristent inspirerede giver udtryk for en panteistisk tro.

Her kunne man også have forventet, at de, som har fået en udpræget kristen opdragelse, i højere grad skulle have sagt ja til en tro på en gud, man kan have en personlig relation til, men dette er ikke tilfældet. I stedet for er gudsopfattelse helt uafhængig af, om man har fået en kristen opdragelse eller ej.

Tro på paranormale fænomener

En anden type af trosforestillinger er troen på paranormale fænomeners fakticitet. Alle påstande i tabellen nedenfor kan siges at være udtryk for denne type af tro, til trods for at kun en af dem eksplicit omhandler dette. ”Der findes paranormale fænomener” er også den påstand, som den største andel (86 %) har erklæret sig enig i. Det er således åbenlyst, at troen på paranormale fænomener er noget meget udbredt blandt respondenterne.

Denne konklusion bliver understreget af den store andel, der udtrykker en tro på, at der findes mennesker, der kan se ind i fremtiden (79 %), og som tror på, at døde mennesker går igen (69 %). Det er heller ikke kun et spørgsmål om at have en tro på, at døde mennesker går igen, en stor del (43 %) har således også selv haft kontakt med afdøde. Desuden har halvdelen en tro på astrologi, dvs. betydningen af det stjernetegn, man er født i, for et menneskes personlighed.

Tabel 7. *Hvordan stiller du dig i forhold til følgende udsagn? (I procent).*

	Enig	Hverken/eller	Uenig	I alt
Det findes mennesker, som kan se ind i fremtiden. (n=126)	79	12	10	101
Et menneskes personlighed er i høj grad bestemt af, hvilket stjernetegn man er født i. (n=124)	49	21	30	100
Der findes paranormale fænomener som f.eks. tankeoverføring og clairvoyance. (n=129)	86	5	9	100
Det forekommer, at døde mennesker går igen. (n=123)	69	13	18	100
Jeg har selv haft kontakt med afdøde mennesker. (n=123)	43	7	50	100

En større andel af kvinder end mænd er enige i samtlige disse påstande, men der er kun signifikante forskelle i forhold til påstanden om, at det forekommer, at døde mennesker går igen, hvilket 76 % af kvinderne og 57 % af mændene er enige i.

I forhold til samtlige påstande er det dem med højt engagement indenfor det alternative miljø, der scorer højest, og dem med lavt engagement, der scorer lavest. De største forskelle med hensyn til engagementsniveau er påstanden om, at døde går igen, og at man selv har haft kontakt med døde. Næsten alle (92 %) med det højeste engagement er enige i, at døde går igen, mens det samme kun gælder halvdelen (50 %) af dem med lavest engagement. Desuden har tre ud af fire blandt de førstnævnte selv været i kontakt med afdøde, mens denne andel er en ud af fem (22 %) blandt de sidstnævnte. Også i påstanden om betydningen af stjernetegn er forskellen markant. To ud af tre højt engagerede i det spirituelle miljø er enige heri, mens det samme gælder en ud af fem af de lavt engagerede.

Når man ser på, hvilken indflydelse inspiration fra kristendom hhv. buddhisme har på holdningen til disse fænomener, viser det sig, at inspiration fra kristendom ikke har nogen betydning. Derimod er indflydelsen fra buddhisme signifikant i forhold til alle påstande med undtagelse af en (der findes mennesker, der kan se ind i fremtiden), og det på den måde, at inspiration herfra har ført til, at en større andel er enig i påstandene.

Religiøs praksis

Af ovenstående fremgår det, at de besøgende på messen ikke adskiller sig noget særligt fra befolkningen generelt med hensyn til gudstjenestebesøg. I forhold til en anden praksis, der kan fortolkes som religiøs, nemlig meditation, er der på den anden side tydelige forskelle. To tredjedele af messegæsterne siger, at de

mediterer. Det er en større andel end i befolkningen som helhed, hvor halvdelen siger, at det hænder, at de beder eller mediterer.[21]

Blandt vores respondenter er der i øvrigt en femtedel, der mediterer dagligt, og yderligere en tredjedel, der mediterer mindst en gang om ugen. I denne henseende er der signifikante forskelle mellem mænd og kvinder, idet en væsentlig større andel af mænd end kvinder mediterer dagligt (31 hhv. 16 %), mens en større del af kvinderne end mændene sjældent mediterer (22 hhv. 2 %).

”Meditation” kan opfattes på mange og meget forskellige måder. For at få en vurdering heraf blev respondenterne også spurgt om grunden til, at de mediterer. De blev præsenteret for at antal mulige grunde og blev bedt om at markere maksimalt tre af disse.

Tabel 8. *Årsager for meditation? (I procent).*

Hvilket af de følgende udsagn er du mest enig i? (I procent)	
For at undgå eller modvirke stress	**53**
For at opnå kontakt med en højere kraft	37
For at finde flere ressourcer til hverdagens gøremål	35
For at ændre min bevidsthedstilstand	30
For at modvirke smerter	5
For at forbedre mine kreative evner	14
For at kunne helbrede og behandle andre	18
For at opnå kontakt med mit indre selv	65
For at prise eller takke en højere kraft	19
Ved ikke	0
Andet	9
I alt	285

Generelt er den mest almindelige grund til at meditere ”at opnå kontakt med mit indre selv”. Dette har to tredjedele angivet, og lidt mere end halvdelen har angivet ”at undgå eller modvirke stress” (53 %). En tredjedel har enten angivet ”at opnå kontakt med en højere kraft” (37 %), ”at finde flere ressourcer til hverdagens gøremål” (35 %) eller ”at ændre min bevidsthedstilstand” (30 %).

Det er kun i forhold til ”at ændre min bevidsthedstilstand”, at der er statistisk signifikante forskelle mellem mænd og kvinder. Halvdelen af mændene angiver dette, mens kun en ud af fem kvinder gør det samme.

[21] Værdiundersøgelsen 2008.

Ved en sammenligning mellem uddannelsesgrupperne er der markante forskelle mellem høj uddannelse og lav uddannelse i fem tilfælde. Der er en klart større andel af de lavt uddannede end af de højtuddannede, som begrunder meditationen med at ”undgå eller modvirke stress”, ”få kontakt med en højere kraft” og ”kunne helbrede og behandle andre”. Det modsatte er gældende for ”finde flere ressourcer til hverdagens gøremål” og at ”ændre min bevidsthedstilstand”. I forhold til de andre grunde er forskellene ikke signifikante.

Man kunne også forvente, at der var forskelle i motiverne bagved meditation, afhængigt af om man er meget engageret i det spirituelle miljø eller ej. Kun i forhold til et af de præsenterede motiver viste der sig en sådan forskel. Det var det sidste, ”for at prise eller takke en højere kraft”. Blandt dem med et lavt engagement var der ikke nogen, der så dette som et motiv for meditation, mens det var næsten 30 % blandt de højt engagerede.

Om man er inspireret af kristendommen, har ikke nogen betydning for grunden til meditationen. En sådan indflydelse ser man både fra buddhisme og hinduisme i forhold til *en* af de nævnte grunde. Denne grund er ”for at kunne helbrede og behandle andre”, hvilket bliver nævnt af flere af dem, som er inspireret af disse religioner, end af dem, som ikke er. En kristen opdragelse viser sig kun at have betydning i forhold til en af de præsenterede grunde, ellers er der ikke nogen signifikante forskelle. Det afvigende tilfælde er ”for at prise eller takke en højere magt”. Lidt mere end halvdelen af dem med en udpræget kristen opdragelse angiver dette som en grund til meditation, mens det er begrænset til en ud af seks blandt dem, der kun i lille grad eller slet ikke har fået en kristen opdragelse.

En anden praksis, der kan karakteriseres som religiøs/spirituel, er at konsultere sit horoskop, og dette er noget, knap halvdelen gør i det mindste en gang imellem. Det er dog kun knap en femtedel, der gør det så tit som mindst en gang om måneden.

Tabel 9. *Hvor tit konsulterer du dit horoskop for at få at vide, hvad der skal ske i fremtiden?(I procent).*

Hvilket af de følgende udsagn er du mest enig i? (I procent)	
Hver dag	5
I det mindste en gang om ugen	7
I det mindste en gang om måneden	6
Mere sjældent	38
Aldrig	44
I alt	100

Tre fjerdedele af de højtuddannede konsulterer aldrig deres horoskop, og de resterende gør det sjældnere end en gang om måneden. Blandt dem med lav uddannelse er det på den anden side en ud af tre, der gør det mindst en gang om måneden eller oftere. Endvidere er der kun lidt over en fjerdedel (29 %), der aldrig gør det.

Andre praksisformer

Respondenterne blev også spurgt om deres deltagelse i en mængde andre aktiviteter, der med en bred definition kan betragtes om religiøse praksisser. Det mest almindelige er at have praktiseret yoga/meditation og at have brugt alternativ behandling. Dette har nemlig mere end tre fjerdedele gjort, og det er også noget, mange praktiserer, da undersøgelsen finder sted. Da var det ikke mindre end 43 %, der praktiserede yoga/meditation, og 34 %, der brugte alternativ medicin. Der er også mange (65 %), der på et tidspunkt har deltaget i selvudviklingskursus, og da undersøgelsen finder sted, gør en ud af seks det. Deltagelse i regressionsterapi, shamanisme eller kanalisering er ikke så almindeligt, men mellem en tredjedel og en fjerdedel har også prøvet det.

Tabel 10. *Har du erfaret/prøvet noget af det følgende* (*sæt kryds ud for hver oplevelse/aktivitet i den svarmulighed, som samlet set passer bedst*)? (I procent).

	Aldrig	Én gang for mere end 5 år siden	Én gang for mindre end 5 år siden	Flere gange i de seneste 5 år	Regelmæssigt på nuværende tidspunkt	I alt
1) Deltaget i selvudviklingskurser	35	12	12	24	16	99
2) Praktiseret yoga/meditation	23	6	6	21	43	99
3) Deltaget i spiritistisk seance	56	9	12	16	7	100
4) Regressionterapi	67	9	11	8	5	100
5) Shamanisme	78	6	3	7	6	100
6) Kanalisering	62	6	10	11	11	100

Den kendsgerning, at man er inspireret af kristendommen, har ikke nogen signifikant betydning i forhold til deltagelse i nogen af de nævnte praksisser. Ej heller om man har fået eller ikke fået en kristen opdragelse, har nogen betydning. En sådan indflydelse viser både buddhisme og, ikke mindst, hinduisme sig at have. Inspiration fra buddhisme og inspiration fra hinduisme har nemlig en positiv indflydelse på, om man har deltaget i yoga/meditation og i shamanisme. Det samme gælder for inspiration fra hinduisme i forhold til både selvudviklingskurser, spiritistiske seancer og kanalisering.

Ikke overraskende er det dem, der er blevet defineret som højt engagerede i det alternative miljø, der har deltaget mest i disse aktiviteter. Der er dog en type af aktivitet, der er en undtagelse fra denne regel, og det er deltagelse i spiritistisk seance. Deltagelse heri har ikke nogen sammenhæng med grad af engagement.

Holdninger

Afslutningsvis blev der spurgt ind til de besøgendes holdninger til et antal påstande, der på forskellige måder gav udtryk for individualistiske holdninger. Baggrunden herfor var et ønske om at teste den hyppige påstand om, at den nye type af religiøsitet/spiritualitet er en funktion af den øgende individualistiske tilgang i det senmoderne samfund.

Tabel 11. *Hvad er din indstilling til følgende udsagn? (I procent, n=114-122).*

	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	I alt
1) Selvrealisering er noget, alle mennesker bør stræbe efter.	76	15	9	100
2) Mennesker er i dag alt for afhængige af forskellige typer hjælp fra samfundet.	69	21	11	101
3) Hvis man tænker positivt, udvikles livet i den retning, man ønsker det.	87	9	4	100
4) Ethvert individ har ansvaret for og muligheden for at forandre sit liv.	93	2	5	100
5) Man kan være religiøs uden at gå til gudstjeneste eller tro på bestemte dogmer.	95	3	2	100
6) Man skal ikke prøve at tage ansvar for andres liv, idet enhver selv er ansvarlig for sit liv.	73	8	19	100
7) Alle, som ønsker det, har mulighed for at få succes og rigdom.	48	19	34	101
8) Forskellige traditioner kan være til hinder for, at et individ kan udfolde sit iboende potentiale.	84	9	7	100
9) Jeg har den styrke og de resurser indeni, der er nødvendige for at kunne håndtere enhver situation.	75	9	16	100
10) Personlig spiritualitet er vigtigere end at tilhøre en religion.	66	30	4	100

Den aktuelle hypotese blev også bekræftet. At ansvaret ligger hos individet, er en holdning, som er meget klar blandt disse respondenter. Ikke mindre end ni ud af ti (93 %) mener nemlig, at ”ethvert individ har ansvaret for og muligheden for at forandre sit liv”. En ikke helt så stor andel, men næsten tre ud af fire (73 %) fører denne holdning et trin videre, da de erklærer sig enige i, at ”man ikke skal prøve at tage ansvar for

andres liv, idet enhver selv er ansvarlig for sit liv". Tiltroen til sig selv bliver også accentueret, idet tre ud af fire er enige i, at de "har den styrke og de resurser indeni, der er nødvendige for at kunne håndtere enhver situation". Når tingene bliver sat på spidsen, trækker nogle sig dog tilbage. Det er nemlig ikke mere end halvdelen (48 %), der er enige i, at "alle, der ønsker det, har mulighed for at få succes og rigdom".

Spejlbilledet af denne fokusering på individet og dets ansvar og muligheder er den negative vurdering af, at samfundet eller traditioner tager ansvaret og mulighederne væk fra individet. Dette bliver tydeligt ved, at næsten syv ud af ti (69 %) er enige i, at "mennesker i dag er alt for afhængige af forskellige typer hjælp fra samfundet", og at fem ud af seks (84 %) er enige i, at "forskellige traditioner kan være til hinder for, at et individ kan udfolde hele sit iboende potentiale".

Den individualistiske holdning til religion/spiritualitet kommer til udtryk i holdningen til traditioners negative påvirkning, men den kommer også til udtryk i reaktionerne på påstanden om, at "personlig spiritualitet er vigtigere end at tilhøre en religion". Kun *et* individ er uenigt i dette, samtidig med at to tredjedele (66 %) er enige. Det betyder, at næsten en tredjedel hverken erklærer sig enige eller uenige heri. Det betyder, at denne påstand er det, som absolut den største andel har haft problemer med at tage stilling til.

Denne positive holdning til individets muligheder får også en forklaring, idet næsten ni ud af ti (87 %) er enige i, at "med positiv tænkning udvikles livet også i den retning, man ønsker det". En væsentlig mindre andel (48 %) ønsker fuldt ud at acceptere konsekvenserne heraf, nemlig at alle har mulighed for at få succes og rigdom.

Det kan være interessant at se nærmere på den gruppe, der mener, at deres opdragelse i høj grad har været præget af kristendommen, i forhold til nogle af disse udsagn. At man kan være "religiøs uden at gå til gudstjeneste eller tro på bestemte dogmer", er alle uden undtagelse enige i. Det samme er gældende for næsten alle i forhold til udsagnet om, at traditioner kan være til hinder for udfoldelsen af det iboende potentiale. Derimod er det kun halvdelen, der siger, at personlig spiritualitet er vigtigere end at tilhøre en religion, hvilket er den laveste andel blandt "opdragelsesgrupperne". I forhold til disse udsagn har der ikke været nogen statistisk signifikante forskelle, afhængigt af om man i høj grad eller slet ikke har fået en kristen opdragelse. Det er der derimod i reaktionen på udsagnet om, at mennesker i dag er alt for afhængige af forskellige typer af hjælp fra samfundet. Her har op mod halvdelen af dem med kristen opdragelse erklæret sig uenige, hvilket kun er tilfældet for 4 % af dem, der slet ikke har fået den type af opdragelse.

Den religiøse inspiration har en meget lille indvirkning på disse holdninger. Der er dog muligt at se en indvirkning i nogle tilfælde. De, der er inspireret af kristendommen, er nemlig for en større dels vedkommende

uenige i, at mennesker i dag er alt for afhængige af hjælp fra samfundets side, end dem, som ikke er inspireret heraf, dvs. samme tendens, som vi så i forhold til kristen opdragelse eller ej. Endvidere skiller de, der er inspireret af buddhisme, sig ud i forhold til to af holdningsspørgsmålene. Dels er de mere enige i påstanden om den positive tænknings betydning end dem, som ikke er inspireret heraf, dels gælder det samme for påstanden om, at man ikke skal prøve at tage ansvaret fra andre, da alle har ansvaret for deres eget liv.

Opsummering

Den karakteristiske besøgende ved Krop-Sind-Ånd Helsemessen i Aarhus 2011 var en kvinde mellem 40 og 59 år med god uddannelse (kort eller mellemlang videregående uddannelse) og arbejde indenfor et individorienteret erhverv. Det vil sige de samme karakteristika, der har vist sig ved flere tidligere undersøgelser af det spirituelle miljø både i Danmark og udenfor.

Man føler sig slet ikke fremmed overfor den danske folkekirke. Medlemskab af kirken og gudstjenestebesøg er på samme niveau som i befolkningen generelt. Det skal også bemærkes, at fire ud af fem siger, at de har fået en kristen opdragelse, i det mindste i nogen grad.

Det vil dog ikke sige, at mødet med det alternative/spirituelle miljø er noget nyt for dem. Man har nemlig i vid udstrækning besøgt denne type af messe tidligere, og næsten alle havde været til behandling hos en alternativ behandler. Disse to helt individuelt tilrettelagte aktiviteter er således meget almindelige blandt de besøgende, hvilket ikke kan siges om tilknytning til mere organiserede former for spiritualitet. Kun en ud af ti er medlem/formelt knyttet til en religiøs/spirituel gruppe (ved siden af folkekirken). En anden individuel aktivitet er at læse spirituelle bøger eller tidsskrifter, men dette er slet ikke så almindeligt som at besøge en alternativ behandler, men klart mere almindeligt end at være medlem af en religiøs/spirituel gruppe.

Respondenterne blev også spurgt om, hvordan de i religiøs henseende ønskede at betegne sig selv. De fik her mulighed for at markere en eller flere af otte forskellige betegnelser. Næsten alle markerede mere end et af de præsenterede alternativer. Dette er også en stærk indikation af den individuelle tilgang, der præger miljøet. Man ønsker ikke at placere sig i *en* enkelt kasse sammen med en masse andre, men at understrege sin individualitet ved at give et mere nuanceret billede af sig selv.

De mest populære enkeltbetegnelser var ”åndeligt/spirituelt søgende” (83 %), ”humanist” (76 %), ”kristen” (50 %) og ”religiøs” (41 %). At være åndeligt/spirituelt søgende er en del af, hvordan man betragter sig selv, men kun *en* del. Mange af dem, som erklærede sig som åndeligt/spirituelt søgende, gav også udtryk for at

være humanister (76 %), kristne (53 %) og religiøse (43 %). Det opfattes tydeligvis ikke som et modsætningsforhold at se sig selv som spirituel og religiøs eller kristen på samme tid.

Tendensen til at give sig selv flere betegnelser får en mulig forklaring, når respondenterne bliver spurgt om, hvad der har været inspirationskilder for deres religiøse/spirituelle ståsted. Buddhismen har været inspiration for mange (62 %), men det samme kan siges om kristendom (55 %). Det viser sig også, at helt uafhængigt af, om man betegner sig som kristen, søgende, religiøs eller humanist, er buddhisme og kristendom de vigtigste inspirationskilder.

I denne henseende har opdragelsen tydeligvis en betydning. Af dem, der har fået en udpræget kristen opdragelse, opgiver fire ud af fem kristendom som en inspirationskilde, mens den tilsvarende andel af dem, der kun i lille grad eller slet ikke har fået en kristen opdragelse, er to ud af fem. På tilsvarende måde ses buddhisme som en inspiration hos en mindre andel af dem, der har fået en udpræget kristen opdragelse, end af dem, hvis opdragelse kun er en smule præget af kristendommen.

Respondenterne blev også spurgt ud om deres trosforestillinger. Med hensyn til troen på, hvad der sker efter døden, er det dominerende svar genfødsel. I den henseende er det ligegyldigt, om man er inspireret af kristendom eller af de østlige religioner. Ligeså er det ligegyldigt, hvilken grad af kristen opdragelse man fået.

Med hensyn til gudsbilleder er panteistiske gudsforestillinger dominerede, mere end halvdelen har angivet tro på ”en upersonlig magt, kraft eller energi” (60 %), ”at gud er noget, der snarere findes inden i end uden for mennesket” (54 %) og ”at gud er til stede overalt i naturen” (51 %). Derimod har kun en ud af fem svaret: ”Jeg tror på en gud, som man kan have en personlig relation til”, det vil sige den traditionelle kristne gudsopfattelse. Her skal bemærkes, at respondenterne også her kunne markere op til tre af svarmulighederne, og at kun en tredjedel nøjedes med at markere *en*. To tredjedele mente således, at deres gudsbillede var så komplekst, at det ikke var muligt at dække det med en af de givne svarmuligheder. Her ser man en noget tydeligere sammenhæng mellem inspirationskilde og svar end i forhold til spørgsmålet om, hvad der sker efter døden. Af dem, der er inspireret af de østlige religioner, har næsten tre ud af fire markeret svaret om gud som en upersonlig magt, kraft eller energi. Dette betyder dog ikke, at de, der er inspireret af kristendommen, helt tager afstand fra denne gudsopfattelse. Slet ikke, men andelen med denne gudsopfattelse er her noget mindre, lidt over halvdelen. Her kan også tilføjes, at graden af kristen opdragelse slet ikke havde nogen indvirkning på gudsopfattelse.

Endvidere kan man sige, at troen på paranormale fænomener er meget udbredt blandt respondenterne. Det, som flest er enige i, er, at tankeoverføring og clairvoyance er en fakticitet (86 %), og at der findes mennesker, som kan se ind i fremtiden (79 %). En stor del har også en tro på, at døde mennesker kan gå igen (69 %), og at et menneskes personlighed i høj grad er bestemt af, hvilket stjernetegn man er født i (49 %). Det, den mindste andel, men alligevel godt fire ud af ti, er enige i, er: ”Jeg har selv haft kontakt med afdøde mennesker.”

Ud fra spørgsmålene om tidligere besøg på messen, besøg hos alternativ behandler, og i hvilken grad man læser spirituelle bøger/tidsskrifter, konstrueredes en ny variabel, der fik betegnelsen ”engagement i det alternative miljø”. Denne variabel viste sig at have stor betydning i denne sammenhæng. Dem med højt engagement indenfor det alternative miljø scorer højest, og dem med lavt engagement scorer lavest. Den tydeligste forskel er i forhold til påstanden om, at det forekommer, at døde mennesker går igen. Det er næsten alle (92 %) med højt engagement enige i, mens den tilsvarende andel af dem med lavt engagement er begrænset til halvdelen (50 %).

En populær praksis blandt informanterne er meditation, hvilket omtrent to tredjedele gør i nogen grad. 20 % gør det dagligt, og yderligere en tredjedel mindst en gang om ugen. Der blev spurgt ind til, hvorfor man mediterer. Her gør især to grunde sig gældende, idet mere end halvdelen opgiver dem. Den ene er ”for at opnå kontakt med mit indre selv” (65 %), og den anden ”for at undgå eller modvirke stress” (53 %). Yderligere tre grunde angiver omtrent en tredjedel: ”for at opnå kontakt med en højere kraft”, ”for at finde flere resurser til hverdagens gøremål” og ”for at ændre min bevidsthedstilstand”. Her fremgår det tydeligt, at der findes både sekulære (instrumentelle) og mere eksplicit religiøse/spirituelle grunde til meditation. Betydningen af den religiøse opdragelse er i denne sammenhæng meget begrænset. Kun i forhold til ”for at prise eller takke en højere magt” er der signifikante forskelle. Forskellen ligger i, at dem med en høj grad af religiøs opdragelse har angivet denne grund i væsentligt højere grad end de øvrige.

Endelig blev respondenterne spurgt om deres holdninger til påstande, der på forskellige måder gav udtryk for individualistiske holdninger. De holdninger, som mere end 80 % var enige i, var: ”Man kan være religiøs uden at gå til gudstjeneste eller tro på bestemte dogmer” (95 %), ”ethvert individ har ansvaret for og muligheden for at forandre sit liv” (93 %), ”hvis man tænker positivt, udvikles livet i den retning, man ønsker det” (87 %) og ”forskellige traditioner kan være til hinder for, at et individ kan udfolde sit iboende potentiale” (84 %). De øvrige påstande, med undtagelse af en, var op til omkring to tredjedele enige i. Undtagelsen var påstanden om, at ”alle, som ønsker det, har mulighed for at få succes og rigdom”, hvilket knap halvde-

len (47 %) var enige i. Af disse holdninger kan man udlæse en meget tydelig tendens til, at dette miljø i høj grad er et individualistisk præget miljø, hvilket der også har været indikation på tidligere.

Her kan det være interessant at se særligt på, om en kristen opdragelse har en betydning for, hvilken holdning man har til disse påstande. Den eneste påstand, hvor der foreligger statistisk signifikante forskelle mellem dem med en udpræget kristen opdragelse og dem uden, er udsagnet om, at mennesker i dag er alt for afhængige af forskellige typer af hjælp fra samfundet. Næsten halvdelen af dem med kristen opdragelse er uenige i dette, mens det samme kun gælder for 4 % af dem, der slet ikke har fået en kristen opdragelse.

Inspirationskilden for ens eget religiøse/spirituelle ståsted har en meget lille betydning for, hvordan man forholder sig til disse påstande. Det viser sig dog, at dem med buddhistisk inspiration i højere grad end andre er enige i påstandene om den positive tænknings betydning og i, at man ikke skal prøve at tage ansvaret fra andre. Endelig har en kristen inspiration til følge, i lighed med den kristne opdragelse, at man i større udstrækning end andre er uenig i, at mennesker er alt for afhængige af hjælp fra samfundet.

Antroposofisk Selskab Aarhus

Præsentation og navn

Antroposofisk Selskab (AS) blev grundlagt i 1913 af den østrigske filosof og videnskabsmand Rudolf Steiner (1861-1925), der var uddannet indenfor fysik, matematik og erkendelsesteori. Inden Steiner etablerede AS, havde han været aktiv i den tyske afdeling for Teosofisk Samfund, hvor han var generalsekretær i 10 år. Mellem 1902 og 1909 udviklede Steiner idéindholdet for AS, hvor den tyske filosof og videnskabsmand Johann Wolfgang Goethes organismetanke var en stor inspirationskilde. I 1912 brød Steiner endeligt med teosofien, og han grundlagde Antroposofisk Selskab det efterfølgende år. I 1913 påbegyndte han i Dornach, Schweiz, et byggeri, der skulle fungere som hovedsæde for AS. Bygningen, kaldet *Goetheanum*, brændte ned nytårsnat 1922-23, men blev genopbygget og fungerer stadig som hovedsæde for det internationale *The General Anthropological Society*.

Rudolf Steiner ønskede at finde frem til en erkendelsesvej, der tog afsæt i det enkelte menneske og dets selvindsigt. Som person mente Steiner, at man kunne opnå et klarsyn om den åndelige verden ved aktivt at skue ind i sig selv og arbejde med sig selv. Dette perspektiv ligger også bag selve ordet antroposofi, der stammer fra græsk og er en sammensætning af henholdsvis *antropos*, der betyder menneske, og *sofia*, som betyder viden eller visdom. Antroposofi er således viden/visdom om mennesket. Derfor mener man heller ikke, at antroposofi er en religion, men snarere en filosofi eller videnskab, der indeholder en vej til erkendelse. Steiner kom frem til, at et menneske består af henholdsvis legeme, sjæl og ånd, og at samspillet mellem disse tre giver en mulighed for, at man som menneske kan erfare den åndelige verden. Legemet består af det fysiske legeme og derudover af tre kraftfelter: livslegemet, astrallegemet, og jeget. Kraftfelterne er knyttet til forskellige områder i det menneskelige sind. Det sjælelige er hjemstedet for intuitionen, og det åndelige er logikkens og den analytiske tænknings hjemsted. Når et menneske dør, opløses det fysiske legeme og livslegemet, og det forgangne liv opleves af jeget som en baglæns proces fra død til fødsel. Når processen er slut, er jeget nået op på et plan, *Devakan*, som er et himmelsk plan. Her opnår man en dyb forståelse af meningen med ens jordiske liv, hvilket efterfølges af et ønske om at vende tilbage til jorden og videreføre sin karma. Gennem en trinvis opstigning via genfødslerne når det enkelte menneske en stadig større indsigt for til sidst at blive forenet med kosmos.

Gruppens historie i lokalområdet

Antroposofisk Selskab i Aarhus fungerer som et alment kulturelt selskab, der arbejder ud fra Steiners antroposofi. Det blev etableret med et egentligt sekretariat i 1983, men der havde været forskellige studiegrupper spredt i byen inden da, og den første Rudolf Steiner-skole blev etableret allerede i 1955. Det var primært unge med tilknytning til Dansk Socialistisk Ungdom (DSU – nogenlunde svarende til Rød Ungdom i dag), som med økonomisk støtte fra DSU og med støtte fra lokalpolitikeren Hans Madsen, der var inspireret af Rudolf Steiner, etablerede en antroposofisk afdeling med sekretariat i Aarhus. Omkring 1983 besluttede medlemmerne af selskabet, at man ville finde bygninger, der kunne huse de mange aktiviteter og sekretariatet, og valget faldt på den gamle biograf på Højbjerg Torv. *Antroposofiens Hus* på Højbjerg Torv fungerer stadig som sekretariat for Aarhus-afdelingen og lægger hus til både studiegrupper og aftenskolen DOF Vendepunkt, der blev grundlagt i 1989. Bygningen ejes af en husforening, der lejer lokalerne ud til både antroposofiske og ikke-antroposofiske aktiviteter.

I Aarhus findes der flere forskellige antroposofiske studiegrupper, foreninger og institutioner, men de har ikke nogen formel tilknytning til sekretariatet. Der findes bl.a. en eurytmiskole, der er én ud af 25 på verdensplan. Eurytmi er en særlig bevægelsesform, som er baseret på sprog og musik, og man mener, at man via eurytmi kan opnå balance mellem det kropslige og det indre. Derudover er der som nævnt Rudolf Steiner Skolen på Strandvejen i Aarhus centrum, der er en friskole med ca. 300 elever. Der er også to børnehaver i byen, i henholdsvis Tilst og på Strandvejen. Derudover findes forskellige foreninger, eksempelvis en forening for læger, der finder inspiration i antroposofien i deres praksis, og studiegrupper, hvor man beskæftiger sig med Steiners tekster og med musik, sang og dans (eurytmi) ud fra de antroposofiske principper.

Organisation

I de første år fungerede Rudolf Steiner alene som lærer i Antroposofisk Selskab. Efter hans død er der ikke blevet udnævnt nogen ny leder af organisationen, og man ønsker stadig at opretholde en flad ledelsesstruktur, som går igen på både nationalt og lokalt plan. Således er det i Danmark en landsbestyrelse, *Antroposofisk Selskab Danmark*, der tager sig af alle opgaver på det nationale plan, mens det på lokalplan i Aarhus er husforeningens bestyrelse, der tager sig af alt det praktiske i forhold til økonomi og driften af huset på Højbjerg Torv. Alt dette foregår frivilligt. De andre antroposofiske institutioner og foreninger, der findes i byen, bl.a. Rudolf Steiner-børnehaverne, Rudolf Steiner Skolen og aftenskolen DOF Vendepunkt samt diver-

se studiegrupper, er ligeledes selvejende institutioner, der fungerer uafhængigt af hinanden. På institutionelt plan tages beslutningerne altså internt, og der kræves ingen godkendelse fra hverken landsbestyrelsen eller sekretariatet i Aarhus. For at sikre en institutions tilknytning til Goetheanum skal dens vedtægter være i overensstemmelse med de antroposofiske principper, og det er på Goetheanum, at den stadige bearbejdelse og fortolkning af Steiners tekster hovedsageligt finder sted.

Medlemmer

I Aarhus er der lidt under 100 aktive medlemmer. Medlemstallet er faldet over de sidste 10 år, og der kommer nu typisk en 15-20 stykker til et studiegruppemøde, hvor ikke alle nødvendigvis er medlemmer, men nogle kun brugere af de forskellige aktiviteter. Forskellen mellem medlem og bruger er, at et medlem betaler kontingent, hvorimod en bruger betaler entréen til det arrangement eller prisen for det kursus, han eller hun ønsker at deltage i. De fleste starter som brugere og vælger så først efter en årrække at blive egentlige medlemmer af selskabet. Deltagerne på de forskellige kurser og i studiegrupperne er hovedsageligt personer, her især kvinder, der allerede har en forbindelse til antroposofien som eksempelvis lærer eller pædagog med tilknytning til en Rudolf Steiner-skole eller -børnehave. Aldersgennemsnittet ligger omkring 60 år, hvilket afspejler, at det var i 70'erne, den største tilstrømning fandt sted. I dag forsøger man at få kontakt til nye medlemmer og brugere via internettet og aftenskolen DOF Vendepunkt. Man har desuden afholdt introduktionsaftener, der har været åbne for alle interesserede.

Udover betalingen af kontingentet stilles ingen specifikke krav til et medlemskab, og graden af engagement er op til den enkelte selv. Alle uanset race, religion eller politisk ståsted kan blive medlem af selskabet, men det er primært etniske danskere, der er medlemmer. Da man ikke anser antroposofien for at være en religion, men en videnskab, er der heller ikke nogen problemer med religiøse tilhørsforhold. Medlemmerne kan praktisere og være medlem af, hvilket trossamfund de ønsker. Nogle af medlemmerne kommer i Kristensamfundet, der er et godkendt trossamfund, som har sit udgangspunkt i Rudolf Steiners lære, men engagementet her er en individuel aktivitet og har ikke nogen formel tilknytning til andre aktiviteter i antroposofisk regi.

Økonomiske forhold

Institutioner med tilknytning til Antroposofisk Selskab i Aarhus er alle selvejende og finansierer selv deres aktiviteter via medlemmernes kontingenter. Indtægterne for udlejningen af lokaler i Antroposofiens Hus går således til sekretariatet, mens kursusindtægterne ved DOF Vendepunkt går til aftenskolen. Aftenskolen modtager desuden støtte fra kommunen, da den er en del af Dansk Oplysnings Forbund (DOF). Støtten er dog faldet markant de seneste 10 år på grund af de generelle kommunale nedskæringer. Medlemmerne betaler 100 kr. om måneden, og det hænder, at enkelte medlemmer donerer enkeltstående beløb til aktiviteterne. Alt foregår frivilligt, og eneste lønudgift for sekretariatet er til rengøringshjælpen, der er ansat i Antroposofiens Hus.

Religiøs/spirituel praksis

Da man indenfor antroposofien ikke ser sig selv som en religion, har man heller ikke en specifik religiøs praksis. Medlemmerne mødes ugentligt i de respektive studiegrupper eller på diverse kurser, hvor man sammen læser og diskuterer Rudolf Steiners værker. Derudover markerer man årstidernes skiften ved jul, påske og Skt. Johannes (sankthans), hvor man hygger sig sammen. Derudover fejrer man den gamle Mikaels Fest, der er knyttet til sagnet om Sankt Georg og dragen, den 29. september. Arrangementerne har ofte et kunstnerisk præg med musik, sang, drama eller eurytmi, men det afhænger af de enkelte grupper og/eller individers ønsker og interesser, hvad der sker. Der indgår ingen bestemte genstande eller symboler i festerne eller i den daglige praksis. Antroposofiens Hus på Højbjerg Torv er malet i forhold til Steiners farve- og formlære, men selve bygningerne er ikke bygget efter antroposofiske principper.

Aftenskolen DOF Vendepunkt har desuden et årligt julemarked, hvor man mødes nogle gange op til selve markedet i november og laver adventskranse, juledekorationer og andet kreativt, der sættes til salg på markedet.

Eksterne relationer

Antroposofisk Selskabs aftenskoletilbud henvender sig principielt til alle interesserede, men de fleste deltagere har som regel allerede et forhold til antroposofien, når de begynder på et kursus. Man annoncerer med mellemrum i ugeavisen *Århus Onsdag*, og derudover har man haft kontakt til andre nyhedsmedier som radio og tv. Nogle medlemmer holder jævnligt foredrag i ikke-antroposofiske sammenhænge. Forholdet til

landsbestyrelsen er løst, og det er individuelt, om man er aktiv dér også. Man kender hinanden, men har ikke noget formelt samarbejde.

I forhold til lignende grupper i byen er antroposofien beslægtet med både teosofi og Kristensamfundet, men det er ikke grupper, man som sådan arbejder sammen med. Sekretariatet samarbejder lidt ad hoc med Rudolf Steiner Skolen, der ofte lejer sig ind i lokalerne på Højbjerg Torv.

Hjemmeside og sociale medier

Det er bl.a. via internettet, at man forsøger at skabe kontakt til nye brugere og potentielle medlemmer. Aftenskolen DOF Vendepunkt har både en hjemmeside og en blog, hvor man kan læse om aftenskolens arrangementer og enkelte pressemeddelelser. Selve sekretariatet har dog ikke en hjemmeside. Nogle af studiegrupperne har etableret lukkede Facebook-grupper, hvor man sammen kan diskutere både praktiske og faglige emner. Rudolf Steiner Skolen og børnehaverne har alle egen hjemmeside, hvor man kan læse om de principper, man følger i de enkelte institutioner.

Forandringer

Der er sket store forandringer af medlemstallet i Antroposofisk Selskab Aarhus over de sidste 10 år. Medlemstallet er mere end halveret, og de yngre generationer er i dag stort set fraværende. Antroposofiens Hus på Højbjerg Torv fungerer stadig som sekretariat for AS i Aarhus, men de fleste aktiviteter med tilknytning til antroposofi foregår i de selvstændige foreninger og institutioner. Lokalerne bliver derfor primært lejet ud til andre – også grupper uden tilknytning til antroposofi – men især Rudolf Steiner Skolen lejer sig ofte ind.

Kontakt

Antroposofisk Selskab, Aarhus
Rosenvangs Allé 251
8270 Højbjerg

Aftenskolen DOF Vendepunkt

Kalkærparken 76

8270 Højbjerg

Litteratur og kilder

Brochmann, Inger
1989 *De store spørgsmål: en kort indføring i nogle af Rudolf Steiner's tanker*, Almind, Brage

Sundén, Hjalmar
1962 *Rudolf Steiner: En bok om antroposofin*, Stockholm, Diakonistyrelsens Bokförlag

Wilson, Colin
1986 *Rudolf Steiner: en mand & hans visioner*, København, Komma

Undersøgelsen er udført af Nanna Saga Østergaard.
Tidligere undersøgelse udført af Trine Rasmussen og Charlotte Krolmer.

Bahá'í i Aarhus

Præsentation og navn

Bahá'í er en religion, der opstod i Iran i midten af 1800-tallet i en shiamuslimsk kontekst. I 1844 erklærede Siyyid 'Ali-Muhammad (1819-1850), at han havde modtaget en åbenbaring fra Gud om, at en stor profet snart ville komme. Siyyid tog efterfølgende navnet Báb, der på arabisk betyder port, for at symbolisere, at han var indgangen til åbenbaringen om den nye profets komme. Man sammenligner gerne Báb med Johannes Døberens rolle for kristne, hvorimod profeten Bahá'u'lláh (1817-1892) sammenlignes med Kristus. I 1863 trådte Bahá'u'lláh frem og proklamerede, at han var den ventede profet, der skulle fuldføre Bábs mission. Bahá'u'lláh betyder "Guds Herlighed", (*(a)lláh* betyder Gud, mens *bahá* betyder herlighed), så en bahá'í er en "tilhænger af Herligheden". Bahá'u'lláh er forfatter til de vigtigste skrifter i religionen, og de anses for at være dels Guds åbenbaringer og dels hans udlægninger af disse åbenbaringer.

Bahá'í-religionen er monoteistisk, men man forstår den ene Gud som den samme overalt. Man forklarer de forskellige religiøse traditioner med, at mennesket i forskellige tidsaldre og områder har haft forskellige behov for leveregler. Derfor har Gud manifesteret sig forskelligt gennem sine profeter, hvilket har resulteret i de mange religioner. I rækken af profeter er Bahá'u'lláh denne tidsalders profet, hvis opgave det er at forene menneskeheden. Menneskets udvikling gør, at rækken af profeter aldrig stopper. På et tidspunkt vil en ny tidsalder indfinde sig, og dermed behovet for en ny profet. Denne profets lære vil annullere Bahá'u'lláhs, men hans komme ventes først at indtræffe om mange tusinde år.

Gruppens historie i lokalområdet

Den første bahá'í besøgte Aarhus i 1964 og slog sig ned i byen to år efter. I 1969 kom hans kone hertil. Et egentligt lokalråd blev først etableret i 1972, hvor der var ni bahá'íer bosat i byen, hvilket er det påkrævede antal rådsmedlemmer. I løbet af 1960'erne var den danske bahá'í-religion inde i en ekspansionsfase, hvor man udvidede med flere lokalråd rundt om i landet. I dag er man i en konstellationsfase, hvor man fokuserer på at styrke de interne bånd mellem bahá'íer både lokalt i Aarhus og Østjylland og på landsplan.

Organisation

I Aarhus er gruppen organiseret omkring det lokale råd. Rådet står for alle de administrative opgaver, men ellers fungerer gruppen som en forening med formand, næstformand og kasserer. Det er rådet, der samstemmigt organiserer alle aktiviteter. Der findes ikke noget præsteskab, og alle vægtes lige. Sekretæren er gruppens kontaktperson, men ellers har rådsmedlemmerne ikke beføjelser udenfor rådet. Man handler som et råd, aldrig på egen hånd, og man bliver valgt for et år ad gangen. Rådsmedlemmer er forpligtet på egen samvittighed, og en partipolitisk dimension er fraværende. Beslutninger vedtages helst enstemmigt, medmindre der er tale om hastesager. Det er også lokalrådets opgave at informere offentligheden om religionen og at skaffe nye tilhængere i det givne område.

Der er på verdensplan 181 nationale råd, og internationalt har bahá'íerne Det Universelle Retfærdighedens Hus med hovedsæde i Haifa, Israel. Det er her, den overordnede forvaltning af religionen finder sted, og det er dette råd, man konsulterer ved større etiske og moralske spørgsmål. Man forventer, at det er denne struktur med lokalråd, nationale råd og Det Universelle Retfærdighedens Hus, der skal være den bærende struktur, når alle verdens borgere, som forventet af Bahá'í-samfundet, engang bliver tilhængere.

Medlemmer

Der stilles to krav til nye tilhængere: Dels skal de anerkende Bahá'u'lláh som Guds profet, og dels må de ikke være medlemmer af andre trossamfund, da man betragter det som en favorisering af det pågældende trossamfund, hvilket ikke er i overensstemmelse med idéen om alle religioners enhed. Det er helt i orden, at man eksempelvis bruger folkekirken, men egentligt medlemskab accepteres ikke. For at blive medlem skulle man tidligere følge nogle optagelseskurser, men i dag er processen omvendt, idet man ikke behøver at vide alting på forhånd. Læringsprocessen begynder altså først for alvor, når man *er* blevet medlem.

Man skelner mellem to typer af medlemmer: de "valgbare" og de "ikke-valgbare", og i daglig tale bruges enten "medlem" eller "bahá'í" om de enkelte medlemmer. Når en ung bahá'í fylder 21, bliver han eller hun "valgbar" og kan vælges ind i både det lokale og det nationale råd. Der er 28 valgbare bahá'íer i byen og ca. 8-10 børn/unge. Gruppen er vokset fra ca. 24 til nu 28, da man har fået kontakt til en arabisk familie, der har boet i byen de sidste 10 år uden kontakt til lokalrådet. Derudover er en enkelt kommet hertil fra Irak via giftermål. Af frafald har der været et enkelt dødsfald, og en anden boede kun i byen i et års tid og var ikke aktiv i gruppen. Der er desuden et "almindeligt" frafald blandt børn, der er vokset op hos bahá'í-forældre. Således er der stadig en overvægt af voksne medlemmer, men der er kommet lidt flere børn til.

Det er op til det enkelte medlem, om vedkommende vil følge rådene om afholdenhed fra både alkohol, narkotika og cigaretter samt at leve som vegetar. Et medlem bliver ikke smidt ud, hvis han eller hun eksempelvis har et alkohol- eller cigaretproblem, men man skal aktivt arbejde med sig selv for at komme af med sin afhængighed. Udover den fundne arabiske familie er de fleste medlemmer i Aarhus enten danske eller iranske. Der er desuden enkelte afghanere. Man taler primært dansk og ellers sit modersmål, og det meste litteratur er på engelsk, men med flere danske oversættelser.

Økonomiske forhold

Alt arbejde foregår frivilligt, og da Danmark er et velstillet land, modtager de danske bahá'íer ikke støtte fra Det Universelle Retfærdighedens Hus. Man fik dog mulighed for at optage et lån til renovationen af hovedcentrets bygninger. I Aarhus modtager gruppen ingen økonomisk støtte udover fra medlemmerne selv, da kun bahá'íer må støtte Bahá'í. Hvert enkelt medlem donerer penge til en fond årligt, og disse bruges både nationalt og lokalt. Mange bruger det offentlige gaveloft for deres donation på årsbasis. Derudover findes en anden fond, kaldet *Guds Ret*. Dette er en overskudskasse, hvor pengene går til betroet internationalt godgørende arbejde. Den blev indført i Danmark i 1992, men var oprindeligt en lov for de iranske bahá'íer. Det er frivilligt, om man vil donere penge dertil.

Religiøs/spirituel praksis

Formålet med såvel fælles som individuelle religiøse handlinger i Bahá'í-troen er at tilkendegive sin tro på Gud og etablere et personligt gudsforhold. Bahá'í-troen er i sin praksis en udpræget individorienteret religion kendetegnet ved en udbredt selvbestemmelse i den enkeltes tro og praksis. Det kommer bl.a. til udtryk i meditationspraksissen, hvor der ikke stilles bestemte krav til udførelsen, og i forhold til skriftstudierne, hvor man lægger vægt på den personlige fortolkning og stillingtagen til de hellige skrifter, der tæller både Bahá'u'lláhs skrifter og andre åbenbarede værker som Bibelen og Koranen.

Bøn er en central del af praksis, idet man anser alt arbejde som en form for bøn til Gud. Derfor skelner man heller ikke mellem helligt og profant, men derimod mellem åndeligt og religiøst. Bøn tilhører den åndelige del. Som bahá'í skal man bede to daglige bønner med rituel afvaskning forinden. Derudover bør man læse i helligskrifterne dagligt. Samlingen af bønner er enorm, men ofte vælges mellem tre forskellige til de to faste daglige bønner.

Nittendagsfesten er den vigtigste religiøse helligdag, der afholdes på hver første dag i en bahá'í-måned, som varer 19 dage. Festen har tre dele: En andagtsdel, hvor der læses op fra helligskrifterne. En administrativ del med rådslagning, hvor rådsmedlemmerne videregiver aktuel information til medlemmerne. Sekretæren kommer med oplysninger fra både det nationale og det internationale råd. Alle opfordres til at deltage i rådslagningen, da det er her, de "menige" kan deltage. En sidste social del er centreret omkring almindeligt samvær og styrkelsen af de interne bånd i gruppen. Det er ikke obligatorisk at deltage i festen, men man tilråder det, fordi det er her, alle informationer gives videre, og her, man kan være sammen om det at være bahá'í.

Udover nittendagsfesten mødes medlemmerne også til andagtsmøder. Møderne er åbne for alle, og her læser man og tænker over indholdet i helligskrifterne. Møderne er ment som et frirum til eftertanke, hvor man kan slappe af og opnå indre fred. Disse møder er åbne for alle interesserede. Man mødes også i deciderede studiegrupper, hvor man som gruppe mødes med en vejleder/tutor over en afgrænset periode. Her læser man og laver praktiske øvelser med forbindelse til kildeteksterne sammen. Normalt mødes man hver anden-tredje uge over et halvt til et helt år, men det er op til den enkelte gruppe, hvor lang tid man vil bruge. Nogle gange intensiveres kurserne til eksempelvis weekendkurser.

Man har ikke bestemte genstande, man benytter sig af i forbindelse med den religiøse praksis, men lidt ældre personer har tørrede rosenblade, som har været strøet over gravmonumenterne i Haifa. Det er en praksis, der tidligere har været ret brugt, men som i dag er på tilbagetog. Funktionen er uklar, men et medlem har dem liggende i sin bønnebog. De kulturbetingede genstande er man meget påpasselig med, fordi man vil være kulturneutral. Ingen kulturel egenart bliver anset for at være "forkert" eller "rigtig", og derfor varierer praksis meget.

Af særlige symboler er den nitakkede stjerne og to kalligrafier meget brugt. Den nitakkede stjerne er det oftest brugte emblem for Bahá'í. Tallet ni er et udtryk for perfektion, fordi det er det højeste tal, og ordet *baha's* numeriske værdi er ligeledes ni. Symbolet stjerne i sig selv er altså ikke det relevante, men det er derimod nitallet. Ni står desuden for de ni store verdensreligioner. Den ene af de to kalligrafier er en afbildning af Gudsnavnet, den anden kaldes for Ringsymbolet. Gudsnavnet er den eneste afbildning af det guddommelige og findes oftest på bygningsværker, men et egentligt billedforbud har man ikke i troen. Ringsymbolet bruges oftere, især på smykker, og er en illustrativ forklaring af forholdet mellem troende og Gud.

Eksterne relationer

Søndagsskolerne, studiegrupperne og andagtsaftenerne er åbne for alle interesserede, men der kommer sjældent udefrakommende. Gruppen i Aarhus har tidligere været aktive i "United Religions Initiative" (URI), men i de senere år har man fokuseret mere på at styrke de interne bånd i gruppen og har derfor ikke deltaget i URI. Ellers foregår den eksterne kontakt individuelt. Af offentlig interesse for Bahá'í Aarhus er det kun folk fra universitetsverdenen, der indtil nu har kontaktet dem. Andre uddannelsesinstitutioner og medier er stort set fraværende.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen i Aarhus benytter sig ikke i særlig høj grad af sociale medier. Man har haft annoncer i aviser og forsøgt sig med åbent hus-arrangementer i lejede eller lånte lokaler, men der kom ikke mange. Internt har man oprettet et intranetsystem, men det bruges ikke så meget. Nationalt har man en hjemmeside, men lokalgrupperne har ikke egne hjemmesider.

Forandringer

Gruppen er vokset en smule, efter man fik kontakt til en arabisk familie, og der er kommet flere børn til. Derudover er man begyndt at bruge nyt kursusmateriale til gennemgang af trosindholdet. Materialet er del af et internationalt forsøg på at systematisere undervisningen og opnå fælles referencerammer udover helligteksterne. Det er vigtigt, fordi religionen ser sig som del af en global bevægelse, så når man mødes i Haifa, eller andre steder, er det godt at have fælles referencerammer. Teksterne har været i brug siden 1995-96, og i Aarhus har man brugt materialet fast de sidste fem års tid.

Kontakt

Antroposofisk Selskab, Aarhus
Rosenvangs Allé 251
8270 Højbjerg

Aftenskolen DOF Vendepunkt

Kalkærparken 76

8270 Højbjerg

Litteratur og kilder

Perkins, Mary & Hainsworth, Philip
1989 Bahá'í Troen, Valby, Borgen

Esslemont, John E.
1981 *Bahá'u'lláh og den nye tid* Hellerup : Det Nationale Åndelige Råd for Bahá'í i Danmark

The Bahá'í International Community
1992 The Bahá'ís – a Profile of the Bahá'í Faith and Its Worldwide Community

Undersøgelsen er udført af stud.mag. Nanna Saga Østergaard.

Tidligere undersøgelse udført af Linda Alstrup, Malene Post og Jakob Christensen.

Bruno Grönings Vennekreds

Præsentation og navn

Bruno Gröning var en tysk healer, som levede fra 1906 til 1959. Vennekredsen stammer således fra Tyskland og har Grönings lære som omdrejningspunkt. For Gröning var årsagen til lidelse og sygdom, at mennesket har fjernet sig fra "det guddommelige" – en god og helbredende kraft, som gennemstrømmer verden og alt i den; såvel mennesker som planter og dyr. Målet med læren er, at mennesket skal finde tilbage til det guddommelige og genfinde sundheden, der er knyttet til menneskets naturlige tilstand. Bruno Gröning fungerer i den forbindelse som en formidler af kraften, som kommer fra det guddommelige og videreføres til mennesket. Øjenvidneberetninger fortæller, hvordan store menneskemængder samlede sig omkring Bruno Gröning, som forkyndte sin lære og derved opnåede helbredelser af mange syge mennesker. Selv efter hans død fortsatte helbredelserne ved hjælp af ham og hans lære, og man oprettede derfor den første vennekreds i Tyskland i 1979. Grundlæggeren af denne var Grete Häusler, som havde haft et tæt forhold til Bruno Gröning, og som havde oplevet at blive helbredt for tre uhelbredelige lidelser, på trods af at hun indledningsvis var meget skeptisk overfor læren. Siden har der spredt sig vennekredse udover hele verden – heriblandt i Aarhus. Man ønsker fortsat at udbrede den lære, Bruno Gröning forkyndte, og derigennem helbrede så mange som muligt og yde åndelig hjælp. Helbredelserne sker i kraft af, at mennesket vender tilbage til det guddommelige gennem en åndelig udvikling. Herigennem er man i stand til at overvinde såvel fysiske som psykiske lidelser, men også problemer, der knytter sig til det økonomiske og det familiære aspekt af livet.

Vennekredsen anser ikke sig selv som værende en religion. Uanset hvilken trosretning man tilhører, er man derfor velkommen hos Bruno Gröning. Det er dog uhensigtsmæssigt at blande for mange religiøse retninger sammen. Gruppen ser i stedet sig selv som en overbygning til religion, i den henseende at man er hævet over at binde sig fast til en guddom.

Gruppens historie i lokalområdet

Bruno Grönings Vennekreds blev på initiativ af moderorganisationen i Tyskland etableret i Aarhus i 1999. Sammen med Bruno Grönings Vennekreds i Valby, som på dette tidspunkt var den eneste vennekreds i Danmark, så moderorganisationen til, at Bruno Grönings Vennekreds fik en stand på en "Krop-Sind-Ånd"-messe i Aarhus i september 1999. På messen blev der holdt to foredrag om Bruno Grönings lære, og inte-

resserede inviteredes til det første vennekredsmøde i Aarhus. Dette møde fandt sted den 23. oktober 1999 på Åby Bibliotek og blev ledet af en repræsentant fra en vennekreds i Tyskland. Denne fortsatte som leder af vennekredsen i Aarhus indtil den 19. februar 2001, hvor han blev afløst af en lokal leder. Møderne finder stadig sted på Åby Bibliotek, som gruppen låner igennem Aarhus Kommune. Udover møderne på Åby Bibliotek er der to årlige kongresser – en i Jylland og en i København.

Organisation

Som organisation er vennekredsen i Aarhus bundet af nogle retningslinjer ligesom alle vennekredse verden over. Der er en lokal organisatorisk leder (vennekredsledere) af hver enkelt vennekreds. Lederen har ansvar for at forestå møderne, uddelegere opgaver såsom uddeling af flyers osv. og at lave adresselister. Foruden vennekredslederen er der en inderkredsleder. Det er dennes ansvar at koordinere samarbejdet indenfor inderkredsen, som består af vennekredsene i Jylland og på Fyn. Hos denne ligger også et ansvar for, at beslutninger, der tages på regionalt plan, føres ud i livet. Længst oppe i hierarkiet er moderorganisationen i Tyskland. Beslutningerne, som tages der, handler som oftest om godkendelse af tiltag eller lignende fra de enkelte vennekredse. Det kan bl.a. omhandle udvælgelsen af en ny vennekredsleder. En ny vennekredsleder indstilles af den lokale vennekreds, men skal godkendes af Bruno Grönings ånd, og kontakten til denne formidler lederen for moderorganisationen i Tyskland.

Medlemmer

I Bruno Grönings Vennekreds benytter man sig af betegnelsen ”venner” for medlemmer af vennekredsen. Dette har man gjort, fordi man mener, at Bruno Gröning tilbyder sit venskab til dem, som ønsker at blive helbredt, og som kommer til vennekredsmøderne.

Det er svært at sige, hvor mange aktive venner der er i vennekredsen i Aarhus. Mange kommer og går, men man er begyndt at skrive op til møderne, hvem der har været der, og ud fra det ser man på, hvor mange der kommer. Har man ikke været der i lang tid, bliver man kontaktet med henblik på afklaring af, om man stadig har lyst til at komme. Svarer personen ikke, meldes man ud af organisationen. Vennekredsen i Aarhus har på nuværende tidspunkt gang i et større oprydningsarbejde, men antallet af tilknyttede ligger på 65-70. Ca. 15 af disse kommer regelmæssigt til møderne. Iblandt de 65-70 er der desuden venner fra en gruppe i Herning, man er ved at forsøge at starte op.

Vennekredsen kommer i kontakt med nye venner ved at dele flyers ud i lokalområdet. Det er et stort stykke arbejde, som kører på frivillig basis. Derudover annonceres der i *Århus Onsdag* med dato og tidspunkt for møderne, og der holdes "lægeforedrag" med læger, som er tilknyttet Bruno Gröning-organisationen. Man har et ønske om at vokse sig større, og det hænger sammen med, at jo flere der bliver helbredt, jo bedre.

Vennekredsen i Aarhus stiller ingen krav til vennerne – hverken før eller efter tilknytningen til vennekredsen. Alt kører på frivillig basis. Det eneste, man tilskynder til, er, at man indtager den såkaldte "åbne kropsholdning" ved vennekredsmøderne. Det gør man ved at have ukrydsede ben, fri ryg og hænderne liggende i skødet med håndfladerne opad. Begrundelsen for at skulle sidde på denne måde er, at den guddommelige kraft, som formidles til deltagerne gennem Bruno Gröning, skal kunne bevæge sig frit. Indtager man ikke den åbne kropsholdning, vil kraften ikke være i stand til at helbrede hverken den gældende person eller de andre tilhørere. Derudover kan det være en fordel at indstille sig på kraften to gange om dagen – kl. 9 og 21. Denne praksis beskrives yderligere nedenfor.

Der kan nævnes enkelte fællestræk ved vennerne. Aldersfordelingen er fra midt i 20'erne og op til 60. Hovedparten er dog omkring de 40 og overvejende kvinder. Derudover er det kendetegnende ved vennerne, at de ser sig selv som søgende mennesker.

Geografisk set dækker vennekredsen i Aarhus også Viborg, Randers og Skanderborg, da der er nogle vennekredse, der er blevet lukket ned.

Økonomiske forhold

For at finansiere vennekredsens aktiviteter tager man imod frivillige donationer. Dette er helt anonymt og sker til møderne, hvor der står en kasse, man kan putte bidraget i. Det er meget forskelligt, hvor meget der bidrages med. Der er ingen omkostninger i forbindelse med lokalet på Åby Bibliotek, så andre aktiviteter såsom lægeforedrag kører på de frivillige bidrag. Skulle der være underskud, dækkes det af moderorganisationen i Tyskland, men det er sjældent tilfældet. Vennekredsen finansierer sig selv og ønsker ikke at modtage offentlig støtte, fordi man ønsker at bevare sin uafhængighed.
Vennekredsen stiller ingen krav til medlemmerne, hvad angår bidrag, men stort set alle ønsker at hjælpe – især med arbejdskraft ved uddeling af flyers.

Religiøs/spirituel praksis

I Bruno Grönings Vennekreds er der både en individuel og en kollektiv praksis. Den individuelle praksis hedder en "indstilling". Det anbefales, at denne udføres mindst to gange dagligt, helst kl. 9 om morgenen og kl. 21 om aftenen, da man på denne måde indstiller sig på samme tidspunkt som mange andre venner verden over, hvorved indstillingen bliver mere kraftfuld. Indstillingen består af både en aktiv og en passiv del. Den aktive del består i bøn, hvor man ved at koncentrere sine tanker om det positive frem for det negative retter sin opmærksomhed mod det guddommelige og beder om hjælp og helbredelse enten for sig selv eller for andre. Den passive del består i meditation, hvor man, efter at have forbundet sig med det guddommelige gennem bønnen, optager den guddommelige kraft i sig.

Den kollektive praksis er vennekredsmødet, som afholdes hver tredje uge og varer ca. to timer. Rammen om mødet er som omtalt et lokale på Åby Bibliotek. Lokalet indrettes efter anvisning fra moderorganisationen på en særlig måde: Et bord dækkes med en hvid dug, en blomst og et stearinlys anbringes på det, og et billede af Bruno Gröning hænges op på væggen over bordet. Bordet er mødets centrum, og deltagerne sidder på rækker med front mod dette. Mødet indledes med en velkomst, og dernæst følger en kort beskrivelse af indstillingen, som herefter udføres. Man kan bruge den efterfølgende tid på at tale, men man kan også synge en sang. Der er blevet lavet adskillige sange om Bruno Gröning og hans lære, og det kan være en af disse, men det kan også bare være en sang fra den danske sangbog. Det er op til vennekredslederen, hvordan mødet udformes udover de faste elementer såsom indstillingerne. Under mødet beretter man desuden tre helbredelseshistorier. Det kan variere lige fra helbredelse af mennesker til helbredelse af dyr og planter. Mødet afsluttes med en bøn om hjælp og helbredelse, hvor mødets deltagere kan bede for sig selv eller nævne navnene på nogle, de ønsker skal have hjælp. Efter bønnen følger mødets sidste indstilling, og efter denne er selve mødet slut. Man afslutter med kaffe og kage, hvor snakken går, og man laver aftale om det praktiske såsom uddeling af flyers.

Eksterne relationer

Som nævnt har vennekredsen i Aarhus et ønske om at vokse sig større og har derfor nogle udadrettede aktiviteter. De har kontakt til *Århus Stiftstidende*, hvor de får gratis omtale i forbindelse med vennekredsmøderne. Herudover arrangerer man lægeforedrag, der henvender sig til læger og sygeplejersker. Sigtet med disse møder er at etablere kontakt til sundhedsvæsenet og få læger og sygeplejersker i tale omkring alternative helbredelsesmetoder. Vennekredsens kontakt til offentlige instanser begrænser sig til Aarhus Kommune i forbindelse med lån af lokale. Man har ikke et ønske om at blive godkendt af det offentlige, da man ikke ser sig selv som en religiøs bevægelse.

Hjemmeside og sociale medier

Bruno Grönings Vennekreds har en fælles hjemmeside for alle vennekredse verden over. Den er oversat til 31 forskellige sprog inklusive dansk. På hjemmesiden finder man et overblik over Bruno Grönings lære samt alt fra helbredelseshistorier til kontaktoplysninger og informationer om lægeforedrag eller lignende arrangementer.

Man kan derudover blive ”fan” af Bruno Gröning på det sociale medie Facebook. Det er der i skrivende stund 473 brugere, som er.

Forandringer

I de sidste 10 år har der været et udramatisk skift af vennekredsleder. Medlemslisten tæller desuden færre medlemmer end ved sidste pluralismeprojekt, men dette skyldes primært en oprydning i listen. Der havde længe været opmærksomhed omkring det faktum, at mange stod på listen uden at være aktive, og gruppen foretog derfor det valg at kontakte folk på medlemslisten for at høre, om de stadig ønskede at være aktive. Antallet af deltagere til mødet ligger dog nogenlunde stabilt.

Kontakt

Bruno Grönings Vennekreds

Åby Bibliotek, Ludvig Feibergsvej 7

8230 Åbyhøj

Tlf.: 22 37 04 89 (Vennekredsleder Flemming Jennby)

Litteratur og kilder

www.bruno-groening.org/dansk

Fibiger, Marianne Qvortrup (red.)

2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Gylling, Systime

Undersøgelse udført af Signe Bøgelund Kristensen og Fie Bruun.

Tidligere undersøgelse udført af Lykke Kvistgaard Jensen.

Center for Levende Visdom

Præsentation og navn

Center for Levende Visdom, tidligere Teosofisk Forening Aarhus, er et spirituelt vækstcenter, der har til huse i Mejlgade 28, 2. sal, 8000 Aarhus C, hvor de lejer sig ind fast, og hvor de selv udlejer nogle af lokalerne til ligesindede grupper og til alternative behandlere. De har fokus på, at mennesket i centret kan finde et åbent og varmt selskab til at støtte individuel spirituel udvikling. Center for Levende Visdom tager udgangspunkt i den nyere teosofi. Tidligere hed foreningen Teosofisk Forening Aarhus, men skiftede i 2007 navn til Center for Levende Visdom. Navnet skal signalere, at den visdom, som de arbejder med, skal være livsberørende, aktiverende og levendegørende i enhver henseende. Grunden til navneskiftet er, at de ville have navnet til at sige præcist, hvad det er, de står for, nemlig en levende visdom eller en visdom til ens liv.

Gruppens historie i lokalområdet

Teosofisk Forening Aarhus, det nuværende Center for Levende Visdom, blev grundlagt i 1982 i Lystrup af Søren Hauge.

Dette skete på baggrund af, at Søren Hauge i 1979 tog på en sommerskole, hvor han stiftede bekendtskab med teosofien. Da han kom hjem, meldte han sig ind i Teosofisk Samfund, men han forlod det hurtigt igen og deltog i stedet i et parapsykologisk kursus på FOF, hvor han med andre ligesindede dannede en studiegruppe om teosofi. Efterhånden endte det med, at Søren Hauge underviste op til 20 personer ved siden af studiegruppen. Studiegruppen blev af Teosofisk Samfund opfordret til at starte en ny officiel studiegruppe. Dette gjorde de, og efterfølgende blev de støttet af Teosofisk Samfund. I studiegruppen læste og mediterede de samt arrangerede foredrag. Gruppen udviklede sig senere til Teosofisk Forening Aarhus, der blev organiseret under det brede internationale fællesskab Teosofisk Samfund. Senere brød den skandinaviske division ud, da man følte, at man i Skandinavien var gået i en anden retning, og der blev startet en Teosofisk Forening Skandinavien, som Teosofisk Forening Aarhus blev en del af. I 2002 brød Teosofisk Forening Aarhus dog med Teosofisk Forening Skandinavien, da de opfattede denne som meget topstyret, og herefter tilhørte de ikke nogen hovedorganisation.

I 2007 skiftede gruppen navn fra Teosofisk Forening Aarhus til Center for Levende Visdom, da de mente, at det bedre udtrykte, hvad de stod for.

Organisation

Center for Levende Visdom er et spirituelt fællesskab, og mange af de mennesker, der kommer i centret, har fælles værdier, men der er ikke nogen regler for, hvad der er rigtigt og forkert, og man inkluderer hele tiden nye idéer.

Centret har en flad ledelsesstruktur, hvor de ansvarlige på nuværende tidspunkt er syv medarbejdere med forskellige ansvarsområder. Ingen af lederne har dog mere at sige end de andre, og arbejdet er helt frivilligt. Da Center for Levende Visdom ikke anser sig selv for at være en religion, har de ikke religiøse ledere, og de mener, at det er en vigtig del af spirituel selvforståelse, at ethvert menneske er leder indenfor sit eget felt. Man skal være sig selv sammen med andre og være leder for sig selv.

Alle medarbejderne ved Center for Levende Visdom har som sagt ansvar for bestemte områder. I øjeblikket har centret formand, sekretær, centerkoordinator, meditationsmedarbejder, kasserer, teknisk ansvarlig og en, der står for layout af hjemmesiden. Af rent praktiske årsager er det arrangeret sådan, at Søren Hauge er centrets ansigt udadtil, men med hensyn til driften af centret er det Gitte Tingstrup, der er centerleder, og som har det overordnede ansvar.

Medlemmer

Center for Levende Visdom har kun en kategori af medlemmer, nemlig støttemedlemmer, hvoraf der er ca. 85. Her indregner man ikke alle brugere af centret, men kun de mennesker, der vælger at melde sig ind og støtte centret. Derfor er antallet af brugere højere.

Der er ingen specielle krav til hverken brugere eller støttemedlemmer, men man regner med, at de mennesker, der kommer, sympatiserer med centrets formål og med meget af det, der ligger i den teosofiske etik. Oplandet for Center for Levende Visdom er hele Jylland, men primært Midtjylland. Til kurser kan de dog trække folk fra både Fyn og Sjælland. Gennemsnitsalderen for brugerne er steget og er i øjeblikket i 40'erne, hvor den i midten af 1980'erne var omkring 33 år. Man er bevidst om, at der er et overtal af kvinder blandt brugerne, og man kunne godt tænke sig at tiltrække en mere mangfoldig gruppe. Der er derudover intet til hinder for, at man kan være medlem af en anden trosretning, da Center for Levende Visdom ikke anser sig for at være en religion. Brugerne er primært etnisk danske, men de har haft enkelte brugere fra Nepal og Tibet. Derudover har de haft besøg af enkelte af mellemøstlig herkomst.

Center for Levende Visdom er ikke en missionerende gruppe, og man ønsker ikke at føre offentlige kampagner eller på anden måde reklamere. Dette skyldes bl.a., at det kunne tiltrække en forkert slags mennesker, som ikke ville komme på grund af interesse for teosofien. Center for Levende Visdom har tidligere arrangeret foredrag om populære emner. Bl.a. havde de et foredrag om kontakt med ånder, da tv-programmet *Åndernes Magt* var populært, men dette er ikke noget, de laver så tit. Søren Hauge afviser dog ikke, at de kunne finde på at lave det igen, da de ikke vil være for finkulturelle til at beskæftige sig med populære emner.

Økonomiske forhold

Center for Levende Visdom modtager ikke offentlig støtte, og Søren Hauge kan ikke se, hvilket grundlag der skulle være for det. Skulle de endelig have offentlig støtte, skulle det ske uden nogen medfølgende forpligtelser. Center for Levende Visdom er dog af Aarhus Kommune godkendt som en almennyttig forening, da de har givet penge til godgørende formål såsom Reden, der er et være- og rådgivningssted i Aarhus for kvinder i svære livssituationer, og derfor har man også mulighed for at leje lokaler til større arrangementer, hvis det skulle være nødvendigt.

Det er kun støttemedlemmer, der betaler kontingent, og derudover tager Center for Levende Visdom mod donationer og arv. Alt arbejde ved centret er frivilligt, og kun kursus- og foredragsholdere får mindre honorarer. Der er dog ikke nogen forventning om, at man som bruger eller støttemedlem skal deltage i frivilligt arbejde.

Religiøs/spirituel praksis

Til sine arrangementer benytter Center for Levende Visdom sig af både dansk og engelsk.
De holder meditationer 12 gange årligt, hvor de har forskellige fokuspunkter. Bl.a. har de solmeditation og Maitreya-meditation. Derudover har gruppen arrangementer på bestemte datoer i løbet af året, fx har man Verdensfredsmeditation nytårsdag. Udover meditationer afholder man også kurser, events, koncerter og foredrag, og det er forskelligt fra sammenkomst til sammenkomst, hvad der foregår. Derudover har de også arrangementer i naturen. Fx har de lavet gåture gennem byen og udflugter til natursteder, fx Mindeparken, men de fleste aktiviteter foregår i centret.

Ved meditationerne bruger man at sidde i en cirkel ved en bordplade med dug, blomster og stearinlys. Grunden til, at man gør det på denne måde, er, at det falder naturligt. Det ville ikke give mening at lave en meditation, hvor folk sidder, som om de er til undervisning. Derudover bruger man også musik før, under

og efter meditationen. Ved nogle meditationer bruger man desuden en tibetansk syngeskål til at indikere start og slut, og ved Maitreya-meditation har man et billede af Kristus Maitreya stående. Genstandene er udelukkende af symbolsk værdi og bruges til at skabe stemning.

Eksterne relationer

Center for Levende Visdom er ikke længere bundet til en større organisation, men har valgt at være med i en række internationale samarbejder, som falder naturligt eller er tiltalende for dem. Heriblandt er World Service Intergroup, der er en verdensomspændende paraplyorganisation, der omfatter omkring 100 grupper, der er ligesindede med Center for Levende Visdom. Derudover er de med i Institute of Seven Rays, hvorigennem de har kontakt med ca. 20-30 grupper, og desuden har de kontakt til Lorian Association, der bliver støttet økonomisk af Center for Levende Visdom. I Skandinavien samarbejder Center for Levende Visdom med Esoterisk Netværk.

Derudover har Center for Levende Visdom kontakt med IKON, der er en kristen dialogbevægelse, og i 2004 fik de kontakt med en muslimsk gruppe i Teheran. Denne gruppe har de udvekslet boggaver med, og det var meningen, at Søren Hauge skulle have været til Teheran og fortælle om teosofi, og at en fra Teheran skulle have været til Aarhus for at fortælle om islam. Dette mislykkedes dog grundet styreskifte i Iran. Center for Levende Visdom er ikke bundet af disse samarbejder.

Udover de ovennævnte grupper føler Center for Levende Visdom et naturligt slægtskab med Rudolf Steiner og antroposofien. Derudover har de kontakt til Jes Bertelsen, leder af Vækstcenteret i Nørre Snede, Martinus Kosmologi og Liberal Katolsk Kirke. Tidligere havde de også kontakt til den afdøde irske healer Bob Moore, der var bosat i Ringkøbing.

Hjemmeside og sociale medier

Center for Levende Visdom har sin egen hjemmeside http://www.levendevisdom.dk/. Her kan man bl.a. finde informationer om deres arrangementer, og derudover kan man læse om, hvad centret beskæftiger sig med og står for. Tidligere udgav man et magasin på skrift, men det blev i 2008 gjort gratis og internetbaseret. Dette er også at finde på hjemmesiden. Desuden bruger man i dag Facebook, hvor man har ca. 100 medlemmer, og derudover benytter man sig af at udsende nyhedsbreve på e-mail.

Forandringer

Udover navneskiftet har der også været andre ændringer siden sidste pluralismeprojekt. I dag er Center for Levende Visdom i højere grad et fordybelsessted, hvor det tidligere har været et formidlingssted, og man har også fået andre fokuspunkter i forhold til tidligere. Man afholder stadig kurser, som man også er begyndt at lægge mere vægt på, og derudover afholder man flere meditationer end tidligere, bl.a. den nye Maitreya-meditation. I forhold til meditationerne er man i dag også begyndt at lægge mere vægt på at skabe smukke rammer, da man er blevet mere bevidst om, at omgivelserne, som man befinder sig i, har stor indflydelse på, hvor meget man kan fordybe sig.

Foredragene lægger man i dag mindre vægt på end tidligere.

Tidligere havde man sit eget forlag, men da dette ikke kunne løbe rundt, valgte man at lukke det i 2008. I denne forbindelse valgte man også at ændre navnet på sit magasin fra *Teosofia* til *Visdomsmagasinet*, og i denne forbindelse gjorde man det også internetbaseret.

I forhold til støttemedlemmer er antallet faldet, og med hensyn til brugere af centret er det svært at sige, om tilgangen generelt er stigende eller faldende, da det kan variere meget fra arrangement til arrangement. (Med udgangen af 2012 ophørte Center for Levende Visdom).

Kontakt

Center for Levende Visdom
Mejlgade 28, 2. sal
8000 Aarhus C
Tlf.: 60 88 41 06 (Søren Hauge)
E-mail: levendevisdom@gmail.com
http://www.levendevisdom.dk/

Litteratur og kilder

Hvis man vil vide mere om Center for Levende Visdoms filosofi, så er der information at hente på centrets hjemmeside http://www.levendevisdom.dk/. Center for Levende Visdom er primært inspireret af de teosofiske klassikere og to af de nyere vigtigste teosofiske forfattere, som er Alice Bailey og Lucille Cederkrans.

Undersøgelsen udført af Bjarne Smedegaard Mortensen og Mette B. Karup Frederiksen.

Tidligere undersøgelse udført af Mathilde Lindh Jørgensen

Den Gyldne Cirkel

Præsentation og navn

Den Gyldne Cirkel er en del af en verdensomspændende verdenstjenergruppe, som har til opgave at åbne sig for lys- og kærlighedsindstrømningen fra Gud og formidle denne videre til jorden og menneskeheden gennem de såkaldte lystjenester. I lystjenesten samarbejder deltagerne direkte med den åndelige verden for at kanalisere lys, kærlighed og hjælp til jorden.

Ifølge Den Gyldne Cirkel kommer der hvert 2000. år en stærk impuls ned fra solen; for 2000 år siden blev Sol-Kristusimpulsen lagt som en kim til en sol i jordens midte, som siden er vokset. Årene derefter har været karakteriseret af lidelse, men al den lidelse har banet vej for, at menneskeheden er ved at nå opstandelsestiden og en ny tidsalder. Opstandelse forstås, som at solen i jordens midte bliver stærkere og stærkere, samtidig med at impulsen fra den fysiske sol også bliver stærkere. Meningen er, at menneskene selv skal blive små sole, da vi har hele kosmos i os. Således taler man i Den Gyldne Cirkel om Kristi genkomst som en genkomst i hjerterne på os, da menneskeheden efterhånden er blevet så moden, at genkomsten sker indefra. Som et eksempel på indvirkningen fra den nye tidsalder er der de seneste år blev afskaffet flere diktaturer.

Den Gyldne Cirkel blev stiftet i 1994 på Nordsjælland af Asger Lorentsen, hans kone Yvonne Wassini og Inger Olsen og flyttede året efter til Birkemosegård ved Frederiksværk. Den Gyldne Cirkel i Aarhus er tilknyttet Birkemosegård. Dette sted fungerer som uddannelsessted med kurser, foredrag og lignende for folk med tilknytning til Den Gyldne Cirkel, men også for andre mennesker, som er interesseret i personlig udvikling og forvandlingen ind i den nye tidsalder. Man mener, at lysets indstrømning er særlig stærk på Birkemosegård, som derfor er ideel til arbejdet med menneskehedens udvikling.

Navnet "Den Gyldne Cirkel" henviser til solen som et centralt væsen. Solen er en manifestation af det guddommelige eller Gud, som kaldes sol-logos. Det er fra solen, alt det guddommelige kommer. Den nye tidsalder handler om at løfte i fællesskab, men stadig som selvstændige individer. Man skal ikke drukne i fællesskabet, men samtidig er det vigtigt at kunne løfte i samlet flok.

Man har et holistisk verdenssyn, som også indeholder en reinkarnationstankegang. Mennesker er ifølge Den Gyldne Cirkel således ikke bare mennesker – de er først og fremmest åndelige væsner, der reinkarneres. I de forskellige inkarnationer gør mennesket sig nogle erfaringer, får indsigter, oplever lidelser osv., som de bærer med sig videre til de efterfølgende inkarnationer. Ikke alle mennesker stammer fra jorden;

der findes eksempelvis englemennesker, som er særdeles sensitive mennesker, der for at forcere udviklingen vælger at inkarnere sig fra engleverdenen til jorden.

Den Gyldne Cirkel anser ikke sig selv for at være en religion. Snarere er der tale om en *ny* verdensreligion, som favner alle religioner. De mener, at der vil komme et tidspunkt, hvor menneskeheden vil se troen som noget naturligt og indse, at Gud er den samme i alle religioner.

Gruppens historie i lokalområdet

Den Gyldne Cirkel i Aarhus blev startet i 1994 af Søren Vejs-Petersen i forbindelse med, at Den Gyldne Cirkel blev stiftet på Sjælland. På Sjælland udviklede man retningslinjer for lystjenesterne, som man også benyttede som grundlag for tjenesterne i Aarhus. Søren Vejs-Petersen brød i 2002 med Den Gyldne Cirkel på grund af interne uoverensstemmelser og stiftede i stedet *Sirius Center* i Aarhus, der også arbejder med lystjenester.

Organisation

Den Gyldne Cirkel i Aarhus har en meget flad struktur. Der er ingen bestyrelse eller leder, da man sigter efter, at flest muligt skiftevis leder gralstjenesten. Dog er der nogen, som oftere leder gralstjenesten end andre, da nogle er kommet længere i deres udvikling. Alle kan dog i princippet lede gralstjenesten. Gruppen i Aarhus fungerer udelukkende på basis af frivilligt arbejde.

Den Gyldne Cirkel flyttede fra Skolegade til Center for Levende Visdom i Mejlgade i 2005. Den Gyldne Cirkel er siden vokset tættere sammen med Center for Levende Visdom, som i lighed med Den Gyldne Cirkel er en del af det esoteriske netværk.

Den Gyldne Cirkel i Aarhus er tilknyttet Birkemosegård både i form af praktisk samarbejde og en fælles åndelig overbevisning.

Medlemmer

Alle medlemmerne af Den Gyldne Cirkel gennemgår en verdenstjeneruddannelse, som er den basale uddannelse, der har til formål at uddanne folk til at varetage lystjenesterne. Medlemmerne betegnes herefter som lysarbejdere. Den Gyldne Cirkel i Aarhus er en gralsgruppe, som kræver mere af sine medlemmer: en gralstjeneruddannelse, der er en overbygning af verdenstjeneruddannelsen. Derfor er gruppen ikke en åben gruppe, men kun for dem, som har taget denne uddannelse på Birkemosegård.

I Aarhus er der ca. 10 medlemmer, men gruppen har tidligere været nede på fire, hvorfor man overvejede at lukke i Aarhus. Et af medlemmerne holdt dog en brandtale og henviste til den nye tidsalders idealer, hvor det handler om at løfte tingene i fællesskab. Derfor besluttede man at bevare den lokale gruppe i Aarhus alligevel.

Medlemmerne er alle mellem 40 og 60 år, og gruppen har en lille overvægt af kvinder.

I Den Gyldne Cirkel er der ingen krav om fravælgelse af andre trosretninger, og det er tilladt medlemmerne at søge inspiration andre steder fra og sammensætte deres eget verdensbillede.

Økonomiske forhold

Den Gyldne Cirkel lejer lokaler i Center for Levende Visdom i Mejlgade. Udgifterne i forbindelse med leje af lokaler deles ligeligt mellem alle medlemmerne i Aarhus. Man modtager som udgangspunkt ingen donationer og får ingen støtte fra Birkemosegård udover den energimæssige.

Religiøs/spirituel praksis

Gralstjenesten indledes ved, at deltagerne står i en cirkel og holder hinanden i hånden. Imens påkalder tjenestelederen gralsstrømmen, således at den er der for hele aftenen og danner ramme om de andre aktiviteter. Deltagerne danner med deres cirkel en fælles hjertegral, hvor de alle deler deres hjerter, således at det bliver et fælleshjerte, hvor strømmen kaldes ned i. Til påkaldelsen af gralsstrømmen benyttes musik, som understøtter strømmens vibration. Gralstjenesten foregår i en fælles meditativ tilstand, som tjenestelederen forsøger at guide. Gralsstrømmen opleves som en dyb kærlighedsstrøm med en hellig vibration, som er forbundet med jorden.

Tjenestelederen guider gruppen gennem lystjenesten ved påkaldelse af lys og fremsigelse af bønner, hvoraf nogle fremsiges i fællesskab. Tjenestelederens opgave er desuden at favne hele gruppen (symbolsk med armene udstrakt til siden) for at sikre dannelsen af et fællesskab og en fælles gral, hvor lys og kærlighed kan strømme frit. Der bruges musik under tjenesten, som er med til at skabe den rette stemning, og som samtidig tiltrækker Guds engle, der sender lyset ned til jorden. Engle er således forbindelsesled mellem den indre, åndelige og den ydre, fysiske verden. Mange af deltagerne kan, ifølge Den Gyldne Cirkel, se englevæsnerne og lyset, der strømmer ned. Jo flere mennesker, der hjælper med at kanalisere lys i lystjenesten, jo

hurtigere vil den naturlige udvikling af jorden og menneskeheden mod det bedre gå. Under lystjenesten indgår man således i et samarbejde med englene, hvor alle er en del af den samme organisme og arbejder sammen om at give energi til jorden.

Det er en naturlig del af lystjenesten at blive meget rørt på grund af indstrømningen af lys til det indre, vibrationerne og den følte intensitet. Deltagerne opfatter sig som repræsentanter for menneskeheden, da der i lystjenesten strømmer lys og kærlighed ind i jorden og i hele menneskeheden. Samtidig flyder lyset også gennem deltagerne selv, hvilket hjælper den enkelte i dennes videre åndelige udvikling. Jo længere man er i sin egen udvikling, jo mere naturligt tager man det ansvar på sig at hjælpe jorden og menneskeheden.

I den enkelte lystjeneste kan lyset og energien rettes mod større verdenskonflikter, specifikke steder, begivenheder, personlige lidelser eller områder, hvor problemer ikke kan løses ved individets indsats alene. Principielt er det dog op til den enkelte deltager selv at bestemme, hvordan man vælger at bruge energien i lystjenesten. Der findes således ingen facitlister for lystjenesternes mål eller fokus, og ingen lystjenester er derfor ens.

Der findes fem forskellige former for lystjenester: I *Kristustjenesten* arbejdes der med Kristusindstrømningen, som er indstrømningen af Guds kærlighed gennem Kristus, der opfattes som Guds (solens) søn. Det lys og den energi, som påkaldes under denne tjeneste, skal gradvist forvandle alt liv på jorden, så Gud vækkes og bliver virksom i alt levende igen.

I *Helligåndstjenesten* samarbejdes der med det livgivende og forvandlende lys (med Guds hellige ånde). Denne tjeneste er med til at indbygge Guds liv og skønhed i menneskenes verden. Disse kraftfulde lysstrømme forvandler mørket indefra, healer og vitaliserer.

I *Mariatjenesten* samarbejdes der med verdensmoderen, Maria, som man beder om at sende den guddommelige fylde til alle riger og sørge for, at den blide ”fred-kærlighed” må brede sig i verden gennem verdensmoderens omsorgsfulde engle.

I *Den Kosmiske Kristustjeneste* samarbejdes der med Den Kosmiske Kristus, der er et højere væsen af Kristus. Den Kosmiske Kristus lader kærlighedsstrømmen fra Guds hjerte flyde gennem universer og solsystemer. I denne tjeneste beder man Den Kosmiske Kristus om at levendegøre og helliggøre alt liv på jorden.

Gralshealingstjenestens primære mål er at bringe healing til jorden og menneskeheden. I denne tjeneste lægges der særligt vægt på at give hjælp til jorden, menneskeheden og til dem, der deltager i tjenesten.

Den Gyldne Cirkel i Aarhus arbejder således på at kanalisere lys, som de videreføre til omgivelserne. For gruppen er deltagerantallet ikke det afgørende, men i stedet at nogen tager ansvaret for at formidle strømmen i Aarhus. Udover lystjenesten praktiserer mange af Den Gyldne Cirkels deltagere privat også meditation, studerer relevant litteratur og tager uddannelser og kurser på Birkemosegård.

Eksterne relationer

Den Gyldne Cirkel føler sig særligt beslægtet med teosofien på grund af deres verdensbillede. Der eksisterer et såkaldt esoterisk netværk, som består af teosofiske grupper rundt omkring i Danmark og Norden. Det fylder ikke noget i gruppen i Aarhus, men Birkemosegård og Asger Lorentsen benytter dette til at skabe sig kontakter og et netværk.

Der er også et stort overlap med Sirius Centeret, selv om der intet samarbejde er imellem disse to. Nogle af medlemmerne går dog igen i begge grupper.

Generelt er der mange af gruppens medlemmer, som også finder inspiration andre steder end hos Den Gyldne Cirkel og benytter andre tilbud, fx Bruno Grönings Vennekreds og healingskole.

Hjemmeside og sociale medier

Gruppen i Aarhus benytter sig ikke af hverken hjemmeside eller sociale medier. Birkemosegård derimod har en hjemmeside, som beretter om Den Gyldne Cirkels virke. Hver lørdag kl. 12 kan man lytte til en lystjeneste over netradioen. Dette kører i forbindelse med Birkemosegårds hjemmeside og er åbent for alle.

Der findes små private grupper på Facebook, men ikke nogen, som udelukkende er knyttet til Aarhusgruppen.

Forandringer

Før afholdt man lystjeneste en gang om ugen, som var åben for alle. På grund af manglende opbakning til de åbne lystjenester afholder man i dag kun gralstjeneste en gang om måneden. Deltagelse i denne kræver en gralstjeneruddannelse, hvilket er en overbygning af verdenstjeneruddannelsen.

Der har været en del udskiftning i gralsgruppen i Aarhus, men mange af dem, som er kommet til, har forud haft kendskab til Den Gyldne Cirkel og deres arbejde.

Kontakt

Den Gyldne Cirkel

Center for Levende Visdom, Mejlgade 28, 2.

8000 Aarhus C

Tlf.: 29 82 29 96 (Michael Jeremiassen)

www.dengyldnecirkel.dk

Litteratur og kilder

Lorentzen, Asger

1992 *Menneskets indre univers*, Valby, Borgen Forlag

Pedersen, René Dybdal

2005 *I lysets tjeneste: nye religiøse og spirituelle grupper i Danmark*, Højbjerg, Univers

Undersøgelse udført af Signe Bøgelund og Fie Bruun.

Tidligere undersøgelse udført af Lone Jørgensen.

Den Gyldne Portal

Præsentation og navn

Den Gyldne Portal er en spirituel gruppe, som beskæftiger sig med meditation, healing, kanalisering og clairvoyance. Den Gyldne Portal kaldes også for Ny Tids Lystjeneste, idet deres hovedformål er at kanalisere lys fra en gud, som er evig og absolut. Navnets betydning er en individuel opfattelse; den mest gængse opfattelse er dog, at navnet symboliserer en kanalisering af lys, som danner en port bestående af lys. Denne port kan betrædes, hvorefter man gennem porten kan få lyset ned på jorden (dette er også meningen med lystjenesterne).

Den Gyldne Portal betegner sig selv som en religion i den forstand, at de tror på noget. Et noget, som andre religiøse grupperinger ikke tror på. Dette til trods har de fællestræk med de mange forskellige religioner og religionsopfattelser, bl.a. new age og teosofi. Disse fællestræk skyldes, mener Den Gyldne Portal, at alle religiøse retninger stammer fra en fælles religiøs bevidsthed – en fælles gudsbevidsthed.

Gruppens historie i lokalområdet

Gruppen har i Aarhus eksisteret i omkring otte år men fandtes desforinden i Randers, hvor den blev grundlagt af Børge Nielsen, som også startede gruppen i Aarhus. Gruppen har haft flere navne i den tid, bl.a. Ny Tids Lystjeneste og Den Gyldne Flamme. I Aarhus lejer gruppen sig ind i Lysets Hus, hvor andre spirituelle grupper også har til huse.

Organisation

Der er ingen ortodoks struktur i gruppen, hvorfor alle gruppens medlemmer mere eller mindre hjælper til, hvor de kan. Børge Nielsen, grundlæggeren, er dog den religiøse og organisatoriske leder, og det er dermed Børge, som træffer alle beslutninger.

Som skrevet hjælper gruppens medlemmer dog til med det praktiske inden en lystjeneste fx, da dette fordrer en masse forberedelser.

Medlemmer

Medlemmerne i Den Gyldne Portal betegnes som lysarbejdere, idet de alle er med i kanalisering af lys under gruppens lystjenester. I Aarhus er der 10-15 faste lysarbejdere og ca. 15, som er semifaste. Man har en overvægt af kvinder (70/30), hvoraf de fleste er midaldrende. Ellers er et af de eneste fællestræk for gruppen, at de alle er søgende (spiritualistiske shoppere med andre ord) og er inde i en eller anden form for selvudviklingsproces.

Overordnet er der ingen krav til lysarbejderne, andet end at de skal have lyst til at deltage i lystjenesterne og engagere sig i dem. Hvis man ikke deltager engageret, kan det give skævhed i energien, hvilket forstyrrer kanaliseringen.

Udover faste og semifaste lystjenere er der mange, der kommer til et arrangement eller to alt efter det overordnede emne for arrangementet. For at tiltrække nye medlemmer reklamerer Den Gyldne Portal i lokalaviser og gennem sin hjemmeside. Portalen har dog den holdning, at der kommer dem, der skal – men samtidig ønsker man jo altid at blive større.

Økonomiske forhold

I Den Gyldne Portal betaler man ikke medlemskontingent eller et andet fast beløb, derimod betaler man for at deltage i møderne/arrangementerne. Eftersom Den Gyldne Portal ikke er et godkendt trossamfund, modtager den ikke støtte fra staten. Deres indtægt afhænger altså udelukkende af lystjenernes støtte.

Religiøs/spirituel praksis

Den centrale spirituelle praksis er lystjenesterne, hvor gruppen i fællesskab kanaliserer lys. Lystjenesterne er i skrivende stund sat i bero, men Den Gyldne Portal forventer, at man på et senere tidspunkt genoptager dem.

Til lystjenesterne sidder lystjenerne på gulvet i en rundkreds og kobler sig på energien fra Moder Jord (det kan også være en anden energi, som de kobler sig på – fx Buddhas energi. Dette er individuelt). Når de har fået kontakt med Moder Jord (eller en anden energi), beder en lystjeneste-leder dem om at visualisere denne gud eller energi – guden eller energien skal visualiseres som en lysende sol, som symboliserer en

lysende bevidsthed. I sit energilegeme kan lystjeneren rejse sig og indtræde i dette lys, som er visualiseret. Herigennem kanaliserer man lys ned til jorden og ned til gruppen som samlet organisme.

Som sagt tidligere kræver en lystjeneste mange forberedelser, da kanaliseringen ellers kan blive svækket. Inden en lystjeneste skal rummet renses for de energier, som har været i rummet tidligere, så der er plads til nye energiers indtræden. Renselsen sker typisk med røgelse. Derudover skal rummet smykkes med bl.a. billeder af engle, devaer og lysmestre. Herudover placeres der ametyst-sten rundtomkring i rummet. Alt sammen sker for bedre at kunne skabe en energi.

Efter lystjenesten er der kaffe og "healer"-kage og socialt samvær. Efter nogle lystjenester tilbydes der også clairvoyance og healing, hvilket nogle af lystjenerne, som har kompetencer indenfor dette, står for.

Eksterne relationer

Som skrevet i indledningen føler Den Gyldne Portal sig i høj grad beslægtet med new age. Den Gyldne Portal har dog ikke decideret kontakt med andre new age-grupper – men dette har ingen specifik grund, eftersom Den Gyldne Portal er en meget åben gruppe. De har dog kontakt med Den Gyldne Cirkel, som også er en teosofisk inspireret gruppe, men på Sjælland. De to grupper kan siges at svare til hinanden, bare i to forskellige dele af landet.

Hjemmeside og sociale medier

Den Gyldne Portal benytter sin hjemmeside, www.dengyldneportal.dk, som forum for sine medlemmer. Her er der informationer, nyheder, links og meget mere, som spirituelt søgende kan drage megen nytte af. Udover hjemmesiden benytter Den Gyldne Portal sig ikke af sociale medier.

Kontakt

Børge Nielsen
Stennehøj Allé 194 t.v.
8270 Højbjerg
E-mail: shakal@live.dk

Litteratur og kilder

www.dengyldneportal.dk

Undersøgelse udført af Regina Ulf og Lærke Uhd.

Falun Gong

Præsentation og navn

Falun Gong tilhører Buddha-skolen, hvor udøverne lever efter en lære og helbredsøvelser inspireret af traditionel kinesisk qigong, som er en gammel kinesisk metode til at forbedre ens psykiske og fysiske velbefindende. Dette kaldet Falun Gong, ”kultivering” eller praktisering af den kosmiske lov. Ved udøvelse af Falun Gong styrkes ens energi, kaldet kultiveringsenergi eller *Gong*. Kombinationen af meditationsøvelser og det at følge læren har til formål at forbedre hjertets/sindets natur, kaldet *xinxing*.

Gruppens navn, Falun Gong, kommer af det kinesiske ord *fa,* der betyder lov og lære, *lun* betyder hjul, og *gong* betyder energi. *Fa* er loven med de tre kosmiske principper, de forsøger at leve efter: Sandhed, Godhed og Tolerance (på kinesisk *zhen, shan* og *ren*). I kultiveringen ligger en konstant tilstræben efter at forbedre sig ud fra de tre kosmiske principper. Falun Gong kaldes også Falun Dafa, hvor dafa kommer af *da,* som betyder stor, og *fa*, der betyder lov/lære, altså den store lære/lov.

Falun Gong-symbolet indeholder Buddha- og Tao-skolen. Falun Gong udøvere er forbundet med disse to skolers principper. De fire yin-yang-symboler repræsenterer Tao-skolen, mens svastikasymbolet i midten repræsenterer Buddha-skolen.

Falun Gong blev introduceret i 1992 af kineseren Li Hongzhi som en videreudvikling af den traditionelle kinesiske qigong. Han ses som gruppens Mester og grundlægger, og det er hans lærer og spirituelle budskaber, udøverne forsøger at efterleve.

Gruppen anser ikke sig selv som en religiøs bevægelse, idet de ikke har templer, ritualer, præstestand eller tilbedelse af guddom. De betegner i stedet sig selv som udøvere af en spirituel praksis, da de fokuserer på oplysning, en slags spirituel realisering.

Gruppen anser sig heller ikke som en politisk bevægelse, idet de ikke har nogen politisk dagsorden eller politiske mål. Det kinesiske kommunistparti startede en forfølgelse den 20. juli 1999, da regimet følte, at dets magt og kontrol med det kinesiske samfund var i fare. Falun Gong-udøverne understreger i den forbindelse, at de ikke er imod den kinesiske regering, men dens forfølgelse af Falun Gong. I 1999 blev det forbudt at udbrede Falun Gongs lære i Kina, men gruppen fungerer i hele verden, hvor dens lære praktiseres i 114 lande.

Gruppens historie i lokalområdet

Falun Gong blev etableret i år 2000 i Aarhus af praktiserende akupunktør Zhou Zhou Wang, som fik interesse for Falun Gong i forbindelse med den store presseomtale, gruppen fik efter forfølgelsen. Zhou Zhou Wang har herefter stillet sit hjem til rådighed for andre Falun Gong-udøvere, i begyndelsen foregik det én gang om ugen, men nu kun når der er interesse for det. De fleste udøver Falun Gong privat, men nogle samles også i Aarhus og udøver deres praksis, læser med hinanden og prøver at opnå en bedre indsigt sammen.

Organisation

Falun Gong betegner ikke sig selv som en organisation, da der er stort fokus på, at det er op til den enkelte, hvilke opgaver man vil påtage sig, og hvor engageret man vil være. De mener, at alle udøvere er frie til at engagere sig, som de har mulighed for, og de ønsker ikke at have bestemte kategorier af medlemmer eller specielle rettigheder og privilegier, som kun gælder nogle. I den forbindelse beskriver gruppen sin egen opbygning som ”formløs”, ”frivillig” og ”løs”. Det er bl.a. her, de mener at adskille sig fra traditionelle religioner, som har en stærk hierarkisk struktur samt dogmatiske tekster, der beskriver den rette måde at leve sit liv.

De har ingen decideret leder, hverken religiøst eller organisatorisk, men henviser i stedet flere gange til Li Hongzhi som ”Mester”. Det henvises i dette til Li Hongzhis lære, hvor han skriver, at det er frit for enhver, om vedkommende vil kultivere sig eller ej, man kan ikke tvinge mennesker til at ville kultivere sig. Gruppen understreger i den forbindelse, at nogle udøvere er mere aktive end andre, men at det ikke betyder, at de er mere betydningsfulde eller autoritative.

Selv om Falun Gong ikke anser sig selv som en organisation, bl.a. fordi de ikke har medlemskontingenter eller optegnelser over udøverne, er de dog stadig i stand til at organisere aktiviteter. Dette skete fx i 1999, da flere af Falun Gongs mest aktive fortalere i Kina var blevet fængslet. I den forbindelse var flere tusinde Falun Gong-udøvere på gaden til demonstration i 30 byer fordelt over hele Kina.

Medlemmer

Da der ikke findes optegnelser over antallet af udøvere af Falun Gong, er det svært at sige, hvor mange praktiserende der findes i Aarhus. Udførelsen af Falun Gong anses for at være mere effektfuld i grupper, da de samlet har stærkere energi. Der er dog ingen regler for, om man skal udøve individuelt eller sammen. Desuden har de svært ved at beskrive, hvad ordet "medlem" dækker over, da de mener, at man kan betegnes som "begyndende medlem", hvis man blot tænker over de tre kosmiske principper i hverdagen.

Der er ingen umiddelbare fællestræk mellem udøvere. De har forskellig etnicitet, alder og køn, og Falun Gong udøves på utallige sprog. Fordelingen er uklar, igen på grund af de manglende medlemsoptegnelser, men man gætter på, at der er en 50/50-fordeling af mænd og kvinder. Blandt de interviewede var en mand og tre kvinder.

Kontakten til nye udøvere etableres primært ved dialog, ved uddeling af flyers på gaden eller på nettet, hvor det er muligt at downloade informationer gratis, heriblandt Li Hongzhis bøger. Igen er det individuelt, hvor engagerede udøverne har lyst til at være – hvis de har lyst til at tage kontakt til eventuelle nye medlemmer, kan de gøre det, men der er ingen krav. Oftest sker kontakten, når udefrakommende selv kontakter Falun Gong.

Det ville tilmed gå imod gruppens formløse opbygning, hvis de stræbte efter et bestemt antal medlemmer. Når medlemmerne så alligevel gør opmærksom på sig selv ved fx at uddele flyers om Falun Gong, så er det, fordi de føler, at de har en forpligtelse til at sprede deres budskab. Et budskab, som handler om at fortælle om de tre kosmiske principper og om sandheden om det kinesiske kommunistparti. Ifølge gruppen fremhævede kommunistpartiet i begyndelsen Falun Gong som noget godt og sundt, men på grund af partiets ideologi, som fokuserer på kontrol og magt, ændrede dette sig med Falun Gongs stigende popularitet i 1990'erne. Siden er gruppen blevet anset som en trussel af partiet, som fandt det svært at kontrollere en gruppe, som valgte at gå sine egne veje. Dette førte til en forfølgelse af udøvere af Falun Gong, som i mange tilfælde blev tvunget til at vælge imellem deres spirituelle praksis og deres liv i familien og hjemmet.

Økonomiske forhold

Der er ingen udgifter forbundet med at udøve Falun Gong. Gruppen skal være tilgængelig for alle, hvorfor det er gratis at downloade Li Hongzhis bøger på internettet samt at modtage undervisning i øvelserne. Gruppen modtager ikke økonomisk støtte fra hverken det offentlige eller en hovedorganisation, de får ingen donationer og har ingen indkomster fra egen virksomhed. Udøverne finansierer selv alle aktiviteter og sammenkomster samt trykningen af flyers til uddeling på gaden.

Religiøs/spirituel praksis

Den religiøse praksis hos Falun Gong foregår igennem kultivering, som er en måde at rense og finde sit sande jeg (at vende tilbage eller hjem til, hvem du egentlig er og var, før du faldt ned i denne verdens illusioner og bedrag), samt igennem at slippe bindinger. Som før nævnt tilstræber man i sin udøvelse af Falun Gong at følge de tre kosmiske principper og herigennem at kunne forbedre sit hjertes natur.

Rent praktisk, når udøvere af Falun Gong mødes, udøves meditationsøvelser og læsning af Li Hongzhis bøger. Igennem læsning renser de sig selv, og gennem meditationsøvelser forbedrer de deres gong, altså det fysiske, og styrker energien, Gong.

Man forsøger at videreudvikle energierne i sind og krop. Udøvere oplever både psykiske og fysiske forbedringer som fx fjernelse eller formindskelse af depression, rygproblemer osv.

At udøve Falun Gong består af fem øvelser med følgende benævnelser:

1. *Buddha viser tusinde hænder*
2. *Falun stående meditation*
3. *At gennemtrænge de to kosmiske yderpunkter*
4. *Falun himmelske kredsløb*
5. *Styrkelse af guddommelige evner.*

Øvelserne medfører ikke blot fysisk og psykisk velbefindende, men også en højere personlig moral og en større erkendelse og videnskabelig indsigt, som også er central, når udøvere mødes og praktiserer sammen. De forsøger sammen at identificere alt det, som ikke er godt, og som i en indre proces er bundet til begær og egoisme, og de prøver at udveksle disse ting med hinanden, så man kommer mere i overensstemmelse med sig selv og med Dafa.

Der er ingen praktiske handlinger i forhold til deres øvelser, som er vigtigere end andre, men fælleslæsningen er central, når de mødes i grupper.

Deres praksis bygger på mange bøger, men primært *Zhuan Falun* og *Falun Gong*. Man læser ofte

sidstnævnte som introduktion til *Zhuan Falun*.

Eksterne relationer

Falun Gong har ikke nogen faste eksterne relationer til andre spirituelle grupper, trossamfund eller uddannelser. Dog er gruppen blevet kontaktet af flere uddannelser, som har været interesseret i at høre om Falun Gong. Gruppen har kontakt til nyhedsmedier, men igen er det meget individuelt. Hvis et medlem af Falun Gong mener, at et specifikt emne er vigtigt at gøre opmærksom på, kan personen sende information omkring emnet til medier.

Mellem 1992 og 1999 var der ingen reklamer, kun mundtlig formidling om emner angående Falun Gong, men efter forfølgelsen følte medlemmerne en stor trang til at komme frem med deres forståelse af sandheden og begyndte derfor at kontakte politikere og medier. Grundlæggende er det også deres opfattelse, at mange politikere ved, at det billede, det kinesiske kommunistparti har tegnet af Falun Gong, er forkert, og at Dafa er godt. Dét, Falun Gong mener er problematisk, er at få medierne i tale og gøre opmærksom på problemet. Mange medier vil, ifølge Falun Gong, ikke sige noget slemt om Kina, fordi Kina er en stormagt rent økonomisk. Gruppen mener, at Kina bruger penge til at manipulere med de vestlige politikere, så de siger til Vesten, at Kina er ude af fattigdom og elendighed, og at alt er godt i Kina. De mener, at alle kinesere hjernevaskes i en meget tidlig alder i Kina, og at der foregår en stærk censur af mange temaer, mens mennesker bliver myrdet (fx ved organhøst). Det er netop dette, de ønsker at få mere opmærksomhed omkring, eller med deres egne ord: De ”ønsker at få sandheden frem”.

Falun Gong har et informationscenter i New York, hvorfra de sender nyheder til Falun Gong-udøvere over hele verden. I Danmark sender nogle aktive Falun Gong-udøvere relevante informationer videre til TV 2 og andre nyhedsmedier.

Hjemmeside og sociale medier

Falun Gong har hjemmesider på nettet, www.falundafa.dk og www.falundafa.org, hvorpå man kan læse om gruppen og den spirituelle praksis samt downloade gratis materiale og bøger skrevet af Li Hongzhi.

Forandringer

Falun Gong har ikke forandret sig markant indenfor de sidste 10 år, og deres praksis er nøjagtigt den samme. For 10 år siden mødtes medlemmer i Aarhus én gang om ugen og praktiserede sammen. Dette foregik hos Zhou Zhou Wang, som etablerede Falun Gong i Aarhus. Hun har i dag skiftet adresse, men åbner stadig sit hjem for medlemmer, dog ikke en gang om ugen, men når der er interesse for det.

Kontakt

Falun Gong

Silkeborgvej 508

8220 Brabrand

Tlf.: 86180878 (Zhou Zhou Wang)

Litteratur og kilder

Hongzhi, Li

2004 *Falun Gong*, København, Foreningen for Falun Gong i Danmark.

Undersøgelse udført af Liv Kira Seitzberg og Ronja Lykke Kastberg.

Tidligere undersøgelse udført af Agnete Rasmussen, Maria Blach Nielsen og Sanne Nielsen.

Jara

Præsentation og navn

Jara er en nyligt dannet heksecirkel, som har få medlemmer fordelt i flere jyske kommuner. Navnet på gruppen, Jara, er oprindeligt en rune, som primært har betydningen 'årstiderne', og den repræsenterer mødet mellem lys og mørke, mand og kvinde og de forskellige sæsoner i løbet af året. Jara kan på sin vis siges at være det skandinaviske modstykke til Østens yin-yang-symbolik. Samtidig repræsenterer runen også håb og forventninger til fremtiden.

Medlemmerne i cirklen kalder hinanden for hekse eller søstre. I gruppen har man i sin personlige praksis fokus på naturen, Moder Jord, og balancen mellem de mandlige og feminine aspekter. Fælles for Jara-heksene er den samhørighed, man føler ved at være hedning og heks.

Gruppen opfatter ikke sig selv som en religion, men mener i stedet, at det at være heks er en livsstil. Medlemmerne har svært ved at forholde sig til én gud, som er almægtig og patriarkalsk.

Gruppens historie i lokalområdet

Da der ikke findes store forsamlinger af hekse i Danmark, er det meget typisk, at cirkler dannes på tværs af kommunegrænser. Heksecirklen Jara har eksisteret siden efteråret 2011, hvor den blev stiftet af de tre nuværende medlemmer, som er bosat i tre forskellige jyske kommuner, heriblandt Aarhus Kommune. Gruppen blev grundlagt, efter at medlemmerne i en samtale til det årlige arrangement "Hedensk Sommerlejr" på Djursland besluttede sig for at danne deres egen cirkel, også kaldet *coven*.

Medlemmerne har ikke et fast etableret mødested, men mødes i stedet på skift hos hinanden i Aarhus, Skørping og Esbjerg i udvalgte weekender. De praktiserer både hjemme hos hinanden og i naturen, hvor de finder særlige, rolige steder, der er velegnede til deres sammenkomster, bl.a. i området omkring Moesgård nær Aarhus, eller ved oldtidsmonumenter og jættestuer.

Organisation

At være heks i Danmark er præget af en særdeles løs struktur, og de praktiserende hekse er spredt vidt omkring på landsplan. Derfor udføres store dele af deres praksis uden selskab af andre og udmønter sig

som en del af heksenes dagligdag og livsstil. Mange danske hekse praktiserer udelukkende for sig selv, og alle hekse er derfor ikke nødvendigvis tilknyttet en cirkel. I dag anvender man oftest internettet til at finde ligesindede, udveksle informationer og idéer og arrangere begivenheder. Heksecirklers eksistens kan hurtigt forandre sig, når medlemmer flytter til andre steder i landet.

I Jara har man etableret sig i en cirkel, der udgøres af tre kvinder, hvor alle betragtes som lige medlemmer. Der er ingen leder i gruppen, som er fuldstændig uden hierarki, så alle beslutninger træffes demokratisk, og der diskuteres, indtil der er opstået konsensus. Cirklen er meget eklektisk i sin tilgang til det at være heks, og medlemmerne har alle hver især forskellige inspirationskilder; bl.a. keltisk og asatro-tilgang. De er ikke del af en større organisation, og det er derfor heller ikke muligt eller nødvendigt at være fælles om at inspireres af en særlig international, kendt leder. Jara følger ikke den hedenske religion Wicca, som en del andre heksecirkler gør, og gruppen er derfor ikke præget af en struktur med en yppersteprestinde, som er øverst i hierarkiet. Da Jara er en nylig etableret gruppe, arbejder man i denne tid mest indadtil i cirklen. Jaraheksene ønsker derfor ikke at udvide med nye medlemmer, før cirklen har eksisteret i mindst et år. Herefter vil man overveje, om det vil være relevant at indlemme andre hekse.

Medlemmer

De tre nuværende, kvindelige medlemmer er alle i begyndelsen af 30'erne. Det er vigtigt for gruppen, at der eksisterer en god kemi imellem de deltagende *søstre*, og det er også en af begrundelserne for, at de ikke overvejer nye medlemmer i deres første år som cirkel. Man har ikke passive medlemmer i cirklen, dels på grund af dens størrelse, dels fordi det er vigtigt, at alle deltager i de sammenkomster, der afholdes, da hver enkelt heks er vigtig for gruppens fælles energi. Der stilles ingen forhåndskrav til at kunne blive en del af gruppen, men det forventes, at alle medlemmer deltager i og bidrager til udviklingen ved at lære af og inspirere hinanden. Man bør som heks i Jara grundlæggende være god ved naturen, da det er essentielt og primært for en heks at have et godt forhold til denne. Det er helt acceptabelt, at man tilhører en trosretning ved siden af sin deltagelse i cirklen, fx kristendommen, Forn Siðr etc.

Det er vidt forskelligt, hvor mange medlemmer en heksecirkel optager, men i Jara mener man ikke, at der af rent praktiske og organisatoriske årsager bør være mere end 10 medlemmer i deres gruppe. Hvis der er flere, vil det bl.a. blive vanskeligt at finde weekender, hvor alle kan mødes, og det er nødvendigt med en begrænset størrelse, på grund af at kemien og intimiteten er yderst væsentlig for cirklens samhørighed. Da Jara er en mindre, nyetableret gruppe, opererer man ikke med forskellige medlemskategorier, men skulle

man senere inkludere andre hekse, heriblandt også mænd, i gruppen, ville det kunne være relevant at tale om stiftere og nytilkomne hekse. Man har endnu ikke et initierende ritual for gruppemedlemmer, men det er noget, man vil arbejde videre på. Man arbejder ej heller på at opsøge mulige nye medlemmer, da gruppen ikke er missionerende.

Når medlemmerne i gruppen mødes, har de ofte haft uddelegeret forskellige temaer, som de hver især præsenterer ved oplæg for de andre. Alt efter den enkelte heks' interesser, kan der blive undervist i emner som fx runer, trommerejser eller tarotkort. Deres møder foregår på dansk, men medlemmerne anvender også oldnordisk i forbindelse med deres ritualer, fordi det virker kraftfuldt; dette er dog et individuelt valg.

Økonomiske forhold

Alle udgifter i gruppen dækkes fælles blandt medlemmerne. De fleste genstande og remedier, som anvendes ved ritualerne, har man dog anskaffet sig individuelt. I cirklen planlægges der at købe ens kapper, som man kan anvende ved fælles sammenkomster. De har på nuværende tidspunkt ingen indtægter som gruppe, men overvejer i fremtiden at sælge nogle af de ting, de laver sammen, når de mødes; heriblandt punge, urteposer og udsmykkede rasler.

Religiøs/spirituel praksis

I Jara er det vigtigt at kunne inspirere og lære af hinanden, så ens spirituelle praksis kan blive udvidet/udviklet i mødet med de andre hekse i cirklen. Man beskæftiger sig med emner, som man især har fordybet sig i. Hos gruppen er det bl.a. magi, elementernes betydning, tarot, urters brug, sejd (kraftsang), trommerejser, runer samt mytologi.

Ved fælles ritualer skaber man sammen en cirkel, som lukkes for at holde negative ånder ude. Herefter påkalder man verdenshjørnerne sammen med elementerne. Når cirklen er dannet, skaber man en form for kraftdannelse, fx ved sang, hvor man gentagende messende chanter en firelinjet sang, indtil der opstår en særlig energi. Ritualet kan også anvendes til specifikke formål, fx at skabe godt samarbejde eller til at heale en person, der er syg. Man medbringer symboler for de fire elementer, og til tider anvendes trommer til trommerejser, og hvis der chantes i løbet af ritualet. I princippet er disse redskaber ikke nødvendige for ritualets udførelse, men de medvirker til at skabe mere stemning og kraft. Der ofres, og i ritualets cirkel

udfører man en skålerunde, hvor hver heks drikker for derefter at dele resten af væsken (oftest mjød eller vin) med naturen.

Hos sig selv kan man også bygge et hjemmealter op, hvor hvert verdenshjørne tilknyttes sit eget element (fx nord/jord, syd/ild). Meget af ens spirituelle praksis som heks foregår på egen hånd, skønt man er en del af en heksecirkel, man kan bl.a. meditere ved sit alter, tænde lys, skabe forbindelse til naturen og anvende urter, som hvid salvie, til ritualer og healing. Særligt personlige ritualer udføres gerne individuelt, men kan også blive en del af gruppens fælles ritualer, hvis man ønsker det.

Årstidsritualer er ofte væsentlige for hekse, men da Jara er en ny cirkel, har man endnu ikke afholdt disse ritualer i fællesskab. De vigtigste af årstidsritualerne er de to solhverv og jævndøgn, men der findes også forskellige keltiske fejringer i løbet af året, som man vil kunne fejre sammen i fremtiden.

Da heksene i Jara har hvert sit udgangspunkt, er det individuelt, om de bygger deres personlige praksis på keltiske skrifter eller den ældre Edda og andre nordiske kilder. I gruppen er en fælles inspirationskilde nogle Wicca-tekster og flere af Scott Cunninghams værker. Cirklen, pentagrammet, solhjulet, gudindetegnet og forskellige dyresymboler er hver især vigtige symboler for gruppen. Det er samtidig typisk for en heks, at hun føler en forbindelse til et personligt kraftdyr, som er eller vil komme til syne for hende; dette kan bl.a. ske på trommerejser. Kraftdyret besidder egenskaber, som heksen selv har på både godt og ondt, og dyrets adfærd vil minde om heksens egen. I Jara har to af heksene ulve som deres kraftdyr. For dem repræsenterer ulven visdom, læremesterrollen og loyalitet overfor gruppen.

Eksterne relationer

Gruppen har meget kontakt med andre hekse og hedninge, både på nationalt og internationalt plan, heriblandt i Norge. Denne kontakt skabes og vedligeholdes især til arrangementer som ”Hedensk Sommerlejr”, hedenske hygge-sammenkomster, arrangementet ”Mystikkens verden” i København og også på forskellige internetfora og sociale netværk.

Hjemmeside og sociale medier

Da meget kontakt imellem hekse og hedninge-interesserede i Danmark i dag foregår på internettet, er det relevant at gå på jagt her, hvis man er interesseret i at indgå i en cirkel eller deltage i sammenkomster og arrangementer. Gruppen har ikke nogen egen hjemmeside.

Relevante links

- Kontakt foregår primært i Facebook-grupper, som man kan blive inviteret med i, hvis man kender nogen, der i forvejen er del af heksecirkler eller miljøet. Da meget kontakt i dag foregår på Facebook, i lukkede grupper, har det præget andre tidligere aktive internetfora, hvis trafik er dalet i de seneste år.
- troldmosehus.dk/.
- hedensksommerlejr.dk/.

Kontakt

Jara

Gruppen mødes privat.

Tlf.: 28 979203 (Monika Steensdatter)

Litteratur- og kilder

Der findes ingen litteratur om selve Jara, men cirklens medlemmer henviser til følgende litteratur, som er relevant for dem som hekse:

Cunningham, Scott

1983 *Earth Power: Techniques of Natural Magic*, St. Paul, Llewellyn Publications

1989 *Wicca: A Guide for the Solitary Practitioner*, St. Paul, Llewellyn Publications

1993 *Living Wicca: A Further Guide for the Solitary Practitioner*, Woodbury, Llewellyn Publications

2003 *Earth, Air, Fire & Water: More Techniques of Natural Magic*, St. Paul, Llewellyn Publications

2010 *The Truth About Witchcraft Today*, Woodbury, Llewellyn Publications

Druehyld, Dannie

1987 *Heksens Håndbog*, København, Høst

Jong, Erica

1986 *Hekse*, København, Lindhardt & Ringhof

Mariechild, Diane

1985 *Heksemor: Kvindehåndbog i psykisk udvikling*, København, Borgen

Undersøgelse udført af Liv Kira Seitzberg og Ronja Lykke Kastberg Jørgensen.

Kristen Videnskab

Præsentation og navn

Kristen Videnskab (Christian Science) er en kristendomsinspireret religion, grundlagt af Mary Baker Eddy (1821-1910) i 1879 i USA. Hovedsædet, Moderkirken, ligger i Boston, og kirkerne, som den i Aarhus, betegnes grenkirker. Det er en kristen kirke, der bygger sin lære på Bibelen, fortolket af grundlæggeren i værket *Videnskab og Helse med Nøgle til Skriften* fra 1875.

Kristen Videnskab forstår verden som bestående af Ånd. Ånd er Gud, og Gud har skabt alt fuldkomment og harmonisk. Ifølge Kristen Videnskab er det fejlagtigt at tænke materie, synd, ondskab, godhed mv. som reelle. Alt dette er blot en illusion, men ved den rette læsning af Bibelen skal den troende indse, at verden er Ånd og fuld af harmoni. Heri består begrebet om videnskab udledt af denne tolkning og læsning af Bibelen.

Ifølge Kristen Videnskab fungerer det guddommelige princip som en lovmæssighed. Kristen Videnskab bekræfter denne lovmæssighed gennem helbredelsespraksis, og derigennem bekræfter helbredelsespraksissen også Kristen Videnskabs lære. Ved hjælp af erkendelsen af, at verden er harmonisk og al dårligdom er en illusion og skyldes en fejlagtig læsning af Bibelen, vil dårligdomme forsvinde. Denne tanke kommer konkret til udtryk i Kristen Videnskabs forhold til sygdom. Det bliver anbefalet, at medlemmerne ikke tager medicin eller bliver behandlet på konventionel vis, i stedet fokuseres der på, at den mentale vildfarelse, der gør, at mennesket opfatter verden som uharmonisk, ved hjælp af en ret læsning af Bibelen vil forsvinde, som en logisk konsekvens. Det er denne lovmæssighed, der skaber grundlaget for, at kirken kalder sig Kristen Videnskab.

Gruppens historie i lokalområdet

Den første gudstjeneste i Kristen Videnskab i Aarhus fandt sted i 1936 i private omgivelser. Syv år efter, i 1943, lejede man sig ind i lokaler i Guldsmedgade, som blev benyttet indtil 1952, hvor kirken flyttede sine aktiviteter til Paradisgade. I 1954 blev Kristen Videnskab anerkendt af Moderkirken i Boston som et samfund i Kristen Videnskab og i 1960 officielt etableret som grenkirke. Siden 1962 har Kristen Videnskab holdt til i lokalerne i Mejlgade 8 i Aarhus midtby. Der er ikke nogen ledelse, men Bente Brøgger fungerer som eneste forelæser ved onsdagsmøderne og søndagsgudstjenesterne. Det er også forelæserens opgave at interviewe mulige nye medlemmer, inden de melder sig ind.

Organisation

Kristen Videnskab er en verdensomspændende organisation med hovedsæde i Boston, Massachusetts. Moderkirken, "The First Church of Christ, Scientist", styres af en bestyrelse på fem medlemmer, som selv udpeger deres efterfølgere til posten. Bestyrelsen vælger hvert år en præsident for Kristen Videnskab på verdensplan, der skal repræsentere kirken udadtil. Moderkirkens opgaver er at udvælge artikler til de forskellige landes tidsskrifter og *Christian Science Monitor* samt udvælge tekststykker fra Bibelen og *Videnskab og Helse med Nøgle til Skriften*, der samles i hæfter, der bruges til de ugentlige gudstjenester i alle grenkirker verden over. Grenkirken i Aarhus styres organisatorisk og økonomisk uafhængigt af Moderkirken, men følger samme trosgrundlag og regler for den ugentlige tekstlæsning. Udover grenkirken i Aarhus findes ligeledes en grenkirke i København. Grenkirkerne i Danmark deler hjemmeside, og Aarhus-kirken bliver inviteret, hvis der holdes et større foredrag i København, da kirken der er større og har flere medlemmer.

Medlemmerne

Som medlem af Kristen Videnskab skal man have opfyldt en række krav, der skal sikre, at medlemmet er bekendt med Kristen Videnskabs trosgrundlag. Bl.a. skal man have været til en passende mængde onsdagsmøder, gudstjenester og have studeret lærebogen *Videnskab og Helse med Nøglen til Skriften,* ligesom medlemmet ikke må være medlem af andre kirker eller trosretninger end Kristen Videnskab. I henhold til Kristen Videnskabs trosgrundlag og syn på sygdom og helbredelse er der officielt en række ting, man som medlem skal undgå, bl.a. alkohol, medicin, tobak mv., i praksis er det dog mere op til den enkelte, om dette følges.

Det er svært at komme med et præcist medlemstal, da det ifølge Kristen Videnskab er forbudt at oplyse dette, et skøn bygger derfor på antal af besøgende til gudstjenester og onsdagsmøder. I Aarhus ligger dette antal på tre-syv stykker.

Der laves ikke decideret arrangementer for at hverve nye medlemmer. I stedet prioriterer de, at alle onsdagsmøder, søndagsgudstjenester og andre arrangementer er åbne for alle, ligesom læseværelset også frit kan benyttes.

Økonomiske forhold

Kristen Videnskabs kirker finansieres igennem frivillige bidrag såsom gaver, kollekt eller arv. Kirken er anerkendt som en almennyttig forening, en status, som giver medlemmer mulighed for at give fradragsberettigede bidrag til kirken. Som udgangspunkt er grenkirkerne økonomisk uafhængige af Moderkirken, men denne kan dog i særlige tilfælde hjælpe grenkirkerne, hvis de befinder sig i en svær økonomisk situation. Kristen Videnskab i Aarhus har en fond tilknyttet, hvor bidrag til dækning af større udgifter bliver hentet.

Religiøs/spirituel praksis

Ifølge Kristen Videnskab sker frelse gennem helbredelse. Jesus fungerer som forbillede, som helbreder af de syge, han mødte på sin vej. Det er centralt for den religiøse praksis, at man i Kristen Videnskab vil prædike den rette lære, som er blevet misforstået. Det er med udgangspunkt i ugentlige tekststeder, at søndagsgudstjenesten og onsdagsmøderne skal hjælpe medlemmerne til at indse, hvad den rette forståelse af Bibelen er, den, som Mary Baker Eddy udarbejdede i *Videnskab og Helse med Nøglen til Skriften*. Tekstlæsningen fra Bibelen og *Videnskab og Helse* er mere omfattende om søndagen end om onsdagen, mens deltagerne på onsdagsmøderne til gengæld har lejlighed til at give vidnesbyrd og berette om personlige erfaringer indenfor Kristen Videnskab. Den religiøse praksis bliver forrettet af to forelæsere, som til møderne læser op af Bibelen og af *Videnskab og Helse*, Kristen Videnskabs lærebog. I Aarhus er der imidlertid kun én forelæser, højst sandsynligt fordi der er meget få medlemmer. Her lægges der stor vægt på den praktiske anvendelighed af kirkens lære. Vidnesbyrdene, der eksempelvis beretter om, hvordan troen har hjulpet medlemmer i vanskelige situationer, opfattes ligeledes som beviser på sandheden i

kirkens lære og publiceres derfor i Kristen Videnskabs forskellige tidsskrifter.

Healing eller helbredelsespraksissen står centralt i Kristen Videnskabs religiøse praksis, både på søndagsgudstjenesterne som er fællesskabsorienterede og på onsdagsmøderne der har en mere individuel karakter . Denne praksis består udelukkende af bøn, hvor man beder om at kunne opnå den rette forståelse af ens ”dårligdom”. Enten kan den ”syge” bede for sig selv eller med hjælp fra en praktiserende. Der er som sådan ikke nogen præster, men der er religiøse specialister. En specialist er enten en deltids- eller fuldtidspraktiserende (en erhvervsbetegnelse, der kræver autorisation fra Moderkirken i Boston). Healing, der varetages

af en autoriseret healer, er en service, der betales for. Om end størstedelen af de personer, der benytter sig af denne praksis, er medlemmer af Kristen Videnskabs kirke, kan behandlingstilbuddet også benyttes af ikke-medlemmer. For at kunne komme i behandling skal man afstå fra brug af tobak, medicin og alkohol.

Eksterne relationer

I kraft af Kristen Videnskabs verdensomspændende karakter foregår der aktiviteter og udvekslinger på tværs af landene, også igennem det engelsksprogede blad *The Christian Science Monitor*. I USA udkommer det som dagblad og i resten af verden som ugeavisen *Monitor World*. Kristen Videnskab i Aarhus har ikke særlig tilknytning til andre religiøse grupper, men er venligt indstillet overfor andre trosorienteringer.

Hjemmeside og sociale medier

Kirken i Aarhus har ikke deres egen hjemmeside, men har deres kontaktinformation i bunden af grenkirken på Københavns hjemmeside. Ligeledes forefindes ingen brug af sociale medier.

Forandringer

I løbet af de sidste 10 år er den største forandring de fysiske rammer. Medlemstallet er på omkring tre-syv. Der er ikke sket en vækst, men der er nye interesserede, dog er tallet usikkert, da medlemstallet ikke oplyses direkte men anslås ud fra deltagerantal til gudstjenesterne. Der er ikke blevet afholdt foredrag rettet mod udefrakommende indenfor de sidste fem år i kirken i Aarhus.

Kristen Videnskab holder stadig til i kirkerummet i centrum af Aarhus, men læseværelset, som før lå i den sydlige del af byen, er blevet flyttet til samme lokalitet som kirkerummet. I samme omgang er kirkerummet blevet renoveret og fremstår lyst og hvidt med lyse trægulve og stole, stadig i enkel stil.

Kontakt

Kristen Videnskab

Mejlgade 8

8000 Aarhus C

Tlf.: 26 17 22 78

Gudstjenester søndag kl. 10 og onsdagsmøder kl. 19.00.

Læseværelset, samme sted, er åbent tirsdag og torsdag kl. 15.00 til 17.30.

Litteratur og kilder

http://www.kristenvidenskabsherold.com/

www.kristenvidenskab.dk

www.tfcccs.com

www.spirituality.com

Eddy, Mary Baker

1976 *Videnskab og Helse med Nøgle til Skriften*, Boston, Trustees under the Will of Mary Baker G. Eddy

Gottschalk, S.

1973 *The Emergence of Christian Science in American Religious Life*, Berkeley, University of California Press,

Wilson, B. R.

1961 *Sects and Society*, Surrey, William Heinemann

Undersøgelse udført af Anna Carøe og Vibeke Lundbye Westphall.

Tidligere undersøgelse udført af Line Mex-Jørgensen.

Kristensamfundet

Præsentation og navn

Kristensamfundet blev grundlagt i 1922 i Schweiz af Friedrich Rittelmeyer, præst i den tyske evangeliske kirke, og har eksisteret i Danmark siden slutningen af 1930'erne, men blev først i 1964 grundlagt som religiøs praksis. Studerende i Tyskland havde før grundlæggelsen henvendt sig til den østrigske filosof Rudolf Steiner, antroposofiens grundlægger, med et ønske om fornyelse af den protestantiske kirke. Steiner regnes dog ikke for at være Kristensamfundets grundlægger, derimod som forkynder af Kristensamfundets religiøse praksis. I Danmark eksisterede, allerede inden Kristensamfundet blev etableret, Steiner-grupperinger inklusive Steiner-skoler. I disse grupperinger blev de første menigheder grundlagt, og siden er menighederne vokset og har derfor kunnet anskaffe kirkebygninger. Kristensamfundet har en større kirke i København og er del af The International Christian Community med hovedsæde i Berlin.

Gruppens historie i lokalområdet

I Aarhus blev Kristensamfundet grundlagt i midten af 1970'erne af Inger Carlsen, som kom fra den københavnske menighed. I de første år havde den aarhusianske menighed ikke et fast lokale, men lejede lokaler rundt om i byen. Der var ligeledes ikke ansat en fast præst, men man havde præster fra København til at varetage de gejstlige handlinger. I 1998 købte Kristensamfundet ejendommen i Bergensgade i Aarhus Nord, der indeholder både kirke og præstebolig samt menighedslokaler. Lokalerne i kælderen i præsteboligen bruges af menigheden til menighedsmøder. Fra 1998 til 2002 var Per Andersen ansat som præst i Bergensgade, herefter fulgte to år uden en fast præst, hvor gudstjenester blev afholdt af præster fra København. I 2004 blev Stephan Frister ansat som den femte præst i rækken, der har været tilknyttet Kristensamfundet i Aarhus. Stephan Frister er til dato stadig ansat som præst i Kristensamfundet. Kirken i Aarhus fungerer som kirke for hele Jylland.

Organisation

Kristensamfundet i Aarhus er en selvstændig menighed med kontakt til andre organer i ind- såvel som udland. For at være en selvstændig menighed påkræves det, at der bor en præst på stedet. Præsten er religiøs leder, i betydningen åndelig leder, og vælges på lige fod med menigheden ind i lokalbestyrelsen. Præsten står udelukkende for åndelig vejledning, forkyndelse og rituelle handlinger, menigheden varetager administrative opgaver, vedligeholdelse af bygningerne etc. Landsbestyrelsen har ingen åndelig kompetence, de varetager dialog med myndigheder, foretager økonomiske beslutninger samt ansætter præster. Udsendelse af præster varetages af Kristensamfundets øverste ledelse, som har sæde i Stuttgart.

Medlemmer

Kristensamfundets medlemmer betegnes som menighedsmedlemmer, menigheden eller blot medlemmer. Medlemmerne opdeles i tre underkategorier: aktive medlemmer, tilhængere og interesserede. Kristensamfundets medlemmer er geografisk fordelt over det meste af Jylland. Mens flest aktive medlemmer er fra Aarhus, sendes medlemsbladet ud til hele Jylland. Der er ca. 20 aktive medlemmer, mens medlemsbladet sendes ud til ca. 200. Ved en almindelig gudstjeneste kommer mellem otte og tolv. For at opnå medlemskab af menigheden kræves det, at man forinden har ført nogle samtaler med den lokale præst, hvorefter man indskrives i kirkens medlemsbog; herved markerer man sit særlige forhold til Kristensamfundet og til sakramenterne. Det er muligt for medlemmerne at være medlem af andre trossamfund, og flere af medlemmerne er også medlem af folkekirken. Det andet trossamfund, man er del af, må ikke stå i modsætning til evangelierne, men ellers er der ingen krav. Dette skyldes Kristensamfundets vægtning af individuel frihed, som også gør sig gældende for den enkeltes trosforhold. Af samme grund findes der ingen læresætninger
i Kristensamfundet, som menighedens medlemmer skal bekende sig til. Det er i stedet op til den enkelte at tro og fortolke indholdet af ritualerne og det kristne budskab, som vedkommende finder det rigtigt.

På verdensplan er ca. 20.000-30.000 mennesker tilknyttet Kristensamfundet. I Danmark har ca. 500 indskrevet sig i kirkens medlemsbog, hvoraf ca. 200 er tilknyttet kirken i Aarhus. Der forefindes ingen statistiske oplysninger over køns- og aldersfordeling i menigheden i Aarhus, dog er det kendetegnende, at størstedelen af medlemmer har en dansk etnisk baggrund.

Kristensamfundet missionerer ikke. Kontakten til bevægelsen skabes oftest gennem venner og bekendte samt via foldere og lignende materiale, der er opstillet på biblioteker og læreanstalter. De fleste nye medlemmer i Aarhus kommer fra Steiner-miljøet eller Antroposofisk Selskab.

Økonomiske forhold

Kristensamfundet modtager støtte fra staten i form af dækning af porto til deres medlemsblad. Ellers er deres økonomi baseret på frivillige bidrag, gaver, private fonde og arv fra menighedsmedlemmerne. Men kirken bæres hovedsageligt af frivillig arbejdskraft. Det enkelte medlem bestemmer selv, hvor meget det vil yde. Stephan Frister får et honorar. En menighed er kun etableret, når den økonomisk bærer sig selv, men menigheden kan dog, hvis den mod forventning skulle komme i økonomiske vanskeligheder, søge om økonomisk hjælp fra enten paraplyorganisation eller andre menigheder.

Religiøs/spirituel praksis

I Kristensamfundet er der tre grundelementer, som kirken baserer sit virke på: 1) den religiøse praksis, som er de syv sakramenter: nadveren (denne er den vigtigste, da det er livskilden), dåb, konfirmation, skrifte, brudevielse, den sidste olie samt præstevielse, 2) sjælesorg (rådgivning) og 3) forkyndelsen (lære, prædiken, foredrag). Der findes ingen læresætninger i Kristensamfundet, derimod tilslutter medlemmerne sig på individuel og personlig vis. Præsten har forkyndelsesfrihed og tager udgangspunkt i egne erfaringer, dog grundlæggende med udgangspunkt i de nytestamentlige tekster – primært dem, der omhandler døden og opstandelsen.

Kristensamfundet er beslægtet med den romersk-katolske kirke, idet de ligeledes har de syv sakramenter. Nadversakramentet kaldes også Menneskevielsens Handling og indtager en særlig rolle i forhold til de øvrige sakramenter. Menneskevielsens Handling finder som oftest sted to gange om måneden. Ved disse begivenheder har præsten to medhjælpere (ministranter), som hjælper under gudstjenesten. Der synges sjældent salmer, og menighedsmedlemmernes eneste aktive deltagelse består i at modtage nadveren og at gøre korsets tegn. Handlingen er meget ritualiseret og foregår i en afdæmpet, højtidelig atmosfære. Det tydeliggøres i Menneskevielsens Handling samt til højmesser, at treenigheden er central. Yderligere mødes enkelte medlemmer til bibellæsning og efterfølgende diskussion af tekststykket.

Som i mange kristne kirker følger Kristensamfundet også et rituelt årstidsforløb, der indbefatter påske, himmelfart, pinse, advent, jul og helligtrekonger. Derudover fejres også sankthans (Johannes Døbers virksomhed), Midnatsgudstjeneste samt Skt. Mikaels dag. Til hver årstid hører en speciel bøn.

Eksterne relationer

Der er ingen fastlagte undervisnings- eller øvelsesprogrammer i Kristensamfundet, men nogle menighedsmedlemmer mødes ugentligt til bibellæsning. Kristensamfundet har ingen tilknytning til andre religiøse grupper, men ser positivt på et muligt forstående tværkirkeligt samarbejde. Flere af Kristensamfundets medlemmer har relationer til Antroposofisk Selskab, som er stiftet af Rudolf Steiner. Ydermere er et flertal tilknyttet grene af Steiner-miljøet i Aarhus. Der synes at være en særlig form for slægtskab mellem grupperne. Men der er intet institutionelt samarbejde mellem grupperne. Kristensamfundet blev anerkendt som trossamfund i 1997.

Hjemmeside og sociale medier

Kristensamfundet har en hjemmeside, hvorpå der annonceres gudstjenester og andre begivenheder / tiltag fra kirken. Yderligere kan her findes informationer om historie, økonomi, medlemsblad og andre praktiske informationer. Ydermere er teologiske og filosofiske baggrundsovervejelser om Jesus og kristendom og reinkarnation også at finde på hjemmesiden. Kristensamfundet Aarhus får til tider trykt informationer om gudstjeneste i *Kristeligt Dagblad*.

Forandringer

Der har stort set ikke været ændringer i medlemstallet de seneste 10 år, alligevel pointerer Stephan Frister, at medlemmernes alder er steget. Stephan Frister mener, at grunden til dette er, at Kristensamfundet ikke er attraktivt nok, de "kommer ikke med noget sensationelt og forholder sig til traditionens traditioner". Yderligere kan det skyldes, at mission er imod deres overbevisning om, at folk skal komme til Kristensamfundet, fordi de selv har et ønske herom. Tidligere har det økonomisk set mere positivt ud for Kristensamfundet.

Kontakt

Kristensamfundet
Bergensgade 14
8200 Aarhus N
Tlf.: 86 10 36 76
www.kristensamfundet.dk

Litteratur og kilder

http://www.kristensamfundet.dk/
Brochurer kan rekvireres ved kontakt til Kristensamfundet i Aarhus.

Undersøgelse udført af Vibeke Lundbye Westphall og Anna Carøe Frederiksen.
Tidligere undersøgelse udført af Wendy Juul Mikkelsen.

Liberal Katolsk Kirke

Præsentation og navn

Liberal Katolsk Kirke (LKK), tidligere benævnt Den Frie Universelle Kirke, er et teosofisk inspireret trossamfund, som ønsker at fremme Kristi arbejde. LKK er hverken protestantisk eller romersk-katolsk på trods af navnet; kirkens standpunkter er derimod frie og universelle. Vigtige kilder til LKK's lære er især teosofferne Wedgwoods og Leadbeaters bøger samt Bibelen; men ligeledes anerkender de, at andre religiøse ledere og trosgrupperinger har vigtige budskaber. Et eksempel herpå er Buddhas lære. Denne anerkendelse af andre religiøse ledere og trosretninger sætter også rammen om trosfriheden i kirken. Der er hverken bestemte dogmer eller regler, som man skal tilslutte sig for at være medlem. Kirken har en trosbekendelse og en læresammenfatning, men det er op til den enkelte at tolke disse.

LKK har sin oprindelse i den engelske gren af den gammelkatolske kirke. I 1915-1916 påbegyndtes en reorganisering af denne. Ifølge LKK var det Kristus selv, som i begyndelsen af det forrige århundrede udsendte impulser til dannelsen af en ny kristen kirke. Denne opgave blev lagt i hænderne på teosofferne J. I. Wedgwood og C. W. Leadbeater. Reorganiseringen bød på en mere liberal kirke, men man bibeholdt kirkens sakramentale kraft gennem den apostolske succession (en ubrudt rækkefølge af håndspålæggelser til præster og biskopper tilbage til apostlen Peter). Datoen den 13. februar 1916 betragtes som LKK's stiftelsesdag.

Ønsket med LKK er at fremme Kristi arbejde i verden. Kirken bidrager til dette, idet den fungerer som en kanal for spredningen af Kristi kraft og velsignelse ud til menneskeheden; den vigtigste metode hertil er Den Hellige Eukaristi, nadveren. Igennem nadveren får mennesket hjælp til at finde den guddom, som findes i alle menneskers hjerter; thi "Vi er alle en gnist af Gud". At finde ens guddom kan sidestilles med at finde hjælp i ens egen åndelige udviklingsproces. Sandheden skal findes inden i mennesket selv, hvor Kristus er iboende.

I dag er LKK repræsenteret internationalt, rundt i alle kontinenterne. Her i Danmark er der fire menigheder.

Gruppens historie i lokalområdet

I årene 1964-1970 samledes LKK i Fajstrup (mellem Sabro og Hammel) hos kirkens biskop emeritus Børge Søgaard. I 1982 blev endnu en menighed grundlagt; denne gang i Horsens. Menigheden i Horsens skrumpede dog ind, præsten boede i Aalborg, og den resterende menighed ønskede kirken til Aarhus, hvilket man

i 1986 valgte at efterkomme. Menigheden i Aarhus benytter sig til messerne af lejede lokaler. I en længere årrække har de lejet lokaler hos Lysets Hus og gør det stadig. LKK-menigheden i Aarhus hedder Skt. Gabriels Kirke efter den bibelske ærkeengel Gabriel.

Organisation

LKK er en episkopal kirke, hvilket vil sige, at det er kirkens biskopper, der har den øverste myndighed. På internationalt plan samles biskopperne på synoder og afgør de større anliggender, mens nationale anliggender ordnes på præstesynoder i Danmark. I Danmark er Uffe Børjesen den ledende biskop, mens LKK's tidligere biskop Kai From Jørgensen er emeritus. I hver af de danske menigheder er der en ansvarshavende præst, der svarer til folkekirkens sognepræst. Derudover findes der hjælpepræster og diakoner. Til hver kirke er et menighedsråd tilknyttet. Menighedsrådet tager sig af de praktiske opgaver i kirken; på landsbasis er der en landsforening, der er betegnet Foreningen Liberal Katolsk Kirke i Danmark, med repræsentanter fra alle menighedsråd samt fra præstesynoden.

Medlemmer

Enhver kan blive medlem af LKK, hvor der findes to former for medlemskab: støttemedlemmer og sakramentale medlemmer. Som støttemedlem og bidragyder betales der et mindre kontingent. Man behøver ikke at være medlem for at deltage i messer og kirkens tjenester i øvrigt, og der stilles ikke krav til medlemmerne om, at de ikke må tilhøre andre trossamfund. Som sakramentalt medlem er man døbt i kirken.

LKK har oplevet en nedgang i medlemstallet i de sidste 10 år, og der er et udpræget ønske om, at menigheden skal vokse igen. Man ser dog helst, at medlemmerne kommer af sig selv, hvorfor der ikke annonceres efter nye medlemmer. Det er oftest nuværende medlemmers venner og bekendte, som finder vej til messerne.

I Aarhus har LKK ca. 30 medlemmer, med et overvejende antal kvinder. Samtidig med LKK har medlemmerne som oftest også tilknytning til andre teosofiske kredse.

Økonomiske forhold

LKK modtager ingen støtte fra stat eller kommune. Kirkens eneste indtægter er kontingentet fra medlemmerne og evt. personlige gaver. LKK er således afhængig af frivillig arbejdskraft, hvilket medlemmerne gerne yder. Derudover skal præsterne ligeledes selv finansiere deres præsteudgifter.

Religiøs/spirituel praksis

LKK afholder (bortset fra sommermånederne) messe ca. en gang månedligt (søndage kl. 11.00), hvor der er adgang for alle. Til messen er der knyttet en helbredelsestjeneste, hvor der anvendes konsekreret balsam med helbredende kraft. Ved særlige højtider såsom jul og påske afholdes der ekstra messer. Messen minder meget om den katolske kirkes messer, og der lægges stor vægt på, at ritualerne udføres korrekt og ensartet hver gang. Under messen skaber præsten, sammen med menigheden, en kanal til det guddommelige. Kanalen er et kraftigt energifelt, som resulterer i, at Kristus kommer til stede i kirkerummet. Inden messen får deltagerne udleveret et hæfte, hvori messens forløb er beskrevet ned til mindste detalje. Salmer og prædiken-skriftsteder varierer fra gang til gang. Salmesang, velsignelser, røgelsesbrænding, fredslysning, forbøn for syge, døde og gravide samt nadver er elementer, som altid indgår i messen. Som det vigtigste i messen står nadveren, som ikke blot er et symbolsk sakramente til ihukommelse af Kristus; LKK tror, at Kristus er til stede i åndelig forstand i brødet og vinen.

LKK tror på, at Kristus har skænket menneskeheden de syv sakramenter i kærlighed, for at hjælpe en igennem livets vanskeligheder. Sakramenterne er således uvurderlige nådegaver, som er af stærk værdi for det åndeligt søgende menneske og dermed for LKK. Ved Dåbens Sakramente bliver en skytsengel tilknyttet den døbte, og der gennemgås en renselse, som især er virkningsfuld for børn. Ved Konfirmationens Sakramente bliver man modtaget som riddere i Kristi tjeneste. Helligåndskraften skænkes en; der skabes derved en nærmere forbindelse mellem en selv og den højere sjæl. Ved Nadverens Sakramente, som for LKK er det vigtigste, skabes en direkte kanal til Kristus. Ved de to mantraer ”Dette er mit legeme” og ”Dette er mit blod” strømmer Kristuskraften ned i alterbrødet og druesaften, som derved forvandles til Kristi åndelige legeme og blod. De øvrige sakramenter er: Absolutionen, Det Hellige Ægteskab, De Hellige Ordener og De Hellige Olier. Alle sakramenter varetages i LKK; vielser er dog ikke juridisk bindende, da kirken endnu ikke er et anerkendt trossamfund.

Helbredelsestjenesten, som er knyttet til hver messe, styrker ens indre legeme – og derigennem også det fysiske legeme. Qua Helligåndens kraft, Absolutionens Sakramente, Salvningens Sakramente og Eukaristiens Sakramente mener LKK, at Kristus endnu en gang har givet en nådegave: at kunne levendegøre og supplere almindelige helbredelsesmetoder. LKK mener, at det er vigtigt, at sjælen er i ro og balance, hvilket helbredelsesmessen fremmaner. En ubalanceret sjæl vil derimod skabe disharmoni og besværliggøre kanalen til Kristus.

Efter hver endt messe inviteres der til kaffe/te og brød, hvor man også er velkommen til at stille spørgsmål til præsten. Udover den månedlige messe afvikler LKK også sommerkurser, hvor det er muligt at fordybe sig i kirkens teologi og praksis.

Eksterne relationer

LKK arbejder ikke sammen med andre trosretninger i Danmark. Der har tidligere været arrangeret foredrag sammen med Teosofisk Forening, men et decideret samarbejde er der ikke tale om. Det manglende samarbejde skyldes dog ikke, at man fra LKK's side ikke ønsker samarbejde med andre trosretninger; som skrevet i ovenstående accepterer LKK alle andre religioner og anerkender, at der er flere veje, der fører til det guddommelige. Dette skyldes, at LKK mener, at det er den samme guddommelige kilde, der står bag alle religioner. Man vil således gerne samarbejde med andre trosretninger.

Hjemmeside og sociale medier

LKK har en utrolig uddybende hjemmeside, www.lkk-dk.dk, hvor man (stort set) kan finde svar på alle de spørgsmål, som man måtte have. På hjemmesiden bliver de vigtigste nyheder, som vedrører alle fire kirker, ligeså opdateret. Kirken har også et nyhedsbrev, Sanctus, som er at finde som PDF-fil på hjemmesiden. Derudover findes der også undervisningsmateriale, der ligeledes er til at downloade på hjemmesiden.

LKK har derudover en Facebook-side, Liberal Katolsk Kirke – Danmark, hvor man kan melde sig ind; gruppen består af ca. 40 medlemmer. Det er ikke et krav, at man er meldt ind i LKK for at kunne blive medlem i gruppen på Facebook. Gruppemedlemmerne poster undertiden links til hjemmesider, musikstykker eller andet, som de har fundet spirituelt interessant.

Forandringer

LKK's største forandring omhandler deres godkendelse som trossamfund. Ved sidste undersøgelse i 2002, i forbindelse med det første pluralismeprojekt, arbejdede LKK på at blive godkendt som trossamfund. Dette synes at lykkes her i 2012. LKK søgte i 2011 om godkendelse; ansøgningen kunne dog på daværende tidspunkt ikke imødekommes grundet to punkter: Medlemstyperne og synoden skulle yderligere uddybes. Punkterne blev revideret og uddybet, og LKK venter i skrivende stund kun på bedømmelsen af disse; med en forhåbning og formodning om, at dette bliver efterkommet (LKK blev senere i 2012 godkendt som trossamfund).

Som tidligere skrevet er det vigtigt for LKK, at ritualerne udføres korrekt og ensartet hver gang, hvorfor der ingen ændringer er sket i ritualudførelsen. Rent teologisk er LKK meget frie, hvilket også medfører, at det enkelte medlem kan forandre sin holdning til givne ting; men overordnet set er de alle ens: Det handler om teosofi, hvor kærligheden er den lim, som binder det hele sammen.

Kontakt

Liberal Katolsk Kirke (LKK)
Sankt Gabriels Kirke, Lysets Hus, Posthussmøgen 11 C
8000 Aarhus C
Tlf.: 86 99 77 07 (Mogens Blichfeldt, ansvarshavende præst)
www.lkk-dk.dk

Litteratur og kilder

Blanch, Raymond
1998 *Mysterium Tremendum: esoteriske fortolkninger af messens indre væsen*, København, Sophia

Fibiger, Marianne Qvortrup (red.)
2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Gylling, Systime

Leadbeater, C.W.
1999 *Kristen Gnosis,* København, Sophia

Undersøgelse udført af Regina Ulf Christensen og Lærke Uhd.

Tidligere undersøgelse udført af Benny Siersbæk.

Lyset

Præsentation og navn

Lyset karakteriserer sig som en spirituel forening, der har til formål at hjælpe mennesker til udvikling og indsigt – en indsigt, som medfører en positiv livsindstilling. Denne indsigt er meget individuel, hvilket medfører, at der er mange forskellige måder at knytte an til spiritualiteten på. Man kan altså mere eller mindre selv afgøre, hvad man vil tro på. Som eksempel herpå kan nævnes, at nogle medlemmer tror på reinkarnation, alt imens andre ikke gør. Overordnet repræsenterer Lyset dog en fælles overbevisning om, at menneskets krop ikke er det centrale i menneskets eksistens, hvorved sjælen/ånden sættes i centrum. Når mennesket dør, er det således kun menneskets fysiske krop, der går til grunde, idet sjælen/ånden forlader kroppen og lever videre i den store kosmiske bevidsthed. Endvidere er medlemmerne af den overbevisning, at medier er i stand til at tage kontakt til den åndelige verden. På den måde kan man søge råd og vejledning fra den anden side.

Der er mange betydninger indlejret i foreningens navn, Lyset. Faktisk kan navnet sættes i forbindelse med alle de positive associationer, som man måtte få, når man hører begrebet ”lys”. En måde at forstå dette på er, at man kan opfatte lyset som en modsætning til det mørke. Det vil sige, at man skal søge mod det, som er positivt, mod lyset.

Gruppens historie i lokalområdet

Den oprindelige forening blev stiftet den 19.5.1913. Dette fandt sted på et spiritistisk møde, hvor man igennem et medium modtog besked om at stifte en menighed i Aarhus. I beskeden fik man desuden anvisning om at kalde foreningen ”Mod Lyset”. Navnet stammer fra sætningen: ”*Med sandhed vor Gud, vort valgsprog skal være, og vil I mine kære holde højt den ære, mod lyset skal vi vandre og føre sjæle ud fra mørkets dybe rædsel til evighed hos Gud*.” Dette var en besked, som mediet modtog fra den åndelige dimension – nærmere betegnet fra en tidligere biskop fra Trondheim. Sidenhen blev foreningen delt i to: ”Mod Lyset” og ”Psykisk samfund”. Foreningerne valgte imidlertid atter at slå sig sammen for at samle kræfterne; foreningen fik navnet ”Lyset”, der blev stiftet på en generalforsamling den 17. maj 1995.

Mod Lyset lejede sig i starten ind hos metodisterne i Posthussmøgen. Senere købte foreningen metodistkirken, som Lyset stadig ejer den dag i dag. Mod Lyset fungerede oprindeligt som en kirke, men ved stiftelsen i 1995 besluttede man at omforme kirken til en forening. Dette skyldes, at Lyset ikke som sådan anskuer sig

selv som en religion, men netop som en spiritistisk forening. De anser spiritismen som en filosofi og en videnskab og ønsker derfor ikke at definere sig i forhold til andre religioner. Dette på trods af foreningens træk fra den kristne tradition, som stammer fra grundlæggelsen af Mod Lyset.

Organisation

Lyset er organiseret omkring en bestyrelse, der udgør foreningens højeste myndighed. Foruden en formand består foreningen af fire andre personer samt to suppleanter.

Lyset er en selvstændig forening og er ikke som sådan med i landsdækkende eller internationale organisationer. Dog benytter foreningen sig af andre organisationer. Formanden og et af de andre medier har for nylig været i England for at deltage i kurser. I England er spiritisme anerkendt som religiøs retning, hvorfor der selvsagt optræder religiøse organisationer. I den forbindelse skal det dog understreges, at Lyset ikke er medlem af disse organisationer, men tager til England for at lære fra de bedste medier. Medierne har en væsentlig plads i Lyset, men anses ingenlunde som religiøse ledere. Et af de største medier, som er tilknyttet Lyset, er dansk-engelske Marion Dampier-Jeans, som på mange måder er Lysets ansigt udadtil.

I lokalområdet samarbejder Lyset også med andre religiøse grupper, det være sig teosofiske foreninger eller Liberal Katolsk Kirke, som lejer Lysets lokaler. Dette samarbejde kan eksempelvis udmønte sig i fællesarrangementer, når en af grupperne tager initiativ til et sådant.

Medlemmer

Lyset er som nævnt i ovenstående en meget åben forening. Dette viser sig bl.a., når det kommer til medlemmer. Der er tale om to forskellige typer medlemmer. Disse betegnes som henholdsvis medlemmer og gæster. Det, der adskiller medlemmerne fra gæsterne, er, at de melder sig ind i foreningen ved at betale et årskontingent på 500 kr. Et medlemskab indebærer halv pris på Lysets forskellige arrangementer og ydermere ret til at deltage i generalforsamlingerne. Det eneste kriterium, medlemmerne skal opfylde, er, at de skal være fyldt 18 år. Ydermere skal man have været med i foreningen i mindst to år for at kunne stille op til bestyrelsen.

Lysets arrangementer er desuden velbesøgte af gæster, som ikke er deciderede medlemmer. Gæsterne deltager altså kun i arrangementerne og engagerer sig ikke på samme måde i foreningen ved fx at udføre frivilligt arbejde.

Lyset rummer 50 medlemmer, og da Lyset er en landsdækkende forening, er dette tal det totale medlemstal for hele Danmark. Medlemstallet er fordoblet over de seneste 10 år, hvilket tydeligvis indikerer en øget interesse for foreningen. For at sætte medlemstallet i perspektiv skal her nævnes, at der deltager op imod 125 mennesker i Lysets mest populære arrangementer. En stor del af foreningens "brugere" er altså ovennævnte gæster. Skal man karakterisere medlemmerne i Lyset, bliver det tydeligt, at hovedparten er kvinder mellem 30 og 50 år. Hvis man medregner gæsterne, bliver gennemsnitsalderen lavere, idet der også er mange unge mennesker, som deltager i Lysets arrangementer.

Lyset har et ønske om vækst, men foreningen udfører intet missionerende arbejde. Hidtil har foreningen bl.a. reklameret på byens biblioteker og i gratisavisen *Århus Onsdag*, men er nu stoppet med at uddele programmer og indsætte annoncer i avisen, da folk selv kan orientere sig på Lysets hjemmeside.

Størstedelen af deltagerne i Lysets arrangementer kommer fra Aarhus. Alligevel har de i øjeblikket registrerede medlemmer, som er bosat udenfor Aarhus, eksempelvis i Hjørring. Ydermere er det væsentligt at bemærke, at foreningen kontaktes af mennesker fra hele Danmark. Grunden til dette kan være, at mennesker søger hjælp til at håndtere elementer fra den åndelige verden, men kan også sættes i forbindelse med tv-programmer såsom *Åndernes Magt* og *Ånderne vender tilbage*, hvor mediet Marion Dampier-Jeans er medvirkende.

Økonomiske forhold

Lyset finansieres gennem medlemskontingent samt indtægter fra møderne. Ydermere har de en indtægt gennem lokaleudlejning til Liberal Katolsk Kirke, Den Gyldne Portal og private lejere. Foreningen er baseret på frivillig arbejdskraft, men medierne er dog lønnede. Disse får desuden dækket deres rejseomkostninger.

Religiøs/spirituel praksis

Onsdagsmødet er den centrale spirituelle praksis i Lyset. Ved mødets begyndelse byder man folk velkommen, hvorefter man starter med at synge en sang. Efterfølgende beder man en bøn, og mediet påbegynder

sit arbejde, som kan bestå af clairvoyance, klarsyn eller foredrag. Clairvoyance og klarsyn går i korte træk ud på at kommunikere med og formidle fra den åndelige verden. Dette afhænger meget af de deltagende, idet det er disse, som skaber den energi, hvormed mediet arbejder. Foredragene kan derimod omhandle alt fra spøgelser til spiritualitet i hverdagen. Under hvert møde gør man imidlertid også brug af healing. Lyset opererer med en healingbog, hvori personen, som skal heales, skal noteres med navn, bopæl og lidelse. På denne måde kan disse heales gennem bøn uden at være fysisk til stede. Efter aktiviteten sluttes arrangementet af på samme måde, som det begyndte, nemlig med en bøn og en sang. Efter mødet inviterer Lyset til kaffe og samvær med de andre deltagende.

Udover onsdagsmøderne afholder Lyset cirkler. Dette er lukkede arrangementer, hvor syv mennesker mødes for at træne evnen til at sætte sig i forbindelse med den anden side. Man øver sig så at sige i at blive et medie. Når de har trænet i et stykke tid, holdes der såkaldte ”åbne cirkler”, hvor alle er velkomne. På den måde kan alle få et indblik i de ting, som medierne arbejder med.

Helt ekstraordinært afholder Lyset større ceremonier såsom navngivning, bryllup og begravelse. Disse ceremonier rummer elementer fra den folkekirkelige praksis, men kommunikationen med den anden side er i højsædet. Ydermere er elementerne i ritualerne tilpasset den spirituelle praksis. Disse ceremonier er ikke juridisk bindende, men skal mere anskues som noget symbolsk.

Lyset henter inspiration fra mange forskellige trosretninger og kan derfor ikke karakteriseres som kristne eller noget specifikt andet. Betegnelsen spiritisme er den mest dækkende, idet alle Lysets medlemmer tror på, at menneskets sjæl/ånd er det centrale element i menneskets liv, at der findes liv efter døden, samt at der er mulighed for at tage kontakt til og kommunikere med den anden side. Hvorledes man udfolder disse trosforestillinger, er meget individuelt, og det er derfor op til det enkelte individ, hvorledes man bedst finder sin vej mod lyset.

Eksterne relationer

Lyset arrangerer kurser og foredrag, som er åbne for alle. Ydermere har Lyset tidligere haft arrangementer i forbindelse med Kulturnat i Aarhus.

Den øgede interesse, som bl.a. affødes af tv-programmer omhandlende spiritualitet, har medført en øget opmærksomhed på Lyset, hvorfor de selvsagt er vant til at omgås pressen. Som nævnt i ovenstående medfører dette også, at flere privatpersoner kontakter Lyset for råd og vejledning. Lyset er glade for denne op-

mærksomhed, idet de ønsker at gøre deres positive budskab tilgængeligt for alle dem, som er interesserede.

Lyset er ikke anerkendt som trossamfund og er ikke interesserede i at blive det. Lyset ønsker ikke at formulere sig som en religion med bestemte restriktioner, idet de ønsker at lade den enkelte søge sine egne veje.

Hjemmeside og sociale medier

Lyset har en offentligt tilgængelig hjemmeside, www.lysetshus.dk. Hjemmesiden kan anvendes, når man som udefrakommende skal søge information om Lyset. Her kan man orientere sig omkring Lysets grundlæggende trosforestillinger, læse om arrangementer eller følge med i formandens klumme. Lysets hjemmeside benyttes givetvis også af medlemmerne i Lyset, som kan anvende denne til at dele billeder eller udveksle erfaringer. Ydermere varetages der også praktiske foranstaltninger på hjemmesiden. Man kan bl.a. købe billetter til de forskellige arrangementer, leje Lysets lokaler eller tegne medlemskab.

Lyset har desuden en åben Facebook-gruppe, ”Lysets hus”, som man kan ansøge om at blive medlem af. Gruppen rummer i skrivende stund 551 medlemmer. Dette internetforum anvendes bl.a. til at reklamere for Lysets arrangementer, til at dele billeder samt til at stille spørgsmål og få svar.

Forandringer

Siden undersøgelsen i 2002 har Lyset gennemgået flere forandringer. Den mest tydelige forandring vedrører den måde, hvorpå Lyset betragter sig selv i forhold til at være en religion. I 2002 fremgår det tydeligt af interviewet udført under det første pluralismeprojekt, at Lyset anser sig selv som en religion og dermed nærer et ønske om at blive anerkendt som trossamfund i Danmark. I dag karakteriserer Lyset sig som en spirituel forening, hvorfor foreningen ikke længere ønsker at blive anerkendt som religion.

Forandringen er altså ikke et udtryk for et skift i den spirituelle praksis eller i foreningens grundlæggende trosforestillinger – men snarere et holdningsspørgsmål.

Foruden denne ændring er der, som det fremgår af ovenstående afsnit, en ændring i forhold til den måde, hvorpå Lyset informerer og reklamerer. Ved sidste interview søgte Lyset at reklamere i det offentlige rum på flere forskellige måder, men nu er foreningen stoppet med at trykke programmet, hvorfor al reklame og information ligger online.

Slutteligt skal nævnes, at Lyset siden sidste interview har haft massiv fremgang, hvilket viser sig i en fordobling af deres medlemstal.

Kontakt

Lyset

Posthussmøgen 11c

8000 Aarhus C

Tlf.: 50 11 20 95 (Bettina Thomsen)

www.lysetshus.dk

Litteratur og kilder

Arnborg, Mimi (det nu afdøde Aarhus-medium)
1977 *At dø – er at* leve, Svendborg, Sphinks,
1979 *Dødsøjeblikket – og derefter*, Ballerup, Ryhl
1982 *Livet – det dyrebare*, Viby Sj., Strube,

Dampier-Jeans, Marion
2001 *Mit liv med ånderne*, Gylling, Borgen (personlig beretning)

Fibiger, Marianne Qvortrup (red.)
2004 *Religiøs mangfoldighed. En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus*, Gylling, Systime

Undersøgelse udført af Lærke Uhd og Regina Ulf Christensen.

Tidligere undersøgelse udført af Betina Sidelman.

Martinus Kosmologi

Præsentation og navn

Martinus Kosmologi er en filosofi, der er udviklet af Martinus Thomsen (1890-1981), og som bunder i en personlig religiøs oplevelse, hvor Jesus blev åbenbaret for ham i en meditation. Herefter oplevede han at have alverdens viden, og han skrev en række bøger, som Martinus Kosmologi nu bygger på, heriblandt *Det tredje testamente*. Derudover tegnede han nogle symboler samt beskrev deres betydning, og disse symboler har i dag en stor plads indenfor filosofien.

Filosofien bag Martinus Kosmologi er, at man har en række værktøjer og principper til rådighed. Disse skal man afprøve i sit eget liv, og dem, man kan bruge, kan man så fortsætte med, mens dem, som man ikke synes virker, blot kan undlades. Man skal altså ikke bare tage det, som Martinus har nedskrevet, for gode varer, men selv afprøve de givne værktøjer og principper i sit eget liv. Martinus Kosmologi betragter ikke sig selv som en trosretning, men mere som et interessefællesskab. Martinus selv brød sig ikke om navnet Martinus Kosmologi, men så hellere, at det blev kaldt Martinus Verdensbillede, selv om han generelt set helst så, at man slet ikke brugte hans navn, da han ikke ville betragtes som guru.

Gruppens historie i lokalområdet

I Aarhus har Martinus Kosmologi eksisteret i minimum 20 år, men Peter Møller Ravn mener, at gruppen sandsynligvis har eksisteret længere. Man kan ikke sige, at der er én, der har oprettet Aarhus-gruppen, da den var resultatet af et samarbejde mellem flere åndsfæller. Den direkte baggrund for oprettelsen var en gruppe menneskers fælles interesse for Martinus Kosmologi, som førte til, at de begyndte at arrangere foredrag om emnet.

Organisation

Alle kan arrangere foredrag indenfor Martinus Kosmologi, men i Aarhus er der dog, af rent praktiske årsager, en styregruppe, der mødes og arrangerer foredragene. Martinus Kosmologi er et interessefællesskab og anser sig ikke for at være en religion, og derfor er der ikke nogen, der kan kaldes religiøs ledere.

Peter Møller Ravn er en del af styregruppen i Aarhus og står bl.a. for økonomien vedrørende foredragene, men andre er velkomne til at arrangere foredrag, uden at han er involveret.

Deltagerne ved arrangementerne hos Martinus Kosmologi i Aarhus kommer fra Aarhus og det nærmeste opland som Herning, Silkeborg og andre steder.

Medlemmer

Da Martinus Kosmologi i Aarhus ikke er en forening eller organisation, har man ikke deciderede medlemmer, og man bruger derfor betegnelsen studerende eller jordmennesker. Tilgangen har været svingende, men der er ca. 15-20 personer ved hvert foredrag og ca. 50 deltagere ved de weekendkurser, der også afholdes.

Alderen for deltagerne er 30+, og kønsfordelingen er nogenlunde ligelig. De fleste af deltagerne er etnisk danske, og de fleste foredrag holdes også på dansk, men enkelte er på engelsk.

Der er ingen forhåndskrav til deltagerne, og man kan sagtens være medlem af andre trossamfund, samtidig med at man deltager i kurser og foredrag hos Martinus Kosmologi, da de ikke ser sig som en religion.

Mange akademikere har været interesserede i Martinus Kosmologi, da der er meget naturvidenskab og system i filosofien, og Peter Ravn Møller mener, at mange kommer, fordi de længes efter fred og ro, at tingene fungerer, eller leder efter en anden og bedre livsstil. Der er også nogle, der kommer og lærer principperne og derefter forsvinder igen, da de nu har lært dem og kan leve efter dem.

Interesserede kan komme i kontakt med Martinus Kosmologi ved hjælp af bl.a. Martinus Instituttet og deres hjemmeside, men da Martinus Kosmologi er baseret på den enkeltes interesse, skal folk selv komme til dem, og man har ikke et direkte ønske om at vokse sig større. Man bruger princippet: ”Lad bierne komme til honningen”, da man mener, at efterhånden som man bliver ’mæt’ af sin nuværende livsanskuelse og sine oplevelser, vil man søge efter nye, og da skal man selv vælge at opsøge Martinus Kosmologi.

Økonomiske forhold

Udgifterne, der er i Aarhus-gruppen, finansieres via bl.a. entre til foredragene. De modtager ikke offentlig støtte, da de ikke vil underlægges udefrakommende betingelser. Der er ikke noget medlemskontingent, men man tager imod donationer, arv og sponsorater. Disse modtager man dog kun, hvis der er brug for det. Aarhus-gruppen har ikke indtægter fra egen virksomhed, men Martinus Instituttet på Frederiksberg har indtægt fra salg af bøger, plakater, cd’er og andet. Aarhus-gruppen modtager støtte fra Martinus Instituttet i det omfang, de har behov for det, da de ikke har nogen interesse i at opbygge en egenkapital.

Stort set alt arbejde i Martinus Kosmologi er frivilligt, men det forventes ikke, at interesserede skal deltage i dette arbejde, da det skal være af lyst. Ved Martinus Instituttet er der dog ansat ca. 10 personer til at tage sig af praktiske gøremål, såsom en grafiker, revisor og andet. Der er ikke ansat nogen til udbredelse af Martinus Kosmologi, da man ikke er en missionerende gruppe.

Religiøs/spirituel praksis

Martinus Kosmologi i Aarhus arrangerer månedligt foredrag i lokalerne ved Filosofisk Center, Aarhus C, og seminarer i Fælleshuset på Roukær Allé 1 i Højbjerg. Her kan interesserede få viden om de principper og værktøjer, der bruges indenfor Martinus Kosmologi.

Filosofien skal ikke ses som en facitliste, men som en inspirationskilde, da Martinus Kosmologi går ind for, at man skal forstå filosofien ud fra egne erfaringer.

Ved disse foredrag benyttes også de symboler, som Martinus har tegnet, da man indenfor filosofien mener, at man i høj grad påvirkes af nonverbal kommunikation. Disse symboler benyttes dog ikke til andet end værktøjer på linje med Martinus' bøger. Udover foredrag og seminarer har Aarhus-gruppen også studiegrupper og et Martinus-netværk, der mødes en gang om måneden og spiser sammen, hvilket dog er af ren social karakter. Derudover er der Martinus Center Klint, der arrangerer ugekurser og feriekurser.

Eksterne relationer

På landsplan findes der et Martinus Institut, der har til huse på Frederiksberg i København, og som er en selvejende institution oprettet af Martinus i 1943. Instituttets formål er at oplyse om og udbrede interessen for Martinus Kosmologi gennem foredrag, udgivelse af det månedlige tidsskrift *Kosmos* og via kurser, som afholdes på Martinus Center Klint, der ligger på Nordsjælland. Derudover sørger de også for publicering af Martinus' værker og har copyright på navnet.

Martinus Kosmologi har også foredragskoordinatorer, der arbejder nationalt, da nogle af foredragsholderne kommer fra udlandet og tager på tur rundt i landet for at holde foredrag. Martinus Kosmologi er også udbredt til andre lande, herunder Sverige, Tyskland, Frankrig og Spanien, men det er svært at sige præcist hvor, da det ikke er en international organisation, og der kan være grupper, der benytter sig af filosofien, men ikke nødvendigvis bruger Martinus Kosmologi-navnet.

Hjemmeside og sociale medier

Martinus Kosmologi i Aarhus har ikke deres egen hjemmeside, men på http://www.martinusguiden.dk kan man finde oplysninger om, hvornår de har foredrag og seminarer. Derudover har Martinus Center Klint og Martinus Instituttet på Frederiksberg en fælles hjemmeside (http://www.martinus.dk). Herudover henviser Peter Møller Ravn til hjemmesiden http://www.martinus-webcenter.dk/, hvor der bl.a. findes interviews om Martinus Kosmologi. Der findes desuden et diskussionsforum for interesserede på http://www.martinusforum.dk/.

Derudover er der en lang række private hjemmesider, der beskæftiger sig med Martinus Kosmologi, samt en række grupper på Facebook for interesserede.

Forandringer

Siden sidste pluralismeprojekt er der kommet en ny tovholder i Aarhus-gruppen, og derudover har de flyttet lokalitet fra Studenternes Hus til lokaler ved Filosofisk Center. Det nye lokale regner man med at beholde, i hvert fald hele 2012.

I forhold til deltagerne har aldersfordelingen ændret sig i løbet af de seneste 10 år. Tidligere var deltagerne primært mellem 50 og 70 år, mens der i dag er kommet flere folk til, der er i 30'erne eller yngre. Derudover er de deltagere, der er kommet til i løbet af de seneste fem-seks år, i højere grad end tidligere kommet fra andre spirituelle grupper.

I forhold til det nationale Martinus Institut på Frederiksberg er det noget nyt, at man i Aarhus er begyndt at modtage støtte derfra, og derudover er der også sket en fordobling af fastansatte på Martinus Instituttet fra ca. 5 til 10 personer.

Kontakt

Martinus Kosmologi
Filosofisk Center
Vestergade 43
8000 Aarhus C
Tlf.: 27 31 41 85 (Peter Møller Ravn)
martinus.aarhus@hotmail.com

Litteratur og kilder

Bruus-Jensen, Per

1994 *Martinus kosmologi: en kort præsentation: introduktion til et nyt virkelighedsbillede*, Spjald: Nordisk Impuls

Rossen, Svend Åge
2001 *Martinus' kosmiske verdensbillede – i hovedtræk*, København: Borgens bogklub

http://www.martinus.dk

http://www.martinusguiden.dk

http://www.martinus-webcenter

Undersøgelsen udført af Bjarne Smedegaard Mortensen og Mette B. Karup Frederiksen.

Tidligere undersøgelse udført af Inger Borré.

Satanisk Forum

Præsentation og navn

Satanisk Forum tror ikke på Satan! Der findes to former for satanisme: den teologiske satanisme og den filosofiske satanisme. Den teologiske satanisme er en antikristen satanisme, hvor man dyrker Satan som en guddommelig størrelse. Denne udlægning af satanismen repræsenteres af minoriteten, på trods af at den må siges at være den mest almenkendte. Satanisk Forum repræsenterer den filosofiske satanisme, som bedst karakteriseres med begreberne ateisme, humanisme og rationalisme.

Ateismen kommer til udtryk i afvisningen af Gud, Satan og andre metafysiske størrelser. Verden forklares derimod ud fra rationalismen og dermed ud fra videnskaben, hvor mennesket anskues som et resultat af den naturlige udvikling. Ved afvisningen af det guddommelige sættes mennesket i centrum, hvilket dog ikke er ensbetydende med, at mennesket guddommeliggøres. Den humanistiske opfattelse bunder derimod i, at mennesket selv er bevidst om sine handlinger, hvormed ansvaret for eget liv påhviler den enkelte.

På trods af at ateismen er en væsentlig faktor i satanismen, adskiller satanismen sig fra ateismen, idet Satan er et vigtigt symbol for satanister. Denne symbolværdi skal ingenlunde tolkes indenfor en kristen ramme, eftersom satansymbolikken snarere er et opgør med denne. Satanister opfatter ikke Satan som et symbol for ondskab, Satan symboliserer derimod menneskets og naturens mørke sider. Disse sider anses som en nødvendig betingelse for livet, hvorfor de ikke er skadelige for mennesket, medmindre de undertrykkes.

Satanisk Forum er en landsdækkende forening, som blev stiftet i 2001. Flere af medlemmerne var tidligere aktive i den sataniske gruppe Prometheus Grotten, der blev stiftet i 1997, hvor den hørte under den amerikanskstiftede Church of Satan. Prometheus Grotten kunne dog ikke forlige sig med den retning, som Church of Satan var begyndt at pålægge dem, hvorfor de brød med kirken og i stedet for dannede Satanisk Forum. Satanisk Forum blev stiftet med tre overordnede formål: For det første ønskede man at samle de danske satanister i et netværk for på den måde at styrke det satanistiske fællesskab. For det andet ønskede man at styrke den satanistiske identitet og kultur, som den kommer til udtryk i Danmark, for derved at lægge afstand til amerikaniseringen fra Church of Satan. For det tredje ønskede man at videreføre og udgive bladet *Satanisk Bulletin*, hvormed man ønskede at oplyse om den filosofiske satanisme.

Navnet Satanisk Forum rummer flere dimensioner. For det første henviser ordet ”satanisk” til gruppens livsfilosofi, hvor mennesket sættes i centrum. Ved at karakterisere sig selv som ”forum” giver foreningens navn udtryk for, at de netop tilbyder et forum, hvor man mødes om det sociale og drøfter livsanskuelser.

Ydermere skitserer ordet forum, at det ikke er en missionerende forening, men netop en forening, hvor det er muligt at mødes om en fælles overbevisning.

Gruppens historie i lokalområdet

I 2002 blev der dannet en lokalgruppe under Satanisk Forum i Aarhus med navnet Eclipse. Denne fungerede efter samme regler som Satanisk Forum (se under organisation), og man kunne ikke blive medlem af denne lokalgruppe uden også at være medlem af foreningen Satanisk Forum. Hverken Satanisk Forum eller Eclipse rådede over fælles mødelokaler i Aarhus. Eclipse blev i 2005 nedlagt af flere årsager. Dels skyldes det manglende ressourcer i form af tid og kompetencer til at tage imod nye medlemmer, og dels skyldes det interne omstændigheder.

Organisation

Satanisk Forum er en landsdækkende forening. Tidligere fandtes der en række lokalgrupper spredt rundt i Danmark, dog er der kun en lokalgruppe, Illuminanti, tilbage, som findes i Aalborg. Lokalgruppen i Aarhus, Eclipse, blev som skrevet ovenover nedlagt i 2005.

På trods af manglen på lokalgrupper eksisterer Satanisk Forum stadigvæk; og i høj grad eksisterer den virtuelt. Satanisk Forum er bygget op om nogle klare vedtægter, som definerer Satanisk Forum og dens medlemmer. For at kunne blive medlem skal man kunne acceptere alle vedtægterne. Man har ikke en egentlig religiøs leder, idet de ikke anser sig selv som en religion. Rent organisatorisk varetages de fleste af foreningens praktiske opgaver af bestyrelsen, som består af tre personer. Satanisk Forum arbejder ikke sammen med udenlandske sataniske grupper, da man ønsker at styrke satanismen i Danmark og dermed tager udgangspunkt i danske forhold.

Medlemmer

For at kunne blive medlem af Satanisk Forum skal man opfylde de tre forhåndskrav: For det første skal man være fyldt 15 år, for det andet skal man kende til den sataniske filosofi og herunder Satanisk Forums vedtægter, og for det tredje skal man anse sig selv som satanist. Ønsker man medlemskab, skal man ansøge

om dette, hvorefter udfaldet vurderes af ledelsen. Når man bliver medlem, skal man betale et lavt engangsbeløb (40 kr.) til foreningen, hvilket dækker det administrative arbejde.

Blandt medlemmerne er størstedelen mænd, og gennemsnitsalderen er midten af 20'erne. Det præcise antal af medlemmer kendes ikke, idet man som forening ikke ønsker at oplyse det. Tallet skønnes dog til et par hundrede.

Økonomiske forhold

Satanisk Forum er en selvfinansierende forening. Dette betyder, at foreningen hverken modtager offentlig støtte, medlemskontingent eller andre økonomiske bidrag. Fra egen virksomhed sælges der Satanisk Forums eget skrift, *Satanisk Bulletin*, og merchandise for at dække foreningens udgifter.

Religiøs/spirituel praksis

Ateismen fungerer som en vigtig grundfilosofi for Satanisk Forum, hvorfor det også kan virke misvisende at tillægge ritualer og magi en stor betydning. Dette har man i Satanisk Forum løst ved at gøre ritualer mere psykologiske, og her fremtræder forskellene mellem den danske og den amerikanske satanisme tydeligt.

Anton LaVey er grundlæggeren af Church of Satan og forfatter til nogle af satanismens grundlæggende bøger. I *Satans Bibel* beskriver han tre former for ritualer, som har til formål at håndtere henholdsvis følelserne had, begær og medlidenhed. Ritualerne skal hjælpe den enkelte med at komme ud med sine følelser, så man undgår at "brænde inde" med dem eller lade dem gå ud over de forkerte personer. LaVey mente selv, at dette var magiske ritualer, og gjorde megen brug af ritualer. Satanisk Forum deler umiddelbart ikke denne positive vurdering af magi, hvilket skyldes, at magi og okkultisme ikke er en del af den danske kultur. I amerikansk kultur ser man anderledes på dette og imødekommer der magien og okkultismen i høj grad.

Ritualer forekommer dog stadig blandt et fåtal af danske satanister. Som oftest foregår ritualerne også, når man er alene, da ritualerne er udarbejdet individuelt ud fra forskellige okkulte systemer. Disse individuelle ritualer tager oftest form som et psykodrama, som har til formål at påvirke ens egen psyke.

Satanisk Forum har dog også enkelte ritualer, som udføres i grupper. Da de fleste satanister opfatter sig selv som ateister, er gudstjenester ikke relevante i forbindelse med Satanisk Forum. Egentlig er antallet af ritualer, som dyrkes i fællesskabet, begrænset; der findes dog et ritual, som synes at have betydning for hele gruppen samlet: halloween-ritualet. Ritualet er inspireret af hedenske traditioner og handler om at mindes de døde. Det sociale samvær og forholdet mellem liv og død er således i centrum denne aften.

Eksterne relationer

Satanisk Forum afholder ikke undervisning eller kurser om satanisme for interesserede ikke-medlemmer, men både bladet *Satanisk Bulletin* og foreningens hjemmeside er tilgængelige for enhver med interesse for gruppen og emnet.

Satanisk Forum har ikke et formaliseret samarbejde med andre relaterede grupper, men afholder dog uformelle aktiviteter med bl.a. heksegrupper og asatroende. Man ser sig som beslægtet med humanisme og ateisme, selv om man ikke mener, at disse to retninger er konsekvente nok i deres afvisning af Guds eksistens. Satanisk Forum er ikke et anerkendt trossamfund i Danmark, og man agter heller ikke at søge om det.

Hjemmeside og sociale medier

Satanisk Forum gør i høj grad brug af internettet og sociale medier. På deres side, www.sataniskforum.dk, kan man finde informationer om gruppen, deres vedtægter, ofte stillede spørgsmål (oss), artikler, nyheder og meget mere. Udover dem, som hører til lokalgruppen Illuminanti, er det kun på hjemmesiden, at medlemmerne kan blive opdateret om nyheder og debattere med andre.

Debatforummet er vigtigt for Satanisk Forum, og det er der, man interagerer med andre medlemmer. Forummet har fire underfora, ”satanisme”, ”teknik”, ”samfund” og ”aktuelle begivenheder”. ”Satanisme” er det mest brugte underfora, og navnlig her kan man debattere og kommunikere om alt vedrørende satanismen. Som ikke-satanist kan man også deltage i debatterne, hvorfor der opstår nogle meget spændende debatter.

Udover deres egen hjemmeside har foreningen også en gruppe på Facebook. Det er dog langtfra alle medlemmer af Satanisk Forum, som er medlem af denne. Dette skyldes for det meste, at medlemmet ikke ønsker at offentliggøre sit medlemskab af foreningen.

Forandringer

Satanisk Forum har forandret sig på et væsentligt punkt: det fysiske møde. Medlemmerne i Satanisk Forums regi mødes kun på internettet (med undtagelse af lokalgruppen Illuminanti), men også her er aktiviteten dalende. Satanisk Forum har intet ønske om at starte lokalgrupperne op igen. Man har dog ønske om større aktivitet på debat-boardet.

Kontakt

Satanisk Forum

www.sataniskforum.dk

Litteratur og kilder

LaVey, Anton Szandor
1969 *The Satanic Bible*, New York, Avon.

Undersøgelse udført af Regina Ulf og Lærke Uhd.

Tidligere undersøgelse udført af Mikkel Pedersen.

Scientologi

Præsentation og navn

Med udgivelsen af L. Ron Hubbards (1911-1986) bog *Dianetics: The Modern Science of Mental Health* i 1950 blev *dianetikken* (på græsk betyder *dia* "gennem" og *nous* "sjæl"), som en terapiform, offentliggjort og kunne herefter studeres og anvendes af menigmand. Dianetikken fokuserer på menneskets velbefindende og adfærd i dets aktuelle livsforløb. Den grundlæggende tanke var, at mennesket, specielt i sin tidlige barndom, havde været udsat for traumatiske hændelser, der medførte skabelsen af engrammateriale. Dette engrammateriale består af perciperede sanseoplevelser fra en konkret hændelse (fx smerter), der igen vil blive aktiveret, hvis individet senere befinder sig i en situation tilsvarende den, hvor engrammet blev skabt. Af angst for at genopleve den smerte, der er knyttet til det pågældende engram, vil individet ubevidst, ligegyldigt om det er udsat for reel fare eller ej, forsøge at fjerne sig fra den potentielle faresituation. Da individets handlemåde således ikke beror på rationelle overvejelser og slutninger, betegnes måden at reagere på som en irrationel handling. Hubbard beskrev dianetikken som metoden til at fjerne disse engrammer, så individet kan leve som et rationelt og sundere menneske.

I de følgende år erfarede Hubbard, igennem sine undersøgelser, at mennesket er et åndeligt væsen, en *thetan*, der siden universets tilblivelse har levet et uendeligt antal livsforløb i enhed med forskellige materielle kroppe. Oprindeligt levede thetaner som 'frit opererende', dvs. som materieløse og uforgængelige eksistenser med ubegrænset indsigt og evne til at skabe ved blot at postulere eller tænke en tanke; således også det materielle univers og dets bestanddele (herunder kroppe). De fysiske kroppe havde og har i modsætning til thetanerne ingen bevidsthed og lever derfor efter instinktive stimulus-respons-mekanismer. På trods af at de fysiske kroppe blev til i kraft af thetanernes skaben, formåede thetanerne på et tidspunkt at blive indfanget og gjort afhængige af kroppe, så de med tiden glemte deres oprindelige skabende evner. Thetaner har siden da levet i en uendelig eksistenscyklus, hvor de forlader en døende krop for derefter at blive genfødt i en ny krop. På baggrund af disse nye erkendelser blev *scientologien* (på græsk betyder *scio* "at vide" i den bredeste betydning af ordet, og *logos* "studiet af") skabt som en videreudvikling af dianetikken. Nu gjaldt det ikke alene om at fjerne individets engrammateriale, men også at bevidstgøre thetanen som thetan og på den måde genindføre dens mistede evner. Med andre ord er det scientologiens mål, at thetaner igen bliver frit opererende og kontrollerende i forhold til det materielle univers (en tilstand, der i daglig tale refereres til som *OT*).

På baggrund af scientologiens tilføjelse af et åndeligt aspekt i forhold til dianetikken blev Scientologi i 1954

etableret som en religion i USA ”på initiativ af nærtstående scientologer til Hubbard”. Siden da er kirken fortsat med at udbrede sine aktiviteter og er nu repræsenteret i samtlige kontinenter – det er dog ikke i alle lande, at scientologi er anerkendt som religion, hvilket den heller ikke er i Danmark.

Gruppens historie i lokalområdet

Scientologi Kirken Jylland blev grundlagt i Aarhus i 1979. Kirken var oprindeligt en Scientologi-mission, det vil sige en kirke, som tilbyder den grundlæggende information om Scientologi, herunder lavere former for auditering og introuddannelser. I 1983 fik kirken status som klasse V-kirke og dermed også mulighed for et højere auditeringsniveau (til status *clear)*, ordination af præster og mulighed for søndagssamlinger, bryllupper, begravelser og mere i Scientologi-regi.

Kirken har været placeret flere steder i Aarhus. Den startede i 1979 i Guldsmedgade, hvilket dog blev for småt, hvorfor de i 1995 flyttede til Vester Allé. Grundet bedre lokaler i Viby flyttede de i 2006 ud på Christian X’s Vej. Her råder de over et stort areal, som består af kontorer, studielokaler, auditeringsrum, boghandel, filmfremvisningsrum m.m.

Organisation

Som meget andet indenfor Scientologi består organisationsformen af en fast og nøje detaljeret struktur. Strukturen er udviklet og afprøvet af Hubbard selv og er grafisk afbildet på en ”organiseringstavle”, som hænger i ethvert Scientologicenter verden over. Denne ortodokse struktur sikrer, at alle Scientologicentre får den støtte og vejledning, som er nødvendig for at videreføre Hubbards tanker.

Church of Scientology International (CSI) er scientologiens moderkirke med hovedkontor i Los Angeles. CSI fører tilsyn med alle organisationer, grupper og centre verden over – groft sagt. Som næste led under CSI er De Kontinentale Forbindelseskontorer (CLO’er), som koordinerer på et mere regionalt og lokalt plan. Scientologikirken i København er CLO for Europa. Under CLO’erne er så de lokale centre, hvor Scientologi Kirken i Aarhus fungerer som en separat enhed og ledes af egen bestyrelse med direktør.

Større beslutninger omkring kirken træffes af bestyrelsen. Hubbard har skrevet om beslutninger og beslutningsprocesser, og disse fungerer som retningslinjer for bestyrelsen. Som medlem af kirken har man dog en indflydelse, idet alle medlemmer har ”ret” til at påpege fejl, forkerte handlinger m.m. i forbindelse med

andre medlemmer. Det handler om at hjælpe hinanden, og alle er på det plan lige.

Medlemmer

I Scientologi Kirken Jylland er der tre grader af tilknytning til kirken: 1) *ansatte*, der på kontrakt varetager visse administrative eller religiøse poster i kirken, 2) *medlemmer*, der betaler kontingent til Scientologi Kirken Jylland (hvis man vil lave kurser eller servicer i kirken, skal man være medlem), og 3) *andre brugere*, der primært tæller folk, som kortvarigt stifter bekendtskab med kirken (omhandler også personer, der gennemfører introduktionsservicer, men som herefter ikke ønsker at gennemføre yderligere servicer).
Når Scientologi afholder store events, er der omkring 100 scientologer samlet. Hvis man medregner alle de medlemmer, som er i Aarhus, og inkluderer inaktive medlemmer, vil antallet af medlemmer ligge på ca. 200.

De nye medlemmer opsøger typisk Scientologi, fordi de kender en, som allerede er medlem, alt imens andre kommer til, fordi de har læst en af Hubbards bøger (som regel dianetikbogen). Ydermere gør Scientologi meget for at få folk ind i kirken. Til formålet anvender de bl.a. kontakt gennem flyers, møder og bekendte samt personlighedstest, idet de hævder, at mange mennesker kunne have stort udbytte af de ting, som Scientologi tilbyder.

Økonomiske forhold

Da Scientology i Danmark ikke er anerkendt som religion, modtager kirken ikke offentlig støtte. Kirken i Aarhus, såvel som alle andre afdelinger, er en økonomisk selvejende institution. Som udgangspunkt modtager den heller ikke økonomisk støtte fra nationale eller internationale Scientologikirker, men der betales i stedet for forskellige 'services' højere oppe i kirkehierarkiet; eksempelvis licens for at bruge Hubbards teknikker og metoder.

Finansieringen af kirkens drift og aktiviteter sker primært igennem betaling for uddannelses- og auditeringsydelser. Medlemmerne betaler et medlemskab på 500 kr. på årsbasis. Priserne for uddannelses- og auditeringsydelser er meget forskellige, men det skønnes, at et aktivt medlem, der jævnligt gennemfører kurser og modtager auditering, vil have udgifter i kirken, der svarer til 10 % af vedkommendes indtægt – altså en 'bidragsstørrelse', som kendes fra andre trossamfund. Som ansat i kirken modtager man kun en

beskeden/symbolsk løn fra kirken, men får til gengæld tilbudt kurser og auditering til særlige medarbejder-priser.

Religiøs/spirituel praksis

Indenfor Scientologi er der i de seneste årtier udviklet en omfattende ritualpraksis, som både tæller individuelle (auditering) og kollektive (søndagssamling, dåb, vielse og begravelse etc.) ritualer. Af de nævnte ritualer praktiserer man især de individuelle auditeringer. De øvrige ritualer afholdes kun sjældent i Scientologi Kirken Jylland og i Danmark i det hele taget. Den individuelle auditering anses for at være kirkens vigtigste religiøse aktivitet, da det er her, at den enkelte mest effektfuldt kan fjerne sit engrammateriale og derved bevæge sig op ad den nøje strukturerede "Broen" til Fuldkommen Frihed og nærme sig tilstanden OT.

Som et praktisk redskab til at lokalisere engrammateriale, der indeholder hændelser fra alle thetanens inkarnationer, har Hubbard udviklet et *e-meter* (*elektropsykometer*). E-metret er et elektronisk apparat med to metaldåser, hvorigennem der sendes en svag strøm. Under en auditering sidder den auditerede (*præclear* eller *PC*) med disse dåser i hænderne, imens auditor udsiger visse kommandoer, ofte formuleret som spørgsmål. Viser det sig, at en given kommando resulterer i et udslag på e-metrets aflæsningsfelt, er det et tegn på, at den auditerede er stødt på engrammateriale. Herefter gentages den aktuelle kommando, indtil PC har besvaret spørgsmålet og e-meterudslaget er væk. Ser man på "Broen", der i visse grafiske fremstillinger *er* afbildet som en bro, der passeres, opnår man på et tidspunkt i auditeringsforløbet tilstanden *clear*, hvor man siges at have fjernet sine individuelle engrammer. Herefter foregår auditeringen på de øvre OT-grader for det meste som såkaldte solo-auditeringer. Da materialet, som bruges under auditering efter clear-stadiet, kun er forbeholdt de personer, der befinder sig på de pågældende trin, er det vanskeligt at sige noget om, hvilke 'opgaver' OT-graderne arbejder med. Det forventes dog, at et af de områder, som berøres, er kollektivt engrammateriale, da det ifølge scientologiens verdenssyn er nødvendigt at arbejde for en kollektiv frelse, for at den enkelte thetan i sidste ende selv vil kunne blive frit opererende.

Eksterne relationer

Scientologi kan ikke siges at være direkte beslægtet med andre religiøse grupper, om end en vis beslægtethed har været pointeret i forhold til indisk religion, idet Hubbard i slutningen af 1960'erne bl.a. betegnede

sig selv som den nye Maitreya (den genkommende hvide Buddha). Scientologi i Aarhus er dog for fire-fem år siden kommet med i et interreligiøst forum sammen med Scientologi i København.
Scientologi har visse tiltag, der indbefatter alle mennesker, jævnfør den kollektive frelsestanke. Disse tiltag rummer bl.a. *study-houses* (som er et studie, der tilbyder hjælp til børn og voksne med studieproblemer fx i matematik eller dansk) og et *narkonon*-program, som i korte træk er et program, der hjælper narkomaner til afvænning. Disse tiltag ses som en mulighed for at forbedre verden, og Scientologi anser ikke tiltagene som specifikt scientologi-religiøse.

Hjemmeside og sociale medier

På hjemmesiden www.scientology-jylland.org er det muligt at finde materiale omhandlende Scientologi, dianetik og L. Ron Hubbard. Hjemmesiden tilbyder yderligere et mere personligt aspekt, idet man kan foretage en gratis onlinetest samt læse om andres erfaringer med Scientologi. Det er ligeledes muligt at aftale en personlig rundvisning i kirken, ringe og aftale tid til filmforevisning eller booke scientologer til foredrag. Hvis man benytter sig af linket ”kontakt”, kan man bede om at få mere materiale tilsendt, stille et spørgsmål, dele en succeshistorie, finde en dianetik-auditor og meget mere.

Forandringer

Scientologi er som beskrevet en meget ortodoks religion, hvorfor tingene sjældent forandrer sig. Hubbard har igennem en utallig række af bøger nedskrevet sine tanker, holdninger og mål, hvorfor der foreligger klare retningslinjer omkring alt. Der er således ikke sket forandringer i den religiøse teologi.

Dette til trods er der en væsentlig ændring i praksissen: søndagssamlingerne. Søndagssamlingerne blev indført i Aarhus i år 2000, hvorfor de var meget populære ved sidste undersøgelse. En søndagssamling bestod bl.a. af en prædiken, et tidligere optaget foredrag af Hubbard på DVD og gruppeauditering. Således forholder det sig dog ikke mere, og søndagssamlinger er nu et ”almindeligt” kursus eller et introduktionstilbud til nye potentielle scientologer.

Kontakt

Scientologi Kirken Jylland
Christian X’s Vej 106

8260 Viby J.

Tlf.: 86 19 10 44

www.scientology-jylland.org

Litteratur og kilder

Christensen, Dorthe Refslund
1997 *Scientology: fra terapi til religion*, København, Gyldendal

Hubbard, L. Ron
1969 *Dianetics: en videnskabs udvikling*, Scientology Publications Organization

Undersøgelse af Regina Ulf og Lærke Uhd.

Tidligere undersøgelse udført af cand.mag. René Dybdal Pedersen

Sirius Center

Præsentation og navn

Sirius Center er en spirituel græsrodsbevægelse. De arbejder for Kristus Maitreyas genkomst på jorden og ser det som deres opgave at hjælpe til at løse konflikter og krig på jorden gennem lystjeneste-meditationer, hvor de påkalder sig lys og energi. Meditationerne er derfor ikke rettet mod selvudvikling, men mod uselvisk at hjælpe jorden. De mener, at der er syv søstre, stjerner, der arbejder sammen, heriblandt Sirius og solen. Igennem Sirius strømmer Kristus Maitreyas kærlighed og energi, og gennem meditation formidler gruppen denne kærlighed videre til resten af jorden.

Sirius Centers spiritualitet har grundlag i teosofien, som fastslår, at alle mennesker har en gnist af det guddommelige. Man tror på reinkarnerede mennesker, der stammer fra andre planeter eller ikke-synlige overjordiske planer, og at disse mennesker er placeret på jorden med det formål at hjælpe jorden til en bedre fremtid.

Sirius Center har sit navn efter stjernen Sirius, der ifølge teosofisk opfattelse er centrum for vores del af universet og derfor er ansvarlig for vores solsystems udvikling.

Gruppens historie i lokalområdet

Sirius Center blev etableret af Søren Vejs-Petersen. Han blev åndeligt søgende i 1986, hvor han meldte sig ind i Rosenhaven, der er en spirituel bevægelse grundlagt og da ledet af Ananda Tara Shan. Denne gruppe brød han med i 1994, hvorefter han var med til at etablere Den Gyldne Cirkel sammen med Asger Lorentsen. I 2002 skete der en splittelse af denne gruppe, bl.a. da Søren Vejs-Petersen havde en anden tolkning af teosofien end Asger Lorentsen. Herefter stiftede Søren Vejs-Petersen en ny gruppe, som han kaldte Sirius Center, mens den oprindelige gruppe bibeholdt navnet Den Gyldne Cirkel.

Sirius Center lejer sig ind hos Center for Levende Visdom i Aarhus C. Her afholder de lystjeneste-meditationer og Maitreya-meditationer. Ofte er der andre aktiviteter efterfølgende, heriblandt gralstjeneste og/eller filmfremvisning.

Organisation

Sirius Center ledes af Søren Vejs-Petersen, og derudover er der to medledere. Disse tre står for lystjeneste-meditationerne. Der er ikke nogen specielle krav for at være leder af lystjeneste-meditationerne, men man

skal godkendes af de andre. Lederne af lystjeneste-meditationerne ser sig ikke som religiøse ledere, men som vejledere. Før hver tjenesteaften aftaler de tre tjenesteledere, hvem der skal afholde meditationen, og et par dage før tjenesten finder lederen ud af, hvilken slags energi der vil være mest gavnlig at søge efter.

Alle væsentlige beslutninger tages af disse tre tjenesteledere på gruppens vegne. Dette er af praktiske årsager og ikke grundet i en speciel hierarkisk opbygning, og der kan både være flere eller færre tjenesteledere, alt efter hvor mange der er interesserede i at være det.

Udover disse tjenesteledere er der en webmaster, der styrer hjemmesiden, men han har ikke direkte indflydelse på gruppen.

Medlemmer

Der er ikke noget decideret medlemskab af Sirius Center, da det er åbent for alle og ikke kræver hverken tilmelding eller speciel viden. Søren Vejs-Petersen estimerer antallet af interesserede til at være omkring 50-60 personer og oplyser, at der ca. er 10 personer per lystjeneste-meditation, hvilket dog kan variere.

Folk, der er interesserede i Sirius Center, kan komme i kontakt med dem via deres hjemmeside, hvor man kan se, hvornår de har arrangementer. Derudover har Sirius Center af og til annonceret med lystjeneste-meditationer i avisen *Århus Onsdag*. Bevægelsen er dog ikke missionerende, og folk skal komme af lyst. Derfor har de heller ikke et mål om at vokse sig større. Selvfølgelig vil de gerne se flere interesserede, men det er ikke gruppens primære fokus. De vil gerne vedblive at eksistere, men hvis der på et tidspunkt ikke er støtte til bevægelsen, så må den ophøre.

Deltagerne i aktiviteterne er fortrinsvist fra Aarhus og nærområdet, og deltagerne er 35+, hvoraf de fleste dog er 60 år eller derover. Generelt set er der flere mænd end kvinder, der deltager, men Søren Vejs-Petersen mener dog, at dette er ved at udligne sig. Der er mange forskellige etniciteter, der har deltaget i tjenesterne, men de færreste af disse er dog fortsat med at komme der, hvorfor der primært deltager etniske danskere.

Man kan sagtens være medlem af andre trossamfund, samtidig med at man deltager i Sirius Centers aktiviteter, da man ikke selv ser centret som en religiøs bevægelse.

Der er nogle fællestræk ved de mennesker, der deltager i tjenesterne. Bl.a. er de ofte enten fra new age-bevægelser eller er åndeligt søgende, og derudover tror flertallet på reinkarnation. Desuden har mange læst Asger Lorentsens bøger.

Økonomiske forhold

Sirius Center modtager ikke offentlig støtte. De udgifter, der er til bl.a. afholdelse af tjenester, afholdes af tjenestelederne, der som de eneste betaler kontingent, og derudover er der nogle, der selv vælger at give en form for kontingent. Dette er dog ikke noget, man forventer, og for at deltage er der ikke noget egentligt krav om kontingent- eller entrébetaling. Derudover modtager Sirius Center også donationer.

Alt arbejde i Sirius Center, både som tjenesteleder og webmaster, er frivilligt, men der er ikke noget krav om, at deltagerne skal have nogen særlig funktion.

Religiøs/spirituel praksis

Sirius Center afholder lystjeneste-meditationer som en af deres primære aktiviteter. Dette foregår ved en guidet meditativ tjeneste, hvor man sidder i en rundkreds om et bord, der fungerer som alter, og på hvilket der står stearinlys. Disse lys symboliserer den indre gnist, som alle mennesker har i sig. Under tjenesten spilles der musik, hvilket som oftest er klassisk eller new age. Den musik, der bruges, skal passe til den energi, som man vil påkalde. Der kræves ikke nogen aktiv deltagelse, og hvis man ikke føler sig tilpas ved at recitere de tekster, der bruges under tjenesterne, så kan man undlade dette og blot sidde og lytte.

Derudover har Sirius Center også Kristus Maitreya-meditationer og gralstjenester, der minder om lystjeneste-meditationer, men som er mere ceremonielle, og endelig har de aftener med studiegrupper.

Man kan ikke sige, at en form for tjeneste er vigtigere end de andre, men gruppen lægger særlig vægt på lystjeneste-meditationerne ved højtiderne påske, jul og Vesak (en buddhistisk helligdag også kaldet Buddhas fødselsdag), og derudover fejrer man ærkeenglen Michael. Ellers følger man de højtider, der generelt er i Danmark, fx søger man Helligånden ved pinse.

Til de forskellige tjenester benytter gruppen forskellige symboler. Fx sørger man så vidt muligt for, at der ved gralstjenester ligger en hvid rose på alteret. Derudover bruger man, ved disse tjenester, en davidsstjerne med en cirkel i midten. De to trekanter er farvede, og den øverste, der er gul, symboliserer det åndelige,

og den nederste, der er rød, symboliserer det jordiske. De to trekanter ligger over hinanden og skaber et punkt, hvorfra man ikke kan fare vild, hvorfor symbolet kan bruges som guide.

Alle tjenester og meditationer er primært på dansk, men ved visse tjenester bruger man dog engelsk, da vibrationerne går tabt ved de oversættelser, som man har forsøgt at lave.

Eksterne relationer

Sirius Center er ikke medlem af nogen større national eller international organisation. Tidligere har de været en del af Krystalsolen, et spirituelt undervisnings- og lyscenter i Esrum i Nordsjælland, der er ledet af Inge Olsen, men Sirius Center i Aarhus har valgt at melde sig ud igen. Sirius Center kunne vælge at blive medlem af andre større organisationer, men dette har de bevidst valgt ikke at gøre, bl.a. fordi tjenesteledere ikke har tiden til dette.

Sirius Center har dog kontakt med andre grupper, heriblandt Den Gyldne Portal (Børge Nielsen) og Center for Levende Visdom, men disse er dog primært Søren Vejs-Petersens personlige kontakter. Årsagen til de manglende kontakter er, at Sirius Center som gruppe har fokus på lystjeneste-meditationernes hjælp til jorden og ikke på individuel udvikling, som de andre grupper primært retter sig mod.

Hjemmeside og sociale medier

Sirius Center har en hjemmeside, hvor de oplyser, hvilke aktiviteter de tilbyder, og derudover hvordan man kan komme i kontakt med dem. Sirius Center benytter ikke sociale medier som Facebook og Twitter.

Forandringer

Siden sidste pluralismeprojekt har Sirius Center ændret lokalitet fra Skolegade 7b til Center for Levende Visdoms lokaler på Mejlgade. Derudover har Sirius Center i løbet af de seneste 10 år oplevet en lille medlemsnedgang, da man har valgt at ændre lystjeneste-meditationerne fra meditation til at være primært ledede tjenester. Man er desuden begyndt at udbyde gralstjenester.

Derudover oplyser Søren Vejs-Petersen, at de er blevet mere inspireret af frimureri, og dette, fortæller han, kommer bl.a. til udtryk ved, at man bruger frimurernes tre søjler i gralstjenesten, og at man her også er begyndt at sidde i et kvadrat i stedet for en cirkel. Udover dette har man også fået sit eget symbol, der er en rød og gul davidsstjerne med en cirkel i midten.

I forhold til tidligere er mange af deltagerne ikke så velbevandrede i teosofien, og derudover har de oplevet, at der nu kommer mange fra new age-bevægelser.

Kontakt

Sirius Center

Mejlgade 28, 2. sal

8000 Aarhus C

Tlf.: 41 26 97 60 (Søren Vejs-Petersen)

http://www.siriuscenter.dk

Litteratur og kilder

Der findes ingen litteratur, der direkte omhandler Sirius Center, men man kan finde mange af tankerne bag deres filosofi i bøger af Asger Lorentsen, selv om Ager Lorentsen har en anden tolkning af teosofien, end Sirius Center har. Derudover anbefalede Søren Vejs-Petersen *Levende Visdom* af Søren Hauge, *Livets indre dimensioner* af Niels Brønsted og film af Birgit Lomborg.

Undersøgelsen er udført af Bjarne Smedegaard Mortensen og Mette Bjørg Karup Fredriksen.

Tidligere undersøgelse udført af Lotte Damsgaard.

Summit Lighthouse

Præsentation og navn

Summit Lighthouse Århus er en gruppe, der hører til den verdensomspændende religiøse organisation Summit Lighthouse/Church Universal and Triumphant. Gruppen udspringer af teosofien og i særdeleshed I AM-bevægelsen. Navnet Summit Lighthouse skal forstås som ”Fyrtårnet på toppen af bjerget, der lyser vej for alle sjæle”. Et af kernepunkterne for gruppen er: ”At bane vej for menneskeheden på jorden, så vi på bedste vis kan komme ind i den nye tid, Vandmandens tidsalder”.

Summit Lighthouse ser sig selv som en religion, som indbefatter alle verdensreligionerne. Det vil sige, at man bruger forskellige elementer fra disse. Fra den jødisk-kristne tradition bruger man fx Jesus, nadveren, dåben, de katolske helgener og skytsenglene. Fra Østens religioner bruger man karma, reinkarnationstanken, Buddha, de hinduistiske guder, men især de tibetanske meditationsteknikker. Derfor anvender man også en lang række af helligskrifter, herunder Bibelen med Apokryferne, Dødehavsrullerne, Nag Hammaditekster, men mest af alt Summit Lighthouses egne udgivelser, som i dag oversættes til mange sprog. Sammen med De Opstegne Mestre (*Ascended Masters*) arbejder Summit Lighthouse på at fremme vejen til fred, sandhed og oplysthed. Dette samarbejde består i, at De Opstegne Mestre bringer budskaber til udvalgte nulevende personer, hvilket gør det muligt for menneskeheden at opfylde den guddommelige plan. De Opstegne Mestre er forskellige historiske personligheder (religiøse ledere, helgener etc.), der igennem en række livsforløb er genforenet med det, som Summit Lighthouse anser for at være den guddommelige kilde. Under ét omtales disse mestre som Det Store Hvide Broderskab, hvor hvid ikke refererer til race, men til den aura af hvidt lys, som mestrene får omkring sig, når de ikke længere er knyttet til en materiel krop. Gud eller det guddommelige beskrives som Fader/Moder-Gud, idet Gud forstås som værende af begge køn. Som Dorte M.G. Asbjerg, grundlægger af Summit Lighthouse Århus, beskriver det: ”Sjælen er feminin, Gud er ånden, som er maskulin”.

Summit Lighthouse blev stiftet i 1958 af Mark L. Prophet, der tidligere havde haft kontakt til teosofiske kredse og I AM-bevægelsen. Efter dennes ”opstigelse” (død) i 1973 overtog hans hustru, Elisabeth Clare Prophet, lederpositionen. Hun blev i sin levetid betragtet som Kristi stedfortræder og grundlagde i maj 1975 kirken Church Universal and Triumphant. Efter hendes ”opstigelse” (død) i 2009 er strukturen således, at de 24 ældste vælger en kvindelig præsident for organisationen, som sidder i fire år ad gangen. Gennem årene er der sket en betydelig organisatorisk udvikling. Summit Lighthouse fungerer i dag på verdensplan som en paraplyorganisation for forskellige organer og afdelinger, fx Keepers of the Flame Fraternity, hvor

arbejdet for Det Store Hvide Broderskab foregår, samt organisationens kirke, Church Universal and Triumphant.

Gruppens historie i lokalområdet

Summit Lighthhouse Århus blev grundlagt i 1987, men allerede året efter blev medlemmerne kaldt til USA af hovedorganisationen. Stort set alle medlemmer tog af sted til hovedkvarteret, Royal Teton Ranch i Yellowstone National Park i Montana, USA. Her blev man efterhånden spredt for alle vinde, og i 1996 vendte den nuværende leder af Summit Lighthouse Århus, Dorte M.G. Asbjerg, tilbage til Danmark og genopstartede gruppen sammen med et tilbageværende medlem fra den oprindelige gruppe.

På det tidspunkt holdt de til i Ny Tids Aftenskole i Mejlgade, men efter denne blev lukket, lejede de sig ind forskellige steder, bl.a. ved Teosofisk Center/Spirituelt Center i Skolegade. I dag holdes der studiekreds, åbne møder osv. i lånte lokaler i Viby Bibliotek og Åby Bibliotek. Hver fredag holdes den ugentlige fælles-"tjeneste" for *kommunikanter* (se nedenstående), hvor man mødes privat hos Dorte M.G. Asbjerg. Man forsøgte på et tidspunkt at starte en ungdomsgruppe, men på grund af manglende tilslutning eksisterer den ikke længere.

Organisation

De fleste Summit Lighthouse-afdelinger er opbygget som foreninger med bestyrelser. Da Summit Lighthouse Århus genstartede i 1996, var Dorte M.G. Asbjerg initiativtager og stod derfor med det fulde ansvar for opbygningen. Efterhånden blev gruppen mere etableret, og den fungerer i dag som en forening, hvor bestyrelsen i samarbejde tager beslutningerne. Dorte M.G. Asbjerg har som *kommunikant* i samarbejde med de to andre *kommunikanter* ansvaret for det organisatoriske arbejde i gruppen. Herudover har de ansvaret for at styre den kollektive religiøse praksis. Kun ved særlige lejligheder såsom dåb, konfirmation eller vielse kommer der en præst fra USA og varetager disse. Man har ikke som før to regionale præster i Skandinavien, men der er flere *kommunikanter* i Europa, som er ved at tage præsteuddannelsen, herunder Dorte M.G. Asbjerg.

Dorte M.G. Asbjerg blev i 2009 gift med Kell Asbjerg. De driver sammen forlaget Clare, som er ejet af Summit Lighthouse, og som udelukkende oversætter og udgiver publikationer om Summit Lighthouse.

Medlemmer

Indenfor Summit Lighthouse opereres der med tre forskellige grader af tilknytningsforhold til gruppen, som afhænger af, hvilken grad af engagement den enkelte person ønsker at have. For det første kan enhver vælge at komme til nogle af de åbne møder og anvende de teknikker, som man bliver introduceret for her. Da der ikke opereres med direkte medlemskab af Summit Lighthouse, kan man få en større tilknytning til gruppen ved at blive *Keeper of The Flame Fraternity*. Som *keeper* er det stadig muligt at være medlem af en anden trosretning, som fx folkekirken, men man skal betale fem dollars om måneden til hovedorganisationen i USA. Det forventes, at man indenfor de første syv måneder aflægger sig drikke- og rygevaner. Ligeledes ser man helst, at folk begrænser tv-forbruget, og at man tager afstand fra rockmusik, da det menes at bremse individets åndelige udvikling. For det tredje kan man blive medlem af kirken Church Universal and Triumphant, hvorved man får betegnelsen *kommunikant*. Som *kommunikant* må man ikke være medlem af et andet trossamfund, ligesom det forventes, at man betaler tiende til kirken (halvdelen betales til den danske afdeling, den anden halvdel til hovedorganisationen i USA). Som kommunikant aflægger man et løfte til kirken, som på en lang række områder ligner de katolske klosterløfter. Der afholdes fire årlige, verdensomspændende konferencer for *keepere* og *kommunikanter*. Man kan vælge at deltage på internettet, eller man kan tage til hovedkvarteret i USA.

Da Summit Lighthouse Århus genstartede i 1996, var der kun to medlemmer tilbage fra den oprindelige Aarhus-gruppe. Siden voksede gruppen, således at der i 2002 var syv personer med status som *keepere*. Status er i dag fem medlemmer; tre *kommunikanter* og to *keepere*. Aldersfordelingen ligger mellem 40 og 68, og kønsfordelingen er således, at der er tre kvinder og to mænd. Flere af medlemmerne har en fortid i teosofiske kredse eller kommer fra TM (Transcendental Meditation). Dem, der ellers benytter sig af gruppens tilbud, betegner Summit Lighthouse generelt som ”åbne” og ”søgende”. Dorte M.G. Asbjerg vurderer, at der er ca. 14 løst tilknyttede til Summit Lighthouse Århus. Summit Lighthouse annoncerer ikke længere med deres tilbud i *Århus Onsdag*, *Nyt Aspekt* eller *Lyset*, men udbreder i stedet kendskabet til gruppen og dens lære ved at deltage i messer, udgive bøger og holde foredrag. Man holder kontakt med de andre Summit Lighthouse-grupper i Danmark via Skype og e-mail. Dorte M.G. Asbjerg sender bl.a. foredrag til Aalborg-gruppen. Der vurderes sammenlagt at være ca. 40 *keepere* og *kommunikanter* i Danmark.

Økonomiske forhold

Summit Lighthouse er en selvfinansierende forening, der ikke modtager offentlig støtte fra kommunen, amt eller stat. De har som enhver anden forening mulighed for at benytte tilbuddet om gratis at låne offentlige kommunale lokaler, hvilket de benytter sig af ved lån af lokaler på Viby og Åby Bibliotek. Man modtager ikke støtte fra hovedorganisationen. Summit Lighthouse Århus' egne indtægter kommer, udover donationer, fra indsamlinger/kaffepenge ved de åbne møder. Der er ingen lønnede medarbejdere, så alt arbejde foregår på frivillig basis. Indtægterne fra deres bøger balancerer så nogenlunde med deres udgifter til at producere dem.

Religiøs/spirituel praksis

I Summit Lighthouse mener man, at mennesket er kendetegnet ved at have en medfødt guddommelig gnist i hjertet. Målet for den enkelte er at gøre denne gnist større for til sidst at blive ét med Gud. Den centrale religiøse praksis, som udøves i Summit Lighthouse, er beskrevet af Mark L. Prophet og Elisabeth Clare Prophet i *Videnskaben om det talte ord* (*Science of the Spoken Word*). Det er en metode, hvor den enkelte kan få adgang til det guddommelige i sig selv. Metoden består af tre komponenter: bøn, meditation og dekreter (repeteret bøn). Ved at udføre disse tre handlinger påkalder man sig Guds lys og den violette flamme, hvis funktion er at omforme den dårlige karma, der er oplagret i mennesket og på planeten, til lys, visdom, styrke og kærlighed. Ved denne praksis menes man på det individuelle plan at kunne opnå at blive ét med Gud og på det planetariske plan at fremme udbredelsen af fred og kærlighed i verden. Forløbet og indholdet af disse ritualer ("tjenester") er fastsat de enkelte dage, hvor lørdag ses som den vigtigste, idet det er dagen for den violette flammes ritual. De forskellige ritualer kan både foretages kollektivt og individuelt og er obligatoriske for *kommunikanter* (nadveren kan fx indtages individuelt, uden at en autoriseret person skal velsigne brødet og vinen).

I Summit Lighthouse Århus mødes *kommunikanterne* hver fredag eftermiddag og beder efter et fastsat ritualforløb. De andre dage, også ved lørdagstjenesten, kan *keepere* og *kommunikanter* selv foretage ritualerne, eller de kan følge recitationen af bønnerne, som bliver direkte transmitteret fra hovedorganisationen eller fra andre steder i verden. Udover de fastsatte ritualer modtager man som *keeper* og *kommunikant* individuel undervisning via lektioner tilsendt fra USA. Når der i Summit Lighthouse Århus udføres ritualer, er det vigtigt, at det foregår i en bestemt atmosfære, som bl.a. opnås ved at inddrage en lang række af symboler. Blandt disse anses det transportable alter (Chartret) for at have stor betydning. Det symboliserer, igennem religiøse genstande og billeder, menneskets samhørighed med Gud og viser, hvorledes den guddommelige gnist kan vokse, så mennesket bliver ét med Gud. Da gruppen ser sig som beslægtet med alle ver-

densreligionerne, benytter man også en lang række af symboler herfra. Man benytter bl.a. billeder af helgener, figurer af Jesus, figurer af Jomfru Maria, krystaller og bedekranse. Men man bruger også billeder eller figurer, som kun relaterer til Summit Lighthouse, herunder den violette flamme, billeder af De Opstegne Mestre og af Mark L. Prophet og Elisabeth Clare Prophet.

Eksterne relationer

Af udadrettede arrangementer er der åbne møder en gang om måneden, hvor alle er velkomne. Her holdes der foredrag om Summit Lighthouses teologi, om engle og andre relevante emner. Her udføres forskellige ritualer, fx nadveren eller bøn og sang. Der afholdes studiekreds ca. hver 14. dag. På nuværende tidspunkt er der 12-14 personer tilknyttet denne. Derudover deltager man på forskellige messer for at udbrede kendskabet til organisationen.

I Sverige er Summit Lighthouse et godkendt trossamfund, og med uddannelsen af en præst i Danmark er dette også målet for Summit Lighthouse Århus.

Hjemmeside og sociale medier

Summit Lighthouse Århus arbejder på at få lavet en hjemmeside, således at man kan nå ud til flere mennesker. Der ligger allerede flere klip på youtube.com, bl.a. fra den 13. helsemesse i Aarhus 2013. Man regner endvidere med, at de fremtidige udgivelser bliver i form af e-bøger. Hvis man gerne vil vide mere om Summit Lighthouse, har hovedorganisationen i USA både en hjemmeside (tsl.org) og en Facebook-side.

Forandringer

Der har ikke været store ændringer i Summit Lighthouse Århus siden 2002. Dorte M.G. Asbjerg fungerer dog ikke længere som præsident, men er stadig leder af afdelingen, og er i dag i gang med Summit Lighthouses præsteuddannelse. Der har været en medlemsnedgang på to medlemmer, ligesom ungdomsgruppen er blevet nedlagt. Man bruger ikke længere aviser og tidsskrifter som formidling, da holdningen er, at det ikke er der, kommende medlemmer søger efter information. Dette er også en af grundene til, at en hjemmeside er under udarbejdelse.

Kontakt

Dorte Merete Gagge Asbjerg

Bøgeskovparken 151 B

8260 Viby J

Tlf.: 27 45 21 83

E-mail: dorte@asbjerg.dk

www.tsl.org (Summit Lighthouses internationale hjemmeside)

Litteratur og kilder

Arlebrand, H.

1993 *Det ukendte: Om okkultisme i en ny tidsalder*, Valby: Unitas Forlag

Lewis, J.R.

1994 *Church Universal and Triumphant: In Scholarly Perspective*, Stanford: Center for Academic Publications

Mark L. Prophet

1985 *Saint Germain: Studier i Alkemi, selvforvandlingens Videnskab*, Snedsted: Summit Lighthouse

Church Universal and Triumphant. Tenets. Church Universal and Triumphant. Summit Publications, Inc.

Der henvises endvidere til andre af Summit Lighthouses egne udgivelser, hvoraf de fleste kan lånes på biblioteket.

Undersøgelsen er udført af Marie Højriis Therkildsen.

Tidligere undersøgelse udført af Charlotte Guldberg Nielsen.

Aarhus Blótlaug

Præsentation og navn

Aarhus Blótlaug er en gruppe, som dyrker den nordiske mytologi, asatroen. Dette gør man med udgangspunkt i det gamle, norrøne kildemateriale, som findes herom. Der dominerer ikke én bestemt tolkning af de norrøne tekster i det asatroende miljø. Hver har ret til at fortolke myterne sådan, som det giver mening for vedkommende, og udøve troen, som man finder passende.

Det er ikke alle i Aarhus Blótlaug, der betragter vikingetiden som en integreret del af det at være asatroende. Det handler for disse medlemmer ikke om at dyrke fortiden og at idealisere denne, i stedet er asatroen for dem en tro, som også kan applikeres på nutiden. Begge holdninger trives i Aarhus Blótlaug. De fleste er enige om, at nutidens kultur har stor indflydelse på den måde, som asatroen dyrkes i dag, og at asatroen sandsynligvis blev udøvet anderledes i vikingetiden.

Blót er det gamle norrøne ord for ofring og det at være samlet om at ofre. Blót er et andet ord for fest. Laug er et ældre ord for forening eller sammenslutning. Man ønsker med navnet at trække en tråd tilbage til fortiden og markere en historisk kontinuitet. Aarhus Blótlaug betragter ikke asatroen som noget nyt og som en ny religiøs bevægelse, men netop som en gammel tro, der er blevet genoplivet og er kommet mere i overensstemmelse med de moderne livsvilkår.

Aarhus Blótlaug er tilknyttet Forn Siðr, Asa- og Vanetrosamfundet i Danmark, og læner sig op ad deres vedtægter. Medlemskab af Aarhus Blótlaug er dog ikke afhængigt af medlemskab af Forn Siðr.

I Aarhus Blótlaug mødes man fire gange om året til årstidsblót: vinter- og sommersolhverv samt efterårs- og forårsjævndøgn. Der er også mange andre aktiviteter, som de forskellige initiativrige medlemmer står for. Derudover er der hvert år åbent hus i påsken, hvor man kan høre forskellige foredrag og opleve et blót. Mange af medlemmerne afholder også individuelle blót eller blót i små, private grupper.

I Aarhus Blótlaug er man ikke enige om, om asatroen er en religion eller ej, og man holder ikke fast i en bestemt dogmatik. Man ønsker, at det skal være op til den enkelte, om man vil se troen som en religion. Troen er meget personlig og handler i høj grad om, hvad der føles rigtigt for det enkelte individ. Derfor kan der også forekomme store variationer indenfor gruppen for, hvordan man dyrker asatroen.

Gruppens historie i lokalområdet

Aarhus Blótlaug blev dannet i 2000 på initiativ af Bent Dahlin og Christine Fentz, som også deltog i stiftelsen af Forn Siðr. De begyndte at blóte sammen i 1998, fordi de gerne ville fejre de fire højtider sammen med andre asatroende. Ved det første fælles blót var der en 8-10 fremmødte, men ikke alle var asatroende. Efter to år med en voksende kerne af faste deltagere i blóterne blev det efter stor debat blandt de ca. 15-20 deltagere vedtaget formelt at stifte Aarhus Blótlaug som forening. Man ønskede, at blótlauget skulle have mulighed for at vokse sig stort og med tiden få egen gravplads. Dette har Aarhus Blótlaug endnu ikke opnået, men det har Forn Siðr.

Organisation

Aarhus Blótlaug er organiseret som en forening med vedtægter. Der er ingen bestyrelse, men en arbejdsgruppe, der består af en sekretær og en kasserer. Denne struktur er valgt, da man ønsker størst mulig medbestemmelse og personligt initiativ blandt medlemmerne.

Hvert år i januar holdes et ting, som svarer til en generalforsamling. Alle større beslutninger vedtages på tinget, hvor der også vælges arbejdsgrupper, som skal arrangere de fire årstidsblóter.

Der er ingen religiøs leder, da en sådan ikke er nævnt i de norrøne kildeskrifter. Samtidig ønsker man at undgå, at en religiøs leder fastlægger en bestemt dogmatik. Goden og gydjen leder blótet, men enhver kan i princippet forestå blótet, da det ikke kræver en særlig viden eller uddannelse. Hverken gode eller gydje har en særstatus udenfor blótet, og man mener derfor ikke, at de kan betragtes som religiøse ledere. I løbet af de sidste år er flere og flere blevet i stand til at og vil gerne forrette blótet. Således er der ikke længere så stor afhængighed af enkelte personer.

Aarhus Blótlaug kan ikke forrette vielser eller begravelser, men det kan Forn Siðr, da denne i 2003 blev godkendt som trossamfund. Som medlem af Forn Siðr kan man også blive begravet på deres gravplads i Odense.

Medlemmer

De fleste medlemmer af Aarhus Blótlaug er mellem 30 og 60 år. Der er lige så mange kvinder som mænd, og de fleste er etniske danskere. Der er en del yngre medlemmer, hvorfor der også tit er børn med til blóterne.

Generelt kendetegnes medlemmerne ved at have en interesse for vikingetiden, da det er i denne periode det meste af kildematerialet omkring asatroen har sin oprindelse. De fleste medlemmer føler en stærk forbindelse til naturen omkring sig, hvorfor det også er i naturen, at man foretager blóterne. Forholdet mellem medlemmerne er kendetegnet ved en hyggelig og afslappet omgangsform, hvor der er plads til medlemmernes forskellige tilgange til asatroen.

Nye medlemmer kommer i kontakt med Aarhus Blótlaug gennem hjemmesiden, Forn Siðr, medierne, venner eller bekendte. Det er ikke en missionerende virksomhed, da de mener, at asatroen er en indefra kommende følelse og ikke noget, som man skal overbevises om. Hvis folk ønsker at blive medlem, må de gøre en aktiv indsats for at finde blótlauget. Aarhus Blótlaug har ikke et ønske om at vokse sig større, da man frygter, at intimiteten til blóterne vil forsvinde. Når man bliver omkring 50 medlemmer, bryder nogle folk ud fra gruppen og danner mindre grupper. Således findes der i dag mange mindre blótgrupper, som stadig er tilknyttet Aarhus Blótlaug. Det vides ikke, hvor mange af disse blótgrupper der findes, da grupperne er meget private.

Man er meget opmærksom på, at de nordiske symboler før er blevet misbrugt. Derfor undgår man meget bevidst højreekstremistiske tendenser. Det er meget vigtigt for Aarhus Blótlaug ikke at blive associeret med sådanne bevægelser.

Økonomiske forhold

Alt arbejde i Aarhus Blótlaug er frivilligt. Medlemmerne betaler et årligt kontingent på 200 kr., hvilket går til Blótlaugets daglige drift. Derudover er der egenbetaling til de enkelte arrangementer, og et eventuelt overskud går til jordkontoen. Denne konto har man oprettet med det formål en dag at kunne købe et stykke jord, hvor man kan afholde blót.

Religiøs/spirituel praksis

Aarhus Blótlaug foretager deres blót på rolige, naturskønne steder. De fire årstidsblóter er de centrale fester i blótlaugets rituelle praksis. Blóterne ligger i en weekend så tæt på midsommer, jævndøgn og midvinter som muligt. At det helst skal ligge i en weekend, skyldes, at mange medlemmer kommer langvejsfra. Man lejer en spejderhytte eller lignende, når man fejrer et blót. Man afholder blót forskellige steder hver gang, dog med undtagelse af vintersolhverv, som holdes samme sted hvert år. Tidligere afholdt man blót på et fast sted, men det skabte en passivitet blandt medlemmerne. Man ønsker derfor, at det er forskellige medlemmer, som arrangerer blóterne hver gang, således at motivationen opretholdes.

Blótet ligger om aftenen mellem kl. 18 og 19, i skumringstimen. Dette er vigtigt, da skumringstimen markerer et skift i naturen; overgangen fra lys til mørke. Det befordrer en særlig stemning, men har også en praktisk begrundelse, da der skal laves mad inden blótet, således at man kan spise og feste efter blótet.

Her følger en beskrivelse af et blót, som det kan forekomme. Ritualbeskrivelsen er meget stringent, og det er langtfra altid sådan, blótet foregår. Det er eksempelvis ikke hver gang, at der både er en gode og en gydje til stede ved blótet.

1. Præsentation af blótet ved goden.
2. Fælles gang til blótstedet, hvor deltagerne stiller sig i en cirkel. Dette gøres ofte i stilhed. Eventuelle tilskuere kan stå udenfor cirklen.
3. Cirklen lukkes ved, at goden fra sin plads i nord går en gang med solen rundt om cirklen. Dette symboliserer, at de lukker kraften om sig selv og giver hinanden energi. Når han er kommet tilbage til sin plads, siger han lukkeordene: ”Nu er Cirklen lukket. Kun børn og dyr må krydse den.” Dette betyder, at deltagerne i blótet skal blive i cirklen under hele ritualet, hvilket er med til at opretholde den koncentration og energi, der er i den rituelle handling.
4. Guderne påkaldes, ofte gennem en blótsang på dansk eller på norrønt ved gydjen.
5. Goden siger nogle ord relateret til den årstid og de guder, der skal hyldes i blótet. Dette gøres ved, at han taler om dem, påkalder dem og hylder årstiden og den kraft, guderne besidder. Derefter går et drikkehorn (eller en anden beholder), som regel fyldt med mjød, rundt, oftest tre gange. De to første skåler er som regel tilegnet de guder, blótet relaterer sig til, mens den sidste er fri. Det vil sige, at deltagerne selv bestemmer, hvilke af magterne de vil hylde. Tit holdes en mindeskål for de døde og forfædrene, og ved forår holdes en ønskeskål for det kommende år. Selve skålen foregår ved, at goden efter at have talt løfter hornet frem for sig og siger fx: ”Hil Freja” og drikker. Derefter giver han hornet til den, der står til venstre (medsols) for ham. Denne gentager godens handling, men kan have personlige tilføjelser, fx: ”For forårets frugtbarhed, styrk mig i min kærlighed. Hil Freja.” Derefter sender han hornet videre og så fremdeles. Når hornet for tredje gang når til gydjen, der står til højre for goden, hylder hun først guden og hælder derefter resten af hornets indhold ud på jorden til vætterne (i enkelte tilfælde nævnes andre naturmagter).
6. På dette tidspunkt i blótet er der mulighed for forskellige indslag. Deltagerne kan komme med personlige bidrag såsom at kvæde et kvad eller fremsige et digt (dette kan dog også gøres under den fri

skål). Smykker eller andre genstande kan indvies ved, at de lægges ind i cirklen på en sten eller en anden genstand, hvorved genstanden bliver renset eller får en kraft fra cirklen.

7. Blótet afsluttes ofte med, at gydjen synger en sang.
8. Cirklen åbnes ved, at goden går rundt om cirklen som før. Når han er kommet rundt, siger han: ”Nu er cirklen åbnet. (Det er tilladt at give hinanden knus).” Deltagerne omfavner hinanden.
9. Årstidsrite: Ofte vil der nu være en særlig årstidsrelateret rite, fx kaster deltagerne ved forårets jævndøgnsblót rå æg mod en sten og spiser derefter kogte æg. Årstidsriter kan også forekomme i selve blótet, hvor der fx kan ofres æg og korn ved forår og korn og æbler ved høst. Til vintersolhverv kan der afbrændes et solhjul.
10. Blótmåltid: Efter blótet spiser deltagerne en festmiddag sammen, som er forberedt inden blótet. Til måltidet drikkes ofte mjød og øl. Blótmåltidet er en vigtig social begivenhed og munder altid ud i en fest, hvor der indtages store mængder alkohol.

Blotet er vigtigt for fællesskabet, fordi det er et fælles samlingspunkt, der markerer et særligt punkt på årets hjul. Det er jordens, månens og solens cyklusser og de guddommelige kræfter, de hylder. Gruppen pointerer, med henvisning til *Hávamál* i *Den Ældre Edda*, at man ikke må blóte for meget. Der findes også personlige ritualer såsom knæsætninger (navngivningsritual) og overgangsritualer for unge.

Eksterne relationer

Aarhus Blótlaug er tilknyttet Forn Siðr og har kontakt til andre blótgrupper i Norden. Flere af Aarhus Blótlaugs medlemmer er også medlemmer af andre blótgrupper i Danmark.

Hjemmeside og sociale medier

Aarhus Blótlaug har en god hjemmeside, hvor gruppen samt asatroen er beskrevet. På hjemmesiden meddeles kommende arrangementer for medlemmer og interesserede. Facebook og andre sociale medier bruges i mindre grad.

Forandringer

Aarhus Blótlaug har gennem de sidste 10 år oplevet en tilgang i medlemmer fra ca. 20 medlemmer til ca. 50. Dette har resulteret i, at der har dannet sig flere mindre grupper, som fortsat er tilknyttet Aarhus Blótlaug. Disse grupper mødes typisk oftere end blot til de fire årstidsblóter.

Kontakt

Aarhus Blótlaug

Tlf.: 50 54 06 07 (sekretær Signe Kähler)

E-mail: info@aarhus-blotlaug.dk

www.aarhus-blotlaug.dk

Litteratur og kilder

Pedersen, René Dybdal

2005 *I lysets tjeneste: nye religiøse og spirituelle grupper i Danmark*, Højbjerg, Univers.

http://www.fornsidr.dk

Undersøgelse udført af Signe Bøgelund og Fie Bruun.

Tidligere undersøgelse udført af Line Rostrup Henningsen og Caroline Bak.

Konklusion

Af Lars Ahlin og Jørn Borup

Trossamfund i Aarhus – en konklusion

Religion i Aarhus forandrer sig, men ikke meget. Folkekirken er stadigvæk den absolut dominerende religiøse organisation i Aarhus. Folkekirken havde 2012 næsten 234.000 medlemmer overfor ca. 11.000 medlemmer i alle de øvrige religiøse grupper i byen tilsammen. Samtidig kan man konstatere, at selv om folkekirken har øget sit medlemstal med 4.000 medlemmer gennem de seneste 10 år, så er andelen af befolkningen i Aarhus, som er medlemmer, faldet fra 80 % til 75 %.

Baggrunden for denne udvikling er, at befolkningen i Aarhus øges, og at en stor andel af de nytilflyttede ikke har et tilhørsforhold til folkekirken.

Antal grupper

Hvis vi ser på antallet af grupper, giver tallene indtryk af en meget stabil situation. Men bag de små stigninger i antallet af grupper gemmer sig en større forandring, nemlig at nogle grupper er forsvundet og nye er kommet til siden 2002. Det er derfor nødvendigt at se på de enkelte kategorier for at se på de forandringer, der er sket.

Tabel 1. *Religiøse grupper i Aarhus 2002 og 2012.*

	2002	2012
Kristendom (inkl. folkekirken)	26	30
Islam	11	14
Buddhisme	6	6
Hinduistisk inspirerede grupper	8	9
Nye spirituelle og religiøse grupper	18	18
I alt	69	75

Der er flest kristne grupper. Udover folkekirken er der 29 grupper. Dette er en meget mangfoldig gruppe, hvor mangfoldigheden kommer til udtryk i både etnicitet, teologisk ståsted, alder og gruppernes størrelse. Nogle er synlige, aktive og medlemsmæssigt talrige, andre er små og usynlige. Antallet er næsten det samme som for 10 år siden, men det er ikke de samme grupper, der går igen. Tre af grupperne fra sidst er helt forsvundet, andre er transformeret til nye grupper med nye navne eller optaget i allerede eksisterende grupper. Fx er Apostolsk Kirke, Pinsekirken og Frikirken ved Runddelen blevet til Citykirken; Højbjerg Frikirke og Saronkirken er blevet til Saralystkirken, og Kristent Centrum er blevet til Århus Frikirke.

Samme mønster findes hos de muslimske, buddhistiske og hinduistiske grupper og blandt de nye spirituelle og religiøse grupper. Antallet af grupper er omtrent det samme, men grupperne er ikke de samme. Der er ligesom for 10 år siden seks buddhistiske grupper, to er forsvundet, og to nye kommet til, en af disse (Øsal Ling) har overtaget en tidligere gruppes funktion som paraplyorganisation. I det hinduistiske miljø er der sket en nettovækst på en gruppe, fra otte til ni. Bagved dette ligger tre nye grupper (Osho Dynamic Meditation, Ammagruppen og Deekshagruppen) og to, der er forsvundet (Sai Baba-gruppen og Kundalini Netværk). Ashtanga Yoga Shala er stadig i byen, men de ønskede ikke at deltage i Pluralisme 2-projektet. I lighed med 2002 er der også 2012 18 grupper i kategorien "nye spirituelle og religiøse grupper". Bagved ligger denne stabilitet, at tre grupper er forsvundet (Isikaja Hekseloge, Crimson Circle og Eclipse), mens to nye er kommet til (Den Gyldne Portal og Jara-heksene), og en (Kristen Videnskab) er overflyttet fra de kristne grupper. Center for Levende Visdom er talt med, da det eksisterede, da undersøgelsen blev gennemført, men blev opløst med udgangen af 2012.

Det religiøse felt i Aarhus er således et mere dynamisk miljø, end hvad tallene i tabel 1 indikerer. I den aktuelle tiårsperiode er der i Aarhus kommet ikke mindre end 23 nye grupper, samtidig med at 17 er forsvundet.

Medlemstal og talforvirring

I lighed med antallet af grupper er også antal medlemmer/tilknyttede i store træk uforandret med undtagelse af de muslimske grupper, hvor medlemstallet er steget fra 1.100 til 2.100.

Tabel 2. *Antal tilknyttede/medlemmer af religiøse grupper i Aarhus 2002 og 2012.*

	2002	2012

Kristne grupper udenfor folkekirken	7.400	7.400
Folkekirken	230.291	233.603
Islam	1.100	2.100*
Buddhisme	500	600
Hinduistisk inspirerede grupper	1.400	1.400**
Nye spirituelle og religiøse grupper	900	600

* I de muslimske foreninger tæller en familie som *et* medlem.

** I disse tal indgår også almindelige men tilbagevendende brugere af yoga i Skandinavisk Yoga og Meditationsskole. Fraregnes disse, er tallet på maks. 200.

Når man ser på tallene i tabel 2, fremgår det ved et hurtigt blik, at det ikke er let at bestemme, hvor mange der er tilknyttet de forskellige grupper. Medlemstallet for folkekirken er absolut eksakt, mens tallene for de andre er afrundet til fulde hundredtal. Dette peger på problemerne ved at forsøge at få et overblik over, hvor mange der er tilknyttet de forskellige grupper. Uanset hvordan tallene for antal medlemmer/tilknyttede ovenfor frembringes, vil de være baseret på skøn (med undtagelse af folkekirken). Som beskrevet i introduktionen kræver det mange forbehold at nedfælde tal om religion. Dette skyldes ikke mindst de religiøse gruppers egne, ofte meget forskelligartede måder at angive tal for medlemmer/tilknyttede på. Når der spørges ind til "medlemmer", tæller nogle grupper hele familier, andre tæller individer. Nogle har medlemsregistre, andre ikke, og så er der grupper, der selv angiver forskellige måder at være relateret til gruppen på. Det kan være medlemmer i nogle få tilfælde (også i forskellige kategorier), hvor mange der kommer jævnligt, eller hvor mange der er med på seminarer.

Kvantitativt får dette sit kraftigste gennemslag i den muslimske kategori. Hvis man der tæller familier, og hver familie skønnes at have ca. tre medlemmer, så bliver tallet for tilknyttede til de muslimske grupper godt 6.000 i stedet for de godt 2.000, som står som formelle medlemmer (i tabel 2). Disse 6.000 svarer til, at ca. 25 % af muslimerne i Aarhus er medlemmer af et muslimsk trossamfund, hvilket er en svag stigning fra ca. 20 % 10 år tilbage.

Den kendsgerning, at pluralismeprojektet udelukkende har haft fokus på religiøse foreninger/organisationer, fører naturligvis til, at vi ikke kan give tal, som siger, hvor mange mennesker i Aarhus der er "religiøse". Vi kan sige, hvor mange der er medlemmer eller knyttet til en religiøs forening. At være medlem af eller tilknyttet en religiøs organisation er ikke med nogen som helst nødvendighed synonymt med at være "praktiserende religiøs". Dette forhold er det, som kan benævnes "belonging without believing" – at høre til uden at være troende. Dette står meget klart i forhold til folkekirken. En meget stor del af indbyggerne i Danmark med dansk oprindelse er medlemmer af folkekirken (ca. 90 %), og i forhold til denne gruppe ved vi, at mange er kulturkristne, i betydningen at de primært benytter folkekirken i forbindelse med begivenheder, som er knyttet til tradition og kultur, men ikke kommer i kirken til søndagsgudstjenesterne. Lignende er situationen for den romersk-katolske kirke, hvor der er et højt medlemstal men lave tal for deltagelse i søndagsgudstjenesten. Sandsynligvis kan det også siges om en del af medlemmerne i den buddhistiske gruppe i Tilst og om en del af medlemmerne i de muslimske foreninger, at de er kulturbuddhister hhv. kulturmuslimer. Dette indikerer således, at vores tal for medlemmer/tilknyttede er *for høje*, hvis vi ønsker også at få en angivelse af antallet af "religiøse", hvis vi hermed mener personligt troende, som aktivt bekender sig som sådan, og som tager aktivt del i deres religiøse organisations hverdag gennem hyppig deltagelse og frivilligt arbejde etc.

Samtidig findes indikationer på, at vores tal er alt *for lave*, hvis vi ønsker at få et indtryk af, hvor mange "religiøse" vi kan finde i Aarhus. Primært blandt immigranter er der typisk et antal, som i en eller anden forstand er religiøse, men som ikke er medlem af eller tilknyttet nogen gruppe, i det mindste ikke i Aarhusområdet, og dette er det forhold, der kan benævnes "believing without belonging" – at være troende uden tilhørighed. Dette kan være tilfældet for de immigranter, som ikke finder en gruppe med samme etniske baggrund som dem selv her i Aarhus. Hvis man eksempelvis er etnisk buddhist fra Thailand, er det ikke særligt sandsynligt, at man tager til det vietnamesiske Quang Huong, og man kommer helt sikkert ikke i nogen af grupperne, der består af konvertitbuddhister. En del thaier bosiddende i Aarhus besøger i stedet andre thaitempler rundtomkring i landet, fx i Juelsminde. Man kan dog ikke sige, at de ca. 2.300 personer, som har en buddhistisk baggrund i hjemlandet, med nødvendighed er *udøvende* buddhister. Af de 1.500 vietnamesere i Aarhus, der kan skønnes at have en buddhistisk baggrund, er 40 % medlemmer af templet. De øvrige 60 % har således ikke følt behov for at knytte sig til dette tempel. Dog skal det nævnes, at det angivne medlemstal er målt efter individer; i praksis vil mange familiemedlemmer således være deltagende i tempelfællesskabet. På tilsvarende måde skønnes antallet af bosiddende i Aarhus med en hinduistisk baggrund udenfor Danmark at være omtrent 1.000. Da der ikke findes nogen forening eller noget tempel for

etniske hinduer, har disse reelt ikke andet valg end at praktisere hjemme eller måske sammen med venner med samme etnicitet.

Et andet problem, der fører til et samlet set højere medlemstal/antal af tilknyttede end det reelle, er, at der sandsynligvis er forholdsvis mange, der er relateret til og måske også medlem af forskellige grupper på samme tid. Det kan fx være folkekirkemedlemmer, der også er medlemmer af immigrantmenigheder, eller som deltager i aktiviteter hos buddhistiske grupper eller nye religioner. Et andet eksempel kan være enkeltindivider, der samtidig er medlemmer af/tilknyttet to forskellige buddhistiske grupper.

Indvandringens store betydning for det religiøse landskabs forandring

Generelt er der omtrent det samme antal kristne medlemmer udenfor folkekirken i dag som for 10 år siden, nemlig 7.400. Den vækst, som alligevel ses hos nogle enkelte kristne trossamfund, skyldes primært indvandring. Her er den katolske kirke et godt eksempel. Den har i dag mange forskellige etniske grupper, og den vækst, som kirken har oplevet, har sin grund i en vækst indenfor disse, mens der ikke er vækst blandt de etniske danskere.

Også den større mangfoldighed indenfor det kristne miljø skyldes indvandring. I løbet af de seneste 10 år har særligt indvandring af mennesker med en ortodoks-kristen baggrund dannet baggrund for nye gruppedannelser, eksempler herpå er de to rumænsk-ortodokse menigheder, men generelt har der været en vækst indenfor de ortodokse miljøer.

Endvidere findes der i Aarhus i dag en række karismatiske kristne menigheder, som afspejler den globale udvikling med nye, lokale menigheder, som lægger vægt på en personlig, levet kristendom, og som ikke lægger vægt på at tilhøre bestemte historiske kirkefamilier. De er inspireret af udviklingen i USA og Afrika især. Og flere af grupperne har medlemmer eller ledere med afrikansk baggrund.

Desuden er der fortsat mange levedygtige kristne migrantkirker med en bestemt etnisk målgruppe, fx etiopisk-ortodokse og kaldæerne, som er inde i en meget stabil udvikling, nu med egen kirke.

Samtidig er dog langt størstedelen af kristne indvandrere ikke del af organiserede trossamfund i Danmark. Det vil sige, at der er mange indbyggere i Aarhus, som har en kristen baggrund, men som ikke er registrerede medlemmer af noget trossamfund.

Antallet af medlemmer i de muslimske foreninger er i tiårsperioden steget markant, fra 1.100 til 2.100, hvilket har sin baggrund i, at antallet af indbyggere i Aarhus med oprindelse i muslimske miljøer er steget med næsten 40 %. Der er kommet to nye sunnimuslimske trossamfund til i perioden, samtidig med at to er fusioneret. Et af de nye er Afghan Masjid, hvilket er en naturlig følge af, at afghanerne er den muslimske etnicitet, der er vokset mest i Aarhus gennem disse år. Der er dermed i alt 14 muslimske trossamfund eller grupper i Aarhus og derudover en række paraplyorganisationer. Generelt kan det siges, at de fleste muslimske trossamfund har konsolideret sig i perioden. Et tegn på en konsolidering i hele det muslimske miljø er tilkomsten af paraplyorganisationen i 2006/07, som næsten alle muslimske foreninger er medlem af.

Der er i den aktuelle tiårsperiode også kommet flere buddhister og hinduer til Danmark og til Aarhus. Gruppen af borgere i Aarhus med oprindelse i buddhistiske miljøer er øget med ca. 500, og tilsvarende er gruppen med oprindelse i hinduistiske miljøer øget med ca. 500. Der er dog kun en af de 15 buddhistiske og hinduistiske grupper, der kan være blevet påvirket af dette, og det er det vietnamesiske Quang Huong-tempel, hvor væksten dog har været meget begrænset. Alle de øvrige 14 grupper har nemlig etniske danskere som medlemmer og bliver derfor ikke påvirket af indvandringen.

Nye spirituelle og religiøse grupper

Som det er tilfældet for de 14 buddhistiske og hinduistiske grupper med etniske danskere som medlemmer, har indvandringen ikke haft nogen betydning for de nye spirituelle og religiøse grupper, da næsten 100 % af de tilknyttede er etniske danskere. De mest væsentlige forandringer indenfor dette område er relateret til de tre grupper, der var de største i 2002: Antroposofisk Selskab, Kristensamfundet og Teosofisk Forening (2012 Center for Levende Visdom). Et fællestræk for disse er, at de hører til de grupper, som tidligst blev etableret i Aarhus. De to førstnævnte, der også har en tæt intern relation, blev etableret allerede 1955 hhv.1968. De havde deres storhedstid i 1970'erne, og dette afspejler sig nu i en mindskning af antallet af medlemmer, og måske lige så alvorligt oplever man, at de nuværende medlemmer er blevet ældre. Betegnende nok karakteriserer Kristensamfundet sig selv som nærmest en pensionistforening.

Den enkeltbegivenhed, der dog har været af størst betydning, er den forandring, der skete efter undersøgelsens afslutning, med udgangen af år 2012. Da ophørte Center for Levende Visdom med at eksistere efter at have været den dominerende teosofiske gruppe i byen siden 1982 (dog under skiftende betegnelser) og samtidig et center for det spirituelle/religiøse miljø i Aarhus.

Religion og spiritualitet i Aarhus 2012

Fra et perspektiv kan man sige, at der ikke er sket meget med det religiøse landskab i Aarhus i de sidste 10 år. Antallet af grupper er næsten det samme, nemlig 75 i forhold til 69 i 2002. Det skønnede antal medlemmer er i flere af grupperne ikke forandret særligt, og både institutioners opbygning og gruppernes ritualer er overvejende de samme. Med hensyn til de "nye" religioner udenfor folkekirken kan man sige, at status quo understøtter deres konsolidering. Den religiøse diversitet har således bidt sig fast i Aarhus.

Fra et andet perspektiv kan man også fokusere på de komplekse religiøse forandringer, der trods alt er sket. Der er kommet flere nye grupper til hos alle religionerne, og medlemstallet er steget. Det gælder ikke mindst blandt immigranterne; både fordi der er kommet flere flygtninge-indvandrere til, og fordi tidligere tilflyttere har fået efterkommere, der i en eller anden udstrækning også tager del i det religiøse fællesskab. Mest tydeligt er dette hos muslimerne, der er den religiøse gruppe, der har stået for den mest markante fremgang. Globalisering og migration er altså et væsentligt aspekt af forandringerne. Men en del grupper er også lukket ned af forskellige årsager, nogle på grund af manglende tilslutning. Andre grupper har skiftet navn eller "kategori" eller er smeltet sammen med andre grupper. Der er således en dynamik mellem religionerne, også på individniveau, hvor det at skifte eller deltage i flere religiøse/spirituelle fællesskaber er en mulighed. Individualisering er i høj grad også kendetegnende for religiøsiteten. Egentlig religiøs pluralisme forstået som interaktion på tværs af religiøse skel er dog (stadig) ikke udbredt i Aarhus. Dette ses ikke mindst hos immigrantgrupperne, der typisk er opdelt efter etnicitet. Tværreligiøse grupper finder man ikke, og tværreligiøse initiativer opstår typisk kun ad hoc.

Siden 2002 er nye medier kommet på banen. De digitale og sociale medier (som Facebook) er blevet del også af religionernes verden. Disse bruges til kommunikation mellem medlemmer/brugere, hvor diskussionsfora er del af den nutidige kommunikationsform. Men mest udbredt for især de større grupper er hjemmesider med oplysninger og information fra organisationen til brugerne. Sociale medier og hjemmesider er således blevet del af, men har ikke væsentligt transformeret religion i Aarhus. Disse kan derimod siges at være del af en generel udvikling, som også de sidste 10 år har kendetegnet en senmoderne verden. En anden tendens, der er blevet tydeligere, er modstand mod at benævne sig selv som religion. Dette er tilfældet for flertallet af de buddhistiske, de hinduinspirerede og de nye spirituelle og religiøse grupper,

men er også tilfældet for mange kristne grupper. Globalisering, individualisering, kompleksitet og diversitet er også del af religion og spiritualitet i Aarhus anno 2013.

Appendix 1 – Oversigt over grupperne

Nr.	Navn:
	Kristne grupper
1	Augustanakirken
2	Church of Love
3	Citykirken Aarhus
4	Den Romersk-Katolske kirke
5	Den Anglikanske kirke
6	Frelsens Hær
7	Gratiakirken, Evangelisk Luthersk Frikirke
8	IHCC – International Harvest Christian Center
9	I Mesterens Lys
10	Jehovas Vidner
11	Jesu Kristi Kirke Af Sidste Dages Hellige - mormonkirken
12	Kongens Folk
13	Metodistmenigheden
14	Saralystkirken
15	Århus Adventistkirke - Syvende dages Adventister
16	Århus Baptistkirke, Immanuelskirken
17	Den Etiopisk-Ortodokse menighed
18	Eurolife kirken
19	Det Kaldæiske Babylon Brodersamfund
20	Maran-ata
21	Østens Assyriske kirke
22	Århus Frikirke
23	Living Stones Bible Church
24	Den Rumænsk Ortodokse menighed – Katolsk
25	Den Rumænsk Ortodokse menighed - Folkekirken
26	Den Russisk Ortodokse kirke
27	Kristensamfundet
28	Kristen Videnskab
29	Liberal Katolsk kirke
30	Fountain of Life
31	Østens Gamle kirke

	Muslimske grupper
1	Afghan Masjid
2	Al-Wakf – Den muslimske sammenslutning
3	Brabrand Ulu Moské, Tyrkisk Kulturforening
4	Den Arabiske Kulturforening
5	Irakisk Kulturforening Al-Zahra
6	Islamisk Kulturcenter (Christiansgade 26, Aarhus C)
7	Islamisk Menighed i Århus /Sultan Ayub Moskéen
8	Ligheds- og Broderskabsforeningen
9	Madni Masjid (Klamsagervej 18, 8230 Åbyhøj, Danmark)
10	M.T.O. Shahmaghsoudi
11	Somalisk Familieforening
12	Aarhus Alevi Kulturcenter
13	Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening/Århus Selimiye

Nr.	Navn:
	Buddhistiske grupper
1	Øsal Ling
2	Aarhus Zendo
3	Rangjung Yeshe Dharma gruppe Aarhus
4	Karma Kadjy Skolen i Aarhus
5	Soka Gakkai
6	Templet Quang Huong
	Hinduistiske og hinduinspirerede grupper
1	Brahma Kumaris
2	Deeksha-gruppen
3	Amma.dk
4	ISKCON
5	Osho Dynamics
6	Skandinavisk Yoga og Meditationsskole
7	Srim Ram Chandra Mission
8	Astanga Yoga Shala
	Nye spirituelle og religiøse grupper i Århus
1	Antroposofisk Forening
2	Bruno Grönnings Vennekreds
3	Center for Levende Visdom
4	Den Gyldne Cirkel
5	Falun Gong
6	Kristen Videnskab
7	Kristensamfundet
8	Liberal Katolsk Kirke
9	Lyset
10	Martinus Kosmologi
11	Scientology
12	Sirius Center

Grupper der mødes privat, eller som ikke ønsker at oplyse kontaktadresse

Transcendental Meditation
Jara Heksene
Satanisk Forum
Aarhus Blótlaug

Appendix 2 – Kort over gruppernes placering i Aarhus

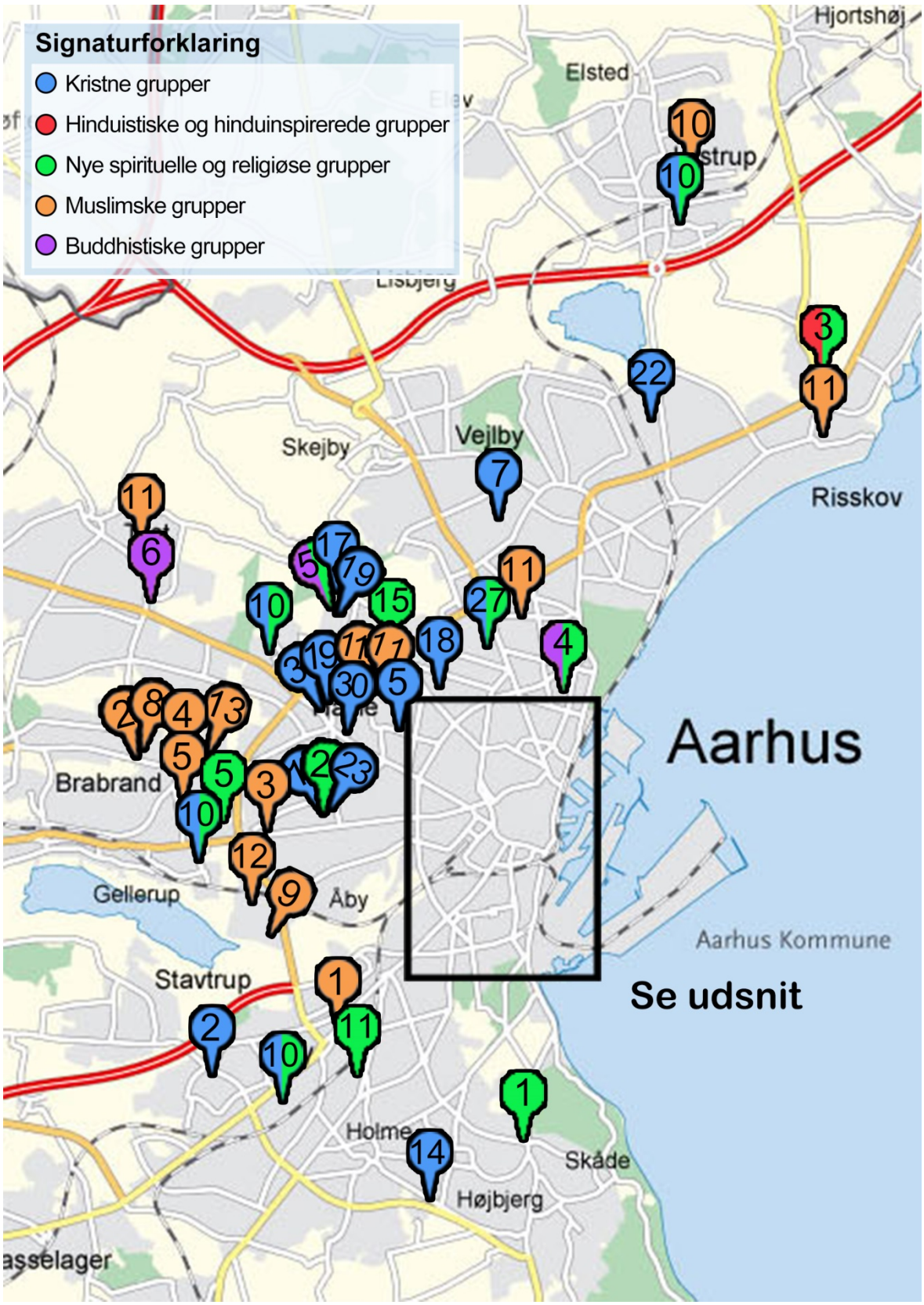

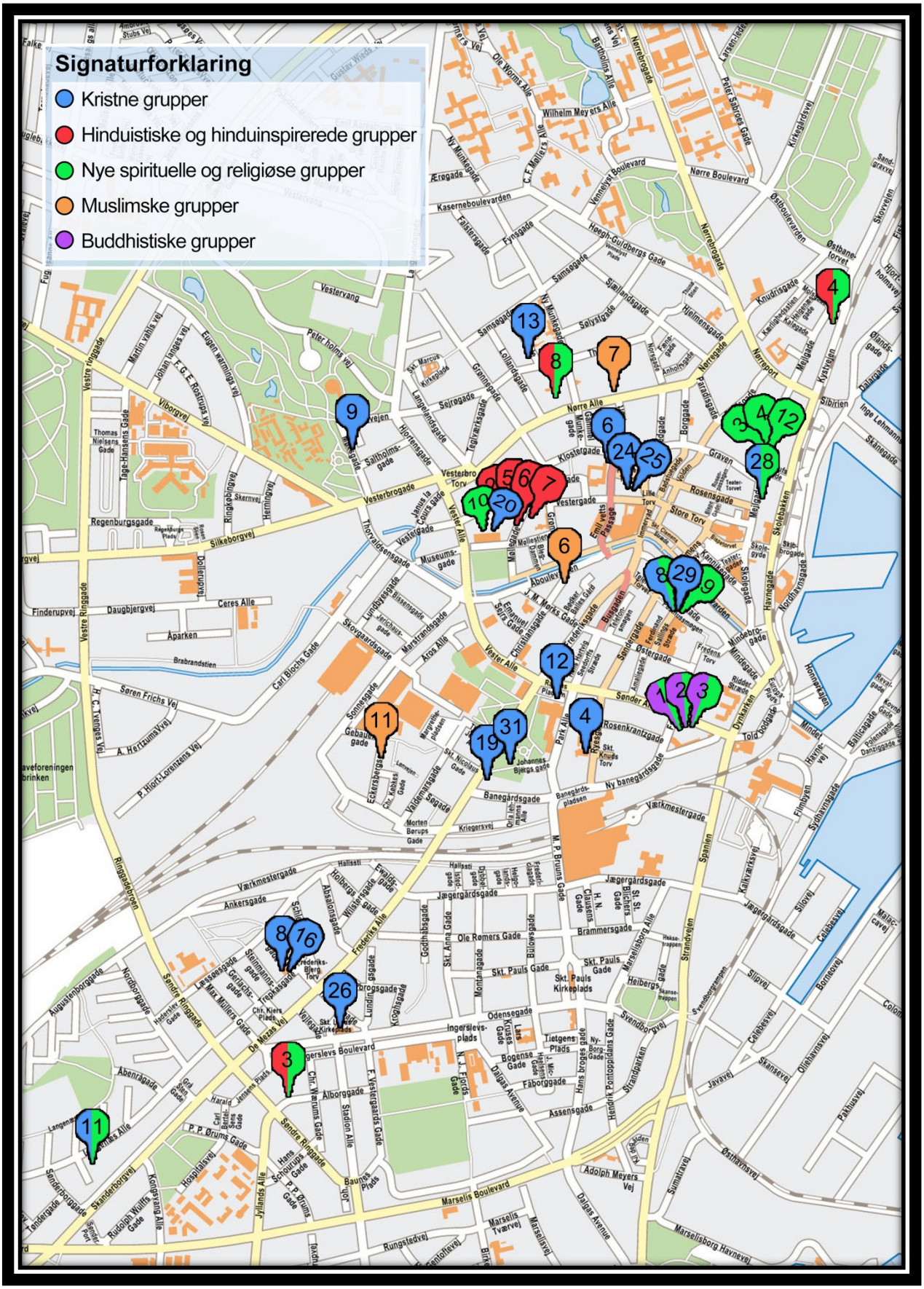
Signaturforklaring
Kristne grupper
Hinduistiske og hinduinspirerede grupper
Nye spirituelle og religiøse grupper
Muslimske grupper
Buddhistiske grupper